

BEGROTING 2026

BEGROTING 2026

VOORWOORD

Beste inwoners, raadsleden en partners van Breda,

Voor u ligt de begroting voor 2026. Een bijzonder document, want het is de laatste begroting van deze bestuursperiode. In maart 2026 kiezen we een nieuwe gemeenteraad en daarmee een nieuw bestuur. Deze begroting is dus niet alleen een financieel plan voor het komende jaar, maar ook een fundament waarop het volgende college kan voortbouwen.

We dragen Breda over in goede staat. Dat doen we met een sluitende begroting, een duidelijke koers en een stevige basis. Maar ook met realisme: we weten dat niet alles kan en dat keuzes nodig blijven. De afgelopen jaren hebben we samen moeilijke, maar noodzakelijke stappen gezet om onze stad financieel gezond te houden. Daardoor staan we er nu beter voor.

Tegelijkertijd leven we in een tijd waarin onzekerheid de nieuwe realiteit is. Internationale spanningen, klimaatuitdagingen, druk op het elektriciteitsnet, woningnood en veranderingen in de arbeidsmarkt en digitalisering – ze raken ons allemaal. Ook lokaal merken we de gevolgen, bijvoorbeeld in het sociaal domein, waar de druk op jeugdzorg en ondersteuning blijft toenemen. We blijven daarom flexibel en wendbaar, zodat we kunnen inspelen op wat er op ons afkomt.

Juist in deze context kiezen we ervoor om gericht te blijven investeren in de toekomst van Breda. Met het Strategisch Investeringsprogramma (SIP) maken we bewuste keuzes: we versnellen projecten met grote maatschappelijke impact, zoals 't Zoet. Dit nieuwe stadsdeel biedt volop ruimte voor wonen, werken, cultuur en innovatie.

Andere gebiedsontwikkelingen pakken we gefaseerd aan. Op die manier houden we grip op onze investeringsruimte en kunnen we de uitvoering zorgvuldig voorbereiden. Ook investeren we in sport, cultuur en maatschappelijke voorzieningen en versterken we onze werklocaties en groene omgeving. Zo bouwen we aan een stad die aantrekkelijk, leefbaar en toekomstbestendig is.

Onze organisatie beweegt mee. We investeren in digitale innovatie, efficiëntie en samenwerking. Dat zorgt ervoor dat we ook in de toekomst goede dienstverlening kunnen blijven bieden. Dat doen we met minder middelen en meer slimme oplossingen.

Deze begroting is ook een uitnodiging. Aan het volgende college, om voort te bouwen op wat er staat. Aan onze partners, om samen te blijven werken aan een stad die verbindt. En aan onze inwoners, om mee te blijven doen. Dichtbij, betrokken en met vertrouwen in de toekomst.

Met dank aan iedereen die heeft bijgedragen aan deze begroting. Samen maken we Breda sterker: groen, grenzeloos en gastvrij.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Carla Kranenburg-van Eerd
Wethouder Financiën

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	10
Vitaal en Sociaal Breda	23
Ondernemend Breda	71
Duurzaam wonen in Breda	99
Basis op Orde in Breda	123
Organisatie en financiën van Breda	153
Paragrafen	167
Financiële begroting 2026	241
Bijlagen	269
Klimaatbegroting	305

Begroting 2026 in één oogopslag

www.hetgeldvanbreda.nl

Lokale lasten

Hoeveel stijgen of dalen mijn lokale lasten in 2026?

OZB woningen 0% →

Rioolheffing 2% ↑

OZB niet-woningen 0% →

Afvalstoffenheffing 2% ↑

Inkomsten

Waar komt het geld vandaan?

Inkomsten (bedragen in mln)

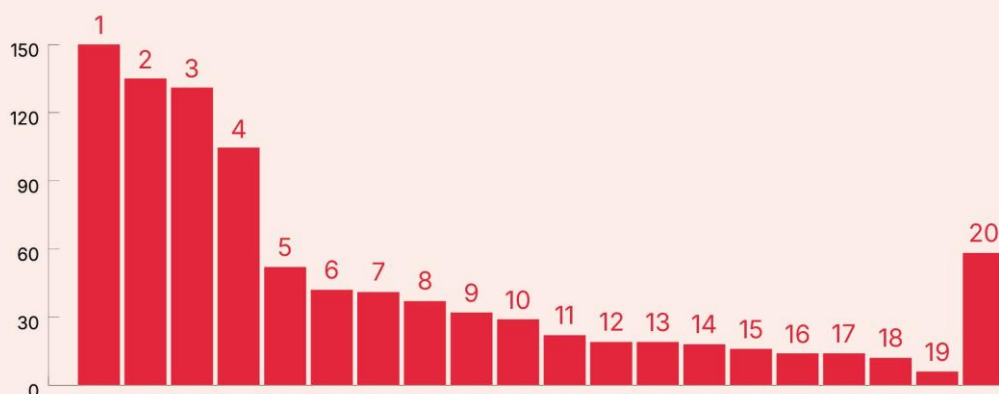
€ 952 miljoen

0	Gemeentefonds	€	508
1	Inkomensvoorziening	€	100
2	Woonlastenheffing	€	94
3	Bijdrage regio (zorg)	€	58
4	Subsidies	€	54
5	Overige opbrengsten derden	€	29
6	Parkeren/Mobiliteit	€	23

7	Mutaties reserves	€	19
8	Afvalverwerking	€	18
9	Leges & heffingen	€	15
10	Verhuur vastgoed	€	13
11	Grondexploitatie	€	12
12	Bedrijfsvoering	€	9

Uitgaven

Waar gaat het geld naartoe?

Uitgaven (bedragen in mln)

€ 952 miljoen

1	Participatie/ Armoede	€	150	11	Dienstverlening	€	22
2	WMO	€	135	12	Mutaties reserves	€	19
3	Jeugd	€	131	13	Parkeren/Mobiliteit	€	19
4	Bedrijfsvoering	€	105	14	Sportbevordering/ Volksgezondheid	€	18
5	Beheer openbare ruimte	€	52	15	Riolering	€	16
6	Veiligheid	€	42	16	Statushouders	€	14
7	Afvalservice	€	41	17	Grondexploitatie	€	14
8	Onderwijs (incl. huisvesting)	€	37	18	Economische zaken en evenementen	€	12
9	Cultuur	€	32	19	Grote projecten	€	6
10	Vastgoedbeheer	€	29	20	Overig	€	58

Een greep uit de acties

De starterslening gaat per 1 januari 2026 weer open

Tijdelijke werkplekken gerealiseerd op 't Zoet voor TT&C ondernemers

Bredapas voor iedereen beschikbaar

Breda blijft werken aan bedrijventerreinen

Aanpak veiligheid rondom sportvelden en straatintimidatie

Twee groene, beweegvriendelijke ontmoetingsplekken erbij

Tweede fase Nieuwe Mark t.b.v. opgaven ecologie, recreatie en kaderrichtlijn water

INLEIDING

Inleiding Bredase begroting 2026

Verantwoord overdragen, realistisch vooruit

Voor u ligt de begroting 2026 van de gemeente Breda. De laatste van deze bestuursperiode. In maart 2026 kiezen onze inwoners een nieuwe gemeenteraad. Daarmee markeert deze begroting niet alleen het financiële en beleidsmatige kompas voor het komende jaar, maar vormt zij ook een basis waarop een nieuw bestuur in de volgende bestuursperiode verder kan bouwen. We willen Breda netjes overdragen: met een realistische blik en een stevige basis. Deze begroting bouwt verder op de koers uit de kadernota 2025 én de stevige financiële keuzes die we al in de begroting van 2025 hebben gemaakt.

We houden vast aan onze ingezette lijn: realistisch begroten, prioriteiten stellen waar nodig en blijven investeren in de toekomst van onze stad, dorpen en wijken. We maken keuzes, zodat we de dingen die we doen, goed kunnen doen. Tegelijkertijd kijken we met trots naar wat we samen hebben bereikt. Breda is een stad die het samenbrengt – van bewonersinitiatieven tot gebiedsontwikkelingen, van sociale veerkracht tot economische innovatie. In onze stad, dorpen en wijken huist de kracht van verbondenheid. Dichtbij doen, samen sterk vooruit is onze beproefde manier van werken. Met diezelfde energie en betrokkenheid presenteren we deze begroting.

Omgaan met groeiende onzekerheid als nieuwe realiteit

De afgelopen jaren schreven we in veel beleidsdocumenten over onzekerheden. Onvoorspelbare ontwikkelingen, risico's die zich moeilijk laten begroten, externe factoren die lokaal beleid beïnvloeden. We weten al langer: onzekerheden zijn geen uitzondering, maar behoren tot de realiteit van ons werk. Sterker nog, de afgelopen jaren nam het aantal onzekerheden alleen maar toe. Bovendien worden deze onzekerheden steeds complexer en zijn ze steeds moeilijker te voorzien. Van ons allen wordt gevraagd om niet alleen adequaat te reageren op actuele gebeurtenissen, maar ook om flexibel in te spelen op onverwachte veranderingen die zich in rap tempo aandienen. Flexibiliteit en wendbaarheid zijn daarmee essentieel voor het besturen van een stad in een wereld die voortdurend in beweging is. Het betekent ook dat we niet alles vooraf dicht kunnen timmeren. We maken realistische keuzes op basis van wat we nu weten en houden ruimte om te reageren op wat er nog komt.

Ook de aard en omvang van de onzekerheden zijn groot. Internationale conflicten en geopolitieke spanningen zorgen voor maatschappelijke onrust en economische instabiliteit. Tegelijkertijd hebben we te maken met uitdagingen als netcongestie (een overbelast elektriciteitsnet), de stikstofproblematiek, toenemende eisen aan waterkwaliteit en de snel veranderende arbeidsmarkt en digitalisering. Al deze externe factoren beïnvloeden onze stedelijke ontwikkeling, onze investeringsruimte, onze organisatie en daarmee de uitvoerbaarheid van onze plannen. In de afgelopen maanden hebben we de impact van deze risico's verder in kaart gebracht en meegewogen bij het maken van de keuzes in deze begroting.

Financiële ruimte onder druk, keuzes blijven nodig

Hoewel de begroting 2026 structureel sluitend is, blijft de financiële situatie van vrijwel alle 342 Nederlandse gemeenten kwetsbaar. Het zogeheten 'ravijnjaar' is vanaf 2026 deels gedempt maar nog altijd niet structureel opgelost.

De financiële onzekerheden binnen het sociaal domein zijn zeer groot en urgent. De kosten voor jeugdzorg en huishoudelijke ondersteuning/begeleiding blijven stijgen, terwijl de bijdragen vanuit het Rijk onvoldoende meegroeien.

Dit leidt ertoe dat we in 2026 nog steeds een tekort op de jeugdzorg hebben. Als het Rijk niet anders besluit, kan dit vanaf 2028 verder oplopen tot enkele miljoenen euro's op structurele basis.

Bovendien brengt de omzetting van specifieke uitkeringen (de SPUK's) naar algemene uitkeringen extra onzekerheid met zich mee. Het Rijk heeft weliswaar nog weinig SPUK's afgeschaft, maar voert op twee regelingen wel alvast een korting door van 10%. De verwachting is dat dit in de toekomst op meer regelingen wordt toegepast. Ook wijzigingen in landelijke wet- en regelgeving kunnen

onverwachte financiële gevolgen hebben voor Breda. Daarnaast hebben we nog steeds te maken met een stijgende vraag naar zorg. Hierdoor blijft het sociaal domein een risicovolle factor binnen onze begroting, die vraagt om voortdurende monitoring en sturing.

We blijven daarom realistisch: niet alles kan. We hebben vorig jaar al pijnlijke maar noodzakelijke maatregelen genomen om onze begroting gezond te houden. Daardoor staan we er nu beter voor en hoeven we dit jaar minder fors in te grijpen. Toch moeten we ook in de komende jaren blijven prioriteren en slimme keuzes maken. Het is onze verantwoordelijkheid om Breda financieel weerbaar te houden en tegelijkertijd te blijven investeren in onze stad en dorpen.

Sociaal domein onder spanning

Het sociaal domein is en blijft een belangrijk aandachtspunt. De druk op de jeugdzorg en de Wmo is hoog. De kosten stijgen, terwijl de bijdragen van het Rijk achterblijven bij de groeiende vraag. In 2026 verwachten we nog een tekort op de jeugdzorg en vanaf 2028 loopt dit op tot enkele miljoenen structureel. Ook bij de Wmo tekent zich een structureel knelpunt af, ondanks extra middelen uit de meicirculaire van het Rijk.

In de begroting 2025 hebben we duidelijke keuzes gemaakt voor een vitaal en sociaal Breda. We zijn hard bezig om deze te realiseren en gaan in 2026 hiermee vol door. We handelen op twee sporen. Enerzijds zetten we in op zelfredzaamheid en wederkerigheid: inwoners die daartoe in staat zijn, dragen waar mogelijk bij aan hun eigen ondersteuning. Daarbij kijken we ook naar hun eigen netwerk en de ondersteuning vanuit bijvoorbeeld scholen, sportclubs, verenigingen etc. Anderzijds zetten we ons in voor hulp voor wie dat echt nodig heeft. We investeren in preventie en sturen op doelmatigheid, zodat elke euro effectief wordt besteed. Bovendien versterken we de samenwerking met onze partners in de stad – zoals zorgaanbieders, welzijnsinstellingen en uitvoeringsorganisaties – om de hulpverlening op peil te houden. Die samenwerking staat echter onder druk. Ook onze partners ervaren de krapte op de arbeidsmarkt. Het wordt steeds moeilijker om voldoende gekwalificeerd personeel te vinden voor taken die cruciaal zijn voor onze inwoners. De druk op hun organisaties – en daarmee op onze gezamenlijke dienstverlening – neemt toe. Dit vraagt om realistische verwachtingen, creatieve samenwerking en het blijven zoeken naar nieuwe vormen van ondersteuning. Samen met partners kijken we hoe we innovatief en flexibel de zorg toegankelijk kunnen houden, ondanks beperktere middelen en menskracht. Ook starten we in 2026 met het tweede Stevig Lokaal Team (SLT).

Strategisch Investeringsprogramma: keuzes en prioriteiten

Het Strategisch Investeringsprogramma (SIP) vormt een belangrijk onderdeel van deze begroting. We maken daarin bewuste keuzes voor onze investeringsagenda, want wat we plannen, willen we ook realiseren. Met het SIP kijken we vooruit en investeren we breed, met oog voor zowel ambitie als financiële stabiliteit. Bij de kadernota 2025 hebben we investeringen bewuster in de tijd verspreid en duidelijke prioriteiten gesteld, bijvoorbeeld door te kiezen voor 't Zoet en andere gebiedsontwikkelingen gefaseerd op te pakken. We hebben de investeringen voor de komende vier jaar realistisch gepland en keuzes gemaakt tussen directe en getemporeerde uitvoering. Onzekerheden rond stikstof, netcongestie en water zijn meegewogen. Daarnaast is gekeken waar het efficiënter kon, met behoud van kwaliteit.

Een toelichting over het SIP-proces en de keuzes vindt u in het onderdeel Strategisch Investeringsplan van de financiële begroting.

In de eerste jaren is er meer ruimte beschikbaar voor investeringen. Die benutten we om projecten met grote impact te versnellen. Andere ontwikkelingen zetten we bewust iets verder in de tijd, omdat ze om zorgvuldige voorbereiding vragen. Ons uitgangspunt is helder: we maken keuzes zodat we de dingen die we doen, goed kunnen doen. Door deze fasering houden we grip op de uitvoering, benutten we kansen op het juiste moment en zorgen we dat investeringen bijdragen aan een toekomstbestendig Breda.

't Zoet

't Zoet biedt Breda de kans om een nieuw stadsdeel te ontwerpen, anderhalf keer groter dan de huidige binnenstad. Het is een goudgerande mogelijkheid om Breda toekomstbestendig te laten groeien. De ligging – dicht bij het station en het centrum – maakt 't Zoet tot een strategische locatie voor stedelijke verdichting en duurzame ontwikkeling. Hier is ruimte voor ongeveer 6000 woningen, voor (een deel van) ons Innovatiedistrict en voor cultuur en klimaatadaptatie. In 't Zoet combineren we (betaalbaar) wonen, werken en leven op een manier die past bij de ambities uit onze omgevingsvisie. Samen met de

provincie en het Rijk werken we aan een nieuw stuk stad dat groen, innovatief en levendig is. Deze ontwikkeling doet recht aan de Brede kwaliteitsstandaard, met een toekomst als groene, gastvrije en grenzeloze stad.

Fasering andere gebiedsontwikkelingen

Tegelijkertijd kijken we kritisch naar de aanpak en fasering van onze andere grote gebiedsontwikkelingen – Bavel en Centrum Oost. We faseren deze projecten en de bijbehorende investeringen zorgvuldig in de tijd. Dit betekent dat niet alles tegelijk kan en moet het soms in kleinere stappen. Ook kijken we naar onze eigen rol en die van onze partners. Soms nemen we zelf de regie en soms laten we het initiatief aan de markt over. Bij Gasthuisvelden zien we kansen vanwege cofinanciering en verwachten we begin 2026 een raadsbesluit voor te leggen over het Gebiedsperspectief Gasthuisvelden West. Vervolgens kunnen we daarna gelijk doorpakken met de tender voor de rechtbank.

Door deze aanpak houden we grip op onze investeringsruimte, spreiden we risico's en bewaken we de financiële haalbaarheid. We zorgen daarmee voor een evenwichtige groei van de stad: Breda ontwikkelt door, maar op een manier die realistisch en verantwoord is.

Doortrekken Nieuwe Mark

We pakken vol door met het doortrekken van de Nieuwe Mark. We steken van wal met fase 2 en verlengen onze stadsrivier tot aan de Fellenoordstraat. Daarmee brengen we nog meer water, groen en beleving in het hart van Breda. We kiezen voor een doelmatige aanpak, zodat het project ook financieel haalbaar blijft. Daarbij werken we samen met het waterschap en de provincie. Zo houden we samen onze gedeelde ambitie levend om Breda nóg mooier en aantrekkelijker te maken.

Versnellen voor de toekomst

De komende jaren bereiden we ons voor op grote investeringen die vanaf 2028 en verder hun beslag krijgen. Tegelijkertijd gaan we op een aantal onderdelen versnellen. Door slim gebruik te maken van de financiële ruimte in de komende jaren kunnen we een aantal maatschappelijke opgaven eerder oppakken. Zo blijven we bouwen we aan een stad die aantrekkelijk, leefbaar en toekomstbestendig is. Deze keuzes zorgen voor een stevig fundament voor groei, innovatie en kwaliteit van leven. Hiermee versterken we de realisatiekracht van onze stad en gaan we de komende jaren samen sterker vooruit.

Wat gaan we doen?

Breda blijft investeren in een toekomstbestendige stad waar wonen, werken, cultuur en natuur hand in hand gaan. We versterken samen met de ondernemers onze werklocaties door bestaande bedrijventerreinen te revitaliseren en ruimte te maken voor nieuwe locaties, zodat we voorbereid zijn op energietransitie, circulariteit en duurzame bereikbaarheid. Met extra placemaking op 't Zoet geven we alvast vorm aan een innovatief stadsdeel dat creativiteit en technologie samenbrengt, onder andere via evenementen en tijdelijke werkplekken voor innovatieve ondernemers. Ook op het gebied van wonen zetten we stappen: met de starterslening vergroten we de kansen voor jonge inwoners en er komt uitbreiding van woonwagendplaatsen op 7 bestaande en 1 nieuwe locatie. Voor beide hebben we extra middelen gereserveerd. Daarnaast investeren we extra in cultuur en sport, met onder meer de Broedplaats Performing Arts en de voorbereiding van een integraal huisvestingsplan voor sportvoorzieningen. Breda blijft bovendien werken aan een groene en gezonde leefomgeving als onderdeel van Van Gogh Nationaal Park, met extra aandacht voor natuurverbindingen en recreatieve routes. Zo bouwen we samen aan een stad die klaar is voor de toekomst.

Waarom deze keuzes nu?

Onze investeringsprogrammering breidt de komende jaren verder uit. Tegelijkertijd zien we in de eerste jaren nog ruimte in het SIP om doelgericht te investeren. Die ruimte benutten we strategisch om projecten te versnellen die bijdragen aan onze lange-termijnambities: een duurzame en aantrekkelijke stad. Door nu te investeren in werklocaties, een innovatieve economie, woningbouw, cultuur, sport en groen verstevigen we de basis voor economische groei, leefbaarheid en maatschappelijke samenhang. Deze keuzes zorgen ervoor dat we kansen benutten op het moment dat ze zich voordoen en voorkomen we dat noodzakelijke ontwikkelingen vertragen.

Doorgaan met uitvoeren eerdere keuzes

In de begroting 2025 hebben we eerder duidelijke en toekomstgerichte keuzes gemaakt die ook in 2026 richting geven aan ons beleid. We gaan in 2026 volop door met het uitvoeren van deze keuzes. Naast onze inzet voor een sociaal en vitaal Breda versterken we de economische aantrekkingskracht van onze stad door te investeren in het Innovatiedistrict, ons economisch profiel als 'stad van oplossingen' en een vernieuwend cultuuraanbod. Ook op het gebied van wonen, mobiliteit, bereikbaarheid, klimaat en natuur zijn we eerder tot heldere keuzes gekomen: we voeren onze woonvisie uit, stellen prioriteiten in gebiedsontwikkelingen, harmoniseren parkeertarieven en blijven werken aan het doel van klimaatneutraliteit in 2044. Daarnaast hebben we stappen gezet om onze stad op orde te brengen door ondermijning en criminaliteit aan te pakken, onze dienstverlening te verbeteren en onze kapitaalgoederen duurzaam te beheren. En door meer uniformiteit in de inrichting van de openbare ruimte zorgen we ervoor dat straten en pleinen er strak en schoon bij liggen, ook met minder middelen. Zo blijven we bouwen aan een toekomstbestendig Breda waarin leefbaarheid, veiligheid en duurzaamheid hand in hand gaan.

Ambtelijke organisatie klaar voor de toekomst

Digitalisering en het gebruik van kunstmatige intelligentie spelen een sleutelrol in de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie. Door processen slimmer in te richten, waar mogelijk verdergaand te automatiseren en datagedreven te werken, creëren we tijd en ruimte. Bijvoorbeeld voor complexe casuïstiek die wat meer aandacht en maatwerk vraagt. Tegelijkertijd zijn we bezig met de eerder vastgestelde taakstelling op de organisatie: we moeten met minder middelen hetzelfde doen. Deze realiseren we door technologie in te zetten die ons werk efficiënter maakt. Zo zorgen we dat de gemeente Breda een aantrekkelijke werkgever blijft, en dat onze organisatie op volle sterkte kan blijven leveren wat Breda nodig heeft.

De krapte op de arbeidsmarkt raakt ook onze eigen organisatie. Het wordt op een aantal plekken in de organisatie steeds moeilijker om voldoende mensen met de juiste vaardigheden aan te trekken en te behouden. Tegelijkertijd neemt de complexiteit van ons werk toe, groeit Breda verder en stijgt de druk vanuit de samenleving voor snelle en goede dienstverlening. Om onze organisatie toekomstbestendig te maken, investeren we in wendbaarheid, vakmanschap en digitale innovatie. Met het ontwikkelprogramma FIT voor de Toekomst verbeteren we onze werkwijzen, versterken we het leiderschap en ontwikkelen we een uniforme aanpak voor projecten, processen en programma's. We bouwen aan een lerende organisatie die kan meebewegen met veranderende omstandigheden en die klaar is voor de uitdagingen van morgen.

Weerbaar begroten: risico's in beeld, buffers op orde

De komende jaren gaan we grote gebiedsontwikkelingen en projecten opstarten. Deze brengen aanzienlijke risico's met zich mee, die nu nog niet volledig in het risicoprofiel kunnen worden opgenomen. Hierdoor zal het risicoprofiel de komende jaren stijgen, wat extra druk legt op ons weerstandsvermogen.

Om die basis te versterken, nemen we nu al maatregelen. We doen een extra storting in de algemene reserve, zodat we voorbereid zijn op toekomstige onzekerheden en onze ambities verantwoord kunnen realiseren. Tegelijkertijd blijven we investeren in het vergroten van onze financiële flexibiliteit en het tijdig nemen van maatregelen. Op die manier zorgen we ervoor dat we, ook in een veranderende context, onze maatschappelijke opgaven kunnen blijven waarmaken en de stad veerkrachtig en toekomstbestendig blijft.

Tot slot: een stad in goede staat overdragen

Met deze begroting zetten we de laatste stap in de uitvoering van het bestuursakkoord van deze periode. We doen dat met vertrouwen. De stad staat er ondanks alle onzekerheden goed voor. We hebben moeilijke keuzes niet geschuwd, zijn realistisch gebleven en hebben ruimte gecreëerd voor de toekomst.

We dragen Breda over aan onze opvolgers met een sluitende begroting, een duidelijke koers en een stevige basis. Tegelijkertijd laten we ruimte voor volgende keuzes en invulling van de uitvoering.

We danken iedereen die heeft bijgedragen aan deze begroting en nodigen de nieuwe raad en het nieuwe college uit om voort te bouwen op 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit' – met liefde, vakmanschap en creativiteit voor de mooiste stad van het land.

Leeswijzer

In deze begroting wordt gehoor gegeven aan de motie 'Grip op beleidseffecten'. Dit doen we door

de doelen en indicatoren in één programma krachtiger te formuleren. Programma 1 Vitaal en sociaal is hiervoor als pilot aangewezen. Je merkt het meteen: dit programma is anders in opzet en structuur dan de rest. De teksten zijn compacter, concreter en to the point. Doelen en activiteiten zijn scherp en helder beschreven en sluiten logisch op elkaar aan binnen de thema's en subthema's. Bovendien is het programma visueel aantrekkelijker gemaakt, met doelenbomen per thema die direct inzicht geven in wat we willen bereiken.

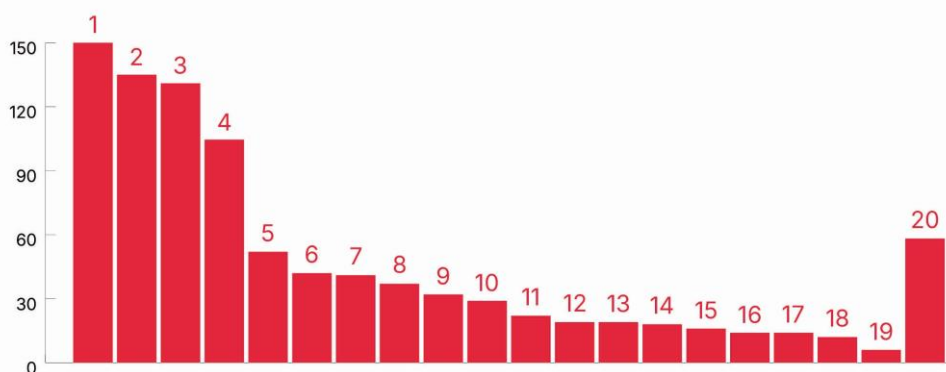
HOE ZIEN ONZE INKOMSTEN EN UITGAVEN ERUIT?

De totale inkomsten bedragen € 952 miljoen. Deze zijn ingedeeld in twee categorieën: inkomsten van het Rijk en de overige inkomsten. De inkomsten van het Rijk zijn de belangrijkste categorie en bestaan met name uit de algemene uitkering (gemeentefonds) en de specifieke rijksbijdragen (bijvoorbeeld voor bijstandsuitkeringen). De overige inkomsten omvatten met name de woonlastenheffingen (ozb, rioolheffing, afvalstoffenheffing), parkeerinkomsten, huuropbrengsten en overige opbrengsten. Een nadere toelichting op de inkomsten is per programma opgenomen.

Uitgaven

Waar gaat het geld naartoe?

Uitgaven (bedragen in mln)

€ 952 miljoen

1	Participatie/ Armoede	€	150	11	Dienstverlening	€	22
2	WMO	€	135	12	Mutaties reserves	€	19
3	Jeugd	€	131	13	Parkeren/Mobiliteit	€	19
4	Bedrijfsvoering	€	105	14	Sportbevordering/ Volksgezondheid	€	18
5	Beheer openbare ruimte	€	52	15	Riolering	€	16
6	Veiligheid	€	42	16	Statushouders	€	14
7	Afvalservice	€	41	17	Grondexploitatie	€	14
8	Onderwijs (incl. huisvesting)	€	37	18	Economische zaken en evenementen	€	12
9	Cultuur	€	32	19	Grote projecten	€	6
10	Vastgoedbeheer	€	29	20	Overig	€	58

De totale uitgaven bedragen € 952 miljoen. In bovenstaand overzicht is uitgesplitst waaraan we het geld uitgeven. De uitgaven zijn gebaseerd op de geraamde lasten voor de verschillende programma's. De uitgaven betreffen salariskosten, uitkeringen, subsidies, uitgaven voor de programma's, renten en afschrijvingen en stortingen in reserves en voorzieningen. Een nadere toelichting op de uitgaven is per programma opgenomen.

Naast uitgaven in de exploitatie zijn er investeringsuitgaven. Een uitgebreide toelichting van de investeringuitgaven is opgenomen bij het strategisch investeringsplan in de financiële begroting en bij de betreffende programma's.

HOE ZIET ONZE ACTUELE FINANCIËLE POSITIE ERUIT?

Deze begroting bouwt verder op de koers uit de kadernota 2025 én de stevige financiële keuzes die we al in de begroting van 2025 hebben gemaakt. Zoals u eerder hebt kunnen lezen, blijven de financiën onder druk staan en blijven er keuzes nodig.

We hebben vorig jaar al pijnlijke maar noodzakelijke maatregelen genomen om onze begroting gezond te houden. Daardoor staan we er nu beter voor en hoeven we dit jaar minder fors in te grijpen dan andere gemeenten. Toch moeten we ook in de komende jaren zorgvuldig blijven prioriteren en slimme keuzes maken. Het is onze verantwoordelijkheid om Breda financieel weerbaar te houden.

Met name de grote gebiedsontwikkelingen voegen een extra dimensie van onzekerheid toe. Deze projecten brengen substantiële investeringen met zich mee. Hiermee nemen de onzekerheden en dus ook de risico's toe. Bovendien zijn er externe factoren die het lokale beleid beïnvloeden en de risico's verder kunnen vergroten.

Om deze risico's op te vangen en een stabiel financieel perspectief te houden voor Breda, wordt tussen 2026 en 2029 in totaal € 15,15 miljoen vanuit het meerjarenperspectief gestort in de algemene reserve.

Met de keuzes die we maken, komen we tot een structureel sluitende begroting voor 2026 tot en met 2029.

De keuzes leiden tot het volgende financiële beeld:

Bedragen x € 1 miljoen

Actualisaties en keuzes	2026	2027	2028	2029
<i>Saldo meerjarenperspectief na kadernota 2025</i>	2,00	0,79	2,24	4,58
Effecten meicirculaire 2025	8,35	7,75	7,19	7,88
<i>Reëel begroten</i>				
Cao gemeenten	-0,70	-2,30	-3,00	-3,00
Parkeren	1,00	1,00	1,00	1,00
Jeugd	-1,90			
Inburgering	-1,50	-1,30	-1,10	-0,90
<i>Keuzes</i>				
Woonwagenstandplaatsen	-0,72	-0,55	-0,31	-0,31
Samenwerking Baronie	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Woon-werkverkeer	-1,90	-1,90	-1,90	-1,90
Extra storting algemene reserve	-3,60	-2,10	-3,10	-6,35
Saldo meerjarenperspectief begroting 2026	0,94	1,29	0,92	0,90

TOELICHTING

Hieronder lichten we de actualisaties en keuzes toe:

Cao gemeenten

De financiële effecten van de laatste cao zijn structureel verwerkt in de begroting.

Parkeren

De inkomsten uit het straat parkeren zijn in 2025 hoger dan begroot. De verwachting is dat dit effect structureel is, daarom wordt € 1,0 miljoen toegevoegd aan het meerjarenperspectief.

Jeugdzorg

De kosten voor jeugdzorg blijven stijgen, terwijl de bijdragen vanuit het Rijk onvoldoende meegroeien met de toenemende kosten. Om deze gestegen kosten op te vangen, stellen we voor 2026 € 1,9 miljoen beschikbaar. De verwachte stijging van de kosten is vanaf 2027 opgenomen in het risicoprofiel. We doen dit, omdat we verwachten dat de genomen beheersmaatregelen in de tijd effectiever worden. Daarnaast komt er vanaf 2028 een nieuw 'financieel arrangement' voor jeugdzorg om de jeugdmiddelen opnieuw over gemeenten te verdelen.

Inburgering

Vanuit het Rijk zijn tot en met 2024 incidentele middelen toegekend om de uitvoeringskosten voor inburgering en migratie op te vangen. Het aantal statushouders in Breda groeit nog steeds en de structurele bijdrage van het Rijk groeit niet voldoende mee. Vanuit de verwachting dat de omvang van deze doelgroep vanaf 2027 afneemt, stellen we voor 2026 € 1,5 miljoen aflopend naar € 0,9 miljoen structureel beschikbaar.

Woonwagenstandplaatsen

In 2026 wordt de eerste nieuwe woonwagenlocatie aangewezen en ook worden in 2026 en in 2027 het aantal woonwagenstandplaatsen uitgebreid op zeven bestaande locaties. Na realisatie worden de huurstandplaatsen overgedragen aan Bredase woningcorporaties. Voor deze in- en uitbreiding van woonwagenstandplaatsen is het noodzakelijke om een grondexploitatie te openen. Hiervoor wordt in de jaren 2026 t/m 2032 in totaal € 2,8 miljoen beschikbaar gesteld om te storten in de voorziening grondexploitatie.

Samenwerking Baronie

Voor de samenwerking Baronie wordt € 0,1 miljoen structureel beschikbaar gesteld. Dit, omdat we in onze regionale samenwerking meer nadruk willen leggen op de samenwerking met de Baronie-gemeenten en in de Stedelijke Regio Breda-Tilburg. De bijdrage van Breda vraagt meer financiering dan tot nu toe beschikbaar was voor de Baroniesamenwerking.

Woon-werkverkeer

Voor een nieuwe regeling reiskosten woon-werk, die voldoet aan de Cao gemeenten, stellen we structureel € 1,9 miljoen beschikbaar.

Extra storting algemene reserve

De begroting voor 2026 is structureel sluitend. Het zogenaamde 'ravijnjaar' vanaf 2026 is deels gedempt met € 400 miljoen (landelijk € 2 miljard nog gekort). Daarnaast vinden er nog steeds gesprekken plaats over structurele financiële oplossingen op het gebied van de kosten voor jeugdzorg en Wmo.

Eerder schreven we dat voor de grote gebiedsontwikkelingen flinke investeringen nodig zijn. Dit zorgt voor extra onzekerheid en we verwachten dat ons risicoprofiel daarom fors toeneemt in de toekomst. Om de risico's te beheersen en de financiële stabiliteit te waarborgen, wordt er tussen 2026 en 2029 in totaal € 15,15 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Hierdoor stijgt de weerstandsratio van 1,8 naar 2,0. Dit biedt ruimte om tot maximaal € 30 miljoen aan extra risico's toe te voegen, voor de eerder genoemde gebiedsontwikkelingen.

WAARIN GAAN WE INVESTEREN EN HOEVEEL?

Het SIP voor de periode 2026-2029 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Strategische investeringsplanning	2026	2027	2028	2029
Vitaal en Sociaal Breda	620	620	620	620
Ondernemend Breda	23.420	50.585	44.427	56.350
Duurzaam wonen in Breda	23.568	14.289	11.345	16.492
Basis op Orde	53.978	52.819	43.174	41.462
Organisatie en financiën van Breda	8.564	10.073	6.872	14.701
Totaal gemeentelijke investeringen	110.150	128.386	106.438	129.625
Beschikbare dekkingsmiddelen	90.304	103.303	88.396	93.983
Overprogrammering	22%	24%	20%	38%

Hieronder lichten we de actualisaties en keuzes op hoofdlijn toe:

- Twee keer per jaar worden de investeringen geïnventariseerd. Planbare investeringen, zoals aanpassingen aan het riool, wegenonderhoud en biodiversiteits-aanpassingen zijn daarbij scherper geprognosticeerd zonder inhoudelijke wijziging van plan of doelstelling.
- De scherpere prognoses leidden dit jaar ook tot meer inzicht in de verwachte investeringen van de gebiedsontwikkelingen. We kiezen er daarom voor om prioriteit te geven aan de investeringen voor 't Zoet. De investeringen die nodig zijn voor de andere drie gebiedsontwikkelingen (Bavel, Centrum Oost en Gasthuisvelden) faseren we.
- De raad heeft in de debatraad van 4 juli middels een aangenomen motie opgeroepen om de Nieuwe Mark te laten stromen. Het college heeft zich ingespannen om fase 2 passend te maken in de voorliggende jaarschijven 2026-2029.
- Waar het kon is gekozen voor versnelling, zoals aanpassingen Ulvenhoutse Bos, stimulering EVZ en ook de Startersleningen zijn vervroegd (en uitgebreid). Ook zijn er kansen gecreëerd om aan de slag te gaan met werklocaties, met placemaking op 't Zoet en voor investeringen in accommodaties voor Bredase sportvoorzieningen. Om ruimte te creëren is voor sommige investeringen gekozen voor uitstel van de realisatiefase. Dit geldt bijvoorbeeld voor aanpassingen aan (fiets)parkeergarages, onderdelen uit herinrichting openbare ruimte en de realisatie van de vervangende

sportaccommodatie voor de Doelen. De groenblauwe mantel Bavel wordt uitgesteld tot na de plan-MER, om gericht in te kunnen zetten gedurende de gebiedsontwikkeling.

Een uitgebreide toelichting is opgenomen bij het strategisch investeringsplan in de financiële begroting en bij de betreffende programma's.

HOE ZIET ONS WEERSTANDSVERMOGEN EN ONS RISICOPROFIEL ERUIT?

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om de risico's op te kunnen vangen. Dit wordt bepaald door de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. De weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de algemene reserve en de post onvoorzien.

Bedragen x € 1 miljoen

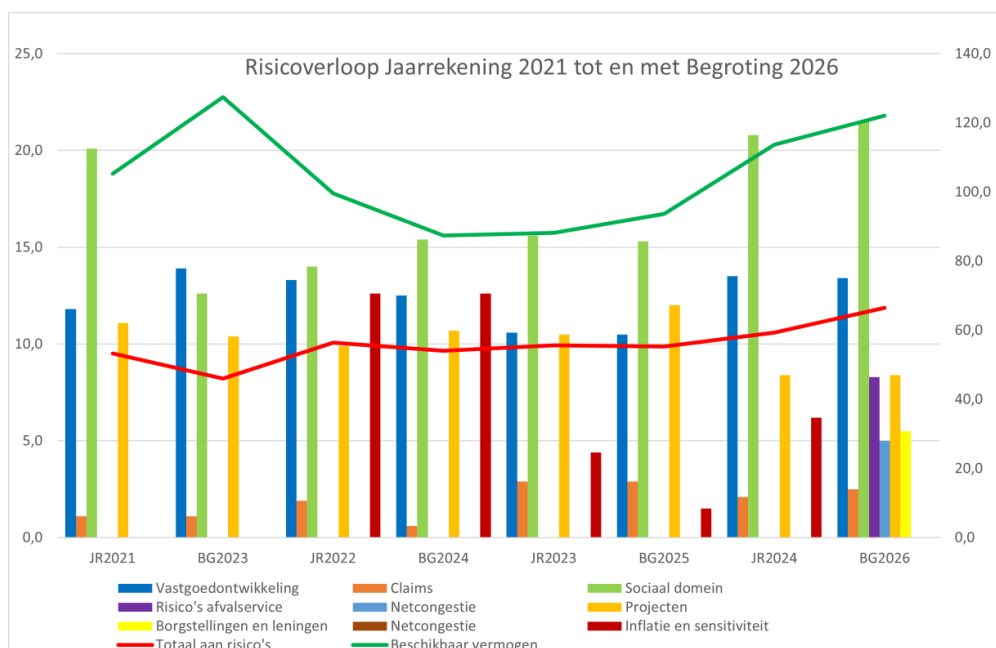
	2026	2027	2028	2029
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	97,8	107,6	118,5	130,9
Risicoprofiel				66,5
Totaal vrij beschikbaar weerstandsvermogen				64,4

Risico's belemmeren ons in het bereiken van onze doelen. Daarom willen we de risico's in beeld hebben en zo goed mogelijk inschatten. Voor een stabiel financieel beleid reserveren we een deel van ons eigen vermogen (de reserves) om financiële risico's op te vangen.

Het risicoprofiel in de jaarrekening 2024 (laatste risico-actualisatie) was € 59,3 miljoen. In deze begroting is het risicoprofiel op basis van de meest actuele cijfers gestegen met € 7,2 miljoen. Het risicoprofiel is op hoofdlijnen stabiel. Voor een overzicht van de toprisico's verwijzen we u naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het geactualiseerde risicoprofiel komt uit op € 66,5 miljoen.

Om de risico's van € 66,5 miljoen af te dekken, heeft de gemeente in 2029, na de extra storting van € 15,15 miljoen, € 130,9 miljoen beschikbaar. Het totaal vrij beschikbaar weerstandsvermogen is dan € 64,4 miljoen (€ 130,9 miljoen min € 66,5 miljoen). De ratio weerstandsvermogen (totaal beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door het risicoprofiel) komt uit op 2,0. Dit betekent dat als de risico's zich voordoen, we de beleidsuitvoering kunnen voortzetten. Bij de jaarrekening 2024 bedroeg het totaal vrij beschikbaar weerstandsvermogen € 54,4 miljoen en de ratio weerstandsvermogen 1,9.

De risico's die bekend zijn, zijn opgenomen in het risicoprofiel. Het zijn echter de grote gebiedsontwikkelingen die naar verwachting zullen zorgen voor een stijgend risicoprofiel als gevolg van de investeringen en onzekerheden die hiermee gepaard gaan. In de kadernota 2025 gaven we aan dat de financiële grens voor ons ligt op een aanvaardbaar weerstandsratio van 1,4. Het verschil tussen de huidige weerstandscapaciteit en de ondergrens biedt ruimte om tot maximaal € 30 miljoen aan extra risico's, voor de grote gebiedsontwikkelingen toe te voegen.

WAT IS DE ONTWIKKELING VAN DE BALANSPOSITIES?

De balans geeft inzicht in de omvang van bezittingen van de gemeente Breda en hoe die bezittingen worden gefinancierd. De ontwikkeling van de reserves en de schuldpositie heeft invloed op de financiële positie van de gemeente. We zetten in op investeringen in de stad. Door deze investeringen nemen onze bezittingen toe. In onze financiële positie zien we dat terug in de stijging van de vaste activa.

Met de toename van de investeringen zie we ook een toename van de vaste schulden. Wat voor deze ontwikkeling van belang is, is de beoordeling in hoeverre we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het kengetal de netto schuldquote. Deze ontwikkelt zich vanaf 2023 als volgt:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Netto schuldquote	54,34%	49,81%	58,28%	64,80%	72,26%	75,61%	76,35%
Gecorrigeerde netto schuldquote	37,98%	36,07%	45,14%	52,00%	59,51%	63,25%	64,62%

De bandbreedte voor de netto schuldquote ligt tussen de 0% en 100%. Het laat zien dat we, ook bij de stijging van de schuldpositie in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen.

Het eigen vermogen (bestaat uit algemene reserve, bestemmingsreserves en nog te bestemmen resultaat) blijft gelijk in 2026 en stijgt de jaren daarna. Inzicht in de omvang van de reserves (eigen vermogen) wordt ook wel geduid in het kengetal solvabiliteit. Deze ontwikkelt zich vanaf 2023 als volgt:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Solvabiliteitsratio	19,64%	19,66%	18,14%	16,99%	17,25%	17,91%	18,97%
Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen	24,04%	23,69%	21,48%	19,81%	19,83%	20,37%	21,37%

Het kengetal solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft de verhouding tussen het eigen vermogen (het totaal van algemene reserves en de bestemmingsreserves) en de totale balansomvang weer. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. De signaleringswaarde ligt op 20%. De solvabiliteitsratio daalt in 2026 doordat we investeren in onze stad en daardoor het balanstotaal toeneemt. Vanaf 2027 neemt de solvabiliteitsratio weer toe.

TOTAALOVERZICHT BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht baten en lasten per programma	Jaarrekening 2024		Begroting 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma's												
Vitaal en Sociaal Breda	452.912	199.354	458.566	190.434	464.353	191.722	432.591	170.484	422.482	170.499	420.668	170.512
Ondernemend Breda	83.791	13.174	88.962	18.581	82.273	9.877	81.000	8.493	78.535	4.688	78.559	4.194
Duurzaam wonen in Breda	69.915	49.669	74.055	52.496	68.858	55.651	51.871	42.007	50.983	41.489	51.727	41.256
Basis op orde in Breda	201.863	114.674	205.107	112.576	205.962	111.002	207.397	111.960	209.986	113.804	209.569	112.627
Totaal Programma's	808.481	376.871	826.690	374.087	821.446	368.253	772.859	332.945	761.987	330.480	760.523	328.589
Overhead	101.113	11.771	105.094	9.070	105.294	8.866	104.882	8.866	102.557	8.866	102.538	8.866
Algemene uitkeringen		477.115		503.043		507.585		518.358		521.442		535.775
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	3.203	42.517	3.281	45.348	3.367	44.867	3.470	45.565	3.517	46.263	3.565	46.917
Onvoorzien			900		700		700		700		700	
Overige algemene dekkingsmiddelen	-129	891	1.471		571		13.553		25.507		38.727	
Saldo van de financieringsfunctie	-2.009	4.336	-692	2.572	-1.017	2.787	-742	2.682	-53	2.577	-2.313	2.494
Dividend		562		513		513		513		513		513
Vennootschapsbelasting	1.246	0	880		1.690		966		1.413		1.440	
Subtotaal programma's (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	911.905	914.061	937.624	934.633	932.052	932.871	895.688	908.928	895.627	910.141	905.180	923.154
Mutaties Reserves	15.699	27.761	24.205	29.461	18.907	19.023	15.307	3.361	16.147	2.557	19.137	2.059
Begrotingssaldo	927.604	941.823	961.829	964.095	950.959	951.895	910.995	912.289	911.774	912.698	924.317	925.212
Resultaat jaarrekening	14.218											
Resultaat begroting			2.266		935		1.294		923		895	

In bovenstaand overzicht is programma 5 ingevolge artikel 8 van het BBV nader uitgesplitst naar algemene dekkingsmiddelen (bestaande uit lokale heffingen, algemene uitkeringen, dividend, saldo van de financieringsfunctie en overige algemene dekkingsmiddelen), alsmede de kosten van overhead, vennootschapsbelasting en de post onvoorzien. De algemene dekkingsmiddelen zijn die inkomsten die geen specifiek bestedingsdoel kennen. De belangrijkste daarvan zijn de uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst onroerendezaakbelastingen (ozb). Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere opbrengsten zonder specifiek bestedingsdoel.

BEGROTING 2026

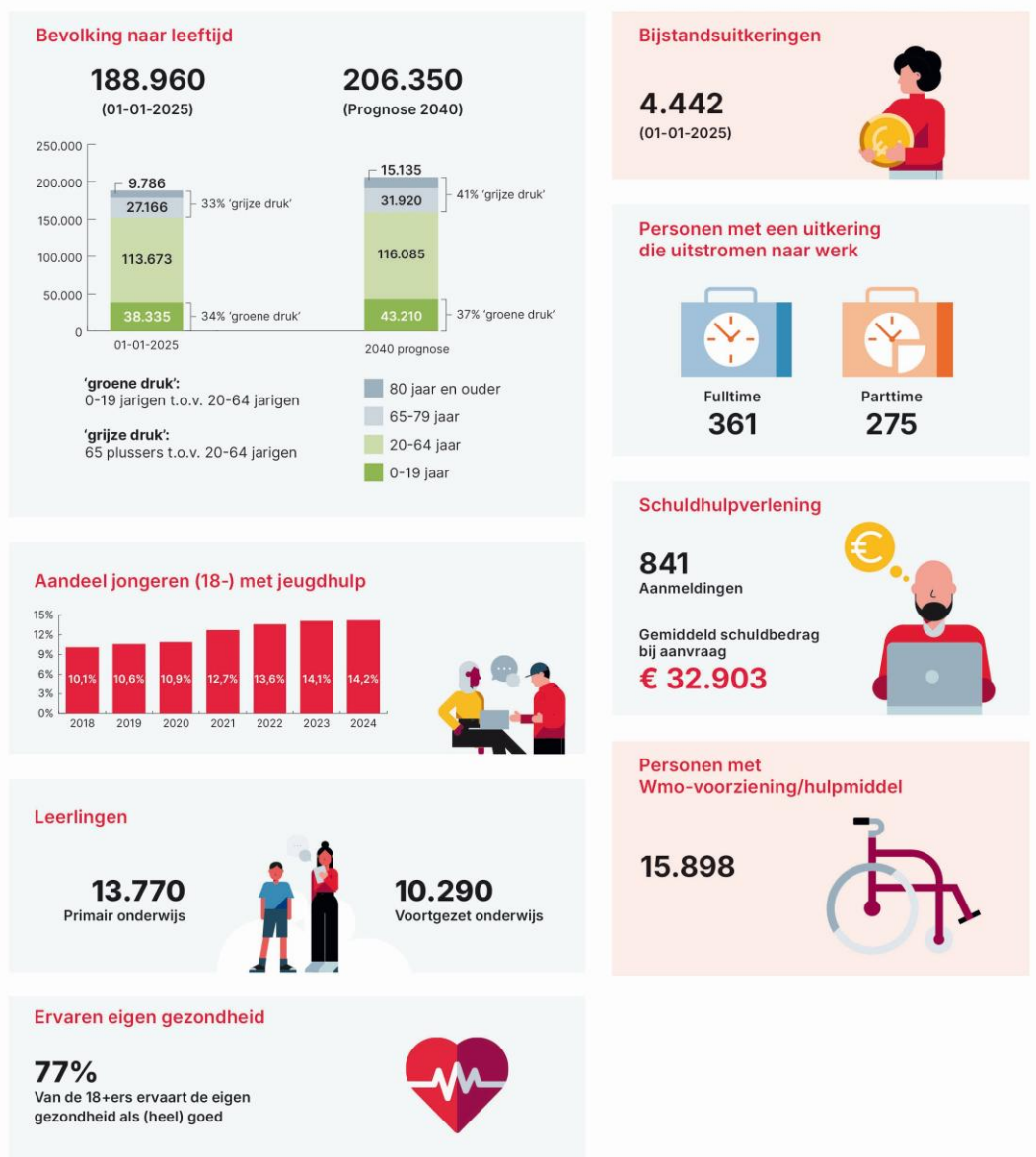
VITAAL EN SOCIAAL

PROGRAMMATHEMA'S

- 1.1 Thema Opgroeien
- 1.2 Thema Betrokken zijn
- 1.3 Thema Thuis
- 1.4 Thema Leren, ontwikkelen en werken
- 1.5 Thema Leven
- 1.6 Thema Ontmoeten

HET PROGRAMMA IN BEELD

Kengetallen begroting 2026.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlagen.

ONZE AMBITIE (TOEKOMSTVISIE)

Met dit begrotingsthema beogen we verschillende doelstellingen. We willen meer inwoners aan het werk. Het aantal inwoners dat beroep doet op specialistische hulp en ondersteuning bij jeugd en Wmo willen we, door preventie en betere en vrij toegankelijke oplossingen in de nabijheid van inwoners, terugdringen. En minder inwoners in armoede. Daarnaast stimuleren we een leefstijl en een omgeving waarin inwoners voldoende bewegen, sporten, gezond eten, mentaal gezond zijn, ontspannen en elkaar ontmoeten.

Het sociaal domein biedt hulp en ondersteuning voor inwoners die dat het hardst nodig hebben. Daarbij gaan we uit van zelfredzaamheid, wederkerigheid en kansen creëren. We willen het sociaal domein de komende jaren toekomstbestendig en samenhangend organiseren. Doordat we nu nog te versnipperd zijn ingericht, sluiten we niet altijd goed aan bij de leefwereld van onze inwoners. De komende jaren stijgt de zorgvraag en krijgen we te maken met financiële vraagstukken en krapte op de arbeidsmarkt. Door integraal te werken, sluiten we beter aan bij onze inwoners en maken we ondersteuning en hulp eenvoudiger, effectiever en voor de langere termijn houdbaar.

De komende periode gaan we aan de slag om deze verandering voor elkaar te krijgen. In deze begroting zetten we opnieuw belangrijke stappen in de juiste richting:

- We stimuleren een gezonde leefstijl waarin bewegen, gezond eten en ontspannen vanzelfsprekend zijn. We werken ook aan een omgeving die hiertoe uitdaagt. Inwoners krijgen de kans om te sporten en te bewegen. Dit past bij onze gezondheidsvisie.
- We willen problemen van inwoners beter en eerder oplossen door preventie en vroegtijdige lichtere vormen van ondersteuning, zoals in de sociale en pedagogische basis. Deze aanpak bespaart kosten en biedt oplossingen dicht bij huis.
- De afgelopen jaren zijn we gestart met de ontwikkeling van het brede Stevige Lokale Team (SLT) voor alle leeftijden. Met het doorzetten van deze ontwikkeling ervaren onze inwoners geen 'schotten' meer tussen de zorgdomeinen. Deze beweging zetten we gebiedsgericht en vanuit strategisch partnerschap in.
- Deze ambitie zien we ook terug in het nieuwe beleidskader Wmo. Dat legt minder nadruk op individuele voorzieningen en meer nadruk op collectieve kracht, strategische samenwerking en zelfredzaamheid.
- De regionale inkoopstrategie Jeugd is ook gericht op een integrale aanpak, betere samenwerking tussen de domeinen en een efficiënter en effectiever zorgaanbod.
- Voor bestaanszekerheid en het verminderen van armoede en schulden werken we aan preventie, het doorbreken van de cirkel van armoede en een groter bereik van onze hulp. Ook de invulling van de woonopgave en de maatschappelijke opvang moet bijdragen aan de bestaanszekerheid van onze inwoners.
- We stimuleren mensen om te gaan werken, onder andere via een bredere inzet van Breda Werkt.
- Voor statushouders hanteren we een samenhangende aanpak met een gelijktijdige inzet op inburgering én begeleiding naar werk of participatie.
- We investeren in het primair en voortgezet onderwijs in gelijke kansen, burgerschapsvaardigheden en het toekomstvaardig opleiden van leerlingen. Bijvoorbeeld door hen zo jong mogelijk kennis te laten maken met techniek. Dit past bij onze onderwijsvisie.

Met deze keuzes zetten we stappen naar een samenhangend sociaal domein. In de afzonderlijke begrotingsthema's van programma 1 is deze richting verder uitgewerkt.

Opzet programma 1

Programma 1 heeft in deze begroting een andere opzet dan de andere vier programma's. De gemeenteraad heeft gevraagd om duidelijker taalgebruik, heldere afbeeldingen en beter stuurbare indicatoren. We gebruiken programma 1 hiervoor als pilot. Per thema hebben we een 'doelenboom' opgenomen. Deze verbindt de doelen en de activiteiten. Verder zijn afbeeldingen toegevoegd. Deze komen vaak uit beleidskaders. De indicatoren worden in het voorjaar van 2026 volgens planning en volgens de bestaande werkwijze opnieuw bekeken. Daar sluiten we met dit programma bij aan.

1.1 Thema Opgroeien

DOELENBOOM

Hoofddoelstellingen

Toegankelijke
doelmatige en
passende jeugdhulp,
jeugdbescherming
en jeugdreclassering
bieden

De eigen kracht en
zelfredzaamheid van
gezinnen versterken

Vroegtijdige
signalering en
preventie versterken

Kansrijk
ontwikkelen in
Breda

Wat gaan we daarvoor doen?

- Algemene activiteiten in thema 'Opgroeien'
- Doelmatige en beheersbare jeugdhulp bieden
- Stevige Lokale Teams (SLT) voor passende en toegankelijke hulp en nabijheid en preventie ontwikkelen
- Specialistische jeugdhulp bieden als het nodig is
- Sterke sociale en pedagogische basis om vroegtijdig te signaleren en preventief te werken ontwikkelen
- Onderwijsvisie kansrijk ontwikkelen in Breda uitvoeren
- Onderwijsachterstandenbeleid uitvoeren
- Taal, laaggeletterdheid en basisvaardigheden versterken
- Voorkomen en Voortijdig Schoolverlaten
- Leerlingenvervoer uitvoeren

Hoe monitoren we?

- Indicator: Beweegrichtlijn
- Indicator: Voortijdig schoolverlaters
- Indicator: Absoluut schoolverzuim
- Indicator: Hulpvragen CJG
- Indicator: Meldingen toegang
- Indicator: Instroom jeugdigen zorg
- Indicator: Herhaald beroep jeugdigen zorg
- Indicator: Uitstroom jeugdigen zorg
- Indicator: Jeugdigen zorg (0 t/m 17 jaar)
- Indicator: Jeugdigen zorg (18 t/m 23 jaar)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Onderstaande doelstellingen zijn gebaseerd op de [Onderwijsvisie](#), het [Beleidskader jeugd 'samen voor de toekomst'](#) en de [Inkoopstrategie WBO Jeugd 2025](#).

Hoofddoelstellingen:

- Toegankelijke doelmatige en passende jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering bieden**
We zorgen dat jongeren die hulp nodig hebben, deze tijdig en op maat ontvangen. Specialistische hulp is beschikbaar voor wie dat echt nodig heeft. Passende jeugdhulp, op de juiste plek op het juiste moment in de juiste zwaarte. Op deze manier houden we het stelsel ook betaalbaar en beheersbaar.
- De eigen kracht en zelfredzaamheid van gezinnen versterken**
We normaliseren en dragen uit dat bepaalde hobbels bij het leven horen. We stimuleren dat gezinnen zelf problemen kunnen aanpakken en oplossen, met hulp uit hun netwerk of lichte ondersteuning. Zo voorkomen we zwaardere hulptrajecten en houdt het gezin de regie.
- Vroegtijdige signalering en preventie versterken**
Om Jeugdhulp betaalbaar en beheersbaar te houden willen we kleine problemen klein houden en preventie versterken. We organiseren jeugdhulp laagdrempelig en dichtbij jongeren en gezinnen.
- Kansrijk ontwikkelen in Breda**
Breda wil een stad zijn waar ieder kind, iedere jongere en iedere volwassene maximale kansen krijgt om te worden wie die wil zijn in de samenleving. Waar je ook geboren bent, opgroeit of woont in de stad. De drie opgaven die we hiervoor zien zijn het bieden van gelijke kansen, toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden en burgerschap.

Om deze hoofddoelstellingen te bereiken voeren we in 2026 verschillende activiteiten uit. Deze zijn te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen?' Allereerst worden algemene activiteiten beschreven en daarna worden in subthema's specifiekere activiteiten genoemd. Het totale pakket van activiteiten draagt bij aan het realiseren van de hoofddoelstellingen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

De belangrijkste inzet/prestaties voor 2026 zijn:

Algemeen

- Landelijke (Norm voor Opdrachtgeverschap, Toekomstscenario Jeugd- en gezinsbescherming, Hervormingsagenda Jeugd) en (boven)regionale opdrachten uitvoeren:**
 - We voeren de (boven)regionale aanbestedingsprocedures uit om zo tot een transformatie van het jeugdhulpstelsel te komen vanaf 2027.
 - We werken toe naar een Gemeenschappelijke Regeling (GR) per 2027 of 2028 met gemeente Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout.
 - We treffen voorbereidingen op het aangaan van nieuwe overeenkomsten met de Gecertificeerde Instellingen (voor de uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering) per 1 januari 2027.
 - We voeren het lokale programma Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming uit.
- We voeren de wettelijke onderwijstaken uit:** leerplicht en voorkomen voortijdig schoolverlaten, onderwijsachterstandenbeleid, voor- en vroegschoolse educatie, leerlingenvervoer en laaggeletterdheid.
- We bouwen aan een sterke sociale en pedagogische basis voor jeugdigen**, met aandacht voor mentale gezondheid, taalontwikkeling en samenwerking tussen school, wijk en zorg.
- Met de partners in het Waardenetwerk Kansrijke Jeugd werken we aan gelijke kansen voor alle kinderen om de belofte van Verbeter Breda te kunnen waarmaken:** "Kunnen worden wie je wilt zijn".
- We voeren het meerjarenprogramma Kansrijke Jeugd 2025-2027 uit via het waardenetwerk.**
- We nemen actief deel aan het Integraal Zorgakkoord (IZA).**
Samen met regiogemeenten en partners voeren we plannen uit op het gebied van preventie, zorg en gezondheid. Hierbij hebben we aandacht voor kansrijk opgroeien.

7. In het kader van jeugdparticipatie evalueren we de inzet van jongerenambassadeurs.

SUBTHEMA'S

De volgende subthema's zijn gebaseerd op de inkoopstrategie Jeugd WBO 2025 en de onderwijsvisie.

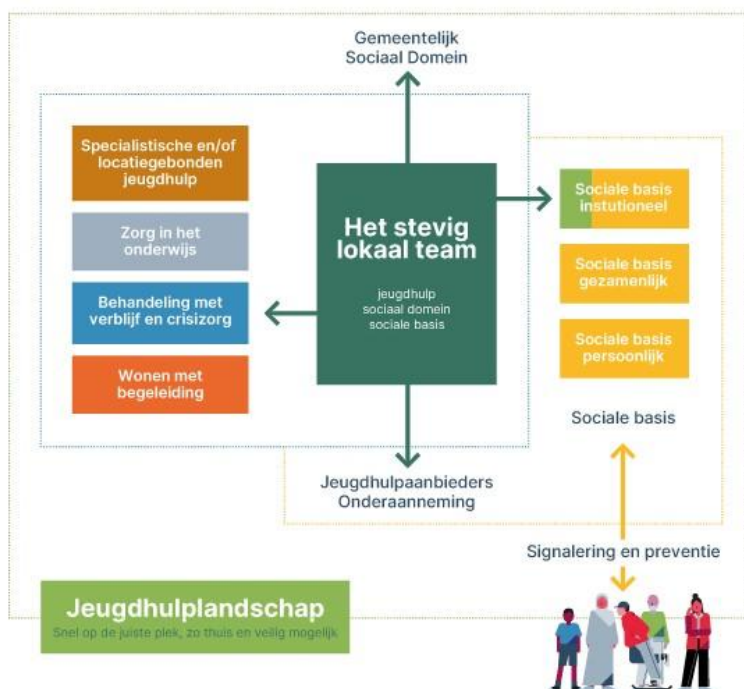
1.1.1. Doelmatige en beheersbare jeugdhulp

- We normaliseren opvoed- en opgroevragen, maken deze bespreekbaar en benutten de kracht van de pedagogische basis. Gezinnen met vragen die alleen een medische oplossing nodig hebben, worden daarnaar doorverwezen.
- We voeren de aangescherpte verordening Jeugd 2025 uit. Hiermee sturen we op wat werkt en de scherpen we de toegang tot jeugdhulp(d)aan.
- We voeren kwaliteitsonderzoeken uit bij jeugdhulpaanbieders. We zorgen dat zij hun geld rechtmatig en correct gebruiken.

1.1.2. Stevige Lokale Teams (SLT) voor passende en toegankelijke hulp en nabijheid en preventie

- We werken toe naar één centrale toegang voor jeugd- en gezinshulp.
- Het SLT beoordeelt hulpvragen en biedt vrij toegankelijk veelvoorkomende vormen van hulp.
- Door meer preventieve en collectieve activiteiten aan te bieden voor problemen in de wijk, thuis of op school worden specialistische trajecten en hiermee gepaard gaande kosten voorkomen.
- We gaan verder met de Proof of Concept SLT in Noordwest (WIJS!Breda).
- We willen vanaf 1 januari 2026 starten met een tweede Proof of Concept van een Stevig Lokaal Team in Zuidwest. Hiermee zetten we de beweging om de kosten omlaag te brengen én jongeren en gezinnen goede zorg te bieden door.
- De inkoop van Stevige Lokale Teams voor heel Breda vanaf 1 januari 2027 wordt dit jaar voorbereid en uitgevoerd.
- We kijken naar de effecten van de hulp voor jeugdigen en gezinnen en nemen de geleerde lessen van de POC ('s) mee in de inkoop voor Stevige Lokale Teams voor heel Breda vanaf 1 januari 2027.

De regionale inkoop schematisch weergegeven. (bron regionale inkoopstrategie, op maat en dichtbij)

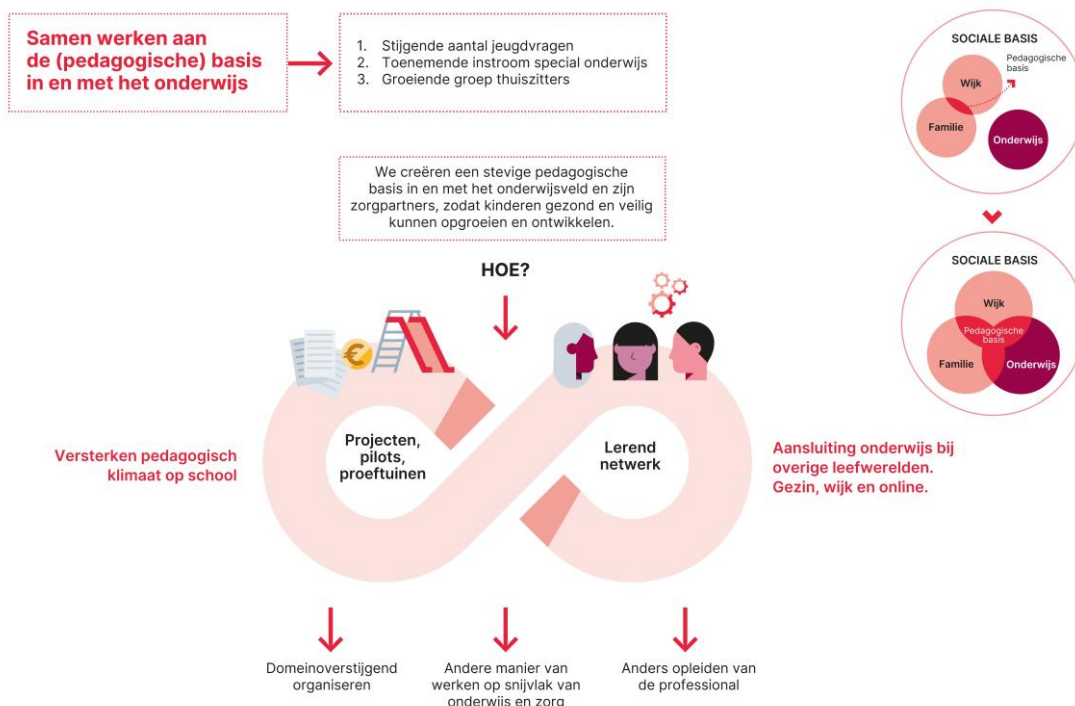
1.1.3. Specialistische jeugdhulp als het nodig is

- We voeren het inkooptraject voor specialistische en locatie gebonden jeugdhulp in 2026 uit.
- We zetten in op voorkomen van dak- en thuisloosheid bij jongeren. Dit doen we door o.a. te investeren in:
 - Het monitoren van de effectiviteit van de website “Ik word 18” en de doorvoering van de nodige aanpassingen en/of aanvullingen.
 - Het voortzetten van Warm Thuis.
 - Het uitvoeren van een onderzoek naar de mogelijkheid om Kamers met Aandacht toe te voegen aan ons aanbod voor jongeren (i.s.m. met afdeling Maatschappelijke Opvang).
- We continueren de om- en afbouw van de JeugdzorgPlus, met hybride plekken, opbouw van alternatieven, inzet van Civiel Trajectberaad (CTB).
- We continueren de verbeteragenda Pleegzorg en blijven investeren in het behoud van pleegouders.
- We continueren het project Relatie en Scheiding om complexe scheidingen te voorkomen.

1.1.4. Sterke sociale en pedagogische basis om vroegtijdig te signaleren en preventief te werken

- Het programma “Samen werken aan de basis” wordt uitgevoerd.
- We continueren het lerende proces van het programma door middel van drie bouwstenen.
 - Bouwsteen 1 betreft de concrete projecten die we uitvoeren. In 2026 zullen we afscheid nemen van projecten die niet bijdragen aan de beweging voor thuis en nabij onderwijs en zullen we de subsidieregeling voor schooljaar 2026-2027 aanscherpen met de geleerde lessen.
We kiezen voor projecten in het regulier onderwijs die het integreren van bepaalde doelgroepen in het regulier onderwijs stimuleren.
 - Bouwsteen 2 betreft twee lerende netwerken. Eén voor de aansluiting van de leefwereld onderwijs met de overige leefwerelden voor brugfunctionarissen en soortgelijke functies zoals het SLT. Anderzijds bouwen we aan een lerend netwerk waarin de geleerde lessen van projecten voor het versterken van het pedagogisch klimaat in het onderwijs worden geanalyseerd en tot een advies worden verwerkt. De contouren van de lerende netwerken staan. In 2026 versterken we deze netwerken in aansluiting met overige netwerken, zodat we niet naast elkaar werken, maar met elkaar.
 - Bouwsteen 3 legt de verbinding tussen de afdelingen intern, maar ook met de regiogemeenten binnen de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en de aangesloten inkoopregio's. In 2026 willen we voor inkoopregio WBO bindende samenwerkingsafspraken met onderwijs en jeugdhulpaanbieders, waarin we gelijk optrekken met de inkoopstrategie.

Overzicht programma sterke pedagogische basis:

1.1.5. Onderwijsvisie: kansrijk ontwikkelen in Breda

- De gemeente Breda voert samen met onderwijspartners het uitvoeringsprogramma van de onderwijsvisie uit. De focus ligt op drie opgaven:
 - Het bevorderen van gelijke kansen.
 - Het versterken van toekomstvaardig en praktijkgericht onderwijs.
 - Het stimuleren van actief burgerschap.
- In 2026 zetten we de ontwikkeling van familiescholen en de Educatiewijzer voort. We investeren in extra ondersteuning voor kansengelijkheid, versterken van techniekonderwijs en werken aan de realisatie van burgerschapsdoelen.

1.1.6. Onderwijsachterstandenbeleid

- De gemeente voert het onderwijsachterstandenbeleid uit via de wettelijke taak voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en via maatregelen in het primair onderwijs. Dit gebeurt in samenwerking met het Waardenetwerk Kansrijke Jeugd, subtafel Leert. De inzet bestaat uit:
 - Het tijdig signaleren van peuters met (risico op) een taalachterstand en het bieden van thuisondersteuning aan hen en hun ouders.
 - Het bieden van kinderopvang aan 350 peuters vanaf 2,5 jaar ter bevordering van hun taalontwikkeling.
Ondersteuning van basisscholen via schakelklassen en activiteiten gericht op taal- en talentontwikkeling.
- Met de specifieke uitkering 'Ontwikkeling Jonge Kind' zet Verbeter Breda in 2026 in op vijf basisscholen met:
 - Taaleducatie voor ouders bij de kinderopvang.
 - Toegang tot taalstimulerende opvang voor peuters vanaf 2 jaar.
 - Inzet van een extra onderwijsassistent in groep 1 en 2 met aandacht voor taalontwikkeling.

1.1.7. Voorkomen Voortijdig Schoolverlaten (Leerplicht en Doorstroompunt)

- We willen het aantal vroegtijdig schoolverlaters, thuiszitters en verzuim beperken. Daarom zetten we het Regionaal Bureau Leren en het nieuwe regionale programma Voortijdig Schoolverlaten 2026–2029 in. We voeren de volgende onderdelen uit:
 - Vijf nieuwe programmalijnen in de regionale aanpak VSV 2026–2029.
 - Zes speerpunten uit het Koersdocument Leerrecht en Doorstroompunt 2024–2026
 - Intensieve samenwerking tussen onderwijs, leerplicht, Doorstroompunt en de arbeidsmarktregio

1.1.8. Taal, laaggeletterdheid en basisvaardigheden

- De gemeente Breda werkt aan het verbeteren van basisvaardigheden via:
 - Een gemeentelijke gezinsaanpak geletterdheid.
 - Laagdrempelige ondersteuning via het Digi-Taalhuis in het centrum en vier Digi-Taalpunten in de wijken.
 - Versterking van de samenwerking tussen het Digi-Taalhuis en het Informatiepunt Digitale Overheid.
 - Eenvoudige communicatie, met aandacht voor inwoners met beperkte taal-, reken- of digitale vaardigheden, in samenwerking met het Taalpanel.
 - Uitvoering van het regionale plan Aanpak laaggeletterdheid West-Brabant 2026–2029.

1.1.9. Leerlingenvervoer

- De gemeente stimuleert de zelfredzaamheid van ouders en kinderen. In 2026 zetten we de pilot voort waarin kinderen leren zelfstandig te reizen met het openbaar vervoer.
- Daarnaast gaan we in gesprek met ouders over hun verantwoordelijkheid voor het vervoer van hun kind. We wijzen op de mogelijkheden voor een buspasvergoeding of kilometervergoeding. Doel is het verminderen van het gebruik van georganiseerd busvervoer wanneer een kind in staat is om een stap naar meer zelfstandigheid te maken.

INDICATOREN

De indicatoren geven de ontwikkeling van het gebruik van jeugdhulp weer en zijn niet direct te koppelen aan één subthema. De uitkomsten worden direct of indirect beïnvloed door de activiteiten en veranderingen die wij op verschillende terreinen in 2026 doorvoeren. De indicatoren hebben een belangrijke signalerende functie voor de veranderingen die worden beoogd. Indien tijdens de uitvoering blijkt dat ook de indicatoren moeten worden bijgesteld, volgen gedurende het reguliere herijkingsproces voorstellen.

Thema-indicatoren

Indicator: Beweegrichtlijn

Omschrijving: Percentage kinderen en jongeren van 4 tot en met 17 jaar dat voldoet aan de beweegrichtlijn (onderdeel: 7 dagen per week minstens een uur matig intensieve inspanning)

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
			45	

Toelichting: Deze indicator wordt éénmaal per 2 jaar gemeten, in de oneven jaren. Voor 2026 wordt er daarom géén streefwaarde bepaald.

Indicator: Absoluut schoolverzuim

Omschrijving: Aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school (per 1000 leerplichtigen)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 leerlingen

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
6,7	7,1	6,3	3	6,3

Toelichting: Afgelopen jaren hebben we een te lage streefwaarde gehanteerd. De plaatsing en doorstroom van Oekraïense leerlingen bleef een grote uitdaging.

Indicator: Voortijdig schoolverlaters

Omschrijving: Percentage leerlingen tussen 12-23 jaar dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
2,4	2,4	2,2	1,8	2,2

Toelichting: Afgelopen jaren hebben we een te lage streefwaarde gehanteerd op deze landelijke verplichte indicator. We zien een redelijk stabiele situatie. Complexiteit van zorgvragen neemt nog niet af. Wachtlijsten voor hulp zijn lang met thuiszitters als gevolg. De weg terug naar passend onderwijs of werk is daardoor moeilijker.

Indicator: Hulpvragen CJG

Omschrijving: Totaal aantal unieke hulpvragen die ontvangen worden bij het CJG

Bron: Registratie CJG

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
2851	2972	2960	2229	

Toelichting: Door aanpassing van het CJG op de managementinformatie kunnen we op dit moment geen streefwaarde vullen. We gaan met het CJG in gesprek om de informatie opnieuw inzichtelijk te krijgen.

Indicator: Meldingen toegang

Omschrijving: Totaal aantal unieke hulpvragen om ondersteuning of procesregie

Bron: Gemeente Breda, WIZ applicatie

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
2892	3176	3174	2859	2574

Toelichting: Door de komst van SLT en de geplande veranderingen verwachten we dat er minder hulpvragen bij de toegang komen. We verwachten een zelfde afname als in 2025 van ongeveer 10%.

Indicator: Instroom jeugdigen zorg

Omschrijving: Aantal unieke jeugdigen voor de eerste keer in zorg en aantal jeugdigen die na 12 maanden uit zorg weer in zorg komen

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		1576	1600	1136

Toelichting: Door de beweging naar de Stevige Lokale Teams zal de instroom afnemen.

Indicator: Herhaald beroep jeugdigen zorg

Omschrijving: Aantal unieke jeugdigen (0 t/m 23 jaar) die na minimaal drie maanden en maximaal 12 maanden geen zorg te ontvangen, terugkomen in de zorg

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		506	400	380

Toelichting: Door de reeks van maatregelen zal het herhaald beroep naar verwachting verder afnemen. Dit in lijn met de beweging de juiste hulp en zorg op de juiste plek.

Indicator: Uitstroom jeugdigen zorg

Omschrijving: Totaal aantal unieke jeugdigen (0 t/m 23 jaar) waarbij de zorg beëindigt en niet binnen een jaar terugkomt

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		1985	1800	2000

Toelichting: Door de afbakening van jeugdhulp en de beweging naar Stevige Lokale Teams zal de uitstroom naar verwachting toenemen.

Indicator: Jeugdigen zorg (0 t/m 17 jaar)

Omschrijving: Aantal unieke jeugdigen in zorg in de leeftijd van 0 tot en met 17 jaar

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		4762	5000	4700

Toelichting: Het realisatiecijfer over 2024 is onjuist tot stand gekomen. Het werkelijke realisatiecijfer betrof 5030. Door de afbakening van jeugdhulp en de beweging naar Stevige Lokale Teams verwachten we een afname in de cijfers.

Indicator: Jeugdigen zorg (18 t/m 23 jaar)

Omschrijving: Aantal jeugdigen in zorg in de leeftijd van 18 tot en met 23 jaar

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		347	70	70

Toelichting: Het realisatiecijfer over 2024 is onjuist tot stand gekomen. Het werkelijke realisatiecijfer betrof 78.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?**Opgroeien**

Het begrotingssaldo is met € 5 miljoen toegenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- We hebben € 2,3 miljoen aan reguliere loon- en prijscompensatie toegevoegd.
- De kosten voor jeugdzorg blijven stijgen, terwijl de bijdragen vanuit het Rijk onvoldoende meegroeien met de toenemende kosten. Om de gestegen kosten op te vangen is vanuit het meerjarenperspectief voor 2026 € 1,9 miljoen toegevoegd. De verwachte stijging van de kosten is vanaf 2027 opgenomen in het risicoprofiel. We doen dit, omdat we verwachten dat de genomen beheersmaatregelen in de tijd effectiever worden. Daarnaast komt er vanaf 2028 een nieuw 'financieel arrangement' voor jeugdzorg om de jeugdmiddelen opnieuw over gemeenten te verdelen.
- Vanuit het Rijk ontvangen we vanaf 2026 € 0,6 miljoen extra (ten opzichte van 2025). Deze extra middelen zijn bedoeld om gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van

de Hervormingsagenda Jeugd, waarin afspraken zijn gemaakt over het verbeteren van de jeugdzorg.

- Zoals in de kadernota 2025 opgenomen, nemen in 2026 en 2027 de lasten af met € 0,3 miljoen doordat de in de begroting 2024 toegekende extra middelen voor leerlingenvervoer niet volledig nodig zijn binnen het huidige contract.

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Opgroeien	145.762	137.094	143.178	139.339	130.321	130.545
Totaal Lasten	145.762	137.094	143.178	139.339	130.321	130.545
Baten						
Opgroeien	64.020	56.708	57.928	57.928	57.928	57.928
Totaal Baten	64.020	56.708	57.928	57.928	57.928	57.928
Gerealiseerd resultaat	81.743	80.386	85.250	81.411	72.394	72.617

BELEIDSSTUKKEN THEMA OPGROEIEN

Naam document	Jaar
Samen voor onze toekomst, beleid jeugd (hulp) 2020-2023	2020
Strategieplan jeugdhulp regio WBO 2030	2022/2023
Strategische Onderwijsagenda Breda 2019/2020 - 2023/2024	2019
Onderwijsvisie 2025 - 2030	2025
Inkoopstrategie Jeugd WBO	2025

1.2 Thema Betrokken zijn

DOELENBOOM

Hoofddoelstellingen

We maken de Wmo klaar voor de toekomst, zodat ondersteuning ook op lange termijn beschikbaar blijft

We versterken de veerkracht van inwoners, stimuleren betrokken wijken en bouwen aan een sterke sociale basis

We versterken vakmanschap en samenwerking tussen professionals en organisaties

We sturen daadkrachtig op resultaten

We zetten in op een inclusieve en gelijkwaardige samenleving

Wat gaan we daarvoor doen?

- Algemene activiteiten in thema 'Betrokken zijn'
- Opgave Veerkrachtige inwoners, betrokken wijken en versterken sociale basis uitvoeren
- Opgave Vakmanschap en de kracht van samenwerken uitvoeren
- Opgave Daadkrachtige sturing uitvoeren
- Inclusieve en gelijkwaardige samenleving/beleidskader Inclusief Samenleven uitvoeren

Hoe monitoren we?

- Indicator: Effect ondersteuning op kwaliteit van leven
- Indicator: Tevredenheid Wmo hulpmiddel/-voorziening

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Deze hoofddoelstellingen zijn gebaseerd op het [Beleidskader Wmo](#), het [Beleidskader Breda Samen Doorpakken](#) en het [Beleidskader Inclusief Samenleven](#).

Hoofddoelstellingen

1. **We maken de Wmo klaar voor de toekomst, zodat ondersteuning ook op lange termijn beschikbaar blijft.**
Het beleidskader Wmo geeft richting aan hoe we de ondersteuning in Breda de komende jaren organiseren. We zorgen dat de Wmo ook op lange termijn beschikbaar en uitvoerbaar blijft.
2. **We zorgen voor veerkrachtige inwoners, stimuleren betrokken wijken en versterken de sociale basis.**

We stimuleren inwoners om zelfredzamer te worden en elkaar te ondersteunen. We bouwen aan buurten waar inwoners betrokken zijn en samen een sterke sociale basis vormen.

3. **We versterken vakmanschap en samenwerking tussen professionals en organisaties.**
We zorgen bij professionals voor goed vakmanschap, effectief werken en blijven leren. Dit borgen we in alle lagen van de klantreis. Goed vakmanschap gaat over hoe professionele medewerkers in het vak staan, de inzet en het effect van interventies, het werken aan vernieuwing en verbetering van de dienstverlening en het onderhouden van de vakbekwaamheid.
4. **We zetten in op daadkrachtige sturing.**
We organiseren meer (collectieve) ondersteuning in de sociale basis. Maatwerk zetten we alleen in als er geen andere oplossingen zijn. Zo houden we de Wmo uitvoerbaar en doelmatig.
5. **We zetten in op een inclusieve en gelijkwaardige samenleving.**
Iedereen moet zich thuis, verbonden en gewaardeerd voelen, ongeacht achtergrond, geslacht, gender, religie, seksuele oriëntatie, leeftijd of beperking.

Om deze hoofddoelstellingen te bereiken voeren we in 2026 verschillende activiteiten uit. Deze zijn te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen?' Allereerst worden algemene activiteiten beschreven en daarna worden in subthema's specifiekere activiteiten genoemd. Het totale pakket van activiteiten draagt bij aan het realiseren van de hoofddoelstellingen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Dit zijn de belangrijkste zaken waar we ons in 2026 op richten:

1. **We gaan uitvoeringsplannen van het beleidskader Wmo opstellen en uitvoeren**
Deze opdrachten zijn nader uitgewerkt in onderstaande subthema's.
2. **Binnen het waardenetwerk Zelf- en Samenredzaamheid versterken we de zelfredzaamheid en de sociale basis van onze inwoners.**
Activiteiten worden onder meer uitgevoerd via het telefonische aanmeldpunt Zorg Voor Elkaar Breda, sociaal-maatschappelijk werk, mantelzorgondersteuning, wijknetwerkers, ggz-preventie en Later is Nu.
3. **Op verschillende plekken experimenteren we met communitybuilding.**
In 2026 gaan we dit, als onderdeel van de uitvoeringsagenda Wmo, verder uitwerken en efficiënter organiseren in samenwerking met de betrokken organisaties.
4. **We sluiten in 2026 een nieuw contract voor hulpmiddelen af, zoals scootmobielen, tilliften en rolstoelen.**
5. **We zetten stappen om een dementievriendelijke gemeente te worden.**
We investeren in de scholing van medewerkers en versterken het lokale netwerk rond dementie.
6. **We blijven de Voor Elkaar Pas inzetten om reizen met het openbaar vervoer te stimuleren.**
Een vrijwillige mobiliteitsconsulent helpt inwoners hierbij.
7. **We nemen deel aan het Integraal Zorgakkoord (IZA).**
Samen met regiogemeenten en zorg- en welzijnspartners voeren we transformatieplannen uit op het gebied van preventie, zorg en gezondheid. Een belangrijke pijler is het investeren in mentale gezondheidsnetwerken met als doel de juiste hulp sneller te bieden, problematiek te voorkomen en de beschikbare capaciteit optimaal te benutten. Binnen het IZA richten we ons ook op kwetsbare ouderen en een beweging naar een sterkere eerste lijn, waarbij de nadruk ligt op passende zorg op de juiste plek met meer aandacht voor gezondheid en welzijn (onder andere welzijn op recept en zorgzame buurten).

SUBTHEMA'S

Deze subthema's volgen uit het beleidskader Wmo en het beleidskader Inclusief Samenleven.

Uit het beleidskader Wmo:

Het uitvoeringsprogramma van het Wmo beleidskader is nog in ontwikkeling. In 2026 willen we ons ten minste richten op de volgende onderwerpen.

1.2.1. Beleidskader Wmo: Veerkrachtige inwoners, betrokken wijken en een sterkere sociale basis

- We maken een heldere boodschap met uitleg over wat inwoners zelf kunnen doen, wat wij van onze inwoners verwachten en wat inwoners van ons mogen verwachten. We dragen daarbij uit dat hobbels bij het leven horen. We helpen inwoners om hiermee om te gaan, in plaats van te streven naar volledig herstel.
- We zorgen voor toegankelijke informatie en advies dicht bij huis.
- We helpen inwoners om vaardigheden te leren waarmee ze zelfstandiger worden.
- We ondersteunen vrijwilligers(organisaties) met aandacht voor duurzame vrijwilligerstaken in werkgeverschap. Ook ondersteunen we mantelzorgers met aandacht voor duurzame mantelzorgwaardering, mantelzorgtaken in werkgeverschap en het opzetten van een mantelzorgplein.

1.2.2. Beleidskader Wmo: Vakmanschap en de kracht van samenwerken

- We verbeteren de processen, zodat eenvoudige hulpvragen snel afgehandeld worden. Dit doen we door de integrale samenwerking te verbeteren en het vakmanschap van professionals te versterken.
- We bouwen aan strategische partnerschappen en werken gebiedsgericht. We verbinden het Stevig Lokaal Team (SLT) Jeugd met andere leeftijden en werken toe naar één SLT voor 0-100 jaar.
- We versterken de samenwerking tussen de domeinen, zoals medische zorg, langdurige zorg en het ruimtelijk domein.
- We zorgen voor soepele samenwerking tussen het voorliggend veld en maatwerkaanbieders, en zorgen voor efficiënt op- en afschalen. We borgen een waakvlamfunctie in onze processen.
- We onderzoeken of reablement (tijdelijke ondersteuning gericht op zelfstandigheid) werkt voor inwoners met huishoudelijke hulp of hulpmiddelen. Hiermee proberen we inwoners weer in hun eigen kracht te zetten, waardoor ze geen of minder hulp nodig hebben.

1.2.3. Beleidskader Wmo: Daadkrachtige sturing

- We beoordelen Wmo-aanvragen nog scherper en kijken eerst of er voorliggende oplossingen zijn. Hiermee houden we grip bij de poort.
- We financieren alleen activiteiten in het voorliggend veld die aantoonbaar effectief zijn. We onderzoeken of gesubsidieerde activiteiten voldoende resultaat opleveren.
- We bieden professionele ondersteuning alleen als het echt nodig is, en zo kort mogelijk. We verschuiven ondersteuning waar mogelijk van maatwerk naar de sociale basis. Ook stimuleren we de instroom naar (beschut) werk als dit passend is. Verder stimuleren we

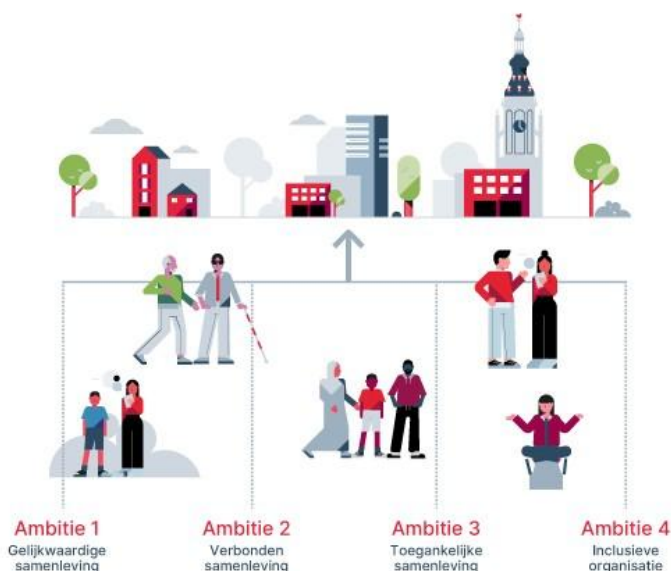
de doorstroom van Wmo-dagbesteding naar (beschut) werk, bijvoorbeeld via WRKLAB76. Dit doen we onder andere door de interne samenwerking te verbeteren.

- Sinds medio 2023 kijken we bij het indiceren van huishoudelijke ondersteuning nog beter naar wat cliënten zelf kunnen doen en communiceren we daar duidelijk over. Ook in 2026 blijven we dit doen en introduceren we een lichtere vorm van huishoudelijke ondersteuning (HO licht) Het is onduidelijk wanneer het abonnementstarief wordt afgeschaft en wordt vervangen door een inkomensafhankelijke eigen bijdrage.
- We bieden collectieve voorzieningen op specifieke locaties, in plaats van individueel maatwerk.
- We sturen strakker op passende ondersteuning en meetbare resultaten. Via procesregie en stevig contractmanagement willen we de doelmatigheid van de ondersteuning die we inzetten monitoren. Ook gaan we meer sturen op onze interne organisatie, en op subsidie- en contractafspraken.
- We werken aan een nieuw inkoopmodel met strategische partners.
- We verminderen de administratieve lasten door slimme technologie in te zetten.

1.2.4. Beleidskader Inclusief samenleven: Inclusieve en gelijkwaardige samenleving

- We voeren het beleidskader Inclusief Samenleven uit.
- We maken een antidiscriminatie-agenda en voeren die uit met onze partners. We richten ons op bewustwording, betere toegang tot ondersteuning, sterkere meldvoorzieningen, een discriminatiescan en het bevorderen van gelijke behandeling.
- We stellen een actieplan op tegen straatintimidatie en voeren dat samen met onze partners uit. We verbeteren de veiligheid in de stad door onder andere het meldpunt straatintimidatie bekender en toegankelijker te maken.
- We actualiseren de regenboogagenda en werken samen aan de uitvoering daarvan.
- We voeren de Bredase Agenda Toegankelijkheid uit met onze partners in de stad. Zo zorgen we ervoor dat iedereen in Breda zelfstandig kan meedoen, zowel fysiek als sociaal.
- Binnen het waardenetwerk DGI maken we een actieplan. Hierin werken we samen met onze partners aan een stad waar iedereen zich welkom, verbonden en gewaardeerd voelt. We vertalen dit naar concrete projecten.

Uit het beleidskader Inclusief Samenleven:

INDICATOREN

In het beleidskader Wmo en het beleidskader Inclusief Samenleven is vastgesteld dat er nieuwe indicatoren worden ontwikkeld. Bij het beleidskader Inclusief Samenleven streven we naar passende indicatoren op het gebied van discriminatie en inclusie. Bij Wmo ontwikkelen we indicatoren die te maken hebben met maatwerkvoorzieningen, ondersteuning in de sociale basis, het verbeteren van de zelfredzaamheid en de toename van vaardigheden. Deze indicatoren sluiten beter aan op de thema's hierboven en de beweging die volgt uit het beleidskader Wmo. In 2026 en 2027 doen we voorstellen voor passende indicatoren.

Onderstaande indicatoren geven een algemeen beeld van de effecten van de ondersteuning en de tevredenheid over de Wmo-hulpmiddelen- en voorzieningen.

Thema-indicatoren

Indicator: Effect ondersteuning op kwaliteit van leven

Omschrijving: Percentage Wmo-cliënten dat het helemaal eens of eens is met de stelling 'Door de ondersteuning die ik krijg heb ik een betere kwaliteit van leven'

Bron: Gemeente Breda, cliëntervaringsonderzoek Wmo

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
77	76	78	75	75

Toelichting: Ook op basis van nieuwe Wmo beleidsplan (Versterken wat nodig is voor houdbare ondersteuning) blijven we investeren op betere kwaliteit van leven. Dat doen we door versterken van veerkrachtige inwoners door versterken van de sociale basis; we versterken het vakmanschap en de kracht van samenwerken en we hebben een doel- en resultaatgerichte regie en sturing.

Indicator: Tevredenheid Wmo hulpmiddel/-voorziening

Omschrijving: Percentage van respondenten clientervaringsonderzoek Wmo dat zegt (heel) tevreden te zijn over de ontvangen hulpvoorziening of het hulpmiddel

Bron: Gemeente Breda, cliëntervaringsonderzoek Wmo

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		83	75	75

Toelichting: We dragen een heldere boodschap uit, met uitleg over wat de inwoner zelf kan doen en wat wij van de inwoner verwachten als hij een vraag stelt aan de Wmo. We versterken vakmanschap met aandacht, oprechte betrokkenheid, goed luisteren en langdurig verbonden zijn aan een bepaald gebied of plek. Dat zijn onderdelen die ten gunste komen van de tevredenheid over de ontvangen hulpvoorziening of het hulpmiddel. De wijziging gaat plaatsvinden naar meer collectief aanbod.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Betrokken zijn

Het begrotingssaldo is met € 3,4 miljoen toegenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- We hebben € 1,9 miljoen aan reguliere loon- en prijscompensatie toegevoegd.
- De invoering van een inkomensafhankelijke bijdrage voor Wmo-voorzieningen is uitgesteld van 2026 naar 2027. Daardoor lopen we een verwachte besparing mis. Hiervoor zijn we gecompenseerd door het Rijk. De toename ten opzichte van 2025 van € 1,4 miljoen.
- Zoals in de kadernota 2025 opgenomen, dalen de lasten vanaf 2026 met € 0,3 miljoen doordat we minder afhankelijk worden van arbeidsmatige dagbesteding en via strakker contractmanagement de doelmatigheid van ondersteuning verhogen.

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Betrokken zijn	67.881	68.836	72.056	70.761	71.296	71.560
Totaal Lasten	67.881	68.836	72.056	70.761	71.296	71.560
Baten						
Betrokken zijn	2.948	3.140	2.930	3.340	3.355	3.368
Totaal Baten	2.948	3.140	2.930	3.340	3.355	3.368
Gerealiseerd resultaat	64.932	65.696	69.126	67.422	67.941	68.193

BELEIDSSTUKKEN THEMA BETROKKEN ZIJN

Naam document	Jaar
Beleidskader Wmo versterken wat nodig is voor houdbare ondersteuning	2025
Beleidskader Inclusief Samenleven	2025
Beleidskader Breda Samen Doorpakken	2023
Vrijwilligen in Breda 2022 - 2024	2022

1.3 Thema Thuis

DOELENBOOM

Hoofddoelstellingen

Inwoners zo lang en goed mogelijk zelfstandig kunnen (blijven) wonen

Iedereen in Breda heeft een veilig (t)huis

Beëindigen dak- en thuisloosheid

De kwaliteit van leven van kwetsbare inwoners met (complexe) problematiek verbeteren en overlast verminderen

We realiseren voldoende passende woonplekken/woonvormen op de juiste plek met de juiste zorg en ondersteuning

Wat gaan we daarvoor doen?

- Algemene activiteiten in thema 'Thuis'
- Inwoners kunnen zo lang en goed mogelijk zelfstandige (blijven) wonen/activiteiten Beschermd Wonen
- Uitvoeren Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA)
- Dak - thuisloosheid/uitvoeren beleidskader "Een (t)huis=een zorg minder"
- Integraal Meldpunt Crisiszorg met Crisisinterventie West-Brabant
- Aanpak van mensen met onbegrepen gedrag
- Pact Wonen en Zorg/uitvoeringsagenda van de Woonvisie
- Regionaal afsprakenkader Wonen, welzijn en zorg Baronie
- Verbeteren van de uitstroom uit maatschappelijke opvang, beschermd wonen, vrouwenopvang en jeugdhulp in de regio Breda

Hoe monitoren we?

- Indicator: Gehuisveste daklozen
- Indicator: Verblijf Doorstroomvoorziening
- Indicator: Doorstroom Beschermd Wonen

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Deze hoofddoelstellingen sluiten aan bij de [Woonvisie Thuis in Breda 2024 -2040](#) en zijn gebaseerd op het [Beleidskader regionale maatwerkvoorziening Beschermd wonen regio Breda](#), het [Regionaal Beleidskader Geweld in Afhankelijkheidsrelaties \(GIA\)](#) en [Crisis zorg](#) en het [Beleidskader Maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingspreventie regio Breda "Een \(t\)huis= een zorg minder"](#).

Hoofddoelstellingen

- 1. We willen dat inwoners zo lang en goed mogelijk zelfstandig kunnen (blijven) wonen.**
Waar nodig maken zij gebruik van hun netwerk of kunnen zij gebruikmaken van laagdrempelige ondersteuning of begeleiding. We bieden beschermd wonen voor inwoners met een lichte verstandelijke beperking en/of psychische of psychosociale problemen die zich niet zelfstandig kunnen handhaven in de samenleving en die 24 uur per dag ondersteuning in de nabijheid nodig hebben.
- 2. Iedereen in Breda heeft een veilig (t)huis.**
Door diverse oorzaken kunnen inwoners in onveilige thuissituaties terechtkomen. Bijvoorbeeld door huiselijk geweld. Met het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming willen we ervoor zorgen dat er om huishoudens heen een lokaal team staat dat een gerichte aanpak biedt bij onveiligheid, zodat er duurzame oplossingen komen. In sommige situaties zakken mensen ondanks alle hulp toch verder weg in schulden, verslaving, psychische problematiek of onveiligheid, waardoor ze op straat belanden. Dan is er het vangnet van de maatschappelijke opvang.
- 3. Beëindigen dak- en thuisloosheid.**
In lijn met het Nationaal Actieplan Dakloosheid 'Eerst een Thuis' willen we dakloosheid in 2030 beëindigen. We voeren het regionale beleidskader 'Een (t)huis = een zorg minder' uit. Dit omvat maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingspreventie. De lokale en regionale taken van dit beleidskader zijn samengevat in de volgende afbeelding:

Regionaal beleidskader

Maatschappelijke Opvang (MO) - Openbare Geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) - Verslavingspreventie

Lokale verantwoordelijkheid en financiering

Preventie

- Voorkomen van dak- en thuislozen inclusief aanpak economische daklozen
- Ontmoeting en activering kwetsbaren inclusief dreigend dak- en thuislozen

Regionale verantwoordelijkheid en financiering

Uitvoering

- Ontmoeting en activering dak- en thuislozen
- Toeiden naar zorg en voorkomen overlast
- Opvang
- Verslavingspreventie

Lokale verantwoordelijkheid en financiering

Nazorg en Terugvalpreventie

- Landen in de wijk
- Voorkomen van terugval

- 4. We willen de kwaliteit van leven van kwetsbare inwoners met (complexe) problematiek verbeteren en overlast verminderen.**
We houden hen in beeld en zetten waar nodig de juiste hulp en ondersteuning in om (verdere) escalatie te voorkomen, de veiligheid te herstellen en overlast te verminderen.
- 5. We zorgen voor voldoende passende woonplekken en woonvormen, op de juiste plek en met de juiste zorg en ondersteuning.**
Voor onze urgentiegroepen willen we zorgen voor meer passende woonplekken en

woonvormen. Voor inwoners die ouder worden willen we meer woonvormen tussen een eigen huis en een (verzorgings)tehuis.

Om deze hoofddoelstellingen te bereiken worden in 2026 activiteiten uitgevoerd. Deze worden beschreven onder 'wat gaan we daarvoor doen'.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Dit zijn de belangrijkste zaken waar we ons in 2026 op richten:

Algemeen

1. Inwoners kunnen zo lang en goed mogelijk zelfstandig (blijven) wonen.

- Vanaf 2026 gaat de nieuwe inkoop van beschermd wonen in. Samen met de aanbieders van beschermd wonen bieden we een passend aanbod. We houden hierbij specifiek rekening met jongeren en mensen met verslavingsproblematiek.
- Voor de intramurale cliënten die beschermd wonen, werken we samen met zorgaanbieders aan een betere structuur om cliënten met complexe problematiek te kunnen plaatsen. Dit doen we door afspraken te maken over acceptatieplicht en een overlegtafel met zorgaanbieders.
- De komende periode werken we samen met corporaties, zorgaanbieders en gemeenten in de regio aan het stapsgewijs mogelijk maken dat cliënten die verblijven in beschermd wonen zelf hun huur betalen.
- Samen met het Zorgkantoor, zorgaanbieders en de regiogemeenten zetten we stappen om te komen tot een voorziening voor hoogcomplex zorg en een woonvorm voor mensen met onbegrepen gedrag.

2. Een veilig (t)huis

- **Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA)**
 - Samen met Veilig Thuis, de Vrouwenopvang en lokale netwerkpartners bieden we ondersteuning aan slachtoffers en plegers van huiselijk geweld. We beschikken over opvangplekken voor vrouwen en kinderen die (tijdelijk) niet thuis kunnen blijven.
 - We versterken en verbeteren de samenwerking tussen Veilig Thuis en het lokale werkveld.
 - We brengen de visie 'gefaseerd samenwerken' in de praktijk met de daaraan gekoppelde top-drie methodiek en het gebruik van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- **Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming**
 - Met het Sterk Lokaal Team organiseren we hulp en ondersteuning zo laagdrempelig mogelijk. Het creëren van veiligheid heeft daarbij prioriteit.
 - We richten de regionale expertise op het gebied van veiligheid in gezinnen en huishoudens efficiënter in. Zo kan die ingezet worden in het lokale werkveld, ondersteunend aan lokale eerstelijns professionals.
 - Samen met de 13 regiogemeenten werken we aan verrijkend vakmanschap. We creëren een leeromgeving waarin professionals in netwerkverband samen leren. Dat is belangrijk bij het samenwerken aan veiligheid binnen gezinnen. We stimuleren dat (toekomstige) professionals van het Sterk Lokaal Team en professionals die werken in de sociale basis gebruikmaken van deze leeromgeving.

3. Dak- en thuisloosheid

In samenwerking met onze partners hebben we nieuwe ambities geformuleerd om het aantal dak- en thuisloze mensen in de regio Breda terug te dringen. Voor 2026 stellen we een uitvoeringsplan op, waarbij we met de volgende onderwerpen aan de slag gaan:

- We voorkomen (herhaalde) dak- en thuisloosheid door preventie- en nazorgactiviteiten. Dat doen we zo:

- We versterken de preventie- en nazorgactiviteiten en breiden die verder uit om (herhaalde) dak- en thuisloosheid te voorkomen. Hiervoor ontwikkelen we een integraal plan van aanpak voor preventie en nazorg.
 - We scherpen onze aanpak van dak- en thuisloosheid aan volgens het principe 'wonen eerst'.
 - We stimuleren de uitstroom uit de maatschappelijke opvang en tijdelijke woonplekken naar een duurzame verblijfsplek.
 - We creëren nieuwe tijdelijke woonplekken voor dak- en thuisloze mensen als overbrugging naar een zelfstandige woning. Samen met onze partners spannen we ons in om de verblijfsduur in tijdelijke woonplekken te verkorten.
 - We stimuleren een duurzame uitstroom uit de maatschappelijke opvang. Om die uitstroom te bereiken, investeren we in (proces)regie en versterken we de samenwerking met ggz-behandelaars (inclusief verslavingszorg).
 - We bouwen de bezetting af in de dag- en nachtopvang van dak- en thuisloze mensen (de doorstroomvoorziening). We creëren nieuwe specifieke opvang- en woonvormen die aansluiten op de diverse ondersteuningsbehoeften van dak- en thuisloze mensen. We richten ons hierbij vooral op mensen met (actieve) verslavingsproblemen. Dat doen we zo:
 - We ontwikkelen een specifieke aanpak voor dak- en thuisloze jongeren met complexe hulpvragen, inclusief opvang- en verblijfsplekken en zelfstandige woonvormen.
 - We starten met de pilot Probeerhuis. Dit zijn tijdelijke woonplekken voor dak- en thuisloze mensen met complexe hulpvragen die minder goed functioneren in een groep.
 - We creëren nieuwe woonvormen en verblijfsvoorzieningen voor mensen met (hoog)complexe problematiek die geen stabiele verblijfsplek hebben.
 - We starten een pilot voor de nachtopvang van dak- en thuisloze mensen.
4. **Verbeteren van de kwaliteit van leven van kwetsbare inwoners met (complexe) problematiek en overlast verminderen.**
- Samen met de 13 regiogemeenten en onze netwerkpartners zijn we per 1 juli 2025 gestart met een Integraal Meldpunt Crisiszorg met Crisisinterventie. Bij dit meldpunt zijn de crisisdiensten samengebracht in één integraal team en kan bij een acute melding direct actie worden ondernomen. In 2026 ontwikkelen we het meldpunt verder door.
 - We bouwen in Breda verder aan onze aanpak van mensen met onbegrepen gedrag. We nemen deel aan het 4-jarige subsidietraject Regionale Kenniswerkplaatsen Onbegrepen Gedrag. Daarin ontwikkelen ervaringsdeskundigen, gemeenten, zorgpartners en het onderwijs samen goede hulp voor mensen met onbegrepen gedrag. Hiernaast zetten we in op psycho-educatie, zodat wijkbewoners leren omgaan met mensen met onbegrepen gedrag.
5. **Voldoende passende woonplekken en woonvormen, op de juiste plek met de juiste zorg en ondersteuning.**
- Samen met onze partners binnen het pact Wonen en Zorg werken we aan de uitvoeringsagenda van de Woonvisie. We werken onder andere aan beleid voor collectieve en innovatieve woonvormen. Ook stimuleren we de doorstroming van senioren op basis van vrijwilligheid.
 - We voeren het regionale afsprakenkader 'Wonen, welzijn en zorg Baronie' uit. Daarbij maken we onder andere afspraken over een fair share-verdeling van de beschikbare woonplekken over de urgentiegroepen.
 - We benutten de bestaande woningvoorraad beter (bijvoorbeeld met het project 'Onder de Pannen') en zorgen voor meer woonplekken voor uitstromers uit voorzieningen. Ook richten we gemeenschappelijke woonvormen in voor mensen met zorgbehoeften, onder andere voor ouderen die een woonvorm zoeken die tussen thuis en een verzorgingstehuis in zit.
 - Samen met zorgpartijen, corporaties en gemeenten werken we aan een betere uitstroom uit de maatschappelijke opvang, beschermd wonen, de vrouwenopvang en de jeugdhulp in de regio Breda. Het Regionaal Transferpunt toetst de aanvragen van zorgaanbieders om hun cliënten met voorrang uit te laten stromen naar een woning. Binnen het Regionaal Transferpunt breiden we het aantal doelgroepen in fases verder uit.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Gehuisveste daklozen

Omschrijving: Percentage daklozen van de uitgestroomde daklozen dat passend gehuisvest is

Bron: Gemeente Breda, WIZ

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
34			50	50

Toelichting: Met het voortzetten van projecten uit het versterkingsplan dak- en thuislozen, een gedegen analyse van de doelgroep en de inzet van meer tussenvoorzieningen verwachten we de uitstroom te bevorderen en het percentage passend gehuisveste daklozen te vergroten.

De realisatiewaarden voor 2023 en 2024 zijn niet beschikbaar. Op basis van de huidige registratie is wél de totale uitstroom in beeld, maar kan voor een deel van de uitstroom niet goed worden bepaald of er al dan niet sprake is van passende huisvesting. In het volgende herijkingstraject wordt geprobeerd om hiervoor een passende oplossing te vinden.

Indicator: Verblijf Doorstroomvoorziening

Omschrijving: Percentage unieke cliënten (t.o.v. totaal aantal cliënten) dat maximaal drie maanden in de Doorstroomvoorziening verblijft gedurende 1 januari t/m 31 december

Bron: Registratie SMO

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		62	50	50

Toelichting: Deze streefwaarde ligt in het verlengde van de resultaten van de afgelopen jaren.

Indicator: Doorstroom Beschermd Wonen

Omschrijving: Totaal aantal unieke personen bij wie de voorziening Beschermd Wonen is beëindigd in het jaar minus het aantal personen waarbij de voorziening is gestart in dat jaar

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		61	30	50

Toelichting: In 2022 en 2023 zagen we de impact van het toeleiden van cliënten naar de Wlz. Hierdoor was de uitstroom hoog. We verwachten dat in 2024 en 2025 de doorstroom ongeveer gelijk blijft.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thuis

Het begrotingssaldo is afgenomen met € 3,3 miljoen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- Er is een afname van € 2,6 miljoen door het vervallen van tijdelijke budgetten uit voorgaande jaren (budgetoverhevelingen). Deze budgetten waren bedoeld voor regionale opgaven, zoals maatschappelijke opvang en de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties.
- Er is een afname van € 0,7 miljoen vanwege een verlaging van de decentralisatie-uitkering voor de vrouwenopvang (DUVO).
- Er is een afname van € 1 miljoen door een taakstelling bij beschermd wonen. Deze taakstelling is opgenomen vanwege eerdere positieve jaarresultaten bij de GR Beschermd wonen. Deze GR past bij het opstellen van de regionale begroting het voorzichtigheidsbeginsel toe.
- Er is een toename van € 1 miljoen door een verhoging van het budget voor maatschappelijke opvang. Deze extra middelen komen vanuit een bijdrage van de regiogemeenten, waaronder Breda.

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Thuis	59.434	64.679	62.628	59.554	59.604	60.104
Totaal Lasten	59.434	64.679	62.628	59.554	59.604	60.104
Baten						
Thuis	6.629	7.269	8.528	8.528	8.528	8.528
Totaal Baten	6.629	7.269	8.528	8.528	8.528	8.528
Gerealiseerd resultaat	52.805	57.410	54.099	51.026	51.076	51.576

BELEIDSSTUKKEN THEMA THUIS

Naam document	Jaar
Beleidskader regionale maatwerkvoorziening Beschermd wonen regio Breda	2021
Beleidskader Maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingspreventie regio Breda "Een (t)huis= een zorg minder	2023
Regionaal Beleidskader Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Crisiszorg (2022)	2022
Regionaal programma Geweld Hoort Nergens Thuis	2018
Thuis in Breda, woonvisie 2024 -2040	2024
Programmaplan Toekomstscenario regio West-Brabant	2024

1.4 Thema Leren, ontwikkelen en werken

DOELENBOOM

Hoofddoelstellingen

Versterken van
bestaanszekerheid en
armoedebestrijding

Bevorderen van
duurzame
arbeidsparticipatie

Verbeteren
dienstverlening, regie
en grip

Integratie en
zelfredzaamheid
van statushouders
en vluchtelingen

Wat gaan we daarvoor doen?

- Algemene activiteiten thema 'Leren, Ontwikkelen en Werken'
- Schuldhulpverlening voor ondernemers
- Activiteiten ten behoeve van duurzame arbeidsparticipatie
- Verbeteren dienstverlening, regie en grip
- Activiteiten voor statushouders en vluchtelingen

Hoe monitoren we?

- Indicator: Meedoen
- Indicator: Bijstandsuitkering
- Indicator: Laaggeletterdheid
- Indicator: Uitstroom naar werk/zelfstandig ondernemerschap
- Indicator: Beschut werk
- Indicator: Sociale werkvoorziening (personen)
- Indicator: Lopende re-integratievoorzieningen
- Indicator: Hulpvragen geldzorgen en schulden
- Indicator: Schuldregelingen
- Indicator: Budgetbeheer

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Hoofddoelstellingen

Bij dit thema horen belangrijke leefgebieden, zoals werk en inkomen, en onderwerpen als schulden en armoede. We willen dat iedereen het werk van de gemeente ziet als eerlijk en betrouwbaar. Dit thema geeft voor een belangrijk deel uitvoering aan het [Beleidsplan Armoede en Schulden](#).

1. Versterken van bestaanszekerheid en armoedebestrijding

We willen inwoners met financiële problemen actief ondersteunen, zodat zij weer perspectief krijgen. Dit doen wij onder andere via het meerjarenbeleidsplan Armoede en Schulden 2025-2028 (Meedoen en Rondkomen). Binnen de schuldhulpverlening is extra aandacht voor werkenden, waaronder ook ondernemers, die niet of nauwelijks voldoende inkomsten hebben om

rond te kunnen komen, die vaak tussen wal en schip vallen. Wij streven naar een aanpak die recht doet aan ieders situatie.

2. **Bevorderen van duurzame arbeidsparticipatie**

Betaald werk is een belangrijk middel om zelfredzaamheid te vergroten en grip te krijgen op het leven. We willen dat alle huishoudens in Breda maandelijks voldoende inkomsten hebben om rond te komen. Daarbij erkennen we dat dit niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Inwoners zijn daar zelf verantwoordelijk voor, maar wij ondersteunen hen waar mogelijk. We stimuleren betaald werk boven uitkeringen, waarbij werk ook echt moet lonen. Daarnaast helpen we inwoners zoveel mogelijk met het wegnemen van obstakels naar werk. We zetten ons in voor duurzame werkplekken, ook voor mensen met een arbeidsbeperking, zodat iedereen mee kan doen.

3. **Verbeteren dienstverlening, regie en grip**

Inwoners kunnen nu op verschillende plaatsen terecht voor hulp bij het vinden van werk. Dat is versnipperd en onoverzichtelijk. We willen dit verbeteren door deze loketten en functies zoveel mogelijk te bundelen tot één centraal en efficiënt aanspreekpunt. Zo maken we het eenvoudiger voor inwoners om de juiste hulp te krijgen en verbeteren we onze dienstverlening. Door minder uit te besteden en meer taken zelf uit te voeren krijgen we meer grip en verhogen we de kwaliteit en de betrokkenheid. Als centrumgemeente nemen we een voortrekkersrol in de ontwikkeling van de regionale arbeidsmarktregio, met een verdere uitwerking in 2026.

4. **Integratie en zelfredzaamheid van statushouders en vluchtelingen**

We zetten de ingezette koers uit de begroting 2025 voort. We investeren in snelle maatschappelijke en financiële zelfredzaamheid van statushouders via duale trajecten (inburgering en werk). Wij geloven dat het voor zowel statushouders als maatschappij meerwaarde heeft als zij snel kunnen inburgeren en participeren. Daarom ondersteunen we hen actief bij het vinden van een plaats in onze maatschappij. Ook blijven we zorgen voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen en de huisvesting van statushouders in de doorstroomlocaties, met oog voor hun welzijn en toekomstperspectief.

Om deze hoofddoelstellingen te bereiken voeren we in 2026 verschillende activiteiten uit. Deze zijn te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen?' Allereerst worden algemene activiteiten beschreven en daarna worden in subthema's specifiekere activiteiten genoemd. Het totale pakket van activiteiten draagt bij aan het realiseren van de hoofddoelstellingen.

Samengevat richt dit programma zich op de volgende onderdelen:

Armoede Werk Inburgering

Armoede

Gemeentelijk beleid helpt om geldzorgen bij uitkeringsgerechtigden en sommige werkenden te verzachten.

Werk

Betaalde arbeid draagt bij aan de financiële onafhankelijkheid, sociale contacten, zelfrespect en eigenwaarden.

Inburgering

Inburgeringstrajecten helpen nieuwkomers om de taal te leren, werk te vinden en actief deel te nemen aan de samenleving.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Dit zijn de belangrijkste zaken waar we ons in 2026 op richten:

Algemeen

1. **Uitvoeren van een gerichte armoede- en schuldenaanpak**

We werken samen met lokale organisaties om inwoners met schulden of in armoede actief te ondersteunen, zoals vastgelegd in het meerjarenbeleidsplan Armoede en Schulden.

2. **Stimuleren van werk boven een uitkering**
Inwoners worden begeleid richting betaald werk, waarbij obstakels om te werken zoveel mogelijk worden weggenomen. Werk moet lonen en bijdragen aan financiële zelfstandigheid. Hierbij maken we maximaal gebruik van de mogelijkheden die de Participatiewet ons nu en in 2026 biedt (na de inwerkingtreding van spoor 1 van de Participatiewet in Balans).
3. **Verbeteren van de toegang en gemeentelijke regie en grip**
We onderzoeken hoe de huidige loketten voor het zoeken naar werk zo veel mogelijk gebundeld kunnen worden tot één centraal punt. Daarnaast besteden we minder uit en voeren we meer intern uit. Als centrumgemeente nemen we het voortouw in de verdere ontwikkeling van de Arbeidsmarktregio, met concrete stappen in 2026. Daarbij speelt het (regionale) Werkcentrum West-Brabant een centrale rol als verbindende schakel tussen inwoners, werkgevers, gemeente en andere partners. Het convenant en de meerjarenagenda worden verder uitgevoerd.
4. **Bevorderen van integratie en participatie van statushouders en vluchtelingen**
Met duale trajecten (inburgering en werk) maken we statushouders sneller zelfredzaam. We voeren het visiedocument 'Thuiskomen in Breda' verder uit. Ook blijven we Oekraïense vluchtelingen opvangen en aan het werk helpen.

SUBTHEMA'S

1.4.1. Versterken van bestaanszekerheid

- We zetten onze werkwijze met eigen bewindvoerders voort en zijn in 2025 aan de slag gegaan met de motie 'Een groene kaart voor transparantie en erkenning goede bewindvoering' (30 januari 2025). Voor vroegsignalering werken we al samen met woningcorporaties, zorgverzekeraars en energiebedrijven. In 2026 zoeken we ook nieuwe partners op dit gebied, zoals huisartsen, consultatiebureaus en werkgevers. We streven naar 10.500 signalen in 2026.
- In 2026 zetten we bewezen trajecten voort, zoals aangegeven in het meerjarenbeleidsplan Armoede en Schulden. We blijven werken met het Schuldenafkoopfonds, waarbij we problematische schulden afkopen in combinatie met intensieve begeleiding en gedragsverandering.
- We gaan door met het Jongeren Perspectief Fonds, dat jongeren van 18 tot 27 jaar helpt met schuldsanering en de begeleiding naar werk of een opleiding. Daarnaast blijven we gratis menstruatieproducten beschikbaar stellen via scholen, buurthuizen, jongerencentra, kerken, bibliotheken en de voedselbank. In 2026 breiden we de menstruatieuitgiftepunten (MUP's) ook uit naar basisscholen, te beginnen met de familiescholen.
- In 2026 is er een communicatiecampagne en geven wij opnieuw financiële voorlichting op scholen, in buurthuizen en via online platforms.
- In 2026 zetten we de tools "Bereken uw recht" en "WerkLoont" opnieuw in om inwoners, waaronder ondernemers, inzicht te schaffen in de (netto) financiële gevolgen van meer of minder werken. Zo kunnen zij beter beoordelen of er sprake is van een armoedeval. Hiermee wordt ook uitvoering gegeven aan de raadsmotie "Iedereen goed geïnformeerd tegen de armoedeval van 30 januari 2025".
- We gaan in 2026 werkenden met (dreigende) financiële problemen actiever benaderen en zoeken hiervoor contact met bijvoorbeeld werkgevers, vakbonden en zorgverleners. Ook gaan we op zoek naar andere "vindplaatsen". Veel werkenden met een laag inkomen waarvan ze niet rond kunnen komen, maken geen gebruik van gemeentelijke regelingen.
- De jaarlijkse communicatiecampagnes besteden, naast aan de hiervoor genoemde groep, ook aandacht aan het ondersteunen van inwoners die door financiële problemen met mentale klachten kampen. Dit zoals verzocht in de motie 'Mentaal sterk in moeilijke tijden (30 januari 2025)".
- De nieuwe (digitale) Bredapas wordt begin 2026 ingevoerd. In de loop van 2026 wordt deze vervolgens zo spoedig mogelijk voor iedereen beschikbaar zodat het gebruik geen stigma oplevert en iedereen kan meedoen. Zoals verzocht in de motie "Bredapas ook voor huisdierenzorg (30 januari 2025)" wordt dan ook gekeken hoe deze ingezet kan worden om mensen met zorgkosten voor hun huisdieren te helpen.
- In 2026 voeren we samen met de partners van het waardenetwerk Bestaanszekerheid het Uitvoeringsplan waardenetwerk bestaanszekerheid 2024-2028 verder uit. Dit netwerk ondersteunt inwoners bij het herstellen en behouden van hun bestaanszekerheid door te investeren in financiële zelfredzaamheid.

1.4.2. Schuldhulpverlening voor ondernemers

In 2026 werken we de schuldhulpverlening voor ondernemers verder uit.

- We introduceren een nieuwe route voor preventie en vroegsignalering (de zogenaamde intermediairroute) en starten met nazorgtrajecten.
- We onderzoeken hoe de samenwerking met Breda Business kan worden versterkt. Dit onderzoek is mede ingegeven door de raadsmotie 'Geen gedoe voor ondernemers' van 30 januari 2025. In 2026 volgt een besluit over de invulling van deze samenwerking.
- Schuldhulp aan ondernemers is specialistisch werk. Daarom huren wij daarvoor soms externe experts in. In 2026 nemen opgeleide medewerkers het grootste deel van deze hulp over. Vanaf 2027 worden de specialisten vooral ingezet bij complexe gevallen. Deze hybride aanpak waarborgt een optimale ondersteuning voor ondernemers.

1.4.3. Duurzame arbeidsparticipatie

- In 2025 hebben we onderzocht of de fysieke loketten van Breda en Meet & Match kunnen worden samengevoegd met onderdelen van het Regionaal Werkcentrum. Het contract voor een centrale locatie is in 2025 afgesloten. Zodra lopende huurcontracten zijn afgerond, verhuizen de betrokken activiteiten in de loop van 2026 naar deze nieuwe locatie. Door de bundeling van activiteiten ontstaat één centrale toegang voor werkgerelateerde vragen. Dit bevordert de samenwerking en uitwisseling tussen de partijen.
- In 2026 voert Breda Werkt het grootste deel van de taken van de arbeidsdeskundige voor de banenafpraak zelf uit. Voor jobcoaching zoeken we de best passende oplossing, met als uitgangspunt dat we dit zo veel mogelijk in eigen beheer doen. Alleen waar nodig schakelen we externe partijen in.
- In 2026 kunnen we meer mensen met loonkostensubsidie laten instromen bij de interne leerlijnen (Werklab) bij Breda Werkt en reguliere werkgevers.
- Om bij te dragen aan de landelijke doelstelling voor een circulaire economie, verstrekken we bijzondere bijstand voor inrichtingskosten in principe alleen voor meubels en spullen uit kringloopwarenhuizen. We maken hier alleen een uitzondering op als dit niet duurzaam is, bijvoorbeeld bij witgoed met een laag energielabel.
- We stellen beleid op voor SROI (Social Return on Investment), waarin we duidelijke doelen, werkwijzen en verantwoordelijkheden vastleggen en voeren dit vanaf 2026 uit.
- In 2026 zetten we onze actieve benadering van uitkeringsgerechtigden voort. Dit betekent bijvoorbeeld dat we uitkeringsgerechtigden van 62 jaar en ouder persoonlijk benaderen om hun situatie en hulpbehoeften beter in kaart te brengen. Bij alle uitkeringsgerechtigden houden we uiteraard rekening met hun persoonlijke omstandigheden.
- Op 30 januari 2025 heeft de gemeenteraad de motie "Werken aan werk met werknemers en werkgevers" aangenomen waarin het college wordt opgeroepen om een "werk met werken programma" op te zetten. In 2025 hebben de eerste verkenningen plaatsgevonden naar bijvoorbeeld de lessen van het bufferbudget van Utrecht. Ook ontwikkelingen rondom het wetsvoorstel Participatiewet in Balans, waarin het bufferbudget is opgenomen, werden en worden nauw gevolgd. Wij verwachten dat we de raad in Q3 van 2026 nader kunnen informeren hoe het gevraagde programma in Breda wordt vormgegeven.

1.4.4. Verbeteren dienstverlening, regie en grip

- We versterken de samenwerking binnen de Arbeidsmarktregio West-Brabant (AMR). Daarvoor hebben netwerkorganisaties in de regio een convenant gesloten en gezamenlijk een Meerjarenagenda 2024-2028 Arbeidsmarktregio West-Brabant opgesteld. Doel is het arbeidsmarktpotentieel optimaal te benutten en kansengelijkheid te bevorderen. Op basis van de meerjarenagenda maakt de AMR jaarlijks een uitvoeringsplan. Dat resulteert in een betere dienstverlening voor werkgevers, werknemers en werkzoekenden, en een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Dit wordt gefinancierd met extra (structurele en incidentele) middelen vanuit het Rijk.
- We bouwen het Werkcentrum West-Brabant uit tot een bereikbare, laagdrempelige en zichtbare ingang, zodat alle inwoners en ondernemers bij één loket terecht kunnen met

hun vragen over onder andere opleiding, om- en bijscholing, werk-naar-werk, ontwikkeling, het invullen van vacatures en (re-)integratie. Ook kwetsbare inwoners kunnen hier terecht voor ondersteuning.

- In 2026 treedt naar verwachting spoor 1 van het wetsvoorstel Participatiewet in Balans in werking. Daardoor moet onder meer een nieuwe verordening worden vastgesteld voor het ondersteunen bij arbeidsinschakeling en maatschappelijke participatie. Ook wordt het daarmee mogelijk om de individuele inkomenstoelag ambtshalve toe te kennen.
- In 2026 zetten wij de samenwerking voort met de SLT's (Stevig Lokale Team) op het gebied van armoede, schulden en werk. Deze sociaal domein breed opgezette samenwerking intensiveren we waar mogelijk en wenselijk.

1.4.5. Statushouders en vluchtelingen

- In 2026 bieden we minimaal 200 nieuwe Bredanaars een duaal traject aan. Daarin combineren we inburgering met participatie. Naar verwachting beheersen de deelnemers binnen 3 jaar de Nederlandse taal. Tegelijkertijd stimuleren we snelle arbeidsdeelname en maatschappelijke participatie. De gemeente voert de regie op beide sporen en zorgt voor een optimale afstemming tussen taalverwerving en participatie, zodat deze elkaar versterken.
- We streven ernaar om in 2026 ten minste 100 statushouders succesvol te laten participeren, waarvan 70 in parttime- en 30 in fulltime-trajecten.
- Om drempels bij werkgevers weg te nemen, informeren we hen vooraf over het taalniveau van de deelnemers. We bieden ondersteuning op de werkvloer via meertalige werkbegeleiders die groepsgewijs begeleiding bieden. Daarnaast verzorgen we voorlichting over cultuursensitief samenwerken voor werkgevers en hun medewerkers. Onze werkgeversdienstverlening wordt versterkt met:
 - Duidelijke en proactieve communicatie
 - Eén vast aanspreekpunt per werkgever
 - Toegankelijke financiële ondersteuning zonder administratieve lasten
- Elke nieuwe inwoner die zich in Breda vestigt, beschikt binnen 10 weken over een Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP). Dit vormt de basis voor het duale traject richting zelfredzaamheid. Door de Brede Intake vroegtijdig uit te voeren, krijgen we snel inzicht in iemands taal- en arbeidsmogelijkheden. Het wettelijk verplichte Plan Inburgering en Participatie (PIP) is hierin geïntegreerd.
- Vanaf 2026 contracteren we (nieuwe) taalaanbieders via een aanbesteding voor de B-route, Z-route en participatie-uren binnen de Z-route. De B1-route is gericht op het leren van de Nederlandse taal op B1-taalniveau met als doel om uit te stromen naar werk. De Z-route (Zelfredzaamheidsroute) is gericht op inburgeraars waarvoor B1-taalniveau nu niet haalbaar is. Voor hen is een route ontwikkeld gericht op taal en participatie, zodat zij zelfredzaam mee kunnen doen in de samenleving. Door de participatieactiviteiten als los onderdeel aan te besteden, creëren we meer participatieplekken in de stad, zoals betaald werk, vrijwilligerswerk of stages. In de eerste 6 maanden intensiveren we het taalonderwijs, zodat deelnemers sneller vooruitgang boeken.
- We vangen in de Koepel, Ingenhousz en de Nijverheidsweg (Kinderkasteel) ontheemde Oekraïners op, op basis van de wet Opvang ontheemde Oekraïners.
- In Ingenhousz en het Koetshuis worden ook in 2026 statushouders gehuisvest (als doorstroomlocatie richting een passende woning).

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Meedoen

Omschrijving: Percentage inwoners dat actief meedoet in de samenleving. Dat kan op verschillende manieren: intensief mantelzorg, intensief vrijwilligerswerk, minimaal 12 uur per week aan het werk in loondienst of als zelfstandig ondernemer, deelname aan re-integratietraject, school/opleiding volgen

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	73		73	73

Toelichting: We verwachten een stabiele waarde op 'meedoen'. We stimuleren nieuwe initiatieven en mogelijkheden om mee te doen in de samenleving. Aan de andere kant zien we een vergrijzing, juist ook onder vrijwilligers en nemen de financiële mogelijkheden om participatie te bevorderen af. Daarmee verwachten we dat de participatie in de gemeente gelijk blijft.

Indicator: Bijstandsuitkering

Omschrijving: Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 10.000 inwoners

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
379,1	364,1	360,4		

Toelichting: Bijstandsuitkeringen betreft een opheffing. In lijn met vorig jaar wordt er voor deze landelijk verplichte indicator geen streefwaarde geformuleerd.

De gemeente volgt de ontwikkeling ten aanzien van het aantal bijstandsuitkeringen op de voet.

Indicator: Laaggeletterdheid

Omschrijving: Percentage laaggeletterden van het aantal totaal inwoners van 16 t/m 65 jaar

Bron: Onderzoeksrapport Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026

Toelichting: Er is geen streefwaarde opgenomen. In het najaar van 2025 wordt een nieuwe indicator bepaald.

Indicator: Uitstroom naar werk/zelfstandig ondernemerschap

Omschrijving: Aantal uitkeringsdossiers Participatie en IOAW/Z die in het kalenderjaar zijn beëindigd met als reden 'inkomen uit arbeid in dienstbetrekking en/of uitkering ziekte' of 'zelfstandig beroep/bedrijf' (cliënt en/of partner)

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
445	383	367	400	380

Toelichting: Door de daling van het aantal inwoners met een bijstandsuitkering in de afgelopen kalenderjaren, is dit een realistische streefwaarde. Vanwege de langere inactiviteit van kandidaten (werkloos), duurt het vaak langer om volledig zelfredzaam te worden. Voor sommige inwoners is parttime werk de eerste stap voorwaarts alvorens de stap naar volledige zelfredzaamheid wordt gemaakt. De zogeheten parttime-bemiddelingen zijn echter geen onderdeel van deze indicator, maar leveren wel een besparing op de buig-gelden.

Indicator: Beschut werk

Omschrijving: Aantal plaatsen beschut werk (in fte van 31 uur)

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal fte van 31 uur

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
76	105,77	109,87		

Toelichting: Streefwaarde 2026 wordt eind 2025 vastgesteld door ministerie.

Indicator: Sociale werkvoorziening (personen)

Omschrijving: Aantal personen dat begeleid wordt door de sociale werkvoorziening (WSW)

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	903	428	605	607

Toelichting: Voor de streefwaarde voor 2026 wordt uitgegaan van het aantal personen dat voor 2015 een indicatie arbeidsbeperking heeft gekregen en onder de CAO SW vallen.

Door een andere manier van registreren is er sprake van een trendbreuk met realisatiewaarden uit voorgaande jaren. Deze indicator gaat herijkt worden.

Indicator: Hulpvragen geldzorgen en schulden

Omschrijving: Aantal hulpvragen voor een vorm van dienstverlening bij de afdeling schuldhulpverlening (die worden afgehandeld middels informatie en advies, budgetbeheer, doorverwijzing of een schuldregelingstraject)

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant, Allegro

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
890	950	996	1150	1050

Toelichting: Eerder werd uitgegaan van een verhoogde instroom vanwege de nieuwe wetgeving met 18 maanden looptijd voor schuldregelingen. De toename is er wel geweest, maar niet zoveel als was ingeschat en de streefwaarde voor 2025 was achteraf gezien waarschijnlijk te hoog. De streefwaarde voor 2026 is daarom lager dan de streefwaarde voor 2025. Door de huidige aanpak van nazorg en monitoring neemt de recidive af. Mogelijk zal de streefwaarde van 2025 ook mede daardoor niet gehaald worden.

Indicator: Schuldregelingen

Omschrijving: Aantal gestarte schuldregelingstrajecten (die kunnen leiden tot schuldbemiddeling, saneringskrediet, WSNP of geen vervolg)

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant, Allegro

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
187	194	219	275	340

Toelichting: Dit is een afgeleide van het aantal hulpvragen. Het percentage neemt wat af, omdat we er eerder bij lijken te zijn. Het aantal aanmeldingen dat in aanmerking komt voor een regeling wordt procentueel gezien steeds lager.

Indicator: Budgetbeheer

Omschrijving: Aantal opgestarte budgetbeheertrajecten

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant, Allegro

Meeteenheid: Aantal trajecten

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
397	256	378	450	375

Toelichting: Er worden geen wijzigingen t.o.v. 2024 verwacht.

Indicator: Lopende re-integratievoorzieningen

Omschrijving: Aantal inwoners van 15-64 jaar met een lopende re-integratievoorziening (per 10.000 inwoners). Het zijn voorzieningen die door een gemeente worden ingezet, nadat is vastgesteld dat iemand een belemmering heeft die directe arbeidsinschakeling bemoeilijkt (er is een afstand tot de arbeidsmarkt)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
160,3	164,3	173		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Vroegsignalering schuldenproblematiek

Omschrijving: Aantal signalen van te laat of niet betaalde rekeningen van vaste lasten

Bron: Gemeente Breda, Inforing

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
7846	8432	8956	9600	10500

Toelichting: Afspraken met signaalpartners werken steeds beter. De signalen nemen daarom naar verwachting weer toe.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Leren, ontwikkelen en werken

Het begrotingssaldo is met € 1,63 miljoen toegenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- Door ombuigingen in de kadernota 2024 hebben we een bedrag in mindering gebracht op de begroting. Het gaat hierbij om ombuigingen op het gebied van oneigenlijk gebruik, statushouders sneller naar werk begeleiden (wat bijvoorbeeld kosten in de bijstand voorkomt), en werk en inkomen. In 2025 is de ombuiging € 2,65 miljoen en vanaf 2026 € 2,95 miljoen.
- Zoals in de kadernota 2025 opgenomen, besparen we vanaf 2026 € 0,09 miljoen op de lasten door loketten en functies rondom werkzoekenden efficiënter te organiseren, minder externe inkoopcontracten af te sluiten en over te stappen op vergoeding van tweedehands meubels via de bijzondere bijstand.
- In het bestuursakkoord is voor de komende jaren gerekend met een ombuiging op het gebied van participatie van € 3 miljoen in 2023, aflopend naar € 0,5 miljoen in 2026. In 2025 was dit bedrag € 1 miljoen.
- Vanuit de budgetoverheveling 2024 is voor het organiseren van sociale ontwikkelbedrijven in 2025 eenmalig € 0,25 miljoen beschikbaar. Door de afloop van de WSW-regeling is de SW-subsidie in 2026 € 1 miljoen lager dan in 2025.
- De begroting van de Arbeidsmarktregio West-Brabant is vooral door initiële kosten in 2025 € 0,4 miljoen hoger dan in 2026.
- In 2025 was er voor de verbreding en digitalisering van de Bredapas eenmalig een bedrag van € 0,35 miljoen beschikbaar.
- Voor het aanpakken van problematische schulden is voor het onderdeel vroegsignalering in 2025 een bedrag van € 0,19 miljoen ontvangen. Vooralsnog is dit een incidentele bijdrage.
- In 2026 is er een hogere doorbelasting van personeelskosten van € 2,1 miljoen ten opzichte van 2025. Voor een bedrag van € 1,4 miljoen komt dit doordat de kwaliteitsfuncties van de keten Participatie & Bestaanszekerheid niet meer als overheadfuncties worden getypeerd, maar als functies in het primaire proces. Hierdoor is meer eenduidigheid ontstaan binnen het sociaal domein. Voorheen kwamen deze personeelskosten terug in programma 5. Een bedrag van € 0,8 miljoen wordt vooral veroorzaakt door toegekende loon- en prijscompensatie.
- Vanuit het Rijk zijn tot en met 2024 incidentele middelen toegekend om de uitvoeringskosten voor inburgering en migratie op te vangen. Het aantal statushouders in Breda groeit nog steeds en de structurele bijdrage van het Rijk groeit niet voldoende mee. Vanuit de verwachting dat de omvang van deze doelgroep vanaf 2027 afneemt, stellen we voor 2026 € 1,5 miljoen aflopend naar € 0,9 miljoen structureel beschikbaar.

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Leren, ontwikkelen en werken	141.329	148.120	149.941	147.994	146.091	143.222
Totaal Lasten	141.329	148.120	149.941	147.994	146.091	143.222
Baten						
Leren, ontwikkelen en werken	98.779	100.248	100.439	100.439	100.439	100.439
Totaal Baten	98.779	100.248	100.439	100.439	100.439	100.439
Gerealiseerd resultaat	42.551	47.872	49.502	47.554	45.651	42.783

BELEIDSSTUKKEN THEMA LEREN, ONTWIKKELEN EN WERKEN

Naam document	Jaar
Beleidsplan Armoede en Schulden meedoen en rondkomen 2025-2028	2025
Actieplan arbeidsmarkt 2024-2026 lokaal	2024
Beleidskader Participatie	2015
Thuiskomen in Breda, visie nieuwe Wet inburgering	2021

1.5 Thema Leven

DOELENBOOM

Hoofddoelstellingen

Iedereen in Breda
kan gezond leven

Iedereen in Breda
kan sporten en
bewegen

Wat gaan we daarvoor doen?

- Algemene activiteiten in thema 'Leven'
- Uitvoeren gezondheidsvisie, JOGG, het Leefstijlakkoord en GALA.
- Stimuleren van sport en beweging
- Sportaccommodaties
- Topsport en talentontwikkeling
- Sportevenementen

Hoe monitoren we?

- Indicator: Structureel sporten
- Indicator: Gezondheidsbeleving (geestelijk/psychisch)
- Indicator: Gezondheidsbeleving (lichamelijk)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Hoofddoelstellingen

1. **Iedereen in Breda kan gezond leven.**
We stimuleren een leefstijl waarin bewegen, gezond eten en ontspannen vanzelfsprekend zijn en streven naar een omgeving die hiertoe uitdaagt. We zetten in op gelijke kansen voor gezondheid. Zo dragen we bij aan een langer leven in goede gezondheid voor al onze inwoners.
2. **Iedereen in Breda kan sporten en bewegen.**
We vinden het belangrijk dat inwoners de mogelijkheid hebben om hun leven lang te sporten en te bewegen, op een manier die bij hen past. We willen dat iedereen zich welkom voelt om mee te doen, ongeacht leeftijd, achtergrond of fysieke mogelijkheden. Daarom zetten we in op een gezonde, veilige en inclusieve sportomgeving.

Om deze hoofddoelstellingen te bereiken voeren we in 2026 verschillende activiteiten uit. Deze zijn te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen?' Allereerst worden algemene activiteiten beschreven en daarna worden in subthema's specifiekere activiteiten genoemd. Het totale pakket van activiteiten draagt bij aan het realiseren van de hoofddoelstellingen. De hoofddoelstellingen zijn gebaseerd op de [Gezondheidsvisie](#) en de [Visie op sport en bewegen](#).

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Dit zijn de belangrijkste zaken waar we ons in 2026 op richten:

Algemeen

1. **In 2026 zetten we onze ambities uit de gezondheidsvisie om in concrete acties.**

We maken scherpe keuzes, omdat de beschikbare middelen door landelijke ontwikkelingen beperkter zijn dan voorgaande jaren door keuzes op rijksniveau. Dat doen we zo:

- We voeren onze gezondheidsvisie 'Gedurfd, gezond en gelukkig' uit en zetten onze ambities om in concrete acties.
- We blijven het GALA in 2026 uitvoeren, in lijn met de dalende rijksmiddelen die we ontvangen.
- We blijven inzetten op JOGG (gezonde jeugd, gezonde toekomst) en de uitvoering van het Leefstijlakkoord.
- We nemen actief deel aan het Integraal Zorgakkoord (IZA). Samen met regiogemeenten en partners voeren we plannen uit op het gebied van preventie, zorg en gezondheid. Een belangrijke pijler is het thema gezonde leefstijl en leefomgeving (actielijn 4). Om onze doelen te bereiken, werken we actief mee binnen regionale verbanden.

2. **We willen zo veel mogelijk inwoners van Breda laten sporten en bewegen.**

Dat doen we volgens onze sportvisie 'Team Breda' en het uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen 2023-2026. We werken daarbij met 5 pijlers:

- stimuleren van sport en beweging
- sportaccommodaties
- sport in de openbare ruimte
- topsport en talentontwikkeling
- sportevenementen

SUBTHEMA'S

1.5.1. Gezond leven in Breda

We voeren in 2026 de [Gezondheidsvisie](#), [JOGG](#), het [Leefstijlakkoord](#) en GALA uit. Dit zijn de belangrijkste activiteiten:

- We verbeteren de gezonde voedselomgeving op en rond scholen, sportverenigingen en gemeentelijke voorzieningen. Hierbij zorgen we ervoor dat de gezonde keuze de makkelijkste keuze is.
- We versterken de preventieve aanpak tegen vaperen onder jongeren en de aanpak Rookvrij. We laten hierbij zien dat roken en vaperen niet de norm is.
- We willen de mentale gezondheid en ontspanning bevorderen, waarbij we speciale aandacht hebben voor jongeren en jongvolwassenen.
- We stimuleren bewegen als onderdeel van leefstijl en gezondheid.
- We herijken het JOGG-actieplan en ontwikkelen de aanpak verder door in Breda. Dit doen we onder andere via de Gezonde School-aanpak en gezonde kinderopvang. We blijven bijvoorbeeld inzetten op groene en gezonde schoolpleinen.
- De ketenaanpakken Kind naar gezonder gewicht (KNGG) en Gecombineerde leefstijlinterventie zijn belegd binnen het regionale verband Integraal Zorgakkoord (IZA). Een regionale projectleider zorgt voor de uitvoering.

Overzicht uit Gezondheidsvisie:

1.5.2. Stimuleren van sport en beweging

- Samen met het waardenetwerk Gezond en Actief Leven voeren we het uitvoeringsplan 2026 uit.
- We blijven inzetten op een brede motorische ontwikkeling in het onderwijs, bij sportverenigingen en in de openbare ruimte.
- Vanuit inclusief bewegen richten we ons op inwoners die drempels ervaren bij het vinden van passend sportaanbod.
- We werken samen met het Jeugdfonds Sport en blijven dit fonds actief onder de aandacht brengen.
- We stimuleren nieuwe projecten en aanbod op het gebied van urban sports.

1.5.3. Sporten en bewegen in de openbare ruimte

- We stimuleren sporten en bewegen in de openbare ruimte.
- Bij gebiedsontwikkelingen nemen we de inrichting van een beweegvriendelijke openbare ruimte meteen mee.
- We investeren in het laagdrempelig, toegankelijk en veilig inrichten van de openbare ruimte en de aanleg van nieuwe sportieve voorzieningen (zoals gemarkeerde hardlooprotes).

1.5.4. Sportaccommodaties

- We zetten de succesvolle 1/3-regeling buitensport voort.

1.5.5. Topsport en talentontwikkeling

- We starten met onze nieuwe aanpak voor topsport en talentontwikkeling.

1.5.6. Sportevenementen

- We stimuleren kennisdeling en samenwerking tussen de organisatoren van sportevenementen.
- We faciliteren het hockeyevenement WK Masters 2026 dat onder meer in Breda plaatsvindt.

INDICATOREN

De indicator Structureel sporten laat zien hoever we zijn met onze doelstelling om zo veel mogelijk Bredanaars te laten bewegen. De indicatoren over de gezondheidsbeleving laten zien in hoeverre iedereen in Breda gezond kan leven. De laatste jaren laten deze indicatoren een stabiele uitkomst zien.

Thema-indicatoren

Indicator: Structureel sporten

Omschrijving: Percentage inwoners (18+) dat structureel sport (minimaal 1x per week)

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
79	65	66	70	71

Toelichting: we streven ernaar dat in 2026 ten minste 71% van de inwoners van Breda structureel sport.

Indicator: Gezondheidsbeleving (lichamelijk)

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer voor de lichamelijke gezondheid

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
7,5	7,4	7,6	7,5	7,5

Toelichting: We sluiten aan op de realisatie en doelstelling van de afgelopen jaren. We verhogen onze inzet vooral om meer mensen te bereiken.

Indicator: Gezondheidsbeleving (geestelijk/psychisch)

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat mensen geven bij de stelling: "ik ben tevreden met mijn geestelijke/psychische gezondheid"

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		7,8	7,8	7,8

Toelichting: Streefwaarde is in lijn met de resultaten van de afgelopen jaren. De resultaten waren ruim voldoende. Geen aanleiding om de streefwaarde aan te passen.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Het begrotingssaldo is met € 0,53 miljoen afgenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- De 1/3-investeringsregeling voor sportaccommodaties wordt bekostigd vanuit een reserve. Het resterende bedrag van circa € 1 miljoen is volledig begroot in 2025. Eventuele restanten hiervan worden alsnog aan de begroting 2026 toegevoegd.
- De stijging van de kosten heeft vooral te maken met reguliere indexatie. Onder andere de bijdrage aan de GGD stijgt met € 0,2 miljoen.

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Leven	17.543	18.529	17.551	9.915	10.081	10.081
Totaal Lasten	17.543	18.529	17.551	9.915	10.081	10.081
Baten						
Leven	8.275	8.372	7.928	249	249	249
Totaal Baten	8.275	8.372	7.928	249	249	249
Gerealiseerd resultaat	9.268	10.157	9.623	9.666	9.832	9.832

BELEIDSSTUKKEN THEMA LEVEN

Naam document	Jaar
Gedurfd, gezond en gelukkig! Gezondheidsvisie Breda 2024-2040	2024
Bredaas Leefstijlakkoord 2023-2026	2023
JOGG Breda actieplan	2023
Uitvoeringsprogramma sport en bewegen 2023-2026	2023

1.6 Thema Ontmoeten

DOELENBOOM

Hoofddoelstellingen

We zorgen voor ontmoetingsmogelijkheden in de dorpen en wijken

We verbeteren sociale en fysieke leefbaarheid waar wijken extra aandacht nodig hebben

We onderhouden de samenwerking met de dorps- en wijkraden

We werken samen met bewoners in het vormgeven en onderhouden van de buitenruimte

We betrekken kinderen en omwonenden bij goede speelvoorzieningen

Wat gaan we daarvoor doen?

- Algemene activiteiten in thema 'Ontmoeten'
- Bewonersinitiatieven ondersteunen
- Wijkaanpak uitvoeren
- Samenwerken met dorps- wijkraden
- Buitenruimte onderhouden en beheren
- Speelvoorzieningen onderhouden en verbeteren

Hoe monitoren we?

- Indicator: Sociale cohesie
- Indicator: Actief in de buurt
- Indicator: Ondersteuning buurtinitiatieven
- Indicator: Leefbaarheidsinitiatieven vanuit bewoners
- Indicator: Wijkdeals

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Hoofddoelstellingen

Breda groeit. Om ervoor te zorgen dat we een sterke sociale stad blijven met dorpen en wijken met sociale cohesie, stimuleren we onze inwoners om elkaar te ontmoeten. Dat doen we zo:

- We zorgen voor mogelijkheden om elkaar te ontmoeten in de dorpen en wijken.
- We verbeteren waar nodig de sociale en fysieke leefbaarheid.
- We onderhouden de samenwerking met de dorps- en wijkraden en stellen daarvoor een nieuwe uitvoeringsovereenkomst op.
- We werken samen met bewoners aan het vormgeven en onderhouden van de buitenruimte.
- We betrekken kinderen en omwonenden bij goede speelvoorzieningen.

Om deze hoofddoelstellingen te bereiken, voeren we in 2026 verschillende activiteiten uit. Deze zijn te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen?'. Allereerst worden algemene activiteiten beschreven en daarna worden in subthema's specifiekere activiteiten genoemd. Het totale pakket van activiteiten draagt bij aan het realiseren van de hoofddoelstellingen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Dit zijn de belangrijkste zaken waar we ons in 2026 op richten:

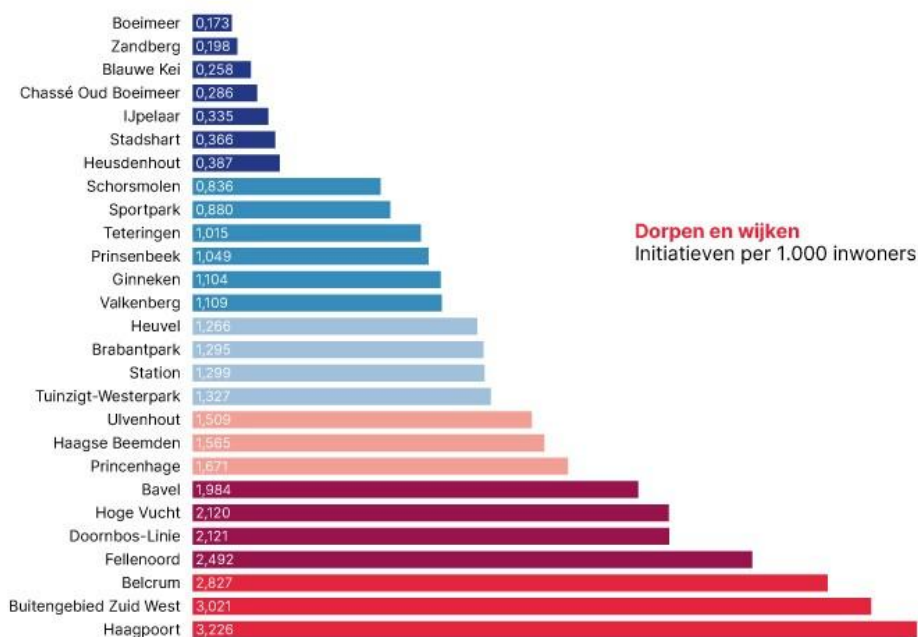
Algemeen

- We ondersteunen initiatieven van (groepen) bewoners voor activiteiten en dragen zorg voor buurthuizen.
- We investeren in kleine maatregelen en activiteiten vanuit de wijkagenda's. Keuzes maken we samen met de bewoners en wijkpartners.
- We geven vorm aan participatie en bespreken de ontwikkelingen in de dorpen en wijken met de dorps- en wijkraden.
- We sluiten wijkdeals met bewoners die de verantwoordelijkheid voor de buitenruimte op zich willen nemen.
- We onderhouden de speelplekken en organiseren in 2026 de Nationale Buitenspeeldag.

SUBTHEMA'S

1.6.1. Bewonersinitiatieven

- In de 20 werkgebieden (dorpen, wijken, buurten) in de gemeente zijn 11 dorps- en wijkplatforms actief. In gebieden met een dorps- of wijkplatform bespreken we subsidieaanvragen met het platform. In gebieden zonder zo'n platform betrekken we bewoners op een passende manier bij het verdelen van de wijksubsidies (geld voor buurtinitiatieven).
- We werken samen met de bewoners die onze buurthuizen en andere ontmoetingsplekken exploiteren. Samen werken we aan een passend, inclusief en activerend aanbod in de dorpen en wijken.
- We spreken actieve bewoners in de dorpen en wijken. Samen met onze partners in de wijk stimuleren we activiteiten en initiatieven van groepen bewoners.

1.6.2. Wijkaanpak

- Samen met bewoners en wijkpartners (woningcorporaties, welzijn, veiligheid) stellen we wijkagenda's op. Daarmee kunnen we gericht maatregelen treffen in aandachtswijken om de sociale en fysieke leefbaarheid te verbeteren.
- In de wijkaanpak investeren we in kansengelijkheid vanuit de 3 bouwstenen van Verbeter Breda, onder meer door te werken aan wijkplannen waar dit de samenwerking, de betrokkenheid van bewoners en een integrale inzet versterkt.
- We zoeken actief naar nieuwe manieren om problemen in aandachtswijken aan te pakken. Daarbij gebruiken we de buurtpunten als vaste plek in de wijk.
- We werken vanuit de dorpen en wijken aan duidelijke maatschappelijke doelen. De wijkaanpak sluit aan op de programma's van de gemeente. In 2026 richten we ons vooral op:
 - sociale cohesie in onze groeiende stad, met prioriteit voor het borgen en versterken van het samenleven in de dorpen en wijken
 - veiligheid, met prioriteit voor weerbaarheid, het tegengaan van polarisatie en meer zelfredzaamheid op dorps- en buurtniveau
 - de openbare ruimte, met prioriteit voor Stad in een Park
 - de energietransitie, met prioriteit voor de wijkenergieplannen
 - wonen, met prioriteit voor de integrale opgave rond (grote) bouwplannen

1.6.3. Dorps- en wijkraden

- We voeren de overeenkomsten met de dorps- en wijkraden uit.
- We stellen in 2026 samen met de wijk- en dorpsraden een nieuwe uitvoeringsovereenkomst op voor de periode tot en met 2030.
- We geven de bewonersparticipatie in de dorpen en wijken vorm en bespreken met de dorps- en wijkraden hun rol hierin.

1.6.4. Buitenruimte

- We onderhouden bestaande wijkdeals (afspraken met bewoners over het zelf beheren van de openbare ruimte in hun buurt). Ook sluiten we nieuwe wijkdeals met bewoners die daarbij willen helpen.
- We zoeken naar maatwerk bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte en werken voortdurend aan het verbeteren en verfraaien van de dorpen en wijken.
- We handelen meldingen over de buitenruimte af en gebruiken deze inbreng uit de dorpen en wijken bij onze keuzes voor het beheer en onderhoud.

1.6.5. Speelvoorzieningen

- We onderhouden de speelplekken in de dorpen en wijken.
- We verbeteren het aanbod aan speelplekken via maatwerk en kijken daarbij naar mogelijkheden op schoolpleinen, bij sportvoorzieningen en naar specifieke behoeftes, zoals die van kinderen met een beperking.
- In 2025 won Breda de Jantje Betonprijs. Daarom organiseren we als meest speelvriendelijke gemeente van Nederland op 10 juni 2026 de Nationale Buitenspeeldag.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Sociale cohesie

Omschrijving: Score sociale cohesie

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	6		6	6

Toelichting: De doelstelling voor 2026 is gelijk aan de doelstelling van 2025. Door het ontbreken van een Buurtenquête in 2026 geldt deze doelstelling voor beide jaren.

Indicator: Leefbaarheidsinitiatieven vanuit bewoners

Omschrijving: Aantal ingediende leefbaarheidsinitiatieven van bewoners (fysiek, sociaal, overlast en/of veiligheid)

Bron: Gemeente Breda, registratie afdeling Wijkzaken

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
137	209	235	125	125

Toelichting: Op basis van een gemiddeld subsidiebedrag van ruim € 1.600, kunnen van dit budget circa 125 initiatieven worden gesubsidieerd.

Indicator: Wijkdeals

Omschrijving: Aantal initiatieven van bewoners(groepen) die zich richten op onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte (opgeteld aantal vanaf 2012). De gemeente biedt hierbij hulp in de vorm van een vergoeding, materiaal of in de organisatie

Bron: Gemeente Breda, registratie afdeling Wijkzaken

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
532	581	681	600	700

Toelichting: We zien een gestage groei van het aantal wijkdeals en verwachten in 2026 een aantal van 700 te bereiken.

Indicator: Actief in de buurt

Omschrijving: Percentage bewoners dat zich actief heeft ingezet in de buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	28		28	28

Toelichting: De doelstelling voor 2026 is gelijk aan de doelstelling van 2025. Door het ontbreken van een Buurtenquête in 2026 geldt deze doelstelling voor beide jaren.

Indicator: Ondersteuning buurtinitiatieven

Omschrijving: Percentage bewoners dat het (helemaal) oneens is met de stelling: De gemeente ondersteunt buurtinitiatieven op het gebied van leefbaarheid en veiligheid voldoende

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
			9	9

Toelichting: De doelstelling voor 2026 is gelijk aan de doelstelling van 2025. Door het ontbreken van een Buurtenquête in 2026 geldt deze doelstelling voor beide jaren.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Ontmoeten

Het begrotingssaldo is met € 1,6 miljoen afgenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- In 2025 is er € 1,65 miljoen beschikbaar vanuit de exploitatiereserve, die is bedoeld voor het dekken van eventuele hoge onvoorziene onderhoudskosten en een mogelijk leegstandrisico van De Koepel bij de beëindiging van de regeling.
- In 2025 waren er incidentele middelen beschikbaar voor de Spreidingwet (0,1 miljoen) en PRT-versterkingsmiddelen (provinciale regietafel, € 0,3 miljoen).

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Ontmoeten	20.963	21.307	18.999	5.027	5.089	5.156
Totaal Lasten	20.963	21.307	18.999	5.027	5.089	5.156
Baten						
Ontmoeten	18.703	14.696	13.968	0	0	0
Totaal Baten	18.703	14.696	13.968	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	2.259	6.611	5.032	5.027	5.089	5.156

BELEIDSTUKKEN THEMA ONTMOETEN

Naam document	Jaar
Welkom in mijn wijk	2012
Actualisatie Buurthuizen Beleid Breda 2025	2025
Prestatieafspraken Breda 2024 tot en met 2028 Woningcorporatie	2024
Uitvoeringsakkoord 2023-2026 Wijk- en dorpsraden	2023

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Opgroeien	145.762	137.094	143.178	139.339	130.321	130.545
Betrokken zijn	67.881	68.836	72.056	70.761	71.296	71.560
Thuis	59.434	64.679	62.628	59.554	59.604	60.104
Leren, ontwikkelen en werken	141.329	148.120	149.941	147.994	146.091	143.222
Leven	17.543	18.529	17.551	9.915	10.081	10.081
Ontmoeten	20.963	21.307	18.999	5.027	5.089	5.156
Reserve investerings sportverenigingen	800	0	0	0	0	0
Reserve vrouwenopvang	1.600	2.600	1.407	0	0	0
Exploitatiereserve programma 1	191	1.584	0	0	0	0
Totaal Lasten	455.503	462.750	465.760	432.591	422.482	420.668
Baten						
Opgroeien	64.020	56.708	57.928	57.928	57.928	57.928
Betrokken zijn	2.948	3.140	2.930	3.340	3.355	3.368
Thuis	6.629	7.269	8.528	8.528	8.528	8.528
Leren, ontwikkelen en werken	98.779	100.248	100.439	100.439	100.439	100.439
Leven	8.275	8.372	7.928	249	249	249
Ontmoeten	18.703	14.696	13.968	0	0	0
Reserve investerings sportverenigingen	457	1.079	0	0	0	0
Reserve vrouwenopvang	2.100	1.600	2.979	0	0	0
Algemene reserve programma 1	2.104	2.750	1.507	100	100	0
Exploitatiereserve programma 1	5.573	7.041	2.149	467	120	0
Totaal Baten	209.587	202.904	198.357	171.051	170.719	170.512
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	245.916	259.846	267.403	261.540	251.763	250.156

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030-2034 (bruto)	Planning uitgaven 2035-2039 (bruto)	Planning uitgaven 2040-2044 (bruto)
	Speeltoestellen en sport in de openbare ruimte (instandhouding)				620	3750	4000	4500
Ambitie					620	3.750	4.000	4.500
	Speeltoestellen en sport in de openbare ruimte (instandhouding)	620	620	620				
Project		620	620	620				
Totaal		620	620	620	620	3.750	4.000	4.500

Speelvoorzieningen

De investeringen zijn bedoeld voor vervangingen om de huidige speel- en sportvoorzieningen in stand te kunnen houden.

RESERVES

Bedragen x €1.000

Vitaal en Sociaal Breda	Stand 1-1-2026	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2026
Vrouwenopvang	1.572	-1.572	0
Algemene reserve programma 1	1.707	-1.507	200
Exploitatiereserve programma 1	2.736	-2.149	587
Totaal	6.014	-5.227	787

Reserve Vrouwenopvang

Deze reserve is bedoeld voor de noodzakelijke vernieuwing/verbouwing van de vrouwenopvangvoorziening. Safegroup geeft aan wanneer ze starten met de volgende fase van de verbouwing. Op dat moment komt er een verzoek om geld aan deze reserve te onttrekken.

Algemene reserve Programma 1

Aan de algemene reserve wordt € 1,5 miljoen onttrokken. Een bedrag van € 1,4 miljoen is toegevoegd aan de reserve Vrouwenopvang en € 0,1 miljoen is bestemd voor de tussenvoorziening (tijdelijke uitbreiding sociale woningvoorraad).

Exploitatiereserve Programma 1

Vanuit eerdere besluitvorming zijn er middelen overgeheveld/doorgeschoven naar 2026. Het betreft hier onder andere gelden voor de Arbeidsmarktregio West-Brabant en armoedegelden. Deze middelen zijn in 2026 toegevoegd aan de exploitatiebegroting.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2026	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2026
Vrz van derden verkregen middelen (progr 1)	4	0	4
Vrz archivering Juzt	1.196	-69	1.126
Totaal	1.200	-69	1.131

Voorziening archivering Juzt

Deze voorziening is bedoeld om de komende jaren de bewaarderstaken uit te voeren vanwege de opheffing van stichting Juzt.

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma. Voor de specifieke bijdragen, de belangrijkste beleidsontwikkelingen en de risico's verwijzen we naar de paragraaf Verbonden partijen.

 GGD West-Brabant	 16	 € 9.066.212
GR GGD West-Brabant	Aantal deelnemers	Bijdrage gemeente Breda in 2026
 RAV Brabant Midden-West-Noord	 35	 € 1.386.000
GR Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord	Aantal deelnemers	Bijdrage gemeente Breda in 2026
LEERPLICHT /REGIONAAL BUREAU /WEST-BRABANT	 14	 € 1.386.000
GR Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten	Aantal deelnemers	Bijdrage gemeente Breda in 2026
 NEOVITA	 1	 € 1.386.000
BV Neovita	Aantal deelnemers	Bijdrage gemeente Breda in 2026

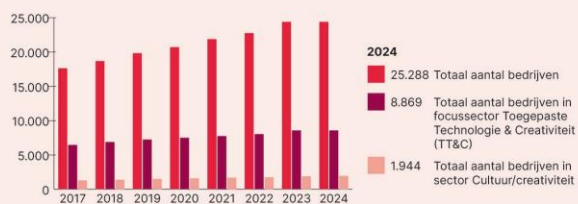
BEGROTING 2026

ONDERNEMEND BRED A

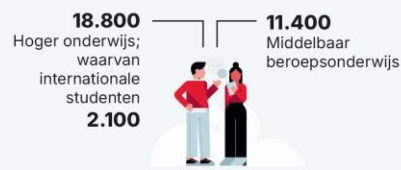

HET PROGRAMMA IN BEELD

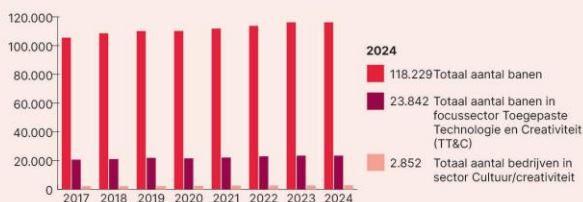
Bedrijven

Studenten

Banen

Waardering evenementen

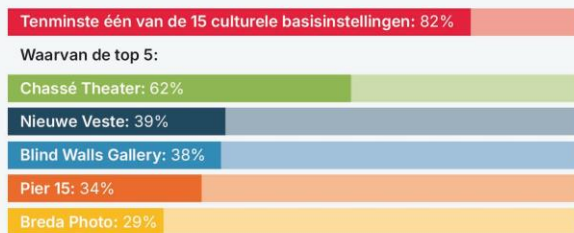
Hectare bedrijventerrein

Waardering binnenstad

Percentage inwoners dat culturele basisinstellingen heeft bezocht (2024)

Percentage inwoners dat zichzelf digivaardig vindt

Kengetallen begroting 2026.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlagen.

ONZE AMBITIE

Toegepaste Technologie en Creativiteit

Breda werkt aan een toekomstbestendige economie die duurzaam groeit én maatschappelijke waarde toevoegt. We zetten vol in op innovatie, digitalisering en verduurzaming. Zo bouwen we aan een veerkrachtige lokale economie die bijdraagt aan brede welvaart voor alle inwoners. Het Innovatiedistrict Breda speelt hierin een sleutelrol. In 2040 is dit dé plek in Nederland voor toegepaste technologie en creativiteit. Robotica & AI en Games & Creative Technology zijn daarbij de onderscheidende speerpunten. Hier werken bedrijven, kennisinstellingen en talent samen aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Door flexibel in te spelen op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen, zorgen we ervoor dat onze economie klaar is voor de toekomst en dat Breda zich internationaal profileert als hotspot voor Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C).

Werklocaties en bedrijventerreinen

Een sterke economie vraagt om ruimte om te ondernemen. Zonder voldoende werklocaties komt de werkgelegenheid en daarmee de welvaart in Breda onder druk te staan. We maken bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendig. Tegelijkertijd werken we aan nieuwe locaties, volgens de uitgangspunten van de omgevingsvisie. In 2026 presenteren we een nieuwe ruimtelijk-economische visie. Hierin staat welk type werklocaties Breda nodig heeft voor de toekomst.

Bredata

Bredata stimuleert de digitalisering van Breda op een verantwoorde en passende manier. Zo blijft Breda in 2030 een stad die grenzeloos, gastvrij en groen is. We experimenteren in proeftuinen, waarbij we innoveren, verbinden en leren. Breda is in 2030 een stad met optimale digitale kansen, waarbij menselijke maat centraal staat.

Bredata brengt partners samen in een digitaal ecosysteem. Samen zoeken we naar nieuwe oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en hebben daarbij aandacht voor inclusiviteit van data. We vergroten het bewustzijn over opkomende technologieën. Denk aan:

- Internet of Things (IoT)
- connectiviteitstechnologieën
- immersieve technologieën, zoals virtual reality en augmented reality
- kunstmatige intelligentie (AI)

Bredata zet inwoners en bedrijven in beweging. Zo dragen we bij aan een hogere kwaliteit van leven in Breda.

Programma Verrassende Stad - Bezoekersstad

We willen de aantrekkingskracht van Breda verder vergroten. Daarom werken we samen met ondernemers, organisatoren van evenementen, vastgoedeigenaren, onderwijsinstellingen, Breda Marketing en andere partners. Samen zorgen we voor een aantrekkelijke stad met een goed vestigingsklimaat en een bijzondere mix van voorzieningen die aansluiten op wat bewoners, bezoekers en ondernemers nodig hebben.

We werken samen met onze partners in de Binnenstad Management Organisatie (BMO). Daarmee verbeteren we de uitstraling en leefbaarheid van de binnenstad. Zo stimuleren we ondernemers en vastgoedeigenaren om te investeren in de kwaliteit van het centrum. We werken vanuit het Verhaal van Breda, de omgevingsvisie en de visies en uitvoeringsprogramma's die we samen met de stad hebben opgesteld. Denk aan het nieuwe horecabeleid en het beleid op het gebied van evenementen, economie, detailhandel en erfgoed.

Met het programma Verrassende Stad – Bezoekersstad zorgen we dat Breda aantrekkelijk is om te bezoeken, maar ook om in te wonen, te studeren en te ondernemen. Samen met onze partners bouwen we aan:

- een vitale stad met een compleet en bijzonder aanbod
- een unieke stad met beleving
- een gastvrije en creatieve stad

Grote projecten in de stad

Breda groeit en daar blijven we de komende jaren aan werken. We versterken bestaande gebieden en ontwikkelen nieuwe. Elk groot project heeft zijn eigen uitdagingen, dynamiek en kenmerken. Met deze projecten pakken we ook de grote vraagstukken van nu en straks aan. Daardoor hebben ze vaak invloed op omliggende wijken, of zelfs op de hele stad en regio.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Breda werkt aan een toekomstbestendige economie die duurzaam groeit en maatschappelijke waarde creëert. We willen een vitale, veerkrachtige en groene stad zijn, met voldoende en aantrekkelijke werkgelegenheid. Onze economische visie vormt hiervoor de basis. Breda als stad van oplossingen.

Programma De kracht van toegepaste innovatie

Het Innovatiedistrict Breda is een belangrijke ontwikkeling voor de toekomstbestendige Bredase economie. In 2040 moet het innovatiedistrict dé plek in Nederland zijn voor toegepaste technologie en creativiteit, met een focus op Robotica & AI en Games & Creative Technology. Hier werken bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, startups en talenten samen aan innovatieve producten en diensten. Wonen, werken, leren en recreëren komen samen in het gebied. Dat maakt het district aantrekkelijk voor bedrijven en talent en bevordert ontmoetingen en open innovatie.

We richten ons op 5 domeinen om bovenstaande ambitie te realiseren:

- economische groei en werkgelegenheid
- innovatie en technologie
- talentontwikkeling en onderwijs
- duurzame stedelijke ontwikkeling
- samenwerking en kennisuitwisseling

We willen dat innovatie vanzelfsprekend is in de hele Bredase economie. Ondernemers moeten ruimte krijgen om duurzaam te groeien. Talent moet zich blijvend aan Breda willen verbinden.

Programma Ondernemen met Lef

Bedrijven staan voor grote uitdagingen, zoals verduurzaming, grondstoffenschaarste, personeelstekorten en technologische veranderingen. Daarom ondersteunen we ondernemers bij het slimmer en duurzamer inrichten van hun bedrijfsvoering. Dit geldt voor het mkb, dat veel banen biedt én voor starters met nieuwe verdienmodellen.

De gemeente Breda ondersteunt ondernemers met 3 doelen:

1. *Een sterk mkb-ecosysteem*
We verbeteren de samenwerking tussen ondernemers, het onderwijs en de overheid. De gemeentelijke dienstverlening wordt vraaggerichter en toegankelijker, met één centrale plek voor ondernemersvragen.
2. *Toekomstbestendige bedrijven*
We helpen ondernemers bij het starten, doorgroeien en innoveren. Dat doen we via programma's, challenges en stimuleringsprojecten.
3. *Maatschappelijke impact*
We koppelen ondernemers aan maatschappelijke vraagstukken en ondersteunen hen in betekenisvol ondernemerschap.

Internationaal

Internationaal timmert Breda hard aan de weg. Onze samenwerkingsverbanden gaan steeds vaker de landgrenzen over. In 2026 zetten we in op:

- een duidelijker internationaal profiel voor Breda, aansluitend bij groen gastvrij en grenzeloos en onze economische visie
- sterke netwerken en samenwerking met andere steden en regio's
- het benutten van kansen voor Europese financiering
- het aantrekken van internationale bedrijven
- het binden van internationaal talent (en hun partners)

We versterken de stedenbanden met Wroclaw en Lviv met inhoudelijke programma's vanuit Breda.

Arbeidsmarkt

Ook in 2026 blijft de arbeidsmarkt krap. Bredase bedrijven hebben moeite om voldoende technisch talent aan te trekken en te behouden. Dit talent hebben we hard nodig om onze ambities te realiseren. Ook in andere sectoren zijn tekorten zichtbaar. We verwachten dat kunstmatige intelligentie (AI) de arbeidsmarkt verandert. De uitdagingen zijn complex. Daarom blijven we samenwerken met het onderwijs, ondernemers, de overheid (triple helix) en andere partners in participatie en talentontwikkeling.

Om deze samenwerking te stimuleren is het actieplan arbeidsmarkt opgesteld en in uitvoering. In 2026 zetten we dit voort. Met projecten als het MKB traineeship en ENTER Breda beogen we voor lange termijn concreet vorm te geven aan krachtenbundeling rond het binden en aantrekken van talent.

Programma Verrassende stad

Bezoekersstad

We maken de stad vitaler door winkelgebieden en entrees aantrekkelijker te maken, gevels op te knappen en levendigheid te stimuleren. We versterken de beleving van de binnenstad en nieuwe gebiedsontwikkelingen door deze herkenbaar en passend in te richten en te programmeren, afgestemd op hun unieke karakter. We benutten erfgoed, groen en water als decor en verbinden stad, dorpen en buitengebied tot één aantrekkelijk geheel. We zetten creativiteit en gastvrijheid strategisch in via evenementen, lichtontwerp en innovatieve toepassingen in de openbare ruimte. We bieden ruimte aan talenten en makers door de stad als podium en leeromgeving te gebruiken. We versterken het merk 'Breda' met visuele storytelling en citydressing in samenwerking met partners, zoals Breda Marketing en Binnenstad Management.

Werklocaties

De ruimte voor bedrijven in Breda is beperkt. Tegelijk groeit de vraag door uitbreiding van bedrijven en de bevolking. Daarom presenteren we in 2026 een nieuwe ruimtelijk-economische visie. Hierin staat welk type werklocaties Breda nodig heeft voor de toekomst. We werken aan:

- een beter gebruik van de bestaande bedrijventerreinen
- verduurzaming en vergroening van bedrijventerreinen
- goede basisvoorwaarden, zoals een schone, veilige en gezonde werkomgeving
- de uitvoering van het plan Toekomstbestendige werklocaties

Ook voegen we beperkt nieuw en courant kantoorvastgoed toe. Op de werklocaties boeken we voortgang in onze klimaatdoelen.

Programma Digitalisering

Met het masterplan Digitalisering loodsen we Breda door de digitale transitie. We doen dit door te innoveren, te verbinden en te leren. Samen met partners in de stad en daarbuiten verkennen we welke technologische ontwikkelingen op ons afkomen en hoe we onze inwoners daarop voorbereiden.

We versterken het Breda-ecosysteem van publieke organisaties, ondernemers en inwoners. Als digitale verkenners bevordert Breda innovatie, met een focus op maatschappelijke vraagstukken. De technologische trendverkenning van TNO uit 2025 gebruiken we als input voor nieuwe toepassingen.

Via 3 proeftuinen, de binnenstad, bedrijventerreinen en het dagelijks leven, voeren we gedurfde pilots uit. Deze dragen bij aan concrete oplossingen voor een bloeiend Breda. We betrekken actief de perspectieven van inwoners, ondernemers en andere betrokkenen. Het stedelijk ethisch team speelt hierin een belangrijke rol. Daarnaast stimuleren we digitale vaardigheden. Dat doen we met trainingen en

bijeenkomsten, onder andere via de Breda Talk of the Town. Zo zorgen we dat iedereen mee kan doen in de digitale samenleving.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

We werken vanuit 4 programmalijnen: de kracht van toegepaste innovatie, ondernemen met lef, verrassende stad en digitalisering.

1. De kracht van toegepaste innovatie

Aan de hand van de 5 domeinen van het Innovatiedistrict en met focus op de specialisaties Robotica & AI en Games & Creative Technology, hebben we in 2026 de volgende activiteiten gepland:

Economische groei en werkgelegenheid

- We versterken het start-up- en scale-upprogramma, onder andere via B'WISE en B'GAME.
- We starten met de ontwikkeling van een incubator voor robotbedrijven.
- Samen met REWIN ontwikkelen we een scale-upstrategie.
- We stimuleren ondernemerschap in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs.
- We trekken gericht bedrijven aan binnen de specialisaties Robotica & AI en creatieve Games & Creative Technology.
- We koppelen de mkb-aanpak aan het Innovatiedistrict, zodat ook het mkb profiteert.

Innovatie en technologie

- We versterken Stichting Breda Robotics en het netwerk rond games en creatieve technologie verder.
- Het innovatiedistrict wordt een Europees proefgebied voor toegepaste technologie door ruimte beschikbaar te stellen aan bedrijven en onderwijsinstellingen om nieuwe technologieën in de praktijk te kunnen testen en door te ontwikkelen.
- We onderzoeken de meerwaarde en slagingskansen van een pre-seedfonds voor het gamecluster.
- We ontwikkelen een subsidieoverzicht voor TT&C en bouwen een financierings- en investeerdersnetwerk.
- We maken een plan om in 2030 de European Capital of Innovation Award te winnen.

Talentontwikkeling en onderwijs

- We promoten het robot- en gamecluster verder om meer studenten en jong talent aan te trekken.
- We verbinden studenten en jonge professionals beter met het regionale bedrijfsleven via het platform ENTER.
- We versterken de hybride leeromgeving bij Breda Robotics.
- We ondersteunen het lectoraat Serious Gaming van Avans Hogeschool. We bieden huisvesting bij B'game. Daarnaast brengen we het lectoraat in contact met relevante partners om tot slimme oplossingen te komen voor maatschappelijke vraagstukken.
- We blijven de Esport Talenthub faciliteren.
- We ontwikkelen leer- en ontwikkelroutes voor een leven lang leren.

Duurzame stedelijke ontwikkeling

- We creëren een vestigingsmilieu dat past bij de nieuwe economie.
- Aan de Slingerweg starten we met de realisatie van de Robot Campus Brabant.
- In 't Zoet faciliteren we TT&C-bedrijven en een proeftuin.
- We ontwikkelen een vastgoedstrategie voor betaalbare werk- en leerplekken.
- We stimuleren de realisatie van betaalbare woonruimte voor studenten, starters en jonge professionals.

Samenwerking en kennisuitwisseling

- We versterken de samenwerking binnen het ecosysteem via een formele overeenkomst met de Advisory Board.
- We ontwikkelen een dashboard om de voortgang te monitoren.
- We organiseren 2 grote evenementen: Robotics XXL en de Game Week (samen met TURF).
- We ontwikkelen een merk- en marketingstrategie voor het district.
- We bouwen de samenwerking met Tilburg binnen de SRBT verder uit.

2. Ondernemen met lef

In Breda stimuleren we ondernemers die durven vernieuwen. We richten ons op starters en het mkb. Voor 2026 hebben we de volgende activiteiten gepland:

- We starten een vernieuwd programma van Business Coach Breda. Dit is voor startende ondernemers. Er is extra aandacht voor digitalisering, verduurzaming en doorgroei naar het mkb. We werken hierbij samen met lokale en regionale partners.
- In 2026 organiseren we bijeenkomsten voor mkb-ondernemers. Zij krijgen daar informatie over onderwerpen die belangrijk zijn voor vernieuwing. We doen dit samen met ondernemersgemeenschappen en met mkb-ondernemers die al ervaring hebben met vernieuwen.
- Accountmanagers voeren toekomstgesprekken met mkb'ers. Ze brengen ondernemers in contact met Brabant Coaches, projecten, kennisinstellingen en bedrijven met veel ervaring.
- Met de subsidie Toegepaste Technologie en Creativiteit helpen we 7 bedrijven (start-ups en mkb) om nieuwe technologie op de markt te brengen. In aanvulling op de subsidie wordt er voor de deelnemers een jaarprogramma georganiseerd met groepsbijeenkomsten voor kennisdeling en samenwerking.
- We voeren het project Impact Ondernemen uit. Dit is onderdeel van de Regiodeal West-Brabant. Samen met Avans, het Urban Living Lab Breda en Betrokken Ondernemers stimuleren we ondernemers om meer maatschappelijke impact te maken.
- We maken een overzichtelijk programma over duurzaamheid en circulair ondernemen. Dit doen we samen met onder andere Breda Circulair, Cirkelstad en REWIN.

Dienstverlening

- We richten één ondernemersloket in voor alle doelgroepen. Dit doen we op basis van een gezamenlijke verkenning.
- We richten het digitale platform BredaBusiness opnieuw in. Daarbij houden we rekening met de wensen van verschillende doelgroepen. Tegelijk sluiten we met BredaBusiness aan op de nieuwe gemeentelijke huisstijl.

Internationalisering

In 2026 richten we ons op 3 onderdelen van de internationale strategie:

- We versterken de internationale positie van het innovatiedistrict en de innovatieclusters robotics en games. We presenteren de Bredase propositie aan internationale partijen. Ook nemen we gericht deel aan internationale netwerken.
- We blijven werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale bedrijven en inwoners. We richten ons op:
 - accountmanagement
 - het versterken van de Advisory Board Breda Internationals. In deze adviesraad zijn organisaties, bedrijven en onderwijsinstellingen vertegenwoordigd. Centraal in deze samenwerking staan activiteiten en vraagstukken rond internationale werknemers en studenten.
 - de uitbreiding van het HR-netwerk dat in 2025 is gestart
 - het stimuleren van initiatieven voor talentbehoud, zoals de community Breda Internationals en het project Women for Women.
- We werken gezamenlijk met Wrocław en Lviv aan de doelen voor de korte en lange termijn, zoals opgenomen in de Memorandum of Understanding.

Arbeidsmarkt

We pakken arbeidsmarkt vraagstukken samen aan. Dat doen we zo veel mogelijk in samenhang met andere beleidsterreinen. Ook in 2026 voeren we het Actieplan Arbeidsmarkt uit. We doen dit samen met partners uit het onderwijs, bedrijfsleven en sociaal domein in de stad en de regio. We werken aan concrete projecten, zoals:

- Enter Breda
- het mkb-traineeship
- het Women for Women-programma

We stemmen onze aanpak af met andere overheden. Zo werken we efficiënt samen aan gedeelde doelen. Ook sluiten we aan bij regionale initiatieven rond talent en de arbeidsmarkt.

3. Verrassende stad

Bezoekersstad

- We werken met onze partners in de Binnenstad Management Organisatie (BMO) aan een aantrekkelijke en vitale binnenstad.
- We maken van de Vismarktstraat weer een aantrekkelijke entree van de stad. Met pandeigenaren en ondernemers knappen we de gevels op. Daarnaast onderzoeken we een pilot voor terrassen. Zo zorgen we voor meer levendigheid overdag.
- We stimuleren de vitaliteit van winkelgebieden in de stad, dorpen en wijken met subsidies.
- We organiseren een horeca-innovatie-evenement om vernieuwing en samenwerking te stimuleren, samen met de Bredase horeca.
- We maken de binnenstad en de nieuwe gebieden (Gasthuisvelden/Seelig, CrossMark/'t Zoet en Centrum Oost) beter beleefbaar en herkenbaar. We programmeren voorzieningen en de openbare ruimte op basis van gebiedsprofielen, afgestemd op de specifieke kenmerken van het gebied en de behoeften van bewoners, bezoekers, ondernemers en talenten.
- We maken het merk 'Breda' beter zichtbaar in de openbare ruimte. Samen met Breda Marketing maken we hiervoor het plan Citydressing.
- Samen met onze partners van LandStad de Baronie voeren we projecten uit om het buitengebied groener en aantrekkelijker te maken. We schrijven een nieuwe visie voor de toekomst van deze samenwerking.
- We geven Breda Marketing de opdracht om een nieuwe meerjarenstrategie te maken voor 2027-2030.
- We voeren het lichtplan uit. We verlichten monumenten en plekken op een aantrekkelijke manier, met oog voor veiligheid en duurzaamheid.

Werklocaties

Bedrijventerreinen: nieuwe werklocaties

Er is veel vraag naar werkruimte in Breda en in de regio. Daarom zorgen we voor voldoende ruimte om te ondernemen. We doen dit op 3 manieren:

A. We maken bestaande terreinen toekomstbestendig. Dat doen we op 3 manieren:

- Ruimte voor ondernemen
We brengen de meest kansrijke plekken op bestaande terreinen in beeld. Samen met vastgoedeigenaren onderzoeken we hoe we deze beter kunnen benutten. We kijken ook naar de juridische mogelijkheden in het omgevingsplan. Zo zorgen we dat bedrijven op de juiste plek terechtkomen.
- De basis op orde
We verdelen dit thema in 4 onderdelen:
 - Schoon en heel
We stemmen het onderhoud af op wat ondernemers nodig hebben.
 - Veilig
In 2025 ondertekenen we het KVO-B-convenant voor De Krogt, Steenakker en 3B-O. In 2026 ronden we de certificering af.

- Gezondheid en voorzieningen
We sluiten aan bij de gemeentelijke gezondheidsvisie. Ook onderzoeken we welke voorzieningen ondernemers nodig hebben.
- Georganiseerd
We bekijken samen met ondernemers op welke terreinen zij zich kunnen verenigen. We zijn hierover in gesprek met het Platform.
- We doen onderzoek en voorbereiding om het ruimtegebruik op werklocaties te intensiveren en de organisatiegraad te versterken.

B. We bereiden nieuwe bedrijventerreinen voor. Dat doen we op 4 locaties:

- Rithmeesterpark II
- Steenakker-Noord
- de Frankenthalerstraat
- Bavel

Kantorenlocaties

- We verduurzamen de bestaande kantorenvoorraad.
- We blijven incurante kantoorlocaties transformeren, vooral op bedrijventerreinen en in woonwijken.
- In beperkte mate ontwikkelen we nieuwe kantoorlocaties in het centrum en bij CrossMark

4. Digitalisering

- Bredata brengt ecosysteem-partners en maatschappelijke vraagstukken bij elkaar, zowel fysiek als digitaal. Samen bespreken we maatschappelijke vraagstukken en mogelijke technologische oplossingen en kijken we hoe we hiermee kunnen experimenteren in de proeftuinen.
- We delen de lessen van het afgelopen jaar met onze partners. Samen adviseren we over de beste manier om succesvolle innovaties op te schalen.
- In de Proeftuin Bedrijventerrein werken we aan veilige, weerbare en toekomstgericht bedrijventerreinen. We verzamelen kansen via de digitale marktplaats en vertalen die samen met bedrijven naar concrete projecten. In 2026 starten we minimaal 4 nieuwe pilots op het gebied van veiligheid, openbare ruimte, bereikbaarheid en mobiliteit.
- In de Proeftuin Dagelijks Leven verbeteren we het dagelijks leven van inwoners met technologie. We gaan verder met het experiment 'De Eenvoudmaker', dat digitale platforms begrijpelijker maakt. We onderzoeken hoe kunstmatige intelligentie kan bijdragen aan ethische keuzes in stedelijke technologie. Samen met Avans en het jongerenwerk doen we onderzoek naar jongeren en AI. Ook zetten we de samenwerking met het Urban Living Lab voort in het project Het Zelfbewuste Huis, dat is gericht op mensgerichte data en AI. Het doel: iedereen woont veilig, gezond en comfortabel in Breda.
- In de Proeftuin Binnenstad werken we aan een gastvrije, veilige en bereikbare binnenstad. Op basis van de ervaringen in Hazeldonk verkennen we de inzet van drones in de binnenstad. Tijdens de verkenning hebben we oog voor privacy, ethiek en data veiligheid. We starten een innovatieproject dat de beleving van bezoekers versterkt. In 2025 zijn sensoren geplaatst vanuit het DMI-ecosysteem. We analyseren de data en bepalen de gebruikswaarde. Ook delen we onze ervaringen met nieuwe technologieën voor crowd management.
- Elk kwartaal organiseren we een Talk of the Town-bijeenkomst over een actueel thema binnen de digitale transitie. Zo bereiden we inwoners voor op digitale ontwikkelingen.
- We organiseren een event voor het ecosysteem gericht op de toepassingen van AI in de stad.

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set (beleids)indicatoren. Daarmee geven we, naast de begrotingstekst en de financiële overzichten, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 107 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (21 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator

betrekking op heeft.

Dit programma bevat 16 beleidsindicatoren (dat is zonder de 5 indicatoren van voorheen het thema verbindend bestuur). Voor alle indicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 12 september 2025.

Thema-indicatoren

Indicator: Waardering voor de stad (inwoners)

Omschrijving: Rapportcijfer voor de binnenstad van Breda (gegeven door inwoners)

Bron: Gemeente Breda, inwonersenquête (Stadsenquête)

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
			8	8

Toelichting: Deze waarde wordt niet meer gemeten via het passantenonderzoek. Wel via de inwonersenquête. Ook voor inwoners streven we naar een waardering van tenminste een 8.

Indicator: Trots op de stad (inwoners)

Omschrijving: Percentage inwoners dat (heel) trots is op de stad Breda

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
73	72	75	73	73

Toelichting:

Indicator: Vestigingsklimaat

Omschrijving: Waardering van het vestigingsklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	7		7	7

Toelichting: We willen dat de ondernemers het vestigingsklimaat tenminste waarderen met een 7.

Indicator: Werkgelegenheid Totaal (absoluut)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in Breda

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
114.232	116.377	118.229	110.000	110.000

Toelichting: We streven naar een totale werkgelegenheid van 110.000 in 2030 (Omgevingsvisie).

Indicator: Ondernemersklimaat

Omschrijving: Waardering van het ondernemersklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	6,9		7	

Toelichting: De waardering voor het ondernemersklimaat wordt uitgevraagd in de tweejaarlijkse ondernemerspeiling. In 2025 houden we een nieuwe peiling. In 2026 niet. Daarom wordt voor 2026 géén streefwaarde bepaald.

Indicator: Netto arbeidsparticipatie

Omschrijving: Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
73,1	74,2	74,2	75	75

Toelichting: De netto arbeidsparticipatie wordt berekend als de werkzame beroepsbevolking plus de werkzoekende (en direct beschikbare) beroepsbevolking ten opzichte van de totale beroepsbevolking van 15-75 jaar).

De netto arbeidsparticipatie in Breda ligt hoger dan het Nederlands gemiddelde en stijgt, met uitzondering van de Coronajaren, al jaren. Inmiddels is ook de realisatie van 2024 beschikbaar. Daarin zien we een afvlakking van de netto arbeidsparticipatie. Daarom bepalen we de streefwaarde voor 2026 op 75%. Met de kennis van nu zouden we de streefwaarde voor 2025 destijds hebben vastgesteld op 74,5%.

Indicator: Dienstverlening

Omschrijving: Beoordeling van de dienstverlening van de gemeente Breda aan ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	6,5		7	

Toelichting: Ondernemerspeiling wordt 2-jaarlijks uitgezet. Dat gebeurt in de oneven jaren. Daarom bepalen we voor 2026 géén streefwaarde voor deze indicator. Vanzelfsprekend blijven we in 2026 inzetten op de gemeentelijke dienstverlening, óók aan ondernemers.

Indicator: Evenementenbeleid

Omschrijving: De gemiddelde waardering van Bredase bezoekers voor de evenementen die ze hebben bezocht

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
7,9	8	7,9	8	8

Toelichting: In 2024 is de waardering van de inwoners net onder de 8 gedoken. Wij zetten in op minimaal een 8 en willen dit handhaven.

Indicator: ratio aanbod/vraag werklocaties

Omschrijving: Verhouding tussen het aantal hectare aan werklocaties dat direct uitgeefbaar is en de vraag naar werklocaties

Bron: Gemeente Breda, Ruimtelijke economie

Meeteenheid: Ratio

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
0,05	0,05	0,05	0,05	0,05

Toelichting: Er is nog steeds een groot tekort aan aanbod van uitgeefbaar terrein. Waarde 1 zou ideaal zijn, maar door het tekort is dat niet mogelijk.

Indicator: Leegstand

Omschrijving: Leegstand (percentage van de voorraad in m2)

Bron: CBS leegstandsmonitor

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
5,3	4		5	5

Toelichting: 5% is nodig om een gezonde balans te hebben in beschikbare ruimte en behoefte

Indicator: Werkgelegenheid Focussectoren (absoluut)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in de focus sectoren Toegepaste Technologie en Creatieve industrie (TT&C)

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
22.897	23.506	23.842	24.400	24.800

Toelichting: We streven naar een jaarlijkse groei van 2% in deze sector.

Thema Grote projecten in de stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Breda groeit en daar blijven we de komende jaren aan werken. We versterken bestaande gebieden en ontwikkelen nieuwe. Elk groot project heeft zijn eigen uitdagingen, dynamiek en kenmerken. Met deze projecten pakken we ook de grote vraagstukken van nu en straks aan. Daardoor hebben ze vaak invloed op omliggende wijken, of zelfs op de hele stad en regio.

Op bestaande en nieuwe werklocaties en bedrijventerreinen creëren we ruimte voor onze economische ambities. Bij uitbreidingen op het gebied van woningbouw of bedrijvigheid zorgen we ervoor dat onze voorzieningen meegroeien volgens de referentienormen. Soms kan het nodig zijn om stedelijke ontwikkelingsprojecten verder in de toekomst te plannen. Binnen de regionale samenwerking richten we ons vooral op het schaalniveau van de Baronie en onze samenwerking in de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT).

Verbeter Breda

We pakken de tweedeling en kansenongelijkheid in de stad aan. Dat doen we met het programma Verbeter Breda. Voor het eerst hebben we dit programma samen met inwoners en organisaties opgezet. Het 'Pact van Breda deel 3' is het uitvoeringsprogramma. De gemeenteraad besloot in 2023 om hier geld voor beschikbaar te stellen. Een programmabureau helpt tot 2040 alle betrokken partijen om hun doelen te bereiken. In 2026 gaan we verder met het uitvoeren van de plannen uit het pact.

Gasthuisvelden

Het programma Gasthuisvelden heeft 3 doelen. We verbinden het Seeligkazerneterrein met de stad door de Nieuwe Mark verder door te trekken. We verbeteren het vestigings- en verblijfsklimaat. En we versterken en verbinden Fellenoord. Om deze doelen te bereiken, maken we van het kazerneterrein het Seeligpark. De derde fase van de Nieuwe Mark wordt daar een onderdeel van. In Gasthuisvelden-West veranderen we kantoren in een woonbuurt met een mix van woningen. De Fellenoordstraat en de Gasthuisvelden (de straat) passen we aan. Zo zijn ze beter over te steken en vormen ze minder een barrière tussen het park en de buurt.

CrossMark-'t Zoet

CrossMark is de grootste gebiedsontwikkeling binnen de gemeente Breda en markeert de groei van de stad over de rivier de Mark. Het gebied is uitstekend verbonden met het station, de binnenstad en de noordelijke wijken. 't Zoet vormt het hart van deze ontwikkeling en biedt ruimte aan een onderscheidend stadsdeel met een hoge dichtheid aan woon- en werkfuncties, in balans met cultuur, recreatie en groen.

Als grootschalige woningbouwlocatie binnen de Nationale Omgevingsvisie ontvangt 't Zoet substantiële rijksbijdragen. Tot en met 2030 streven we naar de bouw van 2.935 woningen in een gezonde, groene leefomgeving. Samen met de provincie Noord-Brabant, mede-eigenaar van het gebied en het Rijk werken we aan een ambitieuze transformatie die Breda nationaal positioneert als innovatieve en inclusieve stad.

Centrum-Oost

Ook in 2026 werken we aan belangrijke stappen binnen het gebiedsprogramma Centrum-Oost. We willen besluiten nemen over de haalbaarheid van het Chassékwartier, de herontwikkeling van de Koepelgevangenis en de Molsparking. Daarbij maken we afspraken met de initiatiefnemers. We trekken de nieuwe

inrichting van de Vlaszak door naar de Karnemelkstraat. De realisatie van Central Park 076 gaat van start. Ook verwachten we de omgevingsvergunning voor Valkenhove te kunnen verlenen.

Bavel

In 2026 doorlopen we voor de gebiedsontwikkeling Bavel een plan-MER procedure. Aan de hand van de resultaten uit de plan-MER werken we aan een gebiedsprogramma voor Bavel. In een plan-MER brengen we de milieueffecten van de gebiedsontwikkeling Bavel in kaart en maken we keuzes voor het programma. Eind 2026 nemen we op basis hiervan besluiten over de haalbaarheid van de in de Gebiedsvisie Bavel 2040 benoemde woningbouw- en bedrijventerreinontwikkelingen.

De Nieuwe Mark

Met het project de Nieuwe Mark brengen we water en groen terug in de binnenstad. Samen met partners als waterschap en provincie realiseren we daarmee de ecologische verbindingszone, maken we een bevaarbare rivier door de stad, herstellen we de oude waterloop en leveren we een bijdrage aan de kaderrichtlijn water. Daarmee levert de Nieuwe Mark een belangrijk bijdrage aan de totstandkoming van het groenblauwe kralensnoer door de stad. Dit zorgt voor meer verbinding, beleving, vergroening en natuurinclusiviteit. Daarnaast draagt dit ook bij aan een betere klimaatadaptatie.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Verbeter Breda

In 2026 gaan we verder met het motto van het Pact van Breda: 'aan de slag'. We bouwen voort op bestaande initiatieven. Zo werken we verder aan de bibliotheek in de Hoge Vucht, die in 2025 openging, door onder meer de openingstijden te verruimen. Ook blijven we investeren in de Verbeter Breda-wijken- en buurten. We doen dat door wijkplannen uit te breiden, de Familieschool te realiseren en ontmoetingsplekken te versterken, zoals de Buurtpunten. Daarnaast starten we nieuwe gebiedsontwikkelingen in de Hoge Vucht en de omgeving van de Gasthuisvelden. Die richten zich op wonen en voorzieningen in de openbare ruimte, volgens de afspraken uit de Woontop (NPLV). In 2026 zetten we vanuit de gemeentelijke inzet op Verbeter Breda de aanpak voor een veilig Nolensplein voort. Dit omvat een versterking van het jeugdwerk met extra inzet op preventie en begeleiding, evenals de start van de eerste uitvoeringsfase van het waterelement als onderdeel van de ruimtelijke kwaliteitsverbetering op het plein. Zo maken we samen het Pact van Breda zichtbaar, met concrete verbeteringen voor bewoners en buurten.

Gasthuisvelden

Begin 2026 gaat het Seeligpark open voor het publiek. Voetgangers en fietsers kunnen dan gebruikmaken van de nieuwe singelroute door het gebied. Het park worden opengesteld voor iedereen. Delen van het park zijn nog niet openbaar, omdat Defensie daar nog gebruik van maakt. Ook het natuurlab opent in 2026 zijn deuren waarmee we werken aan een mooie plek om laagdrempelig het belang van biodiversiteit zichtbaar te maken. Daarnaast ronden we de tenders af voor de rechtbank en de witte huisjes en slopen we het belastingkantoor. Daarna werken we samen met de winnende partijen aan de verdere uitwerking van de plannen. De rechtbank verkopen we aan de nieuwe eigenaar. Voor de witte huisjes sluiten we een erfpachtovereenkomst.

CrossMark-'t Zoet

Meerdere deelprojecten dragen bij aan de realisatie van CrossMark-'t Zoet. In 2026 bouwen we verder in het Havenkwartier aan de Minister Kanstraat (165 woningen) en starten we in Backer & Rueb met de bouw van minimaal 490 woningen, inclusief herontwikkeling van erfgoed. Voor de culturele broedplaats Performing Arts wordt begin 2026 een realisatiebesluit voorgelegd aan de raad. Na vaststelling starten we met aanbesteding en bouw.

Verder realiseren we de mobiliteitshub aan het Steenen Hoofd. In CrossMark-Oost worden woningbouwprojecten afgerond en de openbare ruimte ingericht, waaronder de Harley-locatie (51 sociale woningen) en Eureka (300 woningen in een groene, autovrije omgeving). Voor de Faam wordt de omgevingsvergunning voorbereid voor ruim 600 woningen met behoud van erfgoed.

In deelgebied 1 van 't Zoet starten we eind 2025 met saneringswerkzaamheden en werken we in 2026 aan de voorbereiding van gebieds- en mobiliteitsmaatregelen. Breda heeft met 't Zoet de kans een intensief en bruisend stadsleven te creëren, fysiek en sociaal verbonden met de stad.

De ontwikkeling vereist omvangrijke investeringen in mobiliteit en gebiedsmaatregelen ten behoeve van de grootschalige woningbouw, waarvoor het Rijk subsidie heeft toegekend onder voorwaarde van cofinanciering. Met de provincie en het waterschap worden afspraken geconcretiseerd om hier aan bij te dragen.

Centrum-Oost

We ronden de haalbaarheidsonderzoeken en planvorming af voor grote projecten in het plangebied. We voeren een MER-studie uit en bereiden de wijziging van het omgevingsplan voor. Daarnaast stellen we een parkeerstrategie op voor de binnenstad, met een bijbehorende investeringsagenda. Voor de herinrichting van de openbare ruimte tussen de Vlaszak en de Karnemelkstraat starten we een participatietraject.

Bavel

We betrekken het dorp Bavel intensief bij de plannen. Waar mogelijk werken we samen in cocreatie. De MER-procedure voeren we uit op basis van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Deze notitie geeft de kaders voor de uit te voeren plan-MER. Na de vaststelling van het gebiedsprogramma en de plan-MER leggen we de haalbaarheidsbesluiten over de ontwikkellocaties in Bavel voor aan het college. Naar verwachting gebeurt dat eind 2026.

De Nieuwe Mark

In 2026 bereiden we fase 2 van het project Nieuwe Mark voor. Het gaat om de kop van de Markendaalseweg tot aan de Fellenoordstraat. We starten met de contractvorming en de aanbesteding. Dit werk vindt grotendeels plaats in 2026. We houden hierbij rekening met de samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Dynamische stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Cultuur

In 2026 gaan we door met de uitvoering van ons cultuurbeleid 'Stad van Creatief Talent 2025-2040'. We zetten in op een sterke culturele basis, jeugd- en jongerencultuur én op talentontwikkeling in de creatieve industrie. Daarnaast werken we aan 3 strategische cultuurthema's die bijdragen aan onze beleidsdoelen. Het cultuurbeleid sluit aan bij onze ambities voor stedelijke ontwikkeling en versterkt ons profiel als stad van Toegepaste Technologie & Creativiteit (TT&C).

Cultureel erfgoed

Onze erfgoedvisie 'Grondstof voor de toekomst' kiest voor een brede benadering van erfgoed. Met het project Collectie Breda brengen we focus aan binnen het tastbare erfgoed, zoals monumenten en historische verhalen. Dankzij Collectie Breda zetten we mensen en middelen effectief in om de erfgoedbeleving te versterken en het erfgoed toegankelijker te maken voor bewoners en bezoekers. We verzamelen zo veel mogelijk kennis over het Bredase erfgoed en delen die met de stad. Daarnaast zorgen we voor zorgvuldig behoud, beheer en bescherming van ons erfgoed. Dit altijd in goed overleg met de eigenaren van het vastgoed. Tot slot gebruiken we erfgoed als basis voor de (her)ontwikkeling van de fysieke leefomgeving.

Archeologie & archief

We zorgen zorgvuldig voor de archeologie- en archiefcollecties. We beheren en beschermen deze collecties en archieven en verrijken ze met verhalen van nu. Zo maken we onze collecties meerstemmig. We versterken de beleving van erfgoed en maken het beter toegankelijk voor bewoners en bezoekers.

Samen met andere afdelingen vernieuwen we het erfgoedbeleid. We dragen zorgvuldig bij aan vergunningen en gemeentelijke projecten.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Cultuur

Ons cultuurbeleid is opgebouwd uit 3 beleidsprogramma's. Daarnaast staan 3 strategische thema's centraal om onze doelstellingen te realiseren.

Beleidsprogramma's

Basisprogramma: De Basis voor Cultuur

In 2026 gaan we door met onze culturele basisstructuur: 15 culturele voorzieningen voeren de 3 beleidsprogramma's uit. Zij ontvangen in de periode 2025-2028 een begrotingspostsubsidie: Nieuwe Veste, Chassé Theater, Stedelijk Museum Breda, Mezz, CLIB, De Stille, Schippers&VanGucht, Brabants Internationaal Kinderfestival, Pier 15, Broedplaats Performing Arts (Bloos), Tiuri, BredaPhoto, Graphic Matters, Playgrounds (organisator van de Dutch Game Week) en Blind Walls Gallery. We zetten de overlegstructuur met de culturele basisvoorzieningen voort, blijven cultuur monitoren en werken samen met de provincie en het Rijk vanuit BrabantStad.

Performing Arts (Bloos)

We willen jonge makers een plek bieden waar ze kunnen experimenteren en zich kunnen ontwikkelen. We kiezen ervoor om te investeren in de nieuwe Broedplaats Performing Arts/Bloos op de locatie Klavers Jansen. We hadden een tijdelijke Broedplaats, daarvoor creëren we nu een structurele plek. Het wordt een plek waar creatieve talenten kennismaken met het publiek en de markt maar vooral ook leren samenwerken met partijen. De broedplaats creëert doorstrommogelijkheden naar een creatieve beroepspraktijk. Hierdoor dragen talentvolle makers bij aan een aantrekkelijke leefomgeving voor bewoners, bezoekers, bedrijven en internationals. Deze broedplaats huisvest onder andere Bloos, Nieuwe Veste, Tiuri en de Makers van Breda.

Focusprogramma I: Cultuur voor jeugd en jongeren

We gaan door met de inzet op cultuureducatie en cultuurparticipatie. We zetten met subsidies en cultuurcoaches in op cultuuractiviteiten in de wijken en dorpen. Kennismaking met, vernieuwing en versterking van de amateurkunst staan centraal en Jong talent krijgt de ruimte om te maken, te experimenteren en te organiseren.

Focusprogramma II: Talentontwikkeling in de creatieve industrie

We versterken de verbindingen tussen de cultuursector, het onderwijs, het bedrijfsleven en de stad. Met diverse subsidieregelingen en projecten versterken we talentontwikkeling- en behoud. We gaan door met de ontwikkeling van de Broedplaats Performing Arts. Om Broedplaats Creative Design daarnaast definitief te bestendigen wordt deze ontwikkeld vanaf 2030, tot die tijd zal er een tijdelijke invulling worden gegeven aan deze broedplaats. We ondersteunen talent in samenwerking met Avans Creative Innovation en reiken de Atelierprijs en de St. Joostpenning 2026 uit. In 2025 zijn we een traject gestart, in samenwerking met Avans, met als inzet het behoud van St. Joost als kunstacademie voor de stad, naast de verkoop van het pand aan de Beukenlaan. Tot slot is de cultuursector partner bij het realiseren van de Bredase ambities op het gebied van games.

Strategische thema's

Subsidies

We zetten de bestaande subsidiestructuur voort. Naast de begrotingspostsubsidies voor de 15 culturele basisinstellingen heeft Breda 4 andere meerjarensubsidies:

- de regeling Professionele Kunsten (2025-2028)
- tweejarige subsidies (2025-2026)
- de regeling voor cultuurcoaches (2025-2026), met steun van het Rijk
- de regeling voor het stadsbrede culturele festival TURF (2025-2028)

In 2026 kijken we ook vooruit en opent de nieuwe ronde tweejarige subsidies (2027-2028). Verder onderzoeken we het voortzetten van de regeling voor cultuurcoaches na 2026. Deze regeling wordt mede mogelijk gemaakt door het Rijk.

In 2026 zijn er weer culturele activiteitensubsidies beschikbaar voor:

- culturele activiteiten in de dorpen en wijken
- samen cultuur maken (in de vrije tijd)
- creatieve talenten en makers
- culturele projecten met een stedelijk belang

Zichtbaarheid

We blijven ons inzetten voor dit strategische thema. Samen met Breda Marketing en de cultuursector zetten we het cultuuraanbod in de etalage, gericht op de bewoners én op jeugd en jongeren.

Ruimte voor Cultuur

Het strategische thema Ruimte voor Cultuur is uitgewerkt in 3 plannen:

- culturele gebiedsprofielen Breda
- werkagenda Cultuur in dorpen en wijken Breda
- werkprogramma Cultuur in de openbare ruimte Breda

In 2026 voeren we deze plannen uit.

Cultureel erfgoed

- We voeren de erfgoedvisie uit via advisering, onderzoek en het verstrekken van subsidies. Met het project Collectie Breda richten we ons op het registreren en digitaliseren van onze eigen collecties. We begeleiden ook externe collectie-eigenaren bij dit proces.
- We stellen een bouwhistorische onderzoeksagenda op. Op basis daarvan voeren we bouwhistorische onderzoeken uit. We starten met een onderzoek naar de architectuur en stedenbouw in de periode na 1965 (Post65). Ook blijven we gemeentelijke monumenten aanwijzen en zetten we erfgoed in bij ruimtelijke planontwikkeling.
- We nemen deel aan de erfgoedtafel van erfgoedorganisaties en werken samen in landelijke en regionale netwerken, zoals het Van Gogh Nationaal Park en de Zuiderwaterlinie.
- Verder werken we aan nieuw erfgoedbeleid. In 2025 ronden we de beleidsvoorbereiding af. Daarbij kijken we ook naar maatschappelijke vraagstukken en opgaven. We nemen onderwerpen mee, zoals diversiteit en inclusie, digitalisering en innovatie, én duurzaamheid en klimaatadaptatie. Op basis daarvan ontwikkelen we in 2026 nieuw erfgoedbeleid voor de periode 2027-2040, inclusief een uitvoeringsprogramma.

Archeologie & archief

- We zorgen ervoor dat de archieven en collecties in het stadsarchief worden behouden en bewaard en dat deze toegankelijk zijn voor inwoners. Dit is onze wettelijke taak.
- Voor archeologie geven we advies bij vergunningen en doen we onderzoek bij ruimtelijke ontwikkelingen. Vondsten bewaren we in het archeologisch depot.
- We organiseren erfgoedactiviteiten, zoals de Maand van de Geschiedenis en de Nationale Archeologiedagen. We verzorgen educatie over archeologie en archieven en bieden eigen cursussen aan.
- We doen zelf onderzoek of laten onderzoek doen naar de geschiedenis van de stad, de dorpen en de wijken. Hieronder valt onder andere het onderzoek naar het slavernijverleden in Breda. We werken aan een onderzoeksagenda en delen nieuws via Erfgoedweb, de website van het stadsarchief en archeologie, de erfgoedbrief en social media.
- We maken erfgoed zichtbaar in de stad, de dorpen en de wijken, bijvoorbeeld met VRI-kastjes, Stolpersteine en de verbeelding van de stadsmuur. Ook stellen we onze collecties beschikbaar voor andere erfgoedpartners.

- We nemen deel aan de erfgoedtafel van erfgoedorganisaties. Ook werken we samen in landelijke en regionale netwerken, zoals de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Reuvenplatform, Stichting Infrastructuur Kwaliteit Bodembeheer, het Convent van Gemeentelijke Archeologen, het Noord-Brabants Archeologisch Genootschap, de provincie, Regio West-Brabant, de Koninklijke Vereniging Archiefsector Nederland en archiefinstellingen in Noord-Brabant.
- We vullen onze collecties aan met verhalen, archieven en objecten uit de stad. Zo ontstaat een veelkleurig geheel. We vernieuwen onze systemen, zodat archieven en collecties beter toegankelijk zijn. We werken toe naar één gezamenlijk platform voor de Collectie Breda.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Deelname cultuur door kinderen

Omschrijving: Percentage kinderen en jongeren van 0 tot en met 17 jaar dat een cultuuractiviteit doet in de vrije tijd

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
50	45	41		41

Toelichting: Eén van de doelen van het cultuurbeleid 'Stad van Creatief Talent' (2025-2040) is dat alle kinderen en jongeren in Breda in aanraking komen met cultuur. Via cultuureducatie op school én het liefst ook in de vrije tijd. Deze indicator meet dit laatste. Met deze streefwaarde starten we vanuit de realisatiewaarde 2024 als eerste meetpunt. Met de in juli 2025 vastgestelde uitvoeringsagenda "Ruimte voor Cultuur" is het de ambitie om dit aantal jaarlijks te laten groeien.

Indicator: Digitalisering

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat aangeeft digitaal vaardig te zijn (emails openen en beantwoorden, online informatie opzoeken, online een vakantie boeken en online geldzaken regelen)

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
89	90	89	90	90

Toelichting: In de afgelopen jaren vond circa 90% van de inwoners zich digivaardig. We willen dit tenminste handhaven.

Indicator: Bezoek inwoners aan culturele basisinstellingen

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat in de afgelopen 12 maanden minimaal 1 van de culturele basisinstellingen heeft bezocht

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
		82		83

Toelichting: Een van de doelen van het cultuurbeleid 'Stad van Creatief Talent' (2025-2040) is het verbinden van inwoners aan de vijftien culturele basisinstellingen. Deze indicator is in 2025 toegevoegd. We hebben de ambitie de streefwaarde jaarlijks te laten stijgen.

Indicator: Werkgelegenheid Culturele sector

Omschrijving: Aantal werkzame personen in de professionele creatieve en culturele sector

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
2687	2796	2852	2800	2850

Toelichting: Met het cultuurbeleid 'Stad van Creatief Talent' (2025-2040) willen we creatief talent aan de stad binden en behouden. Hierbij zien we graag dat de werkgelegenheid in deze sector tenminste constant blijft, ondanks dat de gemeente hier niet direct invloed op heeft.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Onderwijsvisie

De gemeente Breda voert samen met haar onderwijspartners het uitvoeringsprogramma van de onderwijsvisie uit. De focus ligt op 3 opgaven:

- het bevorderen van gelijke kansen
- het versterken van toekomstvaardig en praktijkgericht onderwijs
- het stimuleren van actief burgerschap

Onderwijshuisvesting

De gemeente Breda zorgt voor de huisvesting van scholen in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. Hiervoor zijn meerjarige afspraken gemaakt met de schoolbesturen, verenigd binnen BreedSaam (primair onderwijs en speciaal onderwijs) en Building Breda (voortgezet onderwijs).

Meerjarenplannen vormen de basis voor de aanpak van de onderwijshuisvesting, met plannen voor nieuwbouw of renovaties van schoolgebouwen. De ambitie voor de onderwijshuisvesting richt zich onder meer op duurzaamheid, goede ventilatie en de multifunctionaliteit van onderwijsgebouwen.

Breda studentenstad

De ambities van Breda als studentenstad richten zich op een warm welkom en een goede landing in de stad, zodat (nieuwe) studenten zich snel thuis voelen, zich binden aan de stad en hun talent behouden blijft voor Breda.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Onderwijsvisie

- In 2026 werken we aan activiteiten vanuit het uitvoeringsprogramma van de onderwijsvisie. We bouwen onder meer aan een platformfunctie voor de Educatiewijzer. Daarbij zorgen we samen met het primair en voortgezet onderwijs dat het aanbod aansluit op de behoefte van scholen.
- Voor de opgave 'Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden' sluiten we aan bij de focus van de economische visie: Breda, Internationale Hotspot voor Toegepaste Technologie en Creativiteit. We onderzoeken hoe de verbinding tussen onderwijs en het Innovatie District Breda kan worden versterkt. Dit doen we ter bevordering van de kennismaking met techniek, het ontdekken van talent en loopbaanoriëntatie in relatie tot toegepaste technologie en het lokale bedrijfsleven. De uitvoering vindt plaats met het programma Sterk Techniek Onderwijs (STO), Techkwadraat en hybride leeromgevingen. Met het Actieplan Arbeidsmarkt zetten we onder andere in op meer deelname van leerlingen primair onderwijs en voortgezet onderwijs aan initiatieven, zoals First Lego League en First Tech Challenge. Samen met RADAR zetten we in 2026 in op het tegengaan van stagediscriminatie bij het vmbo, mbo en hbo.
- We stimuleren meer praktijkgericht onderwijs, zoals praktijkgerichte havo. Samen met onze onderwijspartners onderzoeken we hoe we de maatschappelijke diensttijd een vaste plek kunnen geven in het voortgezet onderwijs.
- We zetten in op meer aandacht voor een leven lang ontwikkelen. Dit doen we bij bedrijven en in het onderwijs, zodat studenten en werkenden beter kunnen inspelen op snelle veranderingen op de arbeidsmarkt.

Onderwijshuisvesting

- In 2026 start BreedSaam met nieuwbouw en renovaties van de Rosmolen, de J.F. Kennedyschool en de planvorming voor de nieuwbouw van het Breda College en De Singel. We bereiden ook de renovatie van Montessori+ Breda voor.
- We blijven investeren in beroepsonderwijs om het tekort aan vaklieden aan te pakken. Vanaf 2026 verbouwen we de locatie van Tessenderlandt aan de Van Riebeecklaan tot een onderwijspraktijkcampus voor het voortgezet onderwijs.

- In 2026 openen 2 nieuwe scholen in het voortgezet onderwijs hun deuren: Bredagora en Novum Saeculum. Samen met Building Breda zorgen we voor huisvesting voor deze scholen.

Breda studentenstad

We heten alle studenten welkom in Breda. We organiseren:

- het Introfestival
- GoodMood
- een jaarrond programma en communicatie voor studenten, samen met Breda Marketing

Zo blijft Breda Studentenstad het hele jaar door zichtbaar voor studenten.

De gemeente werkt samen met het mbo en hbo in het Urban Living Lab Breda (ULLB). Deze organisatie betreft bewoners en bedrijven bij vraagstukken in de stad. Studenten zoeken samen met hen naar oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Het ULLB coördineert 3 strategische thema's:

- digitale en mensgerichte stad
- duurzame, rechtvaardige en gezonde stad
- impact ondernemen, de nieuwe standaard

In het project Het Zelfbewuste Huis werken de afdelingen Onderwijs, Economie en Breda samen aan betekenisvol ondernemen en digitalisering.

2026 is het laatste jaar van het Actieplan Arbeidsmarkt. De afdelingen Sociaal Domein, Economie en Onderwijs versterken de samenwerking tussen het onderwijs en bedrijven rond loopbaanoriëntatie.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Aandeel studenten dat woont in Breda

Omschrijving: Percentage Bredase studenten dat ook in Breda woont

Bron: KENCES, Landelijke (Lokale) monitor studentenhuysvesting

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	32,5	36		

Toelichting: Breda wil een aantrekkelijke studentenstad zijn voor alle studenten, uitwonend én thuiswonend.

Thema Verbindend bestuur

WIJZIGING

Met ingang van de begroting 2026 is dit thema komen te vervallen. Het onderliggende product Samenwerking is ondergebracht in het thema Bestuur van Breda (voorheen Open Overheid), onder het programma 'Basis op orde in Breda'.

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	17.420	17.196	19.433	17.634	14.018	14.114
Grote projecten in de stad	11.911	15.154	5.746	7.465	8.674	9.736
Dynamische stad	30.606	31.709	32.471	31.760	31.702	30.568
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	23.853	24.903	24.623	24.141	24.141	24.141
Investeringsreserve programma 2	18	25	31	29	27	27
Totaal Lasten	83.809	88.988	82.305	81.029	78.563	78.587
Baten						
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	4.436	4.351	6.332	4.486	924	898
Grote projecten in de stad	4.775	10.122	0	639	468	0
Dynamische stad	914	566	578	400	328	328
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	3.049	3.542	2.968	2.968	2.968	2.968
Algemene reserve programma 2	533	195	130	115	0	0
Exploitatiereserve programma 2	3.359	1.183	483	0	0	0
Investeringsreserve programma 2	56	126	126	126	126	126
Totaal Baten	17.123	20.086	10.616	8.734	4.814	4.320
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	66.687	68.902	71.688	72.295	73.748	74.266

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Stimuleren van de economische ontwikkeling in Breda

Economische zaken en Acquisitie & accountmanagement

Bij 'Breda brengt het samen' zien we een verlaging van de lasten van € 0,1 miljoen door een incidentele overheveling vanuit de jaarrekening 2024. In de kadernota 2025 is de keuze gemaakt om € 0,1 miljoen minder uit te geven op het onderdeel Digitalisering. Daarnaast is er een verlaging van de lasten en de baten van € 0,1 miljoen, omdat in 2025 eenmalig gebruikgemaakt werd van de SPUK MKB-dienstverlening.

Evenementen

Een maatregel vanuit de kadernota 2024 is het verlagen van de subsidies voor evenementen met € 0,1 miljoen in 2025 en nog eens € 0,1 miljoen in 2026.

Grondexploitaties voor bedrijventerreinen

Voor de grondexploitaties Werken zijn de lasten en baten van de jaarschijven opgenomen.

Vanwege de fasering van de activiteiten verschillen de jaarschijven in de tijd. Ten opzichte van 2025 zijn de lasten in 2026 nagenoeg gelijk. In 2026 is € 2,0 miljoen meer aan opbrengsten geraamd.

Grote projecten in de stad

CrossMark

De afname van de lasten en baten van het thema grote projecten is deels toe te schrijven aan CrossMark. Ten opzichte van 2025 zijn de baten in 2026 € 3,0 miljoen lager en de lasten € 2,5 miljoen. De mutaties zijn toe te rekenen aan de grondexploitaties van CrossMark. Voor de grondexploitaties zijn de jaarschijven opgenomen. De grondexploitatie Stationskwartier wordt eind 2025 afgesloten. Voor de grondexploitatie Klavers Jansen worden in 2025 de resterende verkoopopbrengsten gerealiseerd. In 2026 zijn er geen grondopbrengsten meer en zijn de lasten voor de grondexploitaties eveneens lager.

Gasthuisvelden

De lasten van Gasthuisvelden nemen in 2026 met € 0,1 miljoen toe door de kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen in dit project.

Centrum-Oost

De lasten van Centrum-Oost nemen in 2026 met € 0,15 miljoen toe door de kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen in dit project.

Verbeter Breda

In 2026 heeft Verbeter Breda € 6,8 miljoen minder aan subsidieontvangsten begroot en € 6,8 miljoen minder aan uitgaven.

Dynamische stad

Cultuurpresentatie en musea

In de periode 2025-2028 is er voor € 1,1 miljoen aan extra incidentele middelen toegekend volgens het nieuwe cultuurbeleid. Daarnaast is er € 0,7 miljoen aan loon- en prijscompensatie toegevoegd.

Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

Volwasseneducatie

In 2026 is er € 0,6 miljoen minder beschikbaar vanuit de specifieke uitkering Volwasseneducatie, omdat er gekort wordt vanuit het Rijk.

Onderwijshuisvesting

In 2026 zijn de budgetten door loonprijscompensatie met € 0,6 miljoen opgehoogd.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030-2034 (bruto)	Planning uitgaven 2035-2039 (bruto)	Planning uitgaven 2040-2044 (bruto)
	Centrum Oost	274	750	3.378	2.484	22.656	30.000	
	Gasthuisvelden	391	263	246	252			
	Bavel	675	797	654	1.118	3.461	1.850	370
	Economische zaken	1.575	1.500	1.000	3.260	19.000		

Ambitie		2.916	3.310	5.278	7.114	45.117	31.850	370
	't Zoet deelgebied 1 Gebiedsbudget	2.360	6.345	5.257	10.767	19.467		
	't Zoet deelgebied 1 Mobiliteitsbudget	969	12.233	12.776	19.241	69.794		
	't Zoet deelgebied 1 overig	110	4.216	3.234	6.355	8.516		
	't Zoet deelgebied 2 overig					81.758	112.798	
	't Zoet Placemaking	4.000	6.200	750				
	Havenkwartier	713		956	3.384	6.277	2.500	500
	Centrum Oost	208						
	Nieuwe Mark			1.750		18.699		
	Gasthuisvelden			327	1.000	12.042		
	Economische zaken	225	225					
	Verbeter Breda Volkshuisvestingsfonds	879	220					
	Verbeter Breda, bibliotheek Hoge Vucht			2.200				
Plan		9.464	29.440	27.250	40.747	216.553	115.298	500
	't Zoet deelgebied 1 overig	804						
	Havenkwartier	827	1.689	1.894				
	Cultuurclusters Klavers Jansen	5.300	8.700					
	Gasthuisvelden	76						
Project		7.007	10.389	1.894				
	Havenkwartier	1.965						
	Centrum Oost	819	843	545	559	2.500	1.000	
	Nieuwe Mark	1.185	5.940	9.360	7.930	1.780		
	Stationskwartier	64	663					
	Gasthuisvelden					678		
	Verbeter Breda, bibliotheek Hoge Vucht			100				
Uitvoering		4.033	7.446	10.005	8.489	4.958	1.000	
Totaal		23.420	50.585	44.427	56.350	266.627	148.148	870

Programma	Aankoop gronden in dit programma	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030-2034 (bruto)	Planning uitgaven 2035-2039 (bruto)	Planning uitgaven 2040-2044 (bruto)
Plan		10.000						
	Gronden stedelijke ontwikkeling	10.000						
Totaal		10.000						

TOELICHTING INVESTERINGEN

't Zoet

Mobiliteits- en gebiedsmaatregelen deelgebied 1:

De oostkant van 't Zoet wordt als eerste ontwikkeld. Voor de realisatie van woningen die vóór 2030 moeten zijn gestart, zijn omvangrijke investeringen nodig. Het Rijk heeft hiervoor subsidie toegekend, onder voorwaarde van cofinanciering door provincie en waterschap. De investeringen zijn deels regionaal, stedelijk en projectmatig. In Q4 2024 heeft de raad een voorbereidingskrediet toegekend. Eind 2025 starten de saneringswerkzaamheden, die in 2026 worden voortgezet.

Overige investeringen deelgebied 1:

In 2026 werken we aan de afronding van de MER, de Samenwerkingsovereenkomst met de provincie en een voorstel voor het gefaseerd openen van grondexploitaties. Parallel daaraan zetten we stappen richting de realisatiefase van de gebiedsontwikkeling. Enerzijds door fysieke werkzaamheden in de buitenruimte, waaronder bodemsanering en sloop van funderingsresten. Anderzijds, omvat dit omvat het verstevigen en inrichten van een flexibele en extern gerichte gebiedsorganisatie, het opzetten van een transparante governance-structuur met duidelijke taakverdeling en risicobeheersing, het borgen van structurele communicatie en gebiedsmarketing gericht op participatie en draagvlak en het voorbereiden van een partnerselectieprocedure voor ontwikkelpartners en marktpartijen. Deze aanpak draagt bij aan een toekomstbestendige en maatschappelijk gedragen realisatie van 't Zoet. De totale planvoorbereidingskosten worden gedeeld met de provincie. Het gemeentelijk aandeel is opgenomen in de begroting.

Placemaking deelgebied 2:

Met extra placemaking op 't Zoet geven we alvast vorm aan een innovatief stadsdeel dat creativiteit en technologie samenbrengt, onder andere via evenementen en tijdelijke werkplekken voor innovatieve ondernemers. Op basis van de motie bij de kadernota 2025 benutten we de leegstaande ruimte in deelgebied 2 voor placemaking. We stellen het gebied open voor culturele en innovatieve activiteiten die bijdragen aan de identiteit van 't Zoet als stadswijk. Een deel van de investeringen richt zich op infrastructuur en ecosysteemontwikkeling, met aandacht voor kwaliteit, snelheid en flexibiliteit.

We geven hiermee een extra impuls aan de identiteit en ambitie. 't Zoet wordt het fysieke hart van het Innovatiedistrict Breda, gericht op toegepaste technologie en creativiteit. In samenwerking met partners uit bedrijfsleven en kennisinstellingen bouwen we aan een ecosysteem van ontmoeting, experiment en innovatie. Placemaking is dan niet een opzichzelfstaand project, maar wordt mede aanjager van de gebiedsontwikkeling van 't Zoet.

We realiseren tijdelijke betaalbare werkruimtes voor startups en creatieve bedrijven, gedeelde faciliteiten, zoals labruimtes en een iconisch landmark dat technologie, cultuur en maatschappelijke thema's samenbrengt. Ook wordt onderzocht of tijdelijke studentenhuysvesting mogelijk is, passend bij het profiel van het gebied.

Hiervoor zijn middelen gereserveerd in het SIP: € 4 miljoen in 2026, € 6,2 miljoen in 2027 en € 0,75 miljoen in 2028. Deze inzet onderstreept de ambitie van Breda om van 't Zoet een toonaangevende stadswijk te maken met nationale en internationale aantrekkingskracht.

Havenkwartier

De investeringen hebben betrekking op de mobiliteitshub, de woningbouwimpuls, sanering en de planvoorbereiding van het Havenkwartier. Voor de mobiliteitshub is in 2023 een krediet gevoteerd. Na de start van de realisatie eind 2025 wordt deze in 2026 voortgezet en afgerond (€ 1,8 miljoen).

In de Strip werken we verder aan de voorbereiding en inrichting van diverse onderdelen in de openbare ruimte die nodig zijn voor de realisatie van (betaalbare) woningen. In 2026 is hiervoor € 0,7 miljoen opgenomen. Voor de investeringen heeft het Rijk subsidie toegekend onder de voorwaarde van cofinanciering. Voor de planvoorbereiding van het Havenkwartier is in 2026 € 0,5 miljoen opgenomen. Tenslotte zetten we middelen in voor de programmasturing van de gebiedsontwikkeling Havenkwartier, de planvoorbereiding van het Haveneiland, tijdelijke initiatieven inclusief fysieke maatregelen en voeren van regie in openbare ruimte projecten.

Nieuwbouw Broedplaats Performing Arts

Begin 2026 dienen we een voorstel tot kredietvoting in voor de realisatiefase, conform de SIP-systematiek. Na besluitvorming stellen we in 2026 het bestek op, starten het aanbestedingstraject en beginnen we met de sloop van het huidige Bloos en daarna met de realisatie van de nieuwbouw.

Nieuwe Mark

In 2026 bereiden we fase 2 van het project Nieuwe Mark voor. We starten met de contractvorming en de aanbesteding. Hier begroten we € 1,2 miljoen voor.

Gasthuisvelden

In 2026 werken we verder aan de plannen voor het programma Gasthuisvelden. Ook starten we de tender voor de herontwikkeling van de rechtbank en onderzoeken we de mogelijkheden voor de herontwikkeling van het belastingkantoor.

Centrum-Oost

In 2026 werken we verder aan de voorbereiding van de gebiedsontwikkeling Centrum-Oost (€ 0,5 miljoen). Ook werken we verder aan de voorbereiding van de ontwikkelvisie van het Chassékwartier (€ 0,2 miljoen) en starten we met de voorbereiding van de herinrichting openbare ruimte Oude Vest, Houtmarkt en Karnemelkstraat (€ 0,3 miljoen).

Bavel

We voeren een MER-procedure uit. Na de vaststelling van het gebiedsprogramma en de plan-MER leggen we de haalbaarheidsbesluiten over de ontwikkellocaties in Bavel voor aan het college. Naar verwachting gebeurt dat eind 2026.

BredaRing

In 2025 is de keuze gemaakt om de plannen voor de BredaRing niet door te zetten.

Economische zaken

Vanaf 2026 wordt er drie jaar lang € 1 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor onderzoek naar en voorbereiding op het intensiveren van ruimtegebruik op werklocaties. Ook is er € 0,4 miljoen gereserveerd voor de verbouwing van het in 2025 aangeschafte kantoorpand aan de Slingerweg. Daarnaast wordt er verder vormgegeven aan het illuminatieplan (€ 0,2 miljoen).

Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds

In de wijk Tuinzigt wordt gewerkt aan een samenhangend pakket maatregelen op het gebied van sociale en verkeersveilige infrastructuur.

RESERVES

Bedragen x €1.000

Ondernemend Breda	Stand 1-1-2026	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2026
Algemene reserve programma 2	245	-130	115
Exploitatiereserve programma 2	483	-483	0
Investeringsreserve programma 2	2.780	-95	2.685
Totaal	3.508	-707	2.800

Algemene reserve programma 2

Voor de dekking van de exploitatiekosten van de GameHub Breda vindt een onttrekking van € 0,1 miljoen plaats uit de algemene reserve van programma 2.

Exploitatiereserve programma 2

Bij de jaarrekening 2022-2024 is bepaald dat de kosten voor de SUVIS-regeling voor een betere luchtkwaliteit op scholen in 2025 wordt onttrokken (€ 0,5 miljoen).

Investeringsreserve programma 2

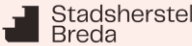
De onttrekking betreft kapitaallasten van de kredieten die door de investeringsreserve gedekt worden.

BELEIDSSTUKKEN

Naam	Soort document	Jaar
Economische visie	Kaderstellend	2019
Uitgangspuntennotitie Cultuurbeleid Breda 2019-2028	Kaderstellend	2018
Cultuurvisie 'In verband met Cultuur'	Kaderstellend	2019
Breda doet, samen door 2019/2020	Kaderstellend	2018
Aan tafel	Kaderstellend	2017
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2018
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Gebiedsvisie Claudius Prinsenlaan	Kaderstellend	2019
Erfgoedvisie 'Grondstof voor de toekomst'	Kaderstellend	2019
Onderwijsvisie 2025-2030	Kaderstellend	2025
Nota grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Aanvullend beleidskader grondbeleid	Kaderstellend	2020
Nota bovenwijkse voorzieningen	Kaderstellend	2020
Nota van Uitgangspunten samenwerking CSM Provincie Noord Brabant Gemeente Breda	Kaderstellend	2020
Detailhandelsbeleid 2022	Kaderstellend	2022
Bestuursakkoord 2022 - 2026 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022
Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2022-2026	Kaderstellend	2021
Toekomstperspectief 't Zoet 2040	Kaderstellend	2023
Centrum Oost	Kaderstellend	2023
Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2023
Stad van Creatief Talent – Cultuurbeleid Breda 2025-2040	Kaderstellend	2023

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma. Voor de specifieke bijdragen, de belangrijkste beleidsontwikkelingen en de risico's verwijzen we naar de paragraaf Verbonden partijen.

 NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 BV REWIN West-Brabant	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 NV Chassé Theater beheer	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 NV Stadsherstel Breda	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 BV BrabantRing	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 Belgisch Nederlands Grensoverleg	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026

BEGROTING 2026

DUURZAAM WONEN

HET PROGRAMMA IN BEELD

Inwoners op 1-1-2025

188.960

Woningen

88.201

Huishoudens

91.991

Aantal huishoudens
waarvan:

40.717

Eenpersoonshuishoudens

→ 2,04

gemiddelde grootte
van een huishouden

Fietsen gestald in beheerde fietsenstallingen:

909.463

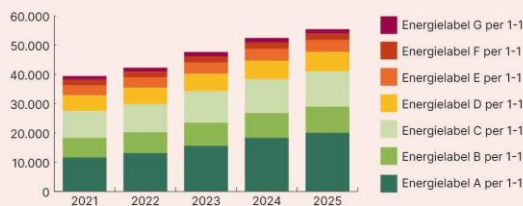
Waarvan

Fietsenstalling Oude Vest: 272.023

Fietsenstalling Nieuwstraat: 268.901

In totaal: 2 miljoen fietsparkeerders
(inclusief pop-up stallingen
bijvoorbeeld bij evenementen)

Energie labels woningen

Aantal auto's

Totaal aantal auto's voor 2024:

154.594

Totaal aantal elektrische auto's voor 2024:

31.756

Publieke oplaadpunten in Breda

2.864

Hectare ecologische groenstructuur

2.746 ha
in 2024

Kengetallen begroting 2026.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlagen.

ONZE AMBITIE

Breda groeit. Het aantal inwoners neemt toe en de vergrijzing zet door. De druk op de woningmarkt is groot. Daarom zorgen we voor meer woningen, een betere benutting van de bestaande woningen en passende woonvormen voor bijvoorbeeld senioren. Tot 2040 komen er 25.000 woningen bij. We liggen op koers om in deze bestuursperiode 6000 woningen mogelijk te maken. Ook hebben we de locaties voor 750 tijdelijke woningen aangewezen. De eerste daarvan zijn inmiddels opgeleverd.

We bouwen aan een hoogstedelijk centrum, sterke wijken en dorpen en meer betaalbare, zorggeschikte en collectieve en innovatieve woonvormen. We benutten de bestaande woningvoorraad beter en geven ruimte aan nieuwe wooninitiatieven. Daarbij geven we voorrang aan inwoners met een vitaal beroep en andere doelgroepen die dat nodig hebben. Zo blijft Breda een toegankelijke, groene en gastvrije stad voor iedereen.

We willen dat iedereen zich binnen de gemeente Breda veilig en zo soepel mogelijk kan verplaatsen. We stimuleren het autoverkeer om de juiste routes te gebruiken, zodat er meer ruimte ontstaat voor fietsers en voetgangers. Daarnaast streven we naar een goed en hoogwaardig openbaarvervoernetwerk met lokale, regionale en internationale verbindingen. Zo kan iedereen zich verplaatsen met het best passende vervoersmiddel.

Breda wil daarnaast een groene en gezonde stad zijn die goed voorbereid is op veranderingen, zoals klimaatverandering en bevolkingsgroei.

Thema Wonen in Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We liggen op koers om in deze bestuursperiode 6000 woningen mogelijk te maken. De locaties voor 750 tijdelijke woningen zijn aangewezen. De eerste daarvan zijn al opgeleverd. Onze woonvisie vormt de basis voor deze ontwikkelingen. Onze ambities en doelen sluiten aan op de woonagenda (de uitvoeringsagenda bij de woonvisie).

We blijven bouwen aan meer betaalbare woningen, zorggeschikte woningen en collectieve woonvormen. Daarnaast benutten we de bestaande woningvoorraad beter. Ook doen we ervaring op met voorrang geven aan specifieke groepen, zoals inwoners met een vitaal beroep.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

We voeren samen met onze partners de woonagenda uit. We werken daarbij aan:

- een hoogstedelijk stadscentrum en veerkrachtige dorpen en wijken. Dat doen we onder andere door nieuwe woningen te bouwen. We richten ons vooral op 't Zoet.
- een beter gebruik van de bestaande woningvoorraad, bijvoorbeeld door splitsing en door extra bouwlagen mogelijk te maken waar dit kan
- een actualisatie van het kamerverhuurbeleid en het verder uitvoeren van het actieplan studentenhuysvesting
- een nieuwe urgentieregeling, zodat we specifieke groepen voorrang kunnen geven
- verschillende (lopende) pilots, zoals positief toewijzen in de Hoge Vucht, woningdelen en voorrang voor mensen met een vitaal beroep of inwoners van Breda
- nieuwe manieren waarop woningzoekenden kunnen meedenken bij woningbouwprojecten (de stem van de woningzoekenden)
- We breiden vanaf 2026 het aantal woonwagendstandplaatsen uit op zeven bestaande locaties, waarvoor een participatieproces met bewoners, woningzoekenden en omwonenden is gestart. Hiervoor zijn extra middelen vrijgemaakt in de begrotingsjaren 2026 en 2027. Na realisatie worden de huurstandplaatsen overgedragen aan Bredase woningcorporaties. In 2026 wijzen we de eerste nieuwe woonwagendlocatie aan. Ook op deze nieuwe locaties worden de huurstandplaatsen overgedragen aan de corporaties. Hiervoor zijn

voorbereidingskosten opgenomen in het SIP voor 2026 en realisatiekosten (vanuit het meerjarenperspectief) voor de periode 2026-2032.

- nieuw beleid voor innovatieve en gezamenlijke woonvormen, inclusief collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO)
- een aanpak voor betere doorstroming, samen met woningcorporaties en de huurderskoepel
- In 2026 zijn er opnieuw middelen beschikbaar voor de Starterslening Breda. Daarmee kunnen naar verwachting tussen de 228 en 258 koopstarters worden geholpen bij de aankoop van hun eerste woning. Tot en met 2027 worden in totaal circa 303 leningen verstrekt.

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set (beleids)indicatoren. Daarmee geven we, naast de begrotingstekst en de financiële overzichten, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 107 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (21 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator betrekking op heeft.

Dit programma bevat 20 beleidsindicatoren. Voor alle indicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 12 september 2025.

Thema-indicatoren

Indicator: Prettig wonen

Omschrijving: Rapportcijfer prettig wonen in de buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	7,7		7,7	

Toelichting: Deze indicator wordt éénmaal per 2 jaar gemeten in de oneven jaren.

Indicator: Zoektijd woningzoekenden

Omschrijving: Zoektijd woningzoekenden alle reactiemodellen in jaren (inschrijfduur en loting)

Bron: Jaarrapportage Klik voor wonen

Meeteenheid: Tijdsduur in jaren

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
2,7	2,8	3		

Toelichting: Dit betreft de gemiddelde zoektijd en gemiddelde inschrijftijd voor een sociale huurwoning in Breda (conform jaarrapportage Klik voor wonen). Dit is niet vooraf invulbaar, enkel achteraf over te rapporteren.

Indicator: Nieuw gebouwde woningen

Omschrijving: Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 woningen

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
8,2	11,2	3,4		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar stuurt op andere indicatoren, namelijk harde planvoorraad woningen (indicator nr 2204) en opleveringen woningen (indicator nr 67).

Indicator: Demografische druk

Omschrijving: Groene en grijze druk (percentage jongeren tot 20 jaar en ouderen van 65 jaar of ouder ten opzichte van bevolking van 20 tot 65 jaar)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
66,8	66,8	66,3		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten éénpersoonshuishoudens

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
745	715	736		

Toelichting: Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
861	833	861		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Gemiddelde WOZ-waarde

Omschrijving: WOZ-waarde woningen in duizend euro

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Bedrag x 1.000

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
336	381	390		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de goedkope klasse

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de goedkope prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
2863	2384	1721		

Toelichting: Zie hieronder; deze indicator moet worden verwijderd.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de betaalbare klasse

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de betaalbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
14.921	17.715	17.141		

Toelichting: Met het vaststellen van de nieuwe alliantieafspraken 2024-2028 is deze indicator in zijn huidige vorm niet meer actueel. Daarom kan ook geen streefwaarde voor 2026 worden bepaald.

Bij de nadere uitwerking van de alliantieafspraken volgt een herijking van de indicatoren over de sociale huurwoningen.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de bereikbare klasse

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de bereikbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
4218	3006	4344		

Toelichting: Met het vaststellen van de nieuwe alliantieafspraken 2024-2028 is deze indicator in zijn huidige vorm niet meer actueel. Daarom kan ook geen streefwaarde voor 2026 worden bepaald.

Bij de nadere uitwerking van de alliantieafspraken volgt ook een herijking van de indicatoren over de sociale huurwoningen.

Indicator: Omgevingsvisie

Omschrijving: De indicator in de begroting loopt gelijk op met indicatoren in de Omgevingsvisie zelf

Bron: nader te bepalen

Meeteenheid: Nader te bepalen

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026

Toelichting: De eerste evaluatie van de omgevingsvisie bevestigt dat er geen overkoepelende indicator voor de doelstellingen in de omgevingsvisie is te bepalen. Daarom zal bij de eerstvolgende herijking van de indicatoren (in aanloop naar de begroting 2027) worden voorgesteld om de huidige indicator 2205 te laten vervallen uit de Bredase indicatoren set. De monitoring op de diverse onderliggende indicatoren van de omgevingsvisie blijft onverkort van kracht.

Thema Verdeling beschikbare ruimte

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Sinds 1 januari 2024 werken we volgens de Omgevingswet. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) van de Rijksoverheid werkt nog niet goed. Daarom stelde de minister in 2024 een tijdelijke maatregel beschikbaar: TAM-IMRO. Deze maatregel geldt tot uiterlijk 31 december 2025. We gebruiken TAM-IMRO om af te wijken van het omgevingsplan bij ruimtelijke initiatieven in de stad. Zolang het DSO niet goed werkt, blijven we deze maatregel bij ruimtelijke ontwikkelingen inzetten. Zo blijft onze dienstverlening op peil en maken we ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk. Tegelijk bouwen we het omgevingsplan op volgens de standaard van de Omgevingswet. Hiermee kunnen we buiten het DSO aan de slag. We bereiden ons ook voor op de periode na TAM-IMRO. Daarom richten we ons op het werken met de standaard STOP-TPOD. Zo kunnen we ook in 2026 ruimtelijke ontwikkelingen blijven ondersteunen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

In 2026 gaan we verder met het gebiedsgericht opbouwen van het omgevingsplan. Dit is een meerjarig traject. Participatie is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet. Hoe we dat vormgeven, staat in de Participatieleidendraad.

We willen onze dienstverlening op het gebied van planologisch beleid op een hoog niveau houden. Daarom gebruiken we toepasbare regels. Die vertalen de juridische regels uit het omgevingsplan naar een systeem dat begrijpelijk is voor gebruikers. We hebben een regelanalist aangesteld die deze vertaalslag gaat maken.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Grote woonprojecten in de stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We willen in deze bestuursperiode (1 juni 2022 tot 1 juni 2026) de bouw van 6000 woningen mogelijk maken. Het gaat daarbij om:

- 1800 sociale huurwoningen
- 2400 middeldure woningen (huur of sociale koop)
- 1800 woningen in de vrije sector

Dit doen we met een vastgesteld bestemmings- of omgevingsplan of met een afwijkingsvergunning. Daarnaast realiseren we in dezelfde periode 750 tijdelijke woningen.

We werken aan de bouw van meer, vooral betaalbare woningen. Dat doen we met de acties uit de Bredase woon- en bouwagenda. Samen met partners werken we aan bijna 100 projecten met elk meer dan 20 woningen. Zo bereiden we Breda samen voor op de toekomst.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

We liggen op koers om de bouw van 6000 woningen mogelijk te maken in deze bestuursperiode. De resterende opgave van 1200 woningen is haalbaar, mits we een extra stap zetten. Hiervoor zijn 16 projecten aangewezen. Deze projecten hebben weinig ruimte voor vertraging. We werken daarom met een strakke planning aan de besluitvorming.

De locaties voor 750 tijdelijke woningen zijn aangewezen en de eerste woningen zijn al opgeleverd. Zodra een locatie haalbaar blijkt, volgt het proces van de omgevingsvergunning. Na de verlening daarvan plaatsen woningcorporaties de woningen.

Samen met marktpartijen en woningcorporaties werken we aan bijna 100 projecten met elk meer dan 20 woningen. Dit doen we onder meer via gezamenlijke projecten, aan de Bredase Bouwtafel en met prestatieafspraken.

We zetten daarvoor middelen in uit het Bestedingsplan Wonen en Gebiedsontwikkeling 2023-2026. Deze gebruiken we onder andere voor:

- de gebiedsprogramma's 't Zoet, Bavel, Centrum-Oost en Gasthuisvelden via het Stedelijk Investeringsprogramma (SIP)
- tijdelijke woningen
- locatiegebonden impulsen voor sociale huurwoningen

In het SIP maken we keuzes voor de ontwikkeling van de 4 grote gemeentelijke gebiedsontwikkelingen. We geven prioriteit aan investeringen in 't Zoet. Voor de andere 3 gebieden (Bavel, Centrum-Oost en Gasthuisvelden) investeren we gefaseerd en in kleine stappen. Zo beperken we de risico's.

Het Rijk biedt verschillende financiële regelingen voor woningbouw. Die hebben we in beeld en we vragen een bijdrage aan als dat mogelijk en nodig is. Denk aan de toegekende bijdrage voor woningbouw en leefbaarheid, waarmee we investeren in woningen en voorzieningen. Een andere regeling is de Realisatiestimulans. Die geeft gemeenten een vast bedrag per betaalbare woning waarvan de bouw start in de periode 2025-2029. We werken uit hoe we deze middelen in Breda gaan inzetten.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Opleveringen woningen

Omschrijving: Gerealiseerde woningbouw (bruto toevoeging)

Bron: Gemeente Breda, afdeling Ruimte

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
971	1167	513	1000	1250

Toelichting: We streven naar de bouw van gemiddeld minstens 1.250 woningen in 2024-2030, overeenkomstig de woondeal SRBT. Hier werken we aan samen met onze partners aan de hand van de Bredase Woon- en Bouwagenda 2023-2026.

Indicator: Harde planvoorraad woningen

Omschrijving: Het aantal woningen in harde planvoorraad

Bron: Gemeente Breda, afdeling Ruimte

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
3395	4335	6481	5500	5000

Toelichting: Dit is het totaal aantal woningen in de harde plannen op 31 december van het jaar. Dit staat dus los van het doel in het bestuursakkoord om in vier jaar tijd 6000 woningen naar harde plannen te brengen. Het doel is de bouw van gemiddeld minstens 1250 woningen. Om dat te halen, moeten er genoeg woningen in harde plannen zijn. De streefwaarde is berekend op basis van hoeveel woningen we in 3 jaar gebouwd willen hebben. We tellen extra plannen mee (30% meer) om projecten die worden uitgesteld op te kunnen vangen.

Thema Bereikbaar Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Mobiliteit

De gemeente Breda streeft naar een goede balans tussen bereikbaarheid, leefbaarheid en duurzaamheid. Breda groeit, net als het autobezit en het fietsgebruik. Auto's en fietsen worden steeds groter. Daarmee neemt de druk op de openbare ruimte toe. In de binnenstad is simpelweg steeds minder parkeerplek voor de groeiende hoeveelheid auto's en fietsen. Daarom zetten we in op een bereikbare stad voor alle vervoerswijzen, waarbij de auto welkom blijft, maar er tegelijkertijd meer ruimte komt voor fietsen, voetgangers en groen.

We willen dat iedereen binnen de gemeente Breda zich veilig en zo soepel mogelijk kan verplaatsen, met het meest passende vervoersmiddel voor de reis. Dat is belangrijk voor de leefbaarheid van onze inwoners, het ondernemersklimaat en de aantrekkelijkheid voor bezoekers. We kijken hierbij niet alleen naar het mobiliteitsnetwerk van onze stad en de dorpen. Mobiliteit stopt namelijk niet bij de gemeentegrens. Daarom werken we samen met de stedelijke regio, de provincie en het Rijk om het mobiliteitsnetwerk verder te verbeteren. Hiervoor maken we regionale afspraken binnen de Stedelijke Regio Breda-Tilburg en met de Baronie-gemeenten.

We willen dat autoverkeer de juiste routes gebruikt. Zo ontstaat er meer ruimte voor fietsers en voetgangers. De fiets is een goed alternatief voor korte ritten in en rond de stad. Een goed en hoogwaardig openbaarvervoernetwerk met lokale, regionale en internationale verbindingen maakt het netwerk compleet. Inwoners moeten vrij kunnen kiezen hoe ze van a naar b reizen. Met campagnes maken we mensen bewust van hun keuze. Ook wijzen we op de gevolgen van hun bestelgedrag voor het goederenvervoer. Daarnaast zoeken we oplossingen voor mobiliteit bij grote stedelijke ontwikkelingen.

Parkeren

Breda groeit, net als het autobezit en het fietsgebruik. Auto's en fietsen worden steeds groter. Daarmee neemt de druk op de openbare ruimte toe. In de binnenstad is simpelweg steeds minder parkeerplek voor de groeiende hoeveelheid auto's en fietsen. Deze groei van de stad zorgt voor een grotere vraag naar parkeerplaatsen en stallingen. Bij herontwikkeling en nieuwbouw bepalen de parkeernormen

hoeveel capaciteit de ontwikkelaar moet bijbouwen. De gemeente kijkt bij het geven van een parkeerrecht naar waar iemand woont of werkt en hoeveel parkeerplekken daar zijn. Zo werken we aan een toekomstbestendige, bereikbare en leefbare stad.

Verbetering verkeersveiligheid en bereikbaarheid

- Voor de bereikbaarheid van de stad is een goede doorstroming van de Noordelijke Rondweg van belang. Daarom werken we voor de visie Noordelijke Rondweg de vervolgrichting en vervolgstappen uit. Dit doen we op basis van de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek dat in 2025 is uitgevoerd.
- In 2025 zijn we gestart met een pilot in Prinsenbeek. Die moet zorgen voor een betere doorstroming en leefbaarheid. In 2026 ronden we deze pilot af en evalueren we de effectiviteit van de maatregelen. De uitkomsten van deze evaluatie gebruiken we als input voor de verschillende opgaven voor het dorp, zoals onder andere de gebiedsontwikkeling Beeks Buiten.
- We verbeteren de verkeersveiligheid rondom scholen en sportverenigingen en in de wijken en dorpen. Dat doen we met infrastructurele maatregelen en gedragscampagnes.
- We werken aan de mobiliteitsinpassingen- en maatregelen die nodig zijn voor de gebiedsontwikkelingen 't Zoet, Centrum-Oost, Gasthuisvelden en Bavel.
- Met gedragscampagnes en andere communicatievormen maken we inwoners bewuster van hun keuze voor een vervoersmiddel dat past bij hun reis.
- Samen met onze regiopartners overleggen we met het Rijk en de provincie Noord-Brabant over snelwegdossiers als de A58 Galder-Sint Annabosch, de A58 Tilburg-Breda, het no-regretpakket A58 en het compleet maken van knooppunt Zonzeel voor een betere doorstroming van het (regionale) verkeer. Dit doen we onder andere via de Multimodale Agenda (MMA) Zuid-Nederland en de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT).

Openbaar vervoer

- In juli 2025 is het nieuwe buslijnnennet gestart. Hiervoor passen we de laatste bushaltes aan en verwijderen we de haltes die niet langer in gebruik zijn.
- Op de (internationale) spoordossiers blijven we in samenwerking met andere (overheids)partijen lobbyen, waarbij documenten als het Toekomstbeeld OV 2040 en 'OV in 2040: de zuidelijke hink-stap-sprong' het uitgangspunt zijn.
- We werken samen met andere (overheids)partijen voor de snelle busverbinding tussen Breda, Gorinchem en Utrecht.
- Voor het straattaxiervoer ronden we de invoering van de herziene taxiverordening af.

Uitvoeringsprogramma Mobiliteit

In 2026 actualiseren we de mobiliteitsvisie en stellen we een nieuw meerjarenuitvoeringsprogramma Mobiliteit op, in lijn met de nieuwe bestuursperiode. Vanuit het lopende meerjarenuitvoeringsprogramma Mobiliteit 2023-2026 werken we in 2026 aan de volgende projecten:

Project	Omschrijving	Fase in 2026
Westerhagelaan / Elleboog	Herinrichting van kruispunt naar rotonde	Ontwerpfase
Haagweg 50/30 km	Herinrichting naar een fietsstraat tussen de kruispunten met Esserstraat en Heuvelstraat	Realisatie
Tuinzigtlaan 50/30 km	Herinrichting naar een bij het vigerend snelheidsregime passend wegprofiel	Realisatie
Loevesteinstraat (Linksaffer)	Realiseren van een extra opstelstrook om vanaf de Zuidelijke Rondweg linksaf naar Bavel te kunnen	Initiatieffase

Project	Omschrijving	Fase in 2026
Fietsbrug over de Singel	Realiseren van een langzaam verkeer brug over de Singel ter hoogte van de watertoren, inclusief realisatie van oversteek over de Wilhelminasingel	Ontwerpfase
Roosberg ontsluiting	Verbeteren van de ontsluiting en uitbreiden van parkeervoorziening van Sportpark Roosberg	Realisatie
Beverweg	Herinrichting van de Beverweg, inclusief vrijliggende tweerichtingenfietspaden aan beide kanten van de weg	Ontwerpfase
Markendaalseweg	Herinrichting van de Markendaalseweg tussen kruispunt met Fellenoordstraat/Van Coothplein en Karnemelkstraat/Waterstraat	Ontwerpfase
Fietsroute Haagse Beemden (Lunetstraat)	Herinrichting van de parallelweg Lunetstraat naar een fietsstraat tussen de Slingerweg en Kazematstraat	Realisatie
BRT-BGU Breda – Gorinchem - Utrecht	Uitwerken van de plannen voor de snelle busverbinding tussen Breda – Gorinchem – Utrecht	Planfase
Nieuwe OV-concessie	Aanleg van nieuwe bushaltes en verwijderen van opgeheven haltes ter facilitering van de nieuwe OV concessie 2025-2035	Realisatie
Moleneind Prinsenbeek	Bijdrage voor verkeersmaatregelen bij groot onderhoudsopgave in het kader van werk met werk maken	Realisatie
Topaasstraat	Bijdrage voor verkeersmaatregelen bij groot onderhoudsopgave in het kader van werk met werk maken	Realisatie
Stationslaan	Bijdrage voor verkeersmaatregelen bij groot onderhoudsopgave in het kader van werk met werk maken	Realisatie
Generaal Maczekstraat	Bijdrage voor verkeersmaatregelen bij groot onderhoudsopgave in het kader van werk met werk maken	Realisatie
Wolfslaardreef	Bijdrage voor verkeersmaatregelen bij groot onderhoudsopgave in het kader van werk met werk maken	Realisatie

Duurzame mobiliteit

De verduurzaming van de Bredase mobiliteit is een belangrijk onderdeel van de mobiliteitsvisie. De uitvoerende werkzaamheden hiervoor zijn onderdeel van het klimaatplan, onder het thema Schone mobiliteit. De werkzaamheden die we hiervoor in 2026 uitvoeren, zijn terug te vinden in de klimaatbegroting 2026.

Parkeren

- De parkeertarieven blijven in 2026 gelijk.
- We ronden een haalbaarheidsstudie af naar de toekomst van parkeergarage Oranje Zuid als bewonersgarage en grote fietsenstalling.
- We ronden het reguleren van de schil rondom het centrum af. Daarbij houden we rekening met de criteria op het gebied van parkeerdruk, veiligheid en stedelijke ontwikkeling.
- We onderzoeken de mogelijkheden om de hoeveelheid parkeerplaatsen en stallingsruimte uit te breiden.
- We starten met mobiel parkeren in de parkeergarages.
- De routing in en vanuit de gemeentelijke garages wordt verbeterd.
- Het wordt mogelijk om vooraf online een parkeerplek te reserveren in enkele gemeentelijke parkeergarages.
- De upgrade van de Baronesgarage is in 2026 klaar.
- We willen in 2026 de gehandicaptenparkeerkaart digitaliseren, in samenwerking met de SHPV.
- We leveren een parkeerstrategie op.
- We doen ervaring op met 24/7 stallingen zonder continu beheer voor verschillende doelgroepen.
- We vervangen de loge van de fietsenstalling aan de Kraanstraat.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid over bereikbaarheid binnenstad

Omschrijving: Tevredenheid over bereikbaarheid binnenstad door Bredanaars

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
72	73	75	70	70

Toelichting: Minimaal 70% van de Bredanaars is tevreden over de bereikbaarheid van de binnenstad.

Indicator: Tevredenheid over verkeersveiligheid

Omschrijving: Rapportcijfer door Bredanaars van verkeersveiligheid eigen buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	6			

Toelichting: Het streven is een zo hoog mogelijk rapportcijfer, omdat de gemeente op verkeersveiligheidsgebied altijd streeft naar beter.

Het onderzoek van de Buurtenquête vindt alleen in de oneven jaren plaats.

Indicator: Duurzaam vervoer

Omschrijving: Aandeel duurzame verplaatsingen te voet, met de fiets en het OV (Modal split)

Bron: ODIN / CBS

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
46,8	45,8			

Toelichting: We streven naar een groei van het aandeel duurzame verplaatsingen.

Op dit moment (medio september 2025) is nog geen realisatiecijfer 2024 bekend.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Breda wil een groene en gezonde stad zijn die goed voorbereid is op veranderingen, zoals klimaatverandering en bevolkingsgroei. Ook Breda ondervindt nog steeds problemen door landelijke knelpunten, zoals stikstof en schaarste op het elektriciteitsnet. Deze belemmeren de groei van de stad. Samen met het Rijk en de provincie werken we aan oplossingen.

Door de groei van de stad komen milieuthema's als biodiversiteit, geluid, geur en luchtkwaliteit onder druk te staan. Dit vraagt om lokale afwegingen en die maakt de gemeente steeds vaker zelf, zoals de Omgevingswet voorschrijft. We blijven daarbij streven naar een goede balans tussen mens, milieu en welvaart, zoals we hebben vastgelegd in onze duurzaamheidsvisie. Daarom werkt de gemeente aan de volgende doelen:

- We behouden en verbeteren de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. We zetten ons in voor de thema's bodem, lucht, geluid, biodiversiteit, geur en externe veiligheid. We sluiten aan op nationale en Europese regels.
- We versterken de natuur en de biodiversiteit, met speciale aandacht voor het Natuurnetwerk, ecologische verbindingzones, landschap en dierenwelzijn.
- We behouden uitnodigende en toegankelijke recreatievoorzieningen bij recreatieplassen, waarbij de recreatiedruk in balans blijft met de natuurwaarden.
- We verminderen de uitstoot van broeikasgassen om in 2044 klimaatneutraal te kunnen zijn. Eind 2026 willen we 45% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990. Dan zijn we goed op weg naar het tussendoel van 55% in 2030.

- We behouden en versterken de kennis over natuur en milieu bij onze inwoners.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Omgevingsprogramma gezonde fysieke leefomgeving

We zorgen voor een veilige en gezonde leefomgeving. Daarbij letten we op de bescherming, het gebruik en het herstel van die omgeving. We harmoniseren en actualiseren het beleid op de diverse milieuthema's in de periode 2024-2031. Daarna vervallen namelijk de oude landelijke kaders en moet het nieuwe omgevingsplan gereed zijn. We gebruiken de aandachtspunten uit de evaluaties die we in 2024 en 2025 hebben uitgevoerd voor het duurzaamheidsbeleid en de Omgevingsvisie 2040. De ambities uit deze visies blijven gelden. Als dat nodig is, maken we ze concreter. We verbeteren de onderlinge samenhang en de verbinding met actuele wet- en regelgeving. In 2026 werken we aan de volgende onderdelen:

Thema	Voorbereiding	Opstellen	Vaststellen en implementatie
Lucht	Analyse impact nieuwe EU grenswaarden	Uitvoeringsplan schone luchtakkoord	Beleid gevoelige groepen
Geur		Milieubelastende activiteiten mkb	Beleid agrarisch en industrieel
Geluid	Basis geluidsemissie Geluidskaart	Beleid in relatie tot onder meer; wegverkeer, woningbouw, agrarisch	Geluidsproductieplafonds van gezoneerd industrieterrein Krogten
Biodiversiteit		Actualiseren Groenkompas	Natuurherstelplan

Voor het thema Bodem is het lokale beleid al afgestemd op de Omgevingswet. We geven invulling aan de landelijke bestuursafspraken Bodem 2023-2030. Verder onderzoeken we of we slimmer kunnen omgaan met het beheersen van risico's op verontreiniging.

In 2025 is het programma Externe veiligheid opgesteld. In 2026 werken we dat verder uit. We blijven lobbyen om het spoorvervoer van gevaarlijke stoffen door de stad te verminderen.

Biodiversiteit projecten

We werken verder aan het actualiseren en uitvoeren van het biodiversiteitsbeleid. Daarnaast voeren we de actiepunten uit de nota Dieren in Breda uit. Verder werken we aan concrete projecten voor natuur en biodiversiteit:

- We starten met de herinrichting van de Landgoederenzone Haagse Beemden.
- We werken verder aan het ontwerp voor de ecologische verbindingszone (EVZ) bij de Mark, de Aa of Weerijds en de singels.
- We kopen actief gronden aan en richten ze in voor het Natuurnetwerk, zoals EVZ's en nieuwe bossen.
- We blijven de biodiversiteit in het agrarisch gebied stimuleren door financieel bij te dragen aan de provinciale subsidieregelingen ErvenPlus en Stila.
- In het Seeligpark leggen we een EVZ aan langs de singel en werken we aan een voorbeeldgebouw voor natuurinclusief bouwen: het Natuurlab.
- Deze maatregelen hebben tevens een positief effect op de reductie van broeikasgassen en zijn daarom ook opgenomen in de klimaatbegroting.

Met een Bredase aanpak verminderen we de stikstofdepositie, voor zover we daar invloed op hebben. In 2026 gaat het herstel van de natuur in het Ulvenhoutse Bos een nieuwe fase in. De gemeente voert samen met het programmabureau en andere partners het programmaplan Gebiedsgerichte

aanpak Ulvenhoutse Bos uit. Dit plan is in de 2e helft van 2025 vastgesteld. De gemeentelijke projecten die deel uitmaken van het programmaplan, zijn als investeringen opgenomen in deze begroting.

Recreatievoorzieningen

Het wordt steeds drukker bij de Galderse Meren. Dat maakt een doorontwikkeling van deze recreatieplas nodig. Hiervoor hebben we al een gebiedsprofiel vastgesteld. Dit is verder uitgewerkt in een concept-gebiedsvisie. We bespreken die met de direct omwonenden en andere belanghebbenden.

Ondertussen zijn er bij de Galderse Meren nieuwe toiletvoorzieningen geopend. Volgend zwemseizoen opent de tijdelijke horecavoorziening haar deuren.

Voor alle recreatieplassen maken we afspraken met marktpartijen over de parkeerafwikkeling bij drukke dagen, een goed gebruik van de ligweides en het toezicht. Toch komen er signalen uit de buurt dat dit onvoldoende is. We gaan dit verder in kaart brengen.

De druk op de Galderse Meren en de Asterdplas kan wat afnemen als mensen ook op andere plekken verkoeling kunnen zoeken op warme dagen. We meten daarom continu de kwaliteit van het andere oppervlaktewater in Breda. Hiervoor zoeken we ook de samenwerking op met enkele Vlaamse en Brabantse steden en met waterschap Brabantse Delta. Op onze website is actuele informatie te vinden over de zwemwaterkwaliteit van de Mark en de singels.

Natuur- en duurzaamheidseducatie

Boerderij Wolfslaar verzorgt natuur- en duurzaamheidseducatie voor al onze inwoners. Dit bieden we aan op alle basis- en middelbare scholen van Breda, bij boerderij Wolfslaar zelf, bij Parkhoeve Noord en bij kinderboerderij De Sik. In 2026 hebben we voor natuur- en duurzaamheidseducatie de volgende speerpunten:

- Natuur- en duurzaamheidseducatie is belangrijk bij de grote transitie van nu. Daarom geven we het een plek in alle relevante visiedocumenten en in de praktijk.
- We geven samen met de betreffende stichtingsbesturen en partners uit de wijk gefaseerd uitvoering aan het plan Parkboerderijen.
- We houden onze activiteiten en educatiematerialen actueel en breiden uit op thema's als dierenwelzijn, circulariteit en klimaat.
- Het educatieaanbod voor het basis- en voortgezet onderwijs ontsluiten we via de educatiewijzer.
- We begeleiden het Ecoschoolprogramma binnen het voortgezet onderwijs.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Reductie broeikasgassen

Omschrijving: Netto reductie broeikasgassen vanuit de gemeente ten opzichte van 1990

Bron: Regionale Klimaatmonitor, aangevuld met prognoses vanuit CE Delft op basis van CEGEM model

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
35	36	40		45

Toelichting: In 2044 wil Breda klimaatneutraal zijn en in 2030 willen we 55% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990.

Voor 2026 streven we naar een netto reductie ten opzichte van 1990 van 475 Kton CO₂. Dat komt neer op een afname van 45% ten opzichte van 1990.

De eerder bepaalde streefwaarde voor 2025 - op basis van inzichten destijds (535 Kton) - is nog weergegeven als een absolute waarde.

Indicator: Fijnstof

Omschrijving: Aantal dagen per jaar dat concentratie PM10 meer is dan 50 µg/m³

Bron: Luchtmeetnet.nl

Meeteenheid: Aantal dagen

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	3,5			

Toelichting: De ambitie is om het aantal dagen met overschrijding zover mogelijk terug te brengen. De streefwaarde is maximaal het gemiddelde niveau van de afgelopen drie jaar. De realisatie 2024 is op dit moment (medio september 2025) nog niet beschikbaar.

Indicator: Hernieuwbare elektriciteit

Omschrijving: Aandeel hernieuwbare elektriciteit van totale energie

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: % van totale energie

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
21,2				

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator, waar de gemeente niet rechtstreeks op stuurt. Er wordt geen streefwaarde bepaald.

Indicator: Aantal isolatieingrepen

Omschrijving: Aantal isolatieingrepen in woningen op basis van gemeentelijk regelingen

Bron: Subsidiebureau Breda en RVO

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
				4500

Toelichting: We streven naar 4.500 isolatieingrepen per jaar. Vanaf 2025 houden we de realisatiecijfers bij aan de hand van de door ons verstrekte subsidies isolatieactie en VHF en de door RVO verstrekte subsidies ISDE. Indien bij ons bekend, tellen we daar andere maatregelen bij op.

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Wonen in Breda	3.218	3.921	4.225	2.424	2.407	2.399
Verdeling beschikbare ruimte	9.143	10.105	6.222	5.217	5.165	5.341
Grote woonprojecten in de stad	19.154	8.027	9.012	6.746	11.710	11.862
Bereikbaar Breda	18.711	18.224	18.714	18.805	18.957	19.593
Breda is een duurzame en bestendige stad	19.689	33.777	30.686	18.681	12.744	12.532
Reserve Bodemfonds	191	191	191	191	191	191
Reserve Klimaatfonds	314	326	326	326	326	326

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Reserve bovenwijkse voorzieningen	694	475	0	0	0	0
Reserve FIBI	0	775	0	0	0	0
Algemene reserve programma 3	279	341	369	368	368	137
Investeringsreserve programma 3	2.830	3.884	104	98	92	92
Totaal Lasten	74.223	80.046	69.848	52.854	51.959	52.472
Baten						
Wonen in Breda	1.247	30	31	31	31	31
Verdeling beschikbare ruimte	6.124	3.946	2.432	2.432	2.432	2.432
Grote woonprojecten in de stad	13.140	5.550	7.207	4.301	9.507	9.659
Bereikbaar Breda	18.606	21.598	23.125	23.125	23.125	23.125
Breda is een duurzame en bestendige stad	10.552	21.372	22.856	12.118	6.394	6.009
Reserve Bodemfonds	193	753	833	333	333	333
Reserve Klimaatfonds	344	44	44	44	44	44
Reserve Versnellingsopgave Wonen	553	1.958	2.132	0	0	0
Reserve bovenwijkse voorzieningen	32	3.188	475	0	0	0
Reserve Toekomst bestendig wonen	0	100	100	100	100	100
Reserve FIBI	0	0	486	0	0	0
Algemene reserve programma 3	6.726	3.584	2.100	990	792	627
Exploitatiereserve programma 3	335	1.901	35	35	25	20
Investeringsreserve programma 3	35	190	335	391	391	391
Totaal Baten	57.886	64.215	62.192	43.900	43.173	42.770
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	16.337	15.832	7.656	8.954	8.786	9.702

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Wonen in Breda

Vergeleken met 2025, is in 2026 € 0,3 miljoen meer begroot om uit te geven vanuit de reserve Versnellingsopgave wonen.

Verdeling van de beschikbare ruimte

Ruimtelijke ordening

In 2025 hebben we € 1 miljoen ontvangen voor de implementatie van de Omgevingswet. Zoals in de kadernota 2025 is beschreven, dalen in de jaren 2026-2028 de lasten met € 0,1 miljoen doordat

het digitaliseren van individuele plannen niet meer nodig is en de digitaliseringsslag volledig wordt geïntegreerd in het omgevingsplan voor Breda.

Stedelijke planning en programmering

In 2026 is de bijdrage aan de reserve Bovenwijkse Voorziening lager begroot, omdat deze reserve naar het einde van haar looptijd gaat. De reserve Fysieke Leefomgeving komt hiervoor in de plaats.

Grote woonprojecten in de stad

Grondexploitatie voor woningbouw

De kosten en opbrengsten van de grondexploitaties zijn beide gestegen. Dit is veroorzaakt door de actualisering van de grondexploitaties over de jaarschijven.

Bereikbaar Breda

Mobiliteit

In 2026 is sprake van loonprijscompensatie en hogere kapitaallasten voor € 0,2 miljoen.

Parkeren

In 2026 zijn de verwachte inkomsten € 1,5 miljoen hoger.

De kapitaallasten vallen naar verwachting in 2026 € 0,2 miljoen hoger uit en de loonprijscompensatie is € 0,1 miljoen.

Breda is een duurzame en bestendige stad

Milieu

Het verschil in de verwachte uitgaven vergeleken met 2025 wordt verklaard doordat in 2026 voor € 0,5 miljoen minder aanspraak wordt gedaan op de reserve bodemfonds dan in 2025, het aantal en de omvang van verwachte saneringen varieert per jaar.

De (specifieke) rijksuitkeringen Energiearmoede, Uitvoeringsgelden klimaat en energie (CDOKE), Soortenmanagementplan (SMP), RES gelden, bodem (lood en PFAS) en Volkshuisvestingsfonds (VHF) leiden samen tot lagere begrote uitgaven in 2026 van ruim € 1,3 miljoen. Overige verschillen aan de uitgavenkant zijn € 0,2 miljoen.

De baten hebben nagenoeg allemaal te maken met de (specifieke) rijksuitkeringen die kostenneutraal zijn verwerkt in de begroting, voor een bedrag van € 1,5 miljoen.

Biodiversiteit

In 2026 is geen budget meer benodigd voor de 150KV Tennet hoogspanningsverbinding. Dit is naar verwachting in 2025 afgerond, voor € 1,5 miljoen. De kapitaallasten stijgen met € 0,4 miljoen door geplande investeringen in faunapassages, verbindingzones en natuurinrichting.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030-2034 (bruto)	Planning uitgaven 2035-2039 (bruto)	Planning uitgaven 2040-2044 (bruto)
	Overige Stedelijke ontw.			100	400			
	Graaf Hendrik III plein	450						
	Wonen	6.000						
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk			3.407	9.094	35.110	42.620	22.500
	Parkeren	1.876						
	Van Gogh Nationaal Park		100	100	1.600			
	Natuurinvestering evenementen					248	113	113
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Faunapassages				1.268	6.340	6.340	2.236
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Natuurnetwerk: inrichting				1.396	5.922	3.920	1.568
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Verbindingszones: inrichting				127	635	457	83
	Biodiversiteit - Landschapselementen				80	400	400	400
Ambitie		8.326	100	3.607	13.965	48.655	53.850	26.900
	Overige Stedelijke ontw.			200	200			
	Verenigingsloods Ulvenhout	200						
	Wonen	150						
	Van Gogh Nationaal Park	100						
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Verbindingszones: inrichting EVZ singels	2.055	5.940	1.500		2.590		
Plan		2.505	5.940	1.700	200	2.590		
	Wonen	1.245	145	146				
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	550	2.435					
	Noordelijke rondweg			387	2.279	39.418	130.320	
	Infrastructuur	794	872	469				
	Verkeersveiligheid	649	893	325				
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Faunapassages	1.268	1.268	1.268				
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Natuurnetwerk: inrichting	1.396	1.396	1.396				
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Verbindingszones: inrichting	127	127	127				
	Biodiversiteit - Landschapselementen	105	80	80				

Project		6.134	7.216	4.198	2.279	39.418	130.320
	Wonen	520					
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	2.265					
	Noordelijke rondweg	200	200	1.792			
	Infrafonds	641					
	Verkeersveiligheid	221					
	Van Gogh Nationaal Park	238	121	48	48		
	Biodiversiteit	2.518	712				
Uitvoering		6.603	1.033	1.840	48		
Totaal		23.568	14.289	11.345	16.492	90.663	184.170
						26.900	

Programma	Aankoop gronden in dit programma	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030-2034 (bruto)	Planning uitgaven 2035-2039 (bruto)	Planning uitgaven 2040-2044 (bruto)
Project		4.296	4.296	4.296	4.296	13.068	10.835	2.167
	Gronden biodiversiteit	4.296	4.296	4.296	4.296	13.068	10.835	2.167
Totaal		4.296	4.296	4.296	4.296	13.068	10.835	2.167

Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk

Deze kredieten zijn bestemd voor de aanleg van infrastructuur in de stad, waaronder de instandhouding van het bestaande netwerken, de schaa sprong OV en fiets.

Meerjarenperspectief infrafonds

Om Breda bereikbaar te houden, investeren we in onze wegen om de doorstroming te bevorderen. Bijvoorbeeld door het toevoegen van extra rijbanen.

Verkeersveiligheid

We investeren in de straten en wijken rondom scholen en sportclubs om de verkeersveiligheid daar te verbeteren.

Noordelijke Rondweg

Deze kredieten zijn bestemd voor de voorbereidingskosten om de Visie Noordelijke Rondweg uit te werken tot een concreet uitvoerbaar plan.

Parkeren

In 2026 investeren we in de uitbreiding van vergunningsgebieden en in de parkeergarage Barones.

Van Gogh Nationaal Park

We geven met meerdere projecten, ontwikkelingen en externe initiatieven invulling aan het Van Gogh Nationaal Park. Het gaat dan bijvoorbeeld om de natuurontwikkeling in het Markdal en langs de singels, de recreatieve reis langs de Weerij (route van Nassau tot Van Gogh) en het Middeldreefje.

Realisatie ecologische groenstructuur

De investeringen bestaan uit de aankoop en inrichting van gronden in het natuurnetwerk, het realiseren van ecologische verbinding zones en het ontsnipperen van natuurgebieden door de aanleg van faunapassages. Zoals toegelicht bij het hoofdstuk van het SIP is nadrukkelijk gekeken naar realistische planningen. Dit heeft geleid tot aanpassingen (lagere bedragen), maar wel gericht op het halen van de doelstellingen van het Groenkompass. We gaan verder met het actief aankopen en inrichten van gronden voor het realiseren van nieuwe bossen voor het vastleggen van CO₂ en het vergroten van het Natuurnetwerk. Er is gekozen om de ontwikkelingen voor de groen-blauwe mantel in Bavel gelijktijdig te laten verlopen met de beoogde gebiedsontwikkeling (na plan-MER), maar wel in te zetten op maatregelen rondom het Ulvenhoutse Bos.

Stedelijke ontwikkelingen

De investeringen hebben betrekking op Graaf Hendrik III Plein en de verenigingsloods Ulvenhout.

Wonen

Dit betreft een storting van € 6 miljoen in het depot van de startersleningen. Daarmee houden we woningen betaalbaar. Ook zorgen we hiermee voor de voorbereiding van de tijdelijke woningen en voor de samenwerkingsovereenkomst met Samen Wonen.

RESERVES

Bedragen x €1.000

Duurzaam wonen in Breda	Stand 1-1-2026	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2026
Bodemfonds	2.601	-642	1.958
Klimaatfonds	1.707	282	1.989
Versnellingsopgave Wonen	3.052	-2.132	919
Reserve bovenwijkse voorzieningen	515	-475	40
Reserve FIBI	1.538	-486	1.052
Reserve Toekomst bestendig wonen	900	-100	800
Algemene reserve programma 3	3.266	-1.731	1.535
Exploitatiereserve programma 3	115	-35	80
Investeringsreserve programma 3	7.603	-230	7.373
Totaal	21.297	-5.550	15.747

Reserve Bodemfonds

Met de reserve Bodemfonds vangen we pieken en dalen in onze uitgaven op. Het gaat hierbij steeds vaker om (woningbouw)opgaves op inbreidingslocaties. Door het industriële verleden van Breda is hierbij vaak sprake van hoge kosten. Het risico bestaat dat we de verantwoordelijkheid niet bij de ontwikkelaar kunnen wegleggen, vooral wanneer landelijke subsidies wegvallen. Bovendien krijgt de gemeente steeds vaker de verantwoordelijkheid voor locaties waar geen specifieke veroorzaker aan te wijzen is.

Reserve Klimaatfonds

Deze reserve is bedoeld voor projecten die helpen om de klimaatdoelen van Breda te bereiken. De reserve Klimaatfonds bestaat uit bijdragen vanuit het project Windmolens Hazeldonk. Hieruit ontvangen we sinds 2014 jaarlijks € 247.500, waarvan € 43.500 voor het Grondbedrijf. Jaarlijks wordt het bedrag geïndexeerd. Deze bijdrage ontvangen we in totaal 20 jaar.

Reserve Versnellingsopgave Wonen

Met deze reserve houden we geld beschikbaar voor de Versnellingsopgave Wonen. De reserve komt uit de jaarrekening 2018.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen

Met deze reserve dekken we een deel van de kosten af van bovenwijkse voorzieningen. De inkomsten zijn exploitatiebijdragen van private ontwikkelaars vanuit nieuwbouwplannen. De onttrekkingen bestaan uit af te dekken kosten en de jaarlijkse ambtelijke kosten voor het beheer van de reserve. Deze reserve is ingesteld op basis van een raadsbesluit in 2020. Nadien is de nota Bovenwijkse voorzieningen vervangen door de Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving (per 1 januari 2024). Deze reserve blijft bestaan totdat de oude verplichtingen zijn afgewikkeld.

Reserve Financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving

Deze reserve is de opvolger van de reserve Bovenwijkse voorzieningen (zie hierboven). De reserve is ingesteld op basis van een raadsbesluit in 2023.

Reserve Toekomstbestendig wonen

De regeling Toekomstbestendig wonen brengt € 1 miljoen kapitaallasten met zich mee. Deze reserve is bedoeld om die kapitaallasten te dekken.

Algemene reserve programma 3

De middelen in deze reserve zijn bestemd voor de cofinanciering van het Volkshuisvestingsfonds.

Investerings reserve programma 3

De onttrekking betreft kapitaallasten van de kredieten die door de investeringsreserve gedekt worden.

Exploitatiereserve programma 3

Deze mutatie betreft onder meer middelen van de omgevingswet, om de benodigde producten en processen op te starten.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

Duurzaam wonen in Breda	Stand 1-1-2026	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2026
Onderhoud parkeerbedrijf	2.981	-183	2.798
Planmatig onderhoud Vastgoedontwikkeling	4.601	-1.581	3.020
Voorziening verkeersregelininstallaties	7	2	9
Vrz van derden verkregen middelen (progr 3)	513	23	535
Totaal	8.101	-1.739	6.362

Voorziening Onderhoud gebouwen Parkeerbedrijf

Deze voorziening is bedoeld voor het egaliseren van meerjarige onderhoudskosten aan de parkeergarages van het Parkeerbedrijf. De bijdragen verhogen we volgens de bouwkostenindex (structureel).

Planmatig onderhoud vastgoedontwikkeling

Deze voorziening is voor de onderhoudskosten van strategisch aangekochte panden. Op korte termijn is onderhoud nodig, maar ontbreekt voor deze panden een echt vast voornemen voor ontwikkeling. De basis voor deze bijdrage is een meerjarige onderhoudsplanning, waarvan de doorberekening loopt tot en met 2032. De voorziening is toereikend om het geplande onderhoud tot en met 2032 uit te kunnen voeren.

Voorziening Verkeersregelininstallaties

Vanuit deze voorziening houden we de verkeersregelininstallaties (VRI's) verantwoord en doelmatig goed. Uitgangspunten zijn: geen veiligheidsrisico's voor de gebruiker, geen hinder bij gebruik en zo min mogelijk kapitaalvernietiging.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Grondprijzen Breda 2020	Kaderstellend	2020
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2017
Gebiedsvisie Binnenstad	Kaderstellend	2014
Nota Grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Aanvullend beleidskader grondbeleid	Kaderstellend	2020
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Structuurvisie Bedrijventerreinen Breda 2020	Kaderstellend	2008
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Structuurvisies Doornbos en Linie	Kaderstellend	2012
Erfgoedverordening	Kaderstellend	2011
Beleidsregels voor het afwijken van een bestemmingsplan	Kaderstellend	2015
Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2017 (financieel/fysiek)	Kaderstellend	2015
Coördinatieverordening gemeente Breda	Kaderstellend	2019
Besluit tot het aanwijzen van categorieën gevallen waarin een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist	Kaderstellend	2019
Woonvisie Breda: wonen in een dynamische stad	Kaderstellend	2013
Aanvulling op de Woonvisie 2013	Kaderstellend	2016
Verordening doelgroepen sociale woningbouw en middenhuur Breda	Kaderstellend	2019
Aanpak kamerverhuur	Kaderstellend	2014
Arbeidsmigranten afsprakenkader	Kaderstellend	2021
Actieplan studentenhuisvesting	Kaderstellend	2016
Alliantie Breda 2019-2023: afspraken over wonen in Breda	Kaderstellend	2019

Naam document	Soort document	Jaar
Gebiedsprofielen Wonen en perspectief wonen	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen: beschrijving Wonen en Zorg	Kaderstellend	2019
CPO Beleid Gemeente Breda 2020	Kaderstellend	2020
Bestedingsplan Impuls voor de woonagenda	Kaderstellend	2019
Beleidsregel Bezoekersregeling type straat en type garage 2017	Kaderstellend	2017
Nota parkeer en stallingsbeleid Breda (2004, herijking 2013)	Kaderstellend	2004
Nota parkeernormen Breda 2021	Kaderstellend	2021
Duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Nota bodembeheer 2022-2032	Kaderstellend	2023
Bodemmasterplan Breda 2030 Een basis voor duurzame ontwikkeling	Kaderstellend	2017
Impuls ruimtelijk adaptie Breda	Kaderstellend	2016
Actieplan geluid 2024-2028	Kaderstellend	2024
Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Breda 2008	Kaderstellend	2008
Ontheffingenbeleid Wet geluidhinder 2007	Kaderstellend	2007
Nota bovenwijkse voorzieningen	Kaderstellend	2020
Bestuursakkoord 2022 - 2026 'Dichtbij dien, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022
Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2023
Visie Ulvenhoutse Bos en omgeving	Kaderstellend	2022
Bredaas Groenkompas	Kaderstellend	2023
Klimaatplan Breda klimaatneutraal in 2044	Kaderstellend	2023
Regionale Energie Strategie 1.0 West-Brabant	Kaderstellend	2021
Transitievise Warmte Breda	Kaderstellend	2022
Beleidsnota Omgaan met niet-gesprongen explosieven uit de Tweede Wereldoorlog	Kaderstellend	2021
Beleidsregels artikel 87 RVV gemeente Breda	Kaderstellend	2021

Naam document	Soort document	Jaar
Beleidsregels ontheffingen milieuzone gemeente Breda	Kaderstellend	2022
Tijdelijk beleid bij ontwikkelingen nabij geitenhouderijen	Kaderstellend	2024
Mobiliteitsvisie Breda	Kaderstellend	2021
Realisatievisie ecologische verbindingszone Mark, Aa of Weerijns en Singels	Kaderstellend	2024
Thuis in Breda: Woonvisie 2024-2040	Kaderstellend	2024
Gebiedsvisie Bavel 2040	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Biesdonk	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Doornbos-Linie	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Tuinzigt	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Wisselaar	Kaderstellend	2024
Beleidsregels Groen en Water 2023	Kaderstellend	2023
Aankondigingsbesluit invoering Zero Emissiezone Breda	Kaderstellend	2024
Steek positieve energie in het klimaat	Kaderstellend	2008
Regionaal Plan Energiesysteem West Brabant Energie in Balans	Kaderstellend	2025
Actieplan Fiets	Kaderstellend	2023
Actieplan Verkeersveiligheid	Kaderstellend	2022

BEGROTING 2026

BASIS OP ORDE

HET PROGRAMMA IN BEELD

Dienstverlening

34.716

Uitgegeven paspoorten
en identiteitskaarten

2.749.520

Bezoekers
website breda.nl

305.878

Klantcontacten Klant Contact
Centrum (KCC) waarvan:

150.219

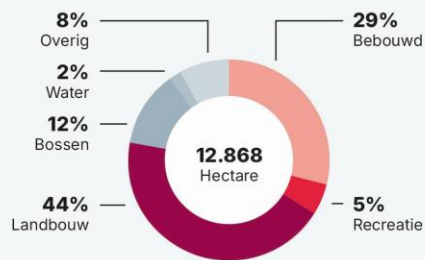
Telefoongesprekken
Klant Contact Centrum

51.479

BuitenBeter
meldingen

Openbare ruimte

450
Speel- en
beweegplekken

500
Civieltechnische
kunstwerken

41.000
Lichtmasten

110.000
Bomen

290 km
Waterwegen

1.300 km
Riolering

10 miljoen m2
Wegverharding

Veilig Breda

Aantal BOA's:
83

13

**CYBER
AMBASSADEURS**

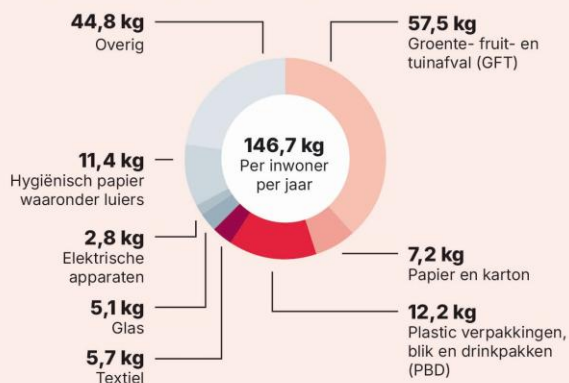
32

**Attentie
Buurtpreventie**

Aantal buurt-
preventiegroepen:
134

Fijn huishoudelijk restafval (30% van totaal ingeleverde afval)

Kengetallen begroting 2026.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlagen.

ONZE AMBITIE

Breda is een sterke, veerkrachtige en verbonden gemeente waarin mensen wonen, werken en elkaar ontmoeten in een leefbare, schone en veilige omgeving. In 2026 bouwen we voort op onze koers en versterken we onze inzet op veiligheid, dienstverlening, openbare ruimte, duurzaamheid en samenwerking.

We willen dat iedereen zich veilig voelt in Breda – thuis, op straat, op school, op het werk en online. Daarom voeren we onze veiligheidsvisie uit via zeven ambities, waaronder veilig wonen, werken en opgroeien. We zetten in op digitale weerbaarheid, buurtpreventie, het verstoren van criminele verdienmodellen en een goede balans tussen zorg en veiligheid. Onze aanpak is gericht op samenwerking, informatiegestuurd werken en het vergroten van de pakkans van criminelen.

Inwoners, ondernemers en instellingen kunnen hun zaken met de gemeente eenvoudig regelen. Onze dienstverlening is betrouwbaar, duidelijk en toegankelijk. We verbeteren onze digitale kanalen, zorgen voor begrijpelijke communicatie en blijven persoonlijk contact bieden. In 2026 organiseren we de gemeenteraadsverkiezingen zorgvuldig en transparant.

We werken aan een openbare ruimte waarvan de basis op orde is en blijven investeren in de kwaliteit. Dat doen we via de lijn: stutten, herijken en consolideren. De ambitie 'Stad in een Park' krijgt verder vorm via het uitvoeringsprogramma en de samenwerking met bewoners. We zetten in op duurzaam beheer van groen, wegen, verlichting en water en verbeteren de afvalscheiding en circulariteit.

Onze maatschappelijke vastgoedportefeuille beweegt mee met de groei van de stad en dorpen. We verduurzamen onze panden, stemmen het onderhoud af op onze ambities en maken keuzes op basis van integrale huisvestingsplannen. Zo zorgen we voor toekomstbestendige voorzieningen voor ontmoeting, sport, cultuur en zorg.

Het stadsbestuur van Breda handelt vanuit visie én verbinding. We versterken de samenwerking binnen de Baronie en bouwen de relatie met Tilburg verder uit. Vanuit de grootstedelijke regio Breda-Tilburg vergroten we onze invloed op landelijk en Europees niveau. We communiceren open, eerlijk en persoonlijk en bouwen aan vertrouwen in de politiek en de gemeente.

Samen met onze inwoners, partners en collega's blijven we werken aan een gastvrije, groene en grenzeloze stad. Breda beweegt mee met de wereld, maar blijft dichtbij haar mensen.

Thema Veilig Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We willen dat Breda een veilige stad is. Een stad waar iedereen zich veilig voelt – thuis, op straat, op school en op het werk. Om dat te bereiken, werken we aan duidelijke doelen. De voortgang daarvan volgen we met 9 indicatoren: 5 zijn landelijk verplicht, 4 hebben we zelf bepaald.

In onze veiligheidsvisie staan 7 ambities centraal:

- Veilig wonen
- Veilig werken
- Veilig opgroeien
- Veilig uitgaan
- Veilig door het verstoren van criminele verdienmodellen
- Veilig bij rampen en crises
- Veiligheid en zorg in balans

Voor elke ambitie maken we een uitvoeringsplan met specifieke doelstellingen. Daarin staat wat we de komende 2 jaar gaan doen. We kiezen steeds een duidelijke focus, op basis van een

veiligheidsanalyse die we elke 2 jaar uitvoeren. Zo kunnen we gericht en flexibel inspelen op wat er gebeurt in de stad.

We werken op basis van informatie en risico's. Zo zetten we onze mensen en middelen doelgericht in. Ook onverwachte ontwikkelingen in de samenleving nemen we mee. We kijken vooruit, zodat we voorbereid zijn op de toekomst.

Onze boa's zijn zichtbaar in de stad. Ze kennen de buurten en weten wat er speelt. We zetten hen gericht in, samen met onze partners. We richten ons op plekken waar het nodig is, zorgen voor laagdrempelig contact en verbeteren hun dienstverlening.

We willen meldingen snel en goed afhandelen. Daarom streven we ernaar om 80% van de meldingen nog dezelfde dag op te pakken. Zo zorgen we voor vertrouwen en een veilige leefomgeving.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Werkwijze

We blijven werken volgens de AAA-aanpak: Analyseren, Anticiperen en Activeren. Via het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) verzamelen we gegevens en ontwikkelen we een duidelijk beeld van wat er speelt. Onze professionals zetten dat om in inzicht. Zo zien we snel trends en kunnen we op tijd in actie komen. We houden ook rekening met onverwachte ontwikkelingen in de samenleving.

Veiligheid maken we samen. Overheid, inwoners, ondernemers en partners: iedereen heeft een rol. We stimuleren dat iedereen verantwoordelijkheid neemt vanuit zijn eigen positie. Dat is soms lastig, maar ook een kans. We zoeken actief de samenwerking op, sluiten bondgenootschappen en communiceren open en eerlijk. We zijn duidelijk over wat we van elkaar mogen verwachten.

In onze samenwerking zetten we in op voorkomen, aanpakken, versterken en zorgen. We willen overlast, onveiligheid en criminaliteit het liefst vóór zijn. Daarom investeren we in de weerbaarheid van inwoners en buurten. Gaat iemand toch over de grens? Dan grijpen we gepast in. En als iemand hulp nodig heeft, zorgen we dat die er komt. Zo voorkomen we dat problemen groter worden.

We kunnen niet alles tegelijk. Daarom hebben we per ambitie gekozen waar we de komende tijd de meeste aandacht aan geven. We willen ook vooruit. Dat lukt niet met alleen meer van hetzelfde. Breda heeft grote ambities. Daarom zoeken we naar nieuwe oplossingen, soms ook buiten de gebaande paden. Als dat nodig is, starten we het gesprek of zoeken we steun bij anderen in de stad. Zo blijven we samen bouwen aan een veilig Breda.

Veilig Wonen

We willen dat iedereen zich thuis en veilig voelt in Breda. De traditionele criminaliteit daalt, maar digitale misdrijven en specifieke vormen van overlast nemen toe. Daarom richten we ons in 2026 op meer veiligheid in de buurt én online. Dat doen we samen met bewoners, de politie en andere partners. We bouwen aan een weerbare stad, onder andere via deze acties:

- **Buurtpreventie vernieuwen**
We maken Buurtpreventie Breda klaar voor de toekomst. We betrekken bewoners actiever, verbeteren de ondersteuning vanuit de gemeente en passen het netwerk aan op nieuwe veiligheidsvragen. In het uitvoeringsplan staat hoe we dit aanpakken.
- **Digitale weerbaarheid vergroten**
We breiden het netwerk van Cyberambassadeurs uit, met extra aandacht voor jongeren. Zo helpen we inwoners, ondernemers en bezoekers om beter beschermd te zijn tegen cybercriminaliteit.
- **Brandveiligheid verbeteren**
De energietransitie en hoge energieprijzen brengen nieuwe risico's met zich mee, zoals brandgevaar door thuisbatterijen en alternatieve manieren van verwarming. We investeren in voorlichting via de ambassadeurs Brandveilig Leven en ontwikkelen aanpakken voor deze nieuwe risico's.
- **Toezicht op wonen versterken**
We beschermen huurders en zorgen voor veilige woonomgevingen. We houden daarvoor

extra toezicht op de naleving van het Bredase woonbeleid. We treden op tegen onverantwoorde kamerverhuur en woningsplitsing.

Sinds 1 januari 2024 geldt de Omgevingswet, inclusief de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Deze wetten hebben de rol van gemeenten bij bouwtoezicht flink veranderd. Voor eenvoudige bouwwerken, zoals eengezinswoningen en kleine bedrijfspanden (gevolgklasse 1), ligt de controle op de technische regels nu bij private kwaliteitsborgers. De gemeente toetst deze plannen dus niet meer vooraf.

Toch blijven we in Breda zorgen voor een veilige en goede leefomgeving. We voeren risicogericht toezicht uit op bouwactiviteiten. Daarbij letten we extra op onderdelen die belangrijk zijn voor de veiligheid, gezondheid en duurzaamheid. Dit doen we volgens het Beleidskader VTH 2023-2026.

Door de Wkb verschuift de focus van preventie naar controle achteraf. Toch blijft de gemeente bevoegd om op te treden bij overtredingen. Dat geldt ook voor activiteiten als bomen kappen, panden slopen en het gebruiken van gebouwen zonder vergunning.

Veilig Werken

Veilig werken begint bij ondernemers en werknemers zelf, maar het gaat verder dan dat. Breda ligt centraal en heeft grote bedrijventerreinen, een breed winkelaanbod (ook in de wijken) en een drukbezochte woonboulevard. Dat maakt onze stad aantrekkelijk voor inwoners én voor bezoekers van buiten de gemeente.

Die economische aantrekkingskracht brengt ook risico's met zich mee. Criminelen zien kansen in bedrijvigheid. Daarom werken we aan veilige en weerbare werkomgevingen. Om bedrijventerreinen weerbaarder en veiliger te maken, zetten we in op certificering volgens het Keurmerk Veilig Ondernemen Bedrijventerreinen.

Veilig Opgroeien

We willen dat jongeren in Breda veilig en kansrijk opgroeien. Daarom zetten we stevig in op het programma Preventie met Gezag. Daarin werken we samen met veiligheidspartners, zoals de politie en het Openbaar Ministerie, en met organisaties uit het sociaal domein, zoals het jongerenwerk en Open Door. Zo voorkomen we dat jongeren afglijden naar criminaliteit.

Als het nodig is, schakelen we het Zorg- en Veiligheidshuis in. Ook werken we nauw samen met scholen. Zij signaleren vaak als eerste dat het niet goed gaat. Samen zorgen we dan voor passende hulp. De werkwijze 'zacht waar mogelijk, hard waar het moet' willen we in de hele gemeente verder toepassen, in goede samenwerking met de scholen.

In 2026 starten we met de Cyberexperience: een interactieve, virtuele beleving die jongeren met een lichte verstandelijke beperking helpt om digitaal weerbaarder te worden. We pakken ook de verharding onder jongeren aan. Met de campagne #bredategengeweld maken we geweld bespreekbaar en bieden we hulp. Zo beïnvloeden we de norm en laten we zien dat er altijd een alternatief is.

Veilig Uitgaan

In Breda moet iedereen veilig kunnen genieten van de horeca, cultuur en evenementen. Voor geweld, grensoverschrijdend gedrag en straatintimidatie is geen plek. Onze stad biedt veel mogelijkheden voor ontspanning. Dat trekt grote groepen mensen aan, ook van buiten de stad. Denk aan evenementen, festivals en natuurlijk de wedstrijden van NAC Breda.

We streven ernaar dat al deze activiteiten veilig verlopen – voor bezoekers én voor het personeel. Dat vraagt om een goede samenwerking tussen de gemeente, de politie, de organisatoren en andere partners. De organisatoren moeten hun veiligheidszaken goed op orde hebben. We controleren dit bij de vergunningverlening. Ook letten we op goed crowdmanagement, zeker tijdens drukke momenten als carnaval en Koningsdag.

We zorgen dat evenementen soepel verlopen, van de aanmelding tot de vergunning, de uitvoering en de evaluatie. Dat doen we door de samenwerking te verbeteren, zowel binnen de gemeente als met externe partners. Zo verhogen we de kwaliteit en zorgen we voor veiligheid en leefbaarheid.

Voor betaald voetbal passen we de regels aan. De meldplicht in de APV wordt omgezet naar een vergunningplicht, in lijn met de landelijke afspraken. Dit vraagt om aanpassingen in onze werkprocessen. In het komende seizoen werken we nog met de meldplicht. Daarbij stellen we voorwaarden, afgestemd op de nieuwe situatie rond het verbouwde Rat Verleghstadion. Daarnaast starten we in het seizoen 2025-2026 met een preventieve persoonsgerichte aanpak (PGA) bij voetbalwedstrijden. Zo willen we vooral voorkomen dat jonge supporters zich misdragen. De aanpak draait nu nog als pilot.

De horeca is onmisbaar voor Breda en bepaalt mede de sfeer in de stad. In 2026 geven we verder vorm aan het Horecabeleid 2025. De exploitatievergunning krijgt daarbij een grotere rol. We treffen voorbereidingen voor een uitbreiding van het vergunningsgebied. Zo zorgen we voor meer duidelijkheid en gelijke regels voor alle ondernemers. Ook voeren we de nieuwe terrassenverordening uit. Daardoor verwachten we meer vergunningaanvragen voor nieuwe terrassen of aanpassingen van bestaande vergunningen.

Veilig door het verstoren van criminele verdienmodellen

We werken samen met de politie en het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertisecentrum) om criminaliteit aan te pakken. Onze boa's controleren op straat en bij bedrijven. Zien zij signalen van bijvoorbeeld drugscriminaliteit of mensenhandel? Dan melden ze dat bij de politie. Als het kan, grijpen ze zelf in.

Onze coördinator mensenhandel zorgt voor een goede samenwerking met de opsporingsdiensten en zorginstellingen via het Zorg- en Veiligheidshuis. Zo helpen we slachtoffers en verstoren we de manieren waarop criminelen hun geld verdienen. We vragen ook inwoners om alert te zijn en verdachte zaken te melden bij de gemeente of de politie.

Criminaliteit kan ook de gemeente zelf raken. Denk aan de bedreiging van medewerkers of misbruik van vergunningen. Daarom maken we onze organisatie weerbaarder. We zorgen dat we goed zijn voorbereid en minder kwetsbaar zijn. Ook inwoners en bedrijven maken we weerbaarder. Zo voorkomen we dat criminelen bijvoorbeeld een pand huren voor drugshandel. We leren mensen waar ze op moeten letten en laten zien hoe belangrijk het is om er melding van te maken.

Tot slot willen we criminaliteit voorkomen, vooral onder jongeren. We willen voorkomen dat zij verleid worden om mee te doen. En gebeurt dat onverhoopt toch? Dan grijpen we in, zodat ze niet verder afglijden.

Veilig bij rampen en crises

In 2025 zijn we gestart met een aanpak om inwoners, ondernemers en organisaties weerbaarder te maken tegen rampen en crises. In 2026 bouwen we hierop voort. We zetten concrete stappen, zoals het opzetten van noodsteunpunten en ontmoetingsplekken voor tijdens een crisis.

We helpen bedrijven en organisaties om beter voorbereid te zijn op natuurgeweld en de uitval van stroom, drinkwater of internet. Ook investeren we samen met inwoners in oplossingen om elkaar te kunnen helpen bij grote calamiteiten. Onze partner op dit thema is de Veiligheidsregio. Zij werken aan een regionale aanpak en zorgen voor goede burgerhulpverlening. Ook de continuïteit van de hulpverlening staat hoog op de agenda. Denk aan duidelijke communicatie over risico's en crises, gericht op inwoners en bezoekers.

Deze maatregelen komen boven op het onderhoud van onze basisvoorzieningen. Die lijken vanzelfsprekend, maar zijn dat niet. Zeker niet als de hulpdiensten minder geld krijgen. Daarom blijven we investeren in een sterke basis en in extra veerkracht.

Veiligheid en zorg in balans

Breda is voor iedereen een veilige en zorgzame stad. We hebben extra aandacht voor mensen in kwetsbare situaties. Daarom werken we op het gebied van veiligheid en zorg nauw samen, binnen de gemeente én met partners in de stad. Zo zorgen we dat mensen de juiste hulp krijgen en beschermd worden tegen risico's.

Bij overlast in de openbare ruimte kijken we naar de veiligheid van de omgeving en van de persoon zelf, zeker bij onbegrepen gedrag. De zorg richt zich op de onderliggende problemen. Daarom werken we op dit thema intensief samen met het sociaal domein.

We treden op tegen uitbuiting. Denk aan seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting of criminele uitbuiting. Daarbij verliezen we de meest kwetsbaren niet uit het oog. Mensen met een lichte verstandelijke beperking (LVB) zijn vaker slachtoffer. We werken regionaal samen in het actieprogramma 'Geen plaats voor mensenhandel'.

We maken een duidelijk onderscheid tussen sekswerk en mensenhandel. We willen een veilige en gezonde sekswerksector, waarin sekswerkers zich gesteund voelen. Stigma's zorgen voor meer geweld en minder meldingen. Daarom pakken we signalen van onvrijwilligheid en slechte huisvesting of werkomstandigheden serieus op. We bieden hulp en treden op tegen daders en mensen die dit faciliteren.

Ook radicalisering en polarisatie krijgen onze aandacht. We werken samen met verschillende partners om spanningen te verminderen. We zetten in op verbinding, begrip en sociale samenhang.

We willen dat iedereen zich veilig voelt in Breda, ongeacht afkomst, geslacht, leeftijd, religie, seksuele oriëntatie, genderidentiteit of beperking. We sluiten aan bij het beleidsplan Diversiteit, Gelijkheid en Inclusie (DGI) 2025-2029. Ook pakken we straatintimidatie aan. In het VAST-gebied (het Valkenberg en het station) werken we integraal samen aan deze opgaven.

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set (beleids)indicatoren. Daarmee geven we, naast de begrotingstekst en de financiële overzichten, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 107 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (21 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator betrekking op heeft.

Dit programma bevat 32 beleidsindicatoren (dat is inclusief de 5 indicatoren van het hernoemde thema bestuur van Breda). Voor alle indicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 12 september 2025.

Thema-indicatoren

Indicator: Veiligheid in buurt

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat Bredanaars geven aan de veiligheid in eigen buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	6,8		6,8	

Toelichting: De buurtenquête vindt in de oneven jaren plaats. Om die reden is voor 2026 geen streefwaarde bepaald.

Indicator: Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)

Omschrijving: Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
7,1	7,2	7,4	6,9	7,4

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Geweldsmisdrijven

Omschrijving: Aantal gewelds- en seksuele misdrijven per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
6,1	5,7	5,8	5,2	5,8

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Diefstallen uit woning

Omschrijving: Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
1,5	1,4	1,6	1,2	1,6

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Winkeldiefstallen

Omschrijving: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
3,1	2,8	2,3	2,5	2,3

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Verwijzingen Halt

Omschrijving: Aantal Halt-verwijzingen per 1.000 inwoners van 12 - 17 jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 jongeren

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
11	9	13		

Toelichting: Voor deze indicator is geen streefwaarde bepaald. Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Veiligheidsgevoel

Omschrijving: Aandeel Bredanaars wat zich soms of vaak onveilig voelt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: 0

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026

Toelichting: De buurtenquête vindt in de oneven jaren plaats. Om die reden is voor 2026 geen streefwaarde bepaald.

Indicator: Tijdige toetsing aanvragen/verzoeken Omgevingswet

Omschrijving: % Ingediende aanvragen/verzoeken in het kader van de Omgevingswet dat tijdig wordt getoetst (o.a. omgevingsvergunning, verzoeken tot handhaving etc.)

Bron: Gemeente, team Leefomgeving

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
				95

Toelichting: De streefwaarde van 95% is vastgesteld om invulling te geven aan tijdige uitvoering van wettelijke toetsingsverplichtingen onder de Omgevingswet. Dit percentage biedt ruimte voor uitzonderingssituaties zonder afbreuk te doen aan de bestuurlijke betrouwbaarheid.

Indicator: Doorlooptijd van aanvragen

Omschrijving: De gemiddelde tijd die nodig is om een vergunningaanvraag te verwerken binnen het evenementenproces

Bron: Gemeente, team Leefomgeving

Meeteenheid: Weken

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
				7

Toelichting: Conform het evenementenbeleid streven we ernaar A-categorie vergunningen uiterlijk 3 weken vóór het evenement te verlenen, bij een indieningstermijn van 10 weken. Dit bepaalt de streefdoorlooptijd van 7 weken.

Thema Dienstverlening

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We willen dat inwoners, ondernemers en instellingen hun zaken met de gemeente eenvoudig kunnen regelen. Onze dienstverlening is betrouwbaar, duidelijk en toegankelijk voor iedereen. We blijven werken aan begrijpelijke communicatie en een goede afhandeling van vragen. We zorgen daarnaast voor goed georganiseerde gemeenteraadsverkiezingen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

(Digitale) dienstverlening

- In 2026 bouwen we verder aan onze digitale dienstverlening, waaronder de persoonlijke pagina Mijn Breda. Inwoners kunnen daar steeds meer zaken volgen en regelen, waarbij we ernaar streven om bezoekers zo min mogelijk naar andere websites door te sturen.
- We onderzoeken waarom mensen de gemeente bellen en verbeteren op basis daarvan de klantreizen van onze digitale dienstverlening. Zo zorgen we dat meer vragen digitaal worden afgehandeld.
- We zorgen dat mensen die minder digitaal vaardig zijn hun zaken goed kunnen regelen, bijvoorbeeld door hen telefonisch te ondersteunen.
- We streven ernaar om zo veel mogelijk vragen aan het Klant Contact Centrum direct te beantwoorden en te zorgen dat overige vragen snel worden beantwoord.
- De informatie op de websites van de gemeente, in brieven en in berichten is eenvoudig te lezen door het gebruik van B1-taalniveau.
- We blijven onze processen verbeteren en digitaliseren. Dat doen we op basis van data over de contacten met het Klant Contact Centrum, data uit het meldingen- en klachtenproces, door gebruikersonderzoek en door het inschakelen van belangengroepen, zoals het Taalpanel. Waar mogelijk maken we gebruik van slimme technologieën, uiteraard binnen de geldende kaders.
- In 2025 is de gemeentelijke website opnieuw ingericht, waarbij informatie is gebundeld rondom werkzaamheden, projecten, evenementen en andere zaken die invloed hebben op de bereikbaarheid van de stad en de dorpen. In 2026 ontwikkelen we deze inrichting verder door. Ook onderzoeken we een app die informatie kan 'brengen', waardoor inwoners actief geïnformeerd kunnen worden over zaken in hun buurt.

- In 2025 hebben we een proef gedaan waarbij mensen die een klacht indienden in veel gevallen direct werden gebeld. Deze proef is succesvol verlopen en wordt in 2026 een vast onderdeel van onze werkwijze.
- Het afgelopen jaar zijn er veel verbeteringen doorgevoerd in het meldingenproces. In 2026 bouwen we dat verder uit. De uitgangspunten blijven: makkelijk melden, inzicht in de voortgang en terugkoppeling na de afhandeling.

Bezwaar en beroep

Inwoners kunnen rekenen op een persoonlijke, oplossingsgerichte en laagdrempelige behandeling van bezwaren. We gaan door met de aanpak die we in 2024 hebben vastgesteld. Deze is gericht op het verbeteren van de relatie tussen de inwoner en de gemeente. We werken met een oplossingsgerichte aanpak en informeel contact. Bij de bezwaarbehandeling horen we ook ambtelijk. Daarnaast blijft de mogelijkheid bestaan dat het bezwaarschrift door de externe adviescommissie bezwaarschriften wordt behandeld.

Reisdocumenten / registratie

We verwachten opnieuw een groot aantal aanvragen voor reisdocumenten. Dat komt doordat deze sinds 2014 10 jaar geldig zijn. In de periode 2024-2028 hebben we daarom te maken met een relatief hoog aantal nieuwe aanvragen. We zorgen ervoor dat inwoners op tijd hun paspoort of ID-kaart ontvangen. Breda blijft ook reisdocumenten verstrekken aan Nederlanders die in het buitenland wonen. In 2026 willen we 10.000 van deze aanvragen afhandelen. Vanuit onze rol als RNI-gemeente ('Registratie Niet-Ingezetenen') verwachten we in 2026 30.000 inschrijvingen te verwerken.

Gemeenteraadsverkiezingen

Op 18 maart 2026 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats, een belangrijk moment voor onze lokale democratie. In de aanloop naar deze verkiezingen, zorgen wij voor een transparant en toegankelijk verkiezingsproces, met aandacht voor een goede informatievoorziening aan onze inwoners. Deze begroting houdt rekening met de benodigde middelen voor de organisatie van de verkiezingen. We zetten in op een veilige, inclusieve en goed georganiseerde verkiezingsdag, zodat iedere stem telt.

Na de verkiezingen wordt een nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd. Deze geeft richting aan het beleid voor de komende bestuursperiode 2026-2030. Ook wordt een nieuw college van burgemeester en wethouders gevormd. In deze begroting is ruimte voor een zorgvuldige overdracht, ondersteuning van de raadsleden en een goede start van het nieuwe bestuur.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid inwoners

Omschrijving: Algemene waardering (rapportcijfer) dat inwoners geven aan de dienstverlening van de gemeente

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
7	7	6,9	6,8	6,9

Toelichting: De afgelopen jaren werd de tevredenheid van inwoners gemiddeld gewaardeerd met een 7,0 met een streefwaarde van 6,8-7,2. In 2025 zijn uitgangspunten dienstverlening opgesteld en is de doelstelling opgenomen om stapsgewijs toe te werken naar een gemiddelde tevredenheid van gemiddelde tevredenheid van 7,5 in 2028.

Indicator: Waardering uitvoering Wet WOZ

Omschrijving: Oordeel Waarderingskamer over uitvoering Wet WOZ (woningen en niet woningen samen); uitgedrukt in aantal sterren (maximaal 5)

Bron: WOZ-registratie

Meeteenheid: Aantal sterren (maximaal 5)

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
4	4	5	3	3

Toelichting: Jaarlijks geeft de Waarderingskamer (onafhankelijk toezichthouder) een oordeel over de kwaliteit van de WOZ-taxaties en daarnaast op alle onderdelen van het WOZ-werkproces. Het oordeel voldoende (3 van de 5 sterren) betekent dat de gemeente Breda / Belastingssamenwerking West-Brabant (BWB) voldoende maatregelen heeft getroffen voor een adequate aansturing en kwaliteitsbeheersing van de werkzaamheden.

Indicator: Gegronde bezwaarschriften sociaal domein

Omschrijving: % Gegronde bezwaarschriften sociaal domein

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
15,2	13,25	10	15	15

Toelichting: We verwachten geen grote wijzigingen ten opzichte van 2025. Op basis daarvan houden we dezelfde streefwaarde aan als vorige kalenderjaar.

Thema Beheer van de openbare ruimte

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beheer openbare ruimte

In de visie openbare ruimte 2040; Breda stad in een park; overal een verhaal (2025) is de toekomstige doorkijk geschetst van een stad die drukker, sneller en intenser wordt. Met de ingezette koers van de visie en het geactualiseerd beleidskader kapitaalgoederen (2024) werken we aan heldere keuzes in gebruiksmogelijkheden en wensen en grip op het beheer en onderhoud. Dit doen we zowel met materialen en plekken in de openbare ruimte als met faciliterend (beleids- en uitvoerings-)instrumenten. We werken in 2026 verder aan de uitvoeringsinstrumenten van deze visie, waaronder het handboek Openbare Ruimte Breda en methodiek areaaluitbreiding en areaalverandering.

We werken in 2026 verder aan de inhaalslagen met de kapitaalgoederen. Dit jaar worden nieuwe projecten uitgevoerd van het programma groene pleinen en straten. Ook continueren we de doorontwikkeling van de stichting National Park City.

Daarnaast werken we aan verdere professionalisering van het beheer en onderhoud. Voorbeelden daarvan is de verrekking van stroomkosten die gebruikt worden voor evenementaansluitingen.

Afvalservice

We blijven ons richten op een circulair Breda. Dat doel bereiken we door samen met de stad afval te voorkomen en het huishoudelijk afval beter te scheiden en te hergebruiken. Dit doen we vanuit de gedachte dat afval een grondstof is. Om meer afval te kunnen recycleren, moeten we de grondstoffen in het restafval beter scheiden. Ook moet de kwaliteit van die grondstoffen verbeteren. Daar gaan we onze inwoners in 2026 bij helpen. De manier van inzamelen blijft daarbij hetzelfde.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beheer openbare ruimte

Kapitaalgoederen

- De driedelige aanpak (stutten, herijken, consolideren) wordt voortgezet.
- De inhaalslag op inspecties levert steeds meer inzicht in de onderhoudsstaat. Fysieke inhaalslagen, zoals bij wegverhardingen, worden voortgezet. Herijkingsprojecten starten in o.a. Generaal Maczekstraat, Valkenierslaan, Krogten, Moleneind Prinsenbeek, Hazeldonk en Haagweg. Ook bij civieltechnische kunstwerken wordt gewerkt aan stutten en herijken, met projecten zoals Trompbrug, Lunetbrug, Willemsbrug en vervanging van houten voetgangersbruggen. Bij openbare verlichting is al een grote stap gezet richting herijken. In 2026 wordt wederom een deel van de resterende conventionele verlichting vervangen door LED. Inspecties van armaturen en masten blijven nodig. De transitie naar LED biedt ook mogelijkheden voor kostenbeheersing > dimmen en veiligheid > sturen op lichtintensiteit.
- Het nieuwe bomenbeleid (2025) ondersteunt de overgang van stutten naar herijken. Projecten in 2026 zijn onder andere Vuchtschoot, Mathenestestraat, Epelenberg, Heerbaan, Olympiastraat en Nieuwe Boschstraat. In 2026 wordt de bomenkaart geactualiseerd, als onderdeel van duurzaam bomenbeheer. Voor waterwegen ligt de focus op beter beheer, eigenaarschap en areaalbeheer. Speerpunten zijn o.a. B-watgangen, weersextremen, samenwerking met het waterschap, ecologische doelen en datamanagement. Stedelijk groen wordt komend jaar in kaart gebracht met inspecties. In 2026 worden reconstructies uitgevoerd, o.a. in Park Valkenberg, Sportpark en Heusdenhout.

Riolering

Het GPSWR 2025-2029 bouwt voort op het vorige waterplan en richt zich op stedelijk water, riolering en klimaatadaptatie. De gemeente blijft voldoen aan haar wettelijke taken en werkt aan een gezonde leefomgeving. Dit doen we op het onderhoudsniveau B (basis). In 2026 gaan we onder andere aan de slag met gescheiden rioolstelsels bij de Paul Windhausenweg, de Haagweg, de Hendrik Berlagestraat en de Generaal Maczekstraat. Op diverse locaties worden relining-werkzaamheden uitgevoerd en werken we aan de renovatie en uitbreiding van het gemeentelijke grondwatermeetnet.

Kwaliteitsimpuls openbare ruimte

In 2022 zijn met het bestuursakkoord investeringsmiddelen beschikbaar gekomen voor een kwaliteitsimpuls in de openbare ruimte. In 2026 treffen we voorbereidingen om deze middelen in te zetten in de dorpen en wijken. We willen zo veel mogelijk van deze projecten in 2026 uitvoeren.

Regie op de ondergrond

Het belang van de ondergrond neemt toe. Deze wordt steeds bepalender voor de realisatie boven de grond. In 2026 gaan we verder op de weg die we in 2025 ingeslagen zijn. Via data ontwikkelen we inzicht in het gebruik van de ondergrond. Op basis daarvan maken we een kader voor de financiële, juridische en organisatorische aspecten. Hierdoor krijgen we meer grip op de benutting van de ondergrond.

Stad in een Park

In 2026 gaan we verder met de ontwikkeling van de stichting National Park City. De gemeente steunt deze stichting financieel en organisatorisch. Hierbij streven we naar de overdracht van bepaalde taken aan de stichting, omdat zij meer slagkracht kan bereiken door de inzet van bewoners. We nemen het programma op als een vast onderdeel in de uitwerking van onze plannen. Daarmee borgen we de ambitie van Stad in een Park binnen de organisatie.

Areaaluitbreiding

Bij nieuwe plannen en projecten sturen we proactiever en intensiever op materialisatiekeuzes, omdat deze bepalend zijn voor de beheer- en onderhoudskosten. Hiervoor gebruiken we onder andere het instrument areaaluitbreiding dat in 2025 is ontwikkeld. Dit jaar brengen we de financiële gevolgen in beeld van nieuwe beheer- en onderhoudskosten.

Afvalservice

We voeren het uitvoeringsprogramma 2025-2030 uit, dat begin 2025 is vastgesteld. De basis op orde en data zijn daarvoor essentieel. De invoering van een nieuwe vakapplicatie en toegangscontrolesystemen zorgt ervoor dat er data gegenereerd wordt. Deze data kunnen we inzetten om onze doelstellingen te behalen. Wat doen we?

- We zamelen afval, grondstoffen en herbruikbare goederen in voor Breda en Moerdijk, Etten-Leur, Drimmelen, Geertruidenberg en Altena (en mogelijk ook Alphen-Chaam). Met het overgrote deel van de omliggende gemeenten zijn afspraken gemaakt over de lokale dienstverlening van afvalservice. Om redenen van verdergaande synergie, schaalvoordeel en een professionele bedrijfsvoering onderzoeken wij in 2026 mogelijkheden voor verdergaande regionalisering op het gebied van inzameling, verwerking en circulaire initiatieven.
- We brengen de afvalinzameling waar nodig verder op orde.
- We hanteren een gebiedsgerichte aanpak met de nadruk op de grondstoffen die het meest kansrijk zijn en de meeste impact hebben.
- We betrekken onze inwoners bij de doelen en bieden gericht handelingsperspectief.
- We voeren proeftuinen uit om te ontdekken waar kansen liggen om op hogere treden van de R-ladder te komen.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid openbare ruimte

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat tevreden is over de bruikbaarheid van de openbare ruimte

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
71	65	65	80	80

Toelichting: Met het actualisatie proces kapitaalgoederen hebben we in beeld gekregen dat er werk aan de winkel is met het onderhoud van de openbare ruimte. Daar werken we de komende jaren aan. Wel weten we daarbij ook dat er versoberingen doorgevoerd gaan worden en dat dit mogelijk invloed heeft op de tevredenheid.

Indicator: Schoon, heel en veilig

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat de openbare ruimte als schoon, heel en veilig ervaart

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
89	89	89	80	82

Toelichting: Het geactualiseerd beleidskader kapitaalgoederen laat zien dat er werk aan de winkel is met het onderhoud van de openbare ruimte. De versobering die vanuit de begroting nodig is, heeft mogelijk invloed op de beleving van schoon, heel, veilig. In 2026 wordt gewerkt op basis van het gemeentelijk plan schoon waarmee onder andere gericht aan de slag wordt gegaan met zwerfvuil.

Indicator: Beleving afvalinzameling

Omschrijving: Rapportcijfer afvalinzameling

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
7,3	8	8	8	8

Toelichting: Behoud van de waardering van de wijze waarop in Breda de afvalinzameling wordt uitgevoerd

Indicator: Restafval

Omschrijving: Omvang huishoudelijk restafval, in kilogram per inwoner per jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Kg per inwoner

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
148	152	146,7	147	140

Toelichting: We streven naar een daling ten opzichte van het resultaat in 2025. Er wordt binnen het uitvoeringsprogramma 2025-2030 bij het Bredase VANG beleid gekeken naar de hoeveelheid gescheiden ingezamelde afvalstromen en grondstoffen en de kwaliteit daarvan. Meer gescheiden afval en grondstoffen leidt in theorie tot minder restafval.

Indicator: Openbaar groen

Omschrijving: Percentage bomen dat aan de veiligheidsnormen voldoet

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
95				

Toelichting: In het proces actualisatie beleidskader kapitaalgoederen is duidelijk geworden dat we geen inspectiebeeld hebben van ons stedelijk groen. In 2026 wordt gewerkt aan het verkrijgen van het inspectiebeeld voor het areaal stedelijk groen. Daarmee kan een streefwaarde gesteld gaan worden.

Indicator: Aantal bomen

Omschrijving: Aantal bomen

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
109.442	109.700	110.000	110.000	110.000

Toelichting: Het afgelopen jaar is hard gewerkt aan de inhaalslag op het herplanten van bomen. Vanuit boominspecties in 2025 is gebleken dat er in het najaar van 2025 een kapvergunning nodig is voor meer dan 1.000 bomen vanwege veiligheidsoverwegingen om de openbare ruimte op orde te krijgen. Hierdoor zal de hoeveelheid herplant toenemen. Mogelijk heeft dit effect op deze realisatiewaarde.

Indicator: Onderhoud wegen

Omschrijving: Percentage van de wegen dat geen ernstige schade vertoont

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
84	85	82	90	90

Toelichting: Op het onderhoud van de wegen is in 2024 achterstalligheid vastgesteld. Ook in 2026 wordt daaraan gewerkt. Op basis van de actualisatie beleidskader kapitaalgoederen is ingezet op het aanpakken van geconstateerde achterstanden. Ook komend jaar wordt daar wederom aan hard gewerkt.

Indicator: Wateroverlast

Omschrijving: Aantal keer dat waterlast voorkomt in Breda door zware hoosbuien.

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
1	1	1	1	1

Toelichting: In het stadshart maximaal 1 keer per 2 jaar wateroverlast door zware hoosbuien. In de rest van Breda maximaal 1 keer per jaar.

Indicator: Scheidingspercentage

Omschrijving: Het percentage afval dat gescheiden wordt ingezameld ten opzichte van het totaal aan huishoudelijk afval

Bron: Gemeente Breda, Afvalservice

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
				66

Toelichting: Stapsgeversrichting doel 75% gescheiden huishoudelijk afval in 2030

Indicator: Aantal kilo's huishoudelijk afval

Omschrijving: Het totaal aantal kilo's fijn en grof restafval plus afval dat gescheiden wordt ingezameld (gemiddeld per persoon per jaar)

Bron: Gemeente Breda, Afvalservice

Meeteenheid: Aantal kg per persoon per jaar

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
				438

Toelichting: Het streven voor 2026 is 1% minder dan in 2025, geleidelijk afname richting 10% huishoudelijk afval in 2030.

Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Voor een duurzaam en veerkrachtig Breda zijn voldoende hoogwaardige voorzieningen een randvoorwaarde. Naast voldoende woningen en ruimte om te werken zijn dat voorzieningen waar Bredanaars elkaar kunnen ontmoeten, kunnen sporten, cultuur kunnen beleven en hulp kunnen krijgen. Deze voorzieningen groeien mee met de ontwikkeling van de stad en de dorpen. In 2026 willen we inzicht krijgen in waar onze vastgoedportefeuille naartoe beweegt op basis van de ontwikkelingen in de stad.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

We maken de set integrale huisvestingsplannen (IHP's) compleet met de IHP's voor dorps- en wijkvoorzieningen en ambtelijke huisvesting. Samen met de bestaande IHP's voor sport en cultuur geven die inzicht in de mogelijke investeringen in gemeentelijke voorzieningen en de keuzes die we daarin hebben. Investerings kunnen bestaan uit verduurzaming, functionele aanpassingen, renovatie, nieuwbouw of een combinatie daarvan. Met de afronding van deze IHP's leggen we de basis voor het beleid rondom het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed.

We onderhouden panden op een gemiddeld conditieniveau 3 (NEN 2767) en maken plannen om onze verouderde vastgoedportefeuille goed aan te laten sluiten bij onze doelstellingen. Blijkt dit niet realistisch, dan starten we een project om het betreffende pand te verbouwen, af te stoten en/of de gebruikers elders te huisvesten. Dit doen we in overleg met de betrokken beleidsafdelingen. We gaan door met het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed en treffen maatregelen om energie te besparen. Daarnaast werken we verder aan de realisatie van de multifunctionele accommodatie (MFA) in Bavel.

De huidige tarievennota is in 2016 opgesteld en is toe aan een actualisatie. In het tweede kwartaal van 2026 zal een voorstel op basis van enkele scenario's hiertoe ter besluitvorming worden voorgelegd.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid binnensport

Omschrijving: Tevredenheid door gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties over de binnensportaccommodaties

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
8	7,8		7,5	7,5

Toelichting: Nu de sportvragen over accommodaties uit de inwonersenquête zijn gehaald, dient er in 2026 een nieuw klanttevredenheidsonderzoek te worden opgestart vanuit het MT Sport.

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties velden

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties buitenvelden

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
80	80	80	80	80

Toelichting: idem als 2025

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: onderwijs

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: onderwijsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
52	58	60	60	60

Toelichting: idem als 2025

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: verenigingen

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: verenigingsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
72	72	75	80	80

Toelichting: idem als 2025

Indicator: Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Omschrijving: CO₂ uitstoot per Bruto Vloer Oppervlak (BVO) van de kernportefeuille

Bron: Meetgegevens slimme meters

Meeteenheid: Kg CO₂ per m² BVO kernportefeuille

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
	24	29,47	28	26,5

Toelichting: Met de streefwaarde van 28 voor 2025 en 0 voor 2044 is lineair 26,5 de streefwaarde voor 2026.

De streefwaarde voor 2024 is behaald. Omdat er bij de vaststelling nog weinig historische data beschikbaar was, werd deze aanvankelijk ruim ingeschat. Inmiddels hebben we één volledig jaar aan data om op terug te kijken. Toch blijven er blinde vlekken aanwezig.

Thema Bestuur van Breda

NAAMSWIJZIGING

Met ingang van de begroting 2026 is het thema 'Open Overheid' hernoemd naar 'Bestuur van Breda'. Daarnaast is het product 'Samenwerking' verplaatst van het thema 'Verbindend Bestuur' naar het programma 'Basis op Orde in Breda', thema 'Bestuur van Breda'. Daarmee komt het thema 'Verbindend Bestuur' in programma 2 te vervallen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Er gebeurt veel in de wereld. Spanningen en oorlogen in het buitenland hebben steeds vaker een rechtstreeks effect op Breda. Kunstmatige intelligentie (AI) neemt een vlucht en verandert onze manier van werken. De effecten van het veranderende klimaat zijn in onze stad voelbaar. De arbeidsmarkt komt steeds verder onder druk te staan en cruciale sectoren kampen met ernstige personeelstekorten.

We zien dat steeds meer onderwerpen zich niet beperken tot de geografische grenzen van Breda. Een stikstofvraagstuk, netcongestieprobleem of woonopgave stopt niet bij de randen van onze dorpen. Het aanpakken ervan vraagt dus om afstemming en samenwerking, binnen de stad én in de regio. Steeds vaker zien we vraagstukken waarbij de gemeente slechts één van de relevante spelers is en er een veelvoud van partners nodig is om effectief te kunnen zijn. Dit geldt zeker voor transities op het gebied van klimaat, zorg en arbeidsmarkt. De gemeente beweegt daarbij telkens flexibel mee met wat er nodig is. De ene keer als initiatiefnemer en kartrekker, de andere keer als kadersteller, deelnemer of facilitator. En soms zelfs in meerdere rollen binnen één vraagstuk.

Ook onze inwoners bewegen dagelijks volop in de regio, voor wonen, werken en recreëren. We zijn trots op onze stad. Maar willen ook dat die stad verbonden is en blijft met haar directe omgeving – de regio die voor onze inwoners al zo bekend en vertrouwd is. Dit vraagt om een stadsbestuur dat vanuit een visie én concrete Bredase doelen handelt. De richting daarvoor is bepaald: Breda Gastvrij, stad van ontmoeting. Breda Groen, een stad in een park. En Breda Grenzeloos, stad van oplossingen. Deze richting is het kompas waarlangs we nieuwe visies en nieuw beleid ontwikkelen en waarlangs onze stad en de dorpen groeien en zich ontwikkelen. Niet langs één G, maar langs alle 3, want dát is het DNA van Breda.

We gaan daarbij scherper kiezen welke samenwerking voor een vraagstuk nodig en nuttig is. In algemene zin kiezen we voor een focus op een sterkere samenwerking binnen de Baronie. En vanuit een krachtige Baronie zoeken we de samenwerking op met de regio Hart van Brabant. We zien de regio Breda-Tilburg als één grootstedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT), het hart van onze regionale focus. Ook op stedelijk niveau bouwen we de samenwerking tussen Breda en Tilburg verder uit. We zijn immers beide centrumsteden voor onze regio en komen veel vergelijkbare vraagstukken tegen.

Vanuit de primaire focus op de SRBT zorgen we bij specifieke onderwerpen voor een goede samenwerking en afstemming met de Regio West-Brabant en de Brainport-regio. Vanuit onze SRBT-samenwerking versterken we onze positie en invloed op regionaal, landelijk en Europees niveau. Schaalvergroting is daarbij nodig om serieus mee te kunnen praten.

De wereld verandert snel. Op meerdere fronten is er onzekerheid en ontbreken pasklare oplossingen en antwoorden op grote maatschappelijke vraagstukken. In die toenemende onzekerheid is een stadbestuur nodig dat eerlijk, begrijpelijk en persoonlijk handelt en communiceert. Zeggen wat je doet en doen wat je zegt. Een bestuur dat midden in de stad staat, luistert en handelt. Juist ook als dingen nog niet allemaal duidelijk zijn. Op die manier willen we voortbouwen aan meer vertrouwen van onze inwoners in de politiek en de gemeente.

Dit jaar vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Na de verkiezingen wordt een nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd. Deze geeft richting aan het beleid voor de komende bestuursperiode 2026-2030. Ook wordt een nieuw college van burgemeester en wethouders gevormd. In deze begroting is

ruimte voor een zorgvuldige overdracht, ondersteuning van de raadsleden en een goede start van het nieuwe bestuur.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

- De samenwerking binnen de Baronie wordt verder geformaliseerd tot een gemeenschappelijke regeling (GR), met als beoogde ingangsdatum 1 januari 2026. Daarmee ontstaat er gelijkwaardigheid met de regio Hart van Brabant. Vanaf 2026 ondersteunt een programmabureau de nieuwe GR.
- Voor de samenwerking binnen de SRBT ontwikkelen we een passende structuur en een concrete uitvoeringsagenda. De samenwerking met Tilburg bouwen we verder uit. In de Europese lobby gaan we samen optrekken. Daarom investeren we gezamenlijk in een extra formatieplaats in Brussel die ons helpt om de juiste fondsen te vinden en aan te trekken en onze invloed in Europa te vergroten.
- We gaan in 2026 aanbevelingen opvolgen uit een artikel 213-onderzoek naar verbonden partijen dat in de tweede helft van 2025 wordt uitgevoerd en nemen daarbij de aanbevelingen van de Rekenkamer ook mee. De aanbevelingen gaan in ieder geval over het scherper sturen op de Bredase inbreng in de verbonden partijen, het nadrukkelijk pakken van een centrumrol en het beter uitwerken van de interne governance (bestuurlijk en ambtelijk).
- De strategische agenda van RWB is erop gericht om het economisch vestigingsklimaat in de regio te verbeteren. Daarom sturen we aan op een verdergaande samenwerking tussen REWIN en dit onderdeel van RWB. Het betreffende budget verplaatsen we met deze begroting daarom naar het thema 'Stimuleren economische ontwikkeling in Breda'. We sturen in onze gesprekken met RWB aan op een synergievoordeel van 10%. Deze middelen benutten we vervolgens voor onze Baronie-samenwerking. De overige functies van RWB (Mobiliteitscentrum, KCV, et cetera) blijven we benutten, als een soort shared servicecentrum in de regio.
- De lobby voor Bredase dossiers organiseren we zo veel mogelijk samen met anderen om meer impact te maken. We kijken telkens wat de meest effectieve samenwerkingsschaal is. De nieuwe regeringsperiode biedt daarbij volop kansen om in Den Haag onze invloed uit te oefenen. Vanaf 2027 start een nieuwe Europese financiële periode, waardoor 2026 een belangrijk jaar is om daar met partners op voor te sorteren. Voor onze Haagse en Europese lobby maken we in 2026, vanuit een nieuw lokaal bestuursakkoord, ook een nieuwe lobbyagenda. Deze is goed afgestemd op die van Tilburg en wordt deels gezamenlijk opgesteld.
- Groen, Grenzeloos en Gastvrij is het verhaal van de stad. Maar om dat verhaal geloofwaardig te blijven vertellen vanuit Breda Marketing, is voeding nodig. Gemeentelijke visies en beleidsdocumenten bieden belangrijke gidsen voor de stad van de toekomst. Daarom gaan we bij de start van nieuwe richtinggevende documenten vooraf nadenken over hoe Groen, Grenzeloos en Gastvrij daarin meegenomen kunnen worden. Zo dragen alle deelplannen bij aan de stad die we graag willen zijn.
- We zetten de Parel van een Podcast ook begin 2026 nog door. Daarmee geven we inwoners in de aanloop naar de lokale verkiezingen op een vernieuwende manier inzicht in de Bredase politieke en bestuurlijke afwegingen.
- Vanuit een drietal separate projecten (installatie nieuwe gemeenteraad, collegewissel en verkiezingen) wordt integraal samengewerkt om het nieuwe gemeentebestuur te installeren en van start te laten gaan.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Gemeente betreft burgers

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat burgers onvoldoende bij gemeentelijke plannen worden betrokken

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
28	25	20	25	22

Toelichting: Hoe lager het percentage, hoe positiever. We zien na een stijging tijdens en na corona in 2024 weer een daling van deze indicator, tot op het niveau van vóór corona (21-23 procent). We streven ernaar om die waarde vast te houden. Hierbij kunnen in 2026 de landelijk en lokale verkiezingen ook nog van invloed zijn op deze indicator, in hoeverre mensen zich in de uitslag en formatie 'gehoord' voelen, wat doorwerkt in de ervaring of burgers zich 'betrokken' voelen bij gemeentelijke beleid.

Indicator: Gemeente luistert

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat de gemeente NIET voldoende luistert naar de mening van de burgers

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
23	23	22	23	23

Toelichting: In 2026 streven we naar een voortzetting van de meest recente realisatiewaarden (23%). Hierbij kunnen in 2026 de landelijk en lokale verkiezingen ook nog van invloed zijn op deze indicator, in hoeverre mensen zich in de uitslag en formatie 'gehoord' voelen.

Indicator: Vertrouwen in de gemeente

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de gemeente"

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
37	55	53	55	55

Toelichting: Na een flinke dip tijdens en na Corona in dit cijfer, heeft in '23 en '24 weer een meerderheid van de inwoners vertrouwen in de gemeente. Dat willen we vasthouden. De verkiezingsuitslag kan van invloed zijn op deze waarde.

Indicator: Vertrouwen in de politiek in Breda

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de politiek in Breda"

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
26	37	33	40	35

Toelichting: Na een dip in het vertrouwen tijdens corona, zien we dat na 2023 het vertrouwen in de politiek weer wat is gestegen. We streven naar een stabilisatie van dat gestegen vertrouwen. Hierbij zullen ook landelijke én lokale verkiezingen en aansluitende akkoorden in '26 van invloed zijn op het vertrouwen van inwoners op 'de politiek'.

Indicator: Ontwikkeling Breda

Omschrijving: Aandeel dat vindt dat het de goede kant op gaat met Breda

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
66	71	68	70	70

Toelichting: We zien dat dit percentage de afgelopen jaren fluctueert tussen de 66 en 71. We streven net als voorgaande jaren naar een percentage van 70%.

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Veilig Breda	42.446	45.602	41.547	40.977	41.099	41.240
Dienstverlening	13.697	15.946	16.017	16.135	16.015	13.612
Beheer van de openbare ruimte	101.851	105.937	109.815	111.743	114.205	115.993
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	34.587	28.411	29.310	29.260	29.530	29.592
Bestuur in Breda	9.282	9.210	9.274	9.282	9.137	9.132
Reserve Kapitaalgoederen	0	2.262	2.936	2.224	1.852	1.852
Exploitatiereserve programma 4	255	3.255	30	30	30	30
Investeringsreserve programma 4	2.118	73	127	125	123	113
Totaal Lasten	204.237	210.698	209.055	209.777	211.992	211.564
Baten						
Veilig Breda	16.582	18.754	15.458	15.708	15.958	15.958
Dienstverlening	7.278	8.505	8.575	8.575	8.575	5.873
Beheer van de openbare ruimte	71.155	72.461	73.653	74.561	76.155	77.679
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	19.493	12.856	13.316	13.116	13.116	13.116
Bestuur in Breda	165	0	0	0	0	0
Algemene reserve programma 4	11	13	0	0	0	0
Exploitatiereserve programma 4	673	681	3.179	242	108	0
Investeringsreserve programma 4	1.712	327	327	327	327	327
Totaal Baten	117.070	113.596	114.508	112.529	114.239	112.954
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	87.167	97.102	94.547	97.247	97.753	98.610

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Veilig Breda

Fysieke veiligheid

We zien hogere inkomsten (€ 0,27 miljoen) door meer legesopbrengsten. Daarnaast hebben we te maken met hogere kosten (€ 0,59 miljoen) door een herverdeling van de personeelskosten, een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio en een lagere bijdrage aan de Omgevingsdienst.

Ondermijning

De lagere baten worden vooral veroorzaakt doordat in de jaarschijf 2025 de subsidie Preventie met Gezag is begroot en in 2026 niet (€ 4,1 miljoen). Dat geldt ook voor de bijbehorende lasten (eveneens € 4,1 miljoen). De overige baten bestaan eveneens uit subsidies die in 2025 zijn verkregen, maar vooralsnog niet in 2026. In de kadernota 2025 is een aanvullende keuze Ondermijning (€ 0,08 miljoen) opgenomen die hieronder tot uitdrukking komt bij de bestuurlijke boetes in het onderdeel Veiligheid openbare ruimte. Het overige bedrag aan lagere kosten (€ 1,5 miljoen) ontstaat door een herverdeling van de personeelskosten naar Veiligheid Openbare ruimte.

Veilig Breda

De baten vallen hoger uit doordat de opbrengsten vanuit het precario zijn toegenomen (€ 0,03 miljoen). De lagere lasten worden ook hier veroorzaakt door een herverdeling van de personeelskosten.

Veiligheid openbare ruimte

De hogere kosten zijn vooral ontstaan door een herverdeling van de personeelskosten (€ 1,9 miljoen). Verder is er vanuit de kadernota 2025 € 0,4 miljoen extra budget beschikbaar gesteld voor evenementen (crowd control). Op basis van een lagere kostenonderbouwing zijn de lasten bij fiscaal parkeren € 0,1 miljoen lager. Van de hogere baten (€ 0,89 miljoen) komt € 0,6 miljoen van hogere tarieven voor fiscaal parkeren, zoals benoemd in de kadernota 2025. Daarnaast stijgen de baten vanuit bestuurlijke boetes (€ 0,09 miljoen), met name door het actiever vorderen bij illegale prostitutie (taakstelling kadernota 2025) en vanuit de leges voor evenementen (€ 0,2 miljoen). De baten vanuit water en havens zijn met € 0,08 miljoen verlaagd, omdat die opbrengsten al langere tijd niet haalbaar blijken.

Zichtbare criminaliteit

De hogere kosten zijn ontstaan door de herverdeling van de personeelskosten. Aan de batenkant is een eenmalige subsidie voor 2025 weggevallen.

Zorg en Veiligheid

De lasten en baten vallen € 0,14 miljoen lager uit door het wegvallen van eenmalige subsidies.

Dienstverlening

- In 2026 verstrekken we naar verwachting meer balieproducten tegen een geïndexeerd tarief. Hierdoor stijgen de inkomsten met € 0,4 miljoen.
- In 2025 werd het subsidieproject Brabants Migratie en Informatie Punt, ondergebracht bij Publiekszaken, afgerond. Dit zorgt voor een daling van de begrote lasten en baten van € 0,3 miljoen in 2026.
- In 2025 hebben we geen rekening gehouden met tussentijdse verkiezingen. Daardoor stijgen de lasten met € 0,45 miljoen in 2026. Voor de overige exploitatielasten wordt € 0,15 miljoen minder begroot.

Beheer van de openbare ruimte

Beheer openbare ruimte, groen en wegen

De lasten van beheer openbare ruimte stijgen met € 2,2 miljoen door indexatie, toenemende kapitaallasten en personeelskosten, mede in lijn met de actualisatie van de kapitaalgoederen. Daarnaast is er bij de kadernota € 0,15 miljoen beschikbaar gesteld voor Stad in een park en € 0,3 miljoen voor calamiteiten reiniging. Daar tegenover is € -0,1 miljoen bespaard op de bestrijding van de eikenprocessierups. De SUP-vergoeding voor opruimen zwerfafval die in 2025 begroot is, is vooralsnog in 2026 nog niet begroot in verband met evaluatie van de regeling. Hierdoor zijn zowel baten als lasten € 0,7 miljoen lager.

Vanaf 2027 nemen de baten structureel toe met € 50.000. Dit komt doordat de gemeente de inkomsten uit reclame in de openbare ruimte verhoogt, conform de afspraak in de kadernota 2025. Hiermee leggen we de kosten van beheer en onderhoud meer bij de gebruikers van de openbare ruimte.

Afvalservice

De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend en wordt jaarlijks geïndexeerd met 2%. In 2026 voorzien we hierdoor een stijging van de baten met € 1 miljoen. Daarnaast wordt de regionale dienstverlening door Afvalservice uitgebreid met ruim € 1 miljoen baten en lasten. We houden rekening met lagere opbrengsten uit afvalstromen van € 0,4 miljoen.

Daarnaast stijgen de lasten, buiten de vermelde regio-uitbreiding, met € 0,9 miljoen. Dit heeft te maken met verwachte indexatie.

Riolering

De tarieven van de rioolheffing stijgen met 2%, zoals afgesproken in het bestuursakkoord. Door de stijgende prijzen en rentelasten gaat de egalisatievoorziening met een onttrekking van € 0,45 miljoen naar nihil. De onttrekking uit de voorziening is daarmee € 1,5 miljoen lager dan in 2025, de baten uit rioolheffing zijn toegenomen met € 0,7 miljoen. Eventuele knelpunten kunnen tijdens de aangekondigde herijking van het GPSWR in 2026 worden besproken en opgelost.

Vastgoedbeheer

De huuropbrengsten nemen toe met € 0,5 miljoen door de indexatie van de huren. De lasten nemen ook toe met € 0,9 miljoen. Dit betreft vooral de indexatie van de onderhoudskosten, belastingen, verzekeringen, de dotatie aan de voorziening en de doorbelasting van salarissen en sociale lasten (€ 0,3 miljoen). Daarnaast stijgen de kapitaalslasten met € 0,2 miljoen en de exploitatiebijdragen met € 0,4 miljoen.

Bestuur van Breda

RWB

De bijdrage aan Regio West-Brabant (RWB) gaat in 2026 met € 0,15 miljoen omlaag. Dit is gebaseerd op de begroting van RWB plus het minder middelen inzetten, zoals besloten in de kadernota 2025.

Bestuurlijke samenwerking

In 2025 waren de middelen incidenteel opgehoogd met € 0,1 miljoen om de kosten van samenwerking de Baronie te dekken. Vanaf 2026 wordt hiervoor € 0,1 miljoen structureel beschikbaar gesteld. Dit omdat we in onze regionale samenwerking meer nadruk willen leggen op de samenwerking met de Baronie-gemeenten en in de Stedelijke Regio Breda-Tilburg. De bijdrage van Breda vraagt meer financiering dan tot nu toe beschikbaar was voor de Baroniesamenwerking.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030-2034 (bruto)	Planning uitgaven 2035-2039 (bruto)	Planning uitgaven 2040-2044 (bruto)
	Sporthal de Doelen					3.541		
	Vastgoedbeheer				1.450	6.000	311.500	290.000
	Wilhelminapark					1.500		
	Landschapsverbetering Singelstructuur				458	2.000	2.000	2.000
	Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast, waterrecreatie en waterkwaliteit			1.350	2.275	5.000	6.000	7.000
	Openbare ruimte: herinrichtingen					5.000	6.000	7.000
	Openbare ruimte: water (instandhouding)				75	650	750	850
	Openbare ruimte: water nautisch beheer							
	Openbare ruimte: wegen (instandhouding)				5.175	35.000	40.000	45.000
	Openbare ruimte: openbare verlichting (instandhouding)					9.000	9.750	10.500
	Openbare ruimte: stedelijk groen (instandhouding)				675	4.500	5.000	6.000
	Openbare ruimte: bomen (instandhouding)				1.425	10.000	11.500	13.000
	Civieltechnische kunstwerken (instandhouding)				825	6.000	7.500	8.500
	Riolering					110.000	120.000	120.000
	Kader Richtlijn water					5.000		
	Afval				350	1.900	2.200	2.250
Ambitie				1.350	12.708	205.091	522.200	512.100
	MFA Bavel	9.413	6.425	225				
	Sporthal de Doelen		455	1.244	1.243	18.658		
	Sportaccommodaties	1.000	1.000	1.000				
	Vastgoedbeheer	1.725	1.725	2.050				
	Wilhelminapark	350	350	350				
	Landschapsverbetering Singelstructuur		177	480				
	Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast, waterrecreatie en waterkwaliteit	700	1.949	875				
	Openbare ruimte en pleinenaanpak (bestuursakkoord)	650	1.900					
	Openbare ruimte: wegen (instandhouding)	5.387	7.200	5.610				

	Riolering	18.500	21.000	22.000	24.000			
	Afval	350	350	350				
	Veilige Stad	225						
Plan		38.300	42.531	34.184	25.243	18.658		
	Openbare ruimte: bomen (instandhouding)	2.050	2.250	1.870				
	Openbare ruimte en pleinenaanpak (bestuursakkoord)	1.300						
	Openbare ruimte: water (instandhouding)	100	100	85				
	Openbare ruimte; openbare verlichting	4.800	4.800	3.910	3.450			
	Openbare ruimte: stedelijk groen	900	900	765				
	Civieltechnische kunstwerken (instandhouding)		1.256	935				
	Willemsbrug (instandhouding)	1.250						
Project		10.400	9.306	7.565	3.450			
	MFA Bavel							
	Sporthal de Doelen	122	130					
	Vastgoedbeheer	580	298					
	Sportaccommodaties	200						
	Bovenwijkse watermaatregelen nieuwbouwlocaties	150						
	Stad in een park	250						
	Levensbos	75	75	75	61			
	Landschapsverbetering Singelstructuur	380	303					
	Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast, waterrecreatie en waterkwaliteit	675	176					
	Openbare ruimte en pleinenaanpak (bestuursakkoord)	200						
	Openbare ruimte: water nautisch beheer	85						
	Openbare ruimte: wegen (instandhouding)	1.513						
	Openbare ruimte: bomen (instandhouding)	200						
	Civieltechnische kunstwerken (instandhouding)	848						
Uitvoering		5.278	982	75	61			
Totaal		53.978	52.819	43.174	41.462	223.749	522.200	512.100

Afval

De investeringen zijn bedoeld voor de jaarlijkse vervanging en uitbreiding van de ondergrondse containers, de minicontainers en de rolcontainers.

Beleidsdoelen droogte, hitte, wateroverlast, waterkwaliteit en waterrecreatie

Door de klimaatverandering, de energietransitie en de woningbouwopgave ligt er druk op de openbare ruimte. De investeringen binnen dit thema worden ingezet om de doelen voor klimaat te behalen. Daarnaast zetten we in op een balans tussen ecologische doelstellingen en waterrecreatie en werken we mee aan de doelstellingen vanuit Kader Richtlijn Water (KRW). De meerjarenplanning is geactualiseerd.

Openbare ruimte: Bomen (instandhouding)

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor bomen. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Bovenwijkse watermaatregelen nieuwbouwlocaties

Het budget wordt ingezet om effecten van nieuwbouwlocaties op het gemeentelijk watersysteem op te kunnen vangen.

Landschapsverbetering Singelstructuur

Met deze middelen geven we invulling aan het Uitvoeringskader binnensingel 2016-2056. Het budget is bedoeld om een stadspark aan te leggen en een dubbele bomenrij te realiseren als aanvulling op bestaande projecten.

Levensbos

In 2024 is begonnen met het aanleggen van het Levensbos waarin inwoners hun herinneringen kunnen delen. Een belangrijk onderdeel van het plan is dat inwoners van Breda het bos via een donatie mogelijk maken en daarmee een herinnering kopen in het Levensbos. Daarnaast hebben we een subsidie ontvangen vanuit het Groen Ontwikkelfonds Brabant. De verdere aanleg vindt plaats in de periode t/m 2029.

MFA Bavel

In 2026 ronden we de voorbereidingen voor de bouw van de MFA Bavel af en starten we met de realisatie. Oplevering en ingebruikname zijn voorzien in 2027.

Openbare ruimte; stedelijk groen (instandhouding)

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor stedelijk groen. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Openbare ruimte en pleinenaanpak (bestuursakkoord)

In het bestuursakkoord is een investeringsimpuls 'Openbare ruimte en pleinenaanpak' opgenomen van € 6 miljoen. Daarmee verbeteren we de kwaliteit van de openbare ruimte. Van deze middelen is € 4 miljoen bedoeld als bijdrage voor het realiseren van groene straten en pleinen. De overige € 2 miljoen wordt ingezet voor het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte. In het SIP is de verdeling over de jaren verder uitgewerkt. In 2026 werken we onder andere aan de volgende projecten: het Jack van Gilsplein, het Haagpark-Scheldestraat, het Schoolakkerplein en het Chassépark.

Water nautisch beheer

Dit budget wordt ingezet voor de instandhouding van de aanlegplaatsen van de bootjes in de singel en rivieren.

Openbare ruimte; wegen (instandhouding)

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor wegen. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven. De meerjarenplanning is meerjarig geactualiseerd.

Openbare ruimte; openbare verlichting (instandhouding)

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor openbare verlichting. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om het areaal te verduurzamen en zo op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Riolering (instandhouding)

In het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering zijn investeringen opgenomen voor de verbetering en vervanging van de riolering, waaronder klimaatadaptieve maatregelen om op onderhoudsniveau basis te beheren. Het investeringsvolume per jaar is aangepast aan het GPSWR 2025-2029.

Civieltechnische kunstwerken (instandhouding)

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor civiele kunstwerken (bruggen, viaducten, kademuren etc.). De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Sportaccommodaties

De inventarisaties voor het IHP sport maken duidelijk dat Bredase sportvoorzieningen vragen om investeringen. Vooruitlopend op het IHP Sport wordt er voor 2026 en de jaren 2027 en 2028 € 1,0 miljoen investeringsruimte gereserveerd voor dergelijke investeringen.

Sporthal De Doelen Princenhage

Ook in 2026 zetten we de ontwikkeling van de nieuwe sporthal in Princenhage voort. De nieuwe Doelen gaat er komen. De realisatie wordt meegenomen in de stadsbrede investeringsafweging en vindt plaats in een getemporeerd tempo. We ronden de ambitiefase af en kiezen voor een sporthal met twee zalen, waarmee we zowel de sportbeoefening van Princenhage als wel op stadsniveau kunnen inspelen op de groeiende behoefte aan basketbalfaciliteiten. Gezien de complexiteit van het project blijven

we zorgvuldig sturen op haalbaarheid en ruimtelijke procedures. Wij streven ernaar om de bouw in 2030 te laten aanvangen.

Stad in een Park

In het bestuursakkoord is een investeringsimpuls van € 0,5 miljoen opgenomen voor groen en extra bomen om onze ambitie 'Stad in een Park' waar te maken. In het SIP zijn deze gelden verdeeld over de jaren 2024-2026.

Vastgoedbeheer

In 2026 gaan we door met het verduurzamen van de gemeentelijke panden. Daarnaast voeren we functionele aanpassingen door die het gebruik van accommodaties en de exploitatie daarvan verbeteren. De maatschappelijke waarde van deze accommodaties neemt daardoor toe. Verder treffen we maatregelen om aan wet- regelgeving te voldoen en verbeteren we de toegankelijkheid van onze panden. Tevens is in de begroting 2026 en verder bewaar erfgoed ondergebracht bij Vastgoedbeheer. Dit betreft zowel de voorbereiding voor het nieuwe Stadsdepot dan wel investeringen ten behoeve van de huidige depots.

Veilige Stad

Werkbudget diverse kleine noodzakelijke directe investeringen (w.o. camera's) om de veiligheid in de stad te behouden en te vergroten.

Wilhelminapark

De investering betreft langere termijn aanpak verbetering Wilhelminapark.

Willemsbrug

Het herstel van de Willemsbrug betreft een instandhoudingsinvestering en uitvoering vindt plaats in 2026 en 2027.

Groene schoolpleinen

Het investeringsbudget voor groene schoolpleinen is uit het SIP gehaald, aangezien de bijdrage aan groene schoolpleinen geen investerings-, maar exploitatiebudget betreft. In het exploitatiebudget is dan ook rekening gehouden met bijdragen voor de aanleg van diverse groene schoolpleinen.

Kaderrichtlijn Water (KRW)

In eerdere begrotingen waren bedragen in het SIP opgenomen voor de Kader Richtlijn Waterdoelstellingen. Er is dit jaar, zoals toegelicht in het hoofdstuk van het SIP, nadrukkelijk gekeken naar realistische planningen. De eerdere bedragen waren ramingen: er is nog geen plan. Er vinden op dit moment onderzoeken plaats naar de fysisch-chemische maatregelen die nodig zijn om de KRW-doelstellingen te halen. Dit onderzoek wordt eerst afgewacht: op basis van deze resultaten volgen er concrete projecten, waarmee de benodigde investeringsvraag opnieuw voorgelegd wordt. Tegelijkertijd worden, met de investeringen behorend bij het beleidsdoel Droogte, hitte, wateroverlast, waterkwaliteit en waterrecreatie, stappen gezet die bijdragen aan de KRW-doelstellingen.

RESERVES

Bedragen x €1.000

Basis op Orde in Breda	Stand 1-1-2026	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2026
Reserve Kapitaalgoederen	2.262	2.936	5.199
Exploitatiereserve programma 4	3.469	-3.149	321
Investeringsreserve programma 4	6.333	-200	6.133
Totaal	12.065	-412	11.652

Reserve kapitaalgoederen

Dit is een nieuwe reserve die voor 7 jaar is ingesteld bij de actualisatie van het Beleidskader beheer kapitaalgoederen openbare ruimte Breda. In 2026 voegen we € 2,9 miljoen toe aan deze reserve. De reserve wordt gebruikt om extra kosten vanuit inspecties en maatregelen op te kunnen vangen, die nu nog onvoldoende in beeld zijn.

Exploitatiereserve

De middelen worden ingezet voor het verhogen van onderhoudsniveau van dorpen en wijken, het experiment gesloten coffeeshops en het integraal huisvestingsfonds.

Investeringsreserve

De onttrekking betreft de kapitaallasten van de kredieten die door de investeringsreserve worden gedekt.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

Basis op Orde in Breda	Stand 1-1-2026	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2026
Voorziening wet AppA	7.483	-157	7.325
Onderhoud Vastgoedbeheer	21.362	-1.628	19.734
Voorziening openbare ruimte onderhoud	999	-71	927
Achterstallig onderhoud verhardingen	2.904	-1.156	1.748
Voorziening van derden verkregen middelen (44.2)	130	125	255
Voorziening riolering	448	-448	0
Totaal	33.325	-3.335	29.990

Voorziening wet AppA

De voorziening bevat pensioenreserveringen en wachtgelden van voormalige politieke ambtsdragers (wethouders). De AppA-voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van de extern opgestelde berekeningen van de pensioenverplichtingen aan (voormalige) politieke ambtsdragers.

Onderhoud vastgoedbeheer

De cijfers zijn gebaseerd op de actuele stand van de voorzieningen volgens de jaarrekening 2024 en de begrote dotaties en onttrekkingen in 2025 en 2026.

Voorziening openbare ruimte onderhoud

De cijfers zijn gebaseerd op de actuele stand van de voorzieningen volgens de jaarrekening 2024 en de begrote dotaties en onttrekkingen in 2025 en 2026.

Achterstalligheid onderhoud verhardingen

In 2014 is besloten een bedrag te reserveren voor het inlopen van achterstallig onderhoud aan de verhardingen. Wanneer het kwaliteitsniveau weer op peil is, wordt de dekking van toekomstig (instandhoudings)onderhoud via de onderhoudsvoorziening geregeld. Uit nieuwe inspecties is meer achterstalligheid gebleken. In 2023 is daarom een dotatie van € 5,8 miljoen gedaan aan deze voorziening. De realisatie staat geprogrammeerd t/m 2027.

Voorziening afvalservice

De voorziening afvalservice is bedoeld om de lasten en baten te egaliseren voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval.

Voorziening riolering

De voorziening riolering is bedoeld voor de egalisatie van de tarieven voor rioolheffing en het opvangen van financiële tegenvallers. De tarieven voor de rioolheffing liggen in 2026 conform het bestuursakkoord, 2% hoger dan in 2025. We begroten dotaties of onttrekkingen om aan het eind van de periode van het Stedelijk Waterplan op nul uit te komen. Daarnaast wordt het resultaat vanuit de riolering elk jaar ten laste of ten gunste van de voorziening gebracht. De voorziening wordt betrokken in het nieuwe Stedelijk Waterplan 202-2028. Door rente- en prijsstijgingen teren we fors in op de egalisatievoorziening. Voor 2026 is een onttrekking begroot van € 0,45 miljoen, waarmee de voorziening naar nihil gaat.

BELEIDSSTUKKEN

Naam document	Soort document	Jaar
Veiligheid programma 2019-2023	Kaderstellend	2019
Nota herijking harddrugsbeleid	Kaderstellend	2018
Beleidsregels omtrent coffeeshops	Kaderstellend	2025
Beleidsregels handhaving experiment geslotencoffeeshopketen	Kaderstellend	2025
Uitwerkingskader Vergunningverlening, toezicht en handhaving Breda	Kaderstellend	2020
Visie openbare ruimte Breda 2020	Kaderstellend	2009
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2012
Beleidsregels locatiekeuze centrale verzamelplaatsen voor het aanbieden van inzamelmiddelen van huishoudelijk afval	Kaderstellend	2017
Actualisatie beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte 2024-2028	Kaderstellend	2018
Het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering 2025-2029	Kaderstellend	2019
Afvalstoffenverordening	Kaderstellend	2025
Aanwijzingsbesluit ondergrondse containers voor huishoudelijk restafval	Kaderstellend	2024
Beleidsregels omtrent inzameling restafval Procedure invoering ondergrondse inzameling afval	Kaderstellend	2017
Bredase uitwerking Van Afval Naar Grondstof	Kaderstellend	2016
Bredaas Waterkompas 2016	Kaderstellend	2016
Visie op vastgoed	Kaderstellend	2016
Nota Sportaccommodaties en financiën	Kaderstellend	2016
Nota Bewegingsruimte	Kaderstellend	2015
Team Breda: Visie op sport & bewegen 2017-2030	Kaderstellend	2017
Robuuste aanpak verduurzaming van de Bredase vastgoedportefeuille	Kaderstellend	2016
Bestuursakkoord 2022-2026 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022
Uitgangspunten Dienstverlening	Kaderstellend	2024
Veiligheidsvisie 2030	Kaderstellend	2025

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma. Voor de specifieke bijdragen, de belangrijkste beleidsontwikkelingen en de risico's verwijzen we naar de paragraaf Verbonden partijen.

 GR Regio West-Brabant	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 Midwaste	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 Zorg- en Veiligheidshuis Breda	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2026

BEGROTING 2026

ORGANISATIE EN FINANCIËN

HET PROGRAMMA IN BEELD

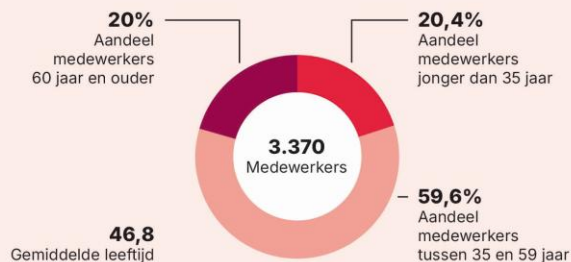
Financiële kengetallen

 16,99%
Solvabiliteitsratio

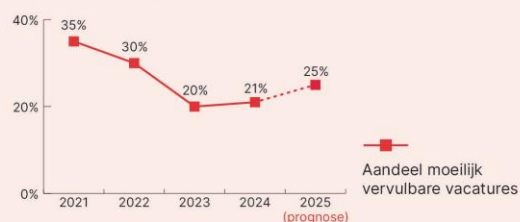
 64,80%
Netto schuldquote

 2,0
Weerstandratio

Medewerkers

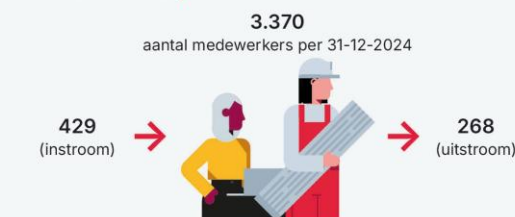
Aandeel moeilijk vervulbare vacatures

Digitale veiligheid

Personeelsverloop

Kengetallen begroting 2026.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieve overzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlagen.

ONZE AMBITIE

Als gemeente willen we al onze ambities, taken en uitdagingen uitvoeren, terwijl we ook regelmatig een crisis moeten managen. Dat vraagt om een gemeentelijke organisatie die dat aankan. Een organisatie die goed is in wat ze doet en die doet wat ze zegt en zegt wat ze doet. Een organisatie die er bewust voor kiest om divers en inclusief te zijn, zodat alle inwoners van Breda zichzelf erin herkennen en de gemeente zien als een betrouwbare overheid.

We willen een organisatie zijn waar mensen met verschillende kwaliteiten werken, die goed zijn in hun vak, die op elkaar kunnen bouwen en die voelen dat ze elkaar versterken. Die integraal een vraagstuk oppakken en elkaar waar nodig opzoeken. En die samen ook onverwachte (crisis)situaties aankunnen. Daarom blijven we ons vakmanschap ontwikkelen. We zijn nooit uitgeleerd.

We willen 'in control' zijn en ervoor zorgen dat iedereen weet hoe we de dingen doen. Dat vraagt om een organisatie waarin de werkprocessen goed op orde en zo veel mogelijk gedigitaliseerd zijn. Waarbij mensen vanuit heldere opdrachten werken en afspraken nakomen vanuit duidelijke rollen en taken. Waarbij iedereen om kan gaan met de vragen en dilemma's die dagelijks op ons pad komen. En als we er (samen) niet uitkomen, geven we dat aan en vragen we om hulp. Zo kunnen we ons werk efficiënt en effectief uitvoeren, met waar nodig ruimte voor maatwerk.

Tot slot willen we een organisatie zijn die kansen ziet en die flexibel, creatief en innovatief is. Veranderingen zijn er immers altijd. Daarom denken en werken we integraal op een toekomstgerichte manier. We werken samen met elkaar en met onze inwoners en partners in de stad, ieder vanuit zijn eigen rol, opdracht, deskundigheid én hart.

Thema Een toekomstbestendige organisatie

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Organisatieontwikkeling: FIT voor de Toekomst

Als organisatie willen we maximaal bijdragen aan een groene, grenzeloze en gastvrije stad. Daarom blijven we onszelf continu ontwikkelen via het uitvoeringsprogramma FIT voor de Toekomst 2024-2026. Onze medewerkers zijn de kracht achter ons werk. Daarom zorgen we ervoor dat zij de juiste vaardigheden hebben, goed samenwerken en flexibel kunnen inspelen op veranderingen. We willen daarnaast de kwaliteit en effectiviteit van ons werk verbeteren. Daarom investeren we in basiswerkwijzen en (vooral digitale) vernieuwing en innovatie. Hiermee kunnen we ook invulling geven aan de taakstelling binnen de organisatie.

Aantrekkelijk werkgeverschap

We willen dat mensen graag in en voor Breda werken. Daarvoor is het belangrijk dat we aantrekkelijk zijn als werkgever. De arbeidsmarkt is krap, zeker in de publieke sector. Tegelijkertijd krijgen gemeenten steeds meer taken en verantwoordelijkheden. We willen goede mensen aantrekken én behouden. Daarom zorgen we voor een goede start voor nieuwe collega's. Een warm welkom helpt hen om zich snel thuis te voelen. Ook investeren we in goed leiderschap. Leidinggevendens spelen immers een grote rol in het werkplezier van medewerkers. We willen dat iedereen zich kan ontwikkelen en prettig kan werken, op kantoor en thuis.

Veilige en vitale organisatie

Iedereen moet veilig en gezond kunnen werken bij de gemeente Breda. We willen dat medewerkers zich bewust zijn van hun rol in een veilige werkomgeving. We zorgen voor duidelijke gedragsregels en een cultuur waarin ethisch gedrag normaal is. Verder helpen we medewerkers om weerbaar te zijn tegen ongewenst gedrag en risico's. Ook zorgen we voor goede ondersteuning voor medewerkers die te maken krijgen met agressie of intimidatie. We investeren in vitaliteit en mentale gezondheid. Elke afdeling maakt een eigen plan om ziekteverzuim te verminderen. Samen met partners werken we aan een gezonde werkomgeving. We zorgen dat medewerkers weten waar ze terecht kunnen met zorgen of meldingen. Zo bouwen we aan een open en veilige organisatie.

Diversiteit en inclusie

Het beleidskader Inclusief Samenleven is in december 2024 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin staat dat Breda een gemeente is waar onze diversiteit onze kracht is, medewerkers zich thuis, verbonden en gewaardeerd voelen en waar we gezamenlijk streven naar een inclusieve en gelijkwaardige organisatie.

Lerende organisatie

We willen een organisatie zijn die blijft leren en zich aanpast aan veranderingen. Daarom bieden we medewerkers en leidinggevendenden veel mogelijkheden om zich te ontwikkelen. We stimuleren het delen van fouten en successen, en moedigen experimenteren en reflecteren aan. We richten ons op jong talent én op de ontwikkeling van onze huidige medewerkers. Zo blijven we flexibel en wendbaar. We maken leren makkelijk en toegankelijk, en gebruiken ook nieuwe middelen, zoals AI, om leren leuker en effectiever te maken. We benutten de kennis die al in huis is.

Duurzaamheid

We voldoen aan de wettelijke duurzaamheidseisen en zetten waar mogelijk extra stappen. De gemeente wil vanaf 2026 minimaal 12% CO₂-reductie behalen op haar eigen uitstoot ten opzichte van 2019. Voor de verduurzaming van de gemeentelijke bedrijfsvoering zetten we in op een verlaging, met als einddoel een volledig CO₂-neutrale bedrijfsvoering in 2044. Daarnaast streven we naar zo min mogelijk restafval (zero waste). We zetten in op bewustwording bij onze medewerkers. Dat doen we voor alle relevante aspecten, zoals mobiliteit, afval en IT-gedrag.

Verbeteren van processen

In 2026 blijven we investeren in het verbeteren van onze processen om de kwaliteit te verhogen. Doelen zijn daarbij het behouden en verhogen van de kwaliteit van onze dienstverlening, het beperken van de uitvoeringslasten en verdere digitalisering. We realiseren de taakstelling van € 1,75 miljoen op personeel en ICT. Dat doen we zo veel mogelijk door de inzet van slimme technologie.

Communicatie

De gemeente wil een betrouwbare overheid zijn en met communicatie bijdragen aan de maatschappelijke opgaven. We communiceren als gemeente begrijpelijk, eerlijk en persoonlijk. Hierdoor kunnen mensen die bijvoorbeeld laaggeletterd zijn onze communicatie ook begrijpen. Onze communicatie is dan ook eenvoudig, herkenbaar, tijdig en relevant.

Digitalisering en gegevensbescherming

De strategie voor digitalisering wordt de komende jaren verder versterkt met een nieuw speerpunt: het vergroten van de digitale weerbaarheid van onze medewerkers. We investeren in het verbeteren van hun digitale vaardigheden, zodat zij bewust, veilig en effectief kunnen werken in een steeds digitalere omgeving. Daarbij is er aandacht voor thema's als gegevensbescherming, datageletterdheid, kunstmatige intelligentie, informatiebeheer en duurzaamheid. Dit is nodig om te versnellen op het gebied van digitalisering en om te kunnen blijven innoveren.

Daarnaast liften we mee op landelijke ontwikkelingen rondom digitale soevereiniteit en de aanpak van cybercrime. We zetten in op meer samenwerking en collectivisering, zodat we als gemeente sterker staan in een digitale wereld die voortdurend verandert. De gegevens van onze inwoners en bedrijven blijven we zo goed mogelijk beschermen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Aantrekkelijk werkgeverschap

- We starten met een gemeentebreed introductieprogramma voor nieuwe medewerkers.
- We organiseren centrale introductiedagen voor nieuwe collega's.
- We versterken ons werkgeversmerk en richten campagnes op jongeren en moeilijk vervulbare functies.
- We vernieuwen onze sollicitatieprocedure voor een betere match.
- We breiden het aantal stageplekken uit en werken samen met scholen.
- We gebruiken inzichten uit gesprekken met medewerkers om ons beleid te verbeteren.

- We implementeren een nieuwe regeling reiskosten woon-werk die voldoet aan de Cao gemeenten en bijdraagt aan onze aantrekkelijkheid als werkgever.

Veilige en vitale organisatie

- We geven trainingen over het omgaan met agressie, integriteit en verzuim.
- We stellen alarmeringsknoppen beschikbaar voor medewerkers.
- We stimuleren gesprekken over integriteit en morele dilemma's.
- We voeren een plan uit voor veilige publieke dienstverlening en integriteit.
- We actualiseren onze risico-inventarisaties en voeren maatregelen uit.
- We verstevigen het thema duurzame inzetbaarheid.
- We gebruiken data om risico's te analyseren en vitaliteitsprogramma's te maken.
- We onderzoeken de beste aanpak voor de uitvoering van de regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA).

Diversiteit en inclusie

- We gaan de 3 ontwikkelijnen uit het beleidskader implementeren.
 - Ontwikkelijn 1: Zo buiten, zo binnen
 - Ontwikkelijn 2: Actieve inclusie
 - Ontwikkelijn 3: Toegankelijke organisatie

Lerende organisatie

- We verbreden de inzet van de methodiek Samen Werkend Ontwikkelen.
- We zetten in op teamontwikkeling en leiderschap bij veranderingen.
- We gebruiken vooral de kennis die we al in huis hebben.
- We maken AI-leermiddelen beschikbaar, zoals avatars voor gespreksvaardigheden.
- We stimuleren informeel en praktijkgericht leren.
- We bieden een breed aanbod aan leeractiviteiten.
- We richten ons op jong talent én op ervaren medewerkers.

Duurzaamheid

- We volgen minimaal de wetgeving en passen die toe. Daar waar mogelijk lopen we hierop voor.
- We schrijven nieuw intern beleid voor de verduurzaming en CO₂-reductie van onze eigen bedrijfsvoering. Hierin worden ook eventuele nieuwe doelstellingen vastgelegd.
- We blijven aangesloten bij het programma van de CO₂-prestatieladder en monitoren en rapporteren aan de hand van deze systematiek. In 2026 bereiden we ons voor op certificering voor het volgende niveau (niveau 2) van de CO₂-prestatieladder.
- We betrekken nieuwe domeinen bij het thema Duurzame Overheid (IT, facilitair, wijkzaken en inkoop & aanbestedingen) als aanvulling op de bestaande domeinen (wagen- en machinepark, SIB en vastgoed). Op deze domeinen versnellen we de CO₂-reductie actief door gerichte pilots en projecten.
- We verduurzamen het aanbod in ons bedrijfsrestaurant en gaan bewuster om met voedselverspilling.
- We doen mee aan diverse actieweken om het bewustzijn over duurzaamheid te vergroten. We doen pilots en zoeken naar nieuwe samenwerkingsverbanden.
- We stimuleren duurzame mobiliteitsvormen voor onze medewerkers, zoals fiets en openbaar vervoer.

Verbeteren van processen

- We blijven onze belangrijkste processen verbeteren. Dat doen we vanuit een standaardwerkwijze: veel processen hangen immers met elkaar samen en het is een noodzakelijke basis voor digitalisering en automatisering.
- We behalen een besparing van € 1,75 miljoen op personeel en ICT. Dat doen we zo veel mogelijk door te investeren in het automatiseren van processen, robotisering, digitalisering en de

inzet van AI. Daarbij respecteren we natuurlijk de geldende kaders, waaronder informatiebeveiliging en privacy.

- In 2026 gaan we een nieuw financieel systeem gebruiken. Hierbij veranderen en standaardiseren we verschillende bestaande processen.
- We voeren het plan uit om inkomende subsidies sneller en gemakkelijker te verantwoorden.

Communicatie

- We werken voor deelgebieden concreter uit wat het betekent om persoonlijk, eerlijk en begrijpelijk te communiceren. Deze deelgebieden zijn: media/pers, interne communicatie, inwonersparticipatie, vertalingen en online communicatie. Ook voor communicatie in en over de openbare ruimte wordt dit uitgewerkt.
- We werken verder aan een herkenbare toon, taal en stijl.
- We zorgen ervoor dat we onze kanalen toekomstbestendig inzetten. We bereiken onze inwoners onder andere via social media. Die kanalen maken de interactie tussen overheid en inwoners toegankelijk en eenvoudig. We zien echter dat de betrouwbaarheid van social media onder druk staat. De manier waarop en de mate waarin ze worden gebruikt, verandert ook. Daarom investeren we in de eerste plaats in krachtige eigen kanalen, zoals onze website, een digitale nieuwsbrief en een mijn-omgeving.

Digitalisering en gegevensbescherming

- We blijven investeren in innovatie en digitalisering die relevant is voor onze maatschappelijke opgaven.
- We investeren continu in (nieuwe) technieken om te voorkomen dat onbevoegden toegang kunnen krijgen tot onze gegevens.
- We blijven al onze medewerkers actief trainen om alert te zijn en te blijven op digitale dreigingen.
- We werken aan procesinrichtingen en procesoptimalisaties om de bescherming van de gegevens zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten.
- We sluiten aan bij landelijke ontwikkelingen op het terrein van digitale transformatie.

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set (beleids)indicatoren. Daarmee geven we, naast de begrotingstekst en de financiële overzichten, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 107 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (21 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator betrekking op heeft.

Dit programma bevat 5 beleidsindicatoren. Voor alle indicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 12 september 2025.

Thema-indicatoren

Indicator: Formatie

Omschrijving: Formatie in Fte per 1.000 inwoners

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
10,77	11	11,92		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Apparaatskosten

Omschrijving: Kosten per inwoner

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Kosten per inwoner

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
1063,78	1224,53	1367,23		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Externe inhuur in %

Omschrijving: Kosten als % van de totale loonsom

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Kosten als % van de totale loonsom

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
18,82	21,08	20,07		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Ziekteverzuim

Omschrijving: Verzuimdagen als % van het aantal beschikbare dagen per jaar

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
6,54	6,43	7,34	6	6

Toelichting: In de afgelopen jaren zijn verschillende beheersmaatregelen ingezet om verzuim te voorkomen en de duur van het verzuim te beperken. Het ziekteverzuimpercentage is zowel landelijk als bij de gemeente Breda de afgelopen jaren verder gestegen. Gemeente Breda streeft naar het landelijk gemiddelde van de sector openbaar bestuur en overheidsdiensten, waartoe gemeenten behoren.

Indicator: Bezetting

Omschrijving: Bezetting in Fte per 1.000 inwoners

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
10,61	11,4	12,21		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Thema Solide financiën

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We zijn een betrouwbare overheid voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en andere overheden. Dat is ook te zien aan ons financiële beleid. We presenteren een sluitende begroting. Ook zorgen we voor een buffer om financiële risico's op te kunnen vangen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Financieel solide

We zorgen voor een goede financiële basis voor Breda. Het ravijnjaar 2026 wordt wat gedempt vanuit het Rijk, maar er zijn nog steeds financiële risico's en onzekerheden. Denk hierbij aan risico's bij het aangaan van grote gebiedsontwikkelingen. Onzekerheden zien we ook in het sociaal domein, waar we nog niet voldoende geld krijgen van het Rijk voor de kosten die we maken.

Voor deze risico's en onzekerheden hebben we een financiële buffer. We sturen op de verlaging van risico's en voldoende eigen vermogen. We zorgen dat de weerstandsratio minimaal 1,4 is. Zo zijn we voldoende in staat om financiële risico's op te kunnen vangen.

Als we zien dat een risico onverhoopt werkelijkheid wordt of als onze financiële positie op een andere manier negatief beïnvloed wordt, dan gaan we meteen aan de slag. Dat is te zien in deze begroting, waarin we de aanvullende keuzes uit de kadernota 2025 uitwerken.

De weerstandsratio geeft aan welk vermogen we beschikbaar hebben om de risico's af te dekken. Hoe hoger de algemene reserve, hoe hoger de weerstandsratio, hoe hoger de capaciteit om risico's af te dekken. In de kadernota 2025 gaven we aan dat de financiële grens voor ons ligt op een aanvaardbaar weerstandsratio van 1,4.

Vooraf bij de investeringen in de grote gebiedsontwikkelingen zijn de risico's en onzekerheden hoog. Om deze risico's op te kunnen vangen, wordt er tussen 2026 en 2029 in totaal € 15,15 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Hierdoor stijgt de weerstandsratio van 1,8 naar 2,0. Dit biedt ruimte om tot maximaal € 30 miljoen aan extra risico's, voor de grote gebiedsontwikkelingen toe te voegen. De weerstandsratio blijft dan op de aanvaardbare grens van 1,4.

Voorspelbare lastendruk

Voor inwoners en bedrijven streven we naar beheersbare kosten. Voor 2026 hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De ozb voor woningen en niet-woningen blijft gelijk.
- De rioolheffing stijgt met 2%.
- De afvalstoffenheffing stijgt ook met 2%.

Transparante verantwoording

We blijven onze planning & controlproducten continu evalueren en verbeteren. Deze begroting ziet er daarom anders uit dan de vorige. Vooral in programma 1 zetten we stappen om de inhoud, de financiën en de indicatoren beter op elkaar aan te laten sluiten. Deze ontwikkeling trekken we in 2026 door naar de rest van de begroting. We stimuleren concreet taalgebruik en het gebruik van technologische hulpmiddelen bij het schrijven van de teksten.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Een toekomstbestendige organisatie	101.113	105.094	105.294	104.882	102.557	102.538
Solide financiën	2.311	8.107	6.247	19.241	32.007	43.014
Algemene reserve programma 5	4.573	8.202	13.203	11.730	12.950	16.179
Begrotingsreserve	162	147	149	152	154	157
Investeringsreserve programma 5	1.673	63	33	33	33	33

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal Lasten	109.832	121.613	124.927	136.038	147.702	161.922
Baten						
Een toekomstbestendige organisatie	11.771	9.070	8.866	8.866	8.866	8.866
Solide financiën	525.420	551.476	555.752	567.117	570.795	585.699
Algemene reserve programma 5	1.275	2.340	0	0	0	0
Exploitatiereserve programma 5	629	317	1.513	0	0	0
Investeringsreserve programma 5	1.062	91	91	91	91	91
Totaal Baten	540.157	563.295	566.222	576.075	579.752	594.656
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-430.325	-441.681	-441.296	-440.037	-432.051	-432.734

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Een toekomstbestendige organisatie

Binnen dit thema vallen de totale kosten voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Hieronder vallen de kosten voor de overhead van de ambtelijke organisatie, zoals leidinggevenden, teamleiders en secretariële ondersteuning. Verder vallen hier alle kosten onder van de volgende organisatieonderdelen:

- Regie Data & Informatie
- Financiën, inkoop en juridische zaken
- Human Resources
- Servicecentrum
- Huisvestingskosten die niet direct voor het primaire proces worden gemaakt (Stadskantoor en districtsposten)

De lasten in de begroting 2026 zijn € 0,2 hoger dan in de begroting 2025. Dit zijn daarvoor de belangrijkste redenen:

- We hebben hogere overheadkosten door een indexering voor prijsontwikkeling (€ 0,5 miljoen).
- Het reëel begroten vanuit de kadernota 2025 voor de organisatie leidt tot hogere lasten (€ 1,1 miljoen) in 2026.
- Het reëel begroten van de WGA-uitkeringen leidt tot hogere lasten (€ 0,4 miljoen) in 2026.
- We hebben hogere lasten (€ 0,3 miljoen) door gefaseerd beschikbaar gestelde middelen bij de begroting 2024 voor de toename van het datagebruik.
- Vanwege de vervanging van een aantal grote softwareapplicaties in 2025 zijn de begrote middelen voor SaaS-applicaties in 2025 hoger. In 2026 dalen de begrote lasten voor SaaS-applicaties met € 1,1 miljoen.
- Vanuit de kadernota 2024 ligt er een extra taakstelling (€ 1,75 miljoen) op de organisatie (efficiënter werken). Dit leidt tot een daling van de lasten in 2026.
- Door een eenmalige subsidie in 2025 voor Leren en Ontwikkelen (€ 0,6 miljoen) dalen de lasten in 2026.
- Voor een nieuwe regeling reiskosten woon-werk, die voldoet aan de Cao gemeenten, is structureel € 1,9 miljoen beschikbaar gesteld.

De baten dalen met € 0,2 miljoen ten opzichte van 2025. Enerzijds stijgen de baten met € 0,4 miljoen door het reëel begroten van de opbrengst van de WAO-gedifferentieerde premies als dekking van de hogere WGA-uitkeringen en een indexering voor prijsontwikkeling op de inkomsten. Anderzijds

leidt een eenmalige subsidie in 2025 voor Leren en Ontwikkelen tot een daling van de baten met € 0,6 miljoen.

Solide financiën

Het thema Solide financiën gaat over de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente en de kosten en opbrengsten voor:

- de algemene uitkering
- lokale heffingen
- onroerendezaakbelasting (ozb)
- toeristenbelasting
- overige algemene dekkingsmiddelen
- financieringsfunctie
- dividenden en onvoorzien
- te betalen vennootschapsbelasting (vpb)

De lasten nemen af met € 1,9 miljoen in vergelijking met de begroting 2025. Dit zijn daarvoor de belangrijkste redenen:

- Voor treasury zijn lagere lasten geraamd (€ 0,3 miljoen). Meer uitleg over het treasury-resultaat vindt u in de paragraaf Financiering.
- Vanuit de kadernota 2025 wordt een besparing van € 0,3 miljoen gerealiseerd op de post Onvoorzien.
- We moeten in 2026 meer vennootschapsbelasting (vpb) betalen. Dit komt doordat enkele grote grondexploitaties afgesloten worden met winst. Omdat we meer winst maken, betalen we ook meer vpb. We weten nog niet precies hoeveel extra belasting we moeten betalen. Dat hangt af van de werkelijke resultaten en de fiscale verwerking. Gebaseerd op de uitkomsten in vorige jaren, zal dit tussen de € 0,5 miljoen en € 1,1 miljoen zijn. We houden daarom in de begroting rekening met een gemiddelde extra belastinglast van € 0,8 miljoen.
- Onder dit thema worden ook voorlopige reserveringen opgenomen, zoals de stelpost begrotingssaldo. Hierin zit onder meer de reservering voor het meerjarenperspectief. Ten opzichte van de begroting 2025 nemen de lasten op deze stelposten af met € 2,2 miljoen. Deze stelposten kunnen jaarlijks veranderen.

De inkomsten stijgen met € 4,3 miljoen in vergelijking met de begroting 2025. De belangrijkste reden:

- De uitkering vanuit het gemeentefonds verandert jaarlijks. Meestal neemt het bedrag toe. In 2026 ontvangen we € 4,6 miljoen meer dan in 2025.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings- uitgaven in dit programma	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030-2034 (bruto)	Planning uitgaven 2035-2039 (bruto)	Planning uitgaven 2040-2044 (bruto)
	Bedrijfsvoering				1.705	9.480	9.180	10.360
	Wagenpark				8.001	730	1.615	770
Ambitie					9.706	10.210	10.795	11.130
	Bedrijfsvoering	1.367	1.850	2.355				
	Wagenpark	3.769	6.023	4.517	4.995	23.925	35.630	20.945
Plan		5.136	7.873	6.872	4.995	23.925	35.630	20.945
	Bedrijfsvoering	1.133						
	Wagenpark	2.295	2.200					
Uitvoering		3.428	2.200					
Totaal		8.564	10.073	6.872	14.701	34.135	46.425	32.075

Bedrijfsvoering

De investeringsmiddelen voor de bedrijfsvoering zijn vooral bedoeld voor investeringen in hardware.

Wagenpark

De investeringsmiddelen wagenpark zijn bedoeld voor de aanschaf van nieuwe en de vervanging van bestaande voertuigen en materieel binnen het gemeentelijke wagenpark.

RESERVES

Bedragen x €1.000

Organisatie en financiën van Breda	Stand 1-1-2026	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2026
Algemene reserve	108.344	13.203	121.548
Exploitatiereserve	1.513	-1.513	0
Begrotingsreserve	1.518	149	1.668
Investeringsreserve	2.522	-59	2.463
Totaal	113.897	11.781	125.679

De mutaties in de reserves verklaren we als volgt:

Algemene reserve

De algemene reserve zetten we in als onderdeel van het weerstandsvermogen dat is bedoeld om risico's op te vangen. Ook is het een spaarpot voor slechte tijden. Alle rekeningresultaten gaan jaarlijks naar de algemene reserve, tenzij daar iets anders over wordt afgesproken. De mutatie betreft de rentetoevoeging en extra dotaties om de reserve op peil te houden.

Om de risico's te beheersen en de financiële stabiliteit te waarborgen, wordt er tussen 2026 en 2029 in totaal € 15,15 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Dit om met name de risico's van de investeringen bij de grote gebiedsontwikkelingen te kunnen opvangen.

In de reserve is een bedrag van € 16,5 miljoen geblokkeerd voor de Noordelijke Rondweg. Dit bedrag wordt niet meegerekend met de weerstandscapaciteit.

Exploitatiereserve

Via de exploitatiereserve houden we bedragen tijdelijk vast om ze in volgende jaren in te zetten, zoals budgetoverhevelingen.

Begrotingsreserve

In het verleden gebruikten we de begrotingsreserve voor het wegvallen van jaarlijkse grote winstuitkeringen of om afkopsommen in de begroting op te vangen, zoals van de Provinciale Noord-Brabantse Elektriciteitsmaatschappij (PNEM) en de hogesnelheidslijn (HSL). Sinds 2016 zetten we de reserve in om een dekkingverschil voor de fietsenstalling op te lossen.

Investeringsreserve

Met deze reserve worden specifieke, door de gemeenteraad besloten investeringen mogelijk gemaakt.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

Organisatie en financiën van Breda	Stand 1-1-2026	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2026
Centrale personeelsvoorziening	327	-101	225
Voorziening verlofsparen	3.582	0	3.582
Totaal	3.909	-101	3.807

Centrale personeelsvoorziening

Deze voorziening is gevormd voor de kosten die worden verwacht voor voormalig onvrijwillig ontslagen personeel (dus niet wegens strafontslag, ouderdomspensioen of arbeidsongeschiktheid). Jaarlijks wordt een analyse gemaakt van de toekomstige verplichtingen. Tot en met eind 2027 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen.

Voorziening verlofsparen

Vanwege een aanpassing van de cao is sinds 2022 het zogenoemde verlofsparen mogelijk. Met deze nieuwe regeling kunnen medewerkers diverse soorten verlof in één keer omzetten in spaarverlof. Omdat er sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd waarschijnlijk niet gelijk is qua toevoegingen en opnamen, moet hier een voorziening voor worden gevormd. Jaarlijks wordt een analyse van de hoogte van de voorziening gemaakt, zodat deze toereikend blijft voor het totaal aantal uren spaarverlof.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Mandaatbesluit 2019	Kaderstellend	2019
Financiële Verordening gemeente Breda	Kaderstellend	2024
Financieel Beleid gemeente Breda	Kaderstellend	2024
Bestuursakkoord 2022 - 2026 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022
Controleverordening	Kaderstellend	2023
Controleprotocol voor de accountantscontrole	Kaderstellend	2023
Communicatiebeleid gemeente Breda	Kaderstellend	2025
Inkoop- en Aanbestedingsbeleid gemeente Breda	Kaderstellend	2017
Verordening 2021 voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Breda	Kaderstellend	2021

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma. Voor de specifieke bijdragen, de belangrijkste beleidsontwikkelingen en de risico's verwijzen we naar de paragraaf Verbonden partijen.

 Belastingssamenwerking West-Brabant GR Belastingssamenwerking West-Brabant	 13 Aantal deelnemers	 € 3.946.000 Bijdrage gemeente Breda in 2026
 ENEXIS NETBEHEER NV Enexis	 84 Aantal deelnemers	 Dividend i.p.v. bijdrage Bijdrage gemeente Breda in 2026
 brabant Water NV Brabant Water	 56 Aantal deelnemers	 Dividend i.p.v. bijdrage Bijdrage gemeente Breda in 2026
 bng bank van meerwaarde NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	 332 Aantal deelnemers	 Dividend i.p.v. bijdrage Bijdrage gemeente Breda in 2026

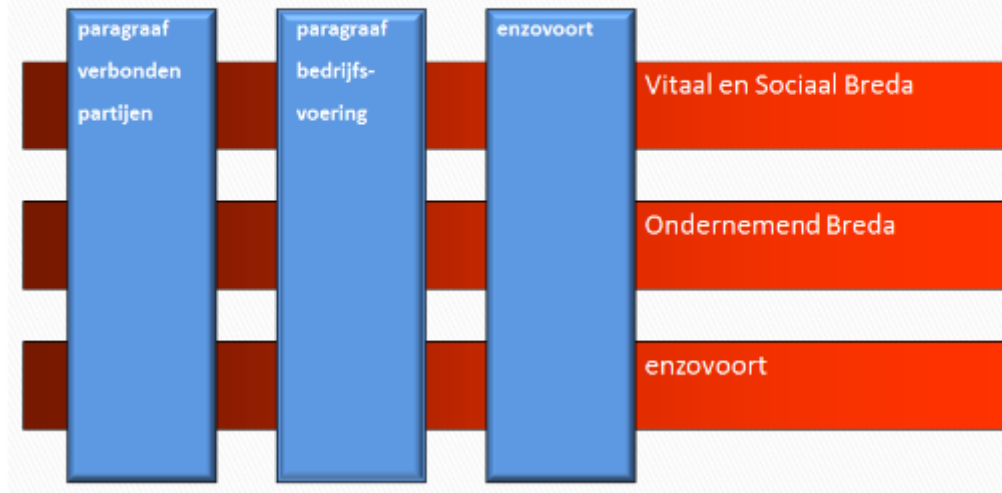
BEGROTING 2026

PARAGRAFEN

Inleiding paragrafen

Schema paragrafen/programma's

Volgens de begrotingsregels voor gemeenten (BBV) zijn er 7 verplichte paragrafen in de begroting: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Grondbeleid, Kapitaalgoederen, Verbonden partijen, Financiering en Bedrijfsvoering. Elke paragraaf start met een inleiding. Daarna leest u de aandachtspunten voor het begrotingsjaar 2026, vaak aangevuld met financiële informatie. De paragrafen zijn van invloed op de programma's en andersom, zoals in bovenstaande afbeelding te zien is.

Paragraaf Lokale heffingen

ALGEMEEN

In deze paragraaf geven we een toelichting op de heffingen en tarieven voor 2026. Daarbij gaan we in op:

- de algemene ontwikkelingen
- ons beleid op het gebied van lokale heffingen
- de begrote inkomsten per heffing
- de ontwikkeling van de gemeentelijke woonlasten
- de mate waarin de tarieven kostendekkend zijn
- de mogelijkheden voor kwijtschelding

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN

- Voor de begroting van de legesopbrengsten zijn we uitgegaan van de nieuwe Legesverordening 2026. Daarin staan alle activiteiten die met de leges verrekend mogen worden. De legesverordening is afgestemd op de invoering van de Omgevingswet (Ow) en de Wet kwaliteitsborging (Wkb) per 1 januari 2024. De kostendekkendheid van de leges mag niet meer bedragen dan 100%.
- Doordat er de komende jaren veel woningbouwprojecten op het programma staan, is de verwachting dat het aantal verleende vergunningen gaat stijgen. Daarmee nemen ook de opbrengsten uit leges toe. We halen naar verwachting een opbrengst van € 6,8 miljoen, mits de prognose van de woningbouwopgave gehaald wordt.
- In 2014 is de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van 5 naar 10 jaar. Dat veroorzaakte in de periode 2019-2023 een dip in het aantal aanvragen voor een reisdocument. Vanaf 2024 zien we juist een piek, die duurt tot 2029. Hierdoor stijgen de leges ten opzichte van 2023 met € 3,2 miljoen, waarvan € 1,5 miljoen uit gemeentelijke leges bestaat.
- In 2025 is de ozb eenmalig met 6% verhoogd, zodat we kunnen blijven investeren in de stad en de dorpen. De waardeontwikkeling van onroerende zaken was groter dan verwacht. Daardoor waren de inkomsten in 2025 € 1 miljoen hoger dan begroot.

BELEID LOKALE HEFFINGEN

In het bestuursakkoord hebben we afspraken gemaakt over de lokale heffingen:

- De lastendruk blijft de komende jaren voorspelbaar.
- De ozb voor niet-woningen en woningen blijft gelijk.
- De toeristenbelasting stijgt.
- De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend en wordt jaarlijks geïndexeerd met 2%.
- De rioolheffing is 100% kostendekkend en wordt jaarlijks geïndexeerd met 2%. Bij de doorrekening houden we rekening met maatregelen voor klimaatadaptatie binnen het rioleringsprogramma.

Voor de overige lokale heffingen gaan we uit van een indexering van 2,9%, behalve voor de reclamebelasting ondernemersfondsen en de Bedrijfsinvesteringszone (BIZ). Het tarief voor de naheffingsaanslagen voor parkeren wordt jaarlijks apart berekend op basis van de kosten.

Precario

De opbrengsten uit precario stijgen met € 0,03 miljoen. We indexeren de verwachte hogere opbrengst uit 2025 met 2,9%.

De Omgevingswet

- In onderstaand overzicht ziet u welke activiteiten we uitvoeren op basis van de Omgevingswet. Daarbij laten we ook het verwachte aantal vergunningaanvragen en de bijhorende opbrengst in 2026 zien. Die bedraagt € 6,8 miljoen. Dat bedrag ligt in lijn met de begroting 2026.
- Aanvragen die via een anterieure overeenkomst (AOK) lopen, zijn door het geringe aantal niet in deze berekening opgenomen. Ook de leges voor milieubelastende activiteiten

staan niet in dit overzicht omdat daar de kostendekkendheid niet bekend van is aangezien die worden behandeld door de OMWB.

- De tarieven zijn verhoogd met de jaarlijkse indexering. Als dat nodig is, passen we de tarieven nog aan om ze kostendekkend te houden.

Bedragen x € 1

Paragraaf	directe kosten	capaciteit	overhead	BTW	totaal kosten	Verwachte legesopbrengst 2026
0.00 Overig	222.779	492.885		46.783	762.447	
2.02 Voorfase		372.793	226.807		599.600	141.709
2.03 activiteiten bouwwerken		3.344.725	2.034.931		5.379.656	6.546.367
2.04 activiteiten cultureel erfgoed		44.454	27.046		71.500	52.254
2.07 aanlegactiviteiten		40.975	24.929		65.904	32.050
2.08 overige activiteiten		126.863	77.183		204.046	83.276
2.09 maatwerkvoorschriften						
2.10 gelijkwaardigheid						
2.11 overige tarieven		8.958	5.450		14.409	10.472
2.12 modaliteiten						94.658
2.13 vermindering						-117.251
2.14 teruggaaf						-68.460
Eindtotaal	222.779	4.431.653	2.396.347	46.783	7.097.562	6.775.075

Bovenstaande tabel laat de lasten en baten per paragraaf zien, zoals die worden gehanteerd binnen de Omgevingswet. Binnen de paragraaf '0.00 Overig' zijn lasten opgenomen zoals de inzet van de CRK (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit), de OMWB (Omgevingsdienst West-Brabant), Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen) en het gebruik van software.

Paragraaf	Verwachte vergunningaanvragen
2.02 Voorfase	621
2.03 activiteiten bouwwerken	1.361
2.04 activiteiten cultureel erfgoed	51
2.07 aanlegactiviteiten	95
2.08 overige activiteiten	312
2.09 maatwerkvoorschriften	0
2.10 gelijkwaardigheid	0
2.11 overige tarieven	22
2.12 modaliteiten	315
2.13 vermindering	251
2.14 teruggaaf	238
Eindtotaal	3.266

BEGROTE INKOMSTEN

Naast de algemene belastingen (zoals de ozb en de toeristenbelasting) heeft de gemeente ook bestemmingsbelastingen en retributies.

- Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bedoeld voor specifieke taken of voorzieningen. Denk aan de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Hiervoor mag de gemeente niet méér belasting heffen dan de kosten die zij voor deze taak of voorziening maakt.
- Retributies worden betaald door mensen aan wie we een specifieke dienst verlenen. Denk aan het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Ook hiervoor geldt dat de belasting niet hoger mag zijn dan de kosten.
- De legesopbrengsten vanuit Titel 2 van de Omgevingswet hebben we aangepast aan de woningbouwprognose.

De inkomsten per heffing staan in onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000

Inkomsten per heffing	Werkelijk 2023	Werkelijk 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Algemene belastingen							
Ozb	40.058	40.269	43.608	43.084	43.738	44.391	45.045
Parkeerbelasting	22.433	22.575	25.804	27.238	27.238	27.238	27.238
Precariobelasting	970	945	982	1.010	1.010	1.010	1.010
Toeristenbelasting	1.319	2.033	1.660	1.700	1.745	1.790	1.790
Bestemmingsbelastingen							
Afvalstoffenheffing	26.707	28.543	29.862	30.823	31.811	32.826	33.869
BIZ-bijdrage	613	601	518	539	87	76	51
Reclamebelasting Ondernemersfondsen	514	522	468	482	482	482	482
Rioolheffing	17.692	18.333	19.014	19.678	20.094	20.677	21.279
Retributies							
havengelden	77	66	81	83	83	83	83
Leges	11.466	12.258	13.979	14.580	14.830	15.080	12.378
markt- en reclamegelden		-					
Totaal	121.849	126.145	135.977	139.219	141.119	143.654	143.226

ONTWIKKELING GEMEENTELIJKE WOONLASTEN

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de ozb, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De ozb is een percentage van de WOZ-waarde.

	2025	2026
Tarieven ozb*		
Eigenaar woning	0,0564%	0,0564%
Eigenaar niet-woning	0,2275%	0,2275%
Gebruik niet-woning	0,1821%	0,1821%
Rioolheffing		
Waterverbruik 1-500 m ³	€ 197,76	€ 201,72
Waterverbruik 501-1.001 m ^{3**}	€ 217,32	€ 221,76
Waterverbruik vanaf 1.001 m ³	€ 0,42 per m ³	€ 0,42 per m ³
Afvalstoffenheffing		
Eenpersoonshuishoudens	€ 266,40	€ 271,80
Meerpersoonshuishoudens	€ 394,56	€ 402,48

* Definitieve ozb tarieven zijn afhankelijk van de ontwikkeling WOZ waarden en worden pas later in het jaar berekend. De hierboven genoemde tarieven 2026 zijn indicatief.

** verhoging op waterverbruik tot 500 m³

Hierna laten we 3 voorbeelden zien van de ontwikkeling van de woonlasten.

Meerpersoonshuishouden

(voorbeeldberekening van een woning met een WOZ-waarde van € 450.000)

Bedragen x € 1

	2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur
Ozb	260,55	n.v.t.	254,70	n.v.t.	269,98	n.v.t.	269,98	n.v.t.	269,98	n.v.t.	269,98	n.v.t.	269,98	n.v.t.
Rioolheffing	190,08	190,08	193,92	193,92	197,76	197,76	201,72	201,72	205,76	205,76	209,87	209,87	€214,07	214,07
Afvalstoffenheffing	361,56	361,56	386,88	386,88	394,56	394,56	402,48	402,48	410,53	410,53	418,74	418,74	427,11	427,11
Totale lasten	812,19	551,64	835,50	580,80	862,30	592,32	874,18	604,20	886,27	616,29	898,59	628,61	911,17	641,18
% stijging ten opzichte van vorig jaar	-7,10%	-5,68%	2,87%	5,29%	3,21%	1,98%	1,38%	2,01%	1,38%	2,00%	1,39%	2,00%	1,40%	2,00%

Eenpersoonshuishouden

(voorbeeldberekening van een woning met een WOZ-waarde van € 350.000)

Bedragen x € 1

	2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur
Ozb	202,65	n.v.t.	198,10	n.v.t.	197,40	n.v.t.	197,40	n.v.t.	197,40	n.v.t.	197,40	n.v.t.	197,40	n.v.t.
Rioolheffing	190,08	190,08	193,92	193,92	197,76	197,76	201,72	201,72	205,76	205,76	209,87	209,87	214,07	214,07
Afvalstoffenheffing	244,20	244,20	261,24	261,24	266,40	266,40	271,80	271,80	277,24	277,24	282,78	282,78	288,44	288,44
Totale lasten	636,93	434,28	653,26	455,16	661,56	464,16	670,93	473,53	680,40	483,00	690,06	492,66	699,91	502,51
% stijging ten opzichte van vorig jaar	-8,34%	-7,56%	2,56%	4,81%	1,27%	1,98%	1,42%	2,02%	1,41%	2,00%	1,42%	2,00%	1,43%	2,00%

Ondernemingen*

(voorbeeldberekening van een pand met een WOZ-waarde van € 1.000.000)

Bedragen x € 1

	2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur
Ozb	4.166	1.861	4.037	2.238	4.096	1.821	4.096	1.821	4.096	1.821	4.096	1.821	4.096	1.821
Totale lasten	4.166	1.861	4.037	2.238	4.096	1.821	4.096	1.821	4.096	1.821	4.096	1.821	4.096	1.821
	0,00%	0,00%	-3,10%	20,26%	1,46%	-18,63%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

* In bovenstaande tabel is voor ondernemingen alleen de ozb opgenomen. De lasten voor rioolheffing zijn afhankelijk van de verbruikte hoeveelheid water en die is sterk afhankelijk van het soort onderneming. De lasten voor de afvalstoffenheffing vallen hier buiten, omdat ondernemers geen huishoudelijk afval hebben.

De tarieven voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing moeten deelbaar zijn door 12, zodat ze eindigen op hele centen.

KOSTENDEKKENDHEID TARIEVEN

Voor de bestemmingsbelastingen en retributies rekenen we de volgende kosten toe aan de tarieven:

- Directe lasten**

Dit zijn kosten voor de activiteiten die direct verband houden met de geleverde dienst.

De inzet van personeel rekenen we toe op basis van kale uurtarieven. Voor 2026 zijn deze tarieven als volgt vastgesteld:

schaal 1 t/m 4: € 44,00

schaal 5 en 6: € 46,00

schaal 7 en 8: € 56,00

schaal 9 en 10: € 70,00

schaal 11 en 12: € 88,00
 schaal 13 en hoger: € 104,50

De beleidsbepalingen rondom de uurtarieven leest u in het [Financieel Beleid 2024 van Breda, Artikel 8:6](#).

- **Overhead**

Dit zijn de kosten die samenhangen met de aansturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten zijn verzameld op taakveld 0.4-overhead en zijn toe te rekenen aan de tarieven. We werken met een uniforme opslag voor overhead, die voor 2026 is vastgesteld op 60,84% van het kale uurtarief. Voor de naheffingsaanslagen voor parkeren mag wettelijk gezien slechts gerekend worden met een opslagpercentage van 50%.

- **Btw**

Binnen het Btw-compensatiefonds hebben gemeenten voor bepaalde prestaties recht op compensatie van de btw die aan hen in rekening is gebracht. Toch mag die btw ook als kostenpost worden aangemerkt en worden doorberekend in de tarieven en heffingen.

Niet toerekenbare kosten

Dit zijn kosten voor beleidsvoorbereiding en algemene inspraakprocedures, kosten van handhaving, toezicht en controle (behalve de eerste controle) en kosten van bezwaar- en beroepsprocedures.

De begrote kostendekking vindt u in onderstaande tabellen.

Bedragen x € 1.000

	Bestemmingsbelastingen		Retributies		Totaal
	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Havengelden	Leges	
Directe lasten -/- baten	16.297	24.035	103	12.208	52.643
Overhead	1.557	4.272	3	4.129	9.961
Btw	1.824	2.516	-	225	4.565
Totaal lasten	19.678	30.823	106	16.562	67.169
Totaal baten heffingen/leges	19.678	30.823	83	14.580	65.165
Kostendekkendheid	100%	100%	79%	88%	97%

Bedragen x € 1.000

	Titel 1 Algemene dienstverlening	Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2
Directe lasten -/- baten	6.057	4.654	1.497
Overhead	792	2.396	940
Btw	178	47	-
Totaal lasten	7.027	7.098	2.437
Totaal baten heffingen/leges	6.823	6.775	982
Kostendekkendheid	97%	95%	40%

KWIJTSCHELDING

We hebben regels vastgelegd voor het verlenen van kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Daarbij zijn we gebonden aan de regels van de Invorderingswet. Gemeenten kunnen hier op een paar punten van afwijken. Zo kunnen ze uitgaan van hogere kosten om te leven dan landelijk is toegestaan. De gemeente Breda heeft de normbedragen voor bestaanskosten bijvoorbeeld gesteld op 100% in plaats van op 90%. Voor belastingbetalers van 65 jaar en ouder hebben we de kosten van bestaan gesteld op 100% van de netto AOW-bedragen in plaats van 100% van de normbedragen voor bestaanskosten. Daarnaast zien we de nettokosten van kinderopvang ook als uitgaven. Onze normen voor kwijtschelding voldoen aan de maximaal toegestane normering. In de belastingverordeningen is vastgelegd of kwijtschelding mogelijk is.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

INLEIDING

Risico's inschatten

Als gemeente werken we aan oplossingen voor grote maatschappelijke problemen. Dat vraagt om vernieuwende oplossingen, maar daarbij weten we niet altijd zeker wat het resultaat zal zijn. Ook kunnen de omstandigheden veranderen, bijvoorbeeld door nieuwe wetten of een veranderende economische situatie. Daardoor kunnen onze plannen anders uitpakken dan verwacht, waardoor we onze doelen niet halen. Daarom is het belangrijk dat we van tevoren nadenken over mogelijke risico's.

We zetten risicomanagement in om goed voorbereid te zijn op alle denkbare situaties. Daarbij bekijken we vooraf wat er mis kan gaan én welke kansen er zijn. Zo kunnen we betere keuzes maken. Dat is belangrijk, want sommige risico's zijn te groot voor de gemeente alléén.

Voldoende financiële buffer

Een belangrijk onderdeel van risicomanagement is het weerstandsvermogen. Dat is een soort financiële buffer. Het laat zien of de gemeente genoeg geld heeft om onverwachte kosten op te vangen.

We berekenen dit door te kijken naar:

- hoeveel geld we vrij kunnen gebruiken (de weerstandscapaciteit)
- hoeveel geld we nodig hebben om risico's op te vangen

Wat leest u in deze paragraaf?

In deze paragraaf leggen we uit wat de belangrijkste risico's zijn binnen elk programma van de gemeente. Ook laten we zien of we genoeg geld hebben om deze risico's op te vangen.

PROGRAMMA RISICO'S

Per programma benoemen we niet-financiële risico's die de uitvoering en de maatschappelijke doelstellingen onder druk zetten.

Vitaal en sociaal Breda

Structurele personeelstekorten

Het aanbod van gekwalificeerd personeel in de zorg, de jeugdhulp en de gemeentelijke uitvoering blijft structureel achter bij de vraag. Daardoor ontstaat een situatie waarin essentiële ondersteuning niet tijdig of volledig geleverd kan worden. Dit leidt tot langere wachttijden, hogere werkdruk en een verminderde kwaliteit van de dienstverlening.

Meer en complexere hulpvragen

Door maatschappelijke ontwikkelingen als medicalisering, prestatiedruk, intergenerationele problematiek en een afname van informele netwerken, neemt de vraag naar ondersteuning toe en wordt deze vraag complexer. Hierdoor ontstaat een groeiende druk op het sociaal domein en een toename van langdurige en intensieve hulptrajecten.

Digitale uitsluiting en ongelijkheid

Inwoners die onvoldoende digitaal vaardig zijn of geen toegang hebben tot digitale middelen, zijn mogelijk minder goed op de hoogte van de gemeentelijke dienstverlening en kunnen hier minder goed zelfstandig gebruik van maken. Als gemeente besteden we extra aandacht aan deze groep, zodat ook zij toegang hebben tot ondersteuning, werk en participatie.

Beleidsmatige versnippering en gebrek aan sturing

Doordat het beleid, de financiering en de uitvoering binnen het sociaal domein onvoldoende op elkaar zijn afgestemd, ontstaat versnippering en onduidelijkheid. Dit belemmert een effectieve samenwerking,

leidt tot inefficiëntie en maakt het voor inwoners en partners lastig om de juiste ondersteuning te vinden.

Beperkte regie en samenwerking

Wanneer de regie op complexe casuïstiek ontbreekt en de samenwerking tussen lokale teams, specialistische hulp en maatschappelijke partners onvoldoende is, ontstaat het risico dat inwoners tussen wal en schip vallen. Dit leidt tot vertraging in de hulpverlening en suboptimale resultaten.

Bestaansonzekerheid en financiële stress

Door de stijgende kosten voor levensonderhoud, schuldenproblematiek en beperkte toegang tot passend werk komen steeds meer inwoners financieel in de knel. Dit vergroot de afhankelijkheid van de gemeentelijke ondersteuning en het belemmert duurzame participatie.

Woningmarktproblematiek

Door een tekort aan betaalbare en passende woningen kunnen kwetsbare inwoners moeilijk doorstromen vanuit de zorg of de opvang. Dit belemmert hun herstel en het vergroot de druk op de maatschappelijke opvang en beschermd wonen.

Afname van sociale cohesie en gemeenschapskracht

Wanneer de sociale netwerken in de wijken verzwakken en het aantal ontmoetingen afneemt, vermindert de onderlinge steun tussen inwoners. Dit belemmert de vroegsignalering van problemen en het vergroot de afhankelijkheid van formele hulpverlening.

Complexiteit regionale samenwerking

Omdat het sociaal domein grotendeels regionaal georganiseerd is, bestaat er een risico dat verschillen in beleidskeuzes, belangen of tempo tussen gemeenten onderling leiden tot vertraging in de besluitvorming of de uitvoering. Dit kan de effectiviteit en efficiëntie van de samenwerking onder druk zetten en gevolgen hebben voor de continuïteit van de ondersteuning aan inwoners.

Netcongestie

Door aanhoudende netcongestie kunnen maatschappelijke voorzieningen, zorglocaties, sociale woningbouw en andere essentiële wijkvoorzieningen – zoals huisartsenpraktijken, supermarkten en buurtcentra – niet tijdig worden aangesloten op het elektriciteitsnet. Hierdoor vertraagt de uitvoering van het sociaal beleid en komt de leefbaarheid in kwetsbare wijken onder druk te staan. Het risico bestaat dat inwoners minder toegang hebben tot basisvoorzieningen, wat hun zelfredzaamheid, gezondheid en participatie belemmert.

Ondernemend Breda

Verbeter Breda

Bij de uitvoering van Verbeter Breda staat het betrekken van inwoners centraal. Het gesprek met inwoners is belangrijker dan snelle mijlpalen of resultaten zonder draagvlak. Daarom nemen we de tijd om te horen wat zij belangrijk vinden in hun buurt. Deze aanpak levert waardevolle inzichten en kansen op. Tegelijk kan het betekenen dat we budgetten later besteden dan gepland.

Gasthuisvelden

Binnenstedelijke ontwikkellocaties zijn vaak complex. Wet- en regelgeving, stijgende bouwkosten en krapte op de arbeidsmarkt maken het extra lastig. Daardoor reageren partijen soms terughoudend op tenders. Het Seeligpark gaat in 2026 open voor publiek en we vertrouwen op een positief gebruik van het park. Tegelijkertijd houden we dit goed in de gaten en bij ongewenst gebruik komen onze handhavers in actie.

CrossMark

De ontwikkeling van CrossMark 't Zoet is groot, complex en langjarig. Daarom zijn risicomanagement en communicatie onmisbaar. Een belangrijk risico is de financiering over een lange periode, waarbij we afhankelijk zijn van andere overheden. Ook de technische complexiteit is een risico. Denk aan: funderingsresten, onderdoorgangen bij het spoor en hoogwaardige OV-verbindingen. Daarnaast zijn er milieutechnische risico's, zoals geur, geluid, bodemverontreiniging en externe veiligheid door het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor.

Voor het Havenkwartier/De Strip zijn er 2 belangrijke risico's. Het eerste risico is het realiseren van 655 woningen vóór 2030. Dit is een eis vanuit de subsidie Woningbouwimpuls van het Rijk. We ontvangen hiervoor € 9,9 miljoen. De marktomstandigheden zijn echter grillig. Een ander belangrijk risico is de stijging van de bouwkosten. Die leveren een grote uitdaging op voor de betaalbaarheid van de herontwikkeling van de Backer & Rueb erfgoedhallen door Amvest en het ontwerp van de Broedplaats Performing Arts op Klavers Jansen.

Centrum-Oost

Voor Centrum-Oost maken we afspraken met eigenaren, ontwikkelaars en initiatiefnemers die grond of vastgoed bezitten. Zo benutten we hun bereidheid om te investeren en vergroten we de haalbaarheid van de plannen. Hoeveel ruimte er is voor private investeringen hangt sterk af van het economisch klimaat en de situatie van de betrokken partijen. Daarnaast spelen in Centrum-Oost ook risico's als stikstof en netcongestie.

Bavel

De wetgeving over stikstofuitstoot vormt het grootste risico voor de ontwikkelingen in Bavel. De ligging dicht bij het Ulvenhoutse Bos speelt daarbij een belangrijke rol.

Nieuwe Mark

Externe marktomstandigheden kunnen de financiële haalbaarheid van het project beïnvloeden. Daarom werken we met risico-opslagen om mogelijke ontwikkelingen het hoofd te bieden. We beperken het risico op overlap met andere werkzaamheden in de omgeving door een goede planning, overleg met de betrokken partijen en het combineren van werkzaamheden waar dat kan.

Cultureel erfgoed, Archief en Archeologie

- Het project Collectie Breda is mede afhankelijk van de medewerking van particuliere eigenaren van collecties. Zonder hun bijdrage ontstaat er geen volledig beeld van het Bredase erfgoed.
- Op dit moment staan er nog ruim 100 potentiële monumenten op de lijst. De voortgang hangt deels af van het aantal bezwaren van belanghebbenden.
- Binnen de erfgoedbegroting is op dit moment geen ruimte voor een subsidieregeling die duurzame monumentenzorg stimuleert. Dit zet druk op de gemeentelijke ambitie om te verduurzamen.
- We voldoen nog niet aan de recent aangepaste Wet vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) 2025. Dit kan leiden tot opmerkingen van de provincie bij het interbestuurlijk toezicht (IBT).
- Team Archief en Archeologie levert een inhoudelijke bijdrage aan maatschappelijke opgaven en het publieke debat. Daardoor is het werk niet altijd goed te plannen. Op piekmomenten ontstaat er druk op de capaciteit en lukt het niet altijd om de gevraagde inzet te leveren.
- De archeologie- en archiefcollectie zijn nog niet voldoende divers en inclusief. Oudere onderzoeksgegevens en collecties zijn bovendien nog beperkt digitaal beschikbaar. Dit belemmert de toegankelijkheid en het gebruik van deze informatie door inwoners, onderzoekers en beleidsmakers.
- De huurcontracten van het archeologisch depot en het depot met studiezaal van het Stadsarchief Breda lopen af in 2027. Een (meerjarige) verlenging hiervan is onzeker. We kijken daarom vooruit naar een passende en toekomstbestendige huisvesting voor beide voorzieningen, liefst één gezamenlijk Collectiehuis.

Breda Studentenstad

De organisatie van het Introfestival en GoodMood wordt duurder. We blijven in gesprek met onze partners en zoeken samen naar oplossingen. De betrokken bestuurders willen deze evenementen behouden.

Duurzaam wonen in Breda

Grote woonprojecten in de stad

Samen met onze partners werken we aan meer woningbouw in Breda. Daarbij komen we samen verschillende risico's tegen. Denk aan: veranderende marktomstandigheden, beperkte financiële ruimte, stikstofregels, een vol elektriciteitsnet en zorgen over de waterkwaliteit.

Bereikbaar Breda

Voor een goede bereikbaarheid zijn we afhankelijk van andere (overheids)organisaties. Het verkeer stopt immers niet bij de gemeentegrenzen van Breda. De uitbreiding van de A58, het

personenvervoer over het spoor en woningbouw in omliggende gemeenten zijn voorbeelden van ontwikkelingen die invloed hebben op onze bereikbaarheid, maar waar we zelf niet op kunnen sturen. Daarom lobbyen we samen met onze partners om de belangen van de gemeente Breda en de regio onder de aandacht te brengen.

Breda is duurzaam bestendige stad

Afhankelijk van de weersomstandigheden is er meer inzet nodig van de betrokken marktpartijen, toezicht & handhaving en de politie om de veiligheid te waarborgen.

Basis op orde in Breda

Wijkzaken

Ook in 2026 werken we verder aan het verminderen van de onderhoudsachterstanden bij de wegverhardingen. De kans bestaat dat we daarbij nieuwe achterstalligheden constateren. Ook kan de verslechtering van de wegverhardingen sneller verlopen dan voorzien. Bijvoorbeeld door bouwverkeer, droogte of natte periodes.

Het weer en de klimaatverandering hebben ook invloed op de ontwikkeling van invasieve exoten. Afhankelijk van de weersomstandigheden kunnen die sneller groeien en zich sneller ontwikkelen dan voorzien. Verontreinigingen in de openbare ruimte, zoals met staalslakken of chemicaliën, zijn niet-voorzien invloeden. Daarnaast blijft de interne en externe capaciteit een uitdaging. Ook prijsstijgingen blijven een aandachtspunt. Een ander risico waar we in 2026 aan werken, is het voorkomen van de onderuitnutting van budgetten en investeringskredieten. Bijvoorbeeld door vertragingen of onvoorzien uitdagingen in de programmering of uitvoering.

Afvalservice

- Het gedrag van onze inwoners is cruciaal om de VANG-doelstellingen te halen. Afvalservice investeert daarom in de communicatie met bewoners, organisaties en bedrijven.
- De mondiale ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het afval, zijn moeilijk in te schatten, maar kunnen een forse impact hebben.
- De elektrificatie van het wagenpark vraagt om een zorgvuldige aanpak en fasering, zodat de reguliere bedrijfsvoering niet verstoord raakt.

Organisatie en financiën van Breda

Arbeidsmarkt en organisatiekracht

De gemeentelijke organisatie staat onder druk door mogelijke capaciteitsproblemen en een verminderde inzet van personeel door een krappe arbeidsmarkt en verzuim.

De arbeidsmarkt blijft de komende jaren krap door ontgroening en vergrijzing. De uitstroom van medewerkers door pensioen neemt toe. Om deze risico's te beheersen, is het aantrekken en behouden van medewerkers een speerpunt van ons HR-beleid. Dit doen we door in te zetten op goed werkgeverschap, door het management en leiderschap te versterken, door ons werkgeversmerk te verstevigen en door mogelijkheden te onderzoeken om slimmer te werken. Via stay- en exitgesprekken houden we zicht op wat er leeft onder onze medewerkers, zodat we daarop kunnen inspelen.

Vacatures zijn steeds lastiger in te vullen. Dit geldt ook voor inhuurkrachten. We zien hogere tarieven, wat past bij het beeld van een krappe arbeidsmarkt.

Het ziekteverzuim nam in 2024 toe en kwam uit op 7,34%. Dit is ook het beeld bij andere gemeenten. Breda gaat wat dat betreft gelijk op met gemeenten met een vergelijkbare omvang. Psychische klachten zijn de belangrijkste reden voor ziekteverzuim bij medewerkers tot 55 jaar. De landelijke trend laat zien dat er een toename is van het aantal psychische klachten.

Digitalisering en datavolwassenheid

De digitale transitie stelt hoge eisen aan de organisatie, in technisch opzicht én in houding en vaardigheden. Digitale innovaties lopen regelmatig vertraging op door technische problemen of een tekort aan vaardigheden. Daarnaast worden de mogelijkheden van kunstmatige intelligentie vaak niet volledig benut door een gebrek aan kennis, onvoldoende infrastructuur of te weinig investeringen. Ook kan

onvolledige of versnipperde data een belemmering vormen voor het nemen van betrouwbare besluiten en het afleggen van verantwoording.

Informatiebeveiliging en gegevensbescherming

Naast cyberdreigingen kan ook intern handelen leiden tot datalekken, bijvoorbeeld door onzorgvuldigheden of gebrekkige controles. Dit kan leiden tot reputatieschade en sancties.

WEERSTANDSVERMOGEN

We hebben een deel van ons eigen geld apart gezet als buffer. Daarmee kunnen we financiële tegenvallers opvangen. Zo zorgen we ervoor dat we onze plannen kunnen blijven uitvoeren en ons beleid stabiel blijft.

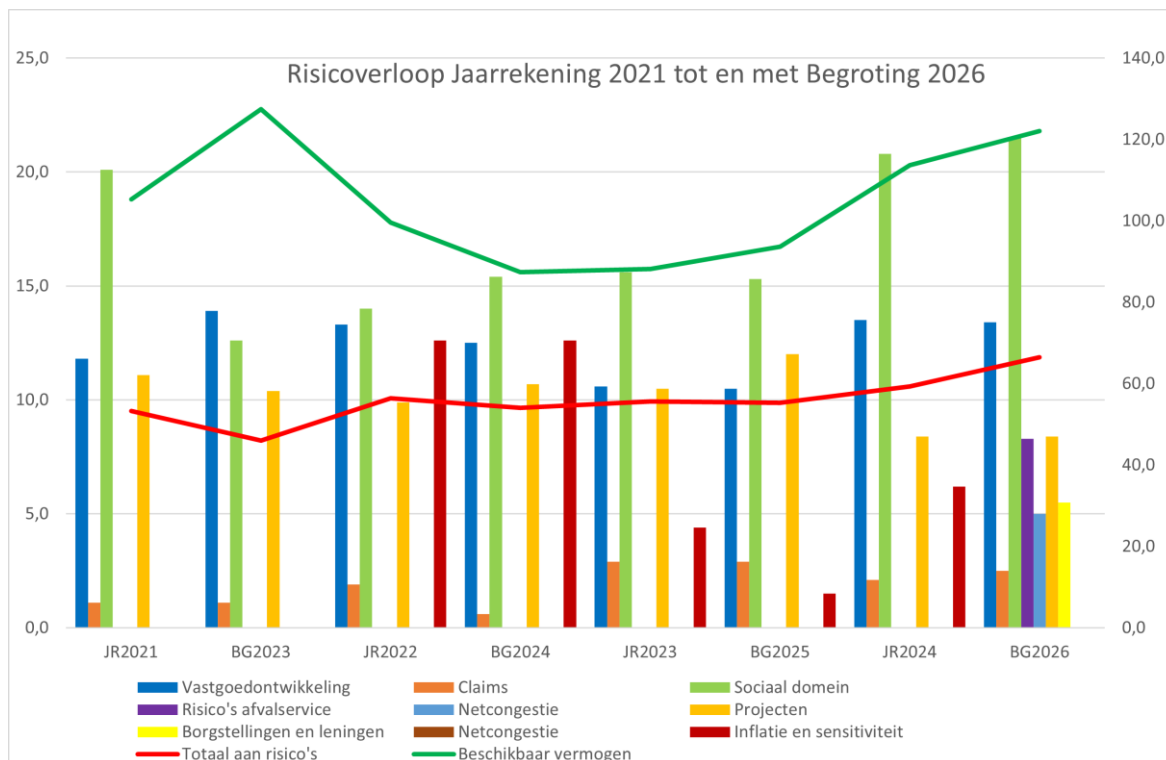
In de jaarrekening 2024 was het risicoprofiel (berekend met een Monte Carlo-simulatie) € 59,3 miljoen. In deze begroting is het risicoprofiel, op basis van de nieuwste cijfers, met € 7,2 miljoen gestegen. Het totale risicoprofiel komt nu uit op € 66,5 miljoen.

Met name de grote gebiedsontwikkelingen voegen een extra dimensie van onzekerheid toe. Deze projecten brengen substantiële investeringen met zich mee, hiermee nemen de onzekerheden en dus ook de risico's toe.

Om deze risico's op te vangen en een stabiel financieel perspectief te houden voor Breda, wordt tussen 2026 en 2029 in totaal € 15,15 miljoen vanuit het meerjarenperspectief gestort in de algemene reserve.

Om de risico's van € 66,5 miljoen op te vangen, heeft de gemeente in 2029, na de extra storting van € 15,15 miljoen, een bedrag van € 130,9 miljoen beschikbaar. Het verschil tussen deze bedragen is het weerstandsvermogen: € 64,4 miljoen. Dit betekent dat we genoeg geld hebben om ons beleid voort te zetten als de risico's werkelijkheid worden.

De ontwikkeling van het risicoprofiel ziet er als volgt uit:

- De verticale as links (0,0-40,0) toont de bedragen x € 1 miljoen per risicogroep (kolommen).

- De verticale as rechts (0,0-140,0) toont het totaal aan risico's (de rode lijn) en het beschikbare vermogen x € 1 miljoen (de groene lijn). Het verschil tussen beide lijnen is het weerstandsvermogen.

Hoe we omgaan met het weerstandsvermogen, staat in de afbeelding hieronder:

In de afbeelding hierboven is te zien hoe we omgaan met het weerstandsvermogen:

- De rode lijn laat zien welk minimumbedrag we als buffer nodig hebben. Dit bedrag is bedoeld om financiële tegenvallers op te vangen.
- Als we meer geld hebben dan dit minimumbedrag, kijken we hoeveel we nodig hebben om onze financiële positie gezond te houden. Dat is het grijze vakje.

We meten onze financiële positie met verschillende kengetallen, zoals de netto schuldquote, de solvabiliteit, de grondexploitatie, de belastingcapaciteit en de structurele exploitatieruimte (meer uitleg hierover staat verderop). Als we de buffer hebben aangehouden en onze financiële positie op orde is, kijken we hoeveel geld we nodig hebben voor eerder gemaakte afspraken. Als er daarna nog geld overblijft, kunnen we dat vrij inzetten.

BELEID: UITGANGSPUNTEN EN PROCES

Als gemeente willen we de doelen waarmaken die we samen hebben vastgesteld. Dat doen we het liefst zonder onverwachte tegenvallers. Daarom pakken we risico's slim aan. We volgen 4 duidelijke stappen om risico's goed te beheren en financiële schade te beperken.

1e lijn: We brengen risico's in beeld

We kijken goed naar wat er om ons heen gebeurt. Soms ontstaan er risico's door ontwikkelingen waar we geen invloed op hebben. Ook kiezen we er soms bewust voor om risico's te nemen, omdat ze ons helpen om onze plannen uit te voeren. Daarnaast letten we op risico's die we wél kunnen voorkomen, bijvoorbeeld als we onbedoeld niet helemaal volgens de regels werken. Ook houden we rekening met onverwachte gebeurtenissen, waaronder fraude of schade. Al deze risico's brengen we zorgvuldig in kaart.

2e lijn: We kiezen de belangrijkste risico's

Bij het opstellen van de begroting en de jaarrekening bepalen we welke risico's de grootste invloed kunnen hebben. Deze 'toprisico's' krijgen extra aandacht. We leggen ze uit in de paragraaf 'Weerstandsvormen en risicobeheersing' van de begroting en de jaarrekening.

3e lijn: We nemen maatregelen

We bepalen per toprisico een passende strategie. Daarin leggen we vast welke maatregelen we nemen om het risico te beperken.

4e lijn: We controleren of het werkt

We controleren regelmatig of ons risicobeheer goed werkt. Dat doen we met een audit, uitgevoerd door het team Audit van de afdeling Concerncontrol. Op basis van hun bevindingen verbeteren we onze aanpak waar nodig.

BENODIGDE WEERSTANDSCAPACITEIT

We brengen onze risico's in kaart met een risico-inventarisatie. Op basis daarvan bepalen we het risicoprofiel en de benodigde weerstandscapaciteit. De belangrijkste risico's lichten we verderop in deze paragraaf toe.

Om zo precies mogelijk te berekenen hoeveel weerstandscapaciteit we nodig hebben, gebruiken we een Monte Carlo-simulatie. Dit is een geautomatiseerde en veelgebruikte statistische methode die verschillende scenario's doorrekent. Daarbij werken we met zekerheidspercentages. Die geven aan hoe groot de kans is dat de werkelijke schade lager is dan het berekende bedrag. We gebruiken een zekerheidspercentage van 95%. Dat betekent dat er slechts 5% kans is dat de schade hoger uitvalt. Zo krijgen we een realistisch beeld van de mogelijke financiële gevolgen van risico's en hoeveel geld we daarvoor nodig hebben.

Voor de risico's rond vastgoedontwikkeling, huurinkomsten, de leegstand van gemeentelijk vastgoed en het sociaal domein gebruiken we de uitkomsten van de Monte Carlo-simulatie. Voor andere risico's berekenen we het bedrag door de kans op het risico te vermenigvuldigen met het mogelijke

gevolg. Een voorbeeld: als het gevolg van een risico € 20 miljoen is en de kans van optreden 50%, dan nemen we in de tabel € 10 miljoen op (€ 20 miljoen × 50%).

Bedragen x € 1 miljoen

Nr. Risico's	Jaarrekening 2023	Begroting 2025	Jaarrekening 2024	Begroting 2026
Algemeen				
1 Claims	2,9	2,9	2,1	2,5
2 Verbonden partijen (GR'en)	1,4	0,8	0,8	0,8
Vitaal en sociaal Breda				
3 Sociaal Domein	15,6	15,3	20,8	21,5
Ondernemend Breda				
4 Projecten	10,5	12	8,4	8,4
Duurzaam wonen in Breda				
5 Vastgoedontwikkeling	10,6	10,5	13,5	13,4
6 Klimaatrisico's	0,6	0,8	0,8	0,6
Basis op orde in Breda				
7 Risico's afvalservice	nihil	nihil	nihil	8,3
8 Netcongestie	pm	pm	pm	4,8
9 Achterstalligheid kapitaalgoederen openbare ruimte	6,1	3,7	2,3	nihil
Organisatie en financiën van Breda				
10 Cyberrisico's	1,7	1,7	1,7	1,7
11 Fiscale risico's	0,2	1,3	nihil	nihil
12 Fluctuaties gemeentefondsuitkering	1,4	1,4	1,4	1,4
13 Borgstellingen en leningen	pm	pm	pm	5,5
14 Inflatie en sensitiviteit	4,4	1,5	6,2	nihil

Claims (€ 2,5 miljoen + pm, was € 2,1 miljoen + pm)

Dit zijn risico's voor claims, bijvoorbeeld vanwege ruimtelijke ontwikkelingen. Voor een aantal claims is de omvang van de vordering op de gemeente Breda nog niet bekend (als pm opgenomen).

Verbonden partijen (blijft € 0,8 miljoen)

Voor gemeenschappelijke regelingen (GR'en) reserveren we vermogen. Een aantal GR'en bouwen geen eigen vermogen op en vallen bij tegenvallers direct terug op het vermogen van de deelnemende gemeenten, waaronder Breda. Wij steunen nu op het risicomanagement van de GR'en.

Sociaal domein (€ 21,5 miljoen, was € 20,8 miljoen)

Dit risico is de optelsom van de risico's binnen het sociaal domein. Deze zijn toegenomen met € 0,7 miljoen.

BUIG

Het ministerie van SZW wil er met de financieringssysteem BUIG voor zorgen dat alle gemeenten samen een toereikend macrobudget hebben en dat de verdeling zo goed mogelijk aansluit bij de werkelijke kosten. In de praktijk blijkt echter dat deze systematiek nog niet goed aansluit. Daarom heeft de minister in 2022 diverse onderzoeken in gang gezet om het objectiefvoordeelmodel te verbeteren. De kans bestaat dat het BUIG-budget ontoereikend is. Als dit zo is, kunnen we aanspraak maken op een vangnetuitkering, die door de toetsingscommissie Vangnet Participatiewet wordt beoordeeld. Aan deze uitkering zijn voorwaarden verbonden, waaronder een eigen risico (maximaal 10% van het BUIG-budget).

Ombuiging bestuursakkoord Werk en Inkomen

Vanwege het forse financiële resultaat van de afgelopen jaren op het gebied van Werk en Inkomen is in het bestuursakkoord gerekend met een voordeel van € 3 miljoen in 2023, aflopend naar € 0,5 miljoen in 2026. Dit financiële resultaat is in eerdere jaren echter vooral behaald door incidentele meevallers. Of deze meevallers zich ook (voldoende) zullen voordoen in de komende jaren, is nog

onzeker.

Uitvoeringskosten invoering Wet inburgering

Gemeenten hebben extra uitvoeringskosten gemaakt voor de invoering van de Wet inburgering. Dit kwam door hogere aantallen inburgeraars dan verwacht. Het Rijk komt de gemeenten hier vooralsnog niet in tegemoet. We verwachten extra instroom vanuit de doorstroomlocaties en door de oplevering van 2 locaties met flexwoningen voor statushouders in 2025. Dit geeft een piek bij meerdere afdelingen en voorzieningen binnen Participatie en Bestaanszekerheid, die mogelijk niet binnen de huidige begroting kan worden opgevangen.

Hervormingsagenda Jeugd

De Hervormingsagenda Jeugd is een landelijke aanpak voor het verbeteren van de jeugdzorg. Doel is om de zorg beter, effectiever en betaalbaarder te maken. Belangrijke maatregelen zijn het invoeren van een eigen bijdrage, het beperken van de duur van zorgtrajecten en het versterken van preventie en samenwerking in de regio. De beoogde maatregelen zijn niet haalbaar in 2026 en 2027. Hiervoor zijn we gecompenseerd vanuit het Rijk om de financiële druk tijdelijk te verlichten. Vanaf 2028 vervalt deze compensatie. De verwachte besparingen vanaf 2028 zijn onzeker en mogelijk niet haalbaar binnen de gestelde termijnen. We lopen daardoor het risico op structurele tekorten, zeker als de maatregelen niet het beoogde effect hebben en/of niet worden gecompenseerd door het Rijk.

Investering gecertificeerde instellingen

We verwachten een investering in de contracten met gecertificeerde instellingen. Dit zijn instellingen die van overheidswege gecertificeerd zijn om kinderschermingsmaatregelen en maatregelen vanuit de jeugdreclassering uit te voeren. Het is nog onduidelijk hoe deze investering gefinancierd wordt (compensatie vanuit het Rijk).

Transformatie JeugdzorgPlus

Voor de afbouw en ombouw van de JeugdzorgPlus heeft het Rijk specifieke middelen beschikbaar gesteld. Daarmee kunnen we investeren in de gemeentelijke capaciteit en de JeugdzorgPlus-instellingen om deze transformatie te bereiken. Het is onduidelijk of deze specifieke middelen vanuit het Rijk verlengd worden.

Toenemende zorgvraag Wmo

We zien een groeiende zorgvraag binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) door demografische en maatschappelijke ontwikkelingen. De vergrijzing leidt tot een toename van het aantal ouderen met een langdurige ondersteuningsbehoefte. Tegelijkertijd neemt de beschikbaarheid van informele zorg (zoals hulp uit het eigen netwerk) af. Hierdoor doen inwoners sneller en vaker een beroep op formele ondersteuning. Door de toenemende vraag en hoge indexeringen op de Wmo-tarieven ontstaat er een structurele mismatch tussen de stijgende uitgaven en inkomsten vanuit het gemeentefonds. Dit leidt tot druk op de begrote Wmo-budgetten.

Invoering inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo

De invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage binnen de Wmo is inmiddels tweemaal uitgesteld en staat nu gepland voor 1 januari 2027. Wij verwachten dat de invoering opnieuw wordt uitgesteld, naar 1 januari 2028. Dit brengt het risico met zich mee dat de verwachte besparingen niet gehaald worden. De verwachting is dat het Rijk gemeenten opnieuw zal compenseren bij het uitstellen van de maatregel. De vorm, de hoogte en de timing van deze compensatie zijn echter onzeker, waardoor het risico voor gemeenten reëel blijft.

Timing van jeugdhulp en Wmo-tariefindexatie

Voor jeugdhulp en de Wmo worden nieuwe tarieven vastgesteld/geïndexeerd. Dit gebeurt pas na de vaststelling van de begroting. Het risico bestaat dat we contractueel meer moeten indexeren dan waar we in de begroting rekening mee hebben gehouden.

Mogelijk faillissement van een gecontracteerde aanbieder

Mogelijk krijgen we te maken met het faillissement van een gecontracteerde aanbieder die voor onze gemeente één of meer voorzieningen voor maatschappelijke ondersteuning en/of jeugdhulp uitvoert. Hiervan kan de gemeente negatieve gevolgen ondervinden. We moeten dan bepalen hoe

de continuïteit van de ondersteuning en de zorg kan worden gewaarborgd.

Opgenomen beheersmaatregelen/ombuigingen

In de begroting zijn meerjarige beheersmaatregelen/ombuigingen opgenomen. Het effect daarvan wordt periodiek gemonitord. Het risico bestaat dat deze beheersmaatregelen/ombuigingen niet of slechts gedeeltelijk worden behaald.

Projecten (blijft € 8,4 miljoen)

De risico's hebben betrekking op de projecten De Nieuwe Mark en De Strip/Havenkwartier en op een claim vanuit oude wijkontwikkelingsprojecten in de Heuvel. Risico's die we hierbij lopen, zijn onder meer: overschrijdingen van de plan- en realisatiekosten, het niet kunnen nakomen van de subsidievoorwaarden, een beroep op nadeelcompensatie en claims. De risicokaarten en de bijbehorende beheersmaatregelen worden 2 keer per jaar geactualiseerd: bij de jaarrekening en bij de begroting. Het gewogen risico van de projecten is niet gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2024. De risico's vanuit de 1e fase van 't Zoet zijn nog niet meegenomen, in afwachting van het gebiedsonderzoek inclusief businesscase.

Vastgoedontwikkeling (€ 13,4 miljoen, was € 13,5 miljoen in de jaarrekening 2024)

De huidige methodiek van risicomanagement is gebaseerd op onze nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen uit 2018. De risico's die zijn verbonden aan grondexploitaties, zijn onderdeel van de totale risicopositie van de gemeente. Ze worden gedekt uit de totale weerstandscapaciteit. De verwachte positieve resultaten vanuit grondexploitaties vormen een extra buffer voor de risico's. Het totale risico dat is verbonden aan de grondexploitaties, bepalen we door te kijken naar de volgende risico's:

- Projectsamenstrijpende risico's in de individuele grondexploitaties. Die houden we bij op risicokaarten.
- Projectoverschrijpende risico's voor de hele portefeuille van grondexploitaties. Die bepalen we via een scenario met extra economische tegenwind. Ten opzichte van de standaard berekeningen worden daarin gedurende 3 jaar de parameters aangepast. De rekenrente wordt 1% verhoogd, de opbrengstenstijging ligt 2% lager en de kostenstijging ligt 2% hoger. Bovendien vertragen onze grondexploitaties 100% in de uitvoering met een maximum van 5 jaar. Onder dit scenario vallen bijvoorbeeld de effecten van de stikstofproblematiek, gestegen bouwkosten, congestie op het stroomnet, hogere inflatie en een oplopende rente.
- Risico's die zijn verbonden aan onze portefeuille panden en gronden.

Deze 3 risico's brengen we apart in beeld, waarna een statistische berekening bepaalt hoeveel weerstandsvermogen er nodig is om deze risico's af te dekken. De projectsamenstrijpende risico's leiden tot een gewogen risico van € 5,9 miljoen. De projectoverschrijpende risico's komen uit op een gewogen risico van € 3,8 miljoen. Het gewogen risico dat is verbonden aan onze voorraad gronden en panden, bedraagt € 4 miljoen. Het totale risico komt daarmee uit op € 13,7 miljoen. Volgens de statistische berekening bedraagt het benodigde weerstandsvermogen in totaal € 13,4 miljoen.

De projectsamenstrijpende risico's liggen € 1,9 miljoen lager vergeleken met de jaarrekening 2024. De belangrijkste reden daarvoor is het overbrengen van kantoorlocatie De Hoven uit de grondexploitatie Stationskwartier naar de portefeuille panden en gronden. Het risico dat aan die portefeuille verbonden is, is daardoor met € 1,8 miljoen gestegen. Ten opzichte van de jaarrekening 2024 is het benodigde weerstandsvermogen daarom ongeveer gelijk gebleven.

Klimaatrisico's (€ 0,6 miljoen, was 0,8 miljoen)

De klimaatrisico's in de openbare ruimte zijn helder. We moeten bijvoorbeeld bomen en struiken vervangen door droogte, hevige stormen en meer dierplagen. Daarnaast worden onze wegen aangetast, moeten we gladheidsbestrijding uitvoeren en hebben we te maken met wateroverlast door extreme neerslag. De klimaatrisico's worden beperkt door extra acties, waaronder aanvullende middelen voor het onderhoud van het groen (vanuit de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen). De wateroverlast is onderdeel van het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolerings. Daarnaast zetten we initiatieven voort die zich richten op klimaatadaptief handelen, zoals klimaatadaptieve wijkdeals, het project Groene Buurtjes, de subsidieregeling Groene Daken en het uitvoeren van stresstesten en risicodialogen. In het Strategisch Investeringsplan zijn middelen gereserveerd voor groene straten en pleinen, en de instandhouding van bomen en groen. Deze maatregelen dragen bij aan het oplossen van de hitteproblematiek in de binnenstad.

In het bestuursakkoord en bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor groen en extra bomen. Het financiële risico zit vooral in de gladheidsbestrijding, de beheersing van invasieve exoten en het beheersen van plaagdieren.

Risico's Afvalservice (€ 8,3 miljoen, was € nihil)

Gemeenschappelijke regeling Nazorg Gesloten Stortplaatsen

In 2018 is er een meningsverschil ontstaan tussen de exploitanten van de stortplaats Zevenbergen en de provincie Noord-Brabant door een aanzienlijke daling van de rekenrente en daarmee een aanzienlijke stijging van de doelvermogens. Vanwege dit meningsverschil is er een overeenkomst afgesloten tussen de provincie en de exploitanten, waaronder de GR, om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om de doelvermogens omlaag te brengen. Hierin is opgenomen dat de provincie gedurende de looptijd geen heffingsaanslag oplegt. Begin 2024 heeft Gedeputeerde Staten een nieuwe ALM-studie uitgevoerd en een hieraan gekoppelde nog lagere rekenrente vastgesteld (3,45%). Hierdoor loopt het verschil tussen het doelvermogen in het nazorgfonds en het benodigde doelvermogen verder op. Daarnaast heeft de provincie begin 2024 aangegeven dat zij niet bereid is om de overeenkomst ongewijzigd voort te zetten. De provincie heeft aangegeven naheffingsaanslagen op te gaan leggen op basis van de (nog te actualiseren) nazorgplannen.

Claim lachgascilinders

Dit risico betreft de aansprakelijkheidsstelling van afvalverwerkingsbedrijf AVR. Hun installaties lopen schade op doordat er lachgascilinders zitten in het afval dat gemeenten aanbieden. De verwachting is dat hier dit jaar een gerechtelijke uitspraak over komt.

Contract Verpact

De voorgenomen contractverlenging 2025-2030 tussen Verpact en de VNG/NVRD gaat niet door. Dat heeft een negatief effect op de opbrengsten voor PMD, papier en glas. Vooralsnog is het contract met 1 jaar (2025) verlengd.

Raamovereenkomst verpakkingen

Eind 2025 wordt naar verwachting de nieuwe raamovereenkomst getekend door contractpartijen Verpact, VNG en NVRD. Nu nog niet bekend en daarmee een risico. De verwachting is dat de vergoeding voor Plastic verpakkingen, Blik- en drinkpakken lager uit zal vallen aangezien deze gekoppeld is aan de kwaliteit van het PBD.

Belastingplan kabinet

Door het schrappen van de plastictaks heeft het kabinet een tekort van € 570 miljoen. Het lijkt erop dat het benodigde bedrag opgehaald gaat worden aan het einde van de keten, via bestaande belastingknoppen bij afvalverwerkers, namelijk via de CO₂-heffing en de verbrandingsbelasting. Indien deze plannen definitief worden gaat effect hebben op de kosten van de verwerking van huishoudelijk afval en daarmee de afvalstoffenheffing.

Cyberberrisico's (blijft € 1,7 miljoen)

Het tweejaarlijkse (openbare) Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten geeft inzicht in de belangrijkste bedreigingen en ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging. De meest actuele editie is die van 2025-2026. De belangrijkste dreigingen die direct tot schade kunnen leiden voor de gemeente Breda zijn hieronder opgenomen.

Een ransomware-aanval

Een ransomware-aanval blijft de belangrijkste dreiging voor gemeenten. Criminelen maken daarbij gebruik van zwakheden in systemen die via internet toegankelijk zijn, zoals websites, toegangsportalen en inlogschermen. Nadat zij binnen zijn gedrongen, nemen ze ruim de tijd om rond te kijken wat er te halen valt, zich te nestelen, gevoelige data te stelen en te versleutelen, en vervolgens de slachtoffers af te persen.

Een aanval via e-mail

E-mail blijft de meest gangbare methode van communiceren. Bij e-mail ligt er veel verantwoordelijkheid bij de eindgebruiker om zich aan de procedures te houden en zo een datalek en/of digitale inbraak te voorkomen. Een foutje is helaas zo gemaakt. Dat maakt e-mail tot een aantrekkelijk doelwit voor

cybercriminelen. Daarmee is het een potentieel risico voor de informatiebeveiliging van de gemeente Breda.

Incidenten bij leveranciers

Een groeiend deel van onze gemeentelijke ICT wordt als dienst bij derden afgenomen. De transitie naar software-as-a-service (SaaS) brengt voordelen, zoals vereenvoudigd beheer. Gemeenten profiteren van snellere implementaties en hebben minder technische zorgen, maar ervaren tegelijkertijd een verlies van controle en grip. Incidenten in de toeleveringsketen vormen een toenemende dreiging. Ransomware en phishing bij leveranciers kan leiden tot grootschalige verstoringen en/of datalekken bij meerdere gemeenten tegelijk.

DDoS-aanvallen

DDoS (Distributed Denial of Service) is een aanval waarbij kwaadwillenden een website of online dienst (zoals DigiD) platleggen door deze te overspoelen met nepverkeer vanaf meerdere bronnen tegelijk. DDoS-aanvallen zijn een integraal onderdeel geworden van hybride oorlogsvoering, waarbij staten en activistische groepen betrokken zijn. In 2025 is ook de gemeente Breda getroffen door een DDoS-aanval.

De inzet van AI bij aanvallen

De opkomst van (generatieve) AI biedt zowel kansen als bedreigingen voor de gemeente Breda. We kunnen AI inzetten om onze bedrijfsvoering en dienstverlening te verbeteren. Het kan ook beveiligingsprocessen efficiënter maken, bijvoorbeeld door geavanceerde monitoring en automatische detectie van verdachte activiteiten. Tegelijkertijd maken criminelen gebruik van AI voor nieuwe aanvalsmethoden, zoals deepfake-fraude of gerichte phishingcampagnes.

Operationele Technologie (OT)

De gemeente Breda beschikt over procesautomatisering en operationele technologie (OT). Voorbeelden hiervan zijn systemen voor de riolering, verkeersregelininstallaties, camerasystemen en gebouwbeheersing. Sabotage van deze operationele technologie is reëel, ook al hebben zich recent geen grote incidenten voorgedaan in Nederland. Tegelijkertijd is er ook een reëel risico op fysieke sabotage.

De geschatte kosten voor cyberrisico's bestaan uit de kosten voor forensisch onderzoek, het opnieuw opbouwen van (delen van) het netwerk, derving doordat medewerkers niet meer kunnen werken en de inhuur van (externe) professionals. Denk hierbij aan forensische experts, IT-specialisten voor de wederopbouw en crisiscommunicatiespecialisten.

Fluctuaties Gemeentefondsuitkering (blijft € 1,4 miljoen)

De uitkeringen vanuit het Gemeentefonds variëren flink binnen een begrotingsjaar. Om de afhankelijkheid van de circulaires te verkleinen, vormen we een buffer. Zo kunnen we beheerst het beleid aanpassen bij onverwachte fluctuaties.

Borgstellingen en leningen (€ 5,5 miljoen)

De gemeente verleent garanties aan derden, verstrekt leningen en neemt achtervangposities in bij waarborgfondsen. Dat is niet zonder risico's. De gemeente wordt aangesproken als deze derden hun verplichtingen niet nakomen. Bij een achtervangpositie in een waarborgfonds gebeurt dit pas als het garantievermogen van het fonds onvoldoende is.

We schatten het risico op de borgstellingen en leningen echter zeer laag in omdat we in de meeste gevallen hypothecaire zekerheden hebben gevestigd. Daarnaast heeft de gemeente bij 2 waarborgfondsen een achtervangpositie:

- Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)
- Het Waarborgfonds Eigen Woningen, de borgstellingen worden uitgevoerd door de Nationale Hypotheekgarantie (NHG)

Beide waarborgfondsen hebben een zeer sterke vermogenspositie. De kans is erg klein dat aanspraak gemaakt wordt op de achtervangpositie.

De totale hoofdsom van verleende borgstellingen en verstrekte leningen is € 215 miljoen, onze directe achtervangpositie voor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw is € 1.394 miljoen. Voor het Waarborgfonds Eigen Woningen is geen bedrag voor onze achtervangpositie bepaald.

Het totale netto risicobedrag voor borgstellingen en leningen voor gemeente Breda schatten we in op € 5,5 miljoen.

Netcongestie, stikstofproblematiek en Kaderrichtlijn Water (€ 4,84 miljoen, was pm)

Netcongestie

De impact van de netcongestie op het elektriciteitsnet is aanzienlijk. Bedrijven die zich in onze gemeente willen vestigen of die willen uitbreiden of verduurzamen, moeten langdurig wachten op een elektriciteitsaansluiting (of extra capaciteit). Bovendien wordt ook de bouw van nieuwe woningen hierdoor beïnvloed. Hoewel woningen tot nu toe nog kunnen worden aangesloten, geldt dit niet voor essentiële voorzieningen, zoals supermarkten, scholen en zorgcentra. Daarnaast wordt de grootschalige verduurzaming van collectieve complexen, zoals appartementengebouwen en projecten van woningcorporaties, gehinderd door netcongestie. We verwachten dat de netcongestie in Breda de komende jaren verergert. Dit alles heeft een directe invloed op het vestigingsklimaat en de toekomstbestendigheid van Breda.

Vooralsnog zijn de risico's lastig te kwantificeren. In de rest van het land worden aansluitstops en bouwstops ingevoerd en zien we toenames van het aantal stroomstoringen. We volgen deze situatie op de voet. We werken met de netbeheerder en de provincie aan een plan van aanpak voor netcongestie. Daarin zetten we in op een verzwaring van het elektriciteitsnetwerk, congestiemanagement, netbewuste ontwikkelingen in de stad en in de regio, en onorthodoxe maatregelen. We gebruiken hierbij de landelijke lijnen die worden ontwikkeld.

Stikstofproblematiek

Recente gerechtelijke uitspraken hebben een grote invloed op de vergunbaarheid en zijn daarmee een groot risico voor de uitvoerbaarheid van het Bredase woningbouwprogramma. Hoewel er vanuit het Rijk onder hoge druk aan maatregelen wordt gewerkt, is het maar de vraag of deze maatregelen goedkeuring krijgen van de Raad van State en de EU. Vervolgens zal het de nodige tijd vergen om alles in te voeren. Het meest kansrijk lijkt een lokaal Programma Aanpak Stikstof (PAS) op basis van een natuurherstelprogramma. Hiervoor zijn een aantal stappen in voorbereiding. Voor een PAS is de medewerking van de provincie vereist.

Kaderrichtlijn water (KRW)

Eind 2027 is de eindtermijn van de Europese Kaderrichtlijn Water. Lidstaten hebben dan 18 jaar kunnen werken aan het bereiken van een goede waterkwaliteit. Doordat de waterkwaliteit in heel Nederland en ook in Breda nog niet voldoende is, kan een soortgelijke situatie ontstaan als bij het stikstofdossier. Projecten met een negatieve impact op de waterkwaliteit kunnen dan mogelijk in de problemen komen. Ook de recreatievaart op de Mark en Singels kan bijvoorbeeld onder druk komen te staan. Met een goede dossieropbouw over de uitgevoerde en nog uit te voeren maatregelen wil de gemeente samen met het waterschap en provincie voorkomen dat een dergelijke situatie als bij de stikstofproblematiek gaat ontstaan.

De financiële impact vanwege gedeelde inkomsten gemeentelijke belastingen en heffingen door netcongestie, stikstofproblematiek en eisen vanuit de Kaderrichtlijn Water worden becijferd op € 4,84 miljoen. Bij de jaarrekening 2024 werd de impact nog p.m. geraamd.

BESCHIKBARE WEERSTANDSCAPACITEIT

Bedragen x € 1 miljoen

Onderdeel weerstandscapaciteit	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve (per 1-1)	97,1	106,9	117,8	130,2
Onvoorzien	0,7	0,7	0,7	0,7
Vermogen om bezuinigingen door te voeren	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	97,8	107,6	118,5	130,9

Met een risicopositie van € 66,5 miljoen is de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende om de risico's af te dekken.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welk vermogen we beschikbaar hebben om de risico's af te dekken. Dit bestaat uit de algemene reserve, de post onvoorzien en het vermogen om bezuinigingen door te voeren.

Algemene reserve

De gemeentebrede algemene reserve behoort tot de weerstandscapaciteit, voor zover deze vrij beschikbaar is. Vanaf 2021 is deze volledig vrij beschikbaar, met uitzondering van een blokkering van € 16,5 miljoen voor de Noordelijke Rondweg.

Om de risico's te beheersen en de financiële stabiliteit te waarborgen, wordt er tussen 2026 en 2029 in totaal € 15,15 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Dit om met name de risico's van de investeringen bij de grote gebiedsontwikkelingen te kunnen opvangen.

Onvoorzien

De begrote post onvoorzien is € 0,7 miljoen per jaar.

Vermogen om bezuinigingen door te voeren

De ruimte in de meerjarenbegroting is bestemd voor nieuw beleid en toekomstige investeringen. Daarom rekenen we deze niet toe aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

FINANCIËLE KENGETALLEN

	Rekening 2023	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Signalerings- waarde
Stabiliteit								
Solvabiliteitsratio *	19,64%	19,66%	18,14%	16,99%	17,25%	17,91%	18,97%	< 20%
Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen	24,04%	23,69%	21,48%	19,81%	19,83%	20,37%	21,37%	< 20%
Structurele exploitatieruimte *	0,12%	1,92%	1,73%	1,76%	1,90%	1,72%	1,67%	< 0%
Wendbaarheid								
Belastingcapaciteit *	88,26%	84,83%	84,70%	85,83%	86,97%	88,15%	89,34%	> 105%
Netto schuldquote *	54,34%	49,81%	58,28%	64,80%	72,26%	75,61%	76,35%	> 130%
Gecorrigeerde netto schuldquote *	37,98%	36,07%	45,14%	52,00%	59,51%	63,25%	64,62%	> 130%
Weerbaarheid								
Grondexploitaties *	1,74%	0,84%	2,19%	2,20%	2,26%	2,25%	2,22%	> 35%
Ratio weerstandsvermogen	1,6	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	< 1,0
Onbenutte belastingcapaciteit	41,86%	44,77%	45,05%	45,05%	45,05%	45,05%	45,05%	
Wettelijke kaders								
Rente risiconorm (ruimte onder risiconorm * € 1 miljoen)	127	187	193	190	182	183	185	< 0
Kasgeldlimiet: overschrijding (+) of overschrijding (-) per kwartaal	++++	++++	++++	++++	++++	++++	++++	++++
EMU-saldo (* € 1.000)	-33.457	-14.156	-92.161	-63.193	-55.808	-34.764	-20.932	< € -44.502

* deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven

TOELICHTING OP DE FINANCIËLE KENGETALLEN

Stabiliteit

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit drukken we uit in een percentage van het eigen vermogen tegenover het totaal vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit kengetal wordt gedempt doordat we grote geldleningen hebben verstrekt aan woningcorporaties en voor de onderwijshuisvesting. Een solvabiliteitsratio die lager is dan 20%, wordt door de provincie als risicovol beschouwd.

Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen

Omdat Breda in verhouding tot andere gemeenten grote leningen heeft verstrekt aan woningcorporaties en voor onderwijshuisvesting, heeft dit een dempend effect op de solvabiliteitsratio. Daarom wordt hier ook de solvabiliteitsratio weergegeven zonder deze leningen. Dit kengetal geeft een realistischer beeld van onze financiële positie.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft informatie over de mate waarin we structurele lasten kunnen afdekken met structurele baten. Vanuit het BBV is de norm dat de structurele exploitatieruimte in evenwicht dan wel positief is.

Wendbaarheid

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Breda zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in de gemeente in een specifiek jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorafgaande jaar en dit uit te drukken in een percentage. De provincie beschouwt een belastingcapaciteit hoger dan 105% als risicovol.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast tegenover de eigen middelen. Het laat zien hoeveel de rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatie. Dit zijn de signaleringswaarden van de provincie: < 90% is het minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is het meest risicovol.

Gecorrigeerde netto schuldquote

Bij de berekening van de gecorrigeerde netto schuldquote houden we rekening met doorgeleende gelden. Zowel de netto schuldquote als de gecorrigeerde netto schuldquote laten zien dat de lasten die samenhangen met onze netto schuld passen binnen een acceptabele bandbreedte.

Weerbaarheid

Grondexploitaties

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt met haar grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (exclusief onttrekkingen aan de reserves). De provincie hanteert als signaleringswaarden: < 20% is het minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is het meest risicovol. Dit kengetal laat zien dat we voor de baten van de organisatie niet erg afhankelijk zijn van de opbrengsten uit grondverkoop. In het verleden zijn er flinke afboekingen geweest op de grondposities. De kans op een herhaling van een risico met deze omvang is klein.

Ratio weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet-begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen het weerstandsvermogen en de risico's. Een ratio hoger dan 1 geeft een indicatie dat er voldoende weerstandsvermogen is om risico's af te dekken.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij de onbenutte belastingcapaciteit kijken we naar de 3 belangrijkste inkomsten voor de gemeente: de ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolrechten. Dit kengetal geeft weer hoeveel ruimte de gemeente heeft om extra belastingen te heffen.

Wettelijke kaders

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld. Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen. De renterisiconorm is uitgebreid toegelicht in de paragraaf Financiering.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal. Als de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, moet de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voorleggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen. In het overzicht staat een plusteken als de gemeente in het kwartaal onder de limiet is gebleven. Is de limiet in een kwartaal overschreden, dan is dit met een minteken aangegeven.

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast het Rijk, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. Voor de jaren 2024 tot en met 2026 is ambtelijk overeengekomen dat de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden 0,5% van het bbp bedraagt. De gezamenlijke ruimte voor de gemeenten bedraagt 0,34% van het bbp. In de septembercirculaire Gemeentefonds 2024 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd die de afzonderlijke gemeenten als richtlijn kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Breda bedraagt € -44,5 miljoen.

Paragraaf Grondbeleid

GEMEENTELIJK GRONDBELEID

Het grondbeleid van de gemeente sluit aan op de Omgevingsvisie 2040. Voor elke locatie of gebiedsontwikkeling maken we keuzes op maat. We kiezen het juiste instrument, bepalen de vorm van het grondbeleid en werken samen op een manier die past bij het project.

De gemeente stuurt actief op gebiedsontwikkelingen. Zo bereiken we onze ruimtelijke en maatschappelijke doelen. We beperken risico's zo veel mogelijk en houden grip via risicomanagement.

ONTWIKKELINGEN

Economische ontwikkelingen beïnvloeden gebiedsontwikkelingen

Sinds begin 2024 is de inflatie langzaam afgenomen. De Europese Centrale Bank heeft de rente in 5 stappen verlaagd. De stijging van de bouw- en materiaalkosten vakt af. De woningmarkt blijft krap en de prijzen van koopwoningen stijgen in het algemeen verder, al zien we dat de prijs van appartementen inmiddels afvlakt. Verder hebben we te maken met krapte op het stroomnet.

Door recente ontwikkelingen in de landelijke politiek is het nog onduidelijk welke rol het Rijk gaat spelen, vooral op het gebied van woningbouw en ruimtelijke ordening. Onze plannen voor nieuwe gebiedsontwikkelingen sluiten aan bij het bestaande beleid. Een nieuw kabinet kan vanaf 2026 andere keuzes maken. Als dat gebeurt, moeten we ons beleid mogelijk aanpassen. Zodra we daar meer duidelijkheid over hebben, worden ook de (financiële) gevolgen voor onze plannen (en die van marktpartijen) duidelijk.

We hebben de parameters in onze grondexploitaties aangepast. Denk aan: de rente, de kosten en de opbrengsten. In onze risicoanalyses houden we rekening met economische tegenwind. Door de aanhoudende onzekerheid zijn de resultaten minder voorspelbaar. Negatieve afwijkingen blijven mogelijk, ook al stellen we onze verwachtingen regelmatig bij.

Portefeuille grondexploitaties

We herzien de gemeentelijke grondexploitaties ieder jaar wanneer we de jaarrekening opstellen. Halverwege het jaar passen we de grondexploitaties waar nodig aan, zodat we de begroting met actuele cijfers kunnen onderbouwen. Los daarvan herzien we grondexploitaties ook tussentijds bij belangrijke wijzigingen. Vallen die wijzigingen buiten de vastgestelde kaders, dan vragen we opnieuw goedkeuring aan de gemeenteraad.

Binnen onze actieve grondexploitaties ligt bij het taakveld Wonen de nadruk op het afronden van lopende projecten. Zodra het bestemmingsplan voor de recent vastgestelde grondexploitatie Woonakker onherroepelijk is, kunnen we ook daar aan de slag. Bij het taakveld Werken verkopen we tot en met 2027 nog resterende bedrijfsground vanuit de grondexploitaties Rithmeesterpark, Werkdonken en het Verzamelcomplex Bedrijventerrein.

De bevolking van Breda groeit de komende jaren verder. Het aantal huishoudens neemt zelfs nog sneller toe, doordat huishoudens gemiddeld kleiner worden. Daardoor blijft de vraag naar extra woningen hoog. Met ons grondbeleid ondersteunen we de grootstedelijke ambitie uit de Omgevingsvisie 2040. Een deel van die ambitie behalen we via actief grondbeleid op gemeentegrond. In 2026 starten we naar verwachting met nieuwe grondexploitaties, waaronder de eerste fase van 't Zoet en enkele locaties voor tijdelijke woningen.

De resterende opgave vullen we in via faciliterend grondbeleid. Dit doen we samen met private partijen. Daarvoor kan het nodig zijn om strategische gronden aan te kopen. Om dit mogelijk te maken, beschikken we sinds de begroting 2019 over een aankoopprogramma. Dit bestaat uit een 'revolverend krediet': bij de verkoop of de overheveling naar grondexploitaties vloeien de bedragen weer terug naar het krediet. De jaarlijkse kapitaal- en beheerslasten dekken we vanuit het beleidsterrein waarvoor we de aankoop doen.

GEHANTEERDE PARAMETERS

Voor de begroting 2026 gebruiken we onderstaande parameters in ons grondexploitatiemodel.

Parameters	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Rente	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	2,0%	2,5%	2,5%	3,0%	3,0%
Stijging van de opbrengst	3,0%	3,0%	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Stijging van de kosten	5,0%	3,5%	3,5%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

Rente

De renteparameter bepalen we conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De werkelijke rente over 2024 bedroeg 1,55%. Vanaf 2025 volgen we de BBV-richtlijn die bepaalt dat de rente in grondexploitaties gelijk is aan de eigen gemeentelijke omslagrente. De prognose voor die omslagrente is 1,5% voor de jaren tot en met 2028. In de jaren daarna stijgt de rente naar verwachting langzaam door naar 3%. Deze prognose hanteren we dus ook in onze grondexploitaties.

Stijging van kosten en opbrengsten

We gebruiken de jaarlijkse publicatie Outlook Grondexploitaties van bureau Metafoor om de parameters voor de stijging van kosten en opbrengsten vast te stellen. Dit rapport zet recente jaarcijfers en prognoses van toonaangevende instanties op een rij. Zo ontstaat een goed beeld van de ontwikkelingen van de kosten en de waarde van grond in de komende jaren. Dat rapport doet ook recht aan de lokale omstandigheden: er zijn meerdere bandbreedtes voor de diverse kostensoorten en opbrengstcategorieën. Eén voor de topgebieden Randstad plus de beste wijken van centrumsteden, één voor de matige gebieden aan de randen van Nederland en één voor de middencategorie, het grootste deel van het land. Ook in 2025 en verder zijn we voor Breda uitgegaan van het gemiddelde van de cijfers voor topgebieden en de middencategorie. Dat sluit het beste aan bij de lokale omstandigheden van de Bredase markt. De cijfers van Metafoor zijn geijkt door ze aan te passen aan de verhouding tussen de kostensoorten en opbrengstcategorieën in onze Bredase grondexploitaties.

De parameter kostenstijging bedraagt 5% voor 2025, 3,5% voor 2026 en 2027 en voor de jaren erna 2%. De parameter voor opbrengstenstijging stellen we op 3% voor de jaren 2025 tot en met 2027 en voor de jaren erna op 2%. Voor de jaarrekening 2025 kijken we hier opnieuw naar. Wel houden we bij de berekening van de risico's nu al rekening met mogelijk blijvend hogere kosten voor onze grondexploitaties. Meer daarover leest u bij het kopje 'Risico's en weerstandsvermogen' hieronder.

PLANRESULTATEN

Planresultaten op eindwaarde

Bedragen x € 1.000

Planresultaten op eindwaarde	2026	2027	2028	2029 t/m 2032	2033	Totaal 2026-2033
Crossmark						
Klavers Jansen			-832			-832
Werken						
Verzamelcomplex bedrijventerrein		432				432
Werkdonken		1.457				1.457
Rithmeesterpark		1.042				1.042
Wonen						
Verzamelcomplex woningbouw		748				748
Eikberg		955				955
Calandstraat middenhuur		199				199
Waregemstraat middenhuur		-209				-209
Meulenspie middenhuur		709				709
Bouverijen			-8.575			-8.575
Westerhagelaan-Muizenberglaan		204				204
Woonakker					12.092	12.092
Donkerstraat	-982					-982
Stadionstraat	-1.100					-1.100
Planresultaten negatief per jaar	-2.082	-209	-9.407			-11.698
Planresultaten positief per jaar		5.745			12.092	17.837

In bovenstaande cijfers houden we al rekening met tussentijdse winstnemingen die we eind 2025 verwachten. De tabel laat zien dat de verdien capaciteit in positieve grondexploitaties van € 17,8 miljoen sterk positief beïnvloed is door de start van de nieuwe grondexploitatie Woonakker. Die heeft een positief resultaat van € 12,1 miljoen.

RESERVE FIBI (VOORHEEN RESERVE BOVENWIJKS)

Door de invoering van de Omgevingswet heeft de Reserve Bovenwijkse voorzieningen een nieuwe naam gekregen: reserve Financiële Bijdragen (FIBI). Deze bijdrage is verschuldigd als in een grondexploitatie een nieuwe planologische maatregel wordt vastgesteld, zoals een bestemmingsplan of omgevingsplan. De bijdrage komt niet ten laste van de afzonderlijke grondexploitatie. We verrekenen deze met het totale resultaat van alle grondexploitaties in dat jaar.

Vanaf 2025 zijn er geen actieve grondexploitaties waarvoor een FIBI-bijdrage geldt. Dit ziet u ook in het overzicht hieronder.

Bedragen x € 1.000

	2026 t/m 2033	Totaal 2026-2033
Momenteel geen actieve plannen met een verschuldigde bijdrage		
Totale bijdrage aan reserve FIBI ten laste van resultaat grondexploitatie	0	0

NB: Reserve FIBI (Financiële Bijdrage) is de nieuwe naam voor de Reserve BOVO (Bovenwijkse Voorzieningen)

VOORZIENING GRONDEXPLOITATIES

Voor grondexploitaties met een negatief planresultaat treffen we een voorziening. Dat is verplicht volgens het BBV. We tellen alle negatieve planresultaten op eindwaarde bij elkaar op om te bepalen hoe groot de voorziening moet zijn. Dit zijn de wijzigingen in de voorziening grondexploitaties:

- Per 1 januari 2025 (jaarrekening 2024) is de stand van de voorziening € 15,4 miljoen.

- De grondexploitatie Stationskwartier stopt eind 2025, conform het besluit van de gemeenteraad. Een tussentijdse herziening laat zien dat het eindsaldo gunstiger uitvalt dan verwacht: niet € -3,7 miljoen, maar € -1,9 miljoen. Dat betekent dat de eerder getroffen voorziening voor dit project in 2025 deels kan vrijvallen: € 1,8 miljoen komt vrij. Het resterende bedrag van € 1,9 miljoen gebruiken we om het negatieve eindsaldo af te dekken.
- Na de afsluiting van het Stationskwartier bedraagt de voorziening grondexploitaties per 1 januari 2026 naar verwachting € 11,7 miljoen.
- Aan het eind van begrotingsjaar 2026 sluiten we naar verwachting opnieuw 2 negatieve grondexploitaties af: Donkerstraat en Stadionstraat. De negatieve saldi dekken we af met in totaal € 2,1 miljoen uit de voorziening.
- Per 1 januari 2027 komt de voorziening grondexploitaties naar verwachting uit op € 9,6 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Voorziening op eindwaarde	Stand per 1-1-2025	Mutatie 2025	Prognose 1-1-2026	Mutatie 2026	Prognose 1-1-2027
Crossmark	4.503	-3.672	832		832
Stationskwartier	3.672	-3.672			
Klavers Jansen	832		832		832
Werken					
geen plannen met negatief saldo					
Wonen	10.867		10.867	-2.082	8.785
Waregemstraat middenhuur	209		209		209
Bouwerijen	8.575		8.575		8.575
Donkerstraat (stopt eind 2026)	982		982	-982	
Stadionstraat (stopt eind 2026)	1.100		1.100	-1.100	
Totaal voorziening grondexploitaties	15.370	-3.672	11.698	-2.082	9.616

RISICO'S EN WEERSTANDSVERMOGEN

De huidige methodiek van risicomanagement is gebaseerd op onze nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen uit 2018. De risico's die zijn verbonden aan grondexploitatie zijn onderdeel van de totale risicopositie van de gemeente. Ze worden gedekt uit onze totale weerstandscapaciteit. Om het totale risico voor de grondexploitaties te bepalen, kijken we naar de volgende risico's:

- **Projectspecifieke risico's in de individuele grondexploitaties**
Die houden we bij op risicokaarten.
- **Projectoverstijgende risico's**
We bepalen de projectoverstijgende risico's met een scenario waarin we uitgaan van extra economische tegenwind. In dit scenario ligt de rekenrente 3 jaar lang hoger, stijgen de opbrengsten 3 jaar lang minder snel, stijgen de kosten 3 jaar lang harder en vertragen alle grondexploitaties volledig in de uitvoering, met een maximum van 5 jaar. Dit scenario dekt risico's, zoals de stikstofproblematiek, gestegen bouwkosten, netcongestie, hogere inflatie en een oplopende rente.
- **Risico's die zijn verbonden aan onze portefeuille met panden en gronden**
We brengen 3 soorten risico's apart in beeld: de projectspecifieke risico's (met een gewogen risico van € 5,9 miljoen), de projectoverstijgende risico's (met een gewogen risico van € 3,8 miljoen) en de risico's die samenhangen met onze voorraad gronden en panden (met een gewogen risico van € 4 miljoen). Op basis hiervan berekent een statistisch model hoeveel weerstandsvermogen nodig is om deze risico's af te dekken. Het totale risico komt daarmee uit op € 13,7 miljoen. Volgens de statistische berekening bedraagt het benodigde weerstandsvermogen hiervoor in totaal € 13,4 miljoen.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

INLEIDING

De openbare ruimte in Breda wordt voor een belangrijk deel bepaald door wegen, bruggen, tunnels, viaducten, verlichting, bomen, stedelijk groen, water en riolering. Al deze zogenoemde kapitaalgoederen zijn door de gemeente aangelegd, gebouwd, aangekocht of worden door ons in stand gehouden. Ze vormen de ruggengraat van de openbare ruimte en zorgen ervoor dat de stad en de dorpen goed kunnen functioneren. Kapitaalgoederen hebben een langdurig economisch of maatschappelijk nut en een hoge financiële (vervangings)waarde. Daarom houden we ze in stand door regelmatig (groot) onderhoud en door ze tijdig te vervangen.

Hieronder beschrijven we het onderhoudsniveau en daarmee het kwaliteitsniveau van onze kapitaalinvesteringen. Die hebben we onderverdeeld in een aantal categorieën, waar we hieronder verder op ingaan:

- beheer en onderhoud van de openbare ruimte
- beheer en onderhoud van de riolering
- beheer en onderhoud van onze accommodaties
- beheer en onderhoud van onze voertuigen

In de financiële tabellen zijn de exploitatiekosten van het klein en dagelijks onderhoud opgenomen. Daarin staan ook de dotaties aan de voorziening groot onderhoud, de kapitaallasten van investeringen uit het verleden en de begrote investeringen uit het Strategisch Investeringsplan (SIP). In de exploitatie zijn de kosten van schades niet meegenomen. Afgelopen jaar is op basis van de actualisatie beleidskader kapitaalgoederen (2024-2028) een reserve toegevoegd voor een periode van 7 jaar.

BEHEER EN ONDERHOUD VAN DE OPENBARE RUIMTE

Met 'openbare ruimte' bedoelen we de ruimte in de stad en de dorpen die voor iedereen vrij toegankelijk is. Denk daarbij aan: straten, parken, pleinen, speeltuinen en de singels. In deze openbare ruimte vinden veel dagelijkse activiteiten plaats, zoals verplaatsen van A naar B, ontmoeten, verblijven en recreëren. Ook is het de plek voor functionele gebruikselementen. Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is verdeeld over 7 kapitaalgoederen:

- wegverhardingen
- civieltechnische kunstwerken
- openbare verlichting
- bomen
- stedelijk groen
- waterwegen en -voorzieningen
- riolering*

* Voor de riolering hebben we te maken met bijzondere wettelijke eisen en een aparte financiering. Hierover leest u meer bij het onderdeel Riolering hieronder.

Actualisatie beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte 2024-2028

In 2021 hebben we het voorgaande beleidskader kapitaalgoederen (2014-2021) opnieuw geëvalueerd. Daaruit bleek dat het beheer en onderhoud van de openbare ruimte steeds verder achter begon te lopen. Vooral de wegverhardingen, de civieltechnische kunstwerken, de bomen en het cultuurgroen verdienen meer aandacht. In het bestuursakkoord 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit' uit 2022 hebben we ingespeeld op de uitkomsten van de evaluatie en is voor de periode 2022-2024 € 14,5 miljoen beschikbaar gesteld. Het merendeel hiervan is ingezet voor de kapitaalgoederen.

In 2024 hebben we het eerdere beleidskader kapitaalgoederen geactualiseerd. Daarbij is duidelijk geworden dat de vastgestelde kwaliteit ten opzichte van de evaluatie in 2021 nog verder achteruit

is gegaan. Ook is gebleken dat we een achterstand hebben op de inspecties van de kapitaalgoederen civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, bomen, stedelijk groen, waterwegen en -voorzieningen. In het geactualiseerde beleidskader 2024-2028 is de strategie uitgewerkt om met stutten-herijken-consolideren de komende jaren weer grip te krijgen. Dit doen we met het uitgangspunt dat we alle kapitaalgoederen op een voorlopig gemiddeld onderhoudsniveau C onderhouden, behalve de riolering. Daarvoor is in het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering onderhoudsniveau B vastgesteld.

Daarnaast zetten we een aantal stappen om grip te krijgen op het beheer en onderhoud. In een eerste stap werken we aan een inhaalslag om de inspecties en de data en informatie op orde te krijgen. Parallel daaraan werken we aan de achterstanden en onderhoudsopgaven die uit de inspecties voortkomen. Jaarlijks bekijken we of we het onderhoudsniveau, onze aanpak en de beschikbare middelen moeten bijstellen. Als dit het geval is, doorlopen we hiervoor een bestuurlijk proces.

Door de instelling van de reserve kapitaalgoederen en een risicogestuurde aanpak bij het vervangen van de openbare verlichting is er geen financieel risico meer op achterstalligheid. De kans bestaat dat we tijdens onze inspecties nieuwe achterstalligheden constateren. Die kunnen we echter financieel opvangen.

We zetten het exploitatiebudget van de kapitaalgoederen zo efficiënt mogelijk in gedurende het begrotingsjaar. Dit kan leiden tot een eenmalige verschuiving van het ene kapitaalgoed naar het andere, omdat de voortgang per kapitaalgoed kan verschillen.

We monitoren de gemiddelde uitgaven per kapitaalgoed, zodat de uitvoering plaatsvindt volgens het beleidskader actualisatie kapitaalgoederen voor de periode 2025-2028. Als er sprake is van een verschuiving, dan melden we dit in de bestuursrapportage.

De reserve kapitaalgoederen is bedoeld voor het aanpakken van achterstanden en achterstalligheden van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Daarbij kan het gaan om:

- een eenmalige verhoging van het exploitatiebudget
- een storting in de investeringsreserve voor extra vervangingsinvesteringen
- een dotatie aan de voorziening voor achterstalligheid

Voorstellen voor onttrekkingen uit de reserve worden aan de gemeenteraad aangeboden via de bestuursrapportage of via de laatste begrotingswijziging in het jaar.

Bedragen x € 1.000

Reserve kapitaalgoederen openbare ruimte	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Dotatie reserve kapitaalgoederen	2.262	2.936	2.224	1.852
Onttrekking	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal*	2.262	5.198	7.422	9.274

** NB: De reserve wordt opgebouwd tot een maximum van 8 miljoen*

In het vastgestelde Beleidskader beheer kapitaalgoederen openbare ruimte Breda 2024-2028 is een reserve kapitaalgoederen ingesteld om extra kosten vanuit inspecties en maatregelen op te kunnen vangen, die nu nog onvoldoende in beeld zijn. Afspraak is dat de hoogte van deze reserve maximaal € 8 miljoen is. Omdat de stortingen al wel bepaald zijn en de onttrekkingen nog niet te begroten zijn (p.m.) en voortvloeien uit de inspecties en analyses, lijkt het saldo in bovenstaande tabel in 2028 ten onrechte daarboven uit te komen. Op basis van de jaarlijks benodigde onttrekkingen wordt de stand gemonitord, zodat het uitgangspunt van het maximum gehandhaafd wordt.

Wegverhardingen

De gemeente beheert zo'n 10 miljoen vierkante meter aan wegverhardingen. Deze onderhouden we op basis van het geactualiseerde beleidskader 2024-2028 voorlopig op een gemiddeld onderhoudsniveau C. Het Gemeentelijk Plan Wegverhardingen 2025-2029 richt zich op het verbeteren van de onderhoudskwaliteit van wegverhardingen naar het vastgestelde niveau. Via onze driesporenaanpak stutten-herijken-consolideren werken we achterstanden weg, verduurzamen we het beheer en stappen we over van reactief naar waardegestuurd onderhoud. Daarbij kunnen we met rehabilitatie en vervanging(sinvesteringen) meer budgetgestuurd werken. We onderzoeken hoe we een betere

samenwerking kunnen bereiken met de andere kapitaalgoederen bomen, riolering en klimaatadaptatie. Daarnaast zetten we in op een doelgerichte inhaalslag op locaties en met projecten waar we vanuit wegverhardingen het initiatief kunnen of moeten nemen.

Belangrijke thema's voor wegverhardingen zijn klimaatverandering, digitalisering, personeelskrapte, meer inzicht in de kwaliteit van het areaal en de samenwerking met andere disciplines. Zo werken we aan meer inzicht in de technische kwaliteit van onze hoofdwegen. Ook is er aandacht voor boomwortelopdruk. Onze aanpak is gebaseerd op de CROW-richtlijnen, met aandacht voor veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid. De budgetten zijn verdeeld over exploitatie, onderhoudsvoorziening en investeringen, met een focus op woongebieden en voetpaden. Daarnaast richten we ons de komende jaren op het vervangen van wegverhardingen.

In 2026 zetten we de stutaanpak voor de elementverhardingen in woonwijken door. Daar pakken we rijbanen en voetpaden aan met rehabilitatieprojecten. Deze stap bouwen we af en we ontwikkelen een vervolgaanpak op basis van de stap herijken. Die zal gericht zijn op een meer integrale aanpak. Verder werken we op meerdere plekken in de dorpen en wijken aan projecten, zoals bij de Generaal Maczekstraat, de Valkenierslaan, de Krogt, het Moleneind (Prinsenbeek), op Hazeldonk en een eerste deel van de Haagweg.

In 2023 is uit inspecties achterstalligheid op verharding gebleken, waarvoor destijds een dotatie van € 5,8 miljoen is gedaan in de Voorziening Achterstalligheid. De realisatie staat geprogrammeerd t/m 2027.

Bedragen x € 1.000

Wegverhardingen (incl achterstallig binnen exploitatie)	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie	3.095	4.699	5.015	4.860	4.634	4.634
Kapitaallasten Verhardingen	412	407	566	870	1.177	1.422
Dotatie voorziening achterstalligheid						
Dotatie onderhoudsvoorziening	3.016	2.429	2.499	2.499	2.499	2.499
Totaal exploitatie	6.523	7.535	8.080	8.229	8.310	8.555
Strategisch investeringsplan						
Openbare ruimte: wegen (instandhouding)		6.300	6.900	7.200	5.610	5.175

Civieltechnische kunstwerken

In de gemeente Breda staan zo'n 500 civieltechnische kunstwerken, zoals bruggen, viaducten, keermuren en grote duikers. Het uitgangspunt is dat deze veilig gebruikt kunnen worden en dat de onderhoudskwaliteit voldoende is voor economisch efficiënt en comfortabel gebruik. In lijn met het Gemeentelijk Plan Civieltechnische Kunstwerken 2025-2029 onderhouden we de objecten binnen ons werkgebied op onderhoudsniveau C. Vanaf 2026 zorgen we er met periodieke reiniging voor dat we voldoen aan de beeldkwaliteit die daarbij past.

Vanaf 2025 voeren we 4 jaar lang technische en constructieve inspecties uit. Begin 2026 worden de eerste resultaten daarvan verwacht. Uit de technische inspecties komt klein en middelgroot onderhoud voort. De kosten daarvoor dekken we vanuit de exploitatie en de voorziening. De constructieve inspecties leiden naar verwachting tot groot onderhoud en in sommige gevallen tot de vervanging van een object. De kosten daarvan worden gedekt vanuit de onderhoudsvoorziening en de investeringen. Als de kosten niet gedekt kunnen worden vanuit de bestaande middelen, dan maken we aanspraak op de reserve kapitaalgoederen openbare ruimte.

In 2026 vervangen we onder meer de opleggingen van de Lunetbrug en de houten voetgangersbruggen in het buitengebied. Deze projecten volgen uit eerder uitgevoerde technische inspecties. Ook uit de constructieve inspecties komen projecten voort, zoals grote werkzaamheden aan de Willemsbrug en het vervangen van de kademuur bij de Nieuwe Prinsenkade.

Bedragen x € 1.000

Civieltechnische kunstwerken	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie	1.100	1.746	1.871	1.891	1.891	1.891
Kapitaallasten CTK	8	57	145	221	287	355
Dotatie onderhoudsvoorziening	601	619	637	637	637	637
Totaal exploitatie	1.709	2.422	2.653	2.749	2.815	2.883
Strategisch investeringsplan						
Specifieke kunstwerken	34	641	848	1.256	935	825
Willemsbrug	22	717	1.250			

Openbare verlichting

Onze aanpak voor de openbare verlichting richt zich op het beheer, het onderhoud en de verduurzaming van zo'n 41.400 armaturen. Die onderhouden we op een voorlopig onderhoudsniveau C. Dat doen we op een sobere, doelmatige manier, waarbij minimaal 95% van de armaturen verlichting levert.

De afgelopen jaren hebben we een groot deel van de openbare verlichting verduurzaamd naar ledverlichting. Daarbij zijn de lichtmasten veelal niet vervangen. Hiervan hebben we ook geen volledig inspectiebeeld. De komende 2 jaar brengen we de status van de lichtmasten in beeld. Ontdekken we daarbij een achterstalligheid of achterstand, dan grijpen we in. De resterende conventionele armaturen vervangen we in de periode tot en met 2030 door ledverlichting. Tot die tijd vragen deze oude, conventionele armaturen zeer waarschijnlijk om extra aandacht bij het onderhoud. Mogelijk moeten ze ook versneld worden vervangen bij herhaaldelijke defecten.

In het gemeentelijk plan 2025-2029 werken we aan een aanpak om het toenemende aantal slimme (led)lampen goed te kunnen onderhouden. We richten ons daarbij op veiligheid, energiebesparing (50% in 2030 ten opzichte van 2013), bewonerstevredenheid en een betere datakwaliteit. Ook richten we ons op een betere aanpak van de meldingen en storingen. Dat doen we samen met onze partners, zoals Enexis. Onze onderhoudsstrategie verschuift steeds meer van reactief naar risico- en waardegestuurd beheer, met aandacht voor maatschappelijke thema's, zoals verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid. Daarnaast werken we aan een aanpak voor het onderhoud en de vervanging op lange termijn.

Ook in 2026 werken we verder aan de vervanging van conventionele armaturen door ledverlichting. Dat doen we onder meer in Ulvenhout, Effen, Ginneken, IJpelaar en de wijken Kesteren, Kroeten, Muizenberg, Gageldonk en Heksenwiel in de Haagse Beemden. Daarbij pakken we de meest storingsgevoelige conventionele armaturen als eerste aan. We hebben ook aandacht voor het slimmer maken van onze oudere ledverlichting met centrale aansturing en monitoring. Met de komst van ledverlichting is een andere inspectieaanpak gewenst, waar we in 2026 aan werken. Ook voeren we een inhaalslag uit bij de inspectie van de lichtmasten. Daarbij gaan we lichtmasten proactiever vervangen en waar mogelijk levensduurverlengend onderhoud uitvoeren. Andere projecten waar we in 2026 aan werken, zijn onder andere de inspecties en het onderhoud aan de spanbekabeling en het afbakenen en inventariseren van de bijzondere verlichting.

Bedragen x € 1.000

Openbare verlichting	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie	2.695	3.561	3.689	3.749	3.649	3.649
Kapitaallasten OVL	593	799	1.056	1.308	1.550	1.785
Totaal exploitatie	3.288	4.360	4.745	5.057	5.199	5.434
Strategisch investeringsplan						
Openbare ruimte; openbare verlichting	2.367	5.100	4.800	4.800	3.910	3.450

Bomen

Breda heeft ruim 110.000 bomen, die gemiddeld een hoge leeftijd hebben. Deze ouderdom en de vervanging van bomen vormen de komende jaren een aandachtspunt. Het gemiddelde onderhoudsniveau is met de actualisatie kapitaalgoederen voorlopig vastgesteld op C. Daarbij merken we op dat de waardevolle bomen dezelfde zorg behouden als ze kregen vóór de actualisatie van het beleidskader. Dit is verder uitgewerkt in het Gemeentelijk Plan Bomen 2025-2029.

Door achterstanden in onze inspecties en het onderhoud bleek een versnellingsaanpak nodig. Daar zijn we eind 2024 en in 2025 mee gestart. Het (achterstallig) onderhoud dat daarbij in beeld kwam, pakken we met onze nieuwe, proactieve aanpak direct aan. Tijdens deze 'stutfase' werken we aan een overgang van reactief naar waardegestuurd beheer. Belangrijke thema's voor bomen zijn veiligheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie. We zetten in op een herplantplicht, groeiplaatsverbetering en integrale samenwerking.

In lijn met het nieuwe bomenbeleid besteden we aandacht aan de waardevolle bomen, structuurbomen, toekomstbomen en omgevingsbomen. Voor stedelijke (her)ontwikkelingen en beheeropgaven in de openbare ruimte hebben we een aanpak opgesteld, waarin we beschrijven hoe we werken met de bomen in een projectgebied en met onze doelen en ambities op basis van de Omgevingsvisie, de visie openbare ruimte en het groenkompas. Ook de link met herplant en de vervanging van bomen wordt uitgewerkt. Het plan geeft richting aan punten als het veranderende klimaat, de standplaats, de verdichtende stad, boomkroonprojectie, bomen op particulier terrein, biodiversiteit en ziekten. Daarnaast besteden we aandacht aan het proactiever aanpakken van structuren en bomen die door wortelopdruk of een ongunstige groeisituatie geen perspectief hebben.

Met het beleid laten we ook zien hoe we de komende jaren werken vanuit stutten (inhaalslag) naar herijken (toekomstbestendig maken) en het consolideren (duurzaam beheer) van ons bomenbestand. Dit zijn enkele voorbeelden van projecten waar we aan werken: buurtschap Vuchtschoot, de Mathenessestraat, de Epelenberg, de Heerbaan, de Olympiastraat en de groeiplaatsverbetering in de Nieuwe Boschstraat.

Bedragen x € 1.000

Bomen	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie	2.688	2.951	2.723	2.693	2.693	2.693
Kapitaallasten Bomen	126	230	351	455	557	649
Totaal exploitatie	2.814	3.181	3.074	3.148	3.250	3.342
Strategisch investeringsplan						
Bomen (instandhouding)	1.017	1.960	2.250	2.250	1.870	1.425

Waterwegen en watervoorzieningen

Breda heeft ongeveer 2100 kilometer aan waterwegen, duikers, vijvers, plassen en havens en 7000 andere watervoorzieningen, zoals watertappunten, bluswatervoorzieningen, een grondwatermeetnet en waterspeelplekken. Een belangrijke taak op het gebied van water is het nautisch beheer, waaronder het scheepvaartverkeer en de recreatie op het water vallen. Het gemiddelde onderhoudsniveau is met de actualisatie kapitaalgoederen vastgesteld op C. Dit betekent dat de waterwegen en watervoorzieningen functioneel bruikbaar en veilig zijn, en sober onderhouden worden.

Het nieuwe gemeentelijk (beheer)plan 2025-2029 richt zich op beter beheer, inzicht in het eigenaarschap en het op orde brengen van het areaal. Onze aanpak daarbij is maatwerk voor de verschillende onderdelen. Speerpunten zijn: grip op de B-watergangen, inspelen op weersextremen, het bestendigen van de afspraken met partners zoals waterschap Brabantse Delta, bijdragen aan ecologische doelen en beter data- en informatiemanagement.

De aanpak voor komend jaar bestaat uit een inhaalslag op de inspecties, het wegwerken van achterstanden (bijvoorbeeld bij het onderhoud van duikers en B-watergangen) en het uitvoeren van regulier klein en groot onderhoud, zoals het baggeren van de watergangen in stedelijk gebied. We sturen op risico's, met aandacht voor personeelstekorten en het klimaat. Monitoring en samenwerking met partners zijn essentieel. We plannen investeringen op basis van levensduurverlenging en kwaliteitsverbetering. Dit zijn projecten waar we in 2026 aan werken: stedelijke baggeropgave Hoogeind, Minervum en Avans/Amphia, de renovatie van diverse duikers en beschoeiingen, en de ombouw van de besturing/telemetrie van de waterspeelplaatsen en fontein.

Bedragen x € 1.000

Waterwegen en watervoorzieningen	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie	610	1.846	1.941	1.961	1.961	1.961
Kapitaallasten Waterwegen		4	12	451	451	451
Dotatie onderhoudsvoorziening	426	438	451	451	451	451
Totaal exploitatie	1.036	2.288	2.404	2.863	2.863	2.863
Strategisch investeringsplan						
Openbare ruimte: water		100	100	100	85	75

Stedelijk groen

Het groenbeheer heeft een eigen gemeentelijk (beheer)plan gekregen met een looptijd van 2025-2029. Het plan richt zich op gras/gazons, kruidachtige planten, hagen, vaste planten en heesters. Deze staan in parken, plantsoenen en groenstroken binnen de bebouwde kom. In totaal beheert de gemeente bijna 1560 hectare groen. Het plan gaat, naast deze beplanting, óók over taken als onkruidbestrijding op verhardingen, vegen en gladheidsbestrijding.

Het doel is een duurzaam, klimaatbestendig en kostenefficiënt beheer, met aandacht voor biodiversiteit, leefbaarheid en samenwerking met bewoners. Het gemiddelde onderhoudsniveau is vastgesteld op C. Dit betekent in principe dat het groen functioneel bruikbaar en veilig is en dat het sober onderhouden wordt. Bij onderhoudsniveau C vindt in principe geen vervanging plaats. Vanuit het bestuursakkoord in 2022 en bij de actualisatie van het beleidskader is geld beschikbaar gesteld voor de reconstructie en vervanging van het stedelijk groen en voor het verhogen van de onderhoudskwaliteit daarvan. Bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen is duidelijk geworden dat het groen in Breda sterk verouderd is. Bij de inhaalslag op de inspecties die in 2026 wordt uitgevoerd, brengen we de werkelijke onderhoudsstaat in beeld. Ook is afgesproken dat nieuw aangelegd en gereconstrueerd groen vanaf de start van deze bestuursperiode (2022) onderhouden wordt op niveau B.

Het dagelijks onderhoud omvat maaien, snoeien en onkruidbestrijding, met inzet op duurzaamheid en innovatie. Participatie vinden we belangrijk en organiseren we via wijkdeals en de BuitenBeter-app.

Projecten waar we in 2026 aan werken, zijn: het Valkenberg en de groenplannen voor Sportpark en Heusdenhout.

Bedragen x € 1.000

Stedelijk groen	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie			9.681	9.704	9.737	9.738
Kapitaallasten Stedelijk Groen		22	65	108	150	192
Totaal exploitatie	-	22	9.746	9.812	9.887	9.930
Strategisch investeringsplan						
Openbare ruimte: instandhouding Stedelijk Groen		900	900	900	765	675

BEHEER EN ONDERHOUD RIOLERING

Het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering (GPSWR) 2025-2029 bouwt voort op het Stedelijk Waterplan 2019-2023 en richt zich op het beheer van het stedelijk water, de riolering en klimaatadaptatie in Breda. Dit voeren we uit op onderhoudsniveau B. We blijven voldoen aan onze wettelijke watertaken en zetten in op een gezonde, veilige en klimaatbestendige leefomgeving. De gemeente is verantwoordelijk voor het transport van het stedelijk afvalwater naar de rioolwaterzuivering van waterschap Brabantse Delta. Daarvoor hebben we 1300 kilometer rioolbuizen en 800 grote en kleine gemalen en overige voorzieningen in beheer. Ook onderhouden we regenwaterriolen, sloten en wadi's om het regenwater te verwerken. Verder is de gemeente het aanspreekpunt voor het grondwater in de openbare ruimte.

Het rioleringsysteem functioneert goed en wordt planmatig onderhouden. De gegevens zijn grotendeels actueel en de slijtage verloopt volgens verwachting. Wel zijn er aandachtspunten, zoals locaties met wateroverlast, volbelaste systemen en de noodzaak tot betere dataverzameling en -gebruik. In het GPSWR blijven we inzetten op een duurzaam watersysteem met blijvende aandacht voor ontharden en vergroenen. We willen regenwater afkoppelen van de riolering en motiveren inwoners en bedrijven om ook duurzaam met water om te gaan. Dat doen we bijvoorbeeld met projecten in het kader van Groene Buurtjes. De komende jaren maken we werk met werk, waarbij we een klimaatadaptieve inrichting bereiken en waarbij onze assets op orde zijn.

We zetten in op risicogestuurd onderhoud, duurzame rioolvervanging, datagedreven beheer en samenwerking met bewoners en partners. In 2026 actualiseren we het GPSWR naast de andere kapitaalgoederen. Daardoor ontstaat de mogelijkheid om in de overgangsfase van 'stutten' naar 'herijken' te kijken naar het geheel van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte.

Projecten waar we in 2026 aan werken, zijn: de aanleg van gescheiden stelsels in onder andere de Paul Windhausenweg, de Haagweg, de Hendrik Berlagestraat en de Generaal Maczekstraat, het relinen en renoveren van de riolering op diverse locaties en de uitbreiding van het gemeentelijk grondwatermeetnet.

Bedragen x € 1.000

Riolering	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie	5.537	9.651	8.298	7.581	7.461	7.496
Kapitaallasten Riolering	6.505	7.200	7.420	8.025	8.648	9.162
Onttrekking egalisatievoorziening	-1.794	-1.909	-448	-	-	-
Totaal exploitatie	10.248	14.942	15.270	15.606	16.109	16.658
Strategisch investeringsplan						
Gemeentelijk Plan Riolering en Stedelijk Water	14.101	18.000	18.500	21.000	22.000	24.000

BEHEER EN ONDERHOUD ACCOMMODATIES

Onderhoud

Voor het bouwkundig onderhoud van onze accommodaties gebruiken we de methodiek van conditieafhankelijk onderhoud (NEN 2767). Daarbij hanteren we onderhoudsniveau 3 (redelijk), zodat het waardebehoud en de bedrijfsvoering geborgd zijn. Minimaal 1 keer in de 5 jaar actualiseren we de meerjarige onderhoudsplannen per pand. Het uitvoeren van groot onderhoud wordt in voorkomende gevallen en waar mogelijk gelijktijdig uitgevoerd met investeringen om efficiëntie te behalen.

Voor het civiel- en cultuurtechnisch onderhoud van de buitensportcomplexen (exclusief de opstallen) werken we sober en doelmatig. We sluiten hierbij aan met ons groenbeheer, dat uitgaat van de wettelijk verplichte BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) en IMGeo (Informatiemodel Geografie). Voor sportaccommodaties zijn de normeringen van NOC*NSF en overkoepelende sportbonden van toepassing, die door Kiwa Isa Sport zijn vastgelegd in het handboek voor sportaccommodaties.

Wet- en regelgeving

Het gemeentelijk vastgoed moet voldoen aan alle wettelijke verplichtingen. We letten op 5 aandachtsgebieden die een raakvlak hebben met veiligheid: elektra, legionellabeheersing, brandveiligheid, dakveiligheid en toegankelijkheid. Ook het gedrag van de gebruiker of huurder speelt hierbij een voorname rol.

Elektra

We willen veilige gebouwgebonden installaties. Daarom inspecteren gecontracteerde aannemers de elektrotechnische (brand)veiligheid. Zij voeren ook het noodzakelijke herstel voor ons uit. Dit doen ze volgens de SCIOS-certificatieregelingen Scope 8, Scope 10 en Scope 12. De SCIOS Scope 8-keuring is gericht op de elektrische veiligheid. De SCIOS Scope 10-keuring beoordeelt het elektrotechnisch materieel op brandrisico. De SCIOS Scope 12-keuring is specifiek gericht op de brandveiligheid en de elektrische veiligheid van de zonnepanelen.

Legionellabeheersing

Waterinstallaties inspecteren en herstellen we volgens NEN 1006. Het Drinkwaterbesluit en de 'Regeling legionellapreventie in drinkwater en warm tapwater' noemen 2 soorten installaties: prioritaire en niet-prioritaire. De gemeente voert beheersmaatregelen uit voor de legionellapreventie. Dit is een contract waarin (prioritaire en niet-prioritaire) gebouwen zijn opgenomen. Concreet gaat het om de verplichte jaarlijkse legionellabeheersmaatregelen, het controleren van terugstroombeveiligingen en het controleren en registreren van koudwatertemperaturen en boilertemperaturen.

Brandveiligheid

Brandveiligheid verdient continu aandacht. Tijdens het regulier onderhoud en beheer worden de gebouwen getoetst aan de eisen van brandveiligheid. De diverse installaties voor brandveiligheid worden jaarlijks onderhouden en gekeurd.

Dakveiligheid

Op platte daken worden steeds meer installaties geplaatst die veilig onderhouden moeten kunnen worden. Wij zorgen er als vastgoedeigenaar en opdrachtgever voor dat iedereen veilig kan werken op onze daken. De aanwezige dakveiligheidsvoorzieningen worden jaarlijks onderhouden.

Toegankelijkheid

Openbare gebouwen in eigendom van de gemeente moeten toegankelijk zijn voor elke inwoner. Volgens de 'Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte' moeten we naar gelang de behoefte en in redelijkheid doeltreffende aanpassingen uitvoeren. In 2025 is de nieuwe NEN-norm 9120 (Prestatie-eisen voor toegankelijkheid en bruikbaarheid van gebouwen) geïntroduceerd. In 2026 presenteren we de resultaten van de impactanalyse op de gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente Breda.

Duurzaamheid

Breda wil in 2044 een energieneutrale gemeente zijn. Voor ons maatschappelijk vastgoed hanteren we onze eigen klimaatdoelen om dit doel te bereiken. Daarnaast speelt landelijke wet- en regelgeving een steeds grotere rol bij het beheer van onze kapitaalgoederen.

Verduurzamen alléén is niet genoeg voor een toekomstbestendige vastgoedportefeuille. Voor een deel van onze gebouwen komt het einde van de technische en de economische levensduur in zicht. Door strategisch te kiezen tussen behouden, transformeren en vervangen voorkomen we toekomstige desinvesteringen en werken we gericht aan een duurzame en toekomstbestendige vastgoedportefeuille.

Voor een groot deel van onze gebouwen kunnen we de doelen halen en energie besparen via rendabele investeringen en de inzet van onderhoudsmiddelen op de korte termijn. Voor accommodaties die in de verkoop staan of waarvan de toekomst onzeker is, investeren we alleen in duurzaamheid als dat verplicht is op basis van wet- en regelgeving.

Bedragen x € 1.000

Vastgoedbeheer	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie (klein onderhoud)	4.234	3.190	3.279	3.279	3.279	3.279
Kapitaallasten vastgoed	8.991	9.052	9.237	9.151	9.398	9.398
Dotatie onderhoudsvoorziening	5.543	5.637	5.811	5.811	5.811	5.811
Totaal exploitatie	18.768	17.879	18.327	18.241	18.488	18.488
Strategisch investeringsplan						
Vastgoedbeheer	1.841	3.283	2.305	2.023	2.050	1.450
Vastgoedbeheer, sportaccommodaties	100	575	1.200	1.000	1.000	
Sporthall de Doelen Princenhage	48	702	122	585	1.244	1.243
MFA Bavel	1.892	1.762	9.413	6.425	225	
Herhuisvesting uitvoeringslocaties	264	475				
Talentcentrum	274	285				

Beleidskaders

- Visie op Vastgoed (februari 2017)
- Robuuste aanpak verduurzaming van de Bredase vastgoedportefeuille
- Nota Sportaccommodaties en Financiën
- Nota Bewegingsruimte
- Team Breda Uitvoeringsprogramma 2017-2022

Kerncijfers

	Aantal m2 bvo	Aantal objecten
Beeldbepalend vastgoed	3.052	6
Begraven	15	1
Economie	3.706	1
Eigen huisvesting	70.455	39
Kunst en cultuur	26.111	12
Onderwijs en MFA's	28.007	8
Ontwikkelvastgoed	2.054	2
Openbare orde en veiligheid	9.394	5
Overig beleid	31.414	8
Sport en recreatie	68.000	92
Welzijn en zorg	13.111	26
Wonen/opvanglocaties	6.651	9
	261.969	209

BEHEER EN ONDERHOUD VOERTUIGEN

Vanaf 2025 zijn alle voertuigen die wij aanschaffen duurzaam, tenzij dit door harde operationele eisen niet mogelijk is. Bij de vuilniswagens stoppen we bijvoorbeeld mogelijk na 27 exemplaren vanwege de knelpunten bij het opladen. Elektrische varianten en andere technieken zijn grotendeels beschikbaar en in het Strategisch Investeringsplan (SIP) hebben we geld gereserveerd voor de komende 10 jaar. We stappen gefaseerd over, omdat we de vervangingsplanning van de voertuigen volgen en de benodigde laadinfrastructuur in 2025 gaan aanbesteden en inplannen voor installatie.

Eind 2019 hebben we het convenant 'Duurzame voertuigen en brandstoffen in de reinigingsbranche' ondertekend. Daarmee committeren we ons aan de aanschaf van emissievrije reinigingsvoertuigen vanaf 1 januari 2030 (of waar mogelijk eerder). Dit convenant heeft betrekking op al onze reinigingsvoertuigen, zoals inzamelvoertuigen, veegmachines en afvalbakkenwagens.

Het gemeentelijke wagenpark bestaat uit:

- 41 afvalinzamelwagens: 6 achterladers hoogbouw, 4 achterladers grofvuil en 25 achterladers (mini/split), 2 waswagens en 4 kraan/trechterwagens ondergronds
- 13 haakarm-kraanwagens
- 3 lichte vrachtwagens
- 5 zware aanhangwagens
- 206 bedrijfswagens
- 85 items voor de winterdienst
- 3 hybride voertuigen onder leasecontract
- 13 inhuur-vuilniswagens

Daarnaast gebruiken we zo'n 3300 andere items (zoals boormachines, bladblazers, ladders, verlengsnoeren, meters, aggregaten en kettingzagen).

De indeling naar aandrijving van de wagens is als volgt:

- 36 volledig elektrische voertuigen
- 3 CNG-voertuigen (aardgas)
- 184 dieselveertuigen
- 4 hybride voertuigen (en 3 lease hybride)
- 19 dieselvrachtwagens met elektrische opbouw
- 22 benzinevoertuigen

Onderhoud

Jaarlijks voeren we een gedetailleerd onderhoudsprogramma uit, gebaseerd op de technische staat van onze voertuigen. Een achterstand in de vervangingsinvesteringen heeft ertoe geleid dat we onze voertuigen moeilijk tegen aanvaardbare kosten kunnen laten rijden. Dit komt onder andere door de stijgende kosten voor onderhoud en reparaties.

Vervanging

De vervanging van alle tractiemiddelen is vastgelegd in een vervangingsplan. Daarbij schaffen we uitsluitend zero-emissie-voertuigen aan om te voldoen aan de landelijke en Europese milieudoelstellingen: in 2030 zijn we wettelijk verplicht om 55% CO₂-reductie te behalen. Op het moment van afroep kijken we onder andere naar de beschikbaarheid en toepasbaarheid van elektrische voertuigen. De achterstand in de vervangingen is een belangrijke factor, omdat oudere voertuigen slecht zijn voor het milieu en meer uitstoot genereren. We handelen bij het vervangen van voertuigen volgens de ambities van de EU, de Klimaatwet en het convenant 'Duurzame voertuigen en brandstoffen in de reinigingsbranche'.

Financiën

De nieuwwaarde van het totale wagen- en machinepark is zo'n € 32 miljoen. De afschrijvingsperiode is gemiddeld 9 jaar. Voor de jaarlijkse vaste kosten voor onderhoud, brandstof, afschrijving, rente en verzekering is zo'n € 7,2 miljoen opgenomen in de begroting 2026.

De afgelopen jaren is er sprake van een structureel tekort. Dat komt vooral door prijsstijgingen, extra inhuur, onderhoud en investeringen. Dit betekent een extra kostenpost voor een aantal afdelingen: Beheer openbare ruimte, Werk, Vastgoedbeheer, Servicecentrum, en Veiligheid en Leefomgeving.

Bedragen x € 1.000

Wagenpark	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie	8.165	5.975	6.133	6.133	6.133	6.133
Kapitaallasten Voertuigen	2.214	2.098	2.062	2.055	2.055	2.086
Totaal exploitatie	10.379	8.073	8.195	8.188	8.188	8.219
Strategisch investeringsplan						
Wagenpark	2.800	13.583	6.064	8.223	4.517	12.996

Paragraaf Verbonden partijen

INLEIDING

Een verbonden partij is een rechtspersoon buiten onze eigen organisatie, waarin we een bestuurlijk en een financieel belang hebben. Het is een van de manieren waarop we onze taken uit (laten) voeren. Vrijwel alle gemeenschappelijke regelingen waar de gemeente aan deelneemt, zijn een verbonden partij, net als de nv's en bv's waarvan de gemeente aandeelhouder is.

Het besturen van verbonden partijen kan ingewikkeld zijn vanwege de bestuurlijke en klantrelatie die de gemeente met hen heeft. Bovendien zijn vaak meerdere partijen betrokken bij een verbonden partij, waardoor wij niet de enige bestuurder en klant zijn. We moeten onze bestuurlijke doelen en wensen afstemmen met de andere deelnemers, wat de aansturing soms tot een uitdaging maakt.

Toch biedt het werken met verbonden partijen vele voordelen, zoals schaalvergroting en een regionale aanpak van regionale kwesties. Sinds de begroting 2017 nemen we informatie over de verbonden partijen op bij het programma waaraan die partij bijdraagt. In deze paragraaf vindt u een totaaloverzicht van de verbonden partijen.

De gemeente neemt ook deel aan de gemeenschappelijke regelingen 'Beschermd wonen regio Breda' en 'Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant'. Dit zijn zogeheten centrumregelingen en dat zijn geen aparte rechtspersonen en dus geen verbonden partijen.

VISIE EN BELEID

Een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) per 1 juli 2022 zorgt onder meer voor een betere positie voor gemeenteraadsleden, een meer actieve informatieplicht aan de gemeenteraad, een versterkte controlerende rol voor de gemeenteraad en een verankering van de burgerparticipatie.

Voor Midden- en West-Brabant is er een vernieuwde nota Verbonden Partijen opgesteld. Deze ligt in lijn met de Wgr en de aanbevelingen vanuit de evaluatie van de eerdere nota. Hierbij zijn de financiële beleidsregels voor de gemeenschappelijke regelingen zo veel mogelijk gelijk getrokken. Bij het actualiseren van de nota is natuurlijk rekening gehouden met de belangen van de gemeente Breda. Ook is specifiek aandacht besteed aan de verschillende soorten verbonden partijen. Het niveau waarop de gemeenteraden betrokken zijn, kan variëren en is afhankelijk van het type verbonden partij. Een verbonden partij die zich enkel richt op de bedrijfsvoering, heeft mogelijk een andere mate van betrokkenheid van de gemeenteraden dan een verbonden partij waarin beleid wordt voorbereid en (strategische) beleidskeuzes aan de orde zijn.

In 2025 zijn 2 nieuwe verbonden partijen toegevoegd: de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT) en Regio West-Brabant-Oost (WBO) Jeugd. De inwerkingtreding hiervan laat nog respectievelijk 1 en 2 jaar op zich wachten. Per 1 januari 2026 komt de GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4 te vervallen.

Financiële richtlijnen voor de begroting 2027 van de gemeenschappelijke regelingen

Voor de begroting 2027 geven we financiële richtlijnen mee aan iedere gemeenschappelijke regeling (GR):

- We verwachten van het bestuur van de GR dat zij een structureel sluitende meerjarenbegroting aanbiedt aan de deelnemers waarin 4 jaar vooruit wordt gekeken. De GR vermeldt duidelijk de uitgangspunten voor de begroting voor het komende jaar. Daarin neemt de GR ook een overzicht op met de bijdragen per deelnemer voor de komende 4 jaar.
- De begroting wordt opgesteld op basis van ongewijzigd beleid. Er worden dus geen nieuwe taken of uitbreidingen van bestaande taken in de begroting opgenomen, behalve als dit eerder door het algemeen bestuur is besloten.
- De begroting bevat een overzicht van het verloop van de reserves. Daarin is te zien wanneer de reserve wordt ingezet en voor welk bedrag per jaar. Hierin wordt ook het doel van de reserve omschreven. Wanneer een reserve 2 jaar of langer niet wordt ingezet, dan legt de GR de instandhouding of vrijval van deze reserve in de besluitvorming bij de

ontwerpbegroting voor. Het uitgangspunt is dat deze reserve op dat moment vrijvalt. Wordt er niet besloten tot vrijval, dan geeft de GR in de ontwerpbegroting de planning en het doel van de uitgaven voor deze reserve opnieuw aan. Via de ontwerpbegroting worden de gemeenteraden in de gelegenheid gesteld om hierop een zienswijze in te dienen.

- De bijdrage van de deelnemende gemeenten aan de begroting voor het komende jaar stijgt maximaal met de geldende cao-indexering, overige cao-afspraken en de prijsontwikkeling uit de meest recente circulaire. Voor het opstellen van de kaderbrief en de begroting gebruikt de GR de meest recente circulaire voor de loon- en prijsindex. Hiervoor gebruiken we de meest recente ramingen, zoals die zijn opgenomen in het Centraal Economisch Plan van het Centraal Planbureau. Voor de loonontwikkeling wordt hierbij 'de index van de loonvoet sector overheid' gevolgd en voor de prijsontwikkeling 'de index van de netto materiële consumptie'. De GR specificeert in de kaderbrief en de begroting de verhouding lonen-prijzen in de exploitatiebegroting. De GR houdt een beperkte reserve aan voor het opvangen van afwijkingen tussen de indexeringen die in de begroting zijn opgenomen en de werkelijke cao-indexering, overige cao-afspraken en de werkelijke prijsontwikkeling. Zo kan de bedrijfsvoering in het lopende boekjaar worden voortgezet zonder dat hiervoor een beroep moet worden gedaan op de deelnemers en een zienswijzenprocedure moet worden gevolgd. Uiteraard wijzigt de deelnemersbijdrage ook wanneer er wijzigingen zijn in de kwantiteit van de dienstverlening die de deelnemers afnemen.
- Een besluit van het algemeen bestuur van een GR om een algemene reserve in te stellen is goed gemotiveerd, onderbouwd en voorzien van bijbehorende spelregels. Op dit besluit wordt een zienswijzemogelijkheid geboden aan de deelnemende gemeenten bij de conceptbegroting (of een wijziging daarvan). De algemene reserve wordt aangevuld tot de maximale hoogte, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur. Voor het bepalen van de omvang van de (beperkte) algemene reserve kan het algemeen bestuur een advies vragen aan de accountant, maar deze reserve bedraagt nooit meer dan 8% van de totale lasten in de begroting. (Het uitgangspunt is en blijft dat de weerstandscapaciteit bij de deelnemers wordt aangehouden.)
- Een positief jaarrekeningresultaat wordt uitgekeerd aan de deelnemers. De GR kan hier alleen van afwijken door een duidelijk en gemotiveerd voorstel voor resultaatbestemming voor te leggen aan het algemeen bestuur. Hierover neemt het algemeen bestuur een besluit.
- In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing beschrijft de GR de risico's met de meeste impact en de getroffen beheersmaatregelen. Ook geeft de GR inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit.

Aanvullende financiële richtlijn

Vanaf 2026 wordt onze bijdrage vanuit het Gemeentefonds naar beneden bijgesteld. Het Rijk heeft hier bij de voorjaarsnota 2025 slechts een klein extra bedrag voor beschikbaar gesteld. Daarom vragen we iedere GR om in de kadernota en de begroting 2027 aan te geven wat de beleidsinhoudelijke keuzes zijn en wat de effecten daarvan zijn. Daarbij houdt de GR rekening met een gelijkblijvende bijdrage vanuit de deelnemers, maar ook met een dalende bijdrage van 5%, 10% en 15% ten opzichte van 2026.

De Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV) heeft een afwijkende financiering, omdat zij wordt betaald vanuit de ziektekostenverzekeringen. Daarom gelden bovenstaande richtlijnen niet voor hen.

DE VERBONDEN PARTIJEN

Totaalbeeld verbonden partijen

Bedragen x € 1.000

Naam verbonden partijen	Soort verbonden partij	Verbonden partij	Bijdrage aan Breda	Bijdrage van Breda
GR GGD West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda		9.066
GR Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda		0
GR programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda		1.386
BV Neovita	Vennootschappen en coöperaties	Vitaal en Sociaal Breda		0
NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		0
BV REWIN West-Brabant	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		0
NV Chassétheater beheer	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		0
NV Stadsherstel Breda	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		0
BV BrabantRing	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		Nvt
Belgisch Nederlands Grensoverleg	Overige verbonden partijen	Ondernemend Breda		3.616
GR Regio West Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		5.485
GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		264
GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		2.815
GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		13.860
Midwaste	Vennootschappen en coöperaties	Basis op Orde in Breda		121
Zorg-en Veiligheidshuis Breda	Overige verbonden partijen	Basis op Orde in Breda		330
GR Belastingssamenwerking West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Organisatie en financiën in Breda		3.946
NV Enexis Holding (inclusief overige NV's/BV's) (belang 0,016%)	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda		Niet beschikbaar
NV Brabant Water	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda		Niet beschikbaar
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda		Niet beschikbaar

De belangrijkste beleidsontwikkelingen en risico's bij de verbonden partijen zijn hier opgenomen.

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website GGD West-Brabant:	GGD West-Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Arnoud van Vliet
Belang Breda in verbonden partij in %:	30,31%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

GGD West-Brabant voert de Wet publieke gezondheid (Wpg) uit namens de 16 gemeenten in de regio West-Brabant. Zij richt zich op het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners van de regio West-Brabant. Dit zijn de hoofdtaken van de GGD:

- infectieziektebestrijding
- medische milieukunde
- jeugdgezondheidszorg (JGZ)
- hygiënezorg
- beleidsadvisering
- gezondheidsbevordering
- epidemiologie

Naast deze regionale taken voert de GGD ook taken uit in en voor Breda.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De doelen in de beleidsbegroting 2026 zijn gebaseerd op de thema's van de toekomstvisie 2023-2033 en het beleidsplan 2023-2026 'Wij maken samen gezond gewoon', waarvan 2026 het laatste jaar is. De GGD presenteert daarom komend jaar een nieuw beleidsplan. In 2025 hebben zij tijdens een hackathon, straatinterviews en interviews op GGD-locaties input opgehaald voor het dienstverleningsconcept van de toekomst.

Voor de GGD ligt de focus op preventie en het bevorderen van gezondheid en een gezonde en veilige leefomgeving. Mentale en fysieke gezondheid zit in alle aspecten van de samenleving. Daarom zet de GGD zich ook in binnen het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Actief Leven Akkoord (GALA). In het Samen Sterker-traject wordt onderzocht hoe de samenwerking met GGD Hart voor Brabant in de toekomst vormgegeven kan worden.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De GGD heeft moeite om vacatures tijdig in te vullen door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt. Op meerdere gebieden, zoals de forensische zorg, levert dit een uitdaging op voor de uitvoering van de taken. Zij werken samen met andere GGD'en voor de invulling van het rooster.
- De GGD zet stappen op het gebied van informatiebeveiliging, zoals het voldoen aan de nieuwe NIS2-richtlijn.
- Vanwege de financiële ontwikkelingen bij de gemeenten heeft de GGD de vraag gekregen om de begroting vanaf 2026 sober, doelmatig en in lijn met de (verwachte) financiële ontwikkelingen in te richten. Dit laat zien dat externe factoren van invloed blijven op hun werk en op de publieke gezondheid en veiligheid.

Beleidsmatige richtlijnen voor de begroting 2027

- Wij verwachten dat de GGD West-Brabant (samen met de GGD Hart voor Brabant) in samenspraak met de deelnemende gemeenten een vervolg van het meerjarenbeleidsplan 2023-2026 opstelt en presenteert, welke in lijn is met de gezamenlijke toekomstvisie 'Wij maken samen gezond gewoon' en de ingezette bestuurlijke bezuinigingsopdracht van 4%.

- De GGD geeft in de kadernota en beleidsbegroting 2027 duidelijk weer met welke concrete plannen invulling gegeven gaat worden aan het nieuwe, nog op te stellen beleidsplan 2026-2030.
- Omdat de financiële middelen afnemen, verwachten gemeenten dat zij beleidsmatige keuzes moeten maken. Om deze keuzes gedegen voor te kunnen bereiden, is een meer gedetailleerd inzicht nodig in het aanbod en in de geleverde producten en kosten. Wij verwachten van de GGD dat zij deze informatie leveren.
- Van de GGD verwachten de gemeenten dat met de verdere uitwerking van Samen Sterker naast de bestuurders ook de gemeenteraden tijdig betrokken worden, op een dusdanig moment zodat zij de mogelijkheid hebben om de uitkomst van het traject wezenlijk te kunnen beïnvloeden.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	8.661	8.511	9.066
Eigen vermogen	7.176	6.667	6.035
Vreemd vermogen	20.860	10.500	20.178
Resultaat voor bestemming	775	80	0
Ratio weerstandsvermogen	1,0	1,0	1,0
Netto schuldquote in %	-1,0	1,0	-2,0
Solvabiliteit in %	26,0	26,0	23,0

GR REGIONALE AMBULANCEVOORZIENING BRABANT MIDDEN-WEST-NOORD (RAV)

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website Regionale	
Ambulancevoorziening:	Regionale Ambulancevoorziening
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Arnoud van Vliet
Belang Breda in verbonden partij in %:	2,4%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Dankzij de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) zijn Bredanaars verzekerd van adequate ambulancezorg. Dit betekent hulpverlening op de plaats van een ongeval en goed en snel vervoer naar het ziekenhuis, binnen de verplichte aanrijttijden. Hierover zijn prestatieafspraken gemaakt met de zorgverzekeraars en de RAV. De gemeente geeft geen financiële bijdrage aan de GR RAV.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De samenleving en het zorglandschap in Nederland veranderen snel. Dé uitdaging voor de toekomst is om de kwaliteit, de toegankelijkheid en de betaalbaarheid van (acute) zorg voor iedereen te blijven garanderen, bij een toenemende vraag naar spoedzorg en een groeiend tekort aan zorgmedewerkers.

De RAV heeft het Landelijke Kwaliteitskader Ambulancezorg 2.0 verwerkt in de ontwerpbegroting 2026. Het Integraal Zorgakkoord (IZA) bevat een aantal zaken die direct van belang zijn voor de ambulancesector: acute zorg aan huis, zorgcoördinatie, bestrijding van het personeelstekort en de verbetering van (digitale) informatieoverdracht en innovatie. De landelijke beleidsagenda Toekomstbestendige Acute Zorg van het ministerie van VWS gaat hier ook op in. De kernpunten zijn: kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg, zorgcoördinatie en samenwerking in de regio. De RAV en haar ketenpartners hebben hiervoor het ROAZ-plan opgesteld dat de komende jaren verder uitgewerkt wordt. In haar begroting gaat de RAV in op de verbeterde urgentie-indeling voor spoedvervoer, die begin 2024 is geïmplementeerd. De RAV monitort die en stuurt bij waar nodig.

De RAV heeft het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2026-2029 gepresenteerd: 'Vooraan in crisis, naast je in zorg'. Dit plan bouwt voort op de inhoudelijke onderwerpen van het vorige

meerjarenplan 2022-2025, maar bevat ook enkele belangrijke verschillen. De uitgangspunten van het nieuwe meerjarenbeleidsplan zijn:

- kwaliteit en paraatheid van zorg blijven verbeteren
- investeren in innovatie, ontwikkeling en onderzoek
- informatiegestuurd werken en zorg evalueren
- medewerkerstevredenheid en loopbaanontwikkeling stimuleren
- actieve samenwerking met netwerkpartners en maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de gemeente is er geen (financieel) risico.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2027

- De RAV waarborgt onder de Wet ambulancezorgvoorzieningen de kwaliteit en continuïteit van de ambulancezorg in heel haar werkgebied. De ambulancezorg dient blijvend te worden uitgevoerd zonder gemeentelijke financiële bijdragen.
- De nieuwe urgentie-indeling ambulancezorg is naar verwachting in 2027 volledig geïmplementeerd. De nieuwe indeling kent zeven in plaats van drie urgentieniveaus. De RAV verwerkt de nieuwe urgentie-indeling in haar begroting waarbij inzage in de responstijden op A0 en A1 (voorheen A1 en A2 ritten) behouden blijft. Uitgangspunt dient te zijn dat in het hele werkgebied de responstijd voor A0 ritten met niet meer dan 5% wordt overschreden (melding-aankomst meer dan 15 minuten).
- In haar begroting geeft de RAV aan wat het Integraal Zorg Akkoord (IZA)/ en de landelijke Beleidsagenda Toekomstbestendige Acute Zorg van VWS betekenen voor de ambulancezorg in haar werkgebied. De beleidsagenda kent drie kernpunten: Kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg, Zorgcoördinatie en Samenwerking in de regio.
- In het werkgebied van de RAV liggen meerdere gemeenten die grenzen aan België. Grensoverschrijdende samenwerking is in de ambulancezorg van belang voor het bieden van snelle en effectieve hulp. De RAV geeft in haar begroting aan hoe deze samenwerking er uit ziet en welke mogelijkheden zij ziet om de grensoverschrijdende samenwerking verder te optimaliseren.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	15.980	14.758	15.887
Vreemd vermogen	26.188	31.584	27.020
Resultaat voor bestemming	995	340	0
Weerstandsvermogen	15.980	14.758	0
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	5,8	2,1
Solvabiliteit in %	38,0	31,8	34,0

GR PROGRAMMA SCHOOLVERZUIM EN VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

Vitaal en Sociaal Breda Verantwoordelijk bestuurder: Bestuurlijk vervanger: Belang Breda in verbonden partij in %: Soort verbonden partij:	Opgroeien Arjen van Drunen Eddy Förster 45,7% Gemeenschappelijke regeling
--	---

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De gemeenschappelijke regeling Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten is beter bekend onder de naam Regionaal Bureau Leren West-Brabant (RBL). In de regio werken we samen met 14 gemeenten aan het voorkomen en terugdringen van schoolverzuim en schooluitval. Hiermee

krijgen alle jongeren de kans om zich op basis van eigen kwaliteiten te ontwikkelen naar de voor hen hoogst haalbare startpositie in de maatschappij.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Het RBL geeft met de begroting 2026 uitvoering aan het Koersplan Leerrecht en Doorstroompunt West-Brabant 2024-2026. Leerrecht en schoolaanwezigheid staan daarbij centraal.

In 2026 worden 2 nieuwe wetten van kracht. De Wet van school naar duurzaam werk wordt naar verwachting per 1 januari 2026 van kracht. Deze richt zich op de leeftijd van 18 tot 27 jaar. De wet leidt tot een uitbreiding van taken, inclusief middelen. Doorstroomcoaches worden geschoold om dit vernieuwde takenpakket uit te kunnen voeren. Daarnaast treedt de Wet terugdringen schoolverzuim in werking per 1 augustus 2026. Deze wet richt zich op de leeftijd van 5 tot en met 18 jaar. Met dit wetsvoorstel krijgen scholen meer mogelijkheden om schoolverzuim te voorkomen en terug te dringen, samen met gemeenten (leerplicht) en samenwerkingsverbanden. Vooralsnog komt hier geen uitbreiding van taken uit voort voor het RBL. We voorzien wel andere werkwijzen die beter aansluiten op schoolaanwezigheid.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De deelnemende gemeenten staan financieel garant voor de uitvoerende (werk)organisatie RBL. De gemeente Breda is verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de begroting: 29% voor taken op niveau 1 (administratieve deel) en 59% voor taken op niveau 2 (leerplicht en doorstroompunt). De volgende risico's zijn in beeld:

- Vaste formatie op programmamiddelen. Vanuit RBL zijn 5 vaste medewerkers werkzaam voor het regionale programma VSV. Iedere 4 jaar wordt een nieuw programma vastgesteld. Zo ook in 2026. Het RBL loopt een klein risico dat het nieuwe VSV-programma onvoldoende toereikend is om de loonkosten van deze medewerkers te dekken. Naar verwachting is er voor ten minste 3 medewerkers financiering beschikbaar via het regionale programma. Het takenpakket van de andere 2 medewerkers wordt naar verwachting ingebed in het reguliere takenpakket van RBL of stopgezet.
- De financiële situatie bij de regiogemeenten per 2026 (ombuigingen gemeentefonds) vraagt om een inkrimping of nullijn van de GR-regelingen.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2027

Deze zijn nog niet bekend.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	223	206	1.386
Eigen vermogen	0	Niet beschikbaar	0
Vreemd vermogen	2.089	2081	2.089
Resultaat voor bestemming	89	Niet beschikbaar	0
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar

BV NEOVITA

Vitaal en Sociaal Breda Verantwoordelijk bestuurder: Bestuurlijk vervanger: Belang Breda in verbonden partij in %: Soort verbonden partij:	Thema Leren, ontwikkelen en werken MARIKE DE NOBEL CARLA KRANENBORG-VAN EERD 100% Vennootschappen en coöperaties
--	--

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Neovita BV is mede opgericht voor de begeleidings- en re-integratietaken, die niet (goed) in het

publieke domein passen. De gemeente Breda neemt de uitvoerende en administratieve taken voor haar rekening.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Neovita BV heeft medewerkers in dienst uit de doelgroep van de Participatiewet. Zij worden gedetacheerd binnen de gemeentelijke organisatie en bij andere werkgevers. Neovita belast de loonkosten door en ontvangt van de gemeente Breda een vaste procentuele bijdrage op de loonsom.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Omdat Neovita een vast percentage op de loonsom ontvangt, is er nauwelijks sprake van risico's. Voor het risico van hogere loonkosten door een nieuwe cao voor de doelgroep (Aan de Slag) is al eerder een voorziening gevormd. Deze is onderdeel van de doorbelaste loonkosten en komt niet ten laste van het resultaat van Neovita.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Neovita B.V. is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

NV BREDASE INVESTERINGSMAASCHAPPIJ (NV BRIM)

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Als zelfstandige uitvoeringsorganisatie van de gemeente Breda was NV BrIM (NV Bredase Investeringsmaatschappij) meer dan 50 jaar verantwoordelijk voor de uitgifte van Bredase bedrijventerreinen. Naast de verkoop en heruitgifte van bedrijventerreinkavels waren acquisitie, promotie en relatiebeheer haar belangrijkste taken. In 2016 is besloten om deze taak over te dragen aan het gemeentelijk grondbedrijf en de BrIM te ontmantelen. Sinds die tijd is er gewerkt aan het opschonen van de balans van de nv. Vanwege een aantal langlopende verplichtingen heeft dit pas onlangs geleid tot een min of meer 'schone' nv. Momenteel wordt gezien of eventuele instandhouding van de NV structuur van meerwaarde kan zijn voor de ontwikkelingen in het Innovatiedistrict Breda.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

In 2016 heeft de gemeenteraad besloten om het stimuleren van economische ontwikkelingen over te dragen aan het gemeentelijk grondbedrijf en de BrIM te ontmantelen. Sinds die tijd is gewerkt aan het opschonen van de balans van de nv. Door een aantal langlopende verplichtingen heeft dit pas onlangs geleid tot een min of meer 'schone' nv. Voor de resterende reserves geldt het volgende:

- Een bedrag van € 1 miljoen wordt ingezet als cofinanciering voor 8 projecten van de regiodeal West- en Midden-Brabant. De gemeente Breda heeft hiervoor bij de toekenning van de regiodeal in 2018 een garantstelling afgegeven. Inmiddels is de termijn voor de regiodeal afgelopen en wordt door de gemeente Tilburg de eindbalans opgemaakt. In het najaar 2025 is bekend wat dit uiteindelijk financieel voor de NV BrIM zal betekenen.

- Het restantbedrag van circa € 1,2 miljoen wordt, zoals afgesproken in het bestuursakkoord 2022-2026, ingezet voor de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen. Voor de inzet van deze middelen moet een bestedingsvoorstel worden opgesteld.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM) is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

BV REWIN WEST-BRABANT

Ondernemend Breda Website BV Rewin West-Brabant: Verantwoordelijk bestuurder: Bestuurlijk vervanger: Belang Breda in verbonden partij in %: Soort verbonden partij:	Stimuleren economische ontwikkeling Rewin Carla Kranenburg-van Eerd Jeroen Bruijns 10,3% Vennootschappen en coöperaties
--	--

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het doel van REWIN is het bevorderen van de werkgelegenheid en het versterken van de economische structuur van de regio West-Brabant. De 16 West-Brabantse gemeenten en RWB zijn aandeelhouders van de BV REWIN West-Brabant. In 2030 wil West-Brabant dé voorloper zijn in de transitie naar een nieuwe economie en dé plek voor innovatieve ondernemers die daaraan bijdragen. Daar maakt REWIN zich sterk voor vanuit 2 thema's, 4 strategische programma's en vele projecten. Dat doen zij in samenwerking met kennisinstellingen, het onderwijs, overheden en bedrijven:

- Duurzame economie
 - Circulair ondernemen
 - Plantbased ondernemen
- Innovatief ondernemen
 - Start-ups & scale-ups
 - Innovatief mkb

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

NV REWIN wordt inhoudelijk aangestuurd door de Economic Board West-Brabant. De Board zet de inhoudelijke lijnen uit, ziet toe op de uitvoering en de resultaten en profileert de regio op een hoger schaalniveau. In november 2023 is de nieuwe subsidieovereenkomst voor de periode 2024-2027 getekend. Belangrijke inhoudelijke thema's voor Breda zijn startup & scale-up en Innovatief MKB. Vanuit de Bredase sleuteltechnologieën (Robotica & AI en Games & Creatieve Technologie) wordt een verbinding gemaakt met het plantbased & circulair als belangrijkste toepassingsgebieden.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De ambities komen op onderdelen misschien niet uit doordat de zienswijzen van de gemeenten in de regio West-Brabant uiteenlopen.

- Er is steeds meer vraag naar cofinanciering bij subsidieoproepen vanuit het Rijk en de EU. De regio West-Brabant heeft geen cofinancieringsfonds. Hierdoor kost het veel tijd en inspanning om op korte termijn alsnog geld beschikbaar te hebben voor onverwachte kansrijke projecten.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant (REWIN) is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

NV CHASSÉ THEATER BEHEER

Ondernemend Breda	Dynamische stad
Website Chassé:	Chassé Theater
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het Chassé Theater is een maatschappelijke instelling die met film en podiumkunsten wil bijdragen aan het geluk van alle inwoners van Breda. Theater en film laten ons genieten, reiken ons nieuwe inzichten aan over de zin van het leven en appelleren aan onze relatie tot de ander. De gezamenlijk beleefde (film)theaterervaring nodigt uit tot dialoog en maakt het mogelijk om als mens en als gemeenschap te groeien.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Het Chassé Theater zit na de coronapandemie weer in een stijgende lijn. De bezoekersaantallen zijn aanmerkelijk gestegen en het publiek heeft zijn weg naar het theater en de cinema weer gevonden. Hoewel de inkomsten uit de horeca nog achterblijven, kan weer voorzichtig gesproken worden van een gunstige exploitatie.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De coronacrisis, de kostencrisis en de energiecrisis hebben het Chassé Theater voor grote uitdagingen gesteld. Daarbovenop komen er in de nabije toekomst kosten voor het onderhoud van het pand en de installaties. Het bijna 30 jaar oude gebouw is op een aantal punten toe aan omvangrijke vervangingen en investeringen. Samen met het theater wordt aan een plan voor de kortere en langere termijn gewerkt.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Chassetheater Beheer N.V. is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

NV STADSHERSTEL BREDA

Ondernemend Breda	Thema Dynamische stad
Website Stadsherstel:	Stadsherstel Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	13,05%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

NV Stadsherstel Breda verwerft, ontwikkelt en exploiteert monumentale objecten binnen de gemeente Breda. Hiermee dragen zij bij aan ons erfgoedbeleid.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Er zijn geen bijzondere ontwikkelingen te melden.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Het Klapkot staat nog steeds leeg. Er zijn plannen om het Klapkot te koppelen aan café De Huiskamer. De koppeling van deze monumenten is positief beoordeeld door de gemeente via een initiatiefplan, maar er is nog geen vergunning voor aangevraagd. Omdat brouwerij De Oranjeboom de huurder van NV Stadsherstel Breda is, is er geen sprake van inkomstenderving.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	3.162	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	5.512	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	200	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	36,5	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van N.V. Breda Stadsherstel is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

BV BRABANTRING

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Website BrabantRing:	BrabantRing
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	5,2%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De netto verwervingskosten van onze aandelen in BrabantRing B.V. waren in 2023 eenmalig € 120.000. De bijbehorende kapitaallasten worden gedekt uit het budget Digitalisering.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Op 8 augustus 2023 heeft de gemeente Breda een belang van 5,2% genomen in BrabantRing B.V.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

BrabantRing B.V. is een samenwerking tussen de provincie, een aantal gemeenten en de private partij BRE EFX. De samenwerkingsafspraken zijn afgerond en BrabantRing maakt een nieuw businessplan. Verder wordt de rvc weer op volle sterkte gebracht.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	0	Nvt	Nvt
Eigen vermogen	5	Nvt	Nvt
Vreemd vermogen	534	Nvt	Nvt
Resultaat voor bestemming	-747	Nvt	Nvt
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt
Solvabiliteit in %	80,0	Nvt	Nvt

* Op 8 augustus 2023 belang verworven

BELGISCH NEDERLANDS GRENDOVERLEG

Basis op Orde in Breda	Bestuur van Breda
Website Benego:	BENEGO
Verantwoordelijk bestuurder:	Jeroen Bruijns
Bestuurlijk vervanger:	Paul Depla
Belang Breda in verbonden partij in %:	4,54%
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partij

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

In totaal 22 grensgemeenten in de provincies Antwerpen respectievelijk Noord-Brabant vormen samen het Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BENEGO).

Het samenwerkingsverband werd opgericht in 1968 als een informele associatie van een 11-tal gemeenten die behoren tot de provincies Noord-Brabant respectievelijk Antwerpen. In 1986 werd het samenwerkingsverband geformaliseerd tot een internationale rechtspersoon. BENEGO is juridisch een BGTS (Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking). In 2025 zijn de statuten van het samenwerkingsverband aangepast passend bij de BGTS status en huidige praktijk. Daarnaast wordt de samenwerking sinds de statutenwijziging als Euregio aangeduid.

Doel is het bevorderen van grensoverschrijdend bestuurlijk overleg en grensoverschrijdende samenwerking en het behartigen van de gemeenschappelijke belangen. Om zo bedreigingen te keren én kansen te pakken, in samenwerking met alle instanties die daarbij kunnen helpen. Met als ambitie welzijn en de welvaart in het Belgisch-Nederlands grensgebied te vergroten door samenwerking tussen grensgemeenten te faciliteren.

De landsgrens die met het Verdrag van Schengen vrijwel onzichtbaar is geworden, vormt in de praktijk vaak nog een obstakel als het gaat om thema's als klimaatverandering, grensarbeid, bestrijding van criminaliteit, milieubescherming en waterbeheersing, rampenpreventie, ambulancevervoer en openbaar vervoer. Daarnaast worden kansen die de nabijheid van het buurland biedt over en weer nog onvoldoende benut.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Het netwerk bestaat inmiddels meer dan 50 jaar en de activiteiten worden bekostigd via de jaarlijkse bijdragen van alle deelnemende gemeenten. De bekostiging wordt de komende jaren opnieuw vastgesteld.

In 2020 is BENEGO gestart met een professionaliseringsslag voor betere samenwerking, grotere zichtbaarheid en betere externe communicatie. Daarnaast wil BENEGO het bestuurlijke netwerk versterken door gemeenten in het grensgebied die nog geen lid zijn actief uit te nodigen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de continuïteit van het grensgemeenten-netwerk is bestuurlijk draagvlak essentieel.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	3.616
Eigen vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Belgisch Nederlands Grensoverleg is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

GR REGIO WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Bestuur van Breda
Website RWB	RWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Jeroen Bruijns
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	26,04%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De 16 gemeenten in West-Brabant werken gezamenlijk aan de nieuwe economie. Zij versterken het vestigingsklimaat en hanteren het perspectief van een Innovatieve Regio, een Plantaardige Regio en een Circulaire Regio. Voorloper zijn in de transitie naar een nieuwe economie vraagt om grote innovatiekracht van de bedrijven in de regio. Het streven is dan ook een regio met bovengemiddeld veel innovatieve start-ups, scale-ups en (spin-offs van) grootbedrijven. Daarnaast omvat deze ambitie het innovatief vermogen van het mkb, dat in de meeste gemeenten in West-Brabant de motor van de economie vormt. De regio streeft ernaar om binnen Nederland én daarbuiten een vooraanstaande positie te krijgen als innovatieve plantaardige hub. Daarnaast is de ambitie dat de circulaire economie van West-Brabant functioneert als een lerend ecosysteem van bedrijven, gemeenten, kennisinstellingen en gemeenschappen.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

In het voorjaar van 2024 is een actieprogramma vastgesteld met een aangescherpte focus. Bepaalde onderwerpen passen daar niet meer bij, zoals mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling. Deze werkgebieden zijn een logisch onderdeel van de verstedelijkingsopgaven in de stedelijke regio's Breda-Tilburg en De Baronie en sluiten het beste aan op de schaal van de Daily Urban Systems. In 2024 en 2025 zijn deze voormalige RWB-taken daarom overdragen aan de stedelijke regio's. De aangepaste koers van RWB betekent dat de 4 commissies van advies plaatsmaken voor 3 thematische programma's: Plantaardig, Circulair en Innovatief. Deze programma's zijn ook verwerkt in de regiodeal die nog tot en met 2028 loopt en waarvoor het Rijk € 15 miljoen heeft toegekend.

Het algemeen bestuur van Regio West-Brabant heeft op 4 december 2024 de bestuurlijke begeleidingsgroep RWB nieuwe stijl ingesteld. Deze groep ontwerpt denkrichtingen rond 3 dimensies: de strategische agenda en shared services binnen RWB, de relatie tussen RWB en de stedelijke regio's en de congruentie tussen de activiteiten van RWB en REWIN in West-Brabant. Nadat deze denkrichtingen zijn besproken met het algemeen bestuur volgt eventuele besluitvorming.

RWB heeft in maart 2025 het werkplan Nieuwe Economie voor 2025 en 2026 vastgesteld.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De slagingskans van regionale projecten is afhankelijk van de (vaak personele) inzet van gemeenten.

- De basisfinanciering van de GR staat onder (toenemende) druk door uiteenlopende zienswijzen over het commitment vanuit de deelnemende gemeenten en door minder inkomsten ('ravijnjaar').
- Een groot deel van de inkomsten bij RWB komt vanuit subsidies. Als de mogelijkheden voor subsidies verminderen, heeft dit financiële consequenties.
- Om aan de subsidie-eisen te voldoen, worden er activiteiten verricht. Daarbij wordt rekening gehouden met het voorlopig toegekende bedrag. Er bestaat een kans dat de subsidieverstrekker het bedrag aan het eind van het project lager vaststelt.
- Er ontstaat onduidelijkheid voor derden nu taken deels bij RWB en deels bij de stedelijke regio's liggen.

Specifieke financiële richtlijn voor de begroting 2027

Bij de uitvoeringsgerichte taak 'kleinschalig collectief vervoer' geldt een aangepaste vervoersprijs per eenheid op basis van de branchegerichte NEA-index. Verder worden de vervoerslasten begroot aan de hand van het verwachte gebruik van de vervoersvoorziening. De doorbelasting van kosten aan gemeenten en de provincie vindt plaats op basis van realisatie.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2027

In de begroting 2026 wordt aangegeven:

- welke resultaten uit het actieprogramma 2024-2028 in 2026 worden behaald en welke doelen voor 2027-2028 zijn gepland
- wat de financiële en personele inzet van RWB hierbij is en welke aanvullende middelen (capaciteit en financiën) er worden gevraagd van de gemeenten
- hoe de verbinding wordt gelegd met het onderwijs en het bedrijfsleven bij de uitvoering van het actieprogramma
- hoe de samenwerking met de stedelijke regio's en REWIN wordt ingericht voor de uitvoering van de actieagenda

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	5.490	6.589	5.485
Eigen vermogen	1.782	916	916
Vreemd vermogen	6.613	6.420	6.535
Resultaat voor bestemming	808	0	0
Ratio weerstandsvermogen	0,8	0,8	0,5
Netto schuldquote in %	-6,3	-2,7	-3,0
Solvabiliteit in %	22,0	12,0	12,0

GR NAZORG GESLOTEN STORTPLAATSEN BAVEL-DORST EN ZEVENBERGEN

Basis op Orde in Breda	Beheer van de openbare ruimte
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	n.v.t.
Belang Breda in verbonden partij in %:	39,84%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Deze GR omvat de blijvende nazorgverplichtingen van 10 deelnemende gemeenten voor de stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen. De regionale stortplaats Zevenbergen valt onder de Wet milieubeheer. De GR is eigenaar van de gronden en is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de locatie. Dit wordt door Attero uitgevoerd. Hiervoor is een pre-nazorgovereenkomst afgesloten. Op basis van de hoeveelheden gestort afval is daarnaast vastgelegd dat de GR voor 80,7% en Attero voor 19,3% bijdraagt aan de (pre)nazorgkosten. De afvalstoffenberging Bavel-Dorst valt onder de Omgevingswet. Eigenaar en

exploitant is Sweco Nederland B.V. Sinds 2002 is het nazorgplan onderdeel van de vergunning en is het nazorgfonds overgedragen aan de GR.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Er was een meningsverschil tussen de exploitanten en de provincie Noord-Brabant door een aanzienlijke daling van de rekenrente en daarmee een aanzienlijke stijging van de doelvermogens. Daarop hebben de betrokken partijen een overeenkomst afgesloten om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om de doelvermogens omlaag te brengen. Ook was hierin opgenomen dat de provincie gedurende de looptijd geen heffingsaanslag zou opleggen. Deze overeenkomst liep van juni 2019 tot en met juni 2024. Vanaf het aangaan van deze overeenkomst werd er gesproken over een verlenging van de overeenkomst met 5 jaar. Begin 2024 heeft Gedeputeerde Staten een nieuwe ALM-studie en een hieraan gekoppelde nog lagere rekenrente vastgesteld (3,45%). Hierdoor loopt het verschil tussen de gelden in het nazorgfonds en het benodigde doelvermogen verder op. Daarnaast heeft de provincie begin 2024 aangegeven dat zij niet bereid is om de overeenkomst ongewijzigd voort te zetten. Zij heeft aangegeven naheffingsaanslagen op te gaan leggen op basis van de (nog te actualiseren) nazorgplannen. Ook heeft de provincie voor het eerst aangegeven dat de stortplaats op basis van de Wet milieubeheer moet worden overgedragen aan het bevoegd gezag (de provincie). Hier kan eventueel gemotiveerd van afgeweken worden. Juristen van de exploitanten en de provincie gaan gezamenlijk in gesprek met het ministerie van I&W over de interpretatie van de memorie van toelichting over de termijn van de overdracht.

Voor de stortplaats Bavel-Dorst is het materiaalonderzoek naar de kwaliteit van de bovenafdichting afgerond. De levensduur van deze afdichting kan worden opgehoogd van 50 naar 100 jaar. Onderzocht wordt wat dit betekent voor het doelvermogen. Verder wordt onderzocht of het doelvermogen van Bavel-Dorst ingezet kan worden om te voldoen aan de heffing. Dit zou betekenen dat dit doelvermogen de komende jaren opnieuw aangevuld moet worden om geen onnodige financiële risico's te lopen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De provincie heeft begin 2024 de rekenrente formeel vastgesteld op 3,45% naar aanleiding van de ALM-studie. Zij heeft een signaal afgegeven dat er een naheffingsaanslag wordt opgelegd op basis van de (nog te actualiseren) nazorgplannen. Dit is meegenomen in het risicoprofiel van Breda.

Lopende risico's:

- een herziening van het juridisch kader door het Rijk (Leemtetwet)
- meer regie door het Rijk, wat mogelijk leidt tot een gezamenlijk landelijk beleggingsfonds en het aanhouden van een rekenrentemethodiek die is gebaseerd op historisch gerealiseerde rendementen
- de termijn van overdracht van de stortplaats Zevenbergen aan de provincie

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2027

We hebben geen inhoudelijke richtlijnen meegegeven.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	206	364	264
Eigen vermogen	1.530	1.002	1.530
Vreemd vermogen	24.903	24.490	177
Resultaat voor bestemming	522	0	0
Weerstandvermogen	Nvt	1.002	Nvt
Netto schuldquote in %	Nvt	Nvt	Nvt
Solvabiliteit in %	5,8	Nvt	Nvt

GR OMGEVINGSDIENST MIDDEN- EN WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website OMWB	OMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Peter Bakker
Belang Breda in verbonden partij in %:	7%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB) werkt vanuit het omgevingsrecht aan een schone, duurzame en veilige leefomgeving. Dit gebeurt in opdracht van de provincie Noord-Brabant en de 25 gemeenten in Midden- en West-Brabant en in samenwerking met (keten)partners.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Het overgrote deel van het werk bestaat uit de reguliere vergunningverlening, het toezicht, de handhaving en de advisering over inhoudelijke onderwerpen, zoals jaarlijks vastgelegd in het werkprogramma. Milieuwetten zijn divers en complex. Eén daarvan is de Kaderrichtlijn Water (KRW), waarbij de kwaliteit van het oppervlaktewater vóór 2027 aanzienlijk verbeterd moet worden, in samenwerking met het waterschap. Daarbij is het van belang dat de verbeterde waterkwaliteit in 2027 en de jaren daarna in stand blijft of verder wordt verbeterd.

De aanbesteding voor een geodatabase en GIS-viewer wordt in de loop van 2025 afgerond. In 2026 gaat de OMWB aan de slag met de implementatie van de nieuwe software en het opzetten van het GIS/GEO-team. Hiermee krijgt de OMWB nieuwe mogelijkheden om actuele data over de leefomgeving actief beschikbaar te stellen aan collega's, deelnemers en andere ketenpartners via digitale kaarten. Daarnaast kan de OMWB daarmee verschillende datasets in kaartlagen combineren en complexere analyses maken. Verder zal GIS/GEO worden ingezet om dossiers inzichtelijk te maken voor de deelnemers.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Inhuur versus vast personeel: vanwege de krapte op de arbeidsmarkt lukt het niet altijd om vacatures (tijdig) in te vullen. In sommige gevallen kiest de organisatie ervoor om specialistische kennis in te huren. Deze externe inzet is duurder dan de uitvoering met eigen personeel. Om dit risico te beperken, wordt passende sturing toegepast op de inzet van personeel.
- Transitie mens en systeem: de opleidingseisen voor medewerkers blijven veranderen. Naast de inhoud van het werk worden ook andere digitale vaardigheden gevraagd. De kans bestaat dat niet alle medewerkers aan deze nieuwe eisen kunnen voldoen. Om dit risico te beperken, wordt zorgvuldig personeelsbeleid uitgevoerd met een adequaat opleidingsprogramma.
- Problematiek op de arbeidsmarkt: de vaste formatie is nog niet op peil. De OMWB werkt ook met trainees en net afgestudeerden. Het risico is hierdoor al wel afgenomen.
- Bovenmatig verzuim: het blijft lastig te bepalen hoe de financiële impact hiervan zich ontwikkelt.
- Invoering Omgevingswet: ondanks de voorbereidingen heeft de invoering van de wet een enorme impact op de taakuitvoering. De exacte impact blijft deels nog onduidelijk.
- Cybercriminaliteit.
- Wet DBA/VBAR en controle op de schijnzelfstandigheid van zzp'ers: er wordt actief gewerkt aan het beëindigen van alle zzp-constructies. Waar mogelijk volgt een omzetting naar een dienstbetrekking of een spoedige werving van vervangend, eigen personeel.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2027

De OMWB is gevraagd om inzichtelijk te maken wat het effect is van de implementatie van het GIS/GEO-systeem.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	2.205	3.030	2.815
Eigen vermogen	6.086	2.930	3.247
Vreemd vermogen	7.641	7.429	11.001
Resultaat voor bestemming	2.461	0	0
Ratio weerstandsvermogen	1,0	1,0	1,0
Netto schuldquote in %	-11,4	-1,5	-3,7
Solvabiliteit in %	44,3	28,3	20,1

GR VEILIGHEIDSREGIO MIDDEN- EN WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website VRMWB:	VRMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	16,44%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (Veiligheidsregio MWB) is een netwerkorganisatie. Daarin werken 24 gemeenten, de brandweer, de politie, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en het Openbaar Ministerie samen aan veiligheid. Vaste samenwerkingspartners zijn waterschappen, de GGD, de Omgevingsdienst en Defensie. Daarnaast werkt de Veiligheidsregio MWB samen met een omvangrijk netwerk van partijen.

De Veiligheidsregio MWB is ook een krachtige en gerespecteerde hulpdienst. Met haar brandweerteams, crisisteams en centralisten staat zij 24/7 klaar om hulp te bieden. De crisisorganisatie van de GHOR staat klaar op het moment dat vanwege een ramp of crisis de balans tussen zorgvraag en -aanbod bedreigd of verstoord wordt. De Veiligheidsregio MWB werkt hecht samen met hulpverleners, bestuurders, ondernemers en inwoners aan een veilige en veerkrachtige samenleving. Ze houdt risico's voorspelbaar en hanteerbaar door de samenleving erop voor te bereiden, de juiste middelen in te zetten en bij te dragen aan herstel.

De Veiligheidsregio MWB voegt waarde toe aan de omgeving. Zij werkt samen aan veiligheid en veerkracht. Daarnaast stimuleert zij de redzaamheid in de samenleving, draagt ze bij aan een veilige leefomgeving en levert ze hulpvaardige en slagvaardige inzet. De Veiligheidsregio MWB voert veiligheidstaken uit tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Zij werkt samen, is duurzaam, werkt informatiegestuurd en organiseert zichzelf wendbaar. Ze staat 24/7 klaar voor al haar inwoners en bedrijven.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De Veiligheidsregio MWB werkt met een meerjarenbeleidsplan, dat in 2023 is vastgesteld voor de periode 2023-2027. Het plan is gebaseerd op het Regionale Risicoprofiel voor Midden- en West-Brabant en de uitkomsten van de bestuurlijke taakdiscussies in 2021 en 2022. Dit beleidsplan zorgt voor continuïteit in de hulp- en dienstverleningstaken en waarborgt dat de Veiligheidsregio MWB flexibel en wendbaar blijft om met veranderingen om te gaan.

De Veiligheidsregio MWB wordt geconfronteerd met nieuwe veiligheidsvraagstukken door onder meer geopolitieke spanningen, klimaatverandering en de energietransitie. Daarbij zorgt de veranderende bevolkingssamenstelling, onder meer door de vergrijzing, voor nieuwe uitdagingen op het gebied van zelfredzaamheid. Ook de risico's op het gebied van informatieveiligheid hebben impact op de organisatie. In 2024 besloot het bestuur om zijn koers aan te scherpen, met als doel de samenleving en de

hulpverlenende organisaties weerbaarder te maken. Dit gebeurde binnen het bestaande beleid en zonder extra middelen.

De dreigende krimp in de bijdragen vanuit het Rijk (BDUR) en de gemeenten kan ertoe leiden dat de taakuitvoering en de dienstverlening van de Veiligheidsregio MWB in de toekomst op een ander niveau komen te liggen. Dat heeft effect op gemeenten en hun inwoners en ondernemers. De kosten binnen de Veiligheidsregio MWB stijgen door oplopende prijzen, vooral voor energie en onderhoud. Deze hogere kosten komen terug in de rapportages en begrotingswijzigingen van de Veiligheidsregio MWB, een organisatie met veel personeel, voertuigen, materieel en vastgoed. Ook stijgen de kosten voor informatieveiligheid.

Om deze financiële uitdagingen het hoofd te bieden, is de Veiligheidsregio MWB eind 2024 gestart met 2 inhoudelijke onderzoeken om te kijken naar structurele bezuinigingsmogelijkheden. Het gaat daarbij om het brandweerdekkingsplan en de taakuitvoering risicobeheersing. Dit onderzoek raakt de basis van de dienst- en hulpverlening en kan ook effect hebben op de gemeentelijke taakuitvoering, omdat de wet- en regelgeving niet verandert. Daarom moet dit extra zorgvuldig gebeuren. In de loop van 2025 worden de eerste uitkomsten hiervan besproken in het bestuur van de Veiligheidsregio MWB.

Sommige brandweerposten in de regio hebben moeite om te komen tot 100% bezetting, wat invloed heeft op de beschikbaarheid en snelheid van de hulpverlening. Een tankauto rijdt alleen uit als deze volledig bezet is. Daardoor kan het gebeuren dat uiteindelijk een ploeg van een andere post eerst moet worden ingezet. Het blijft dus een uitdaging om voldoende brandweervrijwilligers te hebben en te behouden, ook door vergrijzing en veranderingen in wet- en regelgeving. In Breda is dit overigens gelukkig geen knelpunt.

De FLO-bijdrage van Breda (Functioneel Leeftijdsontslag) zal de komende jaren waarschijnlijk stijgen doordat personeel later dan voorzien gebruikmaakt van de FLO-regeling, die door de betreffende gemeenten gedekt wordt.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De Veiligheidsregio MWB onderkent diverse risico's, waarvan sommige niet volledig beheersbaar zijn. Voor deze risico's zijn geen verzekeringen of voorzieningen getroffen. Risico's worden beoordeeld op basis van hun impact op de continuïteit, het imago, het bestuur en de financiën. De Veiligheidsregio MWB noemde in haar begroting 2026 de volgende risico's:

- **Vrijwilligheid.** Het vinden en behouden van voldoende vrijwilligers blijft een uitdaging, mede door vergrijzing en uitstroom. Ondanks een toename van 33 vrijwilligers in 2024 blijft werving cruciaal. De financiële impact is hierdoor iets afgenomen.
- **Europese deeltijdrichtlijn brandweervrijwilligers.** De richtlijn stelt dat gelijke arbeid gelijk beloond moet worden, wat gevolgen heeft voor de inzet van vrijwilligers. Structurele inzet van vrijwilligers wordt onzeker en kostbaar. Landelijk beleid ontbreekt nog; de financiering is onderwerp van overleg met het Rijk.
- **Informatieveiligheid.** De Veiligheidsregio MWB moet voldoen aan strengere eisen door de mogelijke aanwijzing als vitale infrastructuur. Een audit in 2024 leidde tot een verbeterplan op basis van de BIO-normen. Cyberdreigingen zoals ransomware vormen een groeiend risico, met mogelijke boetes en financiële schade als gevolg.
- **Continuïteit ICT.** Bij een crisis kan de uitval van vitale ICT leiden tot vertraging of verstoring van de inzet. Er zijn maatregelen genomen, zoals kwetsbaarheidsanalyses en scenario-oefeningen. In 2025 wordt gewerkt aan een organisatiebreed continuïteitsplan.
- **Tweede loopbaanbeleid.** Brandweermedewerkers met 20 dienstjaren in een 24-uursfunctie stromen door naar andere functies. Dit brengt financiële en organisatorische gevolgen met zich mee, zoals opleidings- en vervangingskosten. Tot 2027 loopt er een onderzoek naar duurzame inzetbaarheid. Uitstelregelingen zijn tijdelijk mogelijk.
- **Omgevingswet.** De wet vraagt om nieuwe werkwijzen en extra capaciteit voor risicobeheersing. Er is behoefte aan 3 extra fte en structureel € 240.000 extra budget, maar de financiering vanuit het Rijk is nog onzeker. In 2025 wordt onderzocht wat de inhoudelijke en financiële impact is.
- **Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra).** De invoering van de Wnra is uitgesteld voor veiligheidsregio's vanwege de complexe personeelsstructuren. De impact

op de arbeidsvoorwaarden en het werkgeverschap is groot, maar besluitvorming wordt pas na 2025 verwacht. De financiële gevolgen zijn nog niet goed in te schatten.

- Stijgende loon- en prijsontwikkeling. De kosten voor onderhoud, energie en materialen stijgen fors, vaak boven de reguliere indexatie. Dit leidt tot financiële tekorten, waarvan een deel niet structureel kan worden opgevangen. Circa € 326.000 aan energiekosten blijft ongedekt binnen de begroting.
- Beroepsziekten en stressgerelateerde gezondheidsklachten. Een landelijke regeling voor PTSS als beroepsziekte is in ontwikkeling, inclusief terugwerkende kracht. Dit kan leiden tot financiële risico's voor veiligheidsregio's bij een uitblijvende bijdrage vanuit het Rijk. Preventie en erkenning staan centraal in de regeling.
- Safety Village. Door het personeelsverloop is meer opleiding nodig, wat druk legt op Safety Village. Jaarlijks zijn 2 extra manschapklassen nodig, wat € 150.000 kost. In 2025 wordt een businesscase opgesteld voor de uitbreiding, vernieuwing en vergunbaarheid van de locatie.
- Post Moerdijk Haven. Vanaf 2027 vervalt de bijdrage vanuit de bedrijven door de beëindiging van de PPS, terwijl de kosten doorlopen. Deze structurele kostenstijging van € 893.000 wordt tijdelijk opgevangen uit de reserves. Vanaf 2029 wordt deze opgenomen in de gemeentelijke bijdragen.
- Aansprakelijkheid bij niet-verzekerbare risico's. Er bestaat een risico op juridische claims en kosten die niet gedekt zijn door verzekeringen. Deze kunnen onverwacht en financieel belastend zijn voor de organisatie.

Beleidsmatige richtlijnen voor de begroting 2027

In de kaderbrief 2027 geeft de Veiligheidsregio MWB aan welke activiteiten dat jaar centraal staan. Verder maakt zij daarin de uitkomsten zichtbaar van het onderzoek naar mogelijke bezuinigingen. De besluitvorming op basis daarvan en de veranderingen in de bijdragen van de gemeenten komen ook terug in de kaderbrief 2027.

Specifieke financiële richtlijnen voor de begroting 2027

De Veiligheidsregio MWB stelt een sluitende begroting op en maakt inzichtelijk welke risico's er zijn voor de eigen organisatie en voor de deelnemende gemeenten.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	12.916	14.421	13.860
Eigen vermogen	6.724	4.444	4.444
Vreemd vermogen	57.375	57.369	54.216
Resultaat voor bestemming	801	789	0
Ratio weerstandsvermogen	0,4	0,3	0,3
Netto schuldquote in %	36,0	46,0	40,0
Solvabiliteit in %	10,0	7,0	10,0

MIDWASTE

Basis op Orde in Breda	Beheer van de openbare ruimte
Website Midwaste:	Midwaste
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	7,7%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Coöperatieve Vereniging Midwaste Milieu U.A. is begin 2009 opgericht. Zij omschrijven hun missie als volgt: 'Samen brengen we de circulaire economie tot stand tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Afval omzetten naar grondstoffen en die terugbrengen in de keten: dat is onze kerntaak.'

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De strategische doelen uit het meerjarenplan 2025-2030 zijn:

- de VANG recycledoelstelling: in 2030 moet 65% van al het afval gerecycled worden
- R-ladder SMART gemaakt: maximaal terugwinnen van grondstoffen en duurzame energie (meer hergebruik)
- maximale participatie van leden

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De prijzen, debiteuren en de beschikbare verwerkingscapaciteit vormen een belangrijk risico.
- De prijsrisico's zijn het grootst in markten die beheerst worden door wereldmarktprijzen, zoals bij papier.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	79	Niet beschikbaar *	121
Eigen vermogen	1.807	Niet beschikbaar *	1.807
Vreemd vermogen	11.139	Niet beschikbaar *	11.139
Resultaat voor bestemming	25	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	13,5	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Midwaste is geen geprognosticeerde balans opgesteld en aangeleverd

ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS BREDA

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website Zorg- en Veiligheidshuis Breda:	ZVH
Verantwoordelijk bestuurder:	Arnoud van Vliet
Bestuurlijk vervanger:	Arjen van Drunen
Belang Breda in verbonden partij in %:	55,48%
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partijen

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Baronie Breda is een samenwerkingsverband van justitiële diensten en zorginstellingen, onder regie van de gemeenten in district De Baronie. Het ZVH wordt ingezet op veiligheidscaasustiek die zo complex is dat de reguliere werkwijze binnen een keten niet meer werkt. De ambitie is en blijft om samen te werken met partners bij de zorg voor slachtoffers van mensenhandel, het voorkomen van radicalisering en extremisme en de re-integratie van ex-gedetineerden. Met een doelgerichte en personsgerichte aanpak realiseert het ZVH onder centrale regie een doorbraak bij het stoppen van ernstige overlast, het terugdringen van de dreiging van geweld en het voorkomen van maatschappelijke uitval.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Het werk van het ZVH wordt gekenmerkt door een toename in complexiteit en intensiteit van de casuïstiek. De verzwaring van de problematiek, mede door ambulantisering en het tekort aan forensische en beschermde woonvoorzieningen, vraagt om meer maatwerk en samenwerking. Tegelijkertijd groeit het aantal meldingen, vooral rond personen met verward gedrag, jeugdige overlastgevers en signalen van mensenhandel.

De invoering van de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS) maakt een herziening van het samenwerkingsconvenant en een herpositionering van de partners noodzakelijk. Dit vraagt om bestuurlijke afstemming en investeringen in governance en privacystructuren.

Daarnaast is er sprake van maatschappelijke trends, zoals polarisatie, verslavingsproblematiek en de opkomst van anti-institutioneel gedachtengoed, die het werkveld beïnvloeden. Het ZVH speelt hierop in door kennisdeling, netwerkversterking en het agenderen van knelpunten bij het bestuur en bij landelijke platforms. De behoefte aan structurele investeringen in zorgcapaciteit en netwerkcoördinatie blijft onverminderd groot.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het personeel van het ZVH is in dienst bij de gemeente Breda. Daar ligt ook deels het financiële risico. Dit is voor ziekte en arbeidsongeschiktheid over de deelnemers verdeeld met een convenant. Dit verlaagt het risico van de gemeente Breda.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	283	308	330
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Zorg-en Veiligheidshuis Breda is geen geprognosticeerde balans opgesteld en beschikbaar gesteld

GR BELASTINGSAMENWERKING WEST-BRABANT

Organisatie en financiën in Breda Website BWB: Verantwoordelijk bestuurder: Bestuurlijk vervanger: Belang Breda in verbonden partij in %: Soort verbonden partij:	Solide financiën BWB Carla Kranenburg-van Eerd Peter Bakker 20,3% van de bijdragen aan de BWB is voor rekening van de gemeente Breda Gemeenschappelijke regeling
--	---

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Belastingssamenwerking West-Brabant (BWB) verzorgt de heffing en inning van algemene belastingen voor de gemeente Breda die door een aanslag zijn opgelegd. Zij verzorgt ook de waardering van WOZ-objecten, de afhandeling van bezwaar- en beroepsprocedures tegen WOZ-beschikkingen en de beleidsadviesgeving over gemeentelijke heffingen. De gemeente is lid van het algemeen en het dagelijks bestuur van de BWB.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Veranderende wet- en regelgeving en behoeften bij de deelnemende gemeenten leiden ertoe dat de eisen aan de BWB toenemen. Bijvoorbeeld op het gebied van informatiebeveiliging en privacy, de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, de accountantscontrole en de informatievoorziening. Daarnaast ligt er een wens om meer in control te komen.

Een belangrijke verandering die in de begroting 2026 is verwerkt, is de overheveling van de proceskostenvergoedingen naar de belastingadministratie. Het totale risicoprofiel van de BWB is licht toegenomen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Er is een voorziening getroffen voor voormalig personeel. Deze voorziening wordt periodiek beoordeeld. Blijkt deze ontoereikend te zijn, dan moet deze worden aangevuld. Het berekende risico is € 275.000.
- Door ontwikkelingen op de kapitaalmarkt kan de rente zakken, waardoor de opbrengsten achterblijven. Het berekende risico is € 150.000.

- De handhaving van de Belastingdienst op de wet DBA (schijnzelfstandigheid) kan ervoor zorgen dat een zzp'er die wordt ingehuurd door de BWB achteraf wordt aangemerkt als werknemer. Dit kan leiden tot de nabetaling van loonheffingen, boetes en rente, en tot arbeidsrechtelijke gevolgen. In 2025 wordt de inhuur van zzp'ers verder afgebouwd. Naar verwachting wordt er eind 2025 nog maar beperkt gebruikgemaakt van zzp'ers. Daarnaast worden er nieuwe overeenkomsten gesloten waarbij een duidelijk resultaat wordt afgesproken. Het berekende risico is € 90.000.
- De uitvoering van de AVG is extra risicogevoelig voor een datagestuurde organisatie als de BWB. Ondanks alle maatregelen blijft het risico aanwezig van een datalek. Het berekende risico is € 55.000.
- De economie zorgt voor krapte op de arbeidsmarkt. Dat maakt het moeilijker en tijdrovender om cruciale functies in te vullen. Er is een berekend risico van € 40.000.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2027

We hebben geen inhoudelijke richtlijnen meegegeven.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	3.984	3.989	3.946
Eigen vermogen	1.321	0	200
Vreemd vermogen	10.562	5.801	10.356
Resultaat voor bestemming	1.121	0	0
Weerstandvermogen	280,0	Niet beschikbaar	0,3
Netto schuldquote in %	-3,1	1,1	2,7
Solvabiliteit in %	15,7	Niet beschikbaar	1,9

NV ENEXIS HOLDING (INCLUSIEF OVERIGE NV'S/BV'S)

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website Enexis:	Enexis
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,016%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

NV Enexis Holding zorgt voor:

- het in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie- en transportnetten
- het distribueren en transporteren van energie
- het uitvoeren van alle taken van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

In 2020 plaatste Enexis een converteerbare hybride lening van € 500 miljoen bij haar aandeelhouders (provincies en gemeenten). Dit deed Enexis om stijgende investeringen in de energietransitie te bekostigen. Daarnaast zorgt deze converteerbare lening voor een goede rating bij de ratingbureaus en behoudt Enexis goede toegang tot de kapitaalmarkt tegen gunstige condities. De lening is achtergesteld en loopt maximaal 60 jaar. In 2030 en iedere 10 jaar daarna, heeft Enexis Holding het recht om de lening vervroegd af te lossen. De lening kan onder bepaalde voorwaarden ook in zijn geheel omgezet worden in eigen vermogen. De gemeente Breda participeerde naar rato van haar aandelenkapitaal in deze lening.

Enexis blijft werken aan oplossingen voor een duurzame energievoorziening. Met het oog op excellent netbeheer en het versnellen van de energietransitie heeft Enexis 4 prioriteiten:

- veilig werken
- klantgedreven werken

- verbeterprojecten voor de klant
- versnellen van de energietransitie

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- een tekort aan netwerkcapaciteit voor de energietransitie
- de effecten van de energietransitie en de reguleringsmethodiek op de financiële positie
- ongeautoriseerd gebruik van data en/of systemen

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	5	Nvt	Nvt
Eigen vermogen	5.538.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	5.949.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	254.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Ratio weerstandsvermogen	5.538.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Nvt	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	48,2	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Enexis N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij

NV BRABANT WATER

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website Brabant Water:	Brabant Water
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	8,6%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Brabant Water zorgt voor de winning, productie en distributie van drink- en industriewater in Noord-Brabant.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Er zijn geen bijzondere ontwikkelingen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- de klimaatveranderingen
- de kwaliteit van het grondwater
- de veroudering van het netwerk
- de informatiebeveiliging en de fysieke beveiliging

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	0	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Eigen vermogen	716.350	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	694.860	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	17.115	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	n.v.t.	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	n.v.t.	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	50,8	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Brabant Water N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij

NV BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN (BNG BANK)

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website BNG:	BNG
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,46%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk (sociaal) belang. Met speciale financiële diensten draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen. De aandelen van de BNG Bank zijn voor de helft van de Staat. De andere helft is in het bezit van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Er zijn geen bijzondere ontwikkelingen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- kredietrisico's
- ICT
- toenemende regelgeving en de impact daarvan op de organisatie

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Financiële bijdrage	646	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Eigen vermogen	4.777.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	123.614.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	294.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	3,7	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* BNG Bank N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij.

Paragraaf Financiering

TREASURYFUNCTIE: TAKEN EN BELEID

De treasuryfunctie voert de financiering, het cashmanagement en het renterisicobeheer uit. Daarmee kan de organisatie beschikken over vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en is de gemeente beschermd tegen ongewenste financiële risico's. Deze functie is ondergebracht bij de afdeling Financiën, Inkoop en Juridische zaken.

Ons financieringsbeleid schrijft voor dat we onder normale omstandigheden maximaal gebruikmaken van leningen met een korte looptijd. Het rentetarief op kortlopende leningen (geldmarkt) is doorgaans veel lager dan bij langlopende leningen (kapitaalmarkt). Daarbij nemen we uiteraard de wettelijke kaders voor renterisicobeheer in acht (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm).

Het renteomslagpercentage voor 2026 is 1,5%. (Vorig jaar was dit ook 1,5%.) Met dit percentage worden alle rentelasten toegerekend aan de investeringen en de grondexploitaties.

RENTEVERWACHTINGEN

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in de 1e helft van 2025 de beleidsrente verlaagd. De inflatie in Europa is daardoor verder gedaald naar het gewenste niveau van 2% tot 3%. Daardoor zijn er geen verdere versoepelingen door de ECB meer nodig. We verwachten dan ook geen verdere rentedalingen meer. Voor de begroting 2026 zijn we uitgegaan van een gemiddelde rente van 3% voor kortlopende geldleningen en een gemiddelde rente van 3% voor langlopende geldleningen.

FINANCIERINGSBELEID

Een belangrijke variabele binnen ons financieringsbeleid is de toekomstige renteontwikkeling op de geld- en kapitaalmarkt. Daarnaast speelt de spreiding in de vervalkalender van de langlopende schuldportefeuille een bepalende rol. We voorkomen dat te veel schulden op hetzelfde tijdstip vervallen om het renterisico te verlagen. In 2026 verwachten we een gemiddelde financieringsbehoefte van € 60 miljoen aan kortlopende financieringsmiddelen. We trekken naar verwachting geen langlopende financieringsmiddelen aan, omdat we in 2025 nieuwe voorschotten van het Rijk hebben ontvangen voor uitvoeringsprojecten.

Bedragen x € 1 miljoen

Financieringsinstrument	Geraamd percentage	Volume in 2026
Kasgeldleningen (meestal op maandbasis)	3,00%	60
Kapitaalmarktgeldleningen (op basis van 1 tot 20 jaar)	3,00%	0

VERSTREKTE GELDLENINGEN EN BORGSTELLINGEN

We hebben een portefeuille van € 142 miljoen aan verstrekte geldleningen (jaarrekening 2024). Hiervan hebben we € 65 miljoen verstrekt aan Breedsaam, € 34 miljoen aan de woningcorporaties en € 13 miljoen aan Chassé Theater Beheer N.V. De kredietrisico's op deze leningen zijn laag. Aan direct verleende borgstellingen hebben we ruim € 87 miljoen uitstaan per 31 december 2024. In 2024 en 2025 zijn de borgstellingen aan Building Breda en Breedsaam verhoogd tot respectievelijk € 75 miljoen en € 108 miljoen. Bij nagenoeg alle verstrekte garanties hebben we hypothecaire zekerheid.

We hebben verder een achtervangfunctie bij 2 waarborgfondsen: het Waarborgfonds Sociale Woningbouw en het Waarborgfonds Eigen Woningen. Hierbij staan we indirect garant voor leningen die door het waarborgfonds zijn gegarandeerd. De gemeente wordt pas aangesproken als het waarborgfonds niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen. De zekerheidsstructuur en de financiële positie van deze waarborgfondsen zijn goed. Daardoor lopen we weinig risico.

RENTERISICOBEBEHEER

De Wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) stelt eisen aan het maximale renterisico dat een gemeente in 1 jaar mag lopen. Deze eisen komen terug in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Deze normen bepalen de speelruimte om verantwoord en goedkoop te financieren. Beide normen zijn gerelateerd aan de omvang van de begroting.

KASGELDLIMIET

De kasgeldlimiet is 8,5% van de totale begroting en is voor 2026 € 81 miljoen. Een gemeente mag tot deze limiet met kortlopende geldleningen gefinancierd zijn. Ons financieel beleid is om maximaal kortlopend te financieren, voordat we langlopende leningen aantrekken. In een normale rentestructuur levert dit lagere rentekosten op. We gaan voor 2026 uit van een gemiddeld bedrag van € 60 miljoen om aan kortlopende leningen aan te trekken.

Bij de begroting 2026 houden we rekening met een rente van 3% voor kortlopende leningen. Als de kortlopende rente 1% hoger uitvalt, dan levert dat voor € 600.000 aan extra rentekosten op ten opzichte van de begroting.

RENTERISICONORM

De renterisiconorm is 20% van de totale begroting. Voor 2026 komt dit neer op € 190 miljoen. Van de langlopende schulden mag maximaal dat bedrag aan een renteherziening onderhevig zijn. De renterisiconorm zorgt ervoor dat de gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille minimaal 5 jaar is. De norm spreidt het vervallen van schulden in de tijd en vermindert het renterisico. De komende jaren wordt de renterisiconorm niet overschreden. Dit komt vooral door de opbouw van onze leningenportefeuille. Ruim 51% daarvan (voor gemeentelijke investeringen) is langlopend gefinancierd met leningen van 40 en 50 jaar. Veelal zijn dit fixe-leningen waar niet op wordt afgelost. De jaarlijkse aflossingen zijn daardoor beperkt.

In 2026 vervalt € 23 miljoen aan langlopende schulden. We verwachten dat we in 2026 geen nieuwe langlopende leningen hoeven aan te trekken. Dit komt vooral door de vooruit ontvangen subsidies van het Rijk in 2024 en 2025.

Bedragen x € 1 miljoen

	2026	2027	2028	2029
Begrotingsnormering (raming)	952	912	913	925
Renterisiconorm (20% van de begroting)	190	182	183	185
Aflossing op de vaste schuld	23	23	20	15
Ruimte onder risiconorm	167	159	163	170

SCHATKISTBANKIEREN

Sinds eind 2013 is schatkistbankieren voor decentrale overheden verplicht. Gemeenten hebben een rekening-courant-verhouding met het Rijk en stallen daar hun overtoollige middelen. Om het cashmanagement van een gemeente niet te verstoren, heeft het Rijk bepaalde middelen uitgezonderd en een drempelbedrag ingesteld. De drempelwaarde is 2% van de begroting (tot € 500 miljoen) plus 0,2% van het meerdere. Onze drempelwaarde is in 2026 dus ongeveer € 11 miljoen bij een begroting van € 952 miljoen. We hebben geen structureel positief saldo op onze bankrekeningen en gebruiken de rekening-courant-verhouding met het Rijk alleen voor het afstorten van tijdelijke overschotten. Dat gebeurt elke dag automatisch bij een positief saldo.

TREASURYRESULTAAT

Rentelasten en -baten 2026	Rente %	Bedrag
Rente vaste schulden: opgenomen geldleningen t.b.v. de gemeente	2,09%	5.613.418
Rente nieuwe kortlopende financiering (2026)	3,00%	1.800.000
Overige financieringslasten (saldo)		
Totaal rentelasten		7.413.418
Externe rentebaten: uitgegeven geldleningen aan overige instellingen	3,38%	2.687.270
Totaal rentebaten		2.687.270
Saldo rentelasten minus -baten		4.726.148
Rentelast over eigen vermogen (reserves)	1,50%	2.845.635
Rentelast over voorzieningen	1,50%	763.965
Saldo rentelasten over eigen vermogen en voorzieningen		3.609.600
Totaal toe te rekenen rentelast		8.335.748
De toegerekende rente aan taakvelden via renteomslag	1,50%	8.530.000
Resultaat treasury		194.252

Het treasuryresultaat over 2026 ramen we op € 194.252.

Paragraaf Openbaarheid

WET OPEN OVERHEID

De Wet open overheid (Woo) zorgt ervoor dat informatie van de overheid transparant en goed vindbaar is. Dat betekent onder meer dat iedereen bij de gemeente een verzoek kan indienen om informatie te krijgen die wij beheren. De Woo verplicht de gemeente daarnaast om informatie uit 11 categorieën actief openbaar te maken. Dat gebeurt in fases. Twee categorieën zijn inmiddels openbaar gemaakt. In 2026 volgen de resterende 9 categorieën:

Tranche 2 (Q1 2026):

- Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag en advies
- Vergaderstukken en ingekomen stukken decentrale overheden (gemeenteraad)
- Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges
- Jaarplannen en jaarverslagen

Tranche 3 (Q2 2026):

- Convenanten
- Woo-verzoeken en -besluiten
- Onderzoeksrapporten
- Klachtoordelen

Tranche 4 (Q4 2026):

- Beschikkingen

De definitieve data van deze tranches worden bekendgemaakt via een koninklijk besluit. Dat is op dit moment nog niet gebeurd. De Woo moet in 2027 volledig geïmplementeerd zijn. Het actief openbaar maken moet plaatsvinden via een digitaal platform dat is aangesloten op een landelijke verwijzindex; de Woo-index.

Informatiebeheer en de ontwikkeling van een publicatieplatform

Om actief informatie openbaar te maken, zijn 2 aspecten van belang:

- informatiebeheer: welke documentsoorten vallen er binnen de 11 informatiecategorieën, in welke systemen worden die documenten opgeslagen en hoe zijn ze te ontsluiten?
- het publicatieplatform: hoe moet het eruitzien, wat zijn de technische randvoorwaarden en zijn er leveranciers die al iets ontwikkeld hebben?

WAT GAAN WE IN 2026 AAN DE IMPLEMENTATIE VAN DE WOO DOEN?

We volgen de fasering vanuit de Woo bij de verbetering van ons informatiebeheer en het actief openbaar maken van informatie. Het Rijk heeft de volgorde van de categorieën in deze fasering veranderd. De belangrijkste verandering is dat de convenanten en Woo-verzoeken zijn verplaatst naar de derde tranche. De categorieën 'ontwerpen van wet- en regelgeving, inclusief de adviezen en de adviesaanvraag' en 'jaarplannen en jaarverslagen' zijn naar de tweede tranche gekomen.

Wat betreft het informatiebeheer zijn we in 2025 gestart om de betreffende documenten onder te brengen in geschikte zaaksystemen. In 2026 zetten we deze ontwikkeling door voor de overige categorieën.

Voor het actief openbaar maken gebruiken we in Breda zo veel mogelijk de bestaande (verplichte) voorzieningen. Voor de categorieën uit de eerste twee tranches hebben we in onderstaande tabel een overzicht opgenomen:

Tranche 1	Voorziening
Wetten en algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking	https://lokaleregelgeving.overheid.nl https://www.officielebekendmakingen.nl/
Organisatie, werkwijze en bereikbaarheidsgegevens	https://www.breda.nl/
Tranche 2	Voorziening
Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag en advies	In ontwikkeling
Vergaderstukken en ingekomen stukken decentrale overheden (gemeenteraad)	https://breda.raadsinformatie.nl/
Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges	In ontwikkeling
Jaarplannen en jaarverslagen	www.hetgeldvanbreda.nl

In 2026 gaan we de verschillende systemen koppelen aan de publicatievoorziening, zodat het openbaar maken van de documenten geautomatiseerd kan plaatsvinden.

WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE

De gemeente Breda werkt conform de Wet hergebruik overheidsinformatie (Who). Die wet gaat ervan uit dat openbare gegevens, meestal verwerkt door overheidsinstanties, ook voor andere doelen kunnen worden gebruikt dan waarvoor ze oorspronkelijk zijn verzameld. Daarbij wordt natuurlijk rekening gehouden met de bescherming van persoonsgegevens. Op basis van de Who kunnen burgers, journalisten, wetenschappers, bedrijven en anderen een verzoek indienen voor het verstrekken van overheidsinformatie. De Who bevat daarnaast verplichtingen voor overheden om bepaalde informatie actief beschikbaar te stellen voor hergebruik.

De Who is dus bedoeld om economische meerwaarde te creëren uit overheidsinformatie, om publieke informatie toegankelijker te maken en om innovatie te bevorderen. De maatschappelijke, economische en sociale waarde van open data kan beter worden benut zodra partijen buiten de overheid deze kunnen hergebruiken. De open data kunnen als basis dienen voor nieuwe producten en diensten, zoals apps, visualisaties en analyses. De verstrekte informatie kan ook worden gecombineerd met andere informatie of data.

DATA- EN INFORMATIEPORTAAL

De gemeente Breda stelt al langer overheidsinformatie beschikbaar voor hergebruik via het Data- en Informatieportaal (data.breda.nl). Dit portaal biedt ook de mogelijkheid om specifieke open data op te vragen bij de gemeente.

WAT GAAN WE IN 2026 DOEN?

In 2026 breiden we het Data- en Informatieportaal uit met meer open data. Daarbij zetten we in op het borgen van de aangeboden open data via dit portaal. We blijven de landelijke ontwikkelingen en de richtlijnen van de VNG op dit gebied volgen.

Paragraaf Bedrijfsvoering

BEDRIJFSVOERING

De gemeentelijke organisatie voert veel programma's, processen en taken uit. Die richten we op zo'n manier in dat we onze doelen bereiken en onze wettelijke en regionale taken adequaat uitvoeren. Elke dag weer zetten onze medewerkers zich in om de prestaties te leveren die we beloofd hebben.

De eisen die de stad, de omgeving en de maatschappij aan ons stellen, veranderen. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van privacy, gegevensbescherming en transparantie hebben gevolgen voor onze organisatie en onze werkprocessen. Gebeurtenissen en ontwikkelingen in de wereld beïnvloeden steeds sneller wat er binnen onze organisatie gebeurt. We moeten dus werken aan ons fundament en goed vooruitkijken. Daarom verbeteren en veranderen we onszelf continu.

In het programma Organisatie en financiën van Breda beschrijven we onze ambities op het gebied van bedrijfsvoering.

Organisatieontwikkeling: FIT voor de Toekomst

Bij de gemeente Breda willen we altijd het beste voor onze stad en de dorpen én voor onze inwoners. Maar wat is het beste? Wat gisteren goed werkte, is misschien morgen al verouderd. Daarom blijven we onszelf continu ontwikkelen en zijn we in 2023 gestart met het organisatiebrede ontwikkelprogramma FIT voor de Toekomst. Via diverse projecten en activiteiten zijn de eerste stappen gezet om flexibeler, integraler en toekomstgerichter (FIT-ter) te worden. Met het ontwikkelprogramma versterken we in de eerste plaats onze mensen. Daarnaast werken we aan onze basiswerkwijzen en investeren we in vernieuwing en innovatie.

Tot en met 2026 werken we verder aan het uitvoeringsprogramma FIT voor de Toekomst. Daarmee willen we het volgende bereiken:

- De organisatie heeft er vertrouwen in dat we met onze manier van werken alle afgesproken ambities kunnen behalen.
- De directie, de afdelingshoofden, de teamleiders en de medewerkers ervaren betere leiding en sturing doordat we hiervoor de juiste instrumenten gebruiken, goede processen hebben ingericht en iedereen op de juiste manier ondersteunen.
- Medewerkers spreken het vertrouwen uit dat onze organisatie zich positief ontwikkelt.

ARTIKEL 213A ONDERZOEKEN

Jaarlijks voert het college onderzoeken uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid. De wettelijke basis hiervoor is artikel 213a van de Gemeentewet. De conclusies en aanbevelingen van deze artikel 213a-onderzoeken worden ingezet om de interne beheersing te verbeteren. Over de programmering en status van deze onderzoeken rapporteren we in de begroting en de jaarrekening.

Deze werkwijze is verder uitgewerkt in de verordening 'Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Breda' uit 2021. Eind 2025 evalueert de auditcommissie het systeemtechnisch functioneren van deze verordening. De evaluatie omvat 2 belangrijke aspecten:

- de mate van spreiding van het onderzoek over de onderdelen van de begroting en de organisatie
- de bijdrage aan het continue leren en verbeteren van beleid, (organisatie)processen en taken

De uitvoering van de artikel 213a-onderzoeken (begroting 2024) is vertraagd. Dit komt door capaciteitsproblemen, de professionalisering van de auditfunctie en de aanbesteding van de accountantscontrole. Dankzij de versterking van de auditfunctie (eind 2024) hebben we meer capaciteit voor het uitvoeren van audits en artikel 213a-onderzoeken. Daardoor kunnen we de vertraging inlopen. Hieronder geven we een toelichting op de status van de lopende onderzoeken en de nog op te starten onderzoeken.

LOPENDE ONDERZOEKEN IN 2025

Evaluatie nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen

Beschrijving/Scope

In 2017 is de huidige nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen door de gemeenteraad vastgesteld. Na 2017 hebben er diverse ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van risicomanagement, waaronder de risicoaanpak bij de grote bijzondere projecten. Dit soort nieuwe ontwikkelingen willen we een plaats geven in een geactualiseerd beleidskader. Vooruitlopend daarop voeren we een evaluatie uit, waarbij ook nieuwe ontwikkelingen op het gebied van risicomanagement worden betrokken.

Doelstelling

Risicomanagement is belangrijk om een goede afweging te kunnen maken om ambities en kansen die zich voordoen bewust te verzilveren. Het is daarnaast nodig om de vastgestelde risico's adequaat te beheersen. Een goed en compleet beleidskader is daarbij onmisbaar. De uitkomsten van dit onderzoek vormen hierbij een belangrijke basis.

Status uitvoering

Het onderzoek bevindt zich in de rapportagefase en wordt naar verwachting afgerond in Q4 2025.

Verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen)

Beschrijving/Scope

Ruim 40% van het gemeentelijke takenpakket is ondergebracht bij verbonden partijen. Dit zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Deelname aan verbonden partijen brengt financiële en bestuurlijke risico's met zich mee. Centraal in het onderzoek staan de doelen op basis waarvan de gemeente deelneemt. Ook bekijken we of er sprake is van een adequate invulling van de interne governance. Daarbij leggen we het accent op de bestuurlijke en ambtelijke betrokkenheid, de afstemming en de advisering.

Doelstelling

Met dit onderzoek beoordelen we de huidige interne governance. Op basis daarvan stellen we een verbeteraanpak op voor de bestuurlijk-ambtelijke samenwerking (betrokkenheid, afstemming en advisering). Hierbij besteden we ook aandacht aan de (gewenste) centrale ambtelijke regierol.

Status uitvoering

Het onderzoek wordt naar verwachting afgerond in Q1 2026.

Evaluatie ontvlechting/vervlechting ATEA

Beschrijving/Scope

In de periode 2019-2021 is het voormalige ATEA ontvlochten en geïntegreerd in de gemeentelijke organisatie. Daarbij zijn de medewerkers én verschillende aspecten van de bedrijfsvoering geïntegreerd binnen de bestaande gemeentelijke onderdelen en processen.

Doelstelling

Met dit onderzoek stellen we vast of de gestelde doelen zijn behaald en of er verdere verbeteringen mogelijk zijn.

Status uitvoering

Het onderzoek bevindt zich in de rapportagefase en wordt naar verwachting afgerond in Q4 2025.

Implementatie Omgevingswet

Beschrijving/Scope

Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet definitief van kracht. We hebben de afgelopen jaren veel energie gestoken in de voorbereiding op deze nieuwe wet. Daarbij hebben we onder meer de werkprocessen bij de betrokken organisatieonderdelen opnieuw ingericht. Daarnaast hebben we voorbereidingen getroffen voor een intensievere participatie met belanghebbenden en voor het gebruik van een nieuwe digitale tool (Digitaal Stelsel Omgevingswet, DSO). Dit omvangrijke en complexe proces willen we evalueren om ervan te kunnen leren. Het accent ligt op de vergunningverlening.

Doelstelling

Met dit onderzoek beoordelen we de effectiviteit en efficiëntie van het nieuwe proces van vergunningverlening, waarbij diverse onderdelen van de organisatie betrokken zijn.

Status uitvoering

Het onderzoek is in 2025 gestart en wordt naar verwachting afgerond in Q1 2026.

Europa, lobby en subsidies

Beschrijving/Scope

Op dit moment werken we met beperkte personele capaciteit en middelen aan de Europese lobbystrategie en verkenning van de subsidiemogelijkheden. Dit willen we evalueren en mogelijk bijstellen vanwege de vele kansen die zich in Europees verband voordoen voor de gemeente Breda. Daarbij willen we ook het interne proces van de afstemming van subsidiemogelijkheden beoordelen en optimaliseren.

Doelstelling

We onderzoeken mogelijke verbeteringen van de organisatorische opzet, de invulling en de samenwerking om daarmee meer kansen in Europa te kunnen verzilveren.

Status uitvoering

Het onderzoek is in 2025 gestart en wordt naar verwachting afgerond in Q1 2026.

Evaluatie van de aanpak van de meest onveilige plekken in Breda

Beschrijving/Scope

In 2023 en 2024 hebben we in beeld gebracht op welke plaatsen in Breda onze inwoners zich het meest onveilig voelen. Daarvoor hebben we meerdere bronnen ingezet: een enquête onder onze inwoners, de registraties van de politie en de gemeente over misdrijven en overlast en de kennis van professionals. Op basis hiervan zijn (flex)boa's ingezet.

Doelstelling

Met dit onderzoek brengen we in kaart wat het effect van onze inzet is.

Planning uitvoering

Het onderzoek start in Q1 2026 en wordt naar verwachting afgerond in Q3 2026.

Financiële hulpverlening

Beschrijving/Scope

De Kredietbank West-Brabant (KWB) is een onderdeel van de gemeente Breda en werkt samen met de gemeentelijke schuldhelpverlening aan het voorkomen en oplossen van geldzorgen voor onze inwoners. In 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening in werking getreden. Daarin is onder andere opgenomen dat de gemeenteraad regelmatig een beleidsplan moet vaststellen voor schuldhelpverlening. Dit is eind 2024 opnieuw gebeurd. Het nieuwe plan vervangt het eerdere beleidsplan 'Werken (aan geldzorgen) Loont'. Daarnaast werkt de KWB volgens het Bankreglement Breda 2020.

De gemeente Breda zet diverse vormen van (financiële) hulp, preventie en vroegsignalering in. We ontzorgen, ondersteunen en zetten in op zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso. Dit doen we met ruim 50 fte aan bevlogen medewerkers. De KWB biedt ook financiële diensten, waaronder saneringskredieten en sociale kredieten aan inwoners van Breda en diverse andere gemeenten, waaronder Tilburg, Drechtsteden en Helmond. Schuldhelpverlening voor ondernemers besteden we nu nog uit, maar dit wordt een onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Ten slotte is de KWB bezig om zelf het beschermingsbewind te gaan uitvoeren.

Doelstelling

De KWB is lid van de NVVK. Dit is sinds 1932 de grootste branchevereniging voor financiële hulpverlening, die bestaat uit meer dan 100 gemeenten en publieke en private organisaties. Binnen de vereniging wordt veel waarde gehecht aan kwaliteit en kwaliteitsontwikkeling via het NVVK-kwaliteitskader. In 2025 voert de NVVK een audit uit bij de KWB waarmee de kwaliteit van de volgende thema's wordt vastgesteld:

- leiderschap
- organisatie

- financiële hulpverlening
- professionals
- externe samenwerking, uitbesteding en inkoop
- reflecteren, verbeteren en verantwoorden

Planning uitvoering

Het onderzoek is uitgevoerd en wordt naar verwachting afgerond in Q4 2025.

VOORGENOMEN ONDERZOEKEN IN 2026

Stevig Lokaal Team

Beschrijving/Scope

Per 1 januari 2025 zijn we binnen de keten Jeugd gestart met een pilot Stevig Lokaal Team (SLT). De SLT-aanpak is een belangrijk onderdeel van de hervorming van het jeugdhulpstelsel in Breda. Het SLT organiseert de jeugdhulp op een meer preventieve, effectieve en efficiënte manier, dicht bij het gezin en in samenwerking met de sociale basis. In het 4e kwartaal van 2025 starten we daarnaast met het opstellen van een nieuw beleidskader Jeugd, dat mede gebaseerd is op de ervaringen uit de SLT-aanpak.

Doelstelling

Met het onderzoek willen we inzicht krijgen in de manier waarop we de doeltreffendheid en doelmatigheid van de SLT-aanpak kunnen meten.

Planning uitvoering

Het onderzoek start in Q1 2026 en wordt naar verwachting afgerond in Q2 2026.

Kwaliteit beleidscyclus

Beschrijving/Scope

Ons beleid volgt de zogeheten beleidscyclus: we bereiden het beleid voor en werken het uit. Nadat het is vastgesteld, voeren we het beleid uit, waarna we het evalueren. De uitkomst van deze evaluatie nemen we mee in een volgende cyclus. Het is onduidelijk of deze beleidscyclus nu voldoende wordt doorlopen.

Doelstelling

Met dit onderzoek brengen we in kaart in hoeverre de doeltreffendheid van het beleid vooraf wordt ingeschat, tussentijds wordt gemonitord en tot slot wordt geëvalueerd.

Planning uitvoering

Het onderzoek start in Q2 2026 en wordt naar verwachting afgerond in Q4 2026.

VANG-programma

Beschrijving/Scope

Breda werkt al jaren toe naar de doelen van het programma 'Van afval naar grondstoffen' (VANG) van het Rijk. Het VANG-beleid is erop gericht om zo veel mogelijk herbruikbare grondstoffen uit het huishoudelijk afval te scheiden en de hoeveelheid restafval te minimaliseren. In haar duurzaamheidsvisie heeft de gemeente het doel opgenomen om in 2030 te komen tot 0 kg restafval per inwoner per jaar.

Doelstelling

Met dit onderzoek brengen we in kaart welke stappen er zijn gezet om de doelstellingen in het afvalbeleid te behalen en welke lessen hieruit getrokken kunnen worden voor de toekomst.

Planning uitvoering

Het onderzoek start in Q2 2026 en wordt naar verwachting afgerond in Q4 2026.

RECHTMATIGHEID

In de jaarrekening legt het college zelf verantwoording af aan de gemeenteraad over de financiële rechtmatigheid van alle transacties. De externe accountant voegt hier een controleverklaring aan toe die bevestigt dat de volledige jaarrekening (dus inclusief de rechtmatigheidsverantwoording van het college) een juist en volledig beeld geeft.

In de rechtmatigheidsverantwoording komen ook eventuele afwijkingen aan de orde, met daarbij een overzicht van de maatregelen die worden genomen. De verantwoording draagt bij aan het gesprek tussen het college en de gemeenteraad over de rechtmatigheid en de kwaliteit van het systeem van sturing, beheersing en verantwoording.

De rechtmatigheidsverantwoording is gebaseerd op de managementrapportages en de managementletter van de interne auditfunctie. Voor de verantwoording hanteren we een grens van 2% van onze totale lasten (ongeveer € 18,5 miljoen). Afwijkingen lichten we waar nodig toe in de paragraaf Bedrijfsvoering. Daarbij gaat het college ook in op de verbetermaatregelen die we treffen op het gebied van sturing, beheersing en verantwoording.

AUDITFUNCTIE

De gemeente Breda heeft een professionele interne auditfunctie binnen de afdeling Concerncontrol. Deze onafhankelijke, objectieve onderzoeks- en adviesfunctie geeft zekerheid over de getrouwheid en rechtmatigheid van onze verantwoordingen. Verder draagt deze functie bij aan het verbeteren van de interne beheersing, governance en risicobeheersing. De planning, de uitvoering en de rapportage over interne audits vindt plaats volgens de actuele beroepsstandaarden. De auditfunctie rapporteert aan de directie en het college. Daarnaast zijn de uitkomsten van de interne audits beschikbaar voor de externe accountant, zodat die een zo optimaal mogelijke controle kan uitvoeren.

ACCOUNTANTSCONTROLE

De accountant beoordeelt de getrouwheid van de jaarrekening volgens het controleprotocol dat de gemeenteraad hiervoor heeft vastgesteld. De controleverklaring van de accountant omvat ook het oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. In zijn verslag rapporteert de accountant aan de gemeenteraad over de kwaliteit van de financiële sturing, de beheersing en de verantwoording.

Strekking Controleverklaring			
Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding/ Afkeurend
Afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle (% van de lasten)	$\leq 2\%$	$\geq 2\% - \leq 4\%$	$> 4\%$

BEGROTING 2026

FINANCIËLE BEGROTING

Inleiding financiële begroting 2026

INLEIDING

Het hoofdstuk financiële begroting 2026 en meerjarenbeeld 2027-2029 geeft een nadere financiële toelichting op de financiële gegevens van Breda.

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de baten en lasten in het begrotingsjaar 2026 en de meerjarenperiode 2027-2029, met daarbij ook opgenomen de realisatie 2024 en de begroting 2025.

Daarna is het overzicht incidentele baten en lasten opgenomen. Dit overzicht geeft inzicht in de incidentele baten en lasten in onze totale begroting zijn opgenomen. Dit inzicht is onder andere benodigd voor de bepaling van het structureel begrotingssaldo.

Daarna wordt ingegaan op de geprognoseerde balans en de ontwikkeling van de balansposities. Als laatste zijn de overzichten met reserves en voorzieningen opgenomen, waarbij een verwijzing naar de toelichting in de programmabegroting is opgenomen.

Baten en Lasten

OVERZICHT VAN DE BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht baten en lasten per programma	Jaarrekening 2024		Begroting 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma's												
Vitaal en Sociaal Breda	452.912	199.354	458.566	190.434	464.353	191.722	432.591	170.484	422.482	170.499	420.668	170.512
Ondernemend Breda	83.791	13.174	88.962	18.581	82.273	9.877	81.000	8.493	78.535	4.688	78.559	4.194
Duurzaam wonen in Breda	69.915	49.669	74.055	52.496	68.858	55.651	51.871	42.007	50.983	41.489	51.727	41.256
Basis op orde in Breda	201.863	114.674	205.107	112.576	205.962	111.002	207.397	111.960	209.986	113.804	209.569	112.627
Totaal Programma's	808.481	376.871	826.690	374.087	821.446	368.253	772.859	332.945	761.987	330.480	760.523	328.589
Overhead	101.113	11.771	105.094	9.070	105.294	8.866	104.882	8.866	102.557	8.866	102.538	8.866
Algemene uitkeringen		477.115		503.043		507.585		518.358		521.442		535.775
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	3.203	42.517	3.281	45.348	3.367	44.867	3.470	45.565	3.517	46.263	3.565	46.917
Onvoorzien			900		700		700		700		700	
Overige algemene dekkingsmiddelen	-129	891	1.471		571		13.553		25.507		38.727	
Saldo van de financieringsfunctie	-2.009	4.336	-692	2.572	-1.017	2.787	-742	2.682	-53	2.577	-2.313	2.494
Dividend		562		513		513		513		513		513
Vennootschapsbelasting	1.246	0	880		1.690		966		1.413		1.440	
Subtotaal programma's (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	911.905	914.061	937.624	934.633	932.052	932.871	895.688	908.928	895.627	910.141	905.180	923.154
Mutaties Reserves	15.699	27.761	24.205	29.461	18.907	19.023	15.307	3.361	16.147	2.557	19.137	2.059
Begrotingssaldo	927.604	941.823	961.829	964.095	950.959	951.895	910.995	912.289	911.774	912.698	924.317	925.212
Resultaat jaarrekening	14.218											
Resultaat begroting			2.266		935		1.294		923		895	

TOELICHTING OP MUTATIES

De grootste mutaties zijn op programmaniveau per thema toegelicht. Voor een totaaloverzicht van inkomsten en uitgaven wordt verwezen naar de inleiding.

In dit overzicht is het resultaat van de begroting afzonderlijk gepubliceerd. In de programma's maakt dit saldo onderdeel uit van programma Organisatie en financiën van Breda. In de overzichten in de bijlage is dit ook als zodanig opgenomen.

Structureel begrotingssaldo

We staan voor een structureel en reëel sluitende begroting. In onderstaande tabel is ons structureel meerjarig begrotingssaldo weergegeven.

Bedragen x € 1.000

	2026	2027	2028	2029
Saldo baten en lasten	817	13.240	14.514	17.972
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	116	-11.946	-13.591	-17.078
Saldo na bestemming	933	1.294	923	894
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	15.454	15.968	14.747	14.498
Structureel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo	16.387	17.262	15.670	15.393

De begroting is over de jaren 2026 - 2029 structureel sluitend. Dit wil zeggen dat we structurele lasten ook met structurele middelen kunnen afdekken, zoals het hoort bij solide financiën.

Het structureel begrotingssaldo wordt nader toegelicht in het kengetal structurele exploitatieruimte. Deze ontwikkelt zich vanaf 2023 als volgt:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Structurele exploitatieruimte	0,12%	1,92%	1,73%	1,76%	1,90%	1,72%	1,67%

De afgelopen jaren was de structurele exploitatieruimte positief. Met de keuzes in deze begroting zorgen we ervoor dat we voor 2026 structurele lasten blijven dekken met structurele middelen.

Overzicht incidentele baten en lasten

Hieronder ziet u per programma wat de incidentele baten en lasten zijn.

Bedragen x € 1.000

Programma/Thema	Onderwerp	Nr.	2026		2027		2028		2029	
			Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten

Vitaal en Sociaal Breda

Betrokken zijn	Diversiteit en inclusie 2024-2027	1	100	-	100	-	-	-	-	-
Thuis	Aanpak ongedocumenteerden	2	100	-	-	-	-	-	-	-
Thuis	Tussenvoorziening sociale woningvoorraad	3	100	-	100	-	100	-	-	-
Thuis	Reserve vrouwenopvang	7	2.979	-	-	-	-	-	-	-
Leren, ontwikkelen en werken	Ombuiging participatie 2023-2026	2	-500	-	-	-	-	-	-	-
Leren, ontwikkelen en werken	Impulsbudget sociale infrastructuur	4	291	-	291	-	291	-	291	-
Leren, ontwikkelen en werken	Impulsbudget arbeidsmarktregio's	5	1.554	-	1.234	-	1.291	-	-	-
Leren, ontwikkelen en werken	Aanpak jeugdwerkloosheid crisisdienstverlening	6	847	-	-	-	-	-	-	-
Reserve vrouwenopvang	Reserve vrouwenopvang	7	1.407	2.979	-	-	-	-	-	-
Algemene reserve programma 1	Algemene reserve	3	-	100	-	100	-	100	-	-
Algemene reserve programma 1	Reserve vrouwenopvang	7	-	1.407	-	-	-	-	-	-
Exploitatiereserve programma 1	Exploitatiereserve	8	-	2.149	-	467	-	120	-	-
Subtotaal programma			6.879	6.634	1.725	567	1.683	220	291	-

Ondernemend Breda

Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	Gamehub	9	270	140	215	100	-	-	-	-
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	Grondexploitatie bedrijventerreinen	10	4.690	4.690	3.450	3.450	-	-	-	-
Grote projecten in de stad	Grondexploitatie Crossmark	10	-	-	639	639	468	468	-	-
Dynamische stad	Cultuurbeleid 2025-2028	11	1.100	-	1.100	-	1.100	-	-	-
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	Verbetering luchtkwaliteit scholen	12	483	-	-	-	-	-	-	-
Algemene reserve programma 2	Exploitatiereserve	8	-	130	-	115	-	-	-	-
Exploitatiereserve programma 2	Exploitatiereserve	8	-	483	-	-	-	-	-	-
Subtotaal programma			6.542	5.442	5.405	4.305	1.568	468	-	-

Duurzaam wonen in Breda											
Wonen in Breda	Versnellingsopgave wonen	13	2.132	-	-	-	-	-	-	-	-
Verdeling beschikbare ruimte	Reserve bovenwijkse voorzieningen	14	1.021	-	-	-	-	-	-	-	-
Verdeling beschikbare ruimte	Reserve FIBI	14	486	-	-	-	-	-	-	-	-
Grote woonprojecten in de stad	Ombuiging winstnemingen grondexploitaties	2	-	1.000	-	-	-	-	-	-	-
Grote woonprojecten in de stad	Grondexploitaties: Kosten, opbrengsten, onderhanden werk woningbouw	10	4.308	4.308		2.401	2.401	7.607	7.607	7.759	7.759
Grote woonprojecten in de stad	Uitbreiding woonwagenstandplaatsen	15	715	-	550	-	310	-	310	-	-
Bereikbaar Breda	Aanpassing voorziening verkeersregelinstanties	16	-233	-	-232	-	-232	-	-	-	-
Breda is een duurzame en bestendige stad	Toekomstbestendig wonen	17	100	-	100	-	100	-	100	-	-
Breda is een duurzame en bestendige stad	Volkshuisvestingsfonds	18		7.672				2.639	1.847	2.089	1.462
			10.772		6.264	4.774					
Reserve Bodemfonds	Reserve Bodemfonds	19	191	833	191	333	191	333	191	333	
Reserve Klimaatfonds	Reserve Klimaatfonds	20	326	44	326	44	326	44	326	44	
Reserve Versnellingsopgave Wonen	Reserve Versnellingsopgave Wonen	13	-	2.132	-	-	-	-	-	-	-
Reserve bovenwijkse voorzieningen	Reserve bovenwijkse voorzieningen	14	-	475	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Toekomst bestendig wonen	Reserve Toekomst bestendig wonen	17	-	100	-	100	-	100	-	100	
Reserve FIBI	Reserve FIBI	14	-	486	-	-	-	-	-	-	-
Algemene reserve programma 3	Algemene reserve	18	500	2.100	-	990	-	792	-	627	
Algemene reserve programma 3	Algemene reserve	21	137	-	137	-	137	-	137	-	
Algemene reserve programma 3	Algemene reserve	16	-268	-	232	-	232	-	-	-	
Exploitatiereserve programma 3	Exploitatiereserve	8	-	35	-	35	-	25	-	20	
Subtotaal programma			20.187	19.186	9.968	8.677	11.309	10.748	10.911	10.345	

Basis op orde in Breda											
Veilig Breda	Experiment gesloten coffeeshops	22	123	-	123	-	108	-	-	-	-
Beheer van de openbare ruimte	Verhogen onderhoudsniveau dorpen en wijken	2	3.000	-	-	-	-	-	-	-	-
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	Verkoop vastgoed	2	-	200	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Kapitaalgoederen	Reserve Kapitaalgoederen	23	2.936	-		-	1.852	-	1.852	-	
					2.224						
Exploitatiereserve programma 4	Exploitatiereserve	8	30	3.179	30	242	30	108	30	-	
Subtotaal programma			6.089	3.379	2.377	242	1.990	108	1.882	-	

Organisatie en financiën van Breda										
Een toekomstbestendige organisatie	Versterken dienstverlening gemeenten	24	755	-	755	-	-	-	-	-
Een toekomstbestendige organisatie	Impuls digitalisering	25	1.000	-	1.000	-	-	-	-	-
Een toekomstbestendige organisatie	Wet Open Overheid	26	146	-	-	-	-	-	-	-
Algemene reserve programma 5	Algemene reserve	27	732	-	752	-	964	-	932	-
Algemene reserve programma 5	Algemene reserve	28	5.550	-	5.550	-	5.550	-	4.350	-
Algemene reserve programma 5	Extra storting algemene reserve	29	3.600	-	2.100	-	3.100	-	6.350	-
Exploitatiereserve programma 5	Exploitatiereserve	8	-	1.513	-	-	-	-	-	-
Begrotingsreserve	Begrotingsreserve	30	127	-	127	-	127	-	127	-
Subtotaal programma			11.910	1.513	10.284	-	9.741	-	11.759	-
Totaal			51.608	36.154	29.759	13.791	26.291	11.544	24.843	10.345
Incidenteel saldo			-15.454	-15.968	-14.747	-14.498				

Het overzicht van de incidentele baten en lasten is belangrijk. Daarmee kunnen we zien welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk deel structureel is. Dit overzicht toont aan in hoeverre de begroting structureel en reëel in evenwicht is en in hoeverre de lasten van de activiteiten in de jaarrekening met structurele baten zijn behaald.

Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo/exploitatiesaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo/exploitatiesaldo negatief. Bovenstaand overzicht laat voor de jaren 2026-2029 een negatief incidenteel begrotingssaldo zien. Daarbij wordt een deel van de incidentele lasten ook afgedekt door structurele baten, wat goed is voor het structureel begrotingsevenwicht.

Hieronder lichten we de incidentele posten toe.

1. Diversiteit en inclusie 2024-2027

Dit betreft een impuls voor onze ambities uit het bestuursakkoord op het gebied van diversiteit en inclusie. Hiervoor stellen we tot en met 2027 € 0,1 miljoen per jaar beschikbaar. Dit geld zetten we in voor het werven van een aanspreekpunt en aanjager.

2. Bestuursakkoord 2022-2026

- *Aanpak ongedocumenteerden*
De opvang van ongedocumenteerden zetten we door totdat de Landelijke Vreemdelingenvoorziening is geregeld.
- *Ombuiging participatie*
De ombuiging loopt af en was opgenomen als € 3 miljoen in 2023, € 2 miljoen in 2024 en € 1 miljoen in 2025. Voor 2026 is de ombuiging vastgesteld op € 0,5 miljoen. Vanaf 2027 is er geen ombuiging meer ingeboekt.
- *Ombuigingen winstnemingen grondexploitaties*
Herzieningen in het verleden lieten een positief saldo zien. In het kader van een reële begroting is een saldo ingerekend als baat voor 2026.
- *Cofinanciering subsidie Volkshuisvestingsfonds*
Voor het verduurzamen van woningen in aandachtsgebieden is cofinanciering nodig. Daarvoor zetten we in deze bestuursperiode de algemene reserve in.
- *Verkoop vastgoed*
De komende jaren verkoopt de gemeente meerdere vastgoedobjecten. Voor deze incidentele posten is voor de jaren 2022-2026 een positief saldo ingeboekt.
- *Verhogen onderhoudsniveau dorpen en wijken*
Dit betreft een incidentele impuls waarmee in 2025 extra middelen beschikbaar worden gesteld voor het verhogen van het onderhoudsniveau in de dorpen en wijken. Deze middelen zijn in 2025 toegevoegd aan de exploitatiereserve en worden daar in 2026 uit onttrokken voor de uitvoering.

3. Tussenvoorziening sociale woningvoorraad

We willen een tijdelijke uitbreiding van de sociale woningvoorraad creëren, de zogenaamde tussenvoorziening. Daardoor blijft het aanbod aan betaalbare huurwoningen voor een bredere doelgroep beschikbaar. De exploitatielasten worden onttrokken uit de algemene reserve.

4. Impulsbudget sociale infrastructuur

In de periode 2026-2029 ontvangen arbeidsmarktregio's een tijdelijk impulsbudget voor het versterken van de regionale samenwerking en de dienstverlening op het gebied van werk en scholing. Dankzij dit budget kunnen de regio's kaders ontwikkelen voor een duurzame arbeidsmarktinfrastructuur en de communicatie hierover verbeteren.

5. Impulsbudget arbeidsmarktregio's

De gemeente Breda ontvangt regionale samenwerkingsverbanden van sociale ontwikkelbedrijven een impulsbudget. Hiermee kunnen zij de sociale infrastructuur voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt versterken. De middelen ondersteunen een toekomstbestendige en regionale aanpak van deze voorzieningen.

6. Aanpak jeugdwerkloosheid crisisdienstverlening

De middelen worden ingezet voor incidentele subsidies en kortlopende projecten voor de aanpak van huiselijk geweld in afhankelijkheidsrelaties.

7. Reserve vrouwenopvang

Voor de jaren 2024 tot en met 2026 stellen we vanuit de algemene reserve € 5,6 miljoen extra beschikbaar voor de renovatie van de vrouwenopvang. De lasten worden onttrokken uit de algemene reserve.

8. Exploitatiereserve

Via de exploitatiereserve worden geoormerkte bedragen (zoals budgetoverhevelingen) tijdelijk vastgehouden om in volgende jaren te worden ingezet.

9. GameHub

Dit betreft de verbouwingskosten voor een GameHub in Breda en de middelen om die minimaal 10 jaar te gebruiken. Deze lasten worden deels bekostigd door een onttrekking uit de algemene reserve en deels door een ontvangen subsidie.

10. Grondexploitatie

Dit betreft de kosten, opbrengsten en mutaties van het onderhanden werk voor de grondexploitaties voor bedrijventerreinen, CrossMark en woningbouw.

11. Cultuurbeleid 2025-2028

Dit betreft een incidentele financiële impuls voor de jaren 2025-2028 voor de uitvoeringsagenda Cultuurbeleid 2025-2028 en het Cultuurbeleid 2025-2028 'Stad van creatief talent'. De impuls is bestemd voor de cofinanciering van culturele subsidies voor deze jaren.

12. Verbetering luchtkwaliteit scholen

Dit betreft een gemeentelijke bijdrage (beschikbaar gesteld bij de begroting 2022) om de ventilatie in schoolgebouwen te verbeteren.

13. Versnellingsopgave wonen

Dit betreft een onttrekking uit de reserve voor locatiegebonden, incidentele impulsen voor 2025 en 2026.

14. Reserve bovenwijkse voorzieningen, reserve Financiële Bijdragen (FIBI)

Deze reserve wordt gevoed doordat we bij alle nieuwe bouwplannen een bijdrage vragen van de partij die de grondexploitatie voert. Deze middelen worden ingezet voor locatiegebonden impulsen voor 2026.

15. Uitbreiding woonwagenstandplaatsen

Voor de uitbreiding van woonwagenstandplaatsen wordt in de periode 2026 t/m 2032 in totaal € 2,8 miljoen incidenteel gestort in de voorziening grondexploitatie. Dit is nodig om de in- en

uitbreiding op zeven locaties mogelijk te maken en de nieuwe huurstandplaatsen over te kunnen dragen aan woningcorporaties.

16. Aanpassing voorziening verkeersregelininstallaties (VRI's)

Dit betreft een tijdelijke verhoging van de dotatie aan de voorziening, omdat de apparatuur van de VRI's eerder vervangen moest worden. Dit wordt in de jaren 2024-2026 gecompenseerd.

17. Toekomstbestendig wonen

Deze post betreft de incidentele middelen die we inzetten via een leningconstructie van de Stichting Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn). De lening is bedoeld voor eigenaar-bewoners met een smalle(re) beurs, zodat zij (deels) energetische maatregelen kunnen treffen en kunnen deelnemen aan de energietransitie. De inzet van deze middelen is tijdelijk en projectmatig en vormt geen structureel onderdeel van onze reguliere financiering.

18. Volkshuisvestingsfonds

- Vanuit het Rijk hebben we een eenmalige subsidie ontvangen om de veiligheid en leefbaarheid in kwetsbare wijken te verbeteren. Deze middelen zetten we in een periode van maximaal 10 jaar in om de kwaliteit van de wijken te verbeteren door woningen te verduurzamen. Dit betreft de 1e tranche.
- Voor de 2e tranche van het volkshuisvestingsfonds zijn er vanaf 2025 voor 10 jaar middelen nodig als cofinanciering.

19. Reserve bodemfonds

Met een bodemreserve vangen we pieken en dalen in de uitgaven op. We vullen de reserve aan met het resultaat vanuit het thema Bodem. Het gaat hierbij steeds vaker om (woningbouw)opgaven op inbreidingslocaties. Door het industriële verleden van Breda hebben we daarbij vaak te maken met hoge bodemkosten.

20. Reserve klimaatfonds

De inkomsten en uitgaven uit de reserve klimaatfonds worden ingezet voor projecten die helpen om de klimaatdoelen van Breda te bereiken.

21. TenneT hoogspanningsverbinding

Dit betreft het terugstorten van kapitaallasten in de algemene reserve voor de 150kV-hoogspanningsverbinding van TenneT.

22. Experiment gesloten coffeeshopketen

Dit betreft een incidenteel budget voor 2025-2028 voor het experiment gesloten coffeeshopketen.

23. Reserve kapitaalgoederen

De geraamde budgetten voor (groot) onderhoud, het wegwerken van achterstanden en het beperken van risico's op achterstalligheid, inclusief dekking van kapitaallasten, zijn gebaseerd op voorlopige inschattingen en worden na inspecties verfijnd, waarbij eventuele verschillen tussen beschikbaar gestelde en benodigde middelen worden gestort in de reserve kapitaalgoederen.

24. Versterken dienstverlening gemeenten

Dit betreft impulsmiddelen die we tot en met 2027 inzetten om de dienstverlening van de overheid te versterken. Deze middelen kwamen beschikbaar naar aanleiding van het rapport van de Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag.

25. Impuls digitalisering

Vanuit de kadernota 2024 zijn middelen beschikbaar gesteld voor digitalisering en automatisering om onze dienstverlening te versterken en onze stedelijke ambities waar te maken.

26. Wet open overheid (Woo)

De incidentele middelen (voor de periode 2022 tot en met 2026) zijn bestemd voor het verbeteren van systemen, het opleiden van medewerkers en het aanpassen van processen en de organisatie.

27. SaaS-applicatiekosten

Voor het dekken van de SaaS-applicatiekosten hebben we in de periode 2023-2025 de algemene reserve ingezet. Deze middelen worden vervolgens over een periode van 10 jaar (2026-2035) weer teruggestort in de algemene reserve.

28. Bijdrage algemene reserve

In het bestuursakkoord 2018-2022 is besloten om de algemene reserve via een bijdrage op peil te houden.

29. Extra storting algemene reserve

In de begroting 2026 wordt voorgesteld om € 15,15 miljoen voor de jaren 2026-2029 te storten in de algemene reserve om financiële risico's en onzekerheden op te vangen. Deze storting draagt bij aan een stabiel financieel perspectief voor Breda in aanloop naar het zogenoemde 'ravijnjaar'.

30. Begrotingsreserve

De begrotingsreserve wordt ingezet voor het oplossen van een dekkingverschil voor de NS-fietsenstallingen en is gebaseerd op de exploitatieovereenkomst met de NS voor de periode tot en met 2027.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bedragen x € 1.000

Nr. Programma/Thema/Product	2026		2027		2028		2029		Omschrijving
Lasten Baten Lasten Baten Lasten Baten Lasten Baten									
5 Organisatie en financiën van Breda									
5.3 Mutatie reserves									
- Algemene reserve	3.321	-	3.328	-	3.336	-	4.547	-	Bijdrage vanuit bespaarde rente
- Begrotingsreserve	23	-	25	-	28	-	31	-	Bijdrage vanuit bespaarde rente
- Investeringsreserve	295	-	286	-	276	-	266	-	Bijdrage vanuit bespaarde rente
- Investeringsreserve	-	879	-	935	-	935	-	935	Onttrekking kapitaallasten
Totaal	3.640	879	3.640	935	3.640	935	4.843	935	

Geprognosticeerde balans

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Bedragen x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Vaste activa							
Immateriële vaste activa	4.766	5.225	9.104	9.085	9.013	8.677	8.395
Materiële vaste activa	515.639	533.707	590.211	645.497	706.967	749.171	787.433
Financiële vaste activa	151.466	142.389	138.773	134.495	130.090	125.894	120.879
Vlottende activa							
Vorraden	14.472	7.661	20.500	20.500	20.500	20.500	20.500
Uitzettingen	55.493	69.530	53.200	53.200	53.200	53.200	53.200
Overlopende activa	72.097	65.379	64.200	64.200	64.200	64.200	64.200
Liquide middelen	144	66	700	700	700	700	700
Balanstotaal	814.077	823.957	876.688	927.677	984.670	1.022.342	1.055.307
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Eigen vermogen							
Algemene reserve	104.077	101.861	113.562	123.398	134.291	146.718	162.407
Bestemmingsreserve	46.730	45.957	43.218	33.267	34.319	35.484	36.873
Nog te bestemmen resultaat cq positief begrotingssaldo	9.074	14.204	2.266	933	1.294	923	894
Subtotaal eigen vermogen	159.881	162.022	159.046	157.598	169.905	183.125	200.174
Voorzieningen	61.841	57.245	41.296	34.820	28.102	21.986	21.986
Vaste schulden	377.867	334.914	492.145	551.060	602.463	633.031	648.948
Vlottende passiva							
Vlottende schuld	25.350	21.603	34.400	34.400	34.400	34.400	34.400
Overlopende passiva	189.138	248.158	149.800	149.800	149.800	149.800	149.800
Balanstotaal	814.077	823.942	876.688	927.677	984.670	1.022.342	1.055.307
EMU-saldo	-33.457	-14.156	-92.162	-60.927	-54.875	-33.470	-20.008
EMU-saldo referentiewaarde	-28.985	-38.674	-44.502	-44.502	-44.502	-44.502	-44.502
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde	-4.472	24.518	-47.660	-16.425	-10.373	11.032	24.494

Vaste activa

Vaste activa zijn zaken die meerjarig hun nut en waarde behouden. Uitgaven aan deze zaken worden in beginsel geactiveerd en gedurende de gebruiksduur afgeschreven ten laste van het saldo van baten en lasten. Er is onderscheid in immateriële, materiële en financiële vaste activa. Immateriële vaste activa zijn kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief. De materiële activa zijn stoffelijk van aard; bijvoorbeeld gebouwen, computers, sportvelden en voertuigen. De financiële vaste activa zijn geldleningen, beleggingen en vorderingen op lange termijn.

De toename van de materiële vaste activa bestaat uit de investeringen in de komende periode vermindert met de jaarlijkse afschrijvingslast welke ten laste van het saldo van baten en lasten wordt gebracht.

De vermindering van de financiële vaste activa hangt samen met de leningen welke verstrekt zijn aan BreedSaam en BuildingBreda welke een jaarlijks aflossingsschema kennen.

Vlottende activa

De voorraadpositie hangt samen met het onderhanden werk inzake de grondexploitaties en de voorraden welke bestemd zijn voor verkoop. Het aflopend karakter hangt samen met het aflopende karakter van de lopende grondexploitaties.

Voor de uitzettingen en vlottende activa is voor de geprognosticeerde balans gekozen voor een gelijkblijvend volume gebaseerd op het gemiddelde van de afgelopen jaren, omdat deze een jaarlijks wisselend karakter kennen.

Toelichting op ontwikkelingen schulden

De toename van de schuldpositie hangt samen met de toename van de investeringen. Hiermee hangt het kengetal netto schuldquote sterk samen. Ondanks de toename van onze schuldpositie zijn we in staat om aan onze verplichtingen te voldoen. Zoals blijkt uit de toelichting op de financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen is de referentiewaarde van het kengetal netto-schuldquote uitstekend.

Voor de vlottende passiva is gekozen voor een jaarlijks gelijkblijvend volume gebaseerd op de afgelopen jaren, omdat deze een sterk wisselend karakter kennen.

Reserves en voorzieningen

RESERVES

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2026	Bij	Af	Stand 31-12-2026
Algemene reserve	113.563	13.573	3.737	123.398
Exploitatiereserve	8.315	30	7.358	987
Begrotingsreserve	1.518	149	0	1.668
Investeringsreserve	19.238	295	879	18.655
Bodemfonds	2.601	191	833	1.958
Klimaatfonds	1.707	326	44	1.989
Versnellingsopgave Wonen	3.052		2.132	919
Vrouwenopvang	1.572	1.407	2.979	0
Reserve bovenwijkse voorzieningen	515		475	40
Reserve FIBI	1.538		486	1.052
Reserve Toekomst bestendig wonen	900		100	800
Reserve Kapitaalgoederen	2.262	2.936		5.199
Totaal	156.781	18.907	19.023	156.665

TOELICHTING RESERVES

Algemene reserve

De algemene reserve is een buffer om schommelingen en onvoorziene gebeurtenissen op te vangen. De reserve maakt deel uit van de weerstandscapaciteit en vormt de financiële buffer van de begroting. In de reserve is een bedrag van € 16,5 miljoen geblokkeerd voor de Noordelijke Rondweg. Dit geblokkeerde bedrag wordt niet meegerekend bij de weerstandscapaciteit. Jaarlijks wordt een deel van het treasuryresultaat (bespaarde rente) aan de reserve toegevoegd. De rekeningresultaten worden in principe toegevoegd aan de algemene reserve.

In de begroting 2026 zijn voor de algemene reserve de volgende dotaties en onttrekkingen begroot.

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Rentetoevoeging		3.321
Extra dotatie om de reserve op peil te houden		5.550
Terugstorten kapitaallasten Tennet hoogspanningsverbinding		137
Terugstorten voorfinanciering dotatie voorziening VRI's		233
SaaS oplossing		732
Extra dotatie voor verhoging weerstandsratio/ financiële buffer		3.600
Tussenvoorziening (tijdelijke uitbreiding sociale woningvoorraad)	100	
Verbouwing vrouwenopvang	1.407	
GameHub Breda	130	
Cofinanciering subsidie volkshuisvesting	2.100	
Totaal	3.737	13.573

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve gebruiken we zogenoemde bestemmingsreserves. Die maken deel uit van ons eigen vermogen. Bestemmingsreserves zijn voor een specifiek doel ingesteld via een raadsbesluit. Deze reserves zijn eigenlijk vrij besteedbaar vermogen, omdat de raad de opgelegde beperking ook kan opheffen.

Begrotingsreserve

De begrotingsreserve is in het verleden gevuld met winstuitkeringen en afkoopsommen en werd ingezet om het wegvallen van jaarlijkse grote winstuitkeringen geleidelijk in de begroting op te vangen. De begrotingsreserve wordt vanaf 2016 ingezet voor het oplossen van een dekkingsverschil voor de NS-fietsenstallingen en is gebaseerd op de exploitatieovereenkomst met de NS voor de periode tot en met 2027. De bijdrage van de gemeente Breda bedraagt in totaal maximaal € 6 miljoen gedurende de looptijd.

Exploitatiereserve

Via de exploitatiereserve worden geoormerkte bedragen (zoals budgetoverhevelingen) tijdelijk vastgehouden om in volgende jaren te worden ingezet. Bij de bestuursrapportage geven we aan welke bedragen voor overheveling in aanmerking komen. Vooruitlopend op de resultaatbestemming neemt het college hierover een besluit. De definitieve bedragen worden bij de jaarrekening en de resultaatbestemming vastgesteld. Daarnaast zetten we deze reserve in om de kosten te egaliseren voor het organiseren van diverse verkiezingen (landelijk, gemeentelijk, waterschappen). In de begroting 2026 zijn voor de exploitatiereserve de volgende dotaties en onttrekkingen begroot.

Bedragen x € 1.000

	Stand 31-12-2025	2026 Af	2026 Bij	2027 Af	2027 Bij	2028 Af	2028 Bij	2029 Af	2029 Bij	Totaal
Programma 1										
Aanpak jeugdwerkloosheid crisisdienstverlening	662	-662	-	-	-	-	-	-	-	-
Alleenverdienersproblematiek	300	-150	-	-150	-	-	-	-	-	-
Beleidsplan armoedeschulden 2025-2028	420	-160	-	-140	-	-120	-	-	-	-
Extra opgave volksgezondheid	120	-120	-	-	-	-	-	-	-	-
Impulsbudget arbeidsmarktregio's	844	-727	-	-117	-	-	-	-	-	-
Work in Nederland	120	-60	-	-60	-	-	-	-	-	-
Regionale middelen West-Brabant	186	-186	-	-	-	-	-	-	-	-
Schuldenaankoopfonds	84	-84	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 2										
Verbetering luchtkwaliteit op scholen	483	-483	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 3										
Invoeringskosten omgevingswet	115	-35	-	-35	-	-25	-	-20	-	-
Programma 4										
Experiment gesloten coffeeshops	354	-123	-	-123	-	-108	-	-	-	-
Integraal huisvestingsfonds	56	-56	-	-	-	-	-	-	-	-
Verhogen onderhoudsniveau dorpen en wijken	3.000	-3.000	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterschapsverkiezingen	60	-	30	-119	30	-	30	-	30	60
Programma 5										
SaaS-oplossing	1.513	-1.513	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	8.315	-7.358	30	-744	30	-253	30	-20	30	60

Investeringsreserve

Met deze reserve financieren we de kapitaallasten voor toekomstige investeringen. Voor projecten die worden gedekt vanuit deze reserve, moet het volledige bedrag in de reserve beschikbaar zijn op het moment dat er een besluit wordt genomen over de votering. Onttrekkingen aan de reserve vinden gedurende de hele afschrijvingsperiode plaats. Bij de voorjaarsnota en/of de begroting stellen we middelen beschikbaar voor de dekking van de kapitaallasten van toekomstige investeringen. Daarnaast voegen we aan deze reserve rente toe om de rentelasten te dekken van de meerjarige kapitaallasten. In de begroting 2026 zijn voor de investeringsreserve de volgende dotaties en onttrekkingen begroot.

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Rentetoevoeging		265
Terugstorting kapitaallasten verbeter Breda Bieb 4.0		30
Dekking kapitaallasten investeringen	879	
Totaal	879	295

Reserve bodemfonds

Met de reserve bodemfonds vangen we pieken en dalen in onze uitgaven op. Het gaat hierbij steeds vaker om (woningbouw)opgaven op inbreidingslocaties. Door het industriële verleden van Breda is hierbij vaak sprake van hoge kosten. Het risico bestaat dat we de verantwoordelijkheid niet bij de ontwikkelaar kunnen wegleggen, vooral wanneer landelijke subsidies wegvallen. Bovendien krijgt de gemeente steeds vaker de verantwoordelijkheid voor locaties waar geen specifieke veroorzaker aan te wijzen is. Voor 2026 is een eenmalige extra onttrekking voorzien voor € 0,5 miljoen conform de afspraken bij de kadernota 2025.

Reserve klimaatfonds

Deze reserve is bedoeld voor projecten die helpen om de klimaatdoelen van Breda te bereiken. De reserve klimaatfonds bestaat uit bijdragen vanuit het project Windmolens Hazeldonk. Hieruit ontvangen we sinds 2014 jaarlijks € 247.500, waarvan € 43.500 voor het Grondbedrijf. Jaarlijks wordt het bedrag geïndexeerd. Deze bijdrage ontvangen we in totaal 20 jaar.

Reserve bovenwijkse voorzieningen

In juli 2020 heeft de gemeenteraad een reserve bovenwijkse voorzieningen ingesteld. Dit gebeurde naar aanleiding van de vastgestelde Nota bovenwijkse voorzieningen. Het doel van deze reserve is om werkelijk ontvangen bijdragen in te zetten voor de realisatie van minimaal een van de bovenwijkse voorzieningen uit de nota. De reserve wordt gevuld met bijdragen van partijen die de grondexploitatie voeren bij nieuwe bouwplannen. Aan onttrekkingen is voor begrotingsjaar 2026 € 0,5 miljoen voorzien voor diverse projecten.

Reserve FIBI

Met deze reserve dekken we een deel van de kosten af van bovenwijkse voorzieningen. De inkomsten van deze bestemmingsreserve komen vanuit de exploitatiebijdragen van de private ontwikkelaars van nieuwbouwplannen en vanuit gemeentelijke grondexploitaties. De onttrekkingen bestaan uit de kosten van specifieke bovenwijkse voorzieningen, zoals genoemd in de Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving. Daarnaast onttrekken we de jaarlijkse ambtelijke kosten voor het beheer van de reserve.

Reserve kapitaalgoederen

Vanaf begrotingsjaar 2025 is de reserve kapitaalgoederen ingesteld voor 7 jaar (conform raadsbesluit 4473995). De reserve wordt gebruikt om projecten uit te voeren voor (groot) onderhoud, om achterstanden weg te werken en om (het risico op) achterstalligheden te verminderen. De maximale hoogte van de reserve is € 8 miljoen. In 2026 wordt er € 2,9 miljoen gedoteerd aan de reserve.

Reserve toekomstbestendig wonen

De regeling Toekomstbestendig wonen brengt € 1 miljoen aan kapitaallasten met zich mee. De reserve toekomstbestendig wonen is bedoeld om deze lasten te dekken. In 2021 is € 1 miljoen gedoteerd aan de reserve, conform het besluit bestuursrapportage 2021, zaaknummer 1528103.

Reserve versnellingsopgave wonen

Bij het coalitieakkoord zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor de versnellingsopgave wonen (€ 14 miljoen). Deze middelen worden voor € 13,2 miljoen gedekt uit incidentele winstnemingen van het Grondbedrijf. De rest komt uit het meerjarenperspectief en de algemene reserve. Met deze bestemmingsreserve willen we middelen beschikbaar houden voor de versnellingsopgave wonen. De winstnemingen van het Grondbedrijf worden in deze reserve gestort, de bestedingen worden uit de reserve onttrokken. In 2026 verwachten we voor de versnellingsopgave wonen € 2,1 miljoen in te gaan zetten. Dit geld besteden we onder andere aan locatiegebonden impulsen voor sociale huur en tijdelijke woningen.

Reserve vrouwenopvang

De vrouwenopvangvoorziening wordt verbouwd vanwege groot achterstallig onderhoud. De gemeente Breda heeft besloten om de kosten hiervan volledig op zich te nemen en om een bedrag van € 5,6 miljoen (verdeeld over 3 jaar) toe te voegen aan de reserve.

De verbouwing vindt in 3 fasen plaats. Afhankelijk van de start van elke fase wordt geld aan de reserve onttrokken. De verwachting is dat de laatste fase plaatsvindt in 2026.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2026	Bij	Af	Stand 31-12-2026
Centrale personeelsvoorziening	327		101	225
Voorziening wet AppA	7.483	650	807	7.325
Voorziening verlofsparen	3.582			3.582
Onderhoud parkeerbedrijf	2.981	904	1.087	2.798
Onderhoud Vastgoedbeheer	21.362	5.818	7.446	19.734
Planmatig onderhoud Vastgoedontwikkeling	4.601	191	1.772	3.020
Voorziening openbare ruimte onderhoud	999	3.587	3.658	927
Voorziening verkeersregelinstanties	7	476	474	9
Achterstallig onderhoud verhardingen	2.904		1.156	1.748
Voorziening van derden verkregen middelen (44.2)	647	148		794
Voorziening riolering	448		448	0
Vrz archivering Juzt	1.196		69	1.126
Totaal	46.535	11.774	17.019	41.290

TOELICHTING VOORZIENINGEN

De post voorzieningen op de balans bestaat uit 3 groepen: groot onderhoud aan vastgoed en kapitaalgoederen, voorzieningen voor personeel en overige voorzieningen. Hieronder lichten we deze groepen verder toe.

De voorzieningen voor de verkeersregelinstanties, het onderhoud bij het Parkeerbedrijf en het planmatig onderhoud voor vastgoedontwikkeling zijn opgenomen in programma 3. De voorzieningen voor het onderhoud van het vastgoed, het onderhoud in de openbare ruimte, het achterstallig onderhoud aan de verhardingen, Afvalservice, de riolering en de voorziening Wet Appa zijn opgenomen in programma 4. De centrale personeelsvoorziening is opgenomen in programma 5. De voorziening 'van derden verkregen middelen' is deels opgenomen bij programma 1 en deels bij programma 3.

Onderhoudsvoorzieningen

Deze onderhoudsvoorzieningen bestaan uit middelen die groot onderhoud aan de openbare ruimte en gebouwen mogelijk maken. Hiervoor hanteren we actuele onderhoudsplannen (niet ouder dan 5 jaar). Jaarlijks toetsen we of de onderhoudsvoorzieningen toereikend zijn. We kijken daarvoor naar het verloop van het geplande onderhoud, de stand van de voorziening en de jaarlijkse (gelijkmatige) toevoegingen over de periode van het begrotingsjaar plus de 9 daaropvolgende jaren.

Bedragen x € 1.000

	Stand 1-1-2026	Aanwendungen	Toevoegingen	Stand 31-12-2026
Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedbeheer	21.362	7.446	5.818	19.734
Onderhoudsvoorziening parkeergarages en fietsenstallingen	2.981	1.087	904	2.798
Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedontwikkeling	4.601	1.772	191	3.020
Onderhoudsvoorziening openbare ruimte	998	3.658	3.587	927
Onderhoudsvoorziening verkeerregelinstanties	7	474	476	9
Onderhoudsvoorziening verharding achterstallig onderhoud	2.904	1.156		1.748
Totaal	32.853	15.593	10.976	28.236

Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedbeheer

Met deze voorziening egaliseren we de meerjarige kosten voor het planmatig onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. Hieronder vallen gebouwen op het gebied van sport, welzijn en cultuur, brede scholen en het centrale busstation, maar ook alle gebouwen die de gemeente voor haar eigen bedrijfsvoering nodig heeft. Daarnaast omvat de voorziening de vervanging van de binnensportinventaris en het civiele en cultuurtechnische onderhoud aan de buitensportlocaties.

De basis voor deze voorziening is het zogenoemde meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Een MJOP geeft inzicht in de technische toestand van het vastgoed en geeft een prognose van de verwachte werkzaamheden en kosten. De MJOP's zijn gebaseerd op een gemiddeld onderhoudsniveau van 3 op een schaal van 1 tot 6. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd en de accommodaties worden minstens iedere 5 jaar opnieuw geïnspecteerd. Op basis van de huidige berekening is de voorziening dekkend tot en met 2029.

Onderhoudsvoorziening parkeergarages en fietsenstallingen

Met deze voorziening egaliseren we de meerjarige kosten voor het groot onderhoud van de parkeergarages en fietsenstallingen van de afdeling Parkeren. De basis voor deze voorziening wordt gevormd door de MJOP's, die we in het systeem Planon bijhouden. De MJOP's zijn gebaseerd op een gemiddeld onderhoudsniveau van 3 op een schaal van 1 tot 6. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd en vormen de basis voor de jaarlijkse dotatie aan deze voorziening. Daardoor kunnen we steeds over voldoende middelen beschikken voor het (projectmatig) groot onderhoud. De dotatie wordt (structureel) verhoogd conform de bouwkostenindex.

Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedontwikkeling

Deze voorziening is gevormd voor de strategisch aangekochte panden. De hoogte van de dotatie is gebaseerd op een MJOP. De doorberekening is gemaakt tot 2032. Hierbij gaan we uit van een doorlopende exploitatie, waarbij aanvullend rekening wordt gehouden met inmiddels genomen besluiten voor sloop en/of herontwikkeling. Deze zijn mede gebaseerd op de Vastgoedstrategie Havenkwartier. De inzet van de onderhoudsvoorziening heeft op dit moment vooral betrekking op de panden in het Havenkwartier. Jaarlijks onderzoeken we of aanpassingen nodig zijn, afhankelijk van de vastgoedportefeuille op dat moment. Met een jaarlijkse dotatie van € 0,2 miljoen is de voorziening volgens de MJOP tot en met 2032 toereikend om het geplande groot onderhoud uit te kunnen voeren.

Onderhoudsvoorziening openbare ruimte

De onderhoudsvoorziening openbare ruimte betreft het groot onderhoud aan de verhardingen, de kunstwerken en de waterwegen. De basis voor deze voorziening bestaat uit beleidskaders en beheerplannen die periodiek geactualiseerd worden. De berekeningen van de benodigde dotaties zijn gebaseerd op meerjarenplanningen van 10 jaar. Op basis hiervan wordt jaarlijks € 3,6 miljoen toegevoegd aan de voorziening, met een jaarlijkse indexering. De dotatie voor de verhardingen is vanaf 2025 verlaagd, doordat we minder met groot onderhoud aanpakken en meer met vervangingsinvesteringen (SIP). De onttrekkingen vinden plaats op basis van de uitvoering van de meerjarenplanning. De voorziening is tot en met 2035 toereikend voor het geplande onderhoud.

Onderhoudsvoorziening verkeerregelininstallaties

Vanuit deze voorziening houden we de verkeersregelininstallaties (VRI's) verantwoord en doelmatig goed. Uitgangspunten zijn: geen veiligheidsrisico's voor de gebruiker, geen hinder bij gebruik en zo min mogelijk kapitaalvernietiging.

Onderhoudsvoorziening verharding achterstallig onderhoud

In 2014 is besloten een bedrag te reserveren voor het inlopen van achterstallig onderhoud aan de verhardingen. Wanneer het kwaliteitsniveau weer op peil is, wordt de dekking van toekomstig (instandhoudings)onderhoud via de onderhoudsvoorziening geregeld. Uit nieuwe inspecties is in 2023 meer achterstalligheid gebleken. Daarvoor is toen een dotatie van € 5,8 miljoen gedaan aan deze voorziening. De realisatie staat geprogrammeerd t/m 2027.

Personeelsvoorzieningen

De personeelsvoorzieningen omvatten een voorziening voor de kosten voor voormalig personeel, een voorziening voor de zogenoemde Appa-voorziening (Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers) en een voorziening voor verlofsparen. Bij de begroting toetsen we jaarlijks of de personeelsvoorzieningen toereikend zijn. Dat doen we op basis van het verloop van de verwachte verplichtingen en de jaarlijkse toevoegingen over de periode van het begrotingsjaar plus de 4 daaropvolgende jaren.

Bedragen x € 1.000

	Stand 1-1-2026	Aanwendungen	Toevoegingen	Stand 31-12-2026
Centrale personeelsvoorziening	327	102		225
Voorziening Wet APPA	7.482	807	650	7.325
Voorziening verlofsparen	3.582			3.582
Totaal	11.391	909	650	11.132

Centrale personeelsvoorziening

Deze voorziening is gevormd voor de kosten die worden verwacht voor voormalig onvrijwillig ontslagen personeel (dus niet wegens strafontslag, ouderdomspensioen of arbeidsongeschiktheid). Jaarlijks maken we een analyse van de toekomstige verplichtingen. Tot en met eind 2027 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen.

Voorziening Wet Appa

Deze voorziening bevat pensioenreserveringen en wachtgelden van voormalige politieke ambtsdragers (wethouders). De Appa-voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van extern opgestelde berekeningen. Tot en met eind 2028 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen.

Voorziening verlofsparen

Door een aanpassing van de cao is sinds 2022 het zogenoemde verlofsparen mogelijk. Met deze nieuwe regeling kunnen medewerkers diverse soorten verlof in één keer omzetten in spaarverlof. Omdat er sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd waarschijnlijk niet gelijk is qua toevoegingen en opnamen, moet hier een voorziening voor worden gevormd. Jaarlijks maken we een analyse van de hoogte van de voorziening, zodat deze toereikend blijft voor het totaal aantal uren spaarverlof.

Overige voorzieningen

De groep overige voorzieningen bestaat uit voorzieningen voor de riolering, Afvalservice, archivering Just en de van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel.

Bedragen x € 1.000

	Stand 1-1-2026	Aanwendungen	Toevoegingen	Stand 31-12-2026
Voorziening riolering	448	448		
Voorziening afvalservice				
Voorziening archivering Juzt	1.196	69		1.126
Voorziening van derden verkregen middelen (44.2)	647		148	794
Totaal	2.290	517	148	1.921

Voorziening riolering

De voorziening riolering is bedoeld voor de egalisatie van de tarieven voor rioolheffing en het opvangen van financiële tegenvallers. De tarieven voor de rioolheffing liggen in 2026, conform het bestuursakkoord, 2% hoger dan in 2025. We begroten dotaties of onttrekkingen om aan het eind van de periode van het Stedelijk Waterplan op nul uit te komen. Daarnaast wordt het resultaat vanuit de riolering elk jaar ten laste of ten gunste van de voorziening gebracht. De voorziening wordt betrokken in het nieuwe Stedelijk Waterplan 2025-2029. Door rente- en prijsstijgingen teren we fors in op de voorziening. Voor 2026 is een onttrekking begroot van € 0,5 miljoen. Daarmee is de voorziening nihil.

Voorziening Afvalservice

Met de voorziening Afvalservice egaliseren we de lasten en baten voor het huishoudelijke deel van de kosten voor afvalinzameling- en verwerking. Aan het eind van ieder jaar brengen we het resultaat van Afvalservice ten laste of ten gunste van de voorziening. De voorziening is naar verwachting aan het begin van 2026 leeg. Hierdoor ontstaat het risico dat mogelijke financiële tekorten niet meer gefinancierd kunnen worden uit deze egalisatievoorziening.

Voorziening Archivering Juzt

Deze voorziening is bedoeld om de komende jaren de bewaarderstaken uit te voeren vanwege de opheffing van stichting Juzt.

Voorziening van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel

Met deze voorziening houden we middelen die we van derden krijgen en die besteed moeten worden aan een specifiek doel beschikbaar voor het volgende begrotingsjaar. Dit is in lijn met het BBV. Het gaat hierbij niet om middelen die we ontvangen van andere overheidsinstellingen.

Strategisch investeringsplan

Inleiding

Investerings zijn uitgaven die de gemeente doet voor zaken die lang meegaan en bijdragen aan de ontwikkeling van de stad of het dorp. Voorbeelden zijn de aanleg van wegen, de bouw van een maatschappelijke voorziening, ontwikkeling van een wijk en investeringen in duurzaamheid en energie. De investeringen leveren meerjarig nut op, gaan vaak gepaard met grote bedragen en worden afgeschreven over de levensduur van het object. Voor investeringen wordt een lening aangegaan, waarna deze geactiveerd wordt op de balans. Jaarlijks wordt een deel van de waarde afgeschreven. De afschrijving en rente voor de lening noemen we de kapitaallast. Om de jaarlijkse kapitaallasten te dekken, zijn er dekkingsmiddelen: eigen middelen, investeringsreserves en bijdragen van derden, zoals subsidies en cofinanciering. Het geheel aan investeringen en investeringsruimte staat centraal in het Strategisch Investeringsplan (SIP).

Strategisch investeringsplan

Breda wil blijven investeren in de toekomst van de stad. Tegelijkertijd zijn er (financiële) onzekerheden. Daarom is de gemeente overgestapt van de Meerjaren Investeringsplanning (MIP), die vier jaar vooruit keek, naar een Strategische Investeringsplan (SIP) met een horizon van twintig jaar. De grote projecten doorlopen vier fasen (ambitie, plan, project, realisatie). Elke fase wordt afgesloten met bestuurlijke besluitvorming, zodat bijgestuurd, geherprioriteerd of beëindigd kan worden. Het geheel aan investeringen, inclusief de fasering, staat in het SIP. Het SIP helpt ambities en financiën beter in balans te houden. Het is hét instrument om projecten te plannen, voor te bereiden en uit te voeren.

Categorieën investeringen

In de financiële verordening staan investeringen toegelicht. We onderscheiden drie categorieën:

1. Stedelijke gebiedsontwikkelingen en unieke grootschalige investeringen:
 - o MIRT fasering volledig van toepassing;
 - o Gebruik van voorbereidingskredieten en uitvoeringskredieten bij fase-overgangen;
 - o Zelfstandige Investerings- en samenhangende investeringsprogramma's groter dan of gelijk aan € 5.000.000.
2. Instandhoudings (plus)-/vervangingsinvesteringen:
 - o Vaststelling van meerjarenbeleidsplan en jaarlijks een uitvoeringsplan;
 - o Geen aparte voorbereidingskredieten, uitvoeringskredieten per jaarschijf bij begrotingsvaststelling.
3. Bedrijfsmiddelen en enkelvoudige investeringen:
 - o Meerjarenbeleidsplan en uitvoeringsplan voor bedrijfsmiddelen en bedrijfsvoering;
 - o Geen aparte voorbereidingskredieten, uitvoeringskredieten per jaarschijf bij begrotingsvaststelling.

Overprogrammering

Omdat de investeringsruimte beperkt is, houdt Breda zo veel als mogelijk rekening met capaciteit en externe factoren. Praktijkervaring leert dat geplande investeringsprojecten door verschillende omstandigheden (wetgeving, procedures, participatietrajecten) worden vertraagd of aangepast. We willen door middel van overprogrammeren zoveel mogelijk van de beschikbare investeringsmiddelen daadwerkelijk besteden in de stad. Bij de programmering van investeringsprojecten in het SIP wordt daarom rekening gehouden met overprogrammering: we plannen een bepaald percentage meer dan de beschikbare investeringsmiddelen.

Voor de eerste twee jaarschijven van het SIP geldt een maximale overprogrammering van 25% ten opzichte van het beschikbare investeringsbudget. Naar aanleiding van een aangenomen motie geldt voor de derde jaarschijf een maximale overprogrammering van 30%. Voor de vierde jaarschijf geldt een maximale overprogrammering van 40%.

Actualisatie SIP

Twee keer per jaar worden de investeringen geïnventariseerd. Er komen nieuwe prognoses, waarbij gekeken wordt naar indexeringen, naar projectspecifieke ontwikkelingen, naar planfasering en nieuwe ontwikkelingen.

Herijking van het SIP

Het SIP is een werkwijze die in ontwikkeling is. Ieder jaar zetten we daar stappen in. Dit jaar staat die stap in het teken van een herijking gericht op het aanbrengen van meer realisme, realiteit en realisatiekracht in onze investeringen. Zo wordt het SIP een beter stuurinstrument voor onze ambities. Dit jaar is scherper gekeken naar realiteitszin: zowel over het tempo van de beoogde ontwikkeling, als naar de voorspellende waarde van realisatie van het afgelopen jaar. Planbare investeringen, zoals aanpassingen aan het riool, wegenonderhoud en biodiversiteitsprojecten zijn daarbij scherper geprognosticeerd zonder inhoudelijke wijziging van plan of doelstelling.

Gebiedsontwikkelingen

De scherpere prognoses leidden dit jaar tot meer inzicht in de verwachte investeringen van de gebiedsontwikkelingen. Het college constateerde, zoals toegelicht in de kadernota 2025, dat het tegelijkertijd uitvoeren van alle vier de grote ontwikkelingen, teveel middelen en menskracht vraagt en een steeds groter beroep doet op ons risicoprofiel. We kiezen er daarom voor om prioriteit te geven aan de investeringen voor 't Zoet. We lichten hierna toe waarom. De investeringen die nodig zijn voor de andere drie gebiedsontwikkelingen (Bavel, Centrum Oost en Gasthuisvelden) faseren we. Zo versterken we onze realisatiekracht, houden we grip op onze investeringsruimte, spreiden we risico's en bewaken we de financiële haalbaarheid.

't Zoet

't Zoet biedt Breda de kans om een nieuw stadsdeel te ontwerpen. De ligging, dicht bij het station en het centrum, maakt 't Zoet tot een strategische locatie voor stedelijke verdichting en duurzame ontwikkeling. Hier is ruimte voor ongeveer 6.000 woningen, voor (een deel van) ons Innovatiedistrict en voor cultuur en klimaatadaptatie. In 't Zoet combineren we (betaalbaar) wonen, werken en leven op een manier die past bij de ambities uit onze omgevingsvisie. Samen met de provincie en het Rijk werken we aan een nieuw stuk stad dat groen, innovatief en levendig is en waar we ook werk maken van onze waterbergingsopgaven. In 2026 wordt met saneringswerkzaamheden en voorbereiding van gebieds- en mobiliteitsmaatregelen een start gemaakt met het eerste deelgebied.

Deze ontwikkeling doet recht aan Breda's toekomst als groene, gastvrije en grenzeloze stad. Kortom; 't Zoet is ons topproject voor de toekomst van Breda.

Fasering andere gebiedsontwikkelingen

Tegelijkertijd kijken we kritisch naar de aanpak en fasering van onze andere grote gebiedsontwikkelingen, Bavel en Centrum Oost. We faseren deze projecten en de bijbehorende investeringen zorgvuldig in de tijd. Ook omdat we, zoals bij Bavel, meer tijd nodig hebben voor de ontwikkeling. Ook kijken we naar onze eigen rol en die van onze partners. Wat kunnen we aan de markt overlaten? Bij Gasthuisvelden zien we kansen vanwege cofinanciering en verwachten we begin 2026 een raadsbesluit voor te leggen over het Gebiedsperspectief Gasthuisvelden West. Vervolgens kunnen we daarna gelijk doorpakken met de tender voor de Rechtbank.

Keuzes nodig

Naast de scherpere prognoses en de prioritering van de gebiedsontwikkelingen was het noodzakelijk om aanvullende keuzes te maken. Veel projecten komen gelijktijdig in de realisatiefase. Met name 2028 en 2029 waren initieel fors boven de overprogrammering, mede door het duurder worden van het project de Nieuwe Mark. De raad heeft in de debatraad van 4 juli middels een aangenomen motie opgeroepen om de Nieuwe Mark te laten stromen. Het college heeft zich ingespannen om fase 2 passend te maken in de voorliggende jaarschijven 2026-2029. We pakken vol door met het doortrekken van de Nieuwe Mark. We steken van wal met fase 2 en verlengen onze stadsrivier tot aan de Fellenoordstraat. Daarmee brengen we nog meer water, groen en beleving in het hart van Breda.

Waar het kon is gekozen voor versnelling, zoals aanpassingen Ulvenhoutse Bos, stimulering EVZ en ook de Startersleningen zijn vervroegd (en uitgebreid). Ook zijn er kansen gecreëerd om aan de slag te gaan met werklocaties en met placemaking op 't Zoet. We investeren in sportaccomodaties en bouwen aan de broedplaats Performing Arts.

Om ruimte te creëren is voor sommige investeringen gekozen voor uitstel van de realisatiefase. Dit geldt bijvoorbeeld voor aanpassingen aan (fiets)parkeergarages, onderdelen uit herinrichting openbare ruimte en de realisatie van de vervangende sportaccommodatie voor de Doelen. De groenblauwe mantel Bavel wordt uitgesteld tot na de plan-MER, om gericht in te kunnen zetten gedurende de gebiedsontwikkeling.

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de programmabegroting.

Impactanalyse

Zoals aangekondigd is voor de SIP-investeringen gekeken naar de mogelijke impact van de netcongestie en stikstof op het tempo van de ontwikkelingen. In de tabel van het SIP is met een * aangegeven of er mogelijk impact is. Meer dan éénderde van alle investeringsonderdelen kent een grotere mate van onzekerheid, omdat de huidige wet- en regelgeving en (on)mogelijkheden nú zou kunnen leiden tot vertraging of uitstel.

Tegelijkertijd zijn deze vraagstukken divers en continu in ontwikkeling. Op basis van deze eerste scan worden nu geen besluiten genomen: alle projecten worden in hun voortgang gescreend op elementen die kunnen leiden tot vertraging of aanpassing. De impactanalyse ondersteunt wel de werkwijze van over-programmeren: de onzekerheid is bij bouwprojecten groter geworden.

Financiële beeld

Met deze aanpassingen is het geheel aan investeringen uiteindelijk binnen de (aangepaste) norm voor overprogrammering gebracht. Het SIP toont een stad in ontwikkeling: er zijn investeringen gericht op onderhoud en beheer, maar er komen ook veel investeringen aan die gericht zijn op groei en ontwikkeling. In de eerste jaren is er gekozen om projecten met grote impact te versnellen. Andere ontwikkelingen zetten we bewust iets verder in de tijd, zodat we ze zorgvuldig kunnen voorbereiden. Door deze fasering houden we grip op de uitvoering, benutten we kansen op het juiste moment en zorgen we dat investeringen bijdragen aan een toekomstbestendig Breda.

Aankoop grond

We presenteren de benodigde investeringen voor aankopen van (strategische) gronden in een losse tabel. We hebben geconstateerd dat de methodiek van het SIP niet aansluit bij de praktijk van grondverwerving. Andersom werkt de aankoop van gronden verstorend op de systematiek van het SIP. Hiervoor zijn meerdere oorzaken. Grondaankopen leiden overwegend tot rentelasten. In lijn met de financiële verordening schrijven we namelijk niet af op gronden. Door de aankopen op te nemen in het SIP leggen ze een te hoog beslag op het investeringsvolume. De kosten komen ten laste van het beleidsveld waarvoor de strategische aankoop wordt gedaan. Daarnaast zijn de aankopen sterk afhankelijk van externe factoren (kansen). Het is daardoor niet om mogelijk het bedrag realistisch te prognosticeren. Dit leidde er enerzijds toe dat soms jarenlang bedragen in het SIP waren opgenomen voor aankopen die niet werden uitgenut.

SIP 2026-2029 op hoofdlijn (incl. overprogrammering)

Bedragen x € 1.000

Strategische investeringsplanning	2026	2027	2028	2029
Vitaal en Sociaal Breda	620	620	620	620
Ondernemend Breda	23.420	50.585	44.427	56.350
Duurzaam wonen in Breda	23.568	14.289	11.345	16.492
Basis op Orde	53.978	52.819	43.174	41.462
Organisatie en financiën van Breda	8.564	10.073	6.872	14.701
Totaal gemeentelijke investeringen	110.150	128.386	106.438	129.625
Beschikbare dekkingsmiddelen	90.304	103.303	88.396	93.983
Overprogrammering	22%	24%	20%	38%

STRATEGISCHE INVESTERINGSPLAN TOTAAL

Bedragen x € 1.000

Programma	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030-2034 (bruto)	Planning uitgaven 2035-2039 (bruto)	Planning uitgaven 2040-2044 (bruto)
Vitaal en Sociaal Breda	Speeltoestellen en sport in de openbare ruimte (instandhouding)	620	620	620	620	3.750	4.000	4.500
Totaal Vitaal en Sociaal Breda		620	620	620	620	3.750	4.000	4.500
Ondernemend Breda	't Zoet deelgebied 1 Gebiedsbudget *	2.360	6.345	5.257	10.767	19.467		
	't Zoet deelgebied 1 Mobiliteitsbudget *	969	12.233	12.776	19.241	69.794		
	't Zoet deelgebied 1 overig *	914	4.216	3.234	6.355	8.516		
	't Zoet deelgebied 2 overig *					81.758	112.798	
	't Zoet Placemaking *	4.000	6.200	750				
	Havenkwartier *	3.505	1.689	2.850	3.384	6.277	2.500	500
	Cultuurclusters Klavers Jansen	5.300	8.700					
	Centrum Oost *	1.301	1.593	3.923	3.043	25.156	31.000	
	Nieuwe Mark	1.185	5.940	11.110	7.930	20.479		
	Stationskwartier	64	663					
	Gasthuisvelden	467	263	573	1.252	12.720		
	Bavel	675	797	654	1.118	3.461	1.850	370
	Economische zaken *	1.800	1.725	1.000	3.260	19.000		
	Verbeter Breda Volkshuisvestingsfonds	879	220					
	Verbeter Breda, bibliotheek Hoge Vucht *			2.300				
Totaal Ondernemend Breda		23.420	50.585	44.427	56.350	266.627	148.148	870
Duurzaam wonen in Breda	Graaf Hendrik III plein	450						
	Verenigingsloods Ulvenhout	200						
	Overige Stedelijke ontw.			300	600			
	Wonen *	7.915	145	146				
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	2.815	2.435	3.407	9.094	35.110	42.620	22.500
	Noordelijke rondweg	200	200	2.179	2.279	39.418	130.320	
	Infrastructuur	1.435	872	469				
	Verkeersveiligheid	870	893	325				
	Parkeren	1.876						
	Van Gogh Nationaal Park	338	221	148	1.648			
	Biodiversiteit	2.518	712					
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Faunapassages	1.268	1.268	1.268	1.268	6.340	6.340	2.236

	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Natuurnetwerk: inrichting	1.396	1.396	1.396	1.396	5.922	3.920	1.568
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Verbindingszones: inrichting	127	127	127	127	635	457	83
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Verbindingszones: inrichting EVZ singels	2.055	5.940	1.500		2.590		
	Biodiversiteit - Landschapselementen	105	80	80	80	400	400	400
	Natuurinvestering evenementen					248	113	113
Totaal Duurzaam wonen in Breda		23.568	14.289	11.345	16.492	90.663	184.170	26.900
Basis op Orde	MFA Bavel *	9.413	6.425	225				
	Sporthal de Doelen *	122	585	1.244	1.243	22.199		
	Vastgoedbeheer *	2.305	2.023	2.050	1.450	6.000	311.500	290.000
	Sportaccommodaties	1.200	1.000	1.000				
	Bovenwijkse watermaatregelen nieuwbouwlocaties	150						
	Stad in een park	250						
	Levensbos	75	75	75	61			
	Wilhelminapark	350	350	350		1.500		
	Landschapsverbetering Singelstructuur	380	480	480	458	2.000	2.000	2.000
	Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast, waterrecreatie en waterkwaliteit	1.375	2.125	2.225	2.275	5.000	6.000	7.000
	Openbare ruimte en pleinen aanpak (bestuursakkoord)	2.150	1.900					
	Openbare ruimte: herinrichtingen					5.000	6.000	7.000
	Openbare ruimte: water (instandhouding)	100	100	85	75	650	750	850
	Openbare ruimte: water nautisch beheer	85						
	Openbare ruimte: wegen (instandhouding)	6.900	7.200	5.610	5.175	35.000	40.000	45.000
	Openbare ruimte; openbare verlichting (instandhouding)	4.800	4.800	3.910	3.450	9.000	9.750	10.500
	Openbare ruimte: stedelijk groen (instandhouding)	900	900	765	675	4.500	5.000	6.000
	Openbare ruimte: bomen (instandhouding)	2.250	2.250	1.870	1.425	10.000	11.500	13.000

	Civieltechnische kunstwerken (instandhouding) *	848	1.256	935	825	6.000	7.500	8.500
	Willemsbrug (instandhouding) *	1.250						
	Riolering	18.500	21.000	22.000	24.000	110.000	120.000	120.000
	Kader Richtlijn water					5.000		
	Afval	350	350	350	350	1.900	2.200	2.250
	Veilige Stad	225						
Totaal Basis op Orde		53.978	52.819	43.174	41.462	223.749	522.200	512.100
Organisatie en financiën van Breda	Bedrijfsvoering	2.500	1.850	2.355	1.705	9.480	9.180	10.360
	Wagenpark	6.064	8.223	4.517	12.996	24.655	37.245	21.715
Totaal Organisatie en financiën van Breda		8.564	10.073	6.872	14.701	34.135	46.425	32.075
Totaal investeringsplan		110.150	128.386	106.438	129.625	618.925	904.943	576.445
Beschikbare dekkingsmiddelen		90.304	103.303	88.396	93.983	289.721	270.531	220.676
Overprogrammering		22%	24%	20%	38%	114%	235%	161%

* mogelijke impact netcongestie en/ of stikstof

Programma	Aankoop gronden in dit programma	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030-2034 (bruto)	Planning uitgaven 2035-2039 (bruto)	Planning uitgaven 2040-2044 (bruto)
Ondernemend Breda	Gronden stedelijke ontwikkeling	10.000						
Duurzaam wonen in Breda	Gronden biodiversiteit	4.296	4.296	4.296	4.296	13.068	10.835	2.167
Totaal investeringen		14.296	4.296	4.296	4.296	13.068	10.835	2.167

Bij het vaststellen van de begroting autoriseert de raad de volgende kredieten:

- Categorie I: kredieten voor het opstarten van de ambitiefase, planfase of projectfase kleiner dan of gelijk aan € 1 miljoen die voldoen aan de gestelde voorwaarden conform artikel 5.2 van de financiële verordening 2023.
- Categorie II en III: kredieten kleiner dan of gelijk aan € 1 miljoen. Bedrijfsmiddelen en vervangingsinvesteringen worden door de raad geautoriseerd ongeacht de investeringsgrootte.
- Kredieten groter dan € 1 miljoen worden op een later tijdstip in het begrotingsjaar via een apart voorstel voorgelegd aan de gemeenteraad ter besluitvorming.

BEGROTING 2026

BIJLAGEN

De planning en control cyclus uitgelegd

De onderstaande afbeelding geeft de P&C-cyclus weer met de vijf verschillende P&C-producten: bestuursakkoord, kadernota, begroting, bestuursrapportage en jaarstukken. Op sommige momenten in het jaar vindt het besluiten over de verschillende P&C-producten ongeveer gelijktijdig plaats. Dit is bijvoorbeeld in oktober/november waarbij over de bestuursrapportage wordt besloten (geldend voor het huidige jaar). Daarnaast besluiten we in deze periode over de begroting voor het jaar erop. We leggen de P&C-cyclus uit waarbij we één hele cyclus doorlopen.

1. Bestuursakkoord (vooruitblik komende 4 jaar)

De cyclus start met een vierjarig bestuursakkoord. In het bestuursakkoord beschrijven we in grote lijnen welke ontwikkelingen erop ons afkomen, hoe we hierop anticiperen en wat we daarvoor gaan doen. Het huidige bestuursakkoord 2022-2026 is opgesteld met de coalitiepartijen VVD, Groenlinks-PvdA en CDA.

2. Kadernota (vooruitblik jaar erop)

Op basis van het bestuursakkoord wordt ieder jaar een kadernota opgesteld (met uitzondering van het verkiezingsjaar, want dan is het een bestuursakkoord). Dit is het richtinggevend kader voor de begroting van het volgende jaar. In de kadernota beschrijven we trends en ontwikkelingen, de vertaling hiervan naar acties en de kaders voor de begroting. In 2025 werken we de kadernota 2025 uit in voorbereiding op de begroting 2026.

3. Begroting (vooruitblik jaar erop)

De begroting bevat een raming van baten (opbrengsten) en lasten (kosten) en wordt jaarlijks opgesteld. Deze stellen we op voor het volgende begrotingsjaar. In de begroting beschrijven we wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat het mag kosten. In 2025 stellen we de begroting 2026 op. In de kadernota zijn de uitgangspunten opgenomen en vormen de basis voor de begroting 2026.

4. Bestuursrapportage (stand van zaken huidige jaar)

De bestuursrapportage gaat in op de inhoudelijke en financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting van dat jaar. Daarnaast nemen we hierin een prognose op met het verwachte resultaat. In 2025 stellen we de bestuursrapportage op ten opzichte van de begroting 2025.

5. Jaarstukken (terugblik afgelopen jaar)

In de jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over de begroting van het jaar ervoor. We beschrijven hierin wat we hebben bereikt, wat we daarvoor hebben gedaan en wat het daadwerkelijk heeft gekost. De jaarstukken 2025 stellen we op in 2026.

OVERZICHT FINANCIEEL TOTAALOVERZICHT

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023		Jaarrekening 2024		Begroting 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Vitaal en Sociaal Breda	430.648	200.844	455.503	209.587	462.750	202.904	465.760	198.357	432.591	171.051	422.482	170.719	420.668	170.512
Opgroeien	129.926	56.151	145.762	64.020	137.094	56.708	143.178	57.928	139.339	57.928	130.321	57.928	130.545	57.928
Algemene voorzieningen jeugd	19.300	79	20.120	29	23.962		23.505		23.424		23.449		23.431	
Jeugdhulp maatwerkondersteuning	90.483	45.473	104.873	52.361	92.904	46.979	99.610	48.310	95.842	48.310	86.490	48.310	86.890	48.310
Regionale samenwerkingen en initiatieven jeugd	6.553	2.547	7.301	3.148	7.561	3.112	7.772	3.199	7.772	3.199	7.772	3.199	7.772	3.199
Primair en voortgezet onderwijs	13.590	8.052	13.469	8.482	12.668	6.617	12.291	6.418	12.301	6.418	12.611	6.418	12.453	6.418
Betrokken zijn	63.394	2.654	67.881	2.948	68.836	3.140	72.056	2.930	70.761	3.340	71.296	3.355	71.560	3.368
Algemene voorzieningen volwassenen	12.073	636	13.277	871	14.274	850	15.301	693	14.497		14.495		14.488	
Volwassenen maatwerkondersteuning	42.827	1.541	46.618	1.592	45.812	1.765	48.107	1.715	47.718	2.815	48.180	2.815	48.380	2.815
Maatwerk Wmo	8.494	477	7.986	486	8.751	526	8.648	522	8.546	524	8.621	539	8.692	552
Thuis	53.176	5.473	59.434	6.629	64.679	7.269	62.628	8.528	59.554	8.528	59.604	8.528	60.104	8.528
Volwassenen geëscaleerde zorg	53.176	5.473	59.434	6.629	64.679	7.269	62.628	8.528	59.554	8.528	59.604	8.528	60.104	8.528
Leren, ontwikkelen en werken	145.063	94.580	141.329	98.779	148.120	100.248	149.941	100.439	147.994	100.439	146.091	100.439	143.222	100.439
Participatie	2.907	999	2.803	1.838	3.282	3.990	3.209	3.955	3.514	3.955	3.319	3.955	3.192	3.955
Werk	19.588	7.402	20.278	7.593	22.577	7.300	21.398	7.512	20.426	7.512	19.383	7.512	18.248	7.512
Reïntegratie	12.608	2.445	11.731	1.174	14.488		15.814		14.620		14.142		12.607	
Wet BUIG en overige regelingen	82.690	77.015	89.690	85.182	92.289	87.608	94.699	87.619	94.701	87.619	94.702	87.619	94.750	87.619
Bijzondere bijstand	22.466	5.848	11.613	1.522	9.303	825	9.113	825	9.108	825	8.930	825	8.810	825
BredaPas	450		232	0	525		258		258		258		258	
Schuldhelpverlening	4.354	871	4.984	1.470	5.658	525	5.451	529	5.366	529	5.356	529	5.356	529
Leven	14.916	7.223	17.543	8.275	18.529	8.372	17.551	7.928	9.915	249	10.081	249	10.081	249
Volksgezondheid	10.476	6.070	12.332	7.163	13.102	7.259	13.208	6.972	6.528	249	6.686	249	6.686	249
Sportbeleid	4.440	1.153	5.211	1.113	5.427	1.113	4.344	956	3.387		3.395		3.395	
Ontmoeten	21.800	20.447	20.963	18.703	21.307	14.696	18.999	13.968	5.027		5.089		5.156	
Wijkaanpak	4.210	39	4.252	4	4.616	50	4.739		4.735		4.797		4.863	
Statushouders	17.590	20.408	16.710	18.699	16.691	14.646	14.260	13.968	292		292		292	

Reserve investeringen sportverenigingen	1.000	264	800	457		1.079								
Mutatie reserve investeringen sportverenigingen	1.000	264	800	457		1.079								
Reserve vrouwenopvang			1.600	2.100	2.600	1.600	1.407	2.979						
Mutatie reserve vrouwenopvang			1.600	2.100	2.600	1.600	1.407	2.979						
Algemene reserve programma 1		185		2.104		2.750		1.507		100		100		
Mutaties algemene reserve programma 1		185		2.104		2.750		1.507		100		100		
Exploitatiereserve programma 1	1.373	13.869	191	5.573	1.584	7.041		2.149		467		120		
Mutaties exploitatiereserve programma 1	1.373	13.869	191	5.573	1.584	7.041		2.149		467		120		
Ondernemend Breda	76.746	18.792	83.809	17.123	88.988	20.086	82.305	10.616	81.029	8.734	78.563	4.814	78.587	4.320
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	17.942	7.859	17.420	4.436	17.196	4.351	19.433	6.332	17.634	4.486	14.018	924	14.114	898
Economische zaken	10.413	1.119	11.164	1.214	10.421	869	10.560	787	10.007	180	9.924	69	9.893	43
Acquisitie en accountmanagement	2.407	739	3.120	823	3.056	831	3.061	855	3.019	855	2.905	855	2.906	855
Evenementen	874		912		936		927		927		927		927	
Grondexploitatie voor bedrijventerreinen	4.248	6.002	2.224	2.399	2.783	2.650	4.886	4.690	3.681	3.450	263		389	
Grote projecten in de stad	4.210	912	11.911	4.775	15.154	10.122	5.746	0	7.465	639	8.674	468	9.736	
CrossMark	2.068	656	4.613	2.700	4.107	3.045	1.561	0	3.136	639	4.135	468	4.966	
Gasthuisvelden	1.022	0	1.776		144		264		248		260		296	
Nieuwe Mark					826		843		943		1.009		1.000	
Verbeter Breda	817		4.622	1.716	9.690	7.077	2.531		2.529		2.530		2.577	
Ontwikkelingen Bavel	129	124	203	82	16		20		20		20		20	
Centrum Oost	175	132	697	278	371		525		589		719		878	
Dynamische stad	29.502	883	30.606	914	31.709	566	32.471	578	31.760	400	31.702	328	30.568	328
Cultureel erfgoed	2.572	163	2.017	38	2.229	19	2.206	20	2.203	20	2.202	20	2.202	20
Cultuurpresentatie	22.326	287	23.926	489	24.844	177	25.473	177	24.738		24.738		23.606	
Media	136		140		144		149		149		149		149	
Musea	4.104	67	4.180	68	4.225	70	4.369	72	4.397	72	4.339	0	4.338	0
Historische waarde	364	366	342	319	266	300	274	309	274	309	274	309	274	309
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	21.991	3.509	23.853	3.049	24.903	3.542	24.623	2.968	24.141	2.968	24.141	2.968	24.141	2.968
HBO	221		473		234		238		238		238		238	
Volwasseneneducatie	3.123	3.123	3.215	3.049	3.650	3.542	3.058	2.968	3.058	2.968	3.058	2.968	3.058	2.968
Onderwijshuisvesting	18.647	386	20.166	0	21.019		21.327		20.845		20.845		20.845	
Algemene reserve programma 2		3.269		533		195		130		115				

Mutaties algemene reserve programma 2		3.269		533		195		130		115				
Exploitatiereserve programma 2	932	2.360		3.359		1.183		483						
Mutaties exploitatiereserve programma 2	932	2.360		3.359		1.183		483						
Investeringsreserve programma 2	2.169		18	56	25	126	31	126	29	126	27	126	27	126
Mutaties investeringsreserve programma 2	2.169		18	56	25	126	31	126	29	126	27	126	27	126
Duurzaam wonen in Breda	57.619	45.656	74.223	57.886	80.046	64.215	69.848	62.192	52.854	43.900	51.959	43.173	52.472	42.770
Wonen in Breda	4.677	1.223	3.218	1.247	3.921	30	4.225	31	2.424	31	2.407	31	2.399	31
Wonen	4.677	1.223	3.218	1.247	3.921	30	4.225	31	2.424	31	2.407	31	2.399	31
Verdeling beschikbare ruimte	6.204	4.474	9.143	6.124	10.105	3.946	6.222	2.432	5.217	2.432	5.165	2.432	5.341	2.432
Ruimtelijke ordening	2.293	389	2.013	378	2.400	228	1.302	235	1.302	235	1.302	235	1.402	235
Stedelijke planning en programmering	3.912	4.085	7.130	5.746	7.705	3.718	4.920	2.197	3.915	2.197	3.863	2.197	3.939	2.197
Grote woonprojecten in de stad	13.550	8.848	19.154	13.140	8.027	5.550	9.012	7.207	6.746	4.301	11.710	9.507	11.862	9.659
Grondexploitatie ten behoeve van de woningbouw	13.550	8.848	19.154	13.140	8.027	5.550	9.012	7.207	6.746	4.301	11.710	9.507	11.862	9.659
Bereikbaar Breda	17.071	17.470	18.711	18.606	18.224	21.598	18.714	23.125	18.805	23.125	18.957	23.125	19.593	23.125
Mobiliteit	6.331	265	6.584	180	6.260	156	6.416	161	6.427	161	6.580	161	7.217	161
Openbaar vervoer	40		44		43		43		42		42		41	
Parkeren	10.700	17.205	12.084	18.426	11.921	21.442	12.255	22.964	12.335	22.964	12.335	22.964	12.334	22.964
Breda is een duurzame en bestendige stad	13.176	4.968	19.689	10.552	33.777	21.372	30.686	22.856	18.681	12.118	12.744	6.394	12.532	6.009
Milieubeheer	10.562	4.446	14.740	9.900	29.485	20.746	27.465	22.211	15.116	11.474	8.668	5.749	8.112	5.364
Natuur- en milieueducatie	1.035	397	1.017	445	1.058	377	1.122	387	1.122	387	1.122	387	1.122	387
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	763	102	556	163	563	228	607	234	605	234	604	234	602	234
Biodiversiteit	815	23	3.375	44	2.671	23	1.493	23	1.837	23	2.349	23	2.696	23
Reserve Bodemfonds		465	191	193	191	753	191	833	191	333	191	333	191	333
Mutatie reserve Bodemfonds		465	191	193	191	753	191	833	191	333	191	333	191	333
Reserve Klimaatfonds	290	44	314	344	326	44	326	44	326	44	326	44	326	44
Mutatie reserve Klimaatfonds	290	44	314	344	326	44	326	44	326	44	326	44	326	44
Reserve Versnellingsopgave Wonen		4.415	0	553		1.958		2.132						
Mutatie reserve Versnellingsopgave Wonen		4.415	0	553		1.958		2.132						
Reserve bovenwijkse voorzieningen	1.860	75	694	32	475	3.188		475						
Mutaties reserve bovenwijkse voorzieningen	1.860	75	694	32	475	3.188		475						
Reserve Toekomst bestendig wonen						100		100		100		100		100
Mutaties reserve Toekomst bestendig wonen						100		100		100		100		100

Reserve FIBI					775	0		486						
Mutatie Reserve FIBI					775	0		486						
Algemene reserve programma 3		1.817	279	6.726	341	3.584	369	2.100	368	990	368	792	137	627
Mutaties algemene reserve programma 3		1.817	279	6.726	341	3.584	369	2.100	368	990	368	792	137	627
Exploitatiereserve programma 3	400	1.859		335		1.901		35		35		25		20
Mutaties exploitatiereserve programma 3	400	1.859		335		1.901		35		35		25		20
Investeringsreserve programma 3	391		2.830	35	3.884	190	104	335	98	391	92	391	92	391
Mutaties investeringsreserve programma 3	391		2.830	35	3.884	190	104	335	98	391	92	391	92	391
Basis op orde in Breda	186.504	98.624	204.237	117.070	210.698	113.596	209.055	114.508	209.777	112.529	211.992	114.239	211.564	112.954
Veilig Breda	37.956	16.453	42.446	16.582	45.602	18.754	41.547	15.458	40.977	15.708	41.099	15.958	41.240	15.958
Veiligheid openbare ruimte	11.141	6.674	14.263	7.184	12.256	6.610	14.198	7.495	14.208	7.745	14.186	7.995	14.057	7.995
Zichtbare Criminaliteit	1.276	134	764	52	923	37	279		253		253		253	
Ondermijning	2.552	779	2.899	1.118	6.586	4.306	939		939		939		939	
Zorg en Veiligheid	1.137	103	989	93	1.288	136	1.124		1.108		1.118		1.118	
Fysieke veiligheid	20.568	7.792	22.458	7.118	23.561	6.684	24.123	6.953	23.609	6.953	23.742	6.953	24.012	6.953
Veilig Breda Algemeen	1.281	971	1.074	1.017	988	982	883	1.010	859	1.010	860	1.010	861	1.010
Dienstverlening	11.984	4.897	13.697	7.278	15.946	8.505	16.017	8.575	16.135	8.575	16.015	8.575	13.612	5.873
Administratie en basisregistratie	1.797		1.543		2.022		2.110		2.110		2.110		2.110	
Publiekszaken	10.187	4.897	12.154	7.278	13.925	8.505	13.907	8.575	14.025	8.575	13.905	8.575	11.502	5.873
Vergunningen (vervallen vanaf 2020)	0													
Beheer van de openbare ruimte	100.786	63.468	101.851	71.155	105.937	72.461	109.815	73.653	111.743	74.561	114.205	76.155	115.993	77.679
Afvalservice	34.230	39.643	39.438	44.973	38.498	45.893	41.485	48.498	42.708	49.442	43.963	50.457	45.084	51.500
Beheer openbare ruimte, groen	16.301	144	17.397	131	20.048	275	21.046	204	21.328	200	21.688	195	21.834	75
Beheer openbare ruimte, wegen	34.959	4.415	27.984	4.840	30.541	4.974	31.333	4.449	31.906	4.449	32.169	4.449	32.089	4.449
Riolering	15.296	19.266	17.031	21.212	16.851	21.319	15.951	20.501	15.801	20.470	16.385	21.053	16.987	21.655
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	25.872	11.279	34.587	19.493	28.411	12.856	29.310	13.316	29.260	13.116	29.530	13.116	29.592	13.116
Vastgoedbeheer	25.872	11.279	34.587	19.493	28.411	12.856	29.310	13.316	29.260	13.116	29.530	13.116	29.592	13.116
Bestuur in Breda	8.051	38	9.282	165	9.210		9.274		9.282		9.137		9.132	
Externe betrekkingen	108	0	92	10	129		133		133		133		133	
College en ondersteuning college	2.312	19	3.256		2.296		2.362		2.355		2.355		2.355	
Raad, commissies en griffie	3.225	19	3.349	16	3.620		3.835		3.841		3.693		3.683	
Rekenkamer	110		85		293		279		281		281		281	

Samenwerking	2.295		2.501	139	2.872		2.664		2.672		2.676		2.680	
Reserve Kapitaalgoederen					2.262		2.936		2.224		1.852		1.852	
Mutaties reserve Kapitaalgoederen					2.262		2.936		2.224		1.852		1.852	
Algemene reserve programma 4		1.487		11		13								
Mutaties algemene reserve programma 4		1.487		11		13								
Exploitatiereserve programma 4	255	645	255	673	3.255	681	30	3.179	30	242	30	108	30	0
Mutaties exploitatiereserve programma 4	255	645	255	673	3.255	681	30	3.179	30	242	30	108	30	0
Investeringsreserve programma 4	1.600	358	2.118	1.712	73	327	127	327	125	327	123	327	113	327
Mutaties investeringsreserve programma 4	1.600	358	2.118	1.712	73	327	127	327	125	327	123	327	113	327
Organisatie en financiën van Breda	104.444	501.099	109.832	540.157	121.613	563.295	124.927	566.222	136.038	576.075	147.702	579.752	161.922	594.656
Een toekomstbestendige organisatie	90.119	11.022	101.113	11.771	105.094	9.070	105.294	8.866	104.882	8.866	102.557	8.866	102.538	8.866
Overhead	90.119	11.022	101.113	11.771	105.094	9.070	105.294	8.866	104.882	8.866	102.557	8.866	102.538	8.866
Solide financiën	6.163	487.072	2.311	525.420	8.107	551.476	6.247	555.752	19.241	567.117	32.007	570.795	43.014	585.699
Algemene uitkeringen		437.232		477.115		503.043		507.585		518.358		521.442		535.775
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	2.980	41.422	3.203	42.517	3.281	45.348	3.367	44.867	3.470	45.565	3.517	46.263	3.565	46.917
Onvoorzien					900		700		700		700		700	
Overige algemene dekkingsmiddelen	23	2.557	-129	891	3.737		1.506		14.847		26.431		39.622	
Saldo van de financieringsfunctie	3.752	5.186	-2.009	4.336	-692	2.572	-1.017	2.787	-742	2.682	-53	2.577	-2.313	2.494
Dividend		674		562		513		513		513		513		513
Vennootschapsbelasting	-593		1.246	0	880		1.690		966		1.413		1.440	
Algemene reserve programma 5	8.114	1.980	4.573	1.275	8.202	2.340	13.203	0	11.730	0	12.950	0	16.179	0
Mutatie algemene reserve programma 5	8.114	1.980	4.573	1.275	8.202	2.340	13.203	0	11.730	0	12.950	0	16.179	0
Exploitatiereserve programma 5		725		629		317		1.513						
Mutatie Exploitatiereserve programma 5		725		629		317		1.513						
Begrotingsreserve	198		162		147		149		152		154		157	
Mutatie Begrotingsreserve	198		162		147		149		152		154		157	
Investeringsreserve programma 5	-150	300	1.673	1.062	63	91	33	91	33	91	33	91	33	91
Mutatie Investeringsreserve programma 5	-150	300	1.673	1.062	63	91	33	91	33	91	33	91	33	91
	855.960	865.033	927.604	941.823	964.095	964.095	951.895	951.895	912.289	912.289	912.698	912.698	925.212	925.212

Begrotingspost subsidies

Een subsidie wordt in principe altijd verstrekt op basis van een wettelijk voorschrift: een subsidieregeling. Er zijn echter uitzonderingen op die regel. Deze zijn opgenomen in artikel 4:23, derde lid van de Algemene wet bestuursrecht. Een van die subsidies is een begrotingspostsubsidie.

Begrotingspostsubsidies zorgen ervoor dat wij voor activiteiten die worden uitgevoerd door één of een beperkt aantal ontvangers niet speciaal een subsidieregeling hoeven op te stellen. Zo voorkomen we een onevenredige belasting van de gemeentelijke organisatie. De naam van de ontvanger en het maximale subsidiebedrag moeten in de begroting of in een bijlage daarvan worden opgenomen.

In deze bijlage vindt u een overzicht van de Bredase subsidieontvangers die specifieke taken uitvoeren en voor een begrotingspostsubsidie in aanmerking komen. We stellen voor om deze lijst vast te stellen en als bijlage bij de begroting te voegen. Deze subsidieontvangers kunnen dan vóór 1 oktober voor het betreffende subsidiejaar een subsidieaanvraag indienen. Het college is vervolgens bevoegd om de subsidie te verlenen, mits de begroting door de gemeenteraad wordt vastgesteld.

Bedragen x € 1

Subsidieontvanger	Activiteit	Maximale subsidiebedrag 2026	Periode meerjarige subsidie
BLAS	Deze subsidie is voor een lokaal platform voor de ruimtelijke disciplines, waaronder architectuur, stedenbouw en landschap. Dit platform zorgt met een divers programma voor de agendering, reflectie, verbinding en inspiratie van de ruimtelijke disciplines.	34.575	2025-2026
Blind Walls Gallery	Blind Walls Gallery is een culturele basisinstelling. Het is het Bredase museum op straat. Lokale en internationale kunstenaars werken aan een groeiende collectie muurschilderingen die zijn geïnspireerd op het verleden, het heden en de toekomst van Breda. Het doel van deze murals is om een breed publiek op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met street art en cultureel erfgoed. Deze combinatie van kunst en erfgoed draagt bij aan de leefbaarheid van onze dorpen en wijken, sociale cohesie en trotse bewoners.	226.380	2025-2028
Brabants Internationaal Kinderfestival	Het Brabants Internationaal Kinderfestival (BRIK) is een culturele basisinstelling. BRIK is een internationaal jeugdtheaterfestival met non-verbale voorstellingen voor jeugd (0-16 jaar) in Breda en daarbuiten. Door alle generaties te confronteren met niet alledaagse uitingsvormen verbreedt het festival het referentiekader van jong en oud. Met haar partners zet BRIK zich in om zoveel mogelijk kinderen, uit alle lagen van de bevolking, te bereiken.	32.928	2025-2028
Breda Actief – MOOIWERK	Thema 1: Aandacht en waarderen vrijwilligerswerk: vanuit de gemeente, intern en extern. Thema 2: De infrastructuur verbeteren van het vrijwilligerswerk: coördineren en samenwerken. Thema 3: Inzetten op structurele vrijwilligers- ondersteuning: stimuleren, ondersteunen en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Thema 4: Monitoring en afstemming: monitoring, onder andere van het uitvoeringsplan van MOOIWERK en de rol van het netwerk. Thema 5: Inzet van externe vertrouwenspersonen en bewustwording van de sociale veiligheid van vrijwilligers.	607.110	

BredaPhoto	BredaPhoto is een culturele basisinstelling. Het is het grootste internationale fotografiefestival van de Benelux. BredaPhoto toont vanaf 2026 jaarlijks visuele verhalen die laten zien dat het artistieke medium fotografie midden in de samenleving staat. Het festival heeft een laagdrempelig karakter en bezoekers krijgen de kans om het werk van (inter)nationale topfotografen te bekijken op unieke binnen- en buitenlocaties in Breda. BredaPhoto zet in op een sterke lokale verankering van het festival en daagt het publiek uit om naast bezoeker, ook maker te zijn.	308.700	2025-2028
Broedplaats Performing Arts	De Broedplaats Performing Arts is een culturele basisinstelling die wordt beheerd door Bloos. Bloos stimuleert en faciliteert talentontwikkeling en het makersklimaat op het gebied van podiumkunsten, zowel voor professionals als amateurs. Bloos creëert doorstrommogelijkheden naar een creatieve beroepspraktijk, waarmee talentvolle makers bijdragen aan een aantrekkelijke leefomgeving voor bewoners, bezoekers, bedrijven en internationals in Breda. Bloos biedt bovendien een aantrekkelijk publieksprogramma, dat past bij het stedelijke gebied waarin het is gehuisvest.	617.400	2025-2028
Chassé Theater	Chassé Theater is een culturele basisinstelling. Het is een van de grootste theaters van Nederland met 3 theaterzalen, 3 filmzalen en 2 restaurants. Chassé Theater biedt het hele jaar door een breed theater- en filmaanbod, van gesubsidieerde tot commerciële producenten en van beginnende tot ervaren makers. De bezoekers vormen een representatieve afspiegeling van Breda en de drempel is voor alle Bredanaars zo laag mogelijk. Ook buiten de muren van het theater.	6.071.222	2025-2028
CLIB	Stichting Cultureel Locatie Beheer (CLIB) draagt als culturele basisinstelling bij aan het behoud van creatief talent in Breda. CLIB beheert ateliers en werk-, oefen- en presentatieruimten voor culturele ondernemers en creatieve makers in Breda. Het aantal panden dat CLIB beheert, varieert van 10 tot 15. Een deel van deze locaties is in eigendom van de gemeente Breda, maar CLIB beheert ook panden van woningstichtingen, leegstandsbeheerders en particulieren. CLIB professionaliseert samen met de gemeente Breda het beheer van cultureel vastgoed en geeft invulling aan het nieuwe beheersmodel hiervoor. Ook werkt CLIB mee aan het bestendigen en realiseren van meer ruimte.	113.190	2025-2028
De Stille	De Stille is een culturele basisinstelling. Het is een internationaal dansgezelschap voor moderne voorstellingen en workshops voor kinderen. De Stille ontwikkelt bovendien professioneel educatief aanbod voor het onderwijs, dat aansluit bij de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Met haar partners zet De Stille zich in om zoveel mogelijk kinderen, uit alle lagen van de bevolking, te bereiken.	190.365	2025-2028
Fameus Herstelgericht Werken en Fameus Regionale Beleidsadviesing	Regionale inzet van ervaringsdeskundigheid voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid uit de gemeenten die bij de GR zijn aangesloten.	179.163	
Fameus/GGZBredburg	Crisiskaart lokale ambulantisering. Activiteiten behorende bij de crisiskaart: wekelijks spreekuur op HIC, IHT en Frits, bijeenkomsten bij ketenpartners (politie, woningbouw, etcetera) en netwerkbijeenkomsten.	57.120	
Graphic Matters	Graphic Matters is een culturele basisinstelling. Het maakt werk van visueel eigennuttige, maatschappelijk betrokken en kritische vormgevers zichtbaar. Met een beleefbare programmering prikkelt Graphic Matters vakgenoten en jongeren om kritisch te kijken naar visuele cultuur. Goed (leren) kijken en verbeelden is net zo belangrijk als lezen en schrijven. Door visuele geletterdheid te stimuleren, bevordert Graphic Matters verbinding, zelfredzaamheid en gelijkheid in de samenleving.	205.800	2025-2028
Jeugdfonds Sport en Cultuur	Bestrijding van kinderarmoede.	879.400	
MCB Mondiaal Centrum Breda	Het huidige college heeft in haar bestuursakkoord opgenomen dat zij in afwachting van de landelijke ontwikkeling rondom de LVV's (Landelijke Vreemdelingenvoorziening) ongedocumenteerden opvang biedt bij het MCB. De subsidie wordt ingezet voor de coördinator ongedocumenteerden die in dienst is bij het MCB.	56.025	

Mezz	Mezz is een culturele basisinstelling. Mezz is de ontdekker, aanbieder en aanjager van live pop-muziek en dance en is als muziekpodium met 2 zalen een ontmoetingsplaats voor mensen. Mezz biedt een gevarieerd aanbod voor een brede doelgroep, en speelt als ontdekpodium een belangrijke rol in de talentontwikkeling voor pop- en dancemuziek. Mezz geeft ook een impuls aan haar jongerenprogrammering met partners in de stad.	771.750	2025-2028
Nieuwe Veste	Nieuwe Veste is een culturele basisinstelling, en een multidisciplinaire instelling. Het is hét centrum voor cultuureducatie en -participatie in Breda. Daarnaast is Nieuwe Veste de bibliotheek in de stad, de wijken en de dorpen. Nieuwe Veste vormt een aanspreekpunt voor amateurkunst en vervult op het gebied van cultuureducatie een makelaarsfunctie voor andere aanbieders in de stad.	11.659.983	2025-2028
Nieuwe Veste (IDO)	Specifieke uitkering om de Informatiepunten Digitale Overheid te realiseren of in stand te houden.	177.313	
Nieuwe Veste/Digi-Taalhuis	- Digi-Taalpunten in de wijk. In de Digi-Taalpunten in de wijken kunnen inwoners naar het inloopsprekkuur. Dit is het startpunt voor iedereen die wil werken aan basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale vaardigheden). Iedereen kan hier terecht met vragen over het leren van basisvaardigheden. Inwoners worden doorverwezen naar aanbod dat past bij hun vraag en mogelijkheden.	62.974	
	Taalpanel Breda. Het Taalpanel Breda bestaat uit mensen die moeite hebben of hadden met lezen en/of schrijven. Ze zijn ervaren Taalambassadeurs. Zij helpen Breda eenvoudig te maken en met bewustwording van de moeite die mensen kunnen hebben met basisvaardigheden. Ze testen de communicatie van organisaties op begrijpelijkheid, motiveren mensen die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden én inspireren mensen om zich bewust te zijn van de beperkte basisvaardigheden van mensen en deze te herkennen.	48.363	
Nieuwe Veste	Uitvoeren van bibliotheek activiteiten in de wijk Hoge Vucht	739.431	2026-2029
Pier 15	Pier15 is een culturele basisinstelling die activiteiten op het gebied van Urban Sports & Culture organiseert. Met als startpunt de fysieke plek van het skatepark, is de (skate)cultuur van Pier15 een toonaangevende stroming binnen de jongerencultuur. Met een brede cultuurprogrammering, zoals activiteiten op het gebied van muziek, exposities, performance art, film en talkshows is Pier15 organisator en verbinder van de urban community in Breda en omgeving.	102.900	2025-2028
Playgrounds	Playgrounds is een culturele basisinstelling, met als grootste taak in Breda het organiseren van de Dutch Game Week. Voor dit hoogwaardige programma werkt Playgrounds samen met het onderwijs en het bedrijfsleven, en draagt ze bij aan de Bredase doelstellingen op dit gebied. Playgrounds is een internationaal instituut en platform dat creatieve gemeenschappen over de hele wereld met elkaar verbindt. Playgrounds richt zich op illustratie, animatie, games, digitaal ontwerp en kunst. Hiermee verbindt Playgrounds beeldmakers, bedrijven, nieuw talent, onderwijs en onderzoek.	154.350	2025-2028
Schippers&vanGucht	Schippers&vanGucht is een culturele basisinstelling en een Bredaas theatercollectief. Het ontwikkelt jeugdtheatervoorstellingen (buiten het reguliere theatercircuit), vooral in de publieke ruimte. Het gezelschap maakt beeldende vertellingen met theatrale installaties, portretten en interventies op ongebruikelijke locaties. Met haar partners zet Schippers&vanGucht zich in om zoveel mogelijk kinderen, uit alle lagen van de bevolking, te bereiken.	46.305	2025-2028
Seniorenraad	De Seniorenraad is door het college aangesteld als onafhankelijk adviesorgaan voor het college van B&W (met gevraagd en ongevraagd advies). De formele grondslag voor een jaarlijkse forfaitaire toekenning voor de Seniorenraad ligt bij een besluit uit 1999. Voorheen stond de Seniorenraad bekend als het 'Overleg Ouderenbeleid Breda'.	6.586	
SMO Breda	Het toeleiden van ex-gedetineerden naar zorg (verblijf, begeleiding en/of dagbesteding, binnen het kader van de gemeentelijke nazorg voor ex-gedetineerden in de gemeenten die deelnemen aan het Zorg- en Veiligheidshuis Baronie.	104.104	

Stichting Breda Stad in een Park	Het betrekken van de stad bij het vergroenen van de gemeente. Het informeren en stimuleren van bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties om zich actief in te zetten voor het toevoegen van fysiek groen en water om daarmee bij te dragen aan de ambitie om Stad in een Park te worden. Het uitdragen van het gedachtegoed van National Park City zowel in Nederland als daarbuiten. Het ondersteunen van gemeentelijke activiteiten die zich richten op het vergroenen van Breda door als intermediair op te treden naar bewoners, bedrijven of organisaties. Het bouwen van een netwerk waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten en kennis kunnen delen over het vergroenen van Breda.	85.000	2026-2029
Stichting Leergeld	Bestrijding van kinderarmoede.	130.700	
Stedelijk Museum Breda	Het Stedelijk Museum Breda (SMB) is een culturele basisinstelling. SMB heeft een eigen collectie en beheert collecties van derden die door de gemeente Breda in bruikleen zijn genomen. SMB presenteert erfgoed en geschiedenis, en moderne en hedendaagse kunst. Dit doet zij in vaste en tijdelijke tentoonstellingen in het museum, maar ook met activiteiten in de stad, de wijken en de dorpen. Collecties en tentoonstellingen hebben een sterke link met Breda en de regio. SMB is een thuisbasis voor Bredanaars en een uitvalsbasis voor bezoekers.	4.140.796	2025-2028
Stichting Breda Nassaudag	Het organiseren van publieksgerichte activiteiten en producten rond het thema Breda Nassaudag, waarbij de nadruk ligt op de organisatie van de Nassaudag.	43.582	2025-2026
Stichting Grote of Onze Lieve Vrouwekerk	We stellen middelen beschikbaar voor de openstelling van de Grote Kerk, waarvan minimaal 8 maanden per jaar gratis. Daarnaast stellen we middelen beschikbaar voor het bouwkundig onderhoud van de Grote Kerk. We stellen verder middelen beschikbaar aan de Grote Kerk om activiteiten te programmeren die bijdragen aan de Bredase economie door een groter publieksbereik en meer bezoekers aan de Grote Kerk. Dit gebeurt in samenwerking met andere programma's op het vlak van citymarketing, cultuur en vrije tijd.	646.917	2025-2026
Stichting Maczek Memorial Breda	We stellen middelen beschikbaar voor de openstelling van het Maczek Memorial Breda en het uitvoeren van educatieprogramma's, tentoonstellingen en andere publieksactiviteiten in het Maczek Memorial Breda.	57.177	
Stichting Ondernemersfonds Breda (SOFB)	De SOFB wil de aantrekkingskracht en de sterke positie van het centrum van Breda vergroten door het aantrekkelijker, gastvrij en uitdagender te maken. SOFB wil ook de kwaliteit van de binnenstad vergroten door samenwerking en samenhang waardoor de binnenstad economisch kan groeien en meer bezoekers kan trekken die langer blijven en uiteindelijk meer besteden. SOFB is een uitvoeringsorganisatie, die vanuit de strategie van "het verhaal van Breda", bijdraagt aan de economische groei van de stad door het vestigingsklimaat te versterken (merk/imago) en door Breda aantrekkelijker te presenteren aan bewoners, bezoekers, studenten en bedrijven. Aan de taken van SOFB is de status van Dienst Algemeen Economisch Belang toegekend.	272.386	
Tiuri	Tiuri is een culturele basisinstelling. Tiuri gelooft dat ieder mens talenten heeft en dat die zichtbaar gemaakt moeten worden. In haar theaterwerkplaatsen in Breda en Roosendaal leidt Tiuri mensen met een (cognitieve) beperking op tot theatermaker. Vanuit een sterke artistieke visie maakt Tiuri ongekend talent erkend. Daarmee bekleedt Tiuri op het gebied van talentontwikkeling en inclusie een unieke positie in de podiumkunsten, nationaal en steeds vaker ook internationaal.	46.305	2025-2028
Stichting Waalse Kerk	We stellen middelen beschikbaar voor de openstelling van de Waalse Kerk en voor het bouwkundig onderhoud daarvan.	33.882	2025-2026
Expat Spouses Initiative (ESI)	Expat Spouses Initiative is een sociale onderneming die zich richt op hoogopgeleide partners van internationale kenniswerkers (expat spouses). Het initiatief bevordert de integratie van deze partners in de Nederlandse samenleving. Het Women for Women Breda-programma ondersteunt de partners bij hun overgang naar de Nederlandse arbeidsmarkt en specifiek de start van hun professionele carrière in Breda en omstreken. Het is een intensief programma van 3 maanden met diverse trainingen en interventies. De internationale talenten worden gekoppeld aan lokale ambassadeurs. Dit zijn toonaangevende vrouwen uit Breda met functies binnen het bedrijfsleven, bij onderwijsinstellingen of bij de overheid, om de talenten te helpen bij het uitbreiden van hun professionele netwerk.	30.000	

Alle subsidiebedragen zijn onder voorbehoud van de jaarlijkse vaststelling van de begroting door de gemeenteraad.

Toelichting financiële begrippen

Begrip	Omschrijving
Actuele begroting	De laatste door de raad vastgestelde begroting inclusief alle tussentijdse begrotingswijzigingen.
Algemene reserve	Reserve als buffer voor risico's die de gemeente loopt. Deze reserve hoort bij het weerstandsvermogen.
Algemene uitkering	Uitkering uit het Gemeentefonds. Financiering vanuit het Rijk aan gemeenten op basis van maatstaven. De uitkering is gebaseerd op de financiële verhoudingswet en is niet geoormerkt.
Baten	Inkomsten/opbrengsten van de gemeente.
Baten-lastenstelsel	Bij een stelsel van baten en lasten worden de ontvangsten en uitgaven voor een geleverde of ontvangen dienst verantwoord in het jaar waarin die dienst geleverd of ontvangen is.
Begroting	De begroting geeft op hoofdlijnen het beleid van de gemeente weer, ingedeeld naar programma's en thema's. Per programma of thema geeft de begroting inzicht in doelstelling van het beleid, benodigde activiteiten en hiermee samenhangende lasten en baten. De gemeenteraad stelt de begroting vast. Dit gebeurt uiterlijk 15 november van het voorafgaande jaar.
Begrotingswijziging	Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. De aanpassing gebeurt door de raad.
Berap	Bestuursrapportage met tussentijdse verantwoording en nieuwe ontwikkelingen. De rapportage maakt het voor de gemeenteraad mogelijk om tussentijds bij te sturen.
Bestemmingsreserve	Reserves voor een bepaald bestedingsdoel, dat de raad bepaalt. Deze reserves horen in beginsel bij het weerstandsvermogen.
Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)	Wettelijke voorschriften voor verslaggeving bij gemeenten en provincies. Hierin staan ook inrichtingsvoorschriften voor programmabegroting en –verantwoording.
Doelmatigheid (efficiency)	De mate waarin een geleverde prestatie is uitgevoerd tegen de minimale inzet van middelen. Verbeteringen op dit vlak zijn vaak verbeteringen van de bedrijfsvoering.
Doeltreffendheid (effectiviteit)	De mate waarin een product/prestatie bijdraagt aan de uitvoering van de doelstellingen. Verbeteringen verhogen vaak het resultaat.
Doeluitkering	Specifieke uitkering van het Rijk aan gemeenten voor specifieke taken. Doeluitkeringen zijn geoormerkt en niet vrij besteedbaar.
Incidenteel	Uitgaven of inkomsten die eenmalig zijn en niet terugkeren.
Investering	Uitgaven voor zaken met een meerjarig nut. Dit begrip is verderop toegelicht.
Lasten	De uitgaven/kosten van de gemeente.
Onrendabele investering	Investerings die plaatsvinden dankzij een bijdrage uit algemene middelen.
Rendabele investering	Een investering die volledig gedekt is uit opbrengsten en waarvoor geen bijdrage vanuit de algemene middelen nodig is.
Reserves	Reserves zijn het vrij te besteden vermogen van de gemeente. Dit begrip is verderop toegelicht.
Stelpost	Een begrotingspost die niet specifiek hoort bij programma's of projecten in de begroting. Toerekening kan op een later moment plaatsvinden.
Structureel	Jaarlijks terugkerende lasten en baten. Uitgangspunt is dat de structurele baten structurele lasten dekken.
Verantwoording (jaarrekening)	De jaarrekening laat het op hoofdlijnen uitgevoerde beleid van de gemeente zien, ingedeeld naar programma's en projecten. Per programma en project geeft de jaarrekening inzicht in doelstelling van het beleid, welke activiteiten zijn uitgevoerd en wat het dat jaar per saldo kostte. De gemeenteraad stelt de jaarrekening vast, uiterlijk 15 juli na het afgelopen begrotingsjaar.
Voorzieningen	Voorzieningen zijn posten op de balans, waaruit toekomstige voorwaardelijke uitgaven kunnen voortvloeien. Vaak zijn plannen en gedegen inschattingen nodig om het voorwaardelijk karakter en de dekkendheid te kunnen invullen. Dit begrip is verderop toegelicht.
Weerstandscapaciteit	De elementen waarmee de gemeente tegenvallers opvangt. De weerstandscapaciteit heeft een incidenteel en een structureel deel. Het vrij besteedbare deel van de reserves bepaalt deels de omvang van de weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen is het verschil tussen weerstandscapaciteit en de inschatting van de risico's. Het is de buffer om risico's op te vangen, zonder aanpassing van de begroting en het beleid. Dit begrip is verderop toegelicht.
--------------------	---

STELSEL VAN BATEN EN LASTEN

De financiële wereld maakt onderscheid in inkomsten en uitgaven versus baten en lasten. Inkomsten zijn de inkomende geldstromen, uitgaven de uitgaande geldstromen. De daadwerkelijke financiële stroom is leidend. Lasten en baten zijn inkomsten en uitgaven in een bepaald jaar. Het jaar waarop de betaling betrekking heeft bepaald, niet de betaling zelf. Een voorbeeld van een last die geen uitgave is, is de afschrijving van een gebouw. Het gebouw is eerder neergezet en leidde in die tijd tot een uitgave. De lasten horen bij de jaren waarin het gebouw gebruikt wordt. Dit doet recht aan het feit dat het gebouw op meerdere jaren betrekking heeft en dus meerdere jaren tot last is. Een ander voorbeeld is een factuur die na 1 januari binnenkomt voor een cursus die vóór 31 december is gevolgd. De last drukt op het jaar dat de cursus is gevolgd, de betaling (de uitgave) gebeurt in het nieuwe jaar.

RESERVES EN VOORZIENINGEN

Reserves en voorzieningen verschillen van elkaar op het gebied van vrije besteding. Een voorziening is voor een onderliggend doel. Geld in een reserve kan de raad voor een ander doel inzetten.

In principe zijn reserves vanuit bedrijfseconomisch perspectief vrij te besteden. Er zijn algemene en bestemmingsreserves. Een algemene reserve is een buffer om risico's op te vangen. Voor deze risico's is geen verzekering, bestemmingsreserve of voorziening. Daarnaast vangen algemene reserves niet structurele begrotings- en rekeningstekorten op. Deze buffer noemen we vaak weerstandsvermogen. We kunnen niet objectief vaststellen hoe hoog de buffer moet zijn. Inzicht in de verplichtingen en risico's is belangrijk, om de minimale hoogte van de algemene reserve te bepalen. Er zijn algemene reserves (zonder bepaald doel) en bestemmingsreserves (met een bepaald doel). De gemeenteraad stelt een reserve in, bepaalt het doel en wijzigt dit eventueel. Voor gebruik van de reserves is een raadsbesluit nodig, vanwege de besteding voor een bepaald doel.

Voorzieningen zijn onderdelen van het vermogen. Ze geven een schatting van te voorziene lasten voor risico's en verplichtingen. De omvang en/of het tijdstip dat ze optreden zijn niet of niet helemaal aan te geven. Het doel is dus om zo goed mogelijk de omvang in te schatten van vooraf te nemen risico's en verplichtingen. Als het risico of de verplichting zich voordoet, is er dus al rekening mee gehouden. Anders dan bij reserves zijn risico's en verplichtingen bij voorzieningen wel in te schatten. Een voorziening moet de omvang van de verplichting of het risico hebben. Daarom moet deze regelmatig getoetst zijn aan de omvang. Om dit te goed te beoordelen is een beheersplan voor voorzieningen nodig. De besteding van een voorziening is dan niet vrij.

Belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen reserves en voorzieningen

	Reserves	Voorzieningen
Instelling door:	Gemeenteraad	College/Gemeenteraad
Bevoegd tot dotaties:	Gemeenteraad	College/Gemeenteraad
Wijziging bestemming:	Mogelijk door gemeenteraad	Niet mogelijk
Aanwending vrij:	Ja, met een raadsbesluit	Nee, alleen voor het benoemde doel
Financieel onderbouwd:	Niet nodig, wel gewenst	Ja, onderbouwing met (beheers)plannen

INVESTERINGEN

Investerings zijn grote uitgaven om zaken voor meerdere jaren te ontwikkelen. Het gebruik en de lasten zijn over meerdere jaren verdeeld. Deze manier van verdelen over jaren noemen we afschrijven.

FINANCIËLE POSITIE/WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen is het verschil tussen vrij besteedbare reserves (weerstandscapaciteit) en de inschatting van de risico's. Het weerstandsvermogen is de buffer om risico's op te vangen, zonder aanpassing van begroting en beleid. Hoe groter het totale weerstandsvermogen, hoe beter de financiële positie.

Toelichting kengetallen infographics begroting 2026

VITAAL EN SOCIAAL BREDA

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Aantal bijstandsuitkeringen per 1-1	Aantal bijstandsuitkeringen op 1 januari van het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft.	2025	Suite Sociaal Domein
Aantal personen dat uitstroomt naar werk (fulltime)	Het aantal uitkeringsdossiers Participatie en IOAW/Z dat in dat jaar is beëindigd met als reden 'inkomen uit arbeid in dienstbetrekking en/of uitkering ziekte' of 'zelfstandig beroep/bedrijf' (cliënt en/of partner).	2024	Suite Sociaal Domein
Aantal personen dat uitstroomt naar werk (parttime)	Het aantal unieke dossiers Participatie waarop in dat jaar een inkomen uit arbeid en/of ziektewetuitkering of als zelfstandige van cliënt of partner is gekort van € 500,- of meer.	2024	Suite Sociaal Domein
Aanmeldingen schuldhulpverlening	Aantal inwoners dat zich heeft aangemeld voor hulp bij het oplossen van de openstaande vorderingen/schulden in dat jaar.	2024	Allegro
Gemiddeld schuldbedrag bij een aanvraag	Het gemiddelde van het totaal aan openstaande vorderingen/schulden van inwoners bij de start van een schuldregeling in dat jaar.	2024	Allegro
Groene druk: % inwoners 0-19 jaar (+ prognose) per 1-1	Het percentage inwoners met een leeftijd t/m 19 jaar op 1 januari van dat jaar t.o.v. het aantal inwoners in de leeftijd 20 t/m 64 jaar.	2025; 2040	BRP + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Grijze druk: % inwoners 65+ (+ prognose) per 1-1	Het totaal aantal inwoners met een leeftijd van 65 jaar of ouder op 1 januari van dat jaar t.o.v. het aantal inwoners in de leeftijd 20 t/m 64 jaar.	2025; 2040	BRP + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Aantal personen met een Wmo-voorziening	Aantal unieke inwoners met één of meerdere Wmo-voorzieningen en/of -hulpmiddelen in dat jaar.	2024	Suite Sociaal Domein
Leerlingen Primair Onderwijs	Het aantal leerlingen dat is ingeschreven in het reguliere basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs zoals opgenomen in de Wet Primair Onderwijs.	2024	Breda in Cijfers (DUO)
Leerlingen Voortgezet Onderwijs	Het aantal leerlingen dat is ingeschreven in het voortgezet onderwijs. Omvat algemene leerjaren, voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo), hoger algemeen	2024	Breda in Cijfers (DUO)

	voortgezet onderwijs (havo), voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) inclusief leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) en praktijkonderwijs.		
Aantal inwoners leeftijdscategorie 0-19 jaar (+ prognose) per 1-1	Totaal aantal inwoners t/m 19 jaar op 1 januari van dat jaar	2025; 2040	BRP + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Aantal inwoners leeftijdscategorie 20-64 jaar (+ prognose) per 1-1	Totaal aantal inwoners van 20 t/m 64 jaar op 1 januari van dat jaar	2025; 2040	BRP + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Aantal inwoners leeftijdscategorie 65+ (+ prognose) per 1-1	Totaal aantal inwoners van 65 jaar of ouder op 1 januari van dat jaar	2025; 2040	BRP + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Aantal inwoners leeftijdscategorie 80+ (+ prognose) per 1-1	Totaal aantal inwoners van 80 jaar of ouder op 1 januari van dat jaar	2025; 2040	BRP + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Aantal inwoners leeftijdscategorie 65-79 jaar (+ prognose) per 1-1	Totaal aantal inwoners van 64 t/m 79 jaar op 1 januari van dat jaar	2025; 2040	BRP + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Ervaren gezondheid	Percentage volwassenen (18+ jaar) dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart	2024	https://brabantscan.nl/jive/
Aandeel jeugdigen 0-18 jaar met jeugdzorg	Percentage unieke jeugdigen met jeugdzorg (jeugdhulp, jeugdreclassering en jeugdbescherming exclusief PGB) in de leeftijdscategorie 0 t/m 17 jaar in dat jaar t.o.v. aantal jeugdigen woonachtig in Breda in dezelfde leeftijdscategorie op 1 januari van dat jaar.	2024	CBS

ONDERNEMEND BREDA

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Aantal bedrijven	Het totaal aantal bedrijven	2024	Vestigingenregister
Totaal aantal bedrijven in focussector Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C)	Het totaal aantal bedrijven in focussector Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C).	2024	Vestigingenregister
Totaal aantal bedrijven in sector cultuur	Aantal bedrijven in de focussector Cultuur in Breda	2024	Vestigingenregister
Totaal aantal banen	Het totaal aantal banen in de gemeente Breda.	2024	Vestigingenregister
Totaal aantal banen in focussector Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C)	Het totaal aantal banen in focussector Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C).	2024	Vestigingenregister
Totaal aantal banen in sector Cultuur	Het totaal aantal banen in focussector Cultuur.	2024	Vestigingenregister
Aantal hectare bedrijventerrein	Het aantal netto hectare bedrijventerrein	2024	Bedrijventerreinenmonitor (IBIS)
Aandeel hectare bedrijventerrein als % van totale oppervlak van Breda	Het aantal hectare bedrijventerrein als % van totale oppervlak Breda (= 12.868 ha)	2024	Atlas voor gemeenten obv CBS bodemstatistiek
Werkzame personen op bedrijventerrein	Het totaal aantal werkzame personen op bedrijventerrein.	2024	Vestigingenregister

Aantal werkzame personen op kantoorlocatie	Het totaal aantal werkzame personen op kantoorlocatie	2024	Vestigingenregister
Aantal werkzame personen op overige locatie	Het totaal aantal werkzame personen op overige locaties.	2024	Vestigingenregister
Waardering muziekevenementen door inwoners	Het gemiddeld rapportcijfer dat respondenten geven aan de evenementen binnen deze evenementcategorie die hebben plaatsgevonden in de afgelopen 12 maanden.	2024	Stadsenquête
Waardering sportevenementen door inwoners	Het gemiddeld rapportcijfer dat respondenten geven aan de evenementen binnen deze evenementcategorie die hebben plaatsgevonden in de afgelopen 12 maanden.	2024	Stadsenquête
Waardering cultuurevenementen door inwoners	Het gemiddeld rapportcijfer dat respondenten geven aan de evenementen binnen deze evenementcategorie die hebben plaatsgevonden in de afgelopen 12 maanden.	2024	Stadsenquête
Waardering binnenstad door inwoners	Rapportcijfer: waardering binnenstad door inwoners	2024	Stadsenquête
Inwoners die zichzelf digivaardig vinden	Het percentage inwoners dat aangeeft "dat kan ik" op de onderdelen: E-mail open en antwoord op e-mail sturen, Online informatie zoeken, Online een vakantie boeken, Online mijn geldzaken regelen.	2024	Stadsenquête
Aantal studenten Hoger Onderwijs	Het aantal studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor Hoger Onderwijs.	2024	KENCES lokale studentenmonitor
Internationale studenten Hoger onderwijs	Het aantal studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor Middelbaar Beroepsonderwijs Onderwijs.	2024	KENCES lokale studentenmonitor
Aantal studenten middelbaar beroepsonderwijs (MBO)	Het aantal studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor Middelbaar Beroepsonderwijs Onderwijs.	2024	KENCES lokale studentenmonitor
Percentage inwoners dat culture basisinstelling heeft bezocht	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht.	2024	Stadsenquête
waarvan Chassé Theater	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht.	2024	Stadsenquête
waarvan Nieuwe Veste	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde	2024	Stadsenquête

	basisinstellingen voor cultuur bezocht.		
waarvan Blind Walls Gallery	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht.	2024	Stadsenquête
waarvan Pier 15	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht.	2024	Stadsenquête
waarvan Breda Photo	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht.	2024	Stadsenquête

DUURZAAM WONEN IN BREDA

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Inwoners	Totaal aantal inwoners op 1 januari van dat jaar.	2025	Breda in cijfers/BRP
Huishoudens	Het totaal aantal huishoudens op 1 januari van dat jaar.	2024	Breda in cijfers
Eenpersoonshuishoudens	Het totaal aantal eenpersoonshuishoudens op 1 januari van dat jaar.	2024	Breda in cijfers
Gemiddelde omvang huishouden per 1-1	Gemiddeld aantal personen in een huishouden.	2024	Breda in cijfers
Woningen	Het totaal aantal woningen op 1 januari van dat jaar.	2025	Breda in cijfers / BAG/WOZ
Woningen energielabel A per 1-1	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel (EP-Online, BAG combinatie)	2025	EP-Online, BAG
Woningen energielabel B per 1-1	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel (EP-Online, BAG combinatie)	2025	EP-Online, BAG
Woningen energielabel C per 1-1	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel (EP-Online, BAG combinatie)	2025	EP-Online, BAG
Woningen energielabel D per 1-1	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel (EP-Online, BAG combinatie)	2025	EP-Online, BAG
Woningen energielabel E per 1-1	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel (EP-Online, BAG combinatie)	2025	EP-Online, BAG
Woningen energielabel F per 1-1	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel (EP-Online, BAG combinatie)	2025	EP-Online, BAG
Woningen energielabel G per 1-1	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel (EP-Online, BAG combinatie)	2025	EP-Online, BAG
Totaal aantal auto's	Het aantal personenauto's met een Nederlands kenteken die op 1 januari van het desbetreffende jaar in de basisregistratie voertuigen (BRV) of beter bekend als de	2024	CBS

	kentekenregistratie van RDW voorkwamen.		
Aantal elektrische auto's	Het totaal aantal Batterij-elektrische voertuigen (BEV), geregistreerd bij eigenaar.	2023	Klimaatmonitor
Aantal publieke oplaadpunten in Breda	Aantal (semi)publieke oplaadpunten in Breda. Een publiek laadpunt is 24/7 openbaar toegankelijk, zonder barrières zoals slagbomen of poorten. Soms is wel een abonnement of authenticatie nodig om van het oplaadpunt gebruik te kunnen maken. Een semi-publiek laadpunt is een laadpunt dat is opengesteld voor publiek, op een private locatie. Dit kan bijvoorbeeld bij parkeergarages, tankstations of bij retail- en horecalocaties zijn. Er kunnen beperkingen gelden, qua toegangstijden en bijvoorbeeld de vereisten om bepaalde producten/diensten af te nemen.	2024	Klimaatmonitor
Aantal fietsen gestald in beheerde fietsenstalling	Aantal afgeronde transacties in het Fiets Management Systeem (FMS) van veiligstallen.nl. Een afgeronde transactie is een fiets die zowel is ingescand als uitgescand en dus de hele parkeercyclus doorlopen heeft.	2024	Registratie Breda
Aantal fietsen gestald in fietsenstalling Nieuwstraat	Aantal afgeronde transacties in het Fiets Management Systeem (FMS) van veiligstallen.nl. Een afgeronde transactie is een fiets die zowel is ingescand als uitgescand en dus de hele parkeercyclus doorlopen heeft.	2024	Registratie Breda
Aantal fietsen gestald in fietsenstalling Oude Vest	Aantal afgeronde transacties in het Fiets Management Systeem (FMS) van veiligstallen.nl. Een afgeronde transactie is een fiets die zowel is ingescand als uitgescand en dus de hele parkeercyclus doorlopen heeft.	2024	Registratie Breda
Aantal fietsen gestald in pop-up fietsenstalling	Aantal afgeronde transacties in het Fiets Management Systeem (FMS) van veiligstallen.nl. Een afgeronde transactie is een fiets die zowel is ingescand als uitgescand en dus de hele parkeercyclus doorlopen heeft.	2024	Registratie Breda
Biodiversiteit	Oppervlakte ecologische groenstructuren	2024	Registratie Breda

BASIS OP ORDE IN BREDA

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Aantal uitgegeven paspoorten en id-kaarten	Het aantal uitgegeven paspoorten en id-kaarten.	2024	Registratie Breda
Aantal bezoeken website breda.nl	Het aantal bezoeken op de website breda.nl	2024	Registratie Breda

Totaal aantal klantcontacten klantcontactcentrum, waarvan:	Het totaal aantal klantcontacten met het klantcontactcentrum.	2024	Registratie Breda
Telefoongesprekken	Het aantal telefonische klantcontacten met het klantcontactcentrum.	2024	Registratie Breda
BuitenBeter-meldingen	Het aantal BuitenBeter-meldingen.	2024	Registratie Breda
Oppervlakte	De totale oppervlakte van Breda	2024	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik bebouwd	Terrein in gebruik voor wonen, werken, winkelen, uitgaan, cultuur en openbare voorzieningen.	2024	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik recreatie	Terrein bestemd voor recreatief gebruik.	2024	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik landbouw	Terrein bestemd voor agrarisch gebruik.	2024	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik bossen	Terrein in gebruik als bos of open natuurlijk terrein.	2024	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik water	Inlandig water in gebruik als vaarweg, recreatiewater, delfstofwinplaats, vloeien/of slibveld, of als spaarbekken, inclusief het IJsselmeer.	2024	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik overig	Terrein bestemd voor overig gebruik.	2024	Atlas van Gemeenten
Aantal speel- en beweegplekken (sport, fitness en spelen)	Aantal speel- en beweegplekken (sport, fitness en spelen)	2024	Registratie Breda
Aantal km riolering	Aantal km riolering	2023	Registratie Breda
Aantal Civieltechnische kunstwerken	Aantal Civieltechnische kunstwerken	2024	Registratie Breda
Aantal lichtmasten	Aantal lichtmasten	2024	Registratie Breda
Aantal bomen	Aantal bomen	2024	Registratie Breda
Aantal km waterwegen	Aantal km waterwegen	2024	Registratie Breda
Aantal m ² wegverharding	Aantal m ² wegverharding	2024	Registratie Breda
Fijn huishoudelijk restafval	Totaal gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar	2024	Registratie Breda
Groente- fruit- en tuinafval (GFT)	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel Groente-, fruit, en tuinafval (GFT)GFT	2024	Registratie Breda
Papier en karton	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel papier en karton	2024	Registratie Breda
Plastic verpakkingen, blik en drinkpakken (PBD)	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel Plastic verpakkingen, blik en drinkverpakkingen (PBD)	2024	Registratie Breda
Textiel	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel Textiel	2024	Registratie Breda
Glas	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel Glas	2024	Registratie Breda
Elektrische apparaten	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon	2024	Registratie Breda

	per jaar, aandeel Elektrische apparaten		
Hygiënisch papier waaronder luiers	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel Hygiënisch papier waaronder luiers	2024	Registratie Breda
Overig	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel Overig	2024	Registratie Breda
Aantal boa's	Aantal boa's	2025	Registratie Breda
Aantal buurtpreventiegroepen	Aantal buurtpreventiegroepen	2025	Registratie Breda
Aantal Cyberambassadeurs	Aantal Cyberambassadeurs	2025	Registratie Breda
Aantal Ambassadeurs Brandveilig Leven		2025	Registratie Breda

ORGANISATIE EN FINANCIËN VAN BREDa

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Aantal medewerkers	Totaal aantal medewerkers (= bezetting). Tot de bezetting worden alle werknemers gerekend die in dienst zijn van een gemeente (zoals bedoeld in Artikel 1.2 Toepassing Cao Gemeenten) of ambtelijke fusieorganisatie (zoals bedoeld in Artikel 1.2 lid 1.a & b Toepassing cao sgo) met een arbeidsovereenkomst (zoals bepaald in 7:610 BW) voor onbepaalde of bepaalde tijd en voor wie een van de volgende cao's geldt: - cao Gemeente - cao SGO Dit betekent dat de griffie wel wordt gerekend tot de bezetting. Oproepkrachten en BBL-studenten met een arbeidsovereenkomst worden ook tot de bezetting gerekend, maar stagiairs en medewerkers met een werkervaringsplaats niet. Medewerkers en banenafspraken die vallen onder cao Aan de Slag of cao Sociale Werkvoorziening worden ook niet meegeteld. Medewerkers die behoren tot een organisatie zoals benoemd in cao SGO Artikel 1.2 lid 1 c t/m m worden niet meegeteld. Waar in berekeningen gebruik wordt gemaakt van bezettingscijfers, zijn deze gebaseerd op gegevens die verstrekt zijn door de salarisverwerkers, indien deze niet aanwezig zijn wordt de bezetting gebaseerd op de vragenlijstgegevens.	2025	AFAS/Dashboard
Gemiddelde leeftijd	Som van de leeftijden gerekend in jaren van de bezetting op 31 december jaar t gedeeld door de Bezetting op 31 december jaar t.	2025	AFAS/Dashboard
Aandeel bezetting jonger dan 35 jaar	Aantal medewerkers jonger dan 35 jaar ten opzichte van het totaal	2025	AFAS/Dashboard

	aantal medewerkers (peildatum 31 december).		
Aandeel bezetting 60 jaar en ouder	Aantal medewerkers van 60 jaar en ouder ten opzichte van het totaal aantal medewerkers (peildatum 31 december).	2025	AFAS/Dashboard
Instroom nieuwe medewerkers	Het aantal medewerkers dat in dat jaar is ingestroomd in de gemeentelijke bezetting ten opzichte van het totaal aantal medewerkers. Medewerkers die binnen jaar t zowel zijn ingestroomd als uitgestroomd tellen niet mee.	2025	AFAS/Dashboard
Uitstroom medewerkers	Het aantal medewerkers dat in dat jaar is uitgestroomd uit de gemeentelijke bezetting ten opzichte van het totaal aantal medewerkers. Het gaat hierbij om 100 procent ontslag en niet om deeltijdontslag. Medewerkers die in jaar t zowel zijn ingestroomd als uitgestroomd tellen niet mee.	2025	AFAS/Dashboard
Instroom nieuwe medewerkers	Het aantal medewerkers dat in dat jaar is ingestroomd in de gemeentelijke bezetting ten opzichte van het totaal aantal medewerkers. Medewerkers die binnen jaar t zowel zijn ingestroomd als uitgestroomd tellen niet mee.	2025	AFAS/Dashboard
Uitstroom medewerkers	Het aantal medewerkers dat in dat jaar is uitgestroomd uit de gemeentelijke bezetting ten opzichte van het totaal aantal medewerkers. Het gaat hierbij om 100 procent ontslag en niet om deeltijdontslag. Medewerkers die in jaar t zowel zijn ingestroomd als uitgestroomd tellen niet mee.	2025	AFAS/Dashboard
Aandeel moeilijk vervulbare vacatures	Het aantal moeilijk vervulbare vacatures ten opzichte van het totaal aantal vacatures. Een vacature wordt als moeilijk vervulbaar beschouwd wanneer een gemeente ondanks wervingsactiviteiten er niet in slaagt binnen een half jaar een geschikte kandidaat te vinden. Dat wil zeggen: vanaf publicatie van de vacature heeft er binnen 6 maanden geen arbeidsvoorwaardengesprek plaatsgevonden.	2025	AFAS/Dashboard
Totaal aantal datalekken	Het totaal aantal datalekken.	2024	Security rapportage
Aantal datalekken waarvan melding bij Autoriteit persoonsgegevens	Een datalek is het onbedoeld vrijkomen van vertrouwelijke of gevoelige informatie van een organisatie of persoon. Dit kan gebeuren door een digitale aanval maar ook doordat een brief of e-mail met persoonlijke informatie	2024	Trustbound

	naar een verkeerde persoon wordt gestuurd.		
Verdachte pogingen om het netwerk van de gemeente Breda binnen te dringen	Aantal verdachte pogingen om het netwerk van de gemeente Breda binnen te komen.	2024	Registratie Breda
Aantal met malware besmette laptops	Aantal met malware besmette laptops	2024	Registratie Breda
Aantal binnengekomen legitieme mails	Het totaal aantal binnengekomen legitieme mails.	2024	Registratie Breda
Aantal tegengehouden phishing mails	Aantal tegengehouden mails met phishing. Phishing is een techniek die door kwaadwillenden wordt gebruikt om gevoelige gegevens te ontfutselen van een individu of organisatie (zoals wachtwoorden of creditcardnummers). De afzender probeert vaak te doen alsof hij een bekende of vertrouwde (van de organisatie is.	2024	Security rapportage
Aantal tegengehouden mails met malware	Aantal tegengehouden mails met malware (kwaadaardige software). Deze worden gebruikt om computersystemen te verstoren, gevoelige informatie te verzamelen of toegang te krijgen tot computersystemen. Er zijn verschillende soorten malware, waarvan virussen de bekendste zijn.	2024	Security rapportage
Netto schuldquote	De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast tegenover de eigen middelen. Het laat zien hoeveel de rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatie. Dit zijn de signaleringswaarden van de provincie: < 90% is het minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is het meest risicovol.	2024	opgave afdeling FIJ
Solvabiliteit	De solvabiliteit drukken we uit in een percentage van het eigen vermogen tegenover het totaal vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit kengetal wordt gedempt doordat we grote geldleningen hebben verstrekt aan woningcorporaties en voor de onderwijshuisvesting. Een solvabiliteitsratio die lager is dan 20%, wordt door de provincie als risicovol beschouwd.	2024	opgave afdeling FIJ
Weerstandratio	Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet-begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. Dit kengetal geeft de verhouding weer	2024	opgave afdeling FIJ

	tussen het weerstandsvermogen en de risico's. Een ratio hoger dan 1 geeft een indicatie dat er voldoende weerstandsvermogen is om risico's af te dekken.		
DDoS Aanvallen	Een DDoS-aanval, ofwel een Distributed Denial-of-Service aanval, is een cyberaanval waarbij een server, website of netwerk overbelast wordt met een enorme hoeveelheid nepverkeer. Hierdoor wordt de normale werking van de aangevallen dienst verstoord en is deze niet meer of slecht bereikbaar voor legitieme gebruikers.	2024	Trustbound
Inzageverzoeken	Wanneer een organisatie uw persoonsgegevens gebruikt, dan mag u de organisatie vragen welke gegevens dat zijn. En hoe de organisatie die gegevens verwerkt. Dit heet het recht op inzage. Dit recht is bedoeld om mensen meer grip te geven op hun persoonsgegevens. Ook kunnen zij hiermee controleren of organisaties zich aan de regels houden bij het verwerken van hun gegevens.	2024	Trustbound

Landelijke taakvelden en indicatoren

INLEIDING

In deze bijlage zijn de landelijk verplichte indicatoren opgenomen. De landelijk verplichte indicatoren zijn gekoppeld aan de landelijk verplichte taakvelden. In deze bijlage is deze koppeling weergegeven. Daarnaast is kort toegelicht hoe de set (beleids)indicatoren in de begroting 2026 is opgebouwd.

LANDELIJKE TAAKVELDEN

In 2025 zijn er inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd in de taakvelden van de begroting volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en het Iv3-informatievoorschrift. Doordat we in dit overzicht ook terugblikken naar het jaar 2024 zie je hierdoor een verspringing in de cijferweergave. Deze taakvelden zijn door het Rijk voorgeschreven.

Bedragen x €1.000

	Jaarrekening 2024			Begroting 2025 na wijziging			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur	8.872	155	8.717	8.952		8.952	9.111		9.111	9.119		9.119	8.975		8.975	8.969		8.969
Mutaties reserves	15.699	27.761	-12.062	24.205	29.461	-5.257	18.907	19.023	-116	15.307	3.361	11.946	16.147	2.557	13.591	19.137	2.059	17.078
Burgerzaken	12.154	7.278	4.875	13.925	8.505	5.420	13.907	8.575	5.332	14.025	8.575	5.450	13.905	8.575	5.330	11.502	5.873	5.629
Beheer overige gebouwen en gronden	5.249	2.016	3.233	3.241	310	2.931	3.306	288	3.018	3.389	88	3.301	3.452	88	3.364	3.502	88	3.413
Overhead	101.113	11.771	89.342	105.094	9.070	96.023	105.294	8.866	96.428	104.882	8.866	96.016	102.557	8.866	93.691	102.538	8.866	93.672
Treasury	-2.006	4.897	-6.903	-688	3.085	-3.773	-1.013	3.300	-4.313	-738	3.195	-3.933	-50	3.090	-3.140	-2.309	3.007	-5.316
Ozb woningen	3.079	19.709	-16.631	3.576	21.200	-17.624	3.812	20.928	-17.115	3.805	21.171	-17.366	3.828	21.415	-17.588	3.851	21.659	-17.808
Ozb niet-woningen	1.650	20.774	-19.124	1.697	22.483	-20.786	1.634	22.234	-20.600	1.752	22.644	-20.892	1.775	23.053	-21.278	1.799	23.463	-21.664
Parkeerbelasting	3.057	17.315	-14.259	2.301	19.306	-17.004	2.112	20.764	-18.652	2.112	20.764	-18.652	2.112	20.764	-18.652	2.112	20.764	-18.652
Belastingen overig	749	1.563	-814	825	1.450	-625	854	1.492	-638	803	1.492	-689	805	1.492	-687	806	1.492	-686
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		477.115	-477.115		503.043	-503.043		507.585	-507.585		518.358	-518.358		521.442	-521.442		535.775	-535.775
Overige baten en lasten	-129	891	-1.020	4.637		4.637	2.206		2.206	15.547		15.547	27.131		27.131	40.322		40.322
Vennootschapsbelasting (VpB)	1.246		1.246	880		880	1.690		1.690	966		966	1.413		1.413	1.440		1.440
Crisisbeheersing en brandweer	13.616	204	13.412	15.100	159	14.942	15.318	159	15.159	15.281	159	15.121	15.381	159	15.221	15.622	159	15.463
Openbare orde en veiligheid	18.616	2.598	16.018	20.988	6.062	14.926	17.314	2.222	15.092	16.666	2.095	14.571	16.653	2.345	14.308	16.524	2.345	14.178
Verkeer en vervoer	36.102	4.802	31.300	38.393	4.913	33.480	39.414	4.335	35.078	39.998	4.335	35.663	40.414	4.335	36.079	40.970	4.335	36.635
Parkeren	12.084	6.975	5.109	11.921	7.083	4.838	12.255	7.783	4.472	12.335	7.783	4.552	12.335	7.783	4.551	12.334	7.783	4.551

	Jaarrekening 2024			Begroting 2025 na wijziging			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Economische havens en waterwegen	4	69	-65	2	227	-225	2	149	-147	2	149	-147	2	149	-147	2	149	-147
Openbaar vervoer	44		44	43		43	43		43	42		42	42		42	41		41
Economische ontwikkeling	7.644	492	7.152	5.709	513	5.196	5.499	518	4.981	5.448	478	4.970	5.214	378	4.836	5.212	378	4.835
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	12.229	11.386	843	7.844	5.405	2.439	9.949	7.442	2.507	8.695	6.203	2.492	5.219	2.752	2.467	5.281	2.752	2.528
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	991	602	389	1.233	518	714	1.288	539	748	836	74	762	833	63	770	816	37	779
Economische promotie	5.449	2.408	3.041	5.937	1.866	4.071	6.117	1.809	4.308	6.045	1.752	4.293	6.084	1.797	4.287	6.072	1.797	4.275
Onderwijshuisvesting	22.908	994	21.914	23.639	1.112	22.527	23.965	1.080	22.885	23.426	1.080	22.346	23.424	1.080	22.344	23.421	1.080	22.341
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	17.156	11.531	5.626	16.552	10.159	6.393	15.587	9.386	6.201	15.597	9.386	6.211	15.907	9.386	6.521	15.749	9.386	6.363
Sportbeleid en activering	4.228	1.113	3.116	4.283	1.113	3.170	4.277	956	3.321	3.321		3.321	3.328		3.328	3.328		3.328
Sportaccommodaties	14.390	4.804	9.586	15.404	5.345	10.058	14.984	5.815	9.169	14.878	5.815	9.063	15.091	5.815	9.276	15.162	5.815	9.347
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	30.367	2.168	28.199	31.285	1.777	29.508	32.110	1.829	30.281	31.359	1.652	29.707	31.355	1.652	29.704	30.221	1.652	28.570
Musea	506	386	120	522	370	152	540	381	159	564	381	184	506	309	197	504	309	196
Cultureel erfgoed	2.206	59	2.147	2.483	221	2.262	2.543	171	2.372	2.603	171	2.431	2.630	171	2.458	2.627	171	2.456
Media	665	1.311	-647	663	1.348	-685	675	1.393	-718	675	1.393	-717	676	1.393	-716	677	1.393	-715
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	23.651	559	23.091	26.085	792	25.294	26.051	736	25.315	26.778	732	26.046	27.718	727	26.990	28.276	607	27.669
Samenkracht en burgerparticipatie	33.825	19.600	14.226	31.629	15.846	15.783	29.676	15.022	14.654	15.204	361	14.843	15.000	361	14.639	14.740	361	14.379
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	14.687	360	14.327															
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd				14.861	297	14.564	14.323	304	14.019	14.243	304	13.939	14.267	304	13.963	14.249	304	13.945
Inkomensregelingen	112.927	90.587	22.340	112.787	90.327	22.461	114.233	90.242	23.991	113.045	88.883	24.162	113.076	88.883	24.194	113.042	88.883	24.159
WSW en beschut werk	20.278	7.593	12.684	22.577	7.300	15.277	21.398	7.512	13.886	20.426	7.512	12.914	19.383	7.512	11.871	18.248	7.512	10.736

	Jaarrekening 2024			Begroting 2025 na wijziging			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Arbeidsparticipatie	14.420	3.011	11.408	18.671	3.990	14.681	20.066	3.955	16.112	18.878	3.955	14.923	18.405	3.955	14.450	16.943	3.955	12.988
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	15.775	1.963	13.811															
Hulpmiddelen en diensten (WMO)				8.751	526	8.225	8.648	522	8.126	8.546	524	8.022	8.621	539	8.081	8.692	552	8.140
Huishoudelijke hulp (WMO)				19.720	2.080	17.640	20.100	2.600	17.500	20.000	3.700	16.300	20.250	3.700	16.550	20.250	3.700	16.550
Begeleiding (WMO)				17.900	0	17.900	19.300	0	19.300	19.200	0	19.200	19.400	0	19.400	19.600	0	19.600
Hulp bij het huishouden (WMO)	19.295	0	19.295															
Begeleiding (WMO)	18.359	0	18.359															
Jeugdhulp begeleiding	15.875	7.913	7.962															
Jeugdhulp behandeling	19.422	10.027	9.395															
Jeugdhulp dagbesteding	11.291	5.493	5.798															
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0															
Pleegzorg	4.870	1.946	2.925															
Gezinsgericht	4.843	2.189	2.654															
Jeugdhulp met verblijf overig	12.557	6.451	6.107															
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	22.929	11.968	10.961															
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	8.880	5.135	3.745															
Gesloten plaatsing	3.038	817	2.221															
Jeugdhulp ambulant lokaal				1.026	426	600	1.139	439	700	1.139	439	700	1.139	439	700	1.139	439	700
Jeugdhulp ambulant regionaal				47.654	20.329	27.325	51.089	20.889	30.200	47.321	20.889	26.431	37.969	20.889	17.079	38.369	20.889	17.479
Jeugdhulp ambulant landelijk				4.831	3.231	1.600	5.424	3.324	2.100	5.424	3.324	2.100	5.424	3.324	2.100	5.424	3.324	2.100
Jeugdhulp met verblijf regionaal				24.802	12.602	12.200	26.567	12.967	13.600	26.567	12.967	13.600	26.567	12.967	13.600	26.567	12.967	13.600

	Jaarrekening 2024			Begroting 2025 na wijziging			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Jeugdhulp met verblijf landelijk				9.002	8.202	800	9.440	8.440	1.000	9.440	8.440	1.000	9.440	8.440	1.000	9.440	8.440	1.000
PGB WMO				1.125		1.125	1.074		1.074	1.074		1.074	1.074		1.074	1.074		1.074
PGB Jeugd				400		400	400		400	400		400	400		400	400		400
Beschermd wonen (WMO)				35.676	85	35.591	34.210	85	34.125	34.210	85	34.125	34.510	85	34.425	35.110	85	35.025
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)				27.486	6.754	20.732	27.030	7.543	19.487	23.957	7.543	16.414	23.707	7.543	16.164	23.707	7.543	16.164
Beschermd wonen (WMO)	30.822	467	30.355															
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	28.537	6.162	22.376															
Jeugdbescherming				6.271	2.471	3.800	6.698	2.543	4.155	6.698	2.543	4.155	6.698	2.543	4.155	6.698	2.543	4.155
Jeugdreclassering				822	222	600	829	229	600	829	229	600	829	229	600	829	229	600
Jeugdbescherming	6.918	2.876	4.042															
Jeugdreclassering	989	364	625															
Coördinatie en beleid WMO				9.492	15	9.477	10.333	15	10.317	10.144	15	10.129	10.156	15	10.141	10.156	15	10.141
Coördinatie en beleid Jeugd				10.044	2.311	7.733	10.278	2.375	7.903	10.278	2.375	7.903	10.278	2.375	7.903	10.278	2.375	7.903
Volksgezondheid	16.368	7.235	9.134	16.770	7.336	9.434	16.872	6.972	9.900	10.192	249	9.943	10.351	249	10.102	10.351	249	10.102
Riolering	15.797	21.212	-5.416	15.484	21.319	-5.835	14.628	20.501	-5.873	14.327	20.470	-6.143	14.822	21.053	-6.231	15.339	21.655	-6.316
Afval	38.058	44.974	-6.916	36.893	45.948	-9.055	39.883	48.553	-8.670	40.999	49.497	-8.499	42.123	50.512	-8.389	43.244	51.555	-8.311
Milieubeheer	9.372	4.776	4.595	17.140	9.594	7.545	18.137	12.894	5.243	12.058	6.790	5.268	9.283	3.993	5.291	9.277	3.993	5.285
Begraafplaatsen en crematoria	78	78	-1	148	91	57	186	91	95	188	91	97	189	91	98	189	91	98
Ruimte en leefomgeving	18.670	8.550	10.120	22.421	11.177	11.244	12.082	2.432	9.650	12.192	2.432	9.759	13.552	2.432	11.120	15.301	2.432	12.868
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	21.540	15.490	6.050	10.703	8.441	2.262	8.790	7.207	1.583	7.164	4.940	2.224	11.958	9.975	1.982	11.640	9.659	1.981
Wonen en bouwen	13.594	10.877	2.718	22.277	16.277	6.000	19.311	14.478	4.833	12.630	11.580	1.050	8.967	8.653	314	8.407	8.268	139
Gerealiseerd resultaat	927.604	941.823	-14.218	964.095	964.095	0	951.895	951.895	0	912.289	912.289	0	912.698	912.698	0	925.212	925.212	0

LANDELIJKE INDICATOREN

In deze bijlage is het totaal aantal landelijk verplichte indicatoren opgenomen (34) en gekoppeld aan de landelijk verplicht taakvelden. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet elke gemeente deze landelijk verplichte indicatoren presenteren in haar begroting/jaarrekening. Dit is vastgelegd in de BBV. De peildatum is 12 september 2025.

Deze landelijk verplichte indicatoren zijn steeds relatief gemaakt, zodat gemeenten van verschillende grootte beter met elkaar vergeleken kunnen worden. Op dit moment zijn er 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (21 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator.

De realisatiecijfers van de landelijk verplichte begrotingsindicatoren staan voor alle gemeenten ook vermeld in het VNG (BBV) dashboard op www.waarstaatjegemeente.nl.

BBV- Nr	Progr- Auditnr	Indicator	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Bron
0. Bestuur en ondersteuning							
1	P5-101	Formatie (Aantal per 1.000 inwoners)	10,42	10,77	11	11,92	Gemeente Breda
2	P5-105	Bezetting (Aantal per 1.000 inwoners)	9,87	10,61	11,4	12,21	Gemeente Breda
3	P5-102	Apparaatskosten (Kosten per inwoner)	973,89	1.063,78	1.224,53	1.367,23	Gemeente Breda
4	P5-103	Externe inhuur in % (Kosten als % van de totale loonsom)	16,01	18,82	21,08	20,07	Gemeente Breda
5	P5-9901	Overhead (kosten voor sturing en ondersteuning als % van de totale lasten)	10,4	10,95	10,86	11,23	Gemeente Breda
1. Veiligheid							
6	P4-82	Verwijzingen Halt (Aantal per 1.000 jongeren)	11	11	9,0	13	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
8	P4-79	Winkeldiefstallen (Aantal per 1.000 inwoners)	2,8	3,1	2,8	2,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
9	P4-77	Geweldsmisdrijven (Aantal per 1.000 inwoners)	5,6	6,1	5,7	5,8	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
10	P4-78	Diefstallen uit woning (Aantal per 1.000 inwoners)	1,6	1,5	1,4	1,6	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
11	P4-76	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (Aantal per 1.000 inwoners)	6,8	7,1	7,2	7,4	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
3. Economie							
14	P2-9902	Functiemenging (% aantal banen tov aantal woningen)	56,7	57,0	57,2	-	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
16	P2-9903	Vestigingen van bedrijven (Aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	179,7	186,3	197,7	-	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
4. Onderwijs							
17	P1-13	Absoluut schoolverzuim (Aantal per 1.000 leerlingen)	3	6,7	7,1	6,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
18	P1-9905	Relatief schoolverzuim (Aantal per 1.000 leerlingen)	18	21	26	22	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
19	P1-19	Voortijdig schoolverlaters (%)	2,1	2,4	2,4	2,2	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
5. Sport, cultuur en recreatie							
20	P1-9906	Niet-wekelijkse sporters (%)		40,6		37,8	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
6. Sociaal domein							
21	P2-9904	Aantal banen per 1.000 inwoners (Aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	920,7	934,1	944,4	-	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
22	P1-9910	Jongeren met delict voor rechter (%)	1	1	1	-	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
23	P1-9911	Kinderen in uitkeringsgezin (%)	7	6	6	-	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
24	P2-49	Netto arbeidsparticipatie (%)	72	73,1	74,2	74,2	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
26	P1-9912	Werkloze jongeren (%)	2	1	2	-	www.waarstaatjegemeente.nl BBV

BBV- Nr	Progr- Auditnr	Indicator	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Bron
27	P1-20	Bijstandsuitkering (Aantal per 10.000 inwoners)	449,3	379,1	364,1	360,4	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
28	P1-2209	Lopende re-integratievoorzieningen (Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar)	159,8	160,3	164,3	173	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
29	P1-9907	Jongeren met jeugdhulp (%)	12,7	13,6	14,1	14,2	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
30	P1-9908	Jongeren met jeugdbescherming (%)	0,9	0,8	0,9	0,8	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
31	P1-9909	Jongeren met jeugdreclassering (%)	0,5	0,3	0,4	0,4	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
32	P1-9913	Maatwerkarrangementen Wmo (Aantal per 10.000 inwoners)	850	840	840	830	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
7. Volksgezondheid en milieu							
33	P4-93	Omvang huishoudelijk restafval (Kg per inwoner)	156	148	152	146,7	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
34	P3-73	Hernieuwbare elektriciteit (% van totale energie)	14,8	21,2	-	-	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing							
35	P3-63	Gemiddelde WOZ-waarde (Bedrag x 1.000)	313	336	381	390	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
36	P3-59	Nieuw gebouwde woningen (Aantal per 1.000 woningen)	6,2	8,2	11,2	3,4	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
37	P3-60	Demografische druk (%)	66,9	66,8	66,8	66,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
38	P3-61	Woonlasten éénpersoonshuishoudens (Bedrag)	691	745	715	736	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
39	P3-62	Woonlasten meerpersoonshuishoudens (Bedrag)	804	861	833	861	www.waarstaatjegemeente.nl BBV

VERDELING TAAKVELDEN OVER PROGRAMMA'S

Landelijke taakveld	Verdeling	Programma
0.0 Bestuur en ondersteuning		
0.1 Bestuur	30% 2 Ondernemend Breda 70% 4 Basis op orde in Breda	
0.2 Burgerzaken	100% 4 Basis op orde in Breda	
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	100% 4 Basis op orde in Breda	
0.4 Overhead	100% 5 Organisatie en financiën van Breda	
0.5 Treasury	100% 5 Organisatie en financiën van Breda	
0.61 Ozb Woningen	100% 5 Organisatie en financiën van Breda	
0.62 Ozb Niet woningen	100% 5 Organisatie en financiën van Breda	
0.63 Parkeerbelasting	16% 4 Basis op orde in Breda 84% 3 Duurzaam wonen in Breda	
0.64 Belastingen overig	100% 4 Basis op orde in Breda	
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	100% 5 Organisatie en financiën van Breda	
0.8 Overige baten en lasten	100% 5 Organisatie en financiën van Breda	
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	100% 5 Organisatie en financiën van Breda	
1.0 Veiligheid		
1.1 Crisisbeheer en brandweer	100% 4 Basis op orde in Breda	
1.2 Openbare orde en veiligheid	100% 4 Basis op orde in Breda	
2.0 Verkeer, vervoer en waterstaat		
2.1 Verkeer en vervoer	18% 3 Duurzaam wonen in Breda 76% 4 Basis op orde in Breda 6% 1 Vitaal en sociaal Breda	
2.2 Parkeren	100% 3 Duurzaam wonen in Breda	
2.4 Economische havens en waterwegen	100% 4 Basis op orde in Breda	
2.5 Openbaar vervoer	100% 3 Duurzaam wonen in Breda	
3.0 Economie		
3.1 Economische ontwikkeling	100% 2 Ondernemend Breda	
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	80% 4 Basis op orde in Breda 16% 3 Duurzaam wonen in Breda 4% 2 Ondernemend Breda	
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	100% 2 Ondernemend Breda	
3.4 Economische promotie	100% 2 Ondernemend Breda	
4.0 Onderwijs		
4.2 Onderwijshuisvesting	93% 2 Ondernemend Breda 7% 4 Basis op orde in Breda	
4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken	95% 1 Vitaal en sociaal Breda 5% 2 Ondernemend Breda	

5.0 Sport, cultuur en recreatie		
5.1	Sportbeleid en activering	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
5.2	Sportaccommodaties	11% 1 Vitaal en sociaal Breda
		89% 4 Basis op orde in Breda
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	100% 2 Ondernemend Breda
5.4	Musea	100% 2 Ondernemend Breda
5.5	Cultureel erfgoed	100% 2 Ondernemend Breda
5.6	Media	100% 2 Ondernemend Breda
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	82% 4 Basis op orde in Breda
		8% 3 Duurzaam wonen in Breda
		4% 2 Ondernemend Breda
		6% 1 Vitaal en Sociaal Breda
6.0 Sociaal Domein		
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.3	Inkomensregelingen	85% 1 Vitaal en sociaal Breda
		15% 4 Basis op orde in Breda
6.4	WSW en beschut werk	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.5	Arbeidsparticipatie	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.712	Begeleiding (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.791	PGB WMO	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.792	PGB Jeugd	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.811	Beschermd wonen (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.821	Jeugdbescherming	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.822	Jeugdreclassering	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.91	Coördinatie en beleid WMO	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
7.0 Volksgezondheid en milieu		
7.1	Volksgezondheid	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
7.2	Riolering	100% 4 Basis op orde in Breda
7.3	Afval	100% 4 Basis op orde in Breda
7.4	Milieubeheer	44% 3 Duurzaam wonen in Breda
		56% 4 Basis op orde in Breda
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
8.0 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
8.1	Ruimte en leefomgeving	59% 2 Ondernemend Breda
		41% 3 Duurzaam wonen in Breda
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	100% 3 Duurzaam wonen in Breda
8.3	Wonen en bouwen	100% 3 Duurzaam wonen in Breda

BEGROTING 2026

KLIMAATBEGROTING

Klimaatbegroting Breda 2026-2029

1. INLEIDING

We willen in Breda in 2044 klimaatneutraal zijn. Dat is 6 jaar eerder dan het landelijke doel. Een flinke ambitie waar we samen met inwoners, ondernemers en partners stap voor stap naartoe werken. In 2030 willen we 55% minder CO₂* uitstoten dan in 1990. Met het huidige beleid en de huidige landelijke ontwikkelingen zijn we op de goede weg: we verwachten in 2030 op 53% uit te komen. Na 2030 vlakt de daling af, vooral doordat we nog steeds veel aardgas gebruiken. De overstap naar duurzame alternatieven gaat niet vanzelf. Daar is tijd, beleid én samenwerking voor nodig. (*Met 'CO₂' bedoelen we in dit document 'CO₂-equivalenten'.)

Sommige ontwikkelingen hebben we niet zelf in de hand. Denk aan netcongestie (het volle stroomnet) en landelijke wetgeving. Toch blijven we in Breda niet stilzitten. We zetten alles op alles om onze doelen te halen. Inwoners met een kleine portemonnee helpen we bijvoorbeeld om hun huis te isoleren. Ook werken we verder aan de Regionale Energiestrategie (RES) voor West-Brabant. En we ondersteunen lokale initiatieven die bijdragen aan een duurzamer Breda. Een mooi voorbeeld is het wijkenergieplan in Prinsenbeek. Daar helpt het Dorpsplatform bewoners op weg naar een energieneutraal en fossielvrij dorp. De gemeente ondersteunt dit initiatief met kennis, mensen en middelen. Daarnaast bouwen we aan een goede laadinfrastructuur voor elektrische auto's en maken we ruimte voor nieuwe ecologische zones en parken. Zo zorgen we dat onze fysieke leefomgeving bijdraagt aan een duurzame toekomst.

Tot 2030 ligt de focus op energie besparen en woningen isoleren. We stimuleren het verduurzamen van huizen en werkplekken en helpen bij de overstap van fossiele naar hernieuwbare energie. Daarbij betrekken we inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. We hebben oog voor energiearmoede en ondersteunen lokale ideeën. Tegelijk pakken we technologische en maatschappelijke uitdagingen aan.

Deze klimaatbegroting 2026 is een concrete uitwerking van ons klimaatbeleid. We laten zien waar we nu staan, welke stappen we zetten en welke middelen we daarvoor inzetten. De begroting is opgebouwd rond 6 thema's:

- energiearchitectuur
- gebouwde omgeving
- werklocaties
- schone mobiliteit
- duurzame overheid
- natuurherstel en landbouw

Samen maken we Breda klaar voor een duurzame toekomst.

2. KLIMAAT HOOFDDOELSTELLING

Klimaatneutraal in 2044: samen op weg

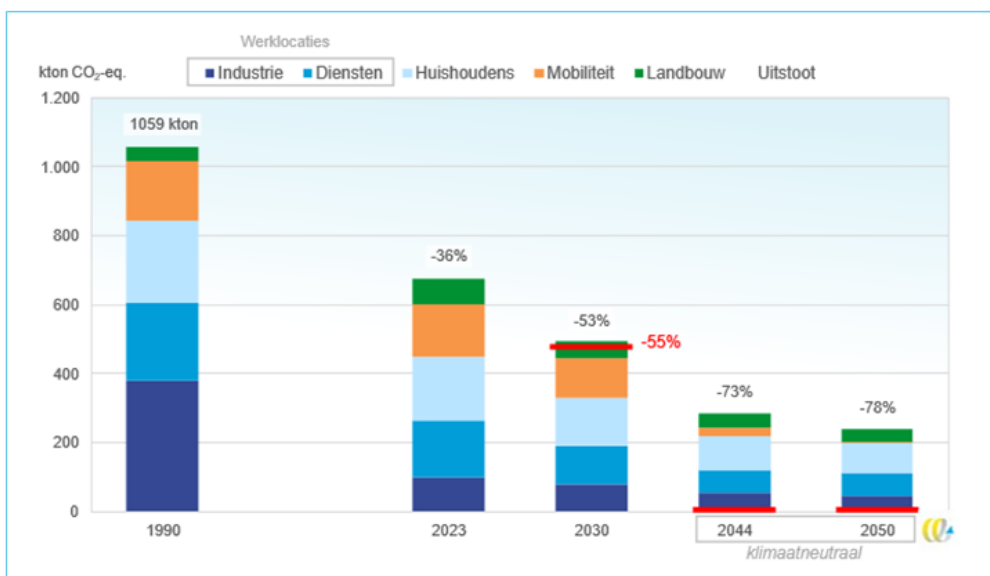
Breda wil in 2044 volledig klimaatneutraal zijn. Dat betekent: geen uitstoot van broeikasgassen meer én geen gebruik van aardgas. Een stevige ambitie die past bij onze verantwoordelijkheid voor de toekomst van de gemeente. In 2030 willen we al 55% minder CO₂ uitstoten dan in 1990. Dat is in lijn met de landelijke doelen. Door de vergelijking met 1990 te maken, kunnen we goed zien hoeveel vooruitgang we boeken. We gebruiken daarvoor cijfers zoals de hoeveelheid CO₂ die we uitstoten in kiloton (kton) en het percentage dat we al hebben verminderd. Zo houden we scherp zicht op hoe we ervoor staan. De berekeningen worden uitgevoerd door onderzoeksbureau CE Delft. Zij actualiseren deze cijfers elk jaar, zodat we steeds met de meest recente inzichten kunnen werken.

Inzichten

In figuur 1 is te zien hoe de CO₂-uitstoot in Breda zich naar verwachting ontwikkelt tot 2050. Als we doorgaan op de huidige koers – met bestaand beleid en landelijke en regionale ontwikkelingen – dan komen we in 2030 uit op een reductie van 53% ten opzichte van 1990. Dat is net onder ons tussendoel van 55%.

De landelijke inzet op hernieuwbare energie zorgt ervoor dat de uitstoot door elektriciteitsgebruik flink daalt. Na 2030 zien we vooral bij mobiliteit nog een sterke afname. Dat komt doordat steeds meer mensen overstappen op elektrisch vervoer.

Bij woningen blijft de uitstoot na 2030 relatief hoog. Dat komt doordat er nog weinig concreet landelijk en lokaal beleid is om het gasverbruik terug te dringen. Bij werklocaties, vooral in de dienstensector, verwachten we wél een verdere daling richting 2044 en 2050. Dat is mede te danken aan nieuwe Europese regels. De herziene richtlijn voor de energieprestaties van gebouwen (EPBD IV) verplicht lidstaten namelijk om slecht presterende utiliteitsgebouwen aan te pakken en te verduurzamen.

Figuur 1: broeikasgasemissies in de gemeente Breda in 1990, 2023, 2030, 2044 en 2050. Mobiliteit is exclusief snelwegen en landbouw is exclusief natuurherstel.

3. INTEGRALE AANPAK

3.1 Integrale aanpak voor 2026 en verder

Klimaatneutraliteit is het duidelijke, centrale doel van het Klimaatplan. De weg daarheen vraagt om een grote omslag: een transitie die stap voor stap systemen en structuren verandert. Daarbij maken we ruimte voor innovatie: we vervangen oude werkwijzen door nieuwe, vaak experimentele aanpakken. En dat doen we niet alleen. De betrokkenheid van inwoners, ondernemers en partners is onmisbaar: alleen samen krijgen we het voor elkaar.

We werken met een strategie die zich aanpast aan de tijd. Denk aan stijgende energieprijzen of de druk op het elektriciteitsnet. Ons beleid is flexibel, maar altijd gericht op de lange termijn. De aanpak rust op 3 pijlers:

- minder energieverbruik, meer duurzame energie
- samenhang, versnelling en aanpassingsvermogen
- 6 themalijnen die bijdragen aan klimaatneutraliteit

We werken al enkele jaren via een programmatische aanpak. In die tijd hebben we resultaten geboekt, geleerd van wat wel en niet werkt en onze aanpak aangepast. Op basis van die lessen zetten we vanaf 2026 in op een meer samenhangende en integrale aanpak:

- *Verhalen die verbinden*
Verandering begint met een goed verhaal. Een verhaal dat raakt, inspireert en uitnodigt om mee te doen. Daarom blijven we vertellen waarom we dit doen, hoe we het aanpakken en wat ieders rol daarin kan zijn. Zo bouwen we blijvend aan vertrouwen en verbeeldingskracht; de basis voor echte verandering.

- *Keuzes die werken*
We combineren technische mogelijkheden met de kracht en creativiteit van inwoners, ondernemers en partners. We maken bewustere keuzes.
- *Wijken als versnellingsmotor*
We willen wijkenergieplannen versneld uitrollen. Daarbij verkennen we hoe we bestaande plannen kunnen versterken met thema's als mobiliteit, klimaatadaptatie, vergroening en sociale opgaven. Zo ontstaat een samenhangende aanpak die aansluit bij de behoeften en ideeën die lokaal leven.
- *We doen het samen*
Samenwerking met de stad en de dorpen is de sleutel tot succes. Recente onderzoeken laten zien hoe krachtig het is als kartrekkers in wijken of op bedrijventerreinen het voortouw nemen.
- *De gemeente als voorbeeld*
We blijven onze verantwoordelijkheid nemen. Onze inkoop, onze gebouwen en ons wagenpark maken we aantoonbaar duurzaam. Zo laten we zien dát het kan en hóé het kan.

Communicatie als katalysator naar klimaatneutraal

Klimaatneutraal worden is een grote verandering. We stappen over op duurzame manieren van verwarmen en vervoer én bereiden ons voor op een toekomst zonder aardgas. Dat raakt ons allemaal. Daarom vinden we het belangrijk dat iedereen in Breda mee kan doen – ongeacht achtergrond, woningtype of buurt. We zetten in op een inclusieve energietransitie.

Goede communicatie is daarbij onmisbaar. Niet alleen de techniek bepaalt het tempo van de transitie, maar juist ook het vertrouwen en de betrokkenheid van inwoners, bedrijven en instellingen. Begrijpelijke en eerlijke informatie helpt mensen om te snappen wat er verandert, waarom dat nodig is en wat dat voor hen betekent. Door duidelijk te maken wat mensen nú al kunnen doen, stimuleren we actie en samenwerking in buurten, wijken en werklocaties. We willen met communicatie echt iets in beweging zetten. Door te werken aan draagvlak en gedragsverandering zorgen we dat inwoners en bedrijven zich betrokken voelen en gemotiveerd zijn om hun steentje bij te dragen aan een klimaatneutraal Breda.

Daarom ontwikkelen we een aanvullende communicatiestrategie en een overkoepelend communicatieconcept. Die geven richting aan alle communicatie over het klimaatplan, binnen de organisatie en naar buiten toe. Samen met inwoners, partners en andere betrokkenen bouwen we aan een gedeeld verhaal. Open communicatie tussen én met alle partijen is daarbij essentieel. Alleen zo zetten we samen stappen richting een duurzame toekomst.

3.2 Samenwerking en betrokkenheid

Klimaatneutraliteit bereiken we niet alleen. Het is een complexe opgave die vraagt om samenwerking met en tussen veel verschillende partijen. Denk aan uitdagingen, zoals netcongestie en het tekort aan technisch personeel. Alleen als we onze krachten bundelen, kunnen we deze opgaven aan. Heldere afspraken, een goede afstemming en samenwerking zijn daarbij essentieel.

Dit is hoe de belangrijkste partners bijdragen aan een klimaatneutraal Breda:

- **Bedrijven** verduurzamen hun productie en investeren in energie-efficiëntie en innovatie. Ze spelen in op de groeiende complexiteit van lokale energiesystemen.
- **Netbeheerders** versterken het elektriciteitsnet om overbelasting te voorkomen.
- **Projectontwikkelaars en energieleveranciers** investeren in hernieuwbare energie en helpen klanten om energie te besparen.
- **Woningcorporaties** zijn de aanjagers van de verduurzaming van sociale huurwoningen.
- **Inwoners** verduurzamen hun woningen en passen hun gedrag aan.
- **Maatschappelijke instellingen**, zoals scholen en ziekenhuizen, verduurzamen hun gebouwen en vergroten het bewustzijn over klimaat en energie.
- **Onderwijsinstellingen** leiden vakmensen op en stimuleren innovatie.
- **De provincie** ondersteunt gemeenten en zorgt voor afstemming in regionale energieplannen.
- **De RES-regio West-Brabant** ontwikkelt de regionale energiestrategie.
- **Het Samenwerkingsverband Regio Breda-Tilburg (SRBT)**
- **De Rijksoverheid** stelt kaders en biedt financiële ondersteuning voor duurzame projecten.

Samen bouwen we aan een klimaatneutraal Breda. Ieder vanuit zijn eigen rol, maar met één gezamenlijk doel.

3.3 De rol en positie van de gemeente Breda

Om de klimaat- en duurzaamheidsdoelen te bereiken, pakt de gemeente Breda meerdere rollen op:

- *regisseur*: we sturen actief op de ontwikkelingen
- *partner*: we werken samen met de netbeheerder, de corporaties, het bedrijfsleven en bewoners aan oplossingen
- *uitvoerder*: we verduurzamen onze eigen organisatie, wat onze geloofwaardigheid en de samenhang versterkt
- *versneller*: we creëren ruimte voor innovatie en maatwerk

3.4 Verbondenheid met het Rijk

De gemeente Breda levert een belangrijke bijdrage aan de landelijke klimaatdoelen. Daarbij is een goede samenwerking met het Rijk onmisbaar. Nieuwe taken vragen om aanpassingen in hoe we ons werk organiseren én financieren. Denk aan het gezamenlijk programmeren van het energiesysteem, het warmtevraagstuk (inclusief de mogelijke ontwikkeling van publieke warmtebedrijven), soortenbescherming en het aanpakken van netcongestie. Ook bestaande taken zijn de afgelopen jaren veranderd. Zo werken we wijkgericht aan een aardgasvrije gemeente, actualiseren we ons warmteprogramma, breiden we de laadinfrastructuur uit en zorgen we dat warmtenetten goed passen in de bestaande infrastructuur.

Het rapport van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) uit februari 2024 bevestigt dit beeld. Het laat zien dat gemeenten, waaronder Breda, extra middelen nodig hebben om hun klimaat- en energietaken goed uit te voeren. Het is op dit moment nog onduidelijk of deze extra financiering ook daadwerkelijk beschikbaar komt. Wanneer dat niet het geval is, leidt dit tot knelpunten in de uitvoering en het risico dat we onze doelstellingen niet kunnen behalen.

Het Rijk stelt meerdere financiële regelingen beschikbaar, zoals de CDOKE-gelden, VHF-gelden en SPUK-uitkeringen. Die helpen, maar zijn niet altijd voldoende. Voor grotere projecten zijn aparte financieringen nodig. Breda heeft de ambitie om verder te gaan dan de landelijke doelen. Om dat waar te maken, investeren we zelf en zoeken we actief naar aanvullende middelen, bijvoorbeeld via Europese of provinciale subsidies.

Naast financiering hebben we ook behoefte aan slimme samenwerking en ruimte voor vernieuwing. Alleen door samenwerking en innovatie kunnen we onze ambities behalen en Breda beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering.

3.5 Kadernota 2025

In de begroting 2025 hebben we duidelijke keuzes gemaakt op het gebied van wonen en werken, mobiliteit en bereikbaarheid, klimaat en natuur. Denk aan het uitvoeren van onze woon- en economische visie, het stellen van prioriteiten in gebiedsontwikkelingen, het aanpassen en harmoniseren van de parkeertarieven in de stad en het blijven toewerken naar een klimaatneutraal Breda in 2044.

We zijn volop bezig met de uitvoering van de keuzes en gaan daar in 2026 onverminderd mee verder. Voor Volkshuisvestingsfonds tranche 2 stellen we in de kadernota 2025 € 0,5 miljoen cofinanciering aanvullend beschikbaar.

We blijven scherp sturen op onze ambities, ook binnen de financiële ruimte die er is.

4. MAATREGELLEN VANUIT DE 6 THEMA'S

4.1 Energiearchitectuur: naar een rechtvaardige transitie

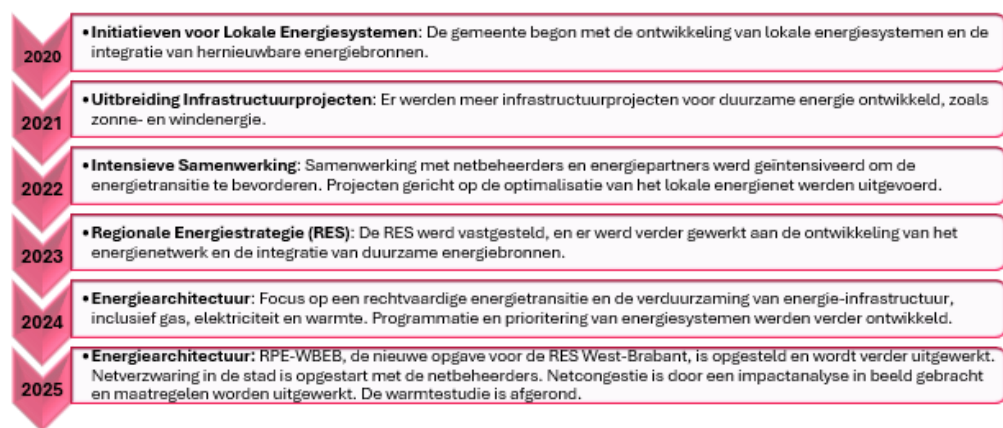
Het thema Energiearchitectuur vormt de basis onder alle andere thema's. Het gaat over het energiesysteem van de toekomst – een systeem dat betrouwbaar, duurzaam én eerlijk is. Om duurzame energiebronnen goed te kunnen gebruiken, moeten we onze infrastructuur aanpassen. Denk aan netwerken voor het transport en de opslag van elektriciteit, warmte en gas.

We willen dat iedereen mee kan doen in de energietransitie, ongeacht inkomen, woningtype of buurt. Daarom zetten we in op een rechtvaardige en inclusieve aanpak. Zo bouwen we aan een veerkrachtig energiesysteem dat klaar is voor de toekomst.

We zien een duidelijke beweging naar een meer decentraal energiesysteem. Dat vraagt om nauwe samenwerking in de regio. Binnen de RES (Regionale Energiestrategie), het SRBT (Samenwerkingsverband Regio Breda-Tilburg) en met de provincie werken we samen aan slimme oplossingen die passen bij onze lokale en regionale opgaven.

4.1.1 Ontwikkelingen vanaf 2020

Breda heeft flinke stappen gezet richting een duurzamer energiesysteem. De afgelopen periode hebben we de basis gelegd voor een robuuster lokaal en regionaal energienetwerk. Ook hebben we de capaciteit voor duurzame energieopwekking verhoogd en gezorgd voor een efficiëntere coördinatie in de energietransitie. De verbeterde regionale samenwerking en strategische planning dragen bij aan de stabiliteit van het systeem.

Figuur 2: ontwikkelingen binnen de energiearchitectuur in Breda sinds 2020

4.1.2 Maatregelen voor 2026

De gevolgen van netcongestie zijn via een verkenning in beeld gebracht. Het is een systeemopgave die raakt aan veel onderdelen van het gemeentelijke beleid. Bedrijven die zich in Breda willen vestigen en bedrijven die willen uitbreiden of verduurzamen, moeten soms lang wachten op een aansluiting op het elektriciteitsnet. Ook de bouw van nieuwe woningen en voorzieningen komt onder druk te staan. Hoewel woningen nog aangesloten kunnen worden, geldt dat niet voor essentiële voorzieningen, zoals supermarkten, scholen en zorgcentra.

Daarnaast belemmert netcongestie de verduurzaming van grotere complexen, zoals appartementengebouwen en projecten van woningcorporaties. Dit heeft directe gevolgen voor het vestigingsklimaat en de toekomstbestendigheid van onze gemeente.

Samen met onze partners zoeken we naar manieren om het bestaande net slimmer te benutten. We willen ruimte creëren op het net, zodat bedrijven en instellingen toch aangesloten kunnen worden. We zetten in op een driesporenbeleid:

- **Netverzwaring:** investeren in uitbreiding van het elektriciteitsnet.

- **Netbewust bouwen:** bouwen met zo min mogelijk belasting van het elektriciteitsnet en met ruimte voor duurzame groei.
- **Netbewuste stad:** stimuleren van gedragsverandering bij inwoners en bedrijven en inzetten op een slimmer en efficiënter gebruik van het bestaande net.

Deze aanpak sluit aan bij landelijke campagnes. Gedragsverandering kan helpen, maar lost het probleem niet volledig op. Daarom blijven we zoeken naar structurele oplossingen om de betrouwbaarheid en capaciteit van het net op lange termijn te waarborgen.

We richten ons op een sterker lokaal energiesysteem. Dat doen we samen met netbeheerders, andere overheden en ontwikkelaars. Dit is daarbij onze inzet:

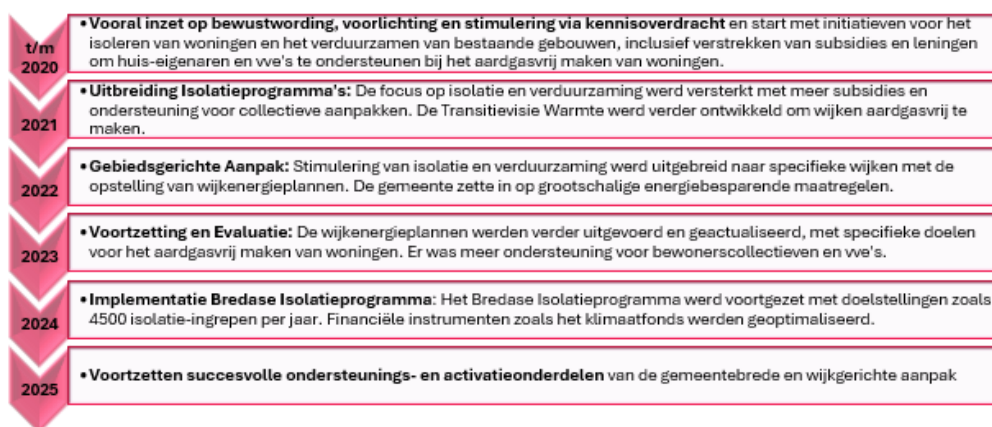
- **Beleid en positie bepalen**
We bepalen ons standpunt over nieuwe wetgeving, technieken en economische modellen voor het energiesysteem van de toekomst. We zetten versterkt in op samenwerking met publieke en private stakeholders.
- **Strategie voor het energiesysteem**
We werken aan de aangepaste Transitievisie Warmte, waarover de gemeenteraad naar verwachting in 2026 een besluit neemt. In de tweede helft van 2025 brengen we in een warmtestudie de beschikbare warmtebronnen in beeld. De studie geeft inzicht in het verdelingsvraagstuk, schetst keuzes voor warmteoplossingen en dient als input voor het warmteprogramma.
- **Energieplanologie**
 - We programmeren en stellen prioriteiten. Daarbij leggen we onze ambities naast de investeringsplannen van netbeheerders. Dit gebeurt aan de Energietafel in Breda, in afstemming met de regio (RES, SRBT) en de provincie.
 - We werken nauw samen met de netbeheerder en houden rekening met andere thema's die invloed hebben op de ondergrond.
 - Op bedrijventerrein Steenakker en aan de Frankenthalerstraat starten we met een gebiedsgerichte aanpak. We stemmen vraag en aanbod van energie lokaal op elkaar af. Zo ontstaan semiautonome energiesystemen die het bestaande net ontlasten.
- **Warmteprogramma**
We werken aan een nieuw warmteprogramma dat in 2026 aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

4.2 Gebouwde omgeving

Dit thema richt zich op de verduurzaming van alle 88.000 woningen (huizen en appartementen) in de stad en de dorpen. Betrokken partijen hierbij zijn eigenaren van koopwoningen, verenigingen van eigenaren (vve's), corporaties en particuliere of bedrijfsmatige verhuurders.

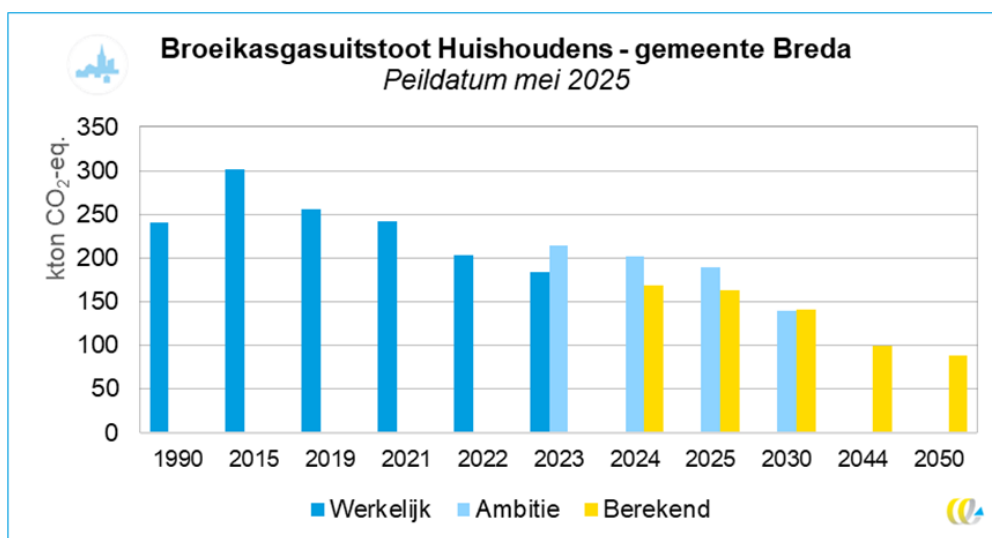
4.2.1 Ontwikkelingen vanaf 2020

Breda heeft de afgelopen jaren mooie stappen gezet bij het isoleren van woningen en bij het verduurzamen van gebouwen, ondersteund door subsidies en leningen. De stapsgewijze implementatie van maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie heeft geleid tot een duurzame transitie, met brede maatschappelijke betrokkenheid en meetbare voordelen voor het milieu én voor onze inwoners. Voortdurende inzet en samenwerking zijn essentieel om deze positieve ontwikkelingen te handhaven en uit te breiden.

Figuur 3: ontwikkelingen binnen de gebouwde omgeving in Breda sinds 2020

In onderstaande grafiek ziet u de verdeling van de uitstoot, met daarbij de ambitie voor 2026 en de berekende prognose voor 2023, 2030, 2044 en 2050. De daling van de uitstoot vanuit het elektriciteitsverbruik is een gevolg van de toename van de hoeveelheid duurzame elektriciteit.

Figuur 4: de CO₂-uitstoot van de huishoudens in Breda (bron: CE Delft)

4.2.2 Maatregelen voor 2026

Ook in 2026 zetten we onze gecombineerde aanpak voort: we werken gebiedsgericht en gemeentebreed.

1. Gebiedsgerichte aanpak

Onze oorspronkelijke ambitie was om tot 2030 elk jaar nieuwe wijkenergieplannen op te starten, gebaseerd op de 12 verkenningengebieden uit de Transitievisie Warmte. In de praktijk is gebleken dat externe factoren het tempo beïnvloeden. Denk aan de netcongestie, de Wet natuurbescherming en een tekort aan vakmensen. Daarnaast dwingen bezuinigingen vanuit het Rijk ons om de planning bij te stellen. Daardoor is er ook in 2026 geen ruimte voor versnelling.

Tegelijkertijd willen we beter inspelen op initiatieven vanuit de stad en de dorpen en de geleerde lessen toepassen. Dat betekent: flexibel zijn, maar ook versnellen waar het kan. We richten ons op *aardgasvrij-ready* zolang er nog geen duidelijkheid is over de toekomstige warmtebronnen. Daarbij geven we voorrang aan plekken met energie en motivatie, bijvoorbeeld bij woningcorporaties, bewonersinitiatieven of integrale wijkplannen.

Voor 2026 betekent dit:

- Voortzetten van de lopende 4 wijkenergieplannen en 1 bewonersinitiatief (Prinsenbeek)
- Vaststellen van het vijfde wijkenergieplan aardgasvrij-ready
- Opstarten van 1 nieuw wijkenergieplan
- Uitvoeren van lopende projecten in gespikkeld bezit, samen met woningcorporaties
- Ondersteunen van minimaal 4 buurtinitiatieven, waaronder Prinsenbeek
- We starten een pilot om te onderzoeken hoe een all electric oplossing voor de warmtetransitie vormgegeven zou kunnen worden

Voorwaarde blijft dat er voldoende personele capaciteit beschikbaar is; zonder mensen geen uitvoering.

2. Gemeentebrede aanpak

We blijven inwoners, instellingen en bedrijven ondersteunen die zelf aan de slag willen met verduurzaming. Samen met onze partners informeren, inspireren en faciliteren we hen. Waar nodig bieden we financiële ondersteuning. In 2026 ligt de focus op isolatie, ventilatie, het aardgasvrij(-ready) maken van woningen, financiële instrumenten en bewustwording. Dit is onze inzet:

- Isolatie
 - Uitrollen van de tweede ronde van de landelijke isolatiesubsidie voor eigenaar-bewoners. Deze subsidie draagt substantieel bij aan het doel van 4500 isolatiemaatregelen per jaar tot 2030.
- Informatie en bewustwording
 - Voorlichting via het online Energieloket, het fysieke Energieloket, de Greenhopper, de wijkspreekuren en boerderij Wolfslaar. In 2026 brengen we dit samen in een Energiehuis, in lijn met de Europese richtlijn EPBD IV.
 - Vervolg van het project Energiebespaarcoaches voor inwoners met een smalle beurs.
- Financiële instrumenten
 - Vervolg van de subsidieregelingen uit het Volkshuisvestingsfonds (VHF) in de Hoge Vucht, Doornbos-Linie en Tuinzigt. Doordat er € 200.000 minder beschikbaar is aan gemeentelijke cofinanciering, is het subsidieplafond lager. De focus ligt daarom op grondgebonden woningen. De vve-regeling in Tuinzigt wordt beperkt opgestart, afhankelijk van de voortgang en effectiviteit.
 - Vervolg van de regeling Toekomstbestendig Wonen, waarbij we aantrekkelijke leningen aanbieden voor het verduurzamen en levensloopbestendig maken van woningen.
- Specifieke doelgroepen
 - Stimuleren en activeren van vve's richting verduurzaming. Bij gemengde vve's gebeurt dit in samenwerking met de woningcorporaties.
 - Mogelijk invoeren van een stimuleringsprogramma voor particuliere verhuurders.
 - Inspelen op natuurlijke momenten, zoals een verhuizing of verbouwing.
 - Voorlichting en ondersteuning voor eigenaren van monumentale panden.
 - Ondersteuning voor inwoners met een smalle beurs of risico op energiearmoede.

We zetten deze gecombineerde aanpak ook de komende jaren voort.

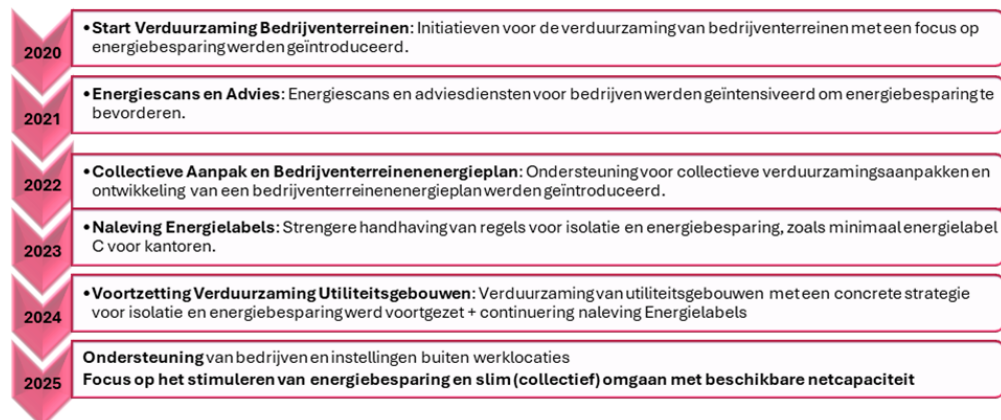
4.3 Werklocaties

Binnen dit thema richten we ons op de verduurzaming van utiliteitsgebouwen op bedrijventerreinen en kantoorlocaties en van verspreide bedrijfsgebouwen. Ook gemeentelijk vastgoed valt hieronder en wordt meegenomen in de CO₂-cijfers. De aanpak van de werklocaties wordt integraal afgestemd met het thema Duurzame overheid. De uitdaging is helder: we willen onze CO₂-doelstellingen voor 2044 halen, zonder de lokale economie uit het oog te verliezen.

Sinds 2022 merken we ook in Breda steeds meer de gevolgen van netcongestie. Voor aansluitingen groter dan 3 x 80 ampère geldt sindsdien een wachtlijst voor het verhogen van het gecontracteerd vermogen, het verzwaren van bestaande aansluitingen en het aanvragen van nieuwe aansluitingen met transportcapaciteit. Waar dit eerst vooral grootverbruikers trof, raken inmiddels ook maatschappelijke voorzieningen en kleinere ondernemers direct of indirect beperkt in hun mogelijkheden.

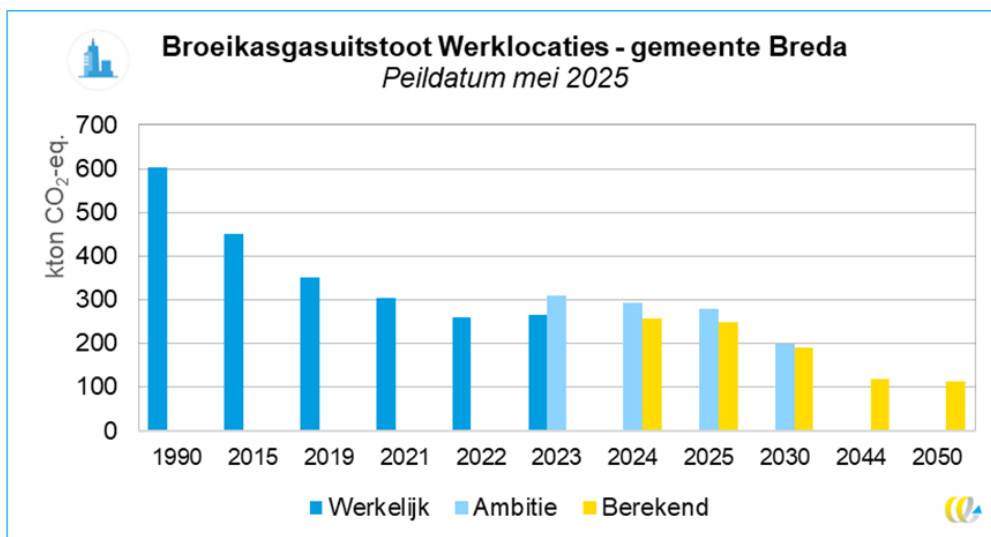
We moeten ons voorbereiden op een langdurige periode van schaarste. De beperkte transportcapaciteit van het elektriciteitsnet beïnvloedt de uitvoerbaarheid van vrijwel al onze ambities, ook op het gebied van werklocaties. Daarom zetten we in op slimme oplossingen, samenwerking met netbeheerders en het optimaal benutten van de bestaande infrastructuur.

4.3.1 Ontwikkelingen vanaf 2020

Figuur 5: ontwikkelingen op de werklocaties in Breda sinds 2020

In onderstaande grafiek ziet u de verdeling van de uitstoot tot en met 2023, de ambitie en de berekende prognose voor 2023, 2024, 2025, 2030, 2044 en 2050. Sinds 1990 is er vooral een sterke daling in de industrie te zien. Dat komt met name doordat vanaf die tijd grote industriële bedrijven uit Breda zijn vertrokken, zoals de Machinefabriek Breda in 1993, Drie Hoefijzers/Oranjeboom in 2004, CSM in 2008 en De Faam in 2013. Tussen 2021 en 2022 is er ook een reductie zichtbaar door landelijke ontwikkelingen, zoals de daling van de emissiefactor van elektriciteit. Een verdere reductie is mede het gevolg van de label C-verplichting voor kantoorpanden.

Figuur 6: de CO₂-uitstoot van de werklocaties in Breda (bron: Regionale klimaatmonitor en CE Delft)

4.3.2 Maatregelen voor 2026

In 2026 zet Breda in op het versnellen van de energietransitie bij bedrijven en instellingen. Dat doen we niet alleen, maar samen met netbeheerders, ondernemers, brancheorganisaties, kennisinstellingen, het onderwijs en andere overheden. Door samenwerking en maatwerk zorgen we dat ook het bedrijfsleven mee kan in de overgang naar een duurzaam energiesysteem.

Onze inzet voor 2026 bestaat uit de volgende maatregelen:

- **Informatieloket voor bedrijven en instellingen**
We optimaliseren het fysieke en digitale loket voor de energietransitie. Hier kunnen ondernemers terecht voor voorlichting, ondersteuning en informatie over maatregelen en wet- en regelgeving.
- **Flexibiliteit bij grootverbruikers**
We stimuleren de top 10 grootverbruikers in Breda om flexibeler en weerbaarder te worden. Bijvoorbeeld door restcapaciteit lokaal in te zetten en slimmer gebruik te maken van het bestaande net.
- **Samenwerking en innovatie op bedrijventerreinen**
We stimuleren vernieuwing via gebiedsgerichte (proef)projecten op bedrijventerreinen, zoals Steenakker, de Frankenthalerstraat, 3B-O, de Krogtten/Emer en Hazeldonk. Hier verkennen we samen met ondernemers nieuwe vormen van energie-uitwisseling en netoptimalisatie.
- **Aanpak voor instellingen en bedrijven in de wijken**
We zetten de aanpak voort voor sectoren zoals de horeca, de retail en maatschappelijk vastgoed (onderwijs, cultuur en zorg). Ook hier ondersteunen we verduurzaming op maat.
- **Toezicht en stimulering**
We voeren onze wettelijke taken uit op het gebied van toezicht en handhaving en stimuleren tegelijkertijd duurzame keuzes.
- **Adviserende rol bij nieuwe bedrijventerreinen**
Bij de ontwikkeling van nieuwe werklocaties adviseren we over de energievoorziening en duurzaamheid, zodat deze locaties vanaf de start toekomstbestendig zijn.

4.4 Schone mobiliteit

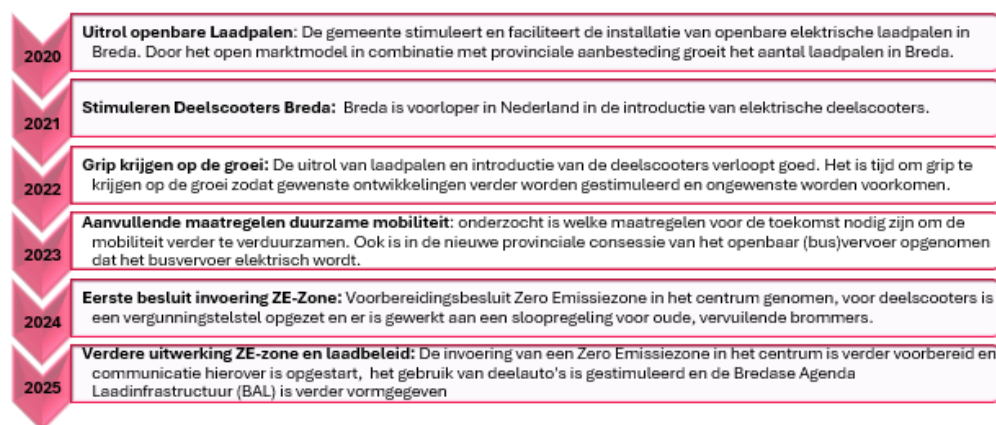
Binnen dit thema richten we ons op de CO₂-uitstoot van het verkeer en het vervoer op de Bredase wegen én op het gebruik van mobiele werktuigen binnen de gemeente. Het Klimaatplan richt zich in eerste instantie op het schoner maken van vervoersmiddelen. Denk aan de overstap naar elektrische voertuigen en andere emissievrije alternatieven.

Toch kijken we ook verder dan alleen de techniek. We stimuleren binnen dit thema ook deelmobiliteit, zoals deelauto's en deelfietsen. Daarnaast zetten we in op gedragsverandering: we willen mensen verleiden om vaker te kiezen voor een andere manier van reizen, of om überhaupt minder te reizen. Minder verplaatsingen betekent immers ook minder uitstoot.

Maatregelen die gericht zijn op mobiliteitsthema's, zoals infrastructuur, doorstroming en verkeersveiligheid, worden uitgevoerd via de reguliere begroting. Vanuit het Klimaatplan richten we ons specifiek op de bijdrage van mobiliteit aan de CO₂-reductie.

4.4.1 Ontwikkelingen vanaf 2020

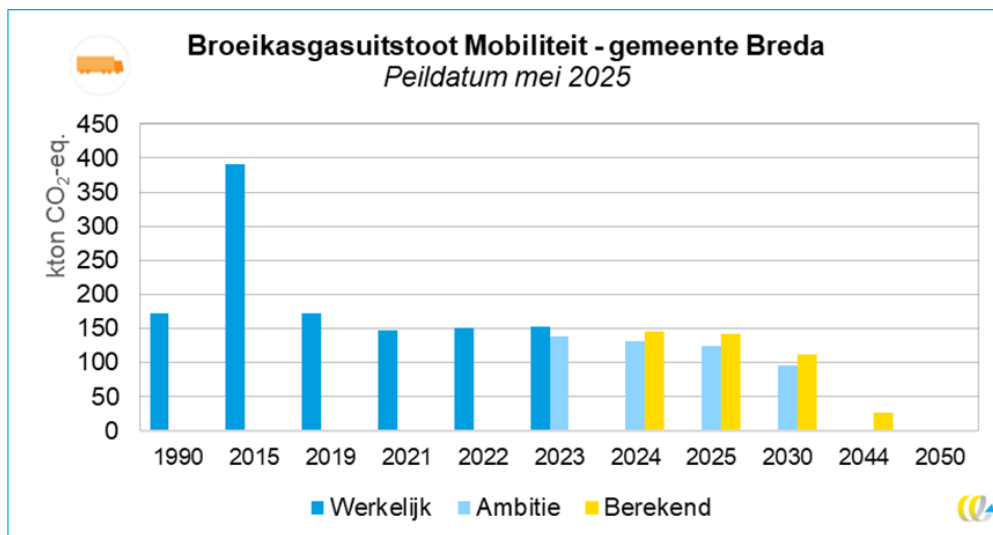
De afgelopen jaren hebben we flinke stappen gezet in het schoner maken van de mobiliteit. Zo is het aantal laadpunten in Breda fors toegenomen. Dat maakt elektrisch rijden toegankelijker en helpt om de uitstoot van schadelijke stoffen te verminderen. Ook de introductie van deelscooters heeft gezorgd voor meer duurzame mobiliteitsopties in de gemeente. Daarnaast is er veel geïnvesteerd in het stimuleren van fietsgebruik.

Figuur 7: ontwikkelingen op het gebied van schone mobiliteit in Breda sinds 2020

Toch blijft de CO₂-reductie binnen het thema Schone mobiliteit beperkt. De mobiliteit is weliswaar schoner geworden, maar tegelijkertijd ook gegroeid. Meer mensen reizen alleen, verplaatsen zich vaker en de voertuigen worden groter. Daardoor daalt de totale uitstoot minder snel dan gehoopt. Daarom blijven we ons hiervoor inzetten. Alleen zo kunnen we de CO₂-uitstoot binnen dit thema verder terugdringen en bijdragen aan een klimaatneutraal Breda.

Onderstaande grafiek laat de verdeling van de uitstoot zien in de jaren tot en met 2023, de ambitie en de berekende prognose voor 2023, 2024, 2025, 2030, 2044 en 2050.

Figuur 8: de CO₂-uitstoot op het gebied van mobiliteit in Breda (bron: CE Delft)

Op het gebied van mobiliteit zien we nauwelijks een daling. Het effect van schonere en elektrische auto's is vrijwel net zo groot als de toename van het verkeer in de stad, waardoor de emissies gelijk blijven. Richting 2030 wordt wél een omslag verwacht: de effecten van de landelijke en Europese afspraken over elektrische voertuigen worden steeds groter. Voor personenauto's is het daarom vooral van belang om te blijven investeren in de groei van het aantal laadpalen. Ook in het vrachtvervoer is een dalende trend ingezet, maar langzamer. Dit komt doordat de uitrol van zero emissie-vrachtwagens langzamer gaat. Een verdere stimulering van schoon goederenvervoer is ingezet met de invoering van de zero emissie-zone in 2029. Dit heeft vooral effect op de verschoning van de categorie bestelbussen. Tot slot wordt het aandeel van mobiele werktuigen in de CO₂-uitstoot steeds groter. De gemeente kan op dit onderdeel meer impact hebben. Daarom zijn we het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen aangegaan.

4.4.2 Maatregelen voor 2026

Ook in 2026 blijven we werken aan een schoner en slimmer mobiliteitssysteem in Breda. We richten ons op het verder elektrificeren van voertuigen in de stad, het stimuleren van deelmobiliteit en het efficiënter maken van de stedelijke logistiek.

- **Laadinfrastructuur**

We gaan door met de uitrol van de laadinfrastructuur die nodig is voor de groei van het elektrisch vervoer in de stad. De Bredase Agenda Laadinfrastructuur geeft richting aan deze ontwikkeling en stelt eisen aan het netbewust en slim laden. Waar mogelijk pakken we kansen samen met marktpartijen op.

- **Zero emissie-zone**

We gaan verder met de voorbereidingen voor een zero emissie-zone voor goederenvervoer in het centrum. Een logistiek makelaar ondersteunt bedrijven bij het verduurzamen van hun wagenpark en (indien nodig) bij het aanvragen van een ontheffing. Tegelijkertijd werken we aan efficiëntere stedelijke distributie, zodat het aantal voertuigbewegingen afneemt. Dit doen we samen met ondernemers, vervoerders en andere overheden.

- **Stimuleren deelauto's**

We breiden het aantal deelauto's in Breda verder uit. We willen dat deze voertuigen zo

snel mogelijk emissievrij zijn. Daarom stellen we een ingroeipad vast richting een volledig zero emissie-deelautopark.

- **Gedragverandering en mobiliteitshubs**

We starten een communicatiecampagne over mobiliteit in Breda. Daarmee willen we inwoners en ondernemers informeren, inspireren en activeren om duurzame keuzes te maken. Daarnaast onderzoeken we de haalbaarheid van mobiliteitshubs: plekken waar verschillende vormen van vervoer samenkomen en overstappen makkelijk wordt.

- **Mobiele werktuigen**

We stellen in 2026 een plan vast om ook de categorie mobiele werktuigen verder te verduurzamen. Denk aan bouwmachines en andere voertuigen die nu nog vaak op fossiele brandstoffen draaien.

4.5 Duurzame overheid

Als gemeente willen we niet alleen beleid maken, maar ook zelf het goede voorbeeld geven. Dat is het uitgangspunt van het thema Duurzame overheid. We verduurzamen onze eigen organisatie: van gebouwen tot inkoop en van personeelsbeleid tot de uitvoering van werkzaamheden in de stad. Daarbij kijken we niet alleen naar onze producten en gebouwen, maar ook naar onze dienstverlening en bedrijfsprocessen.

Tegelijkertijd staan we voor een dubbele uitdaging: we hebben te maken met beperkte financiële middelen én schaarste op het elektriciteitsnet. Dat vraagt om scherpe keuzes. Zelfs als er energie of budget beschikbaar is, moeten we telkens zorgvuldig afwegen of we investeren in de stad en de dorpen of in onze eigen organisatie. Ook daarin willen we het goede voorbeeld geven door bewust, transparant en toekomstgericht te handelen.

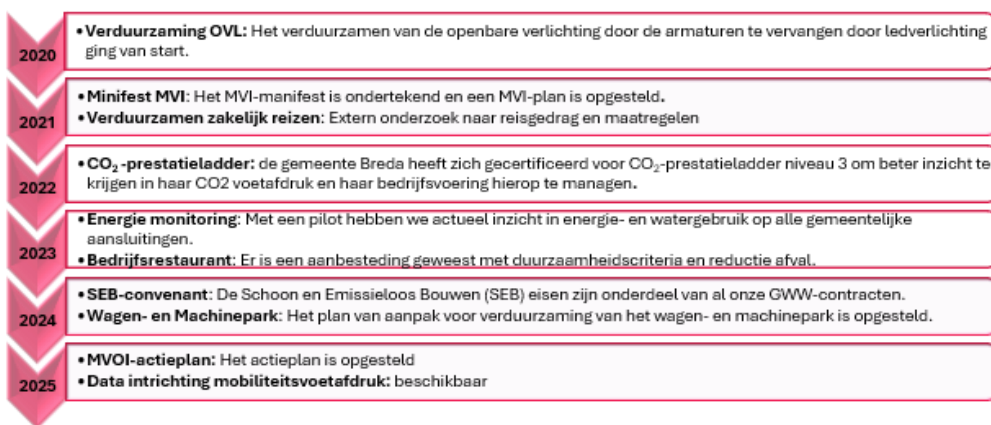
Naast het verduurzamen van onze directe bedrijfsvoering (zoals gebouwen en voertuigen), kijken we steeds vaker naar de indirecte CO₂-uitstoot die voortkomt uit onze manier van werken. Samen met keten- en contractpartners verkennen we hoe we ook dáár stappen kunnen zetten. Waar mogelijk zetten we deze kansen om in concrete pilots of projecten. Zo werken we aan het verkleinen van onze CO₂-voetafdruk, zowel direct als indirect en laten we zien dat een duurzame overheid noodzakelijk en tegelijkertijd mogelijk is.

4.5.1 Ontwikkelingen vanaf 2020

Sinds 2020 werken we gericht aan de verduurzaming van de gemeentelijke organisatie. Sindsdien is het thema Duurzame overheid steeds steviger verankerd in onze klimaatambities. Tot en met 2024 hebben we ons gericht op 3 domeinen: het wagen- en machinepark, (maatschappelijk) vastgoed en het gemeentelijk stadsingenieursbureau (SIB). Sinds 2025 is deze aanpak verbreed met de domeinen wijkzaken, inkoop en aanbestedingen, HR, IT en facilitaire zaken. Daarmee dekt de aanpak nu vrijwel de hele organisatie én de belangrijkste verbindingen met onze (contract)partners. Zo kunnen we nog gericht en effectiever aan de slag met duurzaamheid.

Inhoudelijke focus

De verduurzaming van de gemeentelijke bedrijfsvoering richt zich op het verlagen (en uiteindelijk minimaliseren) van onze CO₂-voetafdruk. Daarbij kijken we niet alleen naar onze directe uitstoot, maar ook naar de indirecte impact van onze bedrijfsvoering. Data speelt hierin een steeds grotere rol. We verbeteren de kwaliteit van bestaande gegevens en verrijken deze met nieuwe inzichten. Bijvoorbeeld het verbruik van de verschillende energiebronnen via slimme meters of de daadwerkelijke vervoersprestaties van het gemeentelijke wagenpark. Zo kunnen we beter meten en (bij)sturen.

Figuur 9: de ontwikkelingen binnen het thema Duurzame overheid in Breda sinds 2020

Voor de centrale sturing, monitoring en berekening van onze CO₂-uitstoot gebruiken we de CO₂-prestatieladder. Breda is hiervoor sinds 2022 gecertificeerd. Als referentiejaar voor de metingen is gekozen voor 2019. De meest recente, onafhankelijk geverifieerde data zijn van 2023. De CO₂-voetafdruk wordt berekend op basis van het energieverbruik van de gemeentelijke organisatie.

Het totale energieverbruik sinds 2019 is afgenomen. Een uitzondering daarop is het brandstofverbruik van voertuigen. Die toename hangt samen met de groei van gemeentelijke activiteiten in de regio, zoals afvalinzameling en maatschappelijke dienstverlening. Daarnaast is het gemeentelijke wagenpark uitgebreid.

4.5.2 Maatregelen voor 2026

In 2026 richten we ons op het verbreden van duurzaamheidsthema's binnen de gemeentelijke organisatie, het verbeteren van de datakwaliteit en de mate van inzicht en het uitvoeren van projecten die bijdragen aan een verdere CO₂-reductie. We zetten daarbij in op concrete maatregelen die de directe en indirecte voetafdruk van de gemeentelijke organisatie verkleinen.

Onze inzet voor 2026 bestaat uit de volgende acties:

- **Vorbereiding op de MKI-verplichting in de infrasector (vanaf 2027)**
We bereiden ons voor op de verplichting om aan te besteden met de MilieuKostenIndicator (MKI) als onderdeel van de klimaatdoelstellingen. Dit doen we via:
 - interne opleidingen
 - het stimuleren van marktpartijen om hun producten te laten certificeren
 - het verkennen van innovatieve aanbestedingsvormen
- **Activiteiten voor de borging en implementatie van schoon en emissieloos bouwen**
We coördineren, monitoren en ondersteunen werkzaamheden en doelstellingen in het kader van het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen.
- **Inzicht in de GWW-keten om kansen voor verduurzaming in beeld te krijgen**
We gaan de GWW-keten (grond-, weg- en waterbouw) in kaart brengen om invulling te geven aan scope 3 van de CO₂-prestatieladder en om beter inzicht te krijgen in de mogelijkheden om deze keten te verduurzamen voor MVOI.
- **Bewustwording en reductie van de CO₂-impact van digitalisering, IT en AI**
We onderzoeken waar kansen liggen om de energie-efficiëntie te verbeteren en richten ons op het verkleinen van onze digitale voetafdruk. Hierbij wordt ook een bewustwordingscampagne uitgerold onder de medewerkers.
- **Onderzoek naar energieverbruik van IT en AI**
We brengen blinde vlekken in kaart en zoeken naar concrete reductiemogelijkheden, waaronder documentmanagement. Ook wordt een IT-testomgeving opgezet om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om energie te besparen door apparatuur slimmer aan en uit te zetten.
- **Pilot real-time monitoring elektriciteitsverbruik gemeentelijk vastgoed**
We starten een pilot om actief en real-time data te verzamelen en te verrijken, zodat we beter kunnen sturen op ons energieverbruik.

- **Onderzoek alternatieve smartphone**
We gaan onderzoeken welke duurzame alternatieven er zijn voor de huidige smartphones. Hierbij onderzoeken we of de oplossing technisch aansluit op ons landschap en laten we gebruikers testen in hoeverre dit een geschikt alternatief kan zijn.
- **Versnelling van de verduurzaming van ons wagen- en machinepark**
We zetten extra stappen om het gemeentelijke wagenpark sneller te verduurzamen.
- **Bezettingsmonitoring stadskantoor**
We ontwikkelen een systeem om de bezettingsgraad van het stadskantoor te meten en het gebruik efficiënter te maken. In het verlengde hiervan wordt een pilot opgezet om te testen hoe slimmer omgaan met de ruimte kan leiden tot energie-efficiëntie.
- **Uitrol en borging MVOI**
We monitoren en melden de duurzaamheidsresultaten binnen de organisatie.
- **Aansluiten op de nieuwe systematiek van de CO₂-prestatieladder**
We bereiden ons voor op een doorgroei naar een hoger niveau binnen de vernieuwde systematiek.
- **Opstellen van een integraal klimaatplan voor de interne organisatie**
We formuleren beleid, een visie en uitvoeringslijnen voor de verduurzaming van onze eigen organisatie.
- **Bewustwording binnen de organisatie**
We vergroten het bewustzijn over duurzaamheid onder onze medewerkers, met aandacht voor afvalscheiding, duurzame mobiliteit en het verduurzamen van het gemeentelijke bedrijfsrestaurant.

4.6 Natuurherstel en landbouw

Binnen dit thema werken we aan het versterken van de natuur én aan een toekomstbestendige landbouw. We herstellen natuurwaarden door landbouwgrond aan te kopen en opnieuw in te richten als natuur. Zo verminderen we de uitstoot van broeikasgassen uit landbouw en veenoxidatie en leggen we CO₂ vast via de aanplant van nieuw bos en struweel.

We blijven investeren in de ontwikkeling van de ecologische groenstructuur van Breda. Deze structuur bestaat uit het Natuurnetwerk, ecologische verbindingzones (EVZ's) en faunapassages. De uitgangspunten hiervoor zijn vastgelegd in het Groenkompas van Breda.

Een duurzame landbouw vraagt om perspectief voor agrariërs. We ondersteunen bedrijven die willen omschakelen naar een toekomstbestendig model. Dat betekent: passend landgebruik, bijdragen aan maatschappelijke doelen en veerkrachtig zijn in een veranderend klimaat en bij veranderende wet- en regelgeving.

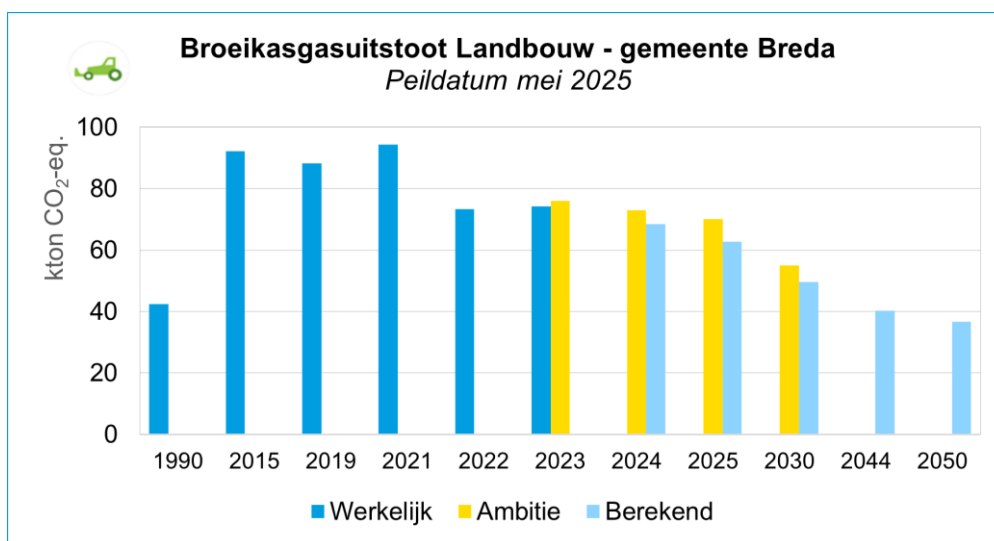
4.6.1 Ontwikkelingen vanaf 2020

Dankzij duurzamere landbouwmethoden en een gerichte inzet op natuurherstel zien we duidelijke resultaten. De biodiversiteit is toegenomen en de uitstoot van broeikasgassen is sterk verminderd. Daarmee is de ecologische balans in het stedelijk gebied en het buitengebied versterkt.

Deze structurele verbeteringen dragen bij aan een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Ze ondersteunen niet alleen onze klimaatdoelen, maar versterken ook de ecologische veerkracht van Breda. We blijven ons inzetten om deze positieve ontwikkelingen vast te houden én verder uit te bouwen. Zo zorgen we dat natuur en landbouw ook in de toekomst hand in hand gaan.

Figuur 10: Ontwikkelingen Natuurherstel en Landbouw Breda sinds 2020

Figuur11: CO₂- uitstoot Landbouw Breda (CE Delft)

4.6.2 Maatregelen voor 2026

In 2026 zetten we opnieuw stevige stappen op het gebied van natuurherstel en de transitie naar een duurzame landbouw. We werken aan nieuwe natuur, versterken biodiversiteit en ondersteunen agrariërs in hun omschakeling naar toekomstbestendige bedrijfsvoering.

Natuurherstel

We richten ons op de planvoorbereiding en realisatie van nieuwe natuur met de volgende maatregelen:

- **Aanleg van 35 hectare nieuwe natuur**
We kopen gronden aan en richten deze in als onderdeel van het Natuurnetwerk en ecologische verbindingzones (EVZ).
- **Inrichting van natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk**
 - Landgoederenzone Haagse Beemden-Zuid
 - Uitbreiding Lage Vuchtpolder (fase 2)
 - Noordrand Midden – de Hillen
- **Vervolg op het Levensbos**
We gaan door met de realisatie van het Levensbos, mede mogelijk gemaakt door donaties van inwoners en bedrijven.
- **EVZ langs waterlopen**
We werken aan ontwerp, planvoorbereiding en realisatie van deeltrajecten langs de Mark, Aa of Weerij en de Singels.

- **Aanleg van 8 faunapassages**
Denk aan ecotunnels, ecobruggetjes en hekwerken bij gemeentewegen ter bescherming van diersoorten.
- **Stimuleren biodiversiteit in het buitengebied**
Via financiële bijdragen aan de subsidieregelingen Erven Plus en Stila ondersteunen we bewoners bij het aanleggen van poelen, bloemenstroken, houtwallen en natuurvriendelijke oevers.
- **Gebiedsgerichte aanpak Ulvenhoutse Bos**
Met de Bredase aanpak Stikstof vermindert de gemeente de stikstofdepositie, voor zover de gemeente hier invloed op heeft. In 2026 gaat de aanpak voor het herstel van de natuur in het Ulvenhoutse Bos een nieuwe fase in. Gemeente Breda geeft samen met Programmabureau en diverse andere partners, uitvoering aan het programmaplan "Gebiedsgerichte Aanpak Ulvenhoutse bos". Dit plan is in de 2e helft van 2025 vastgesteld.
- **Vertaling Natuurherstelplan naar nieuw beleid**
We starten met het opstellen van nieuw natuurbeleid op basis van het Natuurherstelplan

In onderstaande tabel ziet u de verwachte aanleg van nieuwe natuur binnen de gemeente Breda.

Verwachte realisatie van nieuwe natuur per jaar	2026	2027	2028	2029
Natuurnetwerk (ha)	35	35	35	35
Ecologische verbindingzones (km)	2,7	5,1	7,0	1,4
Faunapassages	8	8	8	8

Tabel 1: Verwachte aanleg nieuwe natuur binnen Gemeente Breda

Duurzame landbouw

Voor de landbouwtransitie nemen we de volgende stappen:

- **Ondersteuning van agrariërs via een ondernemersloket**
We richten een loket in waar agrariërs terecht kunnen voor advies en ondersteuning.
- **Proactieve benadering via accountmanager landbouw**
De gemeente zoekt actief contact met agrarisch ondernemers om samen te werken aan verduurzaming.
- **Samenwerking met de glastuinbouwsector**
We blijven in gesprek over kansen voor duurzame energie, in samenhang met de energiebehoefte van nieuwe en bestaande woonwijken.

5. RISICO'S

Een van de grootste belemmeringen voor het realiseren van onze klimaatdoelstellingen is het volle elektriciteitsnet. Netcongestie vormt een structureel risico voor de uitvoering van onze klimaatambities. Inmiddels is er een integrale verkennende risicoanalyse uitgevoerd voor Breda, inclusief een plan van aanpak om dit risico te beperken. Deze aanpak richt zich op het efficiënter benutten van het bestaande net, het stimuleren van flexibel energiegebruik en het versterken van de samenwerking met netbeheerders en andere partners.

Naast netcongestie vraagt ook de continuïteit van middelen en capaciteit aandacht. Het programma Klimaat wordt grotendeels gefinancierd met incidentele of tijdelijke Rijksmiddelen. Dat maakt het lastig om structurele capaciteit op te bouwen en te behouden. En met capaciteit bedoelen we niet alleen financiële ruimte, maar ook voldoende mensen in de stad en dorpen die de energietransitie daadwerkelijk kunnen uitvoeren. Zonder structurele middelen en voldoende uitvoeringskracht komt de voortgang van de transitie onder druk te staan. Daarom blijven we het belang van stabiele financiering en personele inzet onder de aandacht brengen bij onze partners en het Rijk.

Hoewel Nederland en Breda duidelijke klimaatambities hebben, blijft het beleid voor de periode na 2030 nog onvoldoende concreet. Hierdoor bestaat het risico dat de langetermijndoelstellingen niet tijdig worden gehaald.

Tegelijkertijd staat Breda voor een ruimtelijke uitdaging: de beschikbare grond is schaars, wat de haalbaarheid van ruimtelijke doelen, waaronder de klimaatdoelen op het gebied van landbouw en natuurherstel, onder druk zet.

Om in deze complexe context toch te kunnen blijven investeren in duurzame oplossingen, is het essentieel om te werken met robuuste financiële kaders en scenario's. Actieve risicobeheersing en meerjarige scenario's zijn nodig om flexibel te kunnen inspelen op veranderende omstandigheden en om de continuïteit van de klimaataanpak te waarborgen.

Al deze factoren bemoeilijken het behalen van onze doelstelling voor 2044. Om deze uiteenlopende risico's effectief te beheren, is een geïntegreerde en proactieve benadering nodig. We kunnen deze uitdagingen alleen het hoofd bieden als we strategisch samenwerken, onszelf voortdurend aanpassen aan veranderende omstandigheden en met innovatieve oplossingen komen. Het is cruciaal dat we alert blijven en flexibel inspelen op nieuwe ontwikkelingen om de ambities van ons klimaatbeleid waar te maken en de duurzaamheid van onze gemeenschap te waarborgen.

6. OVERZICHT MIDDELEN

Onderstaande tabel geeft inzicht in de beschikbare middelen voor de klimaatbegroting in 2026. Er is aangegeven welke financiering beschikbaar is en of deze afkomstig is van de gemeente zelf, het Rijk of de provincie.

Bedragen x € 1.000

Beschikbare middelen exploitatie	Eigen of externe financiering	2025	2026
Klimaatplan	Breda	1.559	1.195
RES gelden - uit septembercirculaire	Breda	192	
SPUK Cdoke basisfinanciering inclusief indexering	Rijk	5.916	6.759
SPUK energiearmoede	Rijk	1.359	1.359
<i>SPUK volkshuisvestingsfonds</i>			
tranche 1		8.988	6.747
	Rijk	3.213	1.847
	Breda	5.775	4.900
tranche 2		4.387	3.786
	Rijk	3.887	2.772
	Breda	500	1.014
SPUK Lokaal Isolatieplan	Rijk	1.302	4.974
SPUK Natuurinclusief isoleren - SMP	Rijk	587	
Energie transitiefonds Breda (ETF)	Breda		250
Klimaatfonds (Reserve, €1.455.000 basisbedrag ultimo 2023)		271	271
Totale beschikbare middelen t.b.v. ambities klimaat		24.561	25.341

Tabel 2: Exploitiatiemiddelen Klimaatbegroting 2026

Qua investeringen zijn er middelen gereserveerd in het strategisch investeringsplan:

Bedragen x € 1.000

Beschikbare middelen investeringen	Eigen of externe financiering	2025	2026
Laadpalen Chassépark		61	256
	Rijk		124
	Breda	61	132
Soortenmanagementplan	Breda	100	280
Totale beschikbare middelen t.b.v. ambities klimaat		161	536

Tabel 3: Investeringsmiddelen Klimaatbegroting 2026

Colofon

PROCLAIMER

De Gemeente Breda is verantwoordelijk voor de gemeentelijke inhoud van dit boekwerk/website, en doet er alles aan om het boekwerk/website actueel en correct te houden. Toegankelijkheid en gebruikersvriendelijkheid zijn hierbij van belang. Mocht u toch informatie treffen die niet correct is of heeft u suggesties of opmerkingen, dan vernemen wij dit graag van u via hetgeldvanbreda@breda.nl.

AUTEURSRECHT

De Gemeente Breda bezit het auteursrecht op alle gemeentelijke informatie die via www.hetgeldvanbreda.nl toegankelijk is. Dit geldt ook voor beeldmerken, logo's en fotomateriaal. Het is niet toegestaan deze informatie zonder schriftelijke toestemming vanuit commercieel oogpunt te verspreiden of kopiëren. Via www.breda.nl/contact kunt u informatie opvragen over het gebruik van het materiaal.

LINKS NAAR ANDERE WEBSITES

Om het u makkelijk te maken, kunt u via deze website ook websites bezoeken die niet door de Gemeente Breda worden geëxploiteerd. De Gemeente Breda heeft geen zeggenschap over deze websites en is niet verantwoordelijk voor de inhoud ervan.

Uitgave:	Gemeente Breda
Tekstbewerking:	Gemeente Breda
Foto's:	
* Kaft boekwerk:	Sjoerd de Jonge
* Inleiding website:	Sjoerd de Jonge
* Vitaal en Sociaal Breda	Emiel Ros
* Ondernemend Breda	Breda Marketing - Ruben Klink
* Duurzaam wonen	Sjoerd de Jonge
* Basis op Orde	Sjoerd de Jonge
* Organisatie en financiën	Sjoerd de Jonge
* Paragrafen	Edwin Wiekens
* Financiële begroting	Sjoerd de Jonge
* Bijlagen	Sjoerd de Jonge
* Klimaatbegroting	Sjoerd de Jonge
Vormgeving:	Gemeente Breda
Website gemeente:	www.breda.nl
Mailadres:	gemeentebreda@breda.nl
Telefoon:	14076
Postadres:	Postbus 90.156 4800 RH Breda
Nummer KvK:	20169706

XXXX
GEMEENTE
BRED